

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

249 NUMARALI MARDİN ŞER'İYE SİCİL DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

Şemsettin ATAYOĞLU

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Fasih DİNÇ

Mardin-2017

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

249 NUMARALI MARDİN ŞER'İYE SİCİL DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

Şemsettin ATAYOĞLU

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Fasih DİNÇ

Mardin-2017

T.C. MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Tarih Anabilim Dalı 11751005 numaralı öğrencisi Şemsettin ATAYOĞLU' nun hazırladığı “ 249 Numaralı Mardin Şer’iye Sicil Defteri’nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi” başlıklı YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 15/12/2017 Cuma günü saat 11.00’de yapılmış, tezin onayına OY ÇOKLUĞU/ OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan:

Üye:

Üye:

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu’nun tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /...../20.....

Enstitü Müdürü

(Ünvanı, Adı Soyadı)

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
TABLolar LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM: ŞER'İYE SİCİLLERİ VE TARİH	3
1.1. Şer'ıye Sicilleri.....	3
1.2. Kadı ve Kayıt.....	3
1.3. Şer'ıye Sicillerinin Tarih Araştırmalarındaki Önemi	6
1.4. Mardin Şer'ıye Sicilleri	10
1.5. 249 Numaralı Mardin Şer'ıye Sicil Defteri	18
II. BÖLÜM: 249 NUMARALI MARDİN ŞER'İYE SİCİL DEFTERİ'NİN TRANSKRİPSİYONU	19
III. BÖLÜM: 19. YÜZYIL OSMANLI SİYASİ VE SOSYAL YAPISINDA 249 NUMARALI MARDİN ŞER'İYE SİCİL DEFTERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	188
3. 1. İdari ve Siyasi Yapıya İlişkin Verilerin Değerlendirilmesi.....	192
3.1.1. Kürdistan Eyaleti ve Mardin Sancağı.....	192
3.1.2. Mardin Sancağına Bağlı Kazalar	195
3.1.3. Mardin Sancağına Bağlı Nahiyeler	196

3.1.4. Mardin Sancağına Bağlı Köyler	198
3.2. Mardin Sancağının İdari Görevlileri	199
3.2.1. Kaymakamlar	199
3.2.2. Kaza Müdürleri.....	200
3.2.3. Naibler	201
3.2.4. Müftüler.....	201
3.2.5. Diğer Görevliler	202
3.3. Sosyal Yapıya İlişkin Verilerin Değerlendirilmesi	204
3.3.1. Toplumsal Yapı	204
3.3.2. Dini ve Sosyal Yapılar	205
3.3.2.1. Camiler ve Mescitler	205
3.3.2.2. Türbeler.....	207
3.3.2.3. Kiliseler.....	208
3.3.2.4. Vakıflar.....	208
3.3.3. Evler ve Kullanılan Eşyalar.....	211
3.3.4. Evlilik ve Aile	214
3.4. Ekonomik Yapıya İlişkin Verilerin Değerlendirilmesi	217
3.4.1. Tarım	218
3.4.2. Hayvancılık	218
3.4.3. Ticaret.....	219
3.4.4. Esnaf ve Çarşılar	220
SONUÇ.....	221
KAYNAKÇA	224

EKLER..... 227

ÖZGEÇMİŞ.....274

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

249 Numaralı Mardin Şer'ie Sicil Defteri Transkripsiyon ve Değerlendirmesi

Şemsettin ATAYOĞLU

Mardin Artuklu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilimdalı

2017: 274 Sayfa

Çalışmasını yaptığımız 249 No'lu Mardin Şer'ie Sicil Defteri, Osmanlı tarihinde Tanzimat Dönemi olarak adlandırılan dönem içerisinde 1845-1863 yılları arasını kapsamakla beraber belge yoğunluğunun 1858 yılına ait olduğu mahkeme kayıtlarının tutulduğu bir defterdir. Bu defterdeki kayıtlar, çeşitlilik göstermekle birlikte ekseriyetle aile hayatını ilgilendiren mehir, boşanma, nafaka, veraset, tereke, vasi tayini gibi hükümleri oluştururken, ekonomik hayata ilişkin olarak da alım-satım, şufa hakkı, narh, icar, alacak verecek ve binek hayvanlarına yönelik hükümler teşkil etmektedir. Bununla birlikte vakıf mallarının idaresi, asker erzakının temini, kilise tamirâtı, görev ilamı, buyruldu, ferman, hırsızlık, yağma-çapul, gasp, yaralama, katl, kısas vb. konular defterin kayıt çeşitliliğini oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mardin, Şer'ie Sicili

ABSTRACT

Master Thesis

Mardin Şer'iyе Sicili Number 249

Mardin Artuklu University

Institute of Social Sciences

Department of History

2017: 274 Pages

The Mardin Şer'iyе Sicilleri no. 249 we have worked on is a kind of court records which covers the years 1845-1863 in Ottoman history together with the period called Tanzimat Reform Era in which the document density belongs to 1858. While the subjects in this book are varied, they constitute provisions which deal with family life such as bride wealth, divorce, alimony, inheritance, heritage, and appointment of guardianship and purchase-sale, the right of right, officially fixed price, tenancy, receivables and provisions for passenger animals which are regarding economy constitute provisions. In addition these, the administration of the foundation's goods, the foundation of the military supplies, the repair of the church, the mission statement, the order, the edict, the theft, the spoil-shovel, the extortion, has made the recording variety of the subject book.

Key Words: Mardin, Şer'iyе Sicili

ÖN SÖZ

Şehir tarihçiliği ülkemizde çok köklü bir geçmişe sahip olmamakla beraber 20. yüzyıl başlarından itibaren şehir tarihçiliğine ait çalışmalar yapılmaya başlanmış ve giderek önem kazanmıştır. Bereketli Mezopotamya Ovası'nın kuzeyinde geçmişi günümüzden binlerce yıl öncesine dayanan ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Mardin, sürekli olarak artan bir şekilde araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Özellikle Mardin Artuklu Üniversitesinin açılmasından sonra şehir ile ilgili tarihi araştırmaların sayısı artmış ve karanlıkta kalan Mardin tarihi ile ilgili önemli çalışmalar yapılmıştır. Biz de yüksek lisans çalışmamıza bu karanlığa bir kibrit çakabilme umuduyla 19. Yüzyıl Mardin'i hakkında bizlere bilgi verebilecek bir şer'iyeye sicilinin transkribesini ve değerlendirmesini yaparak bir nebze olsun katkıda bulunmak istedik.

Çalışmasını yaptığımız 249 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili'ni Milli Kütüphaneden çoğaltılarak Mardin İhtisas Kütüphanesine kazandırılan şer'iyeye sicilleri arasından gözden geçirerek defterin daha önce çalışılmamış olmasına, mümkün olduğunca farklı konular içermesine, defterin tahrip olup olmadığına ve ortalama bir defter kalınlığına sahip olmasına dikkat ederek seçtik. Öncelikle transkribesini yaptık, ardından günümüz Türkçesine uygun bir şekilde özetini çıkardık. Çalışmamızda dikkat çeken unsurlara baktığımızda Müslim- gayrimüslim, Türk- Arap- Kürt, Süryani, Keldani, Yezidi, Ermeni hâsılı birçok inanış ve ırka mensup insanların bir arada yaşadığı bir kenti açık bir şekilde görmekteyiz. Yine merkezileşmeye çalışan devlet ile merkezileşmeye karşı duran aşiretler arasındaki hengâmede yaşanan asayişsizliklere de defterimizde rastlamaktayız.

Üzerimde büyük emekleri olan hocam İbrahim ÖZCOŞAR'a, büyük bir sabır ve hoşgörü ile desteklerini esirgemeyen hocam Fasih DİNÇ'e, dostlarım Doğan KOÇER'e ve Süleyman DUMAN'a saygılarımı sunar, ayrıca kendilerine ayırmam

gereken zamandan aldığım halde bana sabırla destek veren eşime ve biricik kızıma teşekkür ederim.

Şemsettin ATAYOĞLU

Mardin 2017

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1: Mardin Şer'ıye Sicilleri	11
Tablo 3.1: 249 No'lu MŞS Defterinde Adı Geçen Mahalle İsimleri.....	194
Tablo 3.2: 249 No'lu MŞS Defterine Göre Mardin Sancağına Bağlı Kazalar.....	195
Tablo 3.3: 249 No'lu MŞS Defterinde Nahiye Olarak Adı Geçen İdari Birimler...	197
Tablo 3.4: 249 No'lu Mardin Şer'ıye Sicil Defterinde Adı Geçen Köy İsimleri....	198

KISALTMALAR

B: Receb

C: Cilt

C: Cemaziye'l-ahir

CA: Cemaziye'l-evvel

Çev: Çeviren

DİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

FBF: Fen Bilimleri Fakültesi

H: Hicri

L: Şevval

M: Muharrem

M: Miladi

MŞS: Mardin Şer'iyeye Sicili

N: Ramazan

No: Numara

R: Rebiu'l-ahir

RA: Rebiu'l-evvel

s: Sayfa

S: Safer

SBE: Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ş: Şaban

TTK: Türk Tarih Kurumu

Yay: Yayınları

ZA: Zilkade

Z: Zilhicce

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin kısa zamanda büyüyüp gelişmesini, üç kıtaya yayılmasını ve yüzyıllar boyunca hâkimiyetini sürdürmesini sağlayan etkenler, yerli ve yabancı araştırmacıların gündemini meşgul etmiştir. Son derece geniş bir coğrafyada dini ve etnik olarak birbirinden farklı özelliklere sahip milletleri uzun bir dönem boyunca karşılaşılan kırılmalara rağmen muntazam bir şekilde yönetmeye muvaffak olan Osmanlıların ihdas etmiş oldukları devlet yapısı, söz konusu etkenlerin tespitinde ana odağı oluşturmuştur. Osmanlıların başarılı yönetim tecrübelerinin yapısına ilişkin birçok etkenden bahsedilebilmekle beraber adalet ve hukuk sistemini önemli bir etken olarak vurgulamak gerekir. Osmanlı Devleti'nin başarılı yönetim tecrübelerinde önemli bir işleve sahip olan hukuk ve adalet yapısını izlemek, anlamak ve bugünün değerleriyle karşılaştırma yapma noktasında sahip olduğumuz imkânlar adalet sisteminin uygulanması noktasındaki tecrübeyi anlaşılır kılmaktadır. Bu kapsamda Osmanlı hukuk ve adalet sisteminin kurumsal işleyişinden neşet eden şer'îye sicil defterlerini günümüz dünyasının faydasına açmak Osmanlı hukuk ve adalet sisteminin yapısının anlaşılması noktasındaki çabaları bir hayli kolaylaştıracaktır. Çalışmamızın konusunu teşkil eden 249 Numaralı Şer'îye Sicili'nin Transkrip ve Değerlendirmesi, Osmanlı Devleti'nin başarılı yönetim tecrübesinin anlaşılmasında kilit bir işleve sahip hukuk ve adalet sisteminin anlaşılması amacına yönelik çabaların kolaylaştırılması amacını taşımaktadır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde şer'îye sicilleri ve tarih araştırmalarındaki öneminden bahsedilerek Mardin Şer'îye Sicilleri envanteri ile bu envanterden çalışmaya konu olanları tespit edilmiştir. Çalışma konumuzu teşkil eden 249 Numaralı Mardin Şer'îye Sicili'nin özellikleri bu bölümde ayrı bir başlık altında verilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde 249 Numaralı Mardin Şer'îye Sicili'nin transkripsiyonuna yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise 249 Numaralı Mardin Şer'îye Sicili'nden elde edilen verilerden hareketle Mardin'in 19. Yüzyıl yapısının anlaşılmasına katkı sağlayacak değerlendirmelerin yine yüzyılın değişkenlik arzeden konjektürel yapısı çerçevesinde yapılmasına gayret gösterilmiştir. Ekler kısmında 249 Numaralı Mardin Şer'îye Sicili'nin belge özetleri

verilmiştir. Belge özetleri verilirken her kayda sahip olduğu içerik doğrultusunda başlık atılmış ve kayıtların tutulduğu tarih aynı şekilde özete dâhil edilmiştir.

I. BÖLÜM: ŞER'İYE SİCİLLERİ VE TARİH

1.1. Şer'îye Sicilleri

Osmanlı Devleti, İslam hukukunu temel hukuk sistemi olarak benimsemiş, adaleti devletin temel ve vazgeçilmez unsuru olarak kabul etmiştir. XV. asrın ilk yarısından XX. asrın ilk çeyreğine kadar Şer'î Mahkemeler en önemli yargı organı olarak varlığını sürdürmüştür. Şer'î Mahkeme kayıtları Osmanlı Devleti'nin her döneminde hukuki, iktisadi, dini, askeri ve idari hayatını yakından ilgilendirmekte olup Türk kültür ve tarihinin temel kaynaklarının başında gelmektedir. Şeyh Edebali, Osmanlı Devleti kurucusu Osman Bey'e nasihatinde “ İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” diyerek devlet politikasının yönünü belirlemiştir. İnsanı yaşatmanın belki de en önemli unsuru halk arasında adaletin sağlanmasıdır. Aynı şekilde İbni Haldun, devlet veya egemenliğin yaşaması için erdemli (fazilet, hilalu'lhayr) olmayı kaçınılmaz bir koşul saymıştır. Özellikle devlet yönetiminde yer alan yetkililerin mutlaka erdemli olmaları gerektiğini savunarak erdemlerin başında da adalete yer verir. Devletin halkın yararı için kurulduğunu, böyleyken zulüm ve haksızlık gibi unsurlar geçerli kılınırsa devletin kuruluş amacına ters olacağını, bunun da devletin varlığını sürdürmesine engel olacağını açıklar. İbni Haldun, devlet ve hükümet biçiminden çok adalet ama özellikle vergi adaletine önem verir. Bu erdemlerden uzaklaşmayı devletin önemli bir çöküş nedeni olarak sayar¹.

1.2. Kadı ve Kayıt

Osmanlı Devleti, kuruluşundan itibaren adaletin sağlanması hususuna azami gayret göstermiş, bu nedenle fethedilen bölgelere yönetici atarken mutlak surette hukuk işlerinin nezareti için kadı ya da kadı yerine aynı görevi üstlenen kadı naibleri atamayı da ihmal etmemiştir. Kadı (Kâdî), Arapça Kazâ (Kadâ) kökünden gelmekte olup fikhî terim olarak da insanlar arasında meydana gelen çekişme, anlaşmazlıklar ve davaları şer'î esâslara göre çözmek için bizzat sultan tarafından tayîn edilen kişidir². Kendinden önceki devlet tecrübelerinden en iyi şekilde faydalanmayı bilen Osmanlı Devleti daha önceki İslam devletlerinde uygulanan bu memuriyetten de fevkalade faydalanmıştır. Burada asıl konumuz olmaması hasebiyle kadılık

¹ İbni Haldun, Mukaddime, Çev. Turan Dursun, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2014, Cilt I, s. 38-39.

² M. Fahrettin Atar, “Kadı”, DİA. Cilt: 24, s. 65.

makamının detayına girmemekle beraber şer'îye sicillerinin kapsamı ve önemini belirtmek açısından kadının görev ve yetkilerinden bahsetmek gerekir.

İslam devletlerinde adalet önemli yer tutmaktadır. Nitekim Kur'an'da yönetimde adalet açıkça emredilmiştir³. Bunun yanında adaletin sağlanmasının bir parçası olarak Hz. Peygamber'in (SAV) yargı işleriyle de görevlendirildiği açık bir şekilde beyan edilmiştir⁴. Hz. Peygamberden (SAV) sonra bu görevi Hulefa'i Raşidin diye adlandırılan dört halife yerine getirmiştir. İslam devletinin sınırlarının genişlemesiyle Hz. Ömer Devri'nden itibaren gerek Emevîler gerekse Abbasîler Dönemi'nde devlet yönetiminde yapısal değişiklikler olmuş; Kadılık makamı Emevîler Devri'nde ortaya çıkmıştır. İslam devletlerinde kadı en kısa tanımıyla şer'î ve hukuki hükümleri tatbik eden, aynı zamanda hükümetin emirlerini yerine getiren makamdır. Kadı, hem şeriatı hem de örfî kanunu uygulamak üzere Sultan tarafından bir beratla atanırdı⁵. Zamanla bürokratik işlemlerin artması yargı alanında bir görev dağılımını gerektirmiştir. Bu görev halife tarafından 'niyabet' usulüyle tevcih edilmiştir. Medine'de halife, vilayetlerde valiler sınır ve cinayet davalarına bakarken kadılar sadece medenî davalara ta'zir cezası gerektiren davalara bakardı. Bu dönemdeki kadıların faaliyeti bir yönüyle fetvaya benzediği için onlara 'müftü' adı da verilmekteydi. Kadıların sayısının artması ile yine sultan veya halife namına kadıların başı olarak "kadıyyu'l-kudâd" müessesesi ise ilk defa Abbâsîler zamanında ortaya çıkmış ve İmâm-ı Azam Ebu Hanife'nin öğrencisi Ebu Yusuf bu makama getirilmiştir. Bunlara "hâkimü'l-hükkâm" da denilir⁶. Tolunoğulları ve İhşidiler'de adalet ve mahkeme işlerine bakan kadılar Bağdat'tan tayin edilirdilerdi. Karahanlılarda da kaza ve adalet işlerine kadılar bakmışlardır. Büyük Selçuklularda adalet hizmetlerine ve mahkemelerdeki davalara bakan kadılar doğrudan Bağdat'taki Kadiyu'l-Kudat'a bağlıydılar. Kaza (yargı) işleri şer'î ve örfî olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Mahkemeler kararlarında bağımsızdı, kadıların verdiği kararlar kesin

³ "Allah, size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor. Doğrusu Allah, bununla size ne güzel öğüt veriyor! Şüphesiz ki Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir." (Nisa Suresi 58. Ayet) Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali, Mütercim Hacı İnan, Dua Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 86.

⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı, TTK, Ankara 1988, Cilt I s. 83.

⁵ Halil İnalçık, Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ, YKY, İstanbul 2003, s.81.

⁶ Ekrem Buğra Ekinci, Tanzimat ve Sonrası Osmanlı Mahkemeleri, Arı-Sanat Yay. İstanbul 2004, s. 23.

olmakla birlikte mahkemenin verdiği hükmün doğruluğu veya adil olup olmadığı hususunda bir şüphe olursa tarafların Divan-ı Mezalim'e başvurma hakları vardı⁷. Memlûklulerde hükümdar Melik Zahir Baybars Döneminden itibaren (663 H. – 1264 M) dört mezhebin ayrı ayrı "kadıyyu'l-kudât"ı bulunmaktaydı. Bu kadıların yetişemediği işlerde naib atamalarına müsaade edilirdi⁸.

Anadolu Selçuklarında halkın ve askeri sınıfın davalarına bakan ayrı kadılar bulunurdu. Askeri davalara ve miras işlerine bakan kadı, Kadı'ı Leşker adını taşırdı. Konya kadısı, Kadı'ul Kudat olarak ilmiye sınıfının başı sayılırdı. Osmanlı Devleti'nde kadılık örgütü Osman Bey Döneminde oluşturulmuş olup ilk kadı olarak Dursun Fakih göreve getirilmiştir⁹. Sultan I. Murad (Hüdavendigâr) zamanında önceki İslam devletlerindeki Kadı'ül Kudatlığın görevini üstlenen Kazaskerlik kurumu oluşturulmuştur. Konumuz açısından baktığımızda kadı adı verilen hâkimleri belli bir yerde davâ görüp çözümlenmek üzere devlet başkanı veya padişah tayin ederdi. İslam devletleri içerisinde Osmanlı kadısı kendine has bir mevkiye sahip diğer dönemlerdeki meslektaşlarına göre daha geniş yetkilere sahip Osmanlı Devletinin coğrafyasında dünyayı en iyi tanıyan devlet memurudur.

Osmanlı Devleti'nde, Tanzimat yıllarına gelinceye kadar mahkeme tabirinden anlaşılın yalnızca İslâm hukukuna göre karar veren kadı veya vekillerinin bulunduğu mekân veya uygulama anlaşılmaktaydı ve yalnız bir mahkeme bulunmaktaydı. Bu mahkemelerde genellikle Hanefî mezhebi fihhına göre hüküm verilir, ancak davacı veya davalının talebi olursa başka mezhebe göre fetvâ alınır ona göre karar verilirdi. Gayrimüslimlerin kendi aralarındaki anlaşmazlıkları kendi ruhânî meclislerinde hallonuyorsa da talep halinde şer'î mahkemelerde kadılar tarafından da mahkemeleri yapılmaktaydı. Kadıların görev ve yetkilerini şöyle sıralayabiliriz;

1. Kendisine başvuran halkın davalarına bakmak.
2. Vakıfların tanzimini, tescilini ve vazifelilerinin tayinini yapmak.
3. Sorumlu oldukları bölgedeki her türlü hukuki davayı deftere kaydetmek.

⁷ Mehmet Şeker, Süleyman Genç, Türk Medeniyeti Tarihi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No.1150, Eskişehir, 2005, s.75.

⁸ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Devleti Teşkilatına Medhal, TTK, 1988, Ankara, s. 386

⁹ Atsız, Aşıkpaşaoğlu Tarihi, MEB Yayınları, İstanbul 1992, s.25.

4. Günümüz noterlerinin yaptığı işleri takip etmek. (alım- satım, borç vb.)
5. Merkezden gelen emirleri uygulamak ve kaydetmek.
6. Nikâh, boşanma, vesayet gibi aile hukukunu ilgilendiren konulara bakmak.
7. Devlet görevlilerini denetlemek.
8. Esnafı teftiş etmek narh belirlemek.
9. Ramazan ve bayramların gelişini ilan etmek¹⁰
10. Sefer öncesi ve esnasında ordunun iâşe ve ikmalinin temini için gerekli tedbirleri almak¹¹.

Osmanlı kadısının mülkî, beledî, malî, askerî ve adlî sahaları kapsayan görevleri göz önüne alınırsa onun kadar geniş bir görev alanı bulunan bir başka memur olmadığı gibi memuriyet kompartımanı ve şahsiyeti onun kadar çeşitli olanı da yoktur denebilir. Kadı ilmiye sınıfındandır, şer'î hukuk adamıdır, ancak mülkî erkân içindedir. Bütün yönetici zümre gibi askerî sınıfın bir üyesidir (vergiden muaf yönetici imtiyaz ve yetkileri vardır) aynı zamanda Şer'î hukuku uygulamakla vazifeli olması sebebiyle merkezî hükümet memuru olduğu kadar ahalinin de devlet karşısındaki temsilcisi ve sözcüsü durumundaydı¹²

1.3. Şer'îye Sicillerinin Tarih Araştırmalarındaki Önemi

Osmanlı İdare ve hukuk alanında geniş yetkilere sahip kadılar, yaptıkları bütün işleri Şer'îye sicili, kadı defteri, mahkeme defteri, defatiri Şer'îye, zabıt defteri, zabt-ı vakayı sicilleri, sicilat defteri, sicili mahfuz gibi isimlerle adlandırılan defterlere kaydederlerdi. Bu defterlerin muhafazasından kadı sorumluydu, defteri kaybeden kadının cezai sorumluluğu vardı. Kadı ve hâkimin defter tutma konusunda tabi olacağı hususlar kanun metninde şöyle zikredilmiştir: “ Hâkim mahkemeye sicilat defteri vaz' edip vereceği ilamatı muntazam bir surette ol deftere kayıt ve anın

¹⁰ Fasih Dinç, 235 No'lu Şeriye Sicil Defterine Göre Mardin, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2007, s. 8-9.

¹¹ İlber Ortaylı, Türkiye Teşkilat ve İdari Tarihi, Cedid Neşriyat, Ankara 2008, s. 269.

¹² Ortaylı, “Kadı”, DİA. Cilt: 24. s. 70

hıfzına dikkat eder. Azli vuku buldukta sicilat halefi olan hâkime devir ve teslim eder”¹³.

Kadılar veya yerlerine atanmış naibler tarafından tutulan şer’iye sicillerinde yoruma dayalı kayıt tutulmazdı. Yerel tarih araştırmacılarının toplumsal yaşamla ilgili birçok detayı bulabileceği şer’iye sicilleri zamanın tanıdığı olan resmi kayıtlardır.

Şer’iye sicilleri tutuluş şekillerine göre üçe ayrılır:

1. Tereke, vekâlet, hüccet, ilam gibi yalnızca bir konuya ait kayıtların tutulduğu defterler.
2. Bir tarafına evlenme-boşanma, alacak-verecek, alım-satım, nafaka, vakıf, hibe, cürüm-cinayet gibi mahalli olay kaydedilen, diğer tarafına merkezden gelen belgelerin kaydedildiği defterler.
3. Kayıt sırasında konu, hatta tarih sırasına bile dikkat edilmeden karışık tutulan defterler¹⁴.

Şer’iye sicillerindeki belge çeşitlerini başlıca iki gruba ayırabiliriz. Bunlardan birincisi kadılar tarafından yazılan kayıtlar hüccet, ilam, ma’ruz, mürasele ve diğer kayıtlar ikincisi ise kadılara hitaben gönderilen ferman, berat, buyruldu ve diğer hüküm çeşitleridir¹⁵.

Osmanlı siyasal ve toplumsal dünyasına ait hertürlü kaydın yer aldığı Şer’iye Sicilleri tarih araştırmalarında paha biçilmez referanslar teşkil etmektedir. Bu münasebetle sicillerin tarih araştırmalarında nasıl bir önem arz ettiklerinin bilinmesi gerekmektedir. Şer’iye Sicillerinin tarih araştırmalarında haiz oldukları önemi şöyle sıralamak mümkündür.

1. Yerel tarihi olayların tarihçiler tarafından yeterince ayrıntılı olarak açıklanmadığı durumlarda memleketin en ücra köşelerinde ortaya çıkan en küçük olayların dahi mahkemelere aksetmiş olabileceğinden dolayı Şer’iye

¹³ Uğurhan Demirbaş, Belgelerle Arşivcilik Tarihimiz, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, yayın no: 41, C. I, s. 39.

¹⁴ Dinç, 1597-1872 Tarihleri Arasında Mardin Şeriye Sicillerinin Envanteri, I. Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu. Bildirileri (26- 27- 28 Mayıs 2006) editör: İbrahim Özçoşar- Hüseyin H Güneş MardinTarihi İhtisas Kütüphanesi Yayın No: 6 İstanbul 2006, s. 777- 791

¹⁵ Ahmet Akgündüz, Şer’iye Sicilleri, TDAV, C I, İstanbul 1988, s.20.

sicilleri içtimai, idari, mali, iktisadi, ticari, zirai, beledi, askeri ve siyasi bakımlardan tarihimizin bilinmeyen taraflarını ve geçmiş dönemlerde içinde bulunulan yaşam şartlarını doğru olarak değerlendirmemizi sağlayan kıymetli hazinelerdir.

2. Merkezden gönderilen muhtelif Ferman, Berat, Mektup, Divan Tezkireleri gibi resmi kayıtların suretleri Şer'îye Sicillerinde bulunduğundan dolayı Merkezde tutulan defterler arasında noksan olanların görüldüğü durumlarda bu eksiklerin tamamlanması konusunda şer'îye sicillerinden faydalanılabilir.
3. Şer'îye sicillerinde ismi geçen devlet adamları, müderris, alim, şair, sanatkar, mimar gibi birçok bölge ileri geleni hakkında bilgi sahibi olma konusunda bizlere bilgi verebilmektedir.
4. Vakıflara ait tevcihler, vakfiye kayıtları, vakıf mukataalar, vakfa ait alacak davaları, vakıf mallarının tamiri ve defterlerde ismi geçen cami, mederese, muallimhane, imaret, türbe, zaviye, kale, kervansaray, kilise ve günümüze kadar varlığını devam ettiren ya da ettiremeyen mimari eserlerin mevcudiyetini ortaya koymaktadır. Bu kayıtlardan kitabesiz abidelerin inşa hatta tamir tarihlerini bazen tespit edebileceğimiz gibi kullanılan malzemenin cins ve türü ile ilgili bilgi edinmek mümkündür. Bu bakımdan mimari tarihimiz açısından araştırmaya değer bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür.
5. Zabıtlar, Ferman ve Berat gibi resmi kayıtlarda geçen, şahıs, kasaba, köy, mahalle ve semt adları ile bunlardan kadın ile erkek adları unvan ve lakaplar dil bakımından incelenmeye değer bilgiler ihtiva etmektedir. Bugün ismi değişen veya iktidai açıdan gerilemiş olan, eskiden meskûn olup şu anda olmayan yerlerin aydınlatılması konusunda Şer'îye Sicillerinin verdiği bilgiler iskân tarihimiz açısından paha biçilemez bilgiler içermektedir.
6. Şer'îye sicillerinin askeri ve siyasi bakımdan önemi Menzillerin kurulması, savaş için gerekli olan barut gibi levazımın, iaşe maddelerinin satın alınması yola çıkarılması, tımarlı sipahilerin ve sancak beylerinin maiyetleriyle birlikte belirtilen yer ve zamanda bulunmaları hususunda önemli bilgiler içermektedir. Şer'îye Sicilleri bunun yanında sefer

başlamadan önce eyaletlere yazılan emirleri de ihtiva etmesi bakımından harp tarihi açısından araştırılmaya önemli bilgiler sunmaktadır.

7. Tımar tevcihlerinin verilmesinde, bu tımarların kadı huzurunda Mültezimlere verilmesinde veya sipahilerin marifetiyle tapuya bağlanmalarına vakıflara ait emlak ve akarların da aynı şekilde kiraya verilmelerinde özellikle miri kanunlara göre alınacak vergilerin tür ve oranlarına dair sicillerde bulunan kayıtlar Osmanlı Devleti'nin mali, zirai, askeri ve benzeri durumlarını rakamlara dayanarak ortaya koymakta ve devletin iç teşkilatını en ince teferruatına kadar inceleme imkânı vermektedir.
8. Defterlerde bulunan narh kayıtları esnaf teftişine dair kısa fakat çok açık şekilde tutulan zabıtlar vaktiyle kadıların belediye işlerine baktıklarını göstermektedir. Dönemin belediye kaide ve düzenlerini açıkça göstermektedir. Bunun yanısıra Loncalara, Yiğibaşı ile Esnaf Kethüdalarının tayin ve azillerine esnaf adlarına, madrabazlık gibi olaylara karşı mahkemelerce alınan önlemlere dair tutulan zabıtlar iktisat ve ticaret tarihimiz için önemli bilgiler vermektedir.
9. Şer'îye sicilleri tıp ve halk tababeti tarihleri bakımından da önemli bilgiler içerir. Nitekim cerrah ile hasta arasında mahkeme yoluyla tanzim edilen mukavele, ameliyat senedi, ilaç adı, tedavi usulleri, Darüşifalar ve Tecrithanelere dair katıylara da rastlanmaktadır.
10. Mahkeme zabıtları çok kısa olmalarına rağmen dava ve muhakeme usullerini davacının iddiasını davalıların red veya ikrarlarını red hallerini ve nihayetinde kadıların şer'î kararlarını tanıtmaları itibarıyla bir hukukçuya dahi ilgilendirecek önemli bilgiler içerdiği inkâr edilemez¹⁶.

Tüm bu bilgiler ışığında şer'îye sicillerinin tarih araştırmalarında ve özellikle mahalli tarihçilikte öneminin son derece büyük olduğu açıkça görülmektedir.

Özel hukuk, kamu hukuku, iktisat tarihi, sosyal tarih, idari tarih, askeri tarih gibi muhtelif konularda başvurulacak birinci elden, tarafsız kaynaklardır. “Bu manada kesin yazılı delillere misal olarak Mecelle iki şeyi zikretmiştir: Birincisi;

¹⁶ Halit Ongan, Ankara'nın I Numaralı Şer'îye Sicili, TTK, Ankara, 1958, s. 11-14.

padişah beratları ve tapu tahrir defterlerindeki kayıtlar (kuyud-u defter-i hakani) tahriften uzak oldukları için kesin delil kabul edilirler. İkincisi; hile ve fesattan yani tahrif ve sahtekârlıktan salim olacak şekilde tutulan şer'îye sicilleri (sicilat-ı mahakim) ile dahi amel olunur. Yani bunlar da yazılı ve kesin delil olarak kabul edilir¹⁷". İbn-i Haldun'un dediği gibi "Bilesin ki tarih gerçekte, dünyanın 'ümran'ı ve 'ümran'ın doğal yapısında belirmiş durumlar demek olan insanların toplumsal yaşamları konusunda bilgi vermektir"¹⁸.

Yukarıda zikrettiğimiz bilgiler dâhilinde şer'îye sicillerinin, kayda geçirildiği dönemin Osmanlı içtimai, iktisadi, askeri, idari ve hukuki alanlarda devletin en ücra köşeleri hakkında dahi bizlere birinci elden tarafsız bilgiler sunduğu aşikârdır.

Mahkeme sicillerini çalışan tarihçilerin karşılaştığı bazı zorluklar vardır. Öncelikle kayıtlı belgelerin tam olup olmadığını anlamak zordur. Bunun nedeni olarak da sicillerin bir araya getirildiği kâtip odalarında belgelerin seçimi ve düzenlenmesine ilişkin kıstasların ne olduğuyla ilgili elimizde bir bilgi mevcut değildir. Bunun yanında mevcut ciltler içinde kopukluklar tespit edilebildiği gibi atıfta bulunulan belgenin olması gereken yerde olmadığı görülebilmesi sicilleri incelerken karşılaşılan zorluklardandır. Sicillerin kullanımıyla ilgili diğer bir zorluk da sicil kayıtlarının devlet söylemi olarak değerlendirilebilecek olan şeyleri ifade etmesidir. Bu yönüyle sicil kayıtlarının devlet otoritesi ve gücünün belirlediği bir düzen içerisinde tutulduklarını göz ardı etmeden değerlendirmek gerekmektedir¹⁹. Belirttiğimiz bu zorluklara rağmen şer'îye sicillerinin araştırılması sicilin tutulduğu dönemle ilgili önemli bilgiler içermekte olup bizlerin tarihi olayları daha net bir şekilde anlamamızda birer hazine niteliğindedir.

1.4. Mardin Şer'îye Sicilleri

19. yüzyıla ait şer'îye sicillerinde Mardin kazası, Mardin sancağı ve Cumhuriyet Döneminde Mardin vilâyeti olarak geçen Mardin şehri hakkında yakın zamana kadar pek akademik çalışma yapılmamış olmakla beraber Mardin Valiliği tarafından hazırlanan ve proje koordinatörlüğünü Prof. Dr. İbrahim Özcoşar'ın

¹⁷ Akgündüz, Şer'îye Sicilleri, TDAV, C I, İstanbul 1988, s. 50-51.

¹⁸ İbn-i Haldun, Mukaddime, Çev. Turan Dursun, C. I, s. 107.

¹⁹ Richard Van Leeuwen, Bir Osmanlı Şehri Şam: Vakıflar ve Şehir, (Tecüme H. Ebru Aksoy), Küre Yay, İstanbul s 167-171

yaptığı "Mardin Tarihi İhtisas Kütüphanesi Projesi" 28 Temmuz 2005 tarihinde "Avrupa Birliği GAP Bölgesi'ndeki "Kültürel Mirası Koruma Programı" çerçevesinde başlattığı çalışmalar ile şehrin tarihi hakkında araştırma yapacak akademisyenlere birçok kolaylık sunulmuştur. Kısa zaman içerisinde şehrin son birkaç yüzyıllık toplumsal yapısına ışık tutacak birçok akademik çalışma yapılmasına olanak sağlamıştır. Mardin Tarihi İhtisas Kütüphanesi bünyesinde yer alan 14 rulo sarılı mikrofilm halindeki 92 defterden 86'sı Mardin ve civar bölgesinin, geriye kalan 6 defter ise Derik Midyat ve Savur yerleşimlerinin kayıtlarını teşkil etmektedir²⁰. Bu sicillerde kullanılan dil Arapça ve Türkçedir. Defterler genellikle okunaklıdır.

Tablo 1.1: Mardin Şer'ie Sicilleri:

SIRA NO	MİKROFİLM NO	AİT OLDUĞU TARİH	SIRA NO	MİKROFİLM NO	AİT OLDUĞU TARİH
1	179	1309-1311	45	225	1321-1322
2	180	1311-1312-1317	46	226	1309-1310
3	182	1297-1300	47	227	1165-1270
4	183	1307-1310	48	228	1321-1326
5	184	1263-1265	49	229	1317-1321
6	185	1308-1309	50	230	1321-1326

²⁰ Dinç; Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu s.781

7	186	1305-1306	51	232	1306-1313
8	187	1303-1305	52	234	1288-1289
9	188	1305-1319	53	235	1275-1277
10	189	1305-1306	54	236	1275-1277
11	190	1308-1309	55	237	1118-1277
12	191	1307-1310	56	238	1282
13	192	1287-1288-1301-1302	57	239	1275-1284
14	193	1282-1284	58	240	1283
15	194	1280-1281	59	241	1187-1196
16	195	1173-1178	60	242	1258-1261
17	196	1291-1292	61	243	1273-1274
18	197	1278-1280	62	244	1277-1279

19	198	1312-1317	63	245	1281-1282
20	199	1315-1317	64	246	1283-1284
21	200	1285-1287	65	247	1170-1173
22	201	1262-1271	66	248	1100-1159
23	202	1228-1252	67	249	1274-1275
24	203	1135-1156	68	250	1271-1272
25	204	1282-1283	69	251	1126-1130
26	205	1284-1285	70	252	1137-1160
27	206	1291-1294	71	253	1221-1256
28	207	1321-1323	72	254	1271-1274
29	208	1314-1315	73	255	1153-1263
30	209	1317-1321	74	256	1321-1323

31	210	1318-1320	75	257	1308-1309
32	211	1310-1312	76	258	1286-1287
33	212	1308-1311	77	259	1006-1009
34	213	1313-1315	78	260	1291-1293
35	214	1308-1309	79	261	1282
36	215	1318-1321	80	262	996-1231
37	216	1308-1309	81	263	1243-1247
38	217	1263-1267	82	264	1099-1100
39	219	1294-1301	83	266	1203-1205
40	220	1315-1317	84	269	1285-1287
41	221	1317-1320	85	270	1295-1297
42	222	1311-1317	86	334	1306-1310

43	223	1309			
44	224	1310-1312			

Taplodan da görüleceği üzere Mardin'e ait toplamda 86 adet defter günümüze intikal etmiştir²¹. Bu sicillerin en eski tarihlisi Hicri 996 (Miladi 1587 - 1588) tarihini kapsayan 262 Nolu sicil olup en yeni tarihlisi Hicri 1326 (Miladi 1808 - 1809) tarihini kapsayan 228 ve 230 numaralı defterlerdir. Bu defterlerden araştırmaya konu olanları ise şöyle sıralayabiliriz.

- İbrahim ÖZCOŞAR, Hüseyin H. GÜNEŞ, Fasih DİNÇ, 242 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili Belge Özetleri ve Mardin, İstanbul 2006.
- İbrahim ÖZCOŞAR, Hüseyin H. GÜNEŞ, Fasih DİNÇ, 235 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili Belge Özetleri ve Mardin, İstanbul 2007.
- İbrahim ÖZCOŞAR, Hüseyin H. GÜNEŞ, Ercan GÜMÜŞ, 238 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili Belge Özetleri ve Mardin, İstanbul 2007.
- İbrahim ÖZCOŞAR, Hüseyin H. GÜNEŞ, Abdülbaki BOZKURT, 193 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili Belge Özetleri ve Mardin, İstanbul 2007.
- Ahmet KANKAL, İbrahim ÖZCOŞAR, Hüseyin H. GÜNEŞ, Veysel GÜRHAN, 183 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili Belge Özetleri ve Mardin, İstanbul 2007.
- Ahmet KANKAL, İbrahim ÖZCOŞAR, Hüseyin H. GÜNEŞ, Veysel GÜRHAN, 248 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili Belge Özetleri ve Mardin, İstanbul 2007.
- K. Ziya TAŞ, İbrahim ÖZCOŞAR Hüseyin H. GÜNEŞ, Veysel GÜRHAN, 195 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili Belge Özetleri ve Mardin, İstanbul 2006.
- Ahmet KANKAL, İbrahim ÖZCOŞAR Hüseyin H. GÜNEŞ, Ramazan GÜNAY, 252 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili Belge Özetleri ve Mardin, İstanbul 2007

²¹ Akgündüz, Şer'iyeye Sicilleri s.203-204.

- Ramazan GÜNAY, 259 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirmesi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2002.
- Veysi AKAY, 201 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili Değerlendirme Metin Transkripsiyon ve Dizin, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.
- Fasih DİNÇ, 235 No'lu Mardin Şer'iyeye Siciline Göre Mardin, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Diyarbakır 2007
- Ertuğrul TAN, 179 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Kahramanmaraş. 2010
- Sevim SAĞLAM, 244 Numaralı Mardin Şer'iyeye Sicili (Hicri 1777- 1280/ Miladi 1860-1863) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi, Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Batman 2014.
- Veysel GÜRHAN, XVIII. Yüzyılda Mardin Şehri, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2012.
- Arzu ŞAHİN, XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Mardin Sancağı (1789-1840) Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Basılmamış Doktora Tezi, Elazığ 2017

Mardin Şer'iyeye sicillerini konu olan çalışmalardan Ramazan GÜNAY'ın 259 Nolu Mardin Şer'iyeye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirmesi adlı çalışmasında 259 numaralı Mardin Şer'iyeye sicilinin Mardin'e ait en eski tarihli defter olduğunu söylese de Ahmet Akgündüz'ün Şer'iyeye sicilleri çalışmasında verdiği kataloğa göre Mardin'e ait en eski tarihli defter olarak 262 numaralı defteri gösterilmektedir. Bu durumun iki sebebi olduğu düşünülebilir. Bunlardan biri 262 numaralı defterin Ramazan GÜNAY'ın gözünden kaçması ikincisi ise defterde yer alan belgelerin yoğun olarak kapsadığı dönemin 262 numaralı deftere göre daha eski tarihleri ihtiva etmiş olması olarak görülebilir. Bunun dışında defterde bulunan Arapça belgelerin transkribe edilmemiş olması çalışmanın en önemli eksikliği olarak görülmektedir. Arapça belgelerin çalışmasının yapılmamasının en önemli sebebi Arapçaya hâkim

olunmamasıdır denilebilir. Her ne kadar konu itibariyle benzer konular Türkçe belgeler varsa da yerel tarihçilikte özellikle yer adları, ev bölümleri, kentsel mekânın tanımlanması gibi konularda her belge kendine has bilgiler içermektedir. Ayrıca değerlendirme kısmının kısa olması çalışmanın önemli diğer bir eksiği olarak göze çarpmaktadır. Her ne kadar Ramazan GÜNAY bu durumu çalışmanın bir Yüksek Lisans Tezi olduğu gerekçesine dayandırsa da bu durum içerik bakımından son derece zengin olan bu defterden yeterince yararlanılmasını sınırlandırmaktadır.

Veysi AKAY 201 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili Değerlendirme Metin Transkripsiyon ve Dizin adlı çalışmasında yer alan Arapça belgelerin transkribesini yapmamış olup Arap harfleri ile yazmakla yetinmiş ve bir değerlendirme yapmamıştır. Gerekçe olarak tezin konusunun Osmanlıca belgelerin transkripsiyonu olduğunu göstermiştir. Defterde yer alan toplam belge sayısının 227 olduğu ve bunlardan 60 tanesinin Arapça olduğu göz önünde bulundurulursa bu belgelerden yararlanılmamış olmasının ortaya çıkaracağı eksiklik açık bir şekilde görülebilir. Bununla beraber tezin sonunda orijinal belge fotoğraflarının olması incelediğimiz diğer çalışmalarda olmayan olumlu bir durum olarak göze çarpmaktadır.

Ertuğrul TAN 179 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi adlı çalışmasında bilinen bazı kavramların tekrarından farklı olarak pek fazla değerlendirme yapılmamış olup değerlendirme yapılırken bahse konu olan belgenin sayfa ve numarasının verilmemiş olması araştırmacıların bakmak isteyecekleri belgelerin bulunmasının zorlaşmasına sebebiyet vermektedir. Ayrıca XIX Yüzyıl Mardin sosyal, ekonomik, idari yapısı anlatılırken pek az kaynak belirtilmiş olması bilimselliğe gölge düşürmektedir.

Sevim SAĞLAM 244 Numaralı Mardin Şer'iyeye Sicili (Hicri 1777- 1280/ Miladi 1860-1863) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi adlı çalışmasında özel isimlerde birçok yanlış okumalar yapmıştır. Şer'iyeye sicilleri çalışılırken özel isimlerde yanlışlık olması normal olarak görülebilir ancak evlerin bölümlerinde geçen ve avlu anlamında kullanılan "huvş" kelimesini parantez içerisinde vahşi hayvan olarak belirtmesi bunun yanında Arapça belge olarak belirttiği belgelerin transkripsiyonunda özet yapması başlıca göze çarpan eksikliklerdir.

1.5. 249 Numaralı Mardin Şer'iyye Sicil Defteri

Çalışmasını yaptığımız 249 No'lu Mardin Şer'iyye Sicili Başbakanlık Osmanlı Arşivinde 7178 mikrofilm No'lu 66 poz sayısına sahip, 128 sayfa olup toplam 160 belgeden oluşmaktadır. 66 pozdan 42 ve 43. pozlar mükerrer çekilmişlerdir. Bu belgelerden 43'ü Arapça 117'si Türkçedir. Birkaç belgede okunamayan kısım olmakla birlikte okunaklı bir defterdir. Defter 13-14 cm eninde ve 35-36 cm boyundadır. Sicilimizde divani kırmacı olarak adlandırılan yazı kullanılmış olup bazı yerlerde sülüs hattının da kullanıldığını görmekteyiz. Defter 1845 -1863 tarihlerini kapsamakla beraber yoğunluk 1858 yılına aittir ki bu dönem Osmanlı merkezileşme çabalarının bölgede yoğun olarak yaşandığı bir dönemdir. Yukarıda vermiş olduğumuz tabloda tezimizin konusu olan 249 numaralı Mardin Şer'iye Sicilinin kapsadığı tarih aralığı Hicri 1274 - 1275 (Miladi 1857- 1858) olarak gösterilmişse de defterimize ait en eski kayıt Hicri 1261 (Miladi 1845) tarihli veraset davası kaydı olup en yeni kayıt ise Hicri 1280 (Miladi 22 Haziran 1863) tarihli ev satışına ait kayıttır. Ahmet Akgündüz'ün tespitiyle bizim tespitimiz arasındaki farkın sebebi muhtemelen defterdeki belgelerin ağırlıklı olarak 1858-1859 yıllarına ait olmasıdır.

Arapça belgelerin konu dağılımına baktığımızda en fazla satış işlemleri ile ilgili belgelerin olduğunu görmekteyiz. Bununla birlikte borç, vekâlet, vasi tayini, nafaka, veraset, vakıf gibi konular yer alırken Türkçe belgelerde bu sayılanların yanında katl, hırsızlık, gasb, ramazan ayının ilamı, narh, tereke gibi konulara ve görev ilamı, buyruldu, emirname, ferman, gibi belgelere de rastlamaktayız. Sicilin ilk belgesi 9 Aralık 1859 tarihli kayd-ı hüccec, son belgesi ise Ocak- Şubat 1859 tarihli Mardin naibliğine Seyit Ahmet Necip Efendi'nin tayin edildiğini gösteren buyrulduudur.

II. BÖLÜM: 249 NUMARALI MARDİN ŞER'İYE SİCİL DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU

Sayfa No: Belge No

Belge Dili Belge Konusu Belge Tarihi Hicri Miladi

Sayfa: 1/B

Arapça Kayd-ı Hüccet 14 CA 1276 31 Aralık 1857

Kayd-ı Hüccet

Sado'nun şahidleri

Abdülhamid Fotadar, Ahmed bin Saki, Mehmed bin Oso.

Hazret-i Emine bint-i Abo ve vükkilet zevcühâ Hacı Mehmed el-Kebâbcı lâkinne yud'â ale't-tahkîki bizzât fî 14 Ca sene [12]76

Sayfa: 2/A Arapça Satış Hücceti 3 N 1274 17 Nisan 1858

El-emru kemâ rukîme fîhi es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ Hason bin Bekir Çavış bi-mâlihi li-nefsihî düne gayrihî mine'l-bâyi'i minhü ve hüve Cevher bin Abdullah el-memlûki ve'l-müdebbir li-cenâbı hazreti zi'l-izzeti el-Hâc Süleyman Ağa bin Mehmed Said Ağa fe-bâ'a'l-merkûm Cevher bi-izni mevlâhu ve icâzetuhu lehu ba'de mâ-sebete iznuhu ve icâzetuhu fî'l-bâyi'i ve kabzu's-semeni anhu bi-şehâdeti Derviş Ali Efendi bin Salih Ağa ve Mollâ Mehmed bin Hason eş-Şelove zâlike mâ-kâne lehu ve mülkihî ve bi-yedihî ve tahte tasarrufihî ve'l-mütekalü ileyhi bi'ş-şerâ'i'ş-şer'î eyzan bi-izni Said bin el-mûmâ-ileyh ve hüve cem'û'd-dâri'l-vâki'i fî mahalleti'l-Gölasiye el-müştemiluhu alâ beyti enbûbi dârici ezc beyt-i ahî freyş ve cüb-u memlû turâb ve hoş ve kenîf el-mahdûdü kıbletehu ilâ verâseti Abdüllatif Efendi bin Sadi Efendi ve temâmuhu ilâ mülki verâseti Hacı Abdullah Ağa ve şimâlen ve şarkan ile't-tarîki ve

garben ilâ mülki vereseti Hacı Abdullah Ağa bi-cümleti'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzı gayrı med'ûv kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânuhu elfün ve semâne mi'ete guruş-ı Rûmî cedîd bey'an ve iştirâ'en sahîhîni şer'ayni müştemilîni ale'l-îcâbı ve'l-kabûli ve'l-kabzu ve'l-akbâzı ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ'i mine't-arafeyni ve lem yebka'l-bâyi'i'l-mezkûri ma'a'l-müşterî el-mezbûri fi'l-mebî'i'l-mersûm da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vücûhi ve sebeben mine'l-esbâbi be-innemâ kad bakiye ed-dâru'l-mahdûdi el-mezkûri bi-cümleti hudûdihî vi hukûkihî ve kâffetü murâfıkıhî ve levâhıkıhî ve âmmetü müştemilâtihî ed-dâhiliyyetü fihi ve'l-hâriciyetü anhü'l-ma'rûfi lehu ve'l-mensûbihi ileyhi mülken hâlisân ve hakkân sırfen li'l-müşterî el-mezkûr yetesarrafu fihi tasarrafe'l-mülûki fî emlâkihîm keyfe mâ-yeşâ' ve ve hasbe mâ-yahtâr cerâ zâlike ve hurrîre fi'l-yevmi's-sâlisi min şehri Ramazâni'l-mübâreki's-şerîf li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Derviş Ali Efendi bin Salih Ağa, Halil Efendi ibn en-nâ'ib, Mehmed bin Şehmus el-Hâfız, İbrahim bin Hızır ed-Debbâğ, Ağa bin Ahmed Ağa, Hacı Timur Bey, Davud bin Seyyid Mustafa Beko, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Şehmus Kâtib-i Mahkeme ve gayruhum.

Sayfa: 2/B

Arapça Miras Taksim ve Satış Hücceti N 1274 Nisan 1858

Cerâ el-bey'u ve's-şirâ

El-emru kemâ rukıme fihi es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu lemmâ kâne'l-kasru'l-vâkı'u fi karyeti Ali Paşa min kurâ Palkoros müştereken beyne Hüseyin ve Ömer ve Abdi ebnâ-i İsmail bin Hacı İbrahim ve beyne evlâdı ehîhi ve hüm Halil ve Osman ibney Mehmed ve ihvânühümâ Sadi ve Hazene bi'l-murâba'a rub'uhu li-Hüseyin ve rub'uhu li-Abdi verub'uhu li-Ömer ve rub'uhu li-Halil ve Osman ve uhteyhümâ el-merkûmetân ve

kâne'l-kasru müştemilen alâ manzarati zî-maslabeteyni erc ve dâhiluhâ buhâri Kehf ve fi dîhili'l-manzarati selâse anâbiri freyş ve huvş muşâ' ve müşterek beyne'l-mezkûrîn ve beyne evlâdi ammihim Bekir ve Fettah ve Süleyman ve huvş âhara fî hizâ'i bâbi'l-âhûr ve fi dâhili'l-huvş el-mezbûr eyzan âhûri Kehf ve fi dâhili'l-âhûri beytün saġîrun freyş li'l-beyteyni ve beyti âhar eyzan maġara ve fevka'l-kasrı maġara Kehf ve a'lâhâ Kevkele freyş fe-hazare Hüseyin el-merkûm meclise'l-kazâ ve mahfele't-tenfizi ve'l-izmâ beyne yedeyi'l-hâkimi'l-hâsim el-vâkı'u hattuhu ve hatemuhu a'le'l-kitâbi âmelehallâhu bi-tevfikihi ve lutfihi'l-müstedâbi yevme'l-hesâb tûbâ lehu ve hüsnü me'âb uhdire ma'ahu ehavyehi Abdi ve Ömer ve ibney ehîhi Halil ve Osman ve tâlebehum bi-kısmetihî müdde'iyen kevne'l-kasrı hüve mevrûsun-lehüm an-ebîhim İsmail el-merkûm ve inde zâlike ecâbuhu ehavyehi ve ibney ehîhi bi'l-ikrâri ve't-tasdîki ve ekdemû ve ekbelû alâ kısmeti'l-kasrı'l-mezkûr beynehüm bi't-terâzî fe-hîne'izin zehebû ile'l-kasrı'l-mezkûri ma'a ehli'l-hibreti ve'l-basîreti ve şere'û fî kısmetihî bi't-terâzî fe-ce'alû müştemilâtihi nısfeyni en-nısfu'l-evveli hiye'l-maġara elletî fevka'l-kasrı ve'l-kevkeleti ve sathu'l-kasrı ve'l-maġara elletî hiye dâhile'l-kasrı elletî kânet buhâri li'l-kasrı ve ecde'l-gâbiri's-selâse ve hüve anbaru'd-Devse ve nısfu'l-âhûr şâ'i'an ve nısfu'l-huvşî şâyi'an ve nısfı huvş el-muşâ'u'l-müşterek ve'n-nısfu's-sânî hüve'l-manzarati ve anbareyni'l-freyş ve nısfı huvş el-müşterek ve nısfu'l-âhûr ve nısfu'l-huvş ve kâne hâzihi'n-nısfu yufraku alâ nısfı'l-âhar elfün ve hamse mi'ete guruş fi's-semeni ve veza'û alyehi tilke'l eflî ve hamse mi'ete guruş lillezî yusûbuhu'n-nısfu'l-evveli ve tekâvelû alâ en yefteha kubûren mine'l-maġarati elletî dâhile'l-kasrı ile'l-maġarati elletî hiye fevka'l-kasrı ve yekûnu masrafı fethi'l-kubûri ve ücreti binâ'in li-hâfizellâzî yufsilu beyne's-sehmayni alâ men yusûbuhu nısfu'l-evveli sümme ittefekâ Ömer ve Hüseyin alâ nısfın ve Abdi ve evlâdı ehîhi Halil ve Osman ve uhteyhimâ alâ nısfın ve tekâra'û fî tilke'n-nısfeyni fe-esâbe nısfu'l-evveli ve hüve'l-maġaratilletî fevka'l-kasrı ma'a'l-kevkeleti ve ale'l-kasrı li'l-menâmi yani es-sathu ve'l-maġaratilletî hiye dâhile'l-kasrı ma'a'l-anbarı el-freyş minhü hüve'd-devseti ve nısfu'l-huvş el-muşâ' ve nısfu'l-âhûrve nısfu'l-huvşî es-sânî ilâ Hüseyin ve ehîhi Ömer ve terettebe aleyhim edâ'ü tilke'n-nısfı ve hamse mi'etin guruş li-sâhibey en-nısfu'l-evveli ve humâ Abdi ve evlâdı ehîhi ve hasale bihim er-rızâ'u't-tâmı alâ hâzihi'l-kısmeti sümme enne Ömer a'tâ hissetenmin zâlike'n-nısfı min ehîhi Hüseyin bi-seb'a mi'etin ve hamsîn

guruş ve bakıye en-nısfu's-sânî bi-tamâmihî mülki Hüseyin el-mezbûr ve ceddehû ve hüvve eddâ el-elfü ve hamse mi'ete guruş el-farku'l-mukavvimi min mâlihî ve lâ-ehîhi Abdi ve evlâdı ehîhi el-mezbûreyn ve hasebe ennehu Abdi kâne kad işterâ min ehîhi Mehmed hisseten mine'l-kasrı kable'l-kısmeti ve kâne kad eddâ lehu semenihâ seb'a mi'etin ve hamse ve 'ısrîn fî hâli sıgârihi ve kâne Abdi eyzan kad tekeffele li-ibnihi li-Halil eyzan bi-semânîn ve ve semâniye guruşen ve ba'de memâtihi hasale lehu li-tarafı evlâdı ehîhi elfün ve hamsete guruş fe-hazare Halil bi'l-asâleti an-nefsihî ve bi'l-vekâleti'l-müseccleti's-şer'ıyyeti an-kıbeli ehîhi Osamn uhteyhimâ el-merkûmetânı ve bâ'in hüve eyzan hissetuhum mine'n-nısfı'l-evveli el-merkûm min ammihim Abdi el-mezkûri bi'l-asâleti ve'l-vekâleti bi'l-elfi ve hamse guruş el-mezkûre ve bakıye en-nısfu'l-evveli bi-cemî'i hudûdihi ve müştetilâtihi ve hukûkihi ve murâfikihî'l-mezkûre ve gayri'l-mezkûre li-Abdi ve bakıye en-nısfu's-sânî bi-cemî'i hudûdihi ve müştetilâtihi ve hukûki'd-dâhileti ve'l-hâriceti mülken li-Hüseyin el-merkûm ve bakıye beytün ibneteyni's-sağiri'l-freyş eddâ hüve dâhile'l-âhûr ma'a rub'u'l-âhûr ma'a rub'u'l-huvsş ellezî hüve fî hizâ'ihî li-Ömer el-mezbûr ve beytü'l-mağarati elletî hiye dâhile'l-âhûr li-Abdi ve ba'de mâ tekâsemû alâ hâze'l-minvâli hünâlike ve tebâye'û hazarû cemî'an meclise's-şer'i's-şerîfü'l-enver ve mahfele'd-dîni'l-münîfi'l-ezher ve ekarre küllün minhüm bi-muvâcehetihî sâhibihî bi'r-rızâ ve'l-kabûl bi'l-kısmeti'l-mezbûre ve bi-istifâ'-i nasîbuhu mine'l-kasri'l-mezkûri bi-tamâmihî ve kâne hâliyen ani'l-gabni ve't-tağrîri ve ebre'e zimmete ihvetuhu an-da'vâ el-kasr ibrâ-i âmmen ve iskâten tâmmen kâ'ilen bi-ennehu lem bakıye lehu hakkun kıbele ihvetihî fe-mine'l-istevfâti ve'l-ân leyse lehu ma'ahum min ciheti'l-kasrı el-mezbûr da'vâ ve lâ-mutâlebe ve lâ-hakkun ve lâ-muhasâma bi-vechin mine'l-vucûhi ve bi-sebeben mine'l-esbâb ve kable küllün minhüm ibrâ-i ehîhi ve sadakahu bimâ ekarre şifahen ve vicahen ve hükmü'l-hâkimü'l-mûmâ-ileyh lâ-zâlet ahkâmü's-şer'ati câriyeten beyne yedeyhi bi-sıhhati'l-kısmeti ve luzûmihâ ve bi-sıhhati'l-ibrâ'i fe-lem yebka li-ehadihim ma'a'y-ahâri da'vâ ve ylâ-mutâlebetin min zâlike asîlen cerâ zâlike ve hurrîre fî evâ'ili şehr-i Ramâzânî'l-mübârek li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Mollâ Mehmed bin Mollâ Halil, Yusuf Ağa bin Ali el-Mollâ, Mehmed bin Abdülcelil, ibnuhu Mollâ Abdullah, Derviş Bey Çukadârzâde, Hacı Ömer Muhzırbaşı es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Şehmus Kâtib-i Mahkeme ve gayruhum.

Sayfa: 3/ A

Türkçe Vekâlet Hüccti 4 N 1274 18 Nisan 1858

El-emru kemâ rukıme fihî es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü,

Dersa'âdet'de Mahmud Paşa Mahallesi sâkinlerinden ve hazîne-i celîle-i mâliyenin Anadolu masârifât muhâsebesi ketebesinden olup el-hâletü hâzihî Mardin sancağının mal müdürü bulunan hâcegân-ı Dîvân-ı hümâyûndan fütüvvetlü Mehmed Nuri Efendi bin Mustafa meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i Mardin ahâlîsinden olup bu kere li-ecli't-ticâre Dersa'âdet cânibine âzim ve müterâhî olan Gömilizâde Hacı Hızır Ağa bin Mehmed Said Ağa nâm kimesnenin muvâcehesinde bi't-tav'î't-tâm takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i merâm eyledi ki Üsküdar'da Tunusibağı Mahallesi'nde sâkin bulunan Kaftan Ağası Musa Ağa bin Müderris Mehmed Efendi'nin kerîmesi Fatıma Hanım benim zevce-i muhteli'am olup el-hâletü hâzihî anın rızâsıyla nikâhını akd idüp nikâh-ı cedîd ile tezevvüc itmesi murâd ve maksûdum olmuş olduğundan el-yevm kendi tarafımdan bi'l-vekâleti'l-âimme mûmâ-ileyhâ Fatıma Hânımı bana Dersa'âdet'de şuhûd-i udûl mahzarlarında anın rızâ ve velîsinin icâze ve izniyle nikâhını müceddeden akd itmesi ve ba'dehe'l-akd mûmâ-ileyhâya bir mikdâr harçlık i'tâsıyla bu tarafa nakl ve tahvîl eylemeğe ve'l-hâsil mûmâ-ileyhânın müceddeden nikâhının akd ve tecdîdine müte'allık ve mütevakkıf olan umûrun husûs ve umûmiyle cüz'î ve küllîsine vekîl-i mutlak ve müfevvezi olmak üzere mûmâ-ileyh Hacı Hazır Ağa'yı vekîl nasb ve ta'yîn eyledim diyü bi'l-muvâcehe ağa-yı mûmâ-ileyhi tecdîd-i akd-ı nikâhı için vekîl-i mutlak ve müfevvez nasb ve ta'yîn itdikle ağa-yı mûmâ-ileyh dahi sarâhaten ve şifâhen vekâletini kabûl ve mahallinde hizmet-i lâzimesini edâ ve îfâya müte'ahhid olmağla mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ işbu vesâka-i enîka-i sârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ

olundu tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' min şehr-i Ramazânü'l-mu'azzami'l-mübârek sene reba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf min hizreti men lehü'l-izzî ve ş-şeref.

Şuhûdü'l-hâl

Sayfa: 3/ B

Arapça Satış Hücceti N 1274 Nisan Mayıs 1858

Cerâ el-bey'u ve ş-şirâ

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü,

Hâzihî hüccetün sahihatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işteret Reşide bint-i Mehmed is-sıgâr bi-mâlihâ li-nefsihâ dûne gayrihâ mine'l-bâyi'îne minhâ ve hüm Hançer ve Şeyhi ve Faris ve Hasan ve Davud ebnâ-i Taha el-Kassâb ve vâlidetuhum Vahide bint-i İsmail et-Tura fe-bâ'u'l-mezkûrûn mâ-kâne lehum ve mülkühüm ve bi-yedihim ve tahte tasarrufihim ve'l-müntakılı ileyhim bi't-temlîki ve ş-şirâ'i ve ş-şer'î ve zâlike cemî' guruş elfün el-vâkı'u fî gayrihi Abdal el-mahdûdi ve kibleten ve şarkan yentehî ilâ mülki'l-müşteriyeti ve garben ve şimâlen ile't-tarîki ve hüve'l-egarsi'l-müsemâmâ ve'l-ma'rûfi li-garsi karmî mis ve cemî'u'l-garsîni el-vâkı'în fî vâdi'il-mezkûri el-mahdûdîne kibleten tentehî ilâ mekâbiri'l-hafâsılı ve şarkan ilâ mekâbiri'ş-şemsiyye ve şimâlen ile't-tarîki ve cenûben ilâ garsi'l-müşteriyeti ve cemî'i erba'a kıt'a arâzi es-es-sakiyyetü'l-hâliyeti el-müssemâmât bi-ayni Abdâl şöhreten ma'a'l-bereketi ve's-selsâli ve erba'a eşcârâtın ve şecereteyn-i tut ma'a aynü'l-mâ'i'l-cârî el-mahdûdetü kibleten ile'l-harîri ve şarkan ilâ mülki'l-müşteriyeti el-mülakkabü bi-garsi karmîmis el-mezkûr ve şimâlen ilâ tatarîki'l-âmm ve garben ilâ garsi'l-ma'rûfi bi-garsi Hanna el- ezrete ve cemî'u'l-garsi elkabü'l-adâ el-vâkı'u fi'l-vâdi el-mezkûr el-müştemilü alâ eşcâr-ı inab ve tîn ve gayri zâlike ve alâ beyyineti'l-mahdûdi kibleten ve şimâlen ile't-tarîki ve şarkan ilâ kubûri'l-hafâsılî ve garben ilâ mülki'l-müşteriyeti es-sâbıku zikruhu ve cemî' şatfete garsü'l-inab el-müsemâmâtı bi-garsi müşteri'l-mahdûdeti kibleten ile'l-ayni'l-mezkûre ve şarkan ve garben ile't-tarîki ve şimâlen ile'l-mülki'l-müşteriyeti el-mezkûr bi-cümleti hudûdihim ve hukûkühim ve kâffetü murâfikuhum ve levâhıkühum ve âmetü müştemilâtühüm ve hukûkühüm bi-

semeni makbûzi gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânihî elfün ve hamse mi'eten guruş-i rûmî cedîd bey'an ve iştirâ'en sahîhîn-i şer'îyyinî bâtîn-i müştemilîni ale'l-îcâbi ve'l-kabûl ve'l-kabzu ve'l-akbâzı ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ'i mine't-tarafeyni ve lem yabka li'l-bâyi'îni'l-mezkûrîn ma'a fi'l-mebî'i'l-mersûm da'vâ ve ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vücûhi ve sebebin mine'l-esbâbi bel innemâ kad bakıye kat'u'l-garsi el-mahdûdetü'l-mezkûre ve'l-arâzî es-sakıyyetü bi-cümleti hudûdihim ve hukûkîhim ve kâffetü murâfikuhum ve levâhıkuhum ve âmmetü müştemilâtihim ed-dâhiletü fihim ve'l-hâricetü anhüm el-ma'rûfihî lehüm ve'l-mensûbihî ileyhim zükiret evelem tezekkerü arafet evelem tu'rafü semıyyet emlem tüsemmehu mülken hâlısan ve hakkan sırfen li'l-müşterıyeti el-mezkûre tetesarrafü fihim tasarrufi'l-melâlikîn fî emlâkîhim keyfe mâ-teşâ ve hasbe mâ-tahtâr fî cerâ ve hurrire fî gurreti şehr-i Ramazânü'lmu'azzami'l-mübârek li- seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Derviş Efendi Hindîzâde, Seyyid Ahmed er-Revâsî, Derviş Ali Efendi, Halil ibnü'n-nâ'ib, Hason el-Kahveci, İbrahim bin Hızır ed-Debbâğ, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, Şehmus, Seyyid Mehmed el-Mübâşir, Haris bin Hızır, Derviş Bey, Sarı Ömer el-Muhzırbaşı, Ali el-Hac Muhzır, Mehmed Said Muhzır.

Sayfa: 4/A

Arapça Satış Hücçeti 11 ZA 1272 14 Temmuz 1856

Yekçeşm Seyyid Musa bin Ahmed ile biraderi Mehmed'in nâ'ib-i sâbık Amidî Mustafa Efendi'nin evân-ı niyâbetinde iştirâ eyledikleri menzilin hücçet-i şer'ıyyesi sicilde aynen sûreti sebt ve imlâ olundu

Cerâ indi efkaru'l-verâ me- bi-aynihi minel-bey'i ve's-şirâ

es-Seyyid Mustafa Sabri el-Amidî el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse ve ene'l-fakîr ileyhi azze şânuhu, ufiye anhü,

Hâzihî hücçetün sahîhatün şer'ıyyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ es-Seyyid Musa ve ehîhi Mehmed ibney el-Hâc Ahmed en Na'lband bi-mâlihâ li-nefsihâ düne gayrumâ mine'l-

bâyi'îne minhümâ ve hüm Kaşukçızâde es-Seyyid Ali Rıza Efendi ve ehîhi Yahya Çelebi ibney el-merhûm Mollâ Abdrülkerim ve iftihârü't-tüccâri'l-hayriyyeti el-Hâc Ali Ağa Muhbil el-Hâc Mehmed Ağa Hacı Abdülkerimzâde fe-bâ'a Ali Efendi el-mûmâ-ileyh bi-asâleti an-nefsihi ve bi'l-vesâyeti an-kıbeli ahîhi's-sağîreti el-fâcireti an-dereceti'l-bulûğî ve hiye Hadice bint-i el-merhûm Mollâ Abdülkerim ve bi'l-vekâleti an-kıbeli vâlidetihi seyyidettü'l-muhadderât ve ziynetü'n-nisâ'i es-sâlihât zi'l-iffeti Zeliha Hâtûn bintü'l-merhûm Yusuf Efendi Kaşukçızâde es-sâbitü vekâletihi anhâ bi-şehâdeti Mustafa ve Halil evlâd-ı el-Hâc İsmail fe-bâ'a eyzan Mollâ Yahya Çelebi bi'l-asâleti an-nefsihi fe bâ'a el-Hâc Ali Ağa el-mûmâ-ileyh bi'l-vekâleti an-kıbeli ruğbetü seyyidetü'l-muhadderâtve zeynü'n-nisâ'i essâlihât zi'l-ismetü'l-bâhîretü Asma Hâtûn bint-i Hacı Mehmed Efendi Kaşukçızâde es-sâbitihi vekâletün anhâ bi-şehâdeti Seyyid Zeynelabidin es-Seyyid Abdullah ve Abdurrahman ibnü'l-merhûm Mollâ Kasım fe bâ'û el-mezkûrûn mâ-kâne lehüm ve mülkühüm ve bi-yedihim ve tahte tasarrufihim ve'l-müntekilü ileyhim bi'l-irsi's-şer'î ve zâlike cemî'u'd-dâri'l-vâkıfu fî mahalleti Bâbü's-sur el-müştemiletü alâ hucrihi zî-selâse safaka ezc ve dâhilühâ bi hâriceti ve ezc ve hoş-i kebîr ma'amâfih mine'l-ahcârî ve't-turâbî ve'n-necdî ve'l-garsi ve cemî'i müştemilât ve levâhıku'd-dâhileti ve'l-hâriceti el-ma'rûfeti ve'l-mensûbeti ed-dâru ve mâ-yahvîhâ ed-dâru'l-mezkûri el-mahdûdetü fe innehâ kıbleten ilâ tarîki'l-âmm ve etmâmîhi ilâ beyti Maran ve şarkan ve garben ilâ tarîki'l-âmm ve şimâlen ilâ beyti Kaşukçızâde Yusuf Efendi bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkî ve'l-levâhıkî ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânîhi sitte âlâfün guruş ve selâse mi'eten rûmî cedîd bey'an ve iştirâ'en sahîhîn-i şer'îyyîni ve bâtîni-i müştemilîni ale'l-îcâbî ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-arafeyni ve lem yebka li'l-bâyi'îni'l-merkûm ma'a'l-müşteriyâni'l-mezbûrân fî'l-mebî'i'l-mersûm da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin ve kad bakıye ed-dâru'l-mezkûr bi-cümleti hudûdihi ve hukûkihi ve kâffetü müştemilâtihi ve levâhıkîhi mülken hâlisân ve hakkan sırfen li'l-müşteriyâni'l-merkûmân yetesarrafâni fîhi tasarraf ü'l-melâkîn fî emlâkihim keyfe mâ-yeşâ'â ve hasbe mâ-yahtârâ cerâ zâlike ve hurrire fî'l-yevmi'l-hâdî aşer min şehr-i Zilka'deti's-şerîfe li-seneti isnâ ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Hindîzâde Adem Efendi, Mu'înzâde Mollâ Ömer, Mollâ Ömer bin Emin el-Kutbü'l-ârifîn, Abdülgani bin Faris Hacı Abdülkerimzâde, Seyyid Zübeyr bin Seyyid Hovid, Ali Ağa bin Abbas Ağa, Davud bin Ahmed el-Acemi, Yunus el-Mavsılî, es-Seyyid Nizameddin, Mehmed Ağa bin Ahmed Ağa, Seyyid Hüseyin bin Mustafa Tütüncü, es-Seyyid Davud Nail bin Şeyh Hüseyin ve gayruhum.

Sayfa:4/ B

Arapça Satış Hücjeti 10 N 1274 24 Nisan 1858

Cerâ el-bey'ü ve'ş-şirâ

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü,

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ Ahmed bin Mehmed Selo el-Gursevi es-sâkini fî karyeti Gurs el-vustânî alîlihi li-nefsihi düne gayrihi mine'l-bâyi'i minhu ve hüve Hasan ibn eş-Şeyh ibnü'l-Cömerd el-Gursevî es-sâkini eyzan fî karyeti'l-mezbûre fe bâ'a'l-merkûm mâ-kâne lehu ve mülkuhu ve bi-yedihi ve tahte tasarrufihi ve'l-müntakilü ileyhi bi'l-irsi'ş-şer'î ve zâlîke cemî'u'l-bostâni's-sakiyye el-vâkı'ahu fî akâri karyeti Gurs el-vustânî el-müsemmâtü bi-keremi'l-hâtûn el-müştemiluhu alâ eşcâri müsmire muhtelifetü'l-ecnâsi ve gayrı müsmire ve alâ mâ'ihâ el-ma'lûm ve'l-meşhûr el-mahdûdetü kibleten ve garben ilâ mülki Beroki ibn Oso ve şarkan ile'n-nehri ve şimâlen ilâmülki'l-bâyi'i el-mezbûr bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki ed-dâhiletü fi'l-bostâni'l-merkûme ve'l-hâricetü anhe'l-ma'rûfi lehâ ve'l-mübeyyinetü ileyhâ zükiret evelem tezkürü semiyet evelem tus'â bi-semeni makbûzi gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânihî hamse mi'ete gurus-i rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîhîn-i şer'iyîni bâtîni müştemilîn ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-arafeyni ve lem yebka li'l-bâyi'i el-mezbûr ma'a'l-müşterî el-mezkûr fi'l-mebî'i'l-mastûri da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vücûhi ve sebebini mine'l-esbâbi ve bakıyyetün cemî'i'l-bostâni el-mahdûdeti'l-mezkûreti bi-hudûdihâ ve hukûkihâ ve murâfıkihâ ve âmmetü müştemilâtihâ mülken hâlisân li'l-

müşterî el-merkûm yetesarrafu fihâ tasarrufî'l-melâkîn ve emlâkihim keyfe mâ-yeşâ ve hasbe mâ-yahtâr cerâ zâlike ve hurrîre fi'l-yevmi'l-âşîr min şehr-i Ramazânî'l-mübârek li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Şeyh Ahmed Efendi bin Şeyh Mustafa, Mollâ Abdülkadir bin Seyyid Mahmud et-Topçî el-Attâr, Osman ibn eş-Şeyh el-Bakkâl, ahûhü Mehmed, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Şehmus, Hacı Ömer Muhzırbaşı, Derviş Bey ve gayruhum

Sayfa: 5/A

Türkçe Veraset ve Satış 16 N 1274 20 Nisan 1858

El-emru kemâ rukîme fihî

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü, sebeb-i tahrîr-i kitâb-ı sıhhat-nisâb-ı şer'î oldur ki,

Medîne-i Mardin sâkinlerinden Mollâ Ahmed bin Seyyid Emir nâm kimesne meclis-i şer'î şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre sâkinlerinden Mahmud bin Ömer ed-Dakkorî nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan akdem vefât iden Şehmus bin İsmail Kiçi nâm kimesnenin evlâd-ı sığârı bulunan Mehmed Derviş ile kız karındaşı Hadice'nin üzerlerine kibel-i şer'î âlîden vasıyye-i mansûbeleri bulunan vâlideleri Zemzem bint-i Ahmed ed-Dakkorî marîza olduğu hâlde yerinde vefatından sonra sağîrân-ı mezbûrânın üzerlerine beni vasî nasb ve ta'yîn ve kendüm dahi kabûl ve icrâya ta'ahhüd itmiş iken hasm-ı mezkûr vasıyye-i mezkûrenin vefâtı vukû'unda sağîrân-ı mezkûrânın vasîleri kalmadı diyerek hâkimü's-şer'a ihbâr ve kendüsini nasb ve ta'yîn birle sağîrân-ı mezkûrâna baba ve analarından müntakıl olan kâffe-i menkûlâtı bey' ve esmân-ı hâsılasını dahi kabz itmiş vesâyet-i mezkûre ise benim hakkım bulunmuş olduğundan el-yevm şer'le su'âl ve hasm-ı merkûmı vesâyetden azl ile yedinden sağîrânın metrûkâtını ahz ve bana teslîmi matlûbumdur didüğünde gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka sağîrân-ı mezkûrânın vasıyyeleri

bulunan vâlideleri el-merkûmenin vefâtı vukû'unda sağırân-ı mezkûrânın üzerlerine kıbel-i hâkim-i şer' den bu kere vasî-i mansûb olmağla ber-minvâl-i muharrer menkûlâtlarını dahi bey' ve esmânını ahz idegeldüğim vâki' ise de lâkin müdde'î-i merkûm vasıyye-i müteveffiyenin vasî-i mansûbı olduğu ma'lûmum değildir diyü inkâr ile mucâb oldukda müdde'î-i merkûmdan müdde'âsına muvâfık ve makâline mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer' iyye taleb olundukda ahrâr-ı udûl-i ricâl-i müslimînden ve lede't-tezkiyeti ve't-ta'dîl şehâdetleri makbûle olan Yusuf bin Seyyid Mahmud Baba Hacı ve Faris bin Mehmed Seyyid Emir nâmân kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup ve inde'l-istişhâd her biri müteveffiyeyi merkûmenin vefâtı vukû'undan çend gün akdem kendü yerinde ba'de vefâtihâ sağırân-ı mezkûrânın üzerlerine vasî olmak üzere umûr-i vesâyetini müdde'î-i mezkûra ihâle ve tefvîz ve merkûmı sağırân-ı mezbûrânın üzerlerine vasî nasb ve ta'yîn itdüğü ve ol dahi huzûrunda kabûl ve icrâya ta'ahhüd eyledüğü üzere şâhidlerüz ve şehâdet dahi ideriz diyü gibbe murâ'ât-ı şerâ'iti's-şehâde şehâdetleri ba'de't-tezkiye ve't-ta'dîl hayyiz-i kabûlde vâki'a olup şâhidân-ı mezbûrânın şehâdetleriyle müdde'î-i mezbûr vasıyye-i müteveffiyeyi mezkûrenin vasî-i mansûbı olduğu sâbit olmağla tarafeyni fetvâ-yı şerîfeye havâle kılınup müdde'î-i merkûmun yedine virilen fetvâ-yı şerîfenin mazmûn-ı münîfesi ve'l-velâl-velâyetü fi mâli's-sağıri ile'l-ebb va vasıyye ve vasî el-kâdî ve vasî-i vasîhimâ Muğreb vasî-i vasî el-kâdî kevasıyyihi Dürr-i Muhtâr iz ennehümü'l-vasî kâle'l-ibâdi Rah el-kâdî bi-habli ma'a gayrihi ve lâ yahrucuhu ve kâle Ebû Yusuf vaza'a abduhu ve hüve'z-zâhiru ve aleyhi'l-fetvâ lâ-yemlikü'l-vasî bey'a şey'ün ye'kilü min semeni'l-misli mahall-i mezbûr fe izâ câniben bey'ihî kıymetün mukarrerün da'vâhu âh-ı hamrâya ve sâ'ir kütüb-i mu'tebereden menkûl ve musarrah olmağın şâhidân-ı merkûmânın şehâdetleri mûcibince ber-mûceb-i fetvâ-yı şerîfe müdde'î-i mezkûr vesâyet-i mezbûreye ehak ve elyak olmağın fetvâ-yı şerîfe mûcibince anın vesâyeti ibkâ ve takrîriyle hasm-ı merkûm Mahmud'ı vesâyetden ihrâc ve sağırân-ı mezkûrânın emvalinden makbûzı olan mebâliği yedinden ahz ve istirdâd ve müdde'î-i mezkûra ber-mûceb-i defter-i kassâm devr ve teslîm kılınmağla mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ olundu tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis aşer min şehr-i Ramazâni's-şerîfi'l-mu'azzam li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Mollâ İbrahim bin Hacı Yasin Uveyszâde, Yusuf bin Seyyid Mahmud, Hacı Ömer bin Mahmud el-Halid, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, Mehmed Efendi bin Abdülbaki Efendi, es-Seyyid Şehmus, Derviş Bey, Seyyid Mehmed el-Kâdî.

Sayfa: 5B/ 1

Arapça Vasi Tayini ve Nafaka Tahsisi Hücjeti 15 N 1274 29 Nisan 1858

El-emru kemâ rukıme fihi

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü,

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve lemmâ kânet Zemzem bint-i Ahmed ed-Dakkorî vasıyyetün şer'iyetün alâ innehâ Mehmed Derviş ve bintihâ Hadice ve tefevvet musıyyetün bi-vesâyetihâ el-mezkûre ilâ Mollâ Ahmed bin Seyyid Emir ve kâne fî hâli hayâtihâ kad faraza ve kaderin li's-sağîrîn min mâlihîmâ nefakatühüm el-ma'rûfihi ve hiye li-küllü vâhidin minhümâ fî külli yevmin yemurru ve lenkazî hamsete ve erba'îne kıt'aten adediyye alâ inne tekevvenü külli mi'etin ve ısrîn ibâreten an guruş vâcibün ve kânet ile'l-vasıyyeti'l-mezkûreti kad enfakte aleyhim zâlike'l-meblağü'l-mefrûzı ilâ hîni vefâtihâ fe-ba'de vefâtihâ hâzırın vasıyyehe'l-mansûbi ve hüve Mollâ Ahmed el-merkûm meclisü'ş-şer'î'l-şerîfi'l-enver ve mahfilü'd-dîni'l-münîfi'l-ezher beyne yedeyye el-hâkimü'l-hâsimü'l-vâki' hatthu ve hatemuhu a'le'l-kitâbi âmilehullâhü bi-lutfihi'l-müstetâbi ilâ yevmi'l-hesâb tûbâ lehu ve hüsnü me'âb ve ifâde'l-emru alâ mucibi mâ-cerâ ve tahrîr va ahiri bi-enne'l-es'âri kad galeytü ve enne'l-meblağü'l-mukadderi lâ yefâ li-nafakatihimâ ve kad takarratü'l-maslahati'l-innehu ilâ zammı hamsete aşer kıt'atün ale'l-meblağü'l-mefrûzi lküllin minhümâ fî külli yevmin ve tahakkaka zâlike bi-mûcibi mâ ahiri ve ifâde ve lüzûmihi'l-iltizâmi el-ma'rûfi beyne'l-ibâd fe kaddere zâlike icâbihi elhâkimü'l-hâsimi el-mûmâ-ileyh lâ-zâlet ni'amâ'i'l-bâri münkâdetün ledeyihi ilâ mâ-recâ ve ifâde ve bi't-temâsihi cennetün feraza ve kaddere ve vâcibün ve karrere nafakatü's-sağîrine el-merkûmûmîn fî külli yevmin yemurru ve yenkazî min târihi'l-

kitâbi li-küllî vâhidin minhümâ sittîne kıt'aten adediyye ve zâlike min gılâli akârâtihimâ ve nemâ'-i nukûdihimâ li-me'kûlihimâ ve meşrûbihimâ ve melbûsihimâ ve sâ'ir masârîfâtihâ el-lâzîmetü lehümâ alâ en yekûne külli mialâ en yekûne külli mi'etin ve işrîn kıt'aten ibâreten an guruş vâhidün ve hüve eyyü'l-vasî el-mezkûr radiye ennehü'l-farzı ve't-takdîr fe-sâre farazan ve takdîren sahîhan şer'iiyen tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis aşer yevmi min şehr-i Ramazâni'l-mükerrem li-seneti erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Mehmed Efendi İmâm- et-Tekye, Mollâ İbrahim Uveyszâde, Hâfız Ahmed Saka bin Seyyid Mahmud, es-Seyyid Ali Rıza Kâtib-i Mahkeme, Hacı Ömer Muhzirbaşı, Derviş Bey Çukadâr ve gayruhum.

Sayfa: 5B/ 2

Türkçe Vasi Hücceti 7 N 1274 21 Nisan 1858

El-emru kemâ rukıme fihi

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü, sebeb-i tahrîr-i kitâb-ı sıhhat-nisâb-ı şer'î oldur ki,

Medîne-i Mardin sâkinlerinden iken bundan akdem ecel-i mev'ûdıyla vefât iden Şehmus bin İsmail Kiçi nâm kimesnenin evlâd-ı sığârı bulunan Mehmed Derviş ile kız karındaşı üzerine vasiyye-i müteveffiyeleri tarafından vasî nasb olunan Mollâ Ahmed bin Seyyyid Emir nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre sâkinlerinden Mahmud bin Ömer ed-Dakkorî nâm kimesnenin muvâcehesinde bi-tav'î's-sâf ikrâr ve i'tirâf eyledi ki sağîrân-ı mezkûrânın vasiyyelere tarafından sığârın üzerlerine vasâ-i mansûl olduğım hâlde hasm-ı merkûm Mahmud benden habersiz kibel-i şer'den sağîrân-ı mezbûrân üzerlerine vasî olup ve menkûlâtlarını ihrâc ve sûk-i sultânîde bey' idicek keyfiyyet ma'lûmum olmağın derhâl emrimi hâkimü'ş-şer' def' ve vesâyetimi hasm-ı mezbûrun muvâcehesinde bi'l-mübeyyineti ba'de'l-isbât ve merkûmı vesâyetden ihrâc ve yedinden sağîrânın emvâl-i mevcûdesini ahz ve eşyâ-i mebî'anın esmânını

kabz idüp merkûm ile huzûr-i xer‘-i âlîde rü’yeti lâzım gelen muhâsebemi dahi yegân yegân rü’yet itdikden sonra sağırân-ı mezkûrânın kâffe-i emlâk ve akârât ve emvâl-i metrûkâtlarını yedinden bi’t-tamâm ve’l-kemâl ahz u kabz ve istîfâ idegeldüğimden el-hâletü hâzihî sağırân-ı mezkûrânın yed ve zimmetinde bir gûnâ hak ve da‘vâsı ve mûtâlebe ve muhâsamaları kalmamış ve makbûzât ve mebi‘ât ile masrûfâtıdan de‘âvîsinden bi’l-vesâye zimmetini ibrâ-i âmm-ı kâti‘u’l-hısâm ile ibrâ ve iskât eyledim diyü merkûm Mahmud’un zimmetini ber-minvâl-i muharrer sağırân-ı mezkûrânın emvâli muhâsebelerine müte‘allık olan kâffe-i de‘âvî ve mutâlebât ve âmme-i eymân ve muhâsamâtdan ibrâ-i âmm-ı kâti‘u’l-hısâm ile ibrâ ve iskât eyledikde hasm-ı merkûm Mahmud dahi bi’l-muvâcehe vâki‘ olan ikrârını şifâhen tasdîk ve ibrâ-i meşrûhını kabû itmekle mâ-vaka‘a bi’l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü’l-beyânı ketb ve imlâ olundu tahrîren fi’l-yevmi’s-sâbi‘ aşer min şehri-i Ramazânü’l-mu‘azzam li-seneti erba‘a ve seb‘în ve mi’eteyn ve elf

Şuhûdü’l-hâl

Mollâ İbrahim Bey Uveyszâde, Hacı Ömer Muhzırbaşı, Derviş Bey Çukadâr, es-Seyyid Abdurrahman, Seyyid Mehmed el-Feyyâz ve gayruhum.

Sayfa: 6A

Türkçe İnşaata İzin İlamı 3 N 1274 17 N 1858

El-emru kemâ rukıme fihi

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü’l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü,

Medîne-i Mardin mütemekkinlerinden Mollâ Yusuf bin Seyyid Mehmed nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-î münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre sâkinlerinden Maksi Melki veled-i İliya el-İstanbulî nâm kimesnenin üzerine bi’l-muvâcehe da‘vâ ve takrîr-i kelâmında hasm-ı mezkûrun Kıssis Mahallesi’nde vâki‘ ma‘lûmü’l-hudûd olan menzilinın taraf-ı şarkîsinde olan dîvârını hedm ile tarîk-i ‘âmmıdan zirâ‘-ı bennâ ile arşun mikdârı ahz ve tarîk-i ‘âmmı tazyîk eylemiş ve tarîk-i mezbûrda benim dahi hakk-ı mürûrum olduğından el-yevm şer‘le su‘âl ve tarîk-i ‘âmmıdan zabt ve hânesine ilhâk eylediği mikdâr-ı ma‘lûmun kemâ fi’s-sâbık tarîk olmak üzere alâ hâlihi tekr itmeğe tenbîh-i şer‘î

olunmak matlûbumdur didüğünde gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka zikr olunan menzil benim mülküm olup ve taraf-ı şarkîsinde olan dîvârı dahi hedm ve hâneye kilâr ittihâç için mârru'z-zikr olan arsayı hâneye ilhâk idegeldüğüm vâki' ise de ancak zikr olunan arsa menzilimin cümle müştamilâtından olan harâbeden bulunmuş ve harâbe-i mezbûre dahi şirâ'en mülküm olup ve tarikin tevsî'i için kendü mülkümünden iki buçuk arşunu tarîka terk ve kusûrını hâneye idhâl eylemişim müdde'â fih olan tarîk-i âmmdan değildir diyü def'le mucâb oldukda menzil-i mezbûr için yedinde bulunan vesâyık ve sukûk-i mu'teberesini dahi ibrâz ve irâ'e ve lede'l-feth ve'l-kırâ'e menzil-i mezbûrun cânib-i şarkîsinde bir harâbe oldğı ve harâbe-i mezkûre menzil-i merkûmun cümle müştamilât-ı ma'lûme ve mezkûresinden bulunduğu sarâhaten mastûr ve muharrer göründüğüne binâ'en harâbe-i mezkûrenin hudûd-i kadîmesi keşf ve temyizi lâzımeden olup kıbel-i şer'-i âliden ta'yîn olunan nâ'ib-i menâb ile sâ'ir ehl-i hibre ve mi'mârân ve ümenâ-i şer' ma'rifetleriyle keşf ve misâha olundukda mahall-i münâza'un fih harâbe-i merkûme olup ve harâbe-i mezbûrenin hudûd-i kadîmesi lede'l-ihrac ve't-tebyîn merkûm Maksi Melki el-mezbûr bi's-şirâ' mülk-i mahzı olmuş olan harâbeden tarikin tevsî'i için kendü rızasıyla iki buçuk arşunu terk eylediği zâhir ve mütehakkık olup ve benâberîn kilâr ittihâz için el-yevm inşâ itmekde olan binâ kendü hâlis mülkünde vâki' olduğu rûnümün olmağla müdde'î-i mezkûr müdâhale-i nâ-meşrû'adan men'iyile mezbûr Maksi Melki dahi kendü mülk arsasında vâki' olan binâ ve inşâsına izin ve ruhsat-ı şer'iyeye virilmekle mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ olundu vakt-i hâcetde ibrâz oluna tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis min şehr-i Ramazânü'l-mu'azzam li-seneti erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Es-Seyyid Ebubekir Efendi Hindîzâde, Mollâ Yusuf Câbî-i Evkâf-ı Kasım Pâdişâh, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Şehmus, Hacı Ömer bin Mahmud el-Hâlid, Abdülkadir Muhzır ve gayruhum.

Sayfa: 6 B

Arapça Meryem Ana Kilisesine Vakf Hüceti 21 N 1274 5 Mayıs 1858

El-emru kemâ rukıme fihi

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhu,

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu hazara Oso veled-i Cercis ed-Dakman el-vekîlü an-kıbeli Patrik Anton el-mütevellî alâ evkâfı fukarâ-i kenîbetü'l-Katolik el-ma'rûfı bi- kenîseti Meryem Ana meclisü'l-kazâ ve mahfilü't-tenfizi ve'l-emzâ'i beyne yedeyye el-hâkimü'l-hâsimü'l-vâki' hattuhu ve hatmuhu a'le'l-kitâbi âmilehallâhü bi-latfı'l-müstetâbi yevme'l-hisâb tûbâ lehü ve hüsnü me'âb ve ahbetahu ma'a Hanna veled-i Toma el-tâten ve er'â aleyhi bi'l-muvâceheti kâ'ilen bi-ennahu nısfun cemî'u'd-dâri el-vâki'u fi mahalleti'l-Kıssis ey-müştemilü alâ bâbı huvş tahtânî ve ale'l-bâbi'l-huvş ma'ber zî-selâse mesâlibün ezc ve cüb-u mâ' dâhilü'l-ma'beri el-mezkûr ve sâlâsihi eyvânâtin zî-selese mesâlibün ezc ve beyt-i dâhili eyvânâti'l-mezkûrın maslabeteyn ve nısfı ezc ve dâhilü'l-beyti el-mezkûr bi-hârici enbübi maslabeteyn ezc ve beyti cânibi'l-ma'ber min cânibi'l-kıblî maslabeten tahte'l-manzarati el-fevkâniye ve tahtânî tabaka maslabe ve huvş tahtânî ve bi-cânibi min tarafı'l-garb cunba müştemiluhu alâ bakıye eşcâr-ımuhtelife ve manzara min tarafı'l-garbi zî-maslabeteyni ve nısf ezc ve dâhiluhâ bi-hârici enbübi maslabe ve nısf ezc ve kenîf-i tahtâniye ve fevkuhâ vâhidetün uhrâ fi re'si'd-derci ellezî yusavviru minhü tabakati'l-fevkâniye ve derci'l-mezkûre ve bâb-ı huvş fevkânî min tarafı'ş-şimâli ve imâmü'l-bâbi'l-mezkûr sâhatün hâliye li'd-dâri arzan mikdâri erba'a ezra'a ve tûlen mikdâri seb'ate ezra'a ve matbah zî-selâse mezâlîbi ezc ve dâhiluhu cüb-u mâ' ve eyzan dâhiluhu âhûr maslebe ve harâbe hârici'd-dâri min tarafı'ş-şimâli muttasılün bi-garbi'd-dâri ve hucertün zî-selâse mesâlibün ve dâhiluhu bihâri min tarafı'ş-şimâli maslebe ezc ve nârikî bi-hizâ'i'l-hücreti'l-mezkûreti sathu'l-eyvânâti et-tahtâniye ve'l-beytü't-tahtânî ve manzara maslebe min tarafı'l-kıblî zî-maslabe ezc ilâ der-kıbleti ilâ tarîki'l- 'âmî ve tamâmihi ile'd-develik el-meşhûri bi'l-menzilhâne ve şimâlen ile't-tarîki ve tamâmihi ilâ fukarâ-i kenîseti Meryem Ana ve

şarkan ile't-tarîki ve garben ile'l-kenîseti'l-mezkûre bi-cümleti hudûdihi ve hukûkihi ve kâffetü murâfikihî ve levâhikihî ve âmmetü müştamilâtihi el-ahilletü fihi ve'l-hâricetü atebe hüve minhü cümleti'l-mevkûfâti'l-kâ'inîne alâ fukarâ-i kenîseti Meryem Ana el-Hâc –mezbûre şâyi'an ve nısfıyyetü'l-âhir hüve mülki Hanna el-mezbûr ve uhtihî Lusi ve Ketî bintey Toma el-Taten ve kad vecebe ikrâri'l-vâkıfî minhü li-mülki'l-intifi'i bih li'l-vakfî ve hüve eyyü'd-dâri mimmâ yukbelü'l-kısmeti min dünü ahîran ve inne'l-âne bi-hasebi vekâleti el-meşrûhatü etlbe kısmetuhu ve es'ele bi's-şer'i ifrîzi nısfuhu's-şâyi'i'l-mevkûfi el-mezbûr fe-anhü zâlike icâbihi Hanna el-mezbûr bi't-tasdîki ve zâlike ba'de mâ-sebbete vekâletihî ve uhtîhi el-mezbûreteyni bi't-tescîli ve akdeme ale'l-kısmeti bi'l-asâleti an-nefsihî ve'l-vekâleti anhümâ ve't-temâmi cemî'an ümenâ'i's-şer'i ve ehle'l-hıbreti mine'l-mi'mârîne fe-hîne'izin inâbe ve ersele cenâbü'l-hâkimü'l-hâsımî el-mûmâ-ileyh il-isbâtü ahkâmî's-şer'ati câriyetün beyne yedeyhi an-kıbeli's-şer' es-Seyyid Ali Rıza Efendi ibnü'l-Kaşuğ nâ'ibi- menâb anhü li'l-kısmeti ve ba'de mâ-zehebe en-nâ'ibü'l-mûmâ-ileyh ma'a ümenâ'i's-şer'i ve ehle'l-hıbreti ve'l-mi'mârbaşı savvere ve ile'd-dâri'l-mezkûr ve hazare ve hünâlike ve keşfü'd-dâri bi-müştamilâtihi ve hukûkihi fe-tevâfukan fi külli'l-mütevellî ve Hanna el-mezbûr alâ kısmeti bi't-terâzi ve ce'alehu kısmeyni fe ehaze Hanna el-mezbûr bi'l-asâleti ve'l-vekâleti lehu ve li-uhtîhi ve zâlike bi-i'tibâri'n-nısfî minhü'd-dâri'l-mezkûr maslebeteyni's-şarkıyye mine'l-hücreti'l-mezkûre ve halfuhâ harâbetü's-şimaliye alâ innehu seyyede mâ-fihâ gammü'l-ccübbi ve innehu lâ-yebka li-Hanna ve uhtîhi fihi hakkun ve'l-manzaratü'l-maslebeti el-fevkâniyye ma'a el-yazlığî ellezî hüve alâ haddi maslebeteyni'l-hücretive innehu benî fi'l-hücreti'l-mezbûre ârâyı faslun beyne's-sehmayni esfeleke-merrü'd-dekketi'l-garbiyye mine'l-hücreti'l-fevkâniyye ve'd-derci ve'l-kenîfeyni ve eyvânü's-şarkî et-tahtânî ve bûbü'l-huşş et-tahtânî ma'a mâ-aleyhi minhü'l-ma'beri ellezî hüve zü selâse mesâlibün ezc ve sebbetü'llezî hüve mulâsıkun fi'l-ma'beri tahte'l-manzarati el-fevkâniyye ve't-tabakatülletî hiye tahte ve'l-buhârî el-kâ'inîne tahte'l-hücreti ellezî hüve zi'l-maslebeteyni ma'a nısfü'l-maslebe mine'l-beyti et-tahtânî ellezî hüve maslebeteyni ve'n-nısfü ve cübbü'l-mâ'i fi'l-mağberi ve câniben mine'l-huşş et-tahtânî ve zâlike mukâbili üstuvânetilletî fi'l-eyvâni's-şarkî bi-kadri mâ-yuhâzi'l-eyvâni's-şarkî min tarafî'l-kıblî ve elfeyni ve hamse mi'eten guruş elletî husilet farkan fi's-semeni ale'l-hisseti'l-âtî zükire inde ca'ale'd-dâri kısmeyni berâ-yı

ehle'l-hıbreve'l-mi'mârîni ve en yekûne cidârillezî mebni li'l-âhûri ve'l-buhârî nısfuhu li-Hanna ve uhtîhi ve nısfuhu li'l-vakfi hattâ yekûne lehümâ aleyhi hakka'l-binâ'i ve en yemûne masârîf-i binâ'i'l-cidrâni el-hâ'ilâtü'l-mukteziyeti li-firâzi'l-hisseteyni'l-mezkûretheyni an-ba'zuhumâ alâ mütevellî el-vakfu ve hüve âhizü hissete's-sâniyeti'l-âtî beyânihâ ve en yertefî'u ve yettesilu binâ'i'l-cidrân elletî tebennâ dâhilü'l-ebniyeti fi küllin minhüm ile's-sakfi ve en yekûne irtifâ'u'l-cidrân elletî tebennâ fi'l-huvşî ve'l-yâzlığı erba'atün ezc ve nısfı bi-zirâ'i'l-binâ'i en yekûne arza'l-cidâri ışrîne as'an bi-esba'i zirâ'i'l-merkûm ve ehaze Osi vekîlü'l-mütevellî bi-emri'l-mütevellî ve icâzetihi sıfatühü'l-garbihi'n-nâsiyeti mine'l-hücreti ma'a'l-buhârî ellezi hüve dâhilühâ ve hüve'l-buhârî eş-şimâlî ve'l-matbahu'l-fevkânî ellezî hüve zî-selâse mesâlibün ezc ma'a'l-âhûri ellezî hüve dâhilü'l-matbahı ellezî hüve zi'l-maslebtü'l-ecz ve cebbe'l-mâ'i ve bâbü'l-huvşî'l-fevkânî eş-şimâlî ma'a mâyilihî mine's-sâhati'l-mezkûre ve'l-yâzlığı ve'l-manzaratü'l-garbiyye zi'l-maslebeteyni ve nısfün ve'l-buhârî zi'l-maslebe ve nısfün ellezî hüve dâhilühâ ve'l-cünbiyetü'l-garbiyye ve'l-eyvânîni'l-garbiyyîne et-tahtâniyyîne ma'a beytü'l-maslebeteyni ellezî hüve dâhilühümâ ve câniben min huvş et-tahtânî ve zâlike mâ yulâkı'l-eyvânîne alâ hudûdihimâ min tarafî'l-kıble ve razıye ve iltizâmuhu bi-edâ'i'l-farkı el-merkûm ve hüve'l-elfeyni ve hamse mi'ete guruş li-Hanna ve uhtîhi el-merkûmeteyni ve ta'ahhüdü binâ'i'l-cidrân beyne'l-hisseteyni fi'l-emâkîni'l-mukteziyeti'l-meşrûta hîne'l-kısmeti ve zâlike fi hamse emâkîni fi'l-hücdeti'l-fevkâniye ve'l-huvşî'l-fevkânî ve beyne nısfü'l-maslebe min beyti't-tahtânî ve fi'l-eyvânâti'l-tahtâniyyîne ve huvşü't-tahtânî ve yebkâ bâbü'l-beyti fi'y-eyvânâti ve yebkâ bâbü'l-buhârî fi'l-ma'beri ve yekûne cemî'masârîfî zâlike ale'l-vakfi ve yekûne cemî'u'l-ceytâni'l-hakku'l-mezkûrîne bi-tamâmihim vakfen ve lâ-yekûne li-Hanna ve uhtîhi fihim hakkan ve radiye küllün mine't-arafeyni hâzihi'l-kızmeti rızâ'ü't-tâmmı ve ba'de'l-kabz ve'l-ifrâzi ve'l-kabûl reca'a bihim en-nâ'ibü'l-mûmâ-ileyh ma'a ümenâ'i'ş-şer'i ve ehle'l-hıbrete ve'l-mi'mârbaşı ilâ meclisi'ş-şer'i'ş-şerîf ve ifâde keyfiyyeti'l-iktisâmi alâminvâli mâ-taharrere fi müvâcehetihim ve inde zâlike sıdkuhü'l-cemî'i ve ikrâze'l-mezbûr bâ-şifâ'-i kabzuhu bi'l-asâleti ve nasıbü uhtîhi bi'l-vekâleti mine'd-dâri'l-mezkûri bi-tamâmihâ ve kemâlihâ ve lem yebka lehüm hakkun hüve fi'd-dâri'l-istivfâhi fi hâzihi'l-kısmeti bi-tamâmihî ve kemâlihî ve inne hâzihi'l-kısmeti elletî cerret beynehüm bi't-terâzî kad cerret alâ vechi'l-hakkâniyyeti ve'l-i'tidâli

hâliyeten ani'l-gabnı ve't-tağrîri ve kezâlike ba'de mâ sıdkuhu Osi el-merkûm bimâ ekarre ve i'tirefe ve ekarre hüve eyzan bi'l-vekâleti an-kıbeli müteveli'l-mevkûfâti kâ'ilen bi-ennehu bi-hasebi vekâleti'l-müfevveze bi-emri müvekkilihi ve icâzetihi kad ikteseme'd-dâri ma'a Hanna ve uhtîhi ale'l-vechi'l-meşrûhi bi't-terâzî ve innehu kad istevfâ mâ-yehuzzu li'l-vakfi mine'd-dâri bi-tamâmihi ve kemâlihi bi-haysü lem yabka hakkun li'l-vakfi fi'd-dâri'l-istevfâhu ve binâ'en al âmâ ikrârihi ve i'tirâfihi hükmü'l-hâkimü'l-mûmâ-ileyh lâ-zâlet bi-ni'amâ'i'l-bârî mukbiletün ledeyhi bi-sihhatin bi-kısmetin tevakka'a iktisâmen sahîhan şer'iiyyen cerâ zâlike ve hurrire fi'l-yevmi'l-vâhidi ve'l-ısrîn min şehr-i Ramazâni'l-mükerrem li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Mollâ Mehmed bin Haso, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Şehmus, Hacı Ömer Muhzırbaşı, Sido Mi'mârbaşı, Hanna Bozi, Hanna İşad ve gayruhum.

Sayfa: 7 B

Arapça Vekâlet ve Vasi Tayini Hücceti 22N 1274 6 Mayıs 1858

El-emru kemâ rukıme fihi

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü,

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iiyyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu hazara Hacı Abdülkadin bin İbrahim ve Abdülkadir ibn Mahmud el-Kattancı ve Mustafa bin Seyyid Mehmed l-Feyyâz meclisü'ş-şer'î'ş-şerîfi'l-enver ve mahfilü'd-dîni'l-münîfi'l-ezher beyne yedeyye el-hâkimü'l-hâsimü'l-vâki' hattuhu ve hatmuhu a'le'l-kitâbi âmilehallahü bi-lutfihi'l-müstetâbi yevme'l-hisâb tûbâ lehu ve hüsnü-me'âb ve şehide külli vâhidin minhüm fi muveceheti es-Seyyid Mehmed ibn Feyyaz el-vekîlü an-kıbeli Mekkiye bint-i Halil es-sâbitü vekâletihî anhâ bi't-tescîli bi-ennehu akdeme hâzâ nezdi Şehr bin Mehmed ibn Derviş el-meşhûri Babin berre fi'l-müteveffâ akdeme hâzâ fi hâli hayâtihi kâne kad cezeme ale's-seferi fe-hîne'izin kâne kad ikâme ve nasabe zevcetihi Mekkiye el-mezbûre vasıyyeten şer'iiyyeten ve mütevekkiletin mer'iiyyeten alâ innehu minhâ ve

hüve Derviş essağîru'l-kâsır an-dereceti'l-bulûği li-terâ musâlaha ve ted'â hakûkin ve takabbeza ve tahaffaza mâ-ye'ûdü ve yentekilü ileyhi an-vefâtihi ve tünfiku aleyhi bi'l-ma'rûfi ve hiye eyzan kânet hîne'izin kad kabeletü'l-vesâyeti'l-mezkûre ve ta'ahhedet bi-icrâ'ihî şerâ'itihâ ve îfâ'i kavâ'idihâ ve merâsimihâ ale'-vechi'l-muharrer ve'n-neseku'l-mastûri kemâ hüve'l-vâcibü ve'l-lâzîmü aleyhâ üsvetün emsâlühâ ve bi-mûcibi mâ-şehede zahare ve tahammumi kûne Mekkiye el-mezbûre hiye vasıyyetün mansûbihi muhtârihi min kıbeli'l-müteveffâ el-merkûme alâ ibnihe'l-mezkûri fe-kad zâlike itmâmihâ ve ibkâ'ihâ fi'l-vesâyeti kemâ kâne kad ikâmetühâ el-müteveffâ cenâbü'l-hâkimü'l-hâsimü'l-mûmâ-ileyh lâ-zâlet ni'amâ'i'l-bârî mukbiletün ileyhi hattâ innehâ bi'l-vesâyeti'l-mezkûreti terâ musâlaha ve tud'â hukukin ve tekabbaza ve tahaffaza mâ-kad âde ve intekale ileyhi min metrûkâti ve muhallefâti ebîhi'l-müteveffâ el-mezbûr bi'l-emâneti ve's-sıyâneti kemâ kânet kad ta'ahhedet bihi evvelâ ve ba'de mâ-kable'l-vekîlü lehâzâlike bi'l-vekâleti elletî faraza'n-nafakati li's-sağîri'l-mezbûri min mâlihi ve icâbihi el-hâkimü'l-hâsimü'l-mûmâ-ileyh lâ-zâlet fuyûzâti fazlü'l-müte'âl mukbiletün ileyhi ilâ zâlike ve faraza ve kaddere ve evcebe ve karrere nafakaten es-sağîri'l-mezkûri fî külle yevmin yemürü ve yenkazî min târihi'l-kitâbi tis'îne kıt'aten adedün bihi li-me'kûlihi ve meşrûbihi ve melbûsihi ve sâ'ir masârifâtihi el-lâzîmetü lehu min mâlihi alâ en yekûne külli mi'etin ve işrîn kıt'aten ibâreten an guruş vâhidün ve hüve ey vekîlü'l-vasıyyeti'l-merkûmeti radiye bi'l-farz ve't-takdîr bi'l-vekâle fe-sâre eyzan ve kavlen ve farazan ve takdîren sahîhan şer'ıyyen cerâ zâlike ve hurrîre fi'l-yevmi's-sânî ve'l-ışrîn min şehr-i Ramazânî'l-mübârek li-seneti erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Derviş Bey, es-Seyyid Mehmed ibn Feyyaz, Hacı Abdülkadir, Abdülkadir bin Mahmud el-Kattâncı, Muhzırbaşı Hacı Ömer ve gayruhum.

Sayfa: 8 A

Arapça Satış Hücçeti 24N 1274 8 Mayıs 1858

Cerâ el-bey'u ve'ş-şirâ

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü,

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ Hüseyin bin İbrahim bin Abdal el-vekilü an-kıbeli iyâlihi Zühre bint-i Hazır bin Seyyid Haso es-sâbitü vekâletihî an-hâ bi-şehâdeti Osman ve ahîhi Mehmed ibney eş-Şeyh ibn Medine bi-mâli müvekkiletihî li-nefsihâ düne gayrihâ mine'l-bâyi'î minhü ve hüve Receb bin Ali Reco fe-bâ'a el-mezkûri bi'l-asâleti an-nefsihî ve bi'l-vekâleti an-kıbeli ammetihî Feriha bint-i Reco es-sâbitü vekâletihî an-hâ bi-şehâdeti Derviş bin Abdülkadir en-Neccâr ve Mehmed bin İbrahim Abdal mâ-kâne lehu ve li-vekâleti'l-mezkûre ve ve mülkühümâ ve bi-yedihimâ ve tahte tasarrufihimâ ve'l-müntakilü ileyhimâ bi'l-irsi ve'ş-şirâ'î'ş-şer'îyyîne ve zâlike cemî' garsü'l-ineb el-vâki'u fi vâdî Kantariloz el-kâ'inü kurbi Bereketi'l-Cebel iştemele alâ eşcârî ineb ve eşcâr-i muhtelifeti el-mahdûdi kıbleten ilâ mülki vereseti Hacı Davud bin Mollâ Musa el-Müşkavî ve şarkan ilâ mülki Piri bin Hüseyin ve şimâlen ilâ vereseti Ali Şeyho ve garben ilâ ez-zâbûk bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu semâne mi'eten gurus rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîhini şer'îyyîne bâtin-i müştemilîne ale'l-icâbi ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-arafeyni ve lem yabka li'l-bâyi'î'l-mezkûri ve lâ li-müvekkiletihî el-merkûme fi'l-mebâ'i'l- merkûm da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vucûhi ve sebebin mine'l-esbâbi bil innemâ kad bakıye el-bey'u'l-mezkûri bi-cümleti hudûdihî ve hukûkihi ve kâffetü murâfıkihî ve levâhıkihî ve âmmetü müştemilâtihî ed-dâhiletü fihi ve'l-hâricetü anhü'l-ma'rûfi lehu ve'l-mesûbetü ileyhi zükiret evlem tezekkerü arefet evelem ta'arrefü semiyet evelm tesemme mülken hâlisân ve hakkân sırfen li-müvekkileti'l-müşterî el-mezkûr tetesarrafü fihi tasarrufi'l-melâkîn fi emlâkihim keyfe mâ-teşâ' ve hasbe mâ-tahtâr cerâ zâlike ve hurrîre fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-ışrîn min şehr-i Rumazânü'l-mu'azzami'l-mübârek sene erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Osman ibn eş-Şeyh, ahîhi Mehmed, Derviş bin Abdülkadir Neccâr, Mehmed bin İbrahim, es-Seyyid Ali Rıza, es-Seyyid Şehmus, Muhzırbaşı Hacı Ömer ve gayruhum.

Sayfa: 8 B

Arapça Satış Hücjeti 24 N 1274 8 Mayıs 1858

Cerâ el-bey' u ve 'ş-şirâ

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü,

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ Kamsi Efram bin Maksı Yosef Kerşimerşî el-vekîlü an-kıbeli mütevellî evkâf- kenîse-i fukarâ-i milleti'l-Katolik el-ma'rûfe bi-kenîse-i Meryem Ana ve hüve cenâbü'l-ahşemi ecelle tâ'ifetü'l-Mesîhiyye zi'r-rütbeti'l-behiyye Patrik anton alâ en-yekûne'l-mebî'i'l-âtî zükire vakfen alâ fukarâ'ihî'l-kenîseti'l-mezbûre bi-cerâ fi'ş-şurûti ve'r-rusûmi ke-sâ'ire'l-evkâfi'l-mevkûfe aleyhim mine'l-bâyi'i minhü ve hüve Maksı Melki veled-i iliya el-İstanbulî fe-bâ'ahu Maksı Melki el-merkûm mâ-kâne lehu ve mülkihi ve bi-yedihi ve tahte tasarrufihi ve'l-müntakılü ileyhi bi'ş-şirâ'i'ş-şer'î ve zâlike cemî'u'd-dâri'l-vâki'i fi mahalleti'l-Kıssis iştemele alâ meclisi zî-hamse mesâlîbi ezc ve âhûr freyş ve matbah-ı fureyş vecebe mâ'i ve kenîf ve huvş ve matbah ve dâhilîhi kenîf ve buhârî el-kâ'inîne fi eseri harâbeti'ş-şarkıyye ve harâbihi min tarafî'l-garbi ve'l-müntehiye ile'l-kenîseti'l-mezkûre el-mahdûdi kibleten tentehî ilâ tarîkı'l-hâs el-kâ'inü'l-kenîseti ve garben eyzan ile'l-kenîseti'l-mezkûreve şimâlen ve şarkan ilâ tarîkı'l-âmm bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânihi elfeyni ve semâne mi'eten guruş rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîhîni şer'iyîn bâtîni müştemilîn ale'l-îcâbi ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ'i mine't-arafeyni ve lem yebka li'l-bâyi'i'l-mezkûr ma'a'l-müşterî el-vekîlü'l-merkûm fi'l-mebî'i'l-mersûm da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vücûhi ve sebebini mine'l-esbâbi bel innemâ kad bakıye'd-dâri'l-mezkûr es-sâbıku zükire hudûdihi ve müştemilâtihi vakfen hâlisân alâ fukarâ'ihî'l-kenîseti'l-mezbûre yecrî fi'ş-şurûti ve'r-rusûmi ke-sâ'ire'l-evkâfi'l-mevkûfe aleyhim yetasarrafu fihi mütevellî'l-evkâfi el-mûmâ-ileyh ke-te'âmüli kâffetü'l-mevkâfâti fe-vaka'a bey'an sahîhan

şer‘iyyen tahrîren fi’l-yevmi’r-râbi‘ ve’l-‘ısrîn min şehr-i Ramazâni’l-mükerrerem li-seneti erba‘a ve seb‘în ve mi’eteyn ve elf

Şuhûdü’l-hâl

Mollâ Mehmed bin Mollâ Halil Gursî, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Şehmus, Hacı Ömer bin Mahmud el-Halid, Derviş ibn el-Çukadâr, Seyyid Hızır bin Şeyh, Mehmed el-Feyyâz ve gayruhum.

Sayfa: 9 A

Türkçe İbra Hücceti 24 N 1274 8 Mayıs 1858

Cerâ el-bey‘u ve’ş-şirâ

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü’l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhö,

Medîne-i Mardin sancağına muzâf Ömeryan nâhiyesi ahâlîsinden olup akdemcesi Rodoscik’a nefy olunup bu kere Mardin’e avdet itmiş olan Ömeryan’ın esbak ağası Sadun Ağa bin Mehmed el-Cezîrî nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup Gömilizade Ahmed bin Mehmed Said’in veresei bulunan kebîr oğlu Mehmed Saido zevcesi Hadice bint-i Hacı Mustafa nâm kimesnelerin mahzarlarında bi-tav‘ihi’s-sâf ikrâr ve i‘tirâf eylediler ki bundan on seneden akdem hasmân-ı merkûmânın mûrisleri bulunan merkûm Ahmed’den Şeyhkır karyesi akârında vâki‘ olan yigirmi dört bağ-ı ma‘lûmun nısf-ı şâyi‘leri dört bin guruş kıymet ile iştirâ ve temellük idüp ve esmânından dahi hâlen ana iki bin sekiz yüz guruş i‘tâ itdikden sonra menfiyyen bilâd-ı ba‘îdeye azimetim vâki‘ oldukda bâyi‘im bulunan merkûm Ahmed emlâk-i mezkûreye müşârekesi cihetiyle vaz‘-ı yed iderek hâl-i hayâtında kendüsi ve vefâtından sonra veresei istiğlâl ve hisse-i musâbemi on sene zarfında zimmetlerine geçirmiş olduğundan el-hâletü hâzihî avdetimde emlâk-i mezkûrenin teslîmleri ve gılâlından zikr olunan on senelik hâsılât-ı müstehlekesinin esmânıyla verese-i mezbûreyi mutâlebe ve onlar ile muhâkeme olduğumda miyânemizde müslimûn-i muslihûn tavassut idüp bedel-i merkûmânın taleb ve bedel-i sulha tekeffülleriyle beynimizde mün‘akid olan bey‘-i mezkûrî fesh ve ikâle ve semeninden medfû‘um olan mebâliğden iki bin altı yüz guruşun istirdâdıyla râzı olmuş olduğumdan el-yevm verese-i mezkûrenin

zimmelerini gerek emlâk-i mezkûreye müte'allık olan de'âvîden ve gerek müddet-i istiğlâlleri olan on seneliğin hâsılâtından ibrâ ve iskât eyledim merkûmân dahi taraflarından bi'l-asâle müteveffanın sâ'ir verese-i ma'lûmesi taraflarından bi'l-vekâle ve'l-vesâyeye sulh ve ibrâyı kabûl ve bedel-i sulhı bana ihâle ve îfâsıyla da'vâsından dahi zimmetimi ibrâ ve iskât itdiklerinde elân merkûmân ile zikr olunan bağlar ile hâsılâtlarına müte'allık bir gûna da'vâ ve mutâlebe ve alâka ve muhâsamam kalmamışdır diyü ikrâr ve ibrâ idüp ve merkûmân dahi bi'l-muvâcehe şifahen ikrârını tasdîk ve ibrâsını kabûl itmeleriyle mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ olundu tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'ısrîn min şehr-i Ramazânü'l-mübârek sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Es-sâbikûn.

Sayfa: 9 B

Arapça Satış Hücceti 26 N 1274 10 Mayıs 1858

El-emru kemâ rukıme fihi

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü,

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu hazret emine bint-i Halil Şükri meclisü'l-kazâ ve mahfilü't-tenfiz ve'l-imzâ beyne yedeyye el-hâkimü'l-hâsimü'l-vâki' hattuhu ve hatmuhu a'le'l-kitâbi âmilehallahü bi-lutfihi'l-müstetâbi yevme'l-hisâb tûbâ lehu ve hüsnü-me'âb ve ekarrer ve i'terefet fi muvâcehetihi ümmühâ Adile bint-i Mehmed Said el-Ağazâde kâ'iletün bi-ennehu bi-enne akdem hâzâ senetün kâmiletün kânet ümmühe'l-mezkûre kad bâ'at kânet temellükuhu bi'l-irsi ve's-şirâ'i anhü'd-dâri'l-âtî zükire hudûdihi ve müştemilâtihi ve hüve seb'atün eshâm-i şây'atün min asli hamsetün aşer sehmen min ibnihâ Ali bin ve künte hîne'izin sağıreten kâsireten an-dereceti'l-bulûği sümme ba'de zâlike li-yekbeluhu şehide lemmâ belağat haddü'n-nisâ'i ve semi'tü'l-mebî'i ve vessebet li's-şuf'a ve neze'atü'l-mebî'i an-yedi'l-müşteriyeti bi's-şuf'a edeytü mine'l-medfû'i ve kâne kad tecma'u lede'l-hamseti aşer sehmen elletî hiye ibâretün min cemî'i'd-dâri el-merkûm

irsen ve şîrâ'en ve elân hasbemâ lezeme fî min masrafî'l-cihâzi âtî kad ta'abet nısfün cemî'u'd-dâri'l-merkûm şâyi'an min vâlidî fi'l-mezkûre ve ahazet ve kabezek semenihî'l-müsemmâ minhâ bi-tamâmihi ve kemâlihi ve sırfetuhu fî havâyici fe-innehâ el-âne kad işteret bi-mâlihâ li-nefsihâ düne gayruhâ ve zâlike cemî'u'n-nısfu's-şâyi'î min cemî'i'd-dâri'l-vâkı'a fî mahalleti Bâbü's-Sur iştemele alâ manzara zî-maslebeteyni ezc ve eyvân alâ bâbi'l-manzara freyş ve dâhilü'l-eyvâni buhâri freyş ve oda zî-maslebetin freyş ve bi-cânibihâ matbah zî-maslebe ezc ve yârlığı ve kenîf ve beyt-i tahtânî enbûbi ezc ve bi-cânibihi meclis-i nısf maslebe-isağîr ve huvş tahtânî el-mahdûdî kibleten tentehî ilâ mülki Ahmedî bin Şeyho ve şarkan ile't-tarîk ve şimâlen ilâ mülki Piri ibn Mehmed Hûkeşe ve garben ilâ mülki Abdülhamid Efendi ibn en-Nakîb bi-cümleti'l-hudûdî ve kâffetü'l-murâfıkî ve'l-levâhıkî ve'l-hukûkî bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve musâbuhu ve meblağuhu ve beyânihî seb'a mi'eten gurus rûmî cedîd bey'an ve iştirâ'en sahîhîn-i şer'îyyîne bâtîn-i müştemîline ale'l-îcâbi ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-arafeyni ve kad bakıye cemî'i'd-dâri'l-mahdûdî'l-mezkûr bi-cümleti hudûdihî ve hukûkîhî ve kâffetü murâfıkîhî ve levâkîhî ve âmmetü müştemilâtihî ed-dâhiletü fihi ve'l-hâricetü anhü'l-ma'rûfî lehu ve'l-mensûbetü ileyhi nısfün şâyi'an lî ve ene'l-bâyi'îhî ve nısfün li'l-âhari kezâlike şâyi'an lehâ ve hiye'l-müşteriyeti'l-mezkûre tetesarrafen fihi bi'l-münâsafeti tasarrufî'l-melâkîni fî emlâkihîm keyfe mâ-teşâ' ve hasbe mâ-tahtâr ve inde zâlike hükmü'l-hâkimü'l-hâsîmi el-mûmâ-ileyh lâ-zâlet ahkâmü's-şerî'ati cedlerine beyne yedeyhi bi-sıhhati'l-bey'î ve's-şîrâ'î hükmen sahîhan şer'an cerâ zâlike ve hurrîre fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-ısrîn min şehr-i Ramazân sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Seyyid Ali Rıza Efendi, Seyyid Şehmus, Derviş Bey Çukadâr, Hacı Ömer Muhzırbaşı, Ali e-Muhzır ve gayruhum.

Sayfa: 10 A

Arapça Satış ve Vekâlet 28 N 1274 12 Mayıs 1858

El-emru kemâ rukıme fihi

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhu,

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu hazara Mollâ Mehmed el-Garesî bin Mollâ Halil el-vekîlü an-kıbeli Fati bint-i Zahir meclisü'l-kazâ'i ve mahfilü't-tenfizi ve'l-izâmâ'i beyne yedeyye el-hâkimü'l-hâsimü'l-vâki' huttuhu ve hatmuhu a'le'l-kitâbi âmihallâhü bi-lutfihi'l-müstetâbi yevme'l-hisâb tûbâ lehu ve hüsnü me'âb ve ba'de mâ- isbete vekâletihî an-müvekkileti'l-merkûmeti fî muvâceheti'l-hasmi's-şer'î el-hâssa li'l-vekâleti ve hüve Ahmed bin Mehmed Selo el-Gursevi bi-şehâdeti Hasan bin Keleş ve Hacı Ramazan bin Asker ed'â aleyhi kâ'ileh bi-enne cemî'u'l-bostâni'l-vâki'ati fî akâri karye-i Gurs el-vustâ'î es-sakiyye ve'l-aziyyihî'l-ma'rûf ve'l-meşhûre bereketin cem'u'l-mahdûdeti kıbleten ve şimâlen ilâ mülki beyt-i Ali Fatıma ve şarkan ile'n-nehri ve garben ilâ mülki Hasan Ağa bin Abdullah Ağa bi-cümleti'l-hudûdi ve'l-hakûki ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhık ve'l-hukûki kânet mülken hâlisân li-ebi müvekkileti'l-merkûmeti ve ba'de vefâtihâ kânet kad intekalet ileyhâ bi'l-irsi's-şer'î lâki kâne ibn ammihâ Hamuş ibn Hasan el-Farsî ve ahîhi Hüseyin kad bâ'ahâ bi'l-vefâ nezri erba'ate ve işrîn semmetuhu mine'l-hasmi'l-mezkûr bi-erba'a mi'ete ve hamsîn gurus ve lem yeteyesserü lehâ iftikâkihâ mezîduhu ve'l-âne limâ irâdeti müvekkiletî fekke'l-bostâni minhü kad ebî ve imtena'a an-zâlike fe-es'ele bi's-şer'î'l-âlî izâleten bi-yedihi el-mubtılâtü ani'l-bostâni'l-merkûmeti ve etlabe tahsîlün mâ-istehleke min gılâlihâ fi's-sittîni'l-mâziyeti min dûni ibâhaten lehu minhâ fe ecâbuhu el-hasmi'l-mezkûre bi-enne müvekkiletin ba'de vefâtin ebîhâ Zahir ve hüve vechen min tereketi alâ sebîli't-tehârüci's-şer'î bi-ma'rifeti ibney ammihâ el-mezkûrine innehu kâne nezrun erba'a ve işrîne sene kad işterâ hâzihi'l-bostâni'l-mezbûre bi-cümleti hudûdihâ ve hukûkihâ ve murâfıkihâ ve levâhıkihâ ve şerebihâ ve müştemilâtihâ ed-dâhiletü fihâ ve'l-hâricetü anhâ el-ma'rûfi lehâ ve'l-mensûbeti ileyhâ min Hamuş ve ahîhi'l-

merkûmîne şîrâ'en kat'ıyyen sahîhan bi-hamse mi'ete guruş rûmiyyen yehazzû minhâ ve selleme's-semeni ve teslîmü'l-müsemmen ve kad tasarrafe fî zâlike'l-bostâni mine't-târîhi'l-merkûm ilâ yevminâ hâzâ bi-muvâcehetihimâ ve hiye kudretü'l-bey'i'l-bâti ve't-teslîmi ve't-tesellümi ve kad seketet düne özrin ve kezâlike eyzan kad tereketü'd-da'vâ bilâ özrin ezvede minhü erba'a aşer beher sene ma'a ruşyetihâ li't-tasarrufi ve kudretihâ ale'd-da'vâ fe'l-âne lâ-temlikü fi'l-bostâni şey'en ve lâ testehıkkı kıbelî da'vâ abden ve bi-mûcibi mâ-ifâde hâze'l-vechi dâfi'an li-da'vâ el-müdde'ıyyü'l-merkûm lede'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr talebet et-tahlîfü ve'l-hasmi'l-mezkûr alâ def'ihi zâlike muvâfıkan li-da'vâhu Kâtî bi-şâhidîne ve hümâ Hasan Keleş ve Oso Keşko ve ba'de'l-istişhâd şehide külli vâhidin minhümâ bi-ennehu limâ teveffâ Zahir el-merkûm ibneti Fatıma el-mezkûre kânet kad fe-sâlihat ma'a inne anhumâ cevânibi alâsebîli't-tehürüci's-şer'î ve harecet mine't-tezkiye ve ibre't zimmetihi ibn ammihâ el-merkûme min kâffeti'd-de'âvî el-müte'allıka bi't-tereketi'l-mezkûre ibrâ'i âmmen ve iskâten tâmmen ve ba'de zâlike es-sulhu ve'l-mübârât en ibn ammihâ Hamuş el-merkûm ve ehâhü Hüseyin kad bâ'an zâlike'l-bostâni'l-mahdûdeti'l-merkûmeti mine'l-hasmi'l-mezkûr bi-hamse mi'etin guruş rûmî bey'an bâten sahîhan şer'ıyyen bi-muhzırı minhâ ve selleme'l-bostâni lehu ve tesellümen es-semeni minhü ve inne'l-merkûmeti kad re'etü'l-bey'i ve't-teslîmi ve seketet ve innehâ eyzan terâ tasarrufi'l-müşterî fi'l-bostâni'l-merkûmeti fe kad çerba'a ve ısrîn sene ve lem ted'a aleyhi ma'a ademi'l-özri ve'l-kudreti ale'd-da'vâ ve nahnü şâhidîne bihi ve teşehhedü alâ zâlike ve gıbbe murâ'âti şerâ'iti's-şehâdeti ba'de't-tezkiyeti ve't-ta'dîl kallet şehâdetühümâ ve vaka'at hayyizi'l-kabûli ve bi-mûcibihâ hükmi'l-hâkimü'l-hâsımi el-mûmâ-ileyh lâ-zâle'l-hakku câriyen beyne yedeyhi bi-sıhhati'l-bey'i ve's-şîrâ'i hükmen sahîhan şer'ıyyen ve kazâ'en sarîhan mer'ıyyen ve sebbeteti'l-bostâni'l-mezkûre bi-cümleti hudûdihâ ve hukûkihâ ve kâffetü murâfıkıhâ ve levâhıkıhâ ve hukûkihâ mülken hâlisân ve hakkan sırfen li'l-müşterî el-mezkûr Ale'l-vechi'l-uharreri ve neseku'l-mastûri ve bakıye da'vâ el-müdde'î-i fihâ ve batale cerâ zâlike ve hurrire fi'l-yevmi's-sâbi ve'l-ısrîn min şehr-i Ramazâni'l-mükerrerem li-seneti erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Şehmus Hindîzâde, Derviş Bey, Hacı Ömer, Mehmed Said el-Muhzır ve gayruhum.

Sayfa: 10 B/ 1

Arapça Vasi Tayini ve Nafaka Tahsisi Hücceti 28 N 1274 12 Mayıs 1858

El-emru kemâ rukıme fihi

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü,

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu ikâme ve nasabe hâkimü's-şer'i's-şerîfi'l-enveri ve mahfilü'd-dîni'l-münîfi'l-ezheri el-vâkı'u huttuhu ve hatmuhu a'le'l-kitâbi âmilehallâhü bi-lutfihi'l-müstetâbi yevme'l-hisâb tûbâ lehü ve hüsnü me'âb er-racü'l-med'üvvi Şeyh Hasan bin Şeyh Süleyman vasıyyen şer'iyen vemütevekkilen mer'iyen alâ sebbete ibn ahîhi Ayşe bint-i Mehmed bin Musa el-maktûli es-sağîretü'l-kâsire an-dereceti'l-bulûğî li-terâ mesâlihâ ve yud'â hukûkihâ ve yakbizu ve yuhfezu mâ-âde ve intekalî ileyhâ min metrûkâtî ve muhalledâtî ebîhâ el-müteveffâ el-merkûm bi's-sıyâneti ve'l-emâneti ve hüve eyyü'l-vasî el-merkûm kable'l-vesâyeti ve ta'ahhede ve iltezeme bi-icrâ'i şerâ'itihâ ve îfâ'i merâsimihâ ve levâzimihâ kemâ hüve'l-vâcibü ve'l-lâzımü aleyhi üsvetün emsâlihi ale'l-vechi'l-muharreri ve'n-neseku'l-mastûri sümme lemmâ temme emrû'l-vesâyeti faraza ve kadere ve gayruhu ve karrere cenâbü'l-hâkimi'l-hâsimi el-mûmâ-ileyh lâ-zâlet ni'amâ'i'l-bârî ve'l-innehu mukbiletün ve müsbiğatün aleyhi nafakatü's-sağîreti'l-mezkûre fî külli yevmin yemurru ve yankazzu min târîhi'l-kitâbi sittîne kıt'aten adedihî alâ en yekûne külle mi'eten ve ısrîne kıt'aten ibâreten an gurus vâcibetün li-me'kûlihâ ve meşrûbihâ ve melbûsîhâ ve sâ'ir masârifâtihâ el-lâzimetü lehâ minhü mâlühâ ve radiye'l-vasıyyi'l-mezkûre bi'l-farzi ve't-takdîri ve ta'ahhede bi'l-ittifâki ale's-sağîreti'l-mezbûre fe-sâre nasben ve kavlen sahîhan şer'iyen ve farazan ve takdîren sarîhan mer'iyen tahrîren fi'l-yevmi'ls-sâmin ve'l-ısrîn min şehr-i Ramazâni'l-mübâreki's-şerîf li-seneti erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf min hicreti men-lehü'l-izzî ve's-şeref.

Sayfa: 10 B/ 2

Türkçe Satış ve Şufa 28 N 1274 12 Mayıs 1858

El-emru kemâ rukıme fihi

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvallâ hilâfeten be-medîne-i Mardin el-mahrûse nemmekahü'l-fakir ileyhi azze şânuhu, es-Seyyid Yusuf Sıdkı ufiye anhü,

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-i sıhhat-nisâb oldur ki,

Medîne-i Mardin sâkinelerinden iken bundan kaç seneden akdem Eğil kazâsında mütezevvice bulunan Ayşe bint-i Mamo Kostaki nâm avrat meclis-i şer'î-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hazıra olup medîne-i mezkûre sâkinlerinden Zonili Fettah bin Sadun nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında Mardin hâricinde Hamza Bey Vâdîsinde vâki' ve bağçemize muttasıl ve mülâsık olup taraf-ı şarkîsi Davud Kureyşî'nin mülki ve taraf-ı şimâlîsi Tizyanlı Şeyh Mehmed'in mülki ve taraf-ı garbîsi Musto Adile'nin mülki ve taraf-ı kıblîsi mülküne muntehî ve mahdûd olan bir kıt'a bağçe bundan üç mâhdan akdem tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî ve şurût-i müfside ve mubtıladan berî ve ârî olarak bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile hasm-ı mezkûr mâliki bulunan asma âhûr u benden bin guruşa iştirâ ve temellük itdüğü benim mesmû'um olduğu ânda derhâl şuf'aya muvâsebetle nefsi Eğil'de taleb-i muvâsebeyi icrâ ve taleb-i takriri dahi icrasına bu canibe vurûd ve icrasıyla beraber semen-i medfû'ı olan bin guruş-i mezkûrî i'tâ ve bi's-şuf'a yedinden bağçe-i mezbûrî nez' eylemek murâdım oldukda hasm-ı mezbûr bî-vechin şer'î tesliminden ibâ ve imtinâ' eylemiş olduğundan el-yevm şer'le su'âl ve bi's-şuf'a bağçe-i mezbûreyi medfû'ı olan semen ile müşterî-i mezbûrun yedinden nez' ve bana teslimi matlûbumdur didükde gibbe's-su'âl hasm-ı mezbûr cevâbında fi'l-hakîka iddi'â olunan bağçe meblağ-ı mezkûr ile iştirâ ve temellük idüp ve bi'l-mülkiye tesellüm ve tasarruf itdüğüm vâki' ve müdde'iyeye-i mezkûre bağçe-i mezkûrede hakk-ı şuf'ası olup taleb-i muvâsebe ve takrîr ile taleb eylediği dahi mütahakkık ise de ancak iskât-ı şuf'ası için ba'de'l-akd tahrîr-i vesîkada surre-i mechûletü'l-aded yazdırmışım ve bu vechile hakk-ı şuf'asını iskât itmişim diyü ikrâr ile mucâb oldukda bağçe-i mezkûrenin bey'î semen-i ma'lûm üzerine mün'akid olduğundan artık ba'de'l-akd vesîkada mechûletü'l-aded surrenin tahrîri hakk-ı

şuf'aya sâkit olacağına binâ'en bi-hakkı'l-şuf'a müdde'iyeye-i mezkûreye bağçe-i mezbûre ile hükm olunup birle müşterinin medfû'ı olan meblağ-ı mezbûrı dahi ihzâr ve ana meclis-i şer'ede teslîmiyle beraber yedinden bağçe-i mezkûreyi nez' ve müdde'iyeye teslim olunmağla bağçe-i mahdûde-i mezkûre bi-hudûdihâ ve hukûkihâ ve kâffetü müştetilâtihâ ve murâfikihâ ve hukûkihâ ve mâ'ihâ semen-i mezkûr ile müdde'iyeye-i mezbûrenin bi'ş-şuf'a mülk-i müşterâsı olmağla mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyânı bi't-taleb ketb ve imlâ olundu tahrîren fi'l-yevmi'ls-sâmin ve'l-ışrîn min şehr-i Ramazânî'l-mübâreki'ş-şerîf li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Şehmus, Hacı Ömer Muhzırbaşı, Derviş Bey Çukadâr, Seyyid Mehmed el-Feyyâz ve gayruhum.

Sayfa: 11 A

Arapça Vasi ve Veraset Hücjeti 11 L 1274 25 Mayıs 1858

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu lemmâ kânet Vahide bint-i Ali Ağa el-Gelmedî vasıyyetün mansûbetün min kibelî'ş-şer'î'ş-şerîfî'l-âlî alâ inne ebîhâ Yahya bin İbrahim ve teveffet gayre mûsibetün ehaden mekânihâ ve âlü'l-emri ilâ en yensabü ale's-sağîri'l-mezkûr vasıyyen fe-hîne'izin ikâme ve nasabe hâkimü'ş-şer'î'ş-şerîfî'l-enveri ve mahfilü'd-dîni'l-münîfî'l-ezheri el-vâki'u hattuhu ve hatmuhu a'le'l-kitâbi âmilehallâhü bi-lutfihi'l-müstetâbi yevme'l-hisâbi tûbâ lehü ve hüsnü me'âb er-racüli'l-med'uvvi Seyyid Hasan bin Mollâ Ali vasıyyen şer'iyen ve mütekelliman mer'iyen ale's-sağîri'l-merkûm el-kâsıru an-dereceti'l-bulûği li-yerâ mesâlihahu ve yed'â hukûkihi ve yakbizu ve yuhfazu mâ-âde ve intekale min metrûkât ve muhallelâti ebîhi'l-müteveffâ el-merkûm bi's-sıyâne ve hüve eyyü'l-vasıyyi'l-mezkûr kable'l-vesâyeti ve ta'ahhede ve iltezeme bi-icrâ'i şirâ'ihâ ve ifâ kad e'addehâ ve merâsimihâ kemâ hüve'l-vâcibü ve'l-lâzımü alyehi üsvetün emsâlihi ale'l-vechi'l-muharreri ve'n-neseku'l-mastûri sümme lemmâ temme emru'l-vesâyeti faraza ve kaddere ve ayyene ve karrere cenâbü'l-hâkimi'l-hâsimi el-mûmâ-ileyh lâ-

zâlet ni'amâ'i'l-bârî ve'l-eseri mukbiletün ileyhi nafakati's-sağîri'l-merkûm fî külli yevmin yemurru ve yenkazu min târîhi'l-kitâbi mi'eteyn ve aşere kıt'a adedihi alâ en tekûne külli mi'etin ve işrîne kıt'aten ibâreten an guruş vâhidün li-me'kûlihi ve meşrûbihi ve melbûsihi ve sâ'ir masârîfâtihi el-lâzimetü lehu mâlihi ve radiye'l-vasıyyi'l-merkûm bi'l-farzı ve't-takdîri ve ta'ahhede bi'l-ittifâki ale's-sağîri'l-merkûm fe dâre nasben ve kavlen sahîhan şer'ıyyen ve farzan ve takdîran sarîhan mer'ıyyen tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî aşer min Şevvâli'l-mükerrem sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve efl

Şuhûdü'l-hâl

Mehmed Efendi İmâmü'l-Tekye, Sâlih Efendi Naîbzâde.

Sayfa: 11 B

Türkçe Duvar Davası 14 L 1274 28 Mayıs 1858

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-i sıhhat-nisâb oldur ki,

Gurs'l-asl olup el-hâletü hâzihî Mardin'de sâkin olan Şehmus bin Ahmed Receb el-Gurs nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre sâkinlerinden Davud bin Ali Fao ve Amosi veled-i Sergo nâmân kimesnelerin muvâcehelerinde bi-tav'îhi's-sâf takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i merâm eyledi ki Tekye Mahallesi'nde vâki' olan ma'lûmü'l-hudûd hânemin derûnunda olan âhûrumun turâb ile ahcârlarını ref' eylediği hâlde hâne-i mezbûrun duvarlarını esâsını benden habersiz bi-gayrı hakkın hafr itmesiyle âhûr-i mezbûrda iki bin guruşluk kıymetlü bir re's katırım üzerine vâki' oldukda telef olmağla mezkûr katırım kıymetiyle nebe'en müte'ahhidimin mebniyyen kıymetinin tazmînini iddi'â eylediğimde miyânemize müslimûn-i muslihûn tavassutlarıyla da'vâ-yı mezbûremden yüz elli guruş üzerine inşâ-i akd-i sulh eylediklerinde anlar dahi sulh-ı mezbûrî kabûl ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezkûrî bi't-tamâm ve'l-kemâl edâ ve teslîm itmeleriyle ben dahi da'vâ-yı mezbûreme müte'allık kâffe-i de'âvî ve mutâlebât ve âmme-i iddi'âmıza ve muhâsamâtdan hasmân-ı mezbûrânın zimmetlerini ibrâ ve iskât eylediğimde her biri âharın zimmetini ibrâ ve iskât eyledik didiklerinde gıbbe't-tasdîki'l-vicâhi's-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb işbu vesâka-i enîka-i

şârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ olundı tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi'atü aşer min şehr-i Şevvâli'l-mu'azzam li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Müftizâde Mollâ Ömer bin Mehmed Efendi, Gurs Mollâ Mehmed, Mahmud Kao, Kaşukçizâde Ali Efendi, Hindîzâde Şehmus Efendi.

Sayfa: 12 A

Arapça Satış Hüccti 16 L 1274 30 Mayıs 1858

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ Şeyh Hacı Faris bin Murad es-Serrâc li-nefsihî düne gayrihi beyne'l-bâyi'i minhü ve hüve Şehmus Hızırpaşalı fe-bâ'a el-merkûm Şehmus bi'l-asâleti an nefsihi ve bi'l-vekâleti an-kıbeli vâlidetihi Sahibe bint-i Yusuf ve uhtîhi ve hümâ Emine ve Ayşe bintey Hazır el-merkûm es-sâbitü vekâletihî anhüm bi-şehâdeti Hacı İsmail ve Hacı Halil el-yu'kalü ve Seyyid Mehmed el-Feyyâz mâ-kâne li'l-asli'l-merkûmi ve'l-müvekilâti'l-mezbûrât ve mülkihim ve tahte tasarrufihim ve'l-müntakilü ileyhim bi'l-irsi ve'ş-şirâ'i'ş-şer'iyîne ve zâlike cemî'u'd-dâri el-vâkı'u fi mahalleti'l-Tekye el-müştemilü alâ meclisi freyş ve dâhiluhu buhârî freyş ve matbah maslebetin ezc ve bi-gayrı zî maslebetin eyzan ezc alâ bâbi'l-huvş ve fevka manzara tâvân ve huvş bi-hizâ'i'l-manzara ve fi'l-matbah ve kenîf el-mahdûdi kıbleten ve garben ile't-tarîkı ve şarkan ilâ verese-i Hacı İbrahim Efendi Uveyszâde ve şimâlen ilâ verese-i Seyyid Mustafa Gerdânü bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve beyânü'l-gabni ve mi'eteyn gurus rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîhin-i şer'iyîni bâtîni müştemilîni ale'l-icâb ve'l-kabûl ve'l-kabzi ve'l-ikbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ'ihî mine't-arafeyni ve lem yebka li'l-bâyi'i mezbûrûn ve li-müvekkilâti'l-mezbûrâti fi'l-mebî'i'l-mersûm ma'a'l-müşterî el-merkûm da'vâ ve lâ-mutâlebe bî-vechin mine'l-vücûhi ve sebebin mine'l-esbâbi bel innemâ kad bey'u'l-mebî'i'l-mezbûr bi-cümleti hudûdihî ve hukûkihi ve kâffetü murâfıkîhî ve levâhıkîhî ve âmmetü müştemilâtihî ed-dâhiletü fihi ve'l-hâricetü anhü'l-ma'rifeti lehu ve'l-mensûbetü ileyhi arefet ev lem tu'rafü semiyet ev lem tüsemme mülken hâlisân ve hakkân sırfen li'l-müşterî el-merkûm

Hacı Şeyh Faris yetesarrafu fihî tasarrufi'l-mülûki fî emlâkihim keyfe mâ-yeşâ ve hasbe mâ-yahtâr cerâ zâlike ve hurrîre fi'l-yevmi's-sâdis aşer min şehr-i Şevvâli'l-mükerrem sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf.

Sayfa: 12 B

Türkçe Boşanma Hüceti 17 L 1274 31 Mayıs 1858

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-i sıhhat-nisâb-ı şer'î oldur ki,

Mahmiyye-i Mardin sancağına muzâf Savur kazâsı kurâlarından olup el-hâletü hâzihî Mardin'de sâkine ve zâtı ta'rîf-i şer'î ile mu'arrefe olan Hebolî bint-i Hüseyin nâm avrat meclis-i şer'-i kavîmi'l-lâzımü'l-izzî ve't-ta'zîmde hazıra olup zevc-i muhâlî'i olan Süleyman bin Yusuf nâm kimesnenin mahzarında bi'l-muvâcehe ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâmında merkûm Süleyman benim zevc-i dâhilim olup ve anımla hüsn-i mu'âşeret ve zindegânemiz hâsıl olmadığından zimmetinde mütekarrer ve ma'kûdün-aleyh olan mehr-i mu'accel ve mü'eccel ile nafaka-i iddet-i ma'lûme ve me'ûnet-i süknâm üzerine ve mezbûr Süleyman'ın firâşından hâsıl ve benden mütevellid ve hâl bi-hakkı'l-hızâne huc ü terbiyemde olan sağır oğlu Mahmud ve sağire kızı bulunan Meryem târîh-i hüccetden bir buçuk seneye kadar kendi mâlımdan infâk ve iksâ olmak üzere zevcim mezbûr Süleyman ile muhâla'a-i sahîha-i şer'îyye ile hal' olduğumda ol dahi hal'-ı mezbûrî ber-vech-i muharrer kabûl eyledikten sonra hukûki- zevciyyete müte'allık âmme-i da'vâdan her birimiz âharın zimmetini ibrâ [eyledik] didikde gıbbe't-tasdîkî's-şer'î mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ ketb ve imlâ olundı fi'l-yevmi's-sâbi' aşer min şehr-i Şevvâli'l-mu'azzam sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Fazîletlü Müftî Efendi Hazretleri, Mekremetlü Şeyh Osman Efendi Hazretleri, A'zâdan Esad Efendi, A'zâdan Mehmed Said Ağa, Hindîzâde Mollâ Adem Nâ'ibi-Kazâ-i Hamse, Muhzırbaşı Seyyid Abdurrahman, Mollâ Ahmed bin Haso Şelo.

Sayfa: 13 A

Türkçe Boşanma Hüceti 17 L 1274 31 Mayıs 1858

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-i sıhhat-nisâb-ı şer'î oldur ki,

Mahmiyye-i Mardin'de Medrese Mahallesi'nde sâkine Garibi bint-i Ömer er-Râcidiyeti nâm avrat meclis-i şer'î-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîni- münîf-i ezherde işbu bâ'isü'l-kitâb Rişmilli Abdullah bin Ahmed Şelo nâm kimesnenin mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâmında merkûm Abdullah zevc-i dâhilim olup beynimizde hüsn-i mu'âşeret olmadığı ecilden zimmetinde mutekarrer ve ma'kûdün-aleyh olan mehr-i mü'ecceli- ma'lûmem ile mehr-i mu'accelimin bakıyyesi olan beş yüz guruş ile bir kat kumaş entari ve bir kat yatak ve üç adet çit ve sandık ile ıdde-i ma'lûme ve me'ûnet-i süknâm üzerine zevcim merkûm Abdullah ile muhâla'a-i şer'iyye ile hal' eylediğimde ol dahi hal'-ı mezbûrı ber-vech-i muharrer ba'de'l-kabûl hukûk-i zevciyyete müte'allık olan kâffe-i de'âvî ve mutâlebâtıdan ve âmme-i eymân ve muhâsamâtdan zimmetimi ibrâ-i âmm-ı kâtı'u'l-hısâm ile ibrâ ve iskât eyledim ve her birimiz yekdiğerin ibrâsını ber-minvâl-i muharrer kabûl eyledik didiklerinde gıbbe't-tasdîkî'l-vicâhî el-mu'teberü's-şer'î mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyânı bi't-taleb ketb ve imlâ olundu tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' aşer min şehr-i Şevvâli'l-mükerrem sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Mollâ Mehmed bin Haso Şelo, Ahmed ed-Dellâl, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, Şehmus Efendi, İbrahim ibn Haşman ve gayruhum.

Sayfa: 13 B/ 1

Türkçe Boşanma Hücceti 12 L 1274 26 Mayıs 1858

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-i sıhhat-nisâb-ı şer'î oldur ki,

Mahrûse-i Mardin mahallâtından Şehidiye es-Sur Mahallesi'nin sâkinelerinden olup ve cüssesi bulûğa mütehammile olmağla bulûğını mukirre ve mu'terife olan Nome bint-i Mehmed el-Asâkâ zâtı ba'de't-ta'rîfi's-şer'î meclis-i şer'î-i şerîf-i lâzımü'l-izzî ve't-teşrîfde medîne-i mezkûre ahâlîsinden Ahmed bin Alibos bin Mehmed el-Asâkâ mahzarında bi-tav'ihâ ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Ahmed zevc-i dâhilim olup beynimizde adem-i hüsn-i mu'âşeretden nâşî ben hal'a talibe ve mufârakata râğibe olmamla zimmetinde mutekarrer ve ma'kûdün-aleyh olan mehr-i mu'accel ve mü'eccelimden fâriğa olup nafaka-i müddet-i ma'lûmem ve me'ûnet-i süknâm dahi kendi üzerine olmak üzre ve mukaddemâ mu'accel nâmıyla

bana irsâl eylediği bin guruş kendüye redd ve teslim itmek üzere zevcim mezbûr Ahmed ile muhâla'a-i sahîha-i şer'iyeye ile hal' olduğumda ol dahi hal'-i mezbûrî alâ vechi'l-mezkûr kabûl eyledikten sonra bin guruş el-mezkûre târîh-i hüccetden doksan bir güne kadar ba'de't-te'cîl babası Mehmed el-mezkûr ile Mehmed bin Abdülaziz nâmân kimesneler biz dahi meblağ-ı mezkûrun edâsına ta'ahhüd itdikden sonra ol dahi hal'-i mezbûrî ber-vech-i muharrer ba'de'l-kabûl hukûk-i zevciyyete müte'allık âmme-i da'vâdan her birimiz âharın zimmetini ve meblağ-ı mü'eccel-i mezkûrun mâ'adâsından ibrâ-i âmm-ı hükm-i şer'ile ibrâ ve iskât ve yine her birimiz âharın ibrâsını ber-minvâl-i muharrer kabûl eyledik didikde gıbbe't-tasdîkî'ş-şer'î vâkî' bilüp işbu enîka-i vesîka-i şârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ olundu tahrîren fi'l-vevmi's-sânî aşer min şehr-i Şevvâli'l-mükerrrem sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl

Sayfa: 13 B/2

Arapça Muhasebe Hücceti N 1274 Nisan Mayıs 1858

Hazara Makri veled-i Rafail Kasbar fi huzûri zümreti min zevi'l-ebşârı ve'l-elbâbi el-mastûrine'l-esâmî fi zeyli'l-kitâbi ve ekarre'l-merkûmi haysü min sahhin minhü'l-ekârîri'ş-şer'iyyeti ve't-tasarrafâtî'l-mer'iyyeti bi't-tav'î's-sâffî minhü düne cebere ve'l-i'tisâfî kâ'ilen bi-enne lemmâ kâne lî muhâsebeti ma'a'l-Beko veled-i Maksi Said kez âmin hususi da'vâ es-savfi fe-ba'de rü'yeti'l-muhâsebeti mâ-bekâ lî ma'ahu da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vucûhi ve sebebin mine'l-esbâbi ve ibre't zimmetuhu min cemî'i'd-de'âvî el-mu'allaka li-muhâsebeti savfü'mezkûri ve gayrihi ibrâ'en âmmen ve isâkten tâmmen kâtı'an li'l-hisâmi ve ibregû el-mezkûri eyzan ibre'e zimmetuhu kasri'l-merkûm min cemî'i'd-de'âvî ve kable külli vâhidün minhümâ ibrâ'i'l-âhar ve zârre ibrâ'en sahîhan şer'iyyen cerâ zâlike ve hurre fi evâ'ili şehr-i Ramazânü'l-mübârek li-seneti erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Yosef Cercis Kasar, İliho Yosef Kethüdâ, Bedros veled-i Maksi, Melki İliya Aliko, Hanna Ateşpâre ve gayruhum

Sebbete mazmûnuhâ bi-şehâdeti Bedoş ve Hanna veled-i Oso Apıgo Kethüdâ.

Sayfa: 14 A

Arapça Satış Hücjeti 24 L 1274 7 Haziran 1858

Hâzihî sûretün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnihâ ve yukarrarü meknûnihâ an-zükire mâ-hüve kad işterâ Ahmed bin Abdullah Ethomani bi-mâlihi li-nefsihi düne gayrihi mine'l-bâyi'ine hâzihi ve hümâ Ali Bey ve Ahmed Bey ve Hüseyin ve Naime Hâtûn evlâd-ı Halil Bey ve Fatıma Hâtûn bint-i Mehmed Bey yahtâru fe-bâ'û el-merkûmûmine Ahmed ve Hüseyin bi'l-asâleti ani'n-nefsihimâ ve bâ'a Ali Bey el-mezkûr bi'l-asâleti ani'n-nefsihi ve bi'l-vekâleti an-kıbeli vâlidetihi Fatıma Hâtûn ve uhtûhü Naime es-sâyeti vekâleten anhümâ bi-şehâdeti Ali ibn Mahmud Ömeh ahû ve Yahya ibn Mehmed bilâ cenânihi mâ-hüve lehüm ve'l-müvekkiletâni mülkühüm ve bi-yedihim ve tahte tasarrufihim ve'l-müntakılü ileyhim bi'l-irsi's-şer'î zâlike ileyhi'l-muşâ'i min cem'i'l-benâni's-si'ati ve'l-kadriyeti'l-vâkı'ati fi akâri karye-i Bahom el-hâviye alâ ba'zı eşcârî'l-mahdûde kıbleten ilâ mülki Şeyh Mehmed bin Hasan et-Tahomalı ve şarkan el-enhûri ve garben ilâ re'sü'l-ayn ve şimâlen ilâ mülki Şeyh Hasan bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânihi'l-gabni guruş rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîhaten şer'iyîne bâtîni müştemiâne ale'l-icâbi ve'l-kabûl ve'l-kabzi ve'l-ikbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ'i mine't-arafeyni ve lem yebka li'l-bâyi'ine'l-mezkûrine ve'l-müvekkilâti'l-mezbûrine fi'l-meb'i'l-mersûmi ma'a'l-müşterî el-merkûmi ed-dâ'î ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vucûhi ve sebebin mine'l-esbâbi bel innemâ kad bakıyyetü'l-bâten bi'l-mezkûre bi-kâffeti murâfıkıhâ ve levâhıkıhâ ve âmnetü müştemiânihâ ve hukûkîhâ ed-dâhiletü anhâ zükiret ev kum tezekkerehâ mülken hâlisân ve hakkan sırfen li'l-müşterî el-merkûm yetesarrafuhu fi tasarrufi'l-mülûki fi emlâkihîm keyfe mâ-yeşâ' ve ve hasbe mâ-yahtâr cerâ zâlike ve hurrîre fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-ısrîn min şehri Şevvâli'l-mükerrem li-seneti erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Hacı Ömer bin İbrahim Efendi, Mollâ Mehmed bin Haso Şello, Ali Efendi Nâ'ib, Abdülcelil Bey, Şeyho Musa Efendi.

Sayfa: 14 B

Türkçe Boşanma Hücceti 24 L 1274 7 Haziran 1858

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-i sıhhat-nisâb-ı şer'î oldur ki,

Fi'l-asl nefis-i Savur kazâsından olup el-hâletü hâzihî medîne-i Mardin'de Bâbu's-Sur Mahallesi'nde sâkine olup zâtı ta'rîf-i şer'î ile mu'arrefe olan Zeyneb bint-i İsmail nâm hâtûn meclis-i hâtır-ı lâzımü't-tevkîrde zevc-i muhâli'i bulunan Mehmed bin İsmail el-Attâr nâm kimesnenin mahzarında bi-tav'ihâ ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp merkûm Mehmed zevc-i dâhilim olup beynimizde şikâk vukû'ıyla binâ'en zimmetimde mütekarrer ve ma'kûdün-aleyh olan mehr-i mu'accel-i ma'lûmem ile mehr-i mü'eccelimden fâriğa olup nafaka-i iddet-i ma'lûmem ve me'ûnet-i süknâm dahi kendi üzerime olmak üzere zevcim mezbûr Mehmed ile muhâla'a-i sahîha-i şer'iyye ile hal' olduğumda ol dahi hal'-i mezbûrî alâ vecih'l-mezkûr kabûl eyledikten sonra hukûk-i zevciyyete müte'allık âmme-i da'vâdan her birimiz ahârın zimmetini ibrâ-i âmm-ı sahîh-i şer'î ile ibrâ ve iskât ve yine her birimiz âharın ibrâsını ber-minvâl-i muharrer kabûl eyledik didikde gıbbe't-tasdîkî's-şer'î mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ olundu tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-ışrîn min şehr-i Şevvâli'l-mu'azzam li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Bekir Ağa bin Hasan, Hacı Ömer, Ali Bey bin Halil Bey, Abdülcelil Bey, Ahmed Bey bin Halil Bey, Mollâ Mehmed bin Haso Şello.

Sayfa: 15 A

Türkçe Veraset Hücceti 21 L 1274 4 Haziran 1858

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-i sıhhat-nisâb-ı şer'î oldur ki,

Bundan akdem vefât iden Ali Bey bin Hacı Mustafa Bey verâseti ashâb-ı furûzdan zevce-i menkûha-i metrûkesi Mediş Hâtûn ve sahîh sulbî sağır oğulları Ali ve Mustafa Bey ve sahîh sulbiye kızı Asiye ve Adile'ye münhasıra oldığı hâlde kable'l-kısmeti mezkûr Ali fevt olup verâseti mezbûre Mediş ve li-ebeveyn er karındaşı merkûm Mustafa Bey ve li-ebeveyn kız karındaşları merkûme Asiye ve

Adile'ye münhasıra ve tashîh-i mes'ele-i münâsahaları beş yüz yetmiş altı sehinden ibâret olup yüz sehmi merkûme Medişe'ye ve iki yüz otuz sekiz sehm merkûm Mustafa Bey'e ve yüz on dokuzar sehm merkûme Asiye'ye ve kezâlik yüz on dokuz sehm mezkûre Adile'ye isâbeti ba'de't-tahakkuk mezkûr Mustafa Bey dahi kezâlik kable'l-kısme vefât idüp verâseti zevce-i menkûhası Amişe ve vâlidesi merkûme Mediş ve sağîr oğlu Ali'ye râci' olduktan sonra sağîr-i mezbûr tesviye-i umûrına kîbel-i şer'-i âliden vasiyy-i mansûbı Mahmud bin Ahmed bin Mollâ Halim bi'l-vesâyeti ve merkûme Amişe tarafından bi't-tescîl müsbitü'l-vekâle olan Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo nâmân kimesneler meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü't-tevkîrde zâtları ta'rîf-i şer'î ile mu'arrefât olan Mediş ve Asiye ve Adile taraflarından vekîl-i müseccel-i şer'îleri bulunan Mehmed Sadık Efendi bin Abdülbaki Efendi nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâm eyledikler ki müteveffâ-yı merkûm Mustafa Bey'den bi'l-irsi'ş-şer'î müntakıl olup Tekye Mahallesi'nde vâki' taraf-ı kıblîsi Mahmud bin Ahmed bin Mollâ Halim'in mülki ve taraf-ı şark ve şimâli ve garbîsi tarîk-i âmma müntehî ve mahdûd olan bir bâb menzil muhtevî ve müştemil olduğu taraf-ı şimalden bir kapı ve iki maslebeli bir manzara ve derûnunda bir maslebeli kilâr ve üzerine maslebeli bir eyvân ve manzara-i mezkûre hizâsında bir maslebeli kahve ocağı ve suflâda bir havlı ve mestrâh ve üç maslebeli âhûr ve âhûr-i mezkûrun derûnunda dahi diğer âhûr ve âhûr-i mezbûrun üzerinde yarım maslebeli eyvân ve üzerlerinde dahi bir yazlığı ve huvş-i mezkûrda mekâbire müntehî diğer bir kapı ve mâbeyn kapusu ve iki maslebeli bir oda ve derûnunda diğer bir maslebeli küçük manzara ve karşusunda bir yazlık ve esfelinde bir huvş ve su kuyusu ve şark tarafında diğer kapı ve üzerine iki maslebeli ma'ber ve matbah ve dâhilinde bir mastrâh ve oda-i mezkûrenin esfelinde iki maslebeli bir tabaka ve huvş-i mezkûrda bir buçuk maslebeli sağîr meclis ve üzerinde bir yazlıkı müştemil ve hudûd-i mezkûre ile mahdûd bir bâb menzilin tashîh-i mezkûr üzre beynimizde be't-terâzî iktisâm olunmak murâd olundu ise de vekîl-i mûmâ-ileyhin müvekkileleri muhâlefet itmeleriyle su'âl olunup li-ecli't-taksîm taraf-ı şer'den nâ'ib-i menâb ta'yîniyle taksîm olunması matlûbumdur didiklerinde vekîl-i mûmâ-ileyh cevâbında kazıyye-i mezkûre minvâl-i meşrûh üzre hasm-ı vekîl-i mûmâ-ileyh ba'de'l-ikrâr kîbel-i şer'-i âliden ta'yîn kılınan mevlânâ nâ'ibimiz Ali Rıza Efendi menzil-i mezkûra varup kâbil-i kısmet olduğu ba'de'l-keşf akd-i meclis-i şer'-i kavîm eyledikde menzil-i

mahdûd-i mezkûri ehl-i vukûf ve mi‘mârân ma‘rifetleriyle ba‘de‘t-takvîm dokuz bin dokuz yüz otuz altı guruş ile takvîm olunduktan sonra müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Mustafa Bey’in tashîh-i mezkûrdan iki yüz otuz sekiz sehmi mukâbelesinde müştemilât-ı mezkûreden garb tarafında olan kapı ve iki maslebeli manzara ile derûnunda olan bir maslebeli kilâr ve üzerine bir maslebeli bir eyvân ve manzaranın karşusunda bir maslebeli kahve ocağı ve esfelinde bir havlı ve mestrâh ve üç maslebeli âhûr ve âhûr-i mezkûrun derûnunda olan diğer âhûr ve yarım maslebeli bir eyvân ve zatıhlarında olan yazlık mûmâ-ileyh Mustafa Bey’in hissesine ifrâz ve ta‘yîn olup ve şark tarafında olan mâbeyn kapısı ve iki maslebeli bir oda ve derûnunda bir maslebeli diğer küçük manzara ve karşusunda mezkûr olan yazlığı ve esfelinde bir huvş ve su kuyusu ve şark tarafında diğer kapı ve üzerine iki maslebeli ma‘ber ve matbah ve dâhilinde bir mastrâh ve oda-i mezkûrenin esfelinde iki maslebeli bir tabaka ve yine huvş-i mezkûrda bir buçuk maslebeli sağîr meclis ve üzerine bir yazlık mezkûrât Mediş ve Asiye ve Adile’ye tashîh-i mezkûrdan hisselerine isâbet iden cem‘an üç yüz otuz sekiz sehmleri mukâbelesinde dahi ifrâz ve ta‘yîn olundu ise de sihâm-i mezkûreyi müteveffâ-yı merkûm Mustafa Bey’in vereseleri sihâmılarına nazaran min ciheti’l-kıymeti dokuz yüz dîn olmağla merkûm Mustafa Bey’in vereseleri zevcesi Amişe ve vâlidesi Mediş ile sağîr oğlu Ali’nin vasîsi bulunan Mahmud’dan ahz olup merkûmât Mediş ve Adile ve Asiye’ye cirilmek üzere beyinlerinde bi’t-terâzî iktisâm eylediklerini meclis-i şer‘a avdetlerinde alâ vukû‘ihî ifâde ve ihbâr itmeleriyle sağîr-i mezkûrun merkûm vasîsi Mahmud bi’l-vesâye ve Amişe’nin vekîl-i müsecceli merkûm Mollâ Mehmed bi’l-vekâle ve Mediş ile Asiye ve Adile’nin vekîl-i müseccelleri mûmâ-ileyh Mehmed Efendi’nin dahi bi’l-vekâle meclis-i şer‘a hâzır olduklarında menzil-i mezbûr ber-minvâl-i muharrer kısmet-i âdile ile bi’t-terâzî beyinlerinde iktisâm olup ve kısmet-i mezkûrede bir gabn ve tağrîr olmadığından herkesin hisse-i musîbesi dahi ol vecihle ifrâz ve kabz ve hisse-i musâbeleriyle râzı olmuş olduklarını bi’l-vesâye ve’l-vekâle bi-tav‘ihim ikrâr ve i‘tirâf itmeleriyle husûs-i mezbûra müte‘allıka kâffe-i de‘âvîden her biri âharın zimmetini ibrâ ve iskât itdiklerinde hisse-i müştemilât-ı meşrûhasıyla merkûm Mustafa Bey’in veresesi olan sağîr oğlu Ali ile zevcesi mezbûre Amişe ve vâlidesi Medişe’nin beyinlerinde mülk-i müşterekleri kalup ve hisse-i şarkî dahi kâffe-i müştemilât-ı maharreresiyle merkûmât Mediş ve Adile ve Asiye’nin mülk-i hâlisleri

oldığına nâtik ve kısmeti hâvî işbu hüccet-i mukâseme-i şer'iyeye tahrîr ve imlâ olundu fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'ışrîn min şehr-i Şevvâli'l-mükerrem li-seneti erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Derviş ibn Mehmed Ramazan Serrâc, Hüseyin bin Mehmed Lüleci, Hacı Yusuf Mi'mârbaşı, Ali bin Mollâ Hızır, Seyyid Mehmed el-Feyyâz, Şehmus Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Ali Rıza Kâtib-i Mahkeme, Muhzırbaşı ve gayruhum

İki nüsha olarak tahrîr ve bir nüshası Mustafa Bey'in veresesi yedlerine i'tâ ve nüsha-i diğeri Ali Bey'in veresesine teslim şod.

Sayfa: 16/ A

Türkçe Veraset Hücceti 21 L 1274 4 Haziran 1858

Mahrûse-i Mardin'de Tekye Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem vefât iden Mustafa Bey bin Ali Bey nâm kimesnenin verâseti ashâb-ı furûzdan zevce-i menkûha-i metrûkesi Amişe bint-i Ahmed bin Mollâ Halim ve sahîh sulbî sağır oğlu Ali ve sahîh sulbiye kızı Vesile ve vâlidesi Meriş Hâtûn bint-i Mollâ Hızır'a inhisârı ve mütehakkık oldıktan sonra kable'l-kısme mezkûre Vesile vefâtı vukû'uyla verâseti li-ebeveyn er karındaşı mezkûr Ali ve merkûme vâlidesi Amişe münhasıra ve tashîh-i mes'ele-i münâsahaları dahi iki yüz on altı sehmden ibâret olup yüz otuz altı sehmi merkûm Ali'ye ve otuz altı sehmi mezbûre Meriş Hâtûn'a ve kırk dört sehmi mezbûre Amişe'ye isâbeti tahakkukundan sonra zâtı Uveyszâde Hacı Ömer ve Seyyid Mehmed el-Feyyâz nâmân kimesnelerin şehâdetleriyle mu'arrefe olan mezbûre Amişe meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü'l-izzî ve teşrîfde sağır-i mezkûr Ali'nin tesviye-i umûrına kıbel-i şer'iyeden mansûb olan vasî-i şer'îsi Mahmud bin Ahmed bin Mollâ Halim ve mezkûre Meriş'in vasiy-yi şer'îsi bulunan Mehmed Efendi bin Abdülbaki Efendi nâmân kimesnelerin muvâcehelerinde bi-tav'ihâ ikrâr-ı tâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp mûrisim müteveffâ-yı mezbûrun terekesi arûz ve akâr olmağla tashîh-i mezkûr üzre cemî' tereke-i mevcûdesinden hisse-i irsiyyemden ezyed müteveffâ-yı mezkûrun zimmetinde sâbit olan duyûnât-ı müsbeste ve mihr-i mu'accel ve mü'eccelimden olarak şerâ'it-i semt-i sulh tehâruc mevcûd olduğu hâlde bin guruş nukûd üzerine ...Mahmud ve Mehmed Efendi'yle bi't-terâzî musâlaha

oldığımdan vasî-i mezkûr ile vekîl-i merkûm bedel-i sulh olan meblağ-ı mezbûrî tamâmen bana edâ ve teslîm ben dahi yedlerinden ba‘de‘l-ahz hisse-i irsiyyem ve kâffeye müte‘allık kâffe-i de‘âvî ve mutâlebât ve âmme-i ey mân ve muhâsamâtdan sağîr-i mezkûr ile mezbûre Merişe Hâtûn’un zimmetlerini ibrâ-i âmm-ı kâtı‘u’n-nizâ‘ ile ibrâ ve iskât anlar dahi müvekkiline bi‘l-vesâye ve sağîr-i mezkûra bi‘l-vesâye kabûl ve bedel-i sulh-ı mezkûra müte‘allık âmme-i de‘âvî ve mutâlebât ve kâffe-i ey mân ve muhâsamâtdan ibrâ ve iskât eyledik didiklerinde gıbbe‘t-tasdîkî‘l-vicâhî mâ-vaka‘a bi‘t-taleb işbu vesîka-i enîka-i sârihatü‘l-beyânı ketb ve imlâ olundu tahrîran fi‘l-yevmi‘l-hâdî ve‘l-‘ısrîn min şehr-i Şevvâli‘l-mu‘azzam li-seneti erba‘a ve seb‘în ve mi‘eteyn ve elf.

Şuhûdü‘l-hâl

Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo, es-Seyyid Şehmus Efendi, es-Seyyid Ali Rıza, es-Seyyid Mehmed, Hacı Kadir Muhzır.

Sayfa: 16/ B

Türkçe Satış Hüceti 23 L 1274 6 Haziran 1858

Mahmiyye-i Mardin’de Tekye Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem vefât iden Mustafa Bey bin Ali Bey’in sahîh sulbî sağîr oğlu Ali’nin tesviye-i umûrına kıbel-i şer‘-i âlîden mansûb vasîsi Mahmud bin Ahmed bin Mollâ Halim sağîr-i mezkûr üzerine bi‘l-vasiyye ve müteveffânın mezkûre vâlidesi Meriş Hâtûn bint-i Mollâ Hızır ma‘rifet-i şer‘le ârifân Uveyszâde Hacı Ömer ve Seyyid Mehmed el-Feyyâz nâmân kimesneler şehâdetleriyle mezkûre Meriş tarafından bi‘l-vekâle işbu bâ‘isü‘l-kitâb-ı verîdeten üli‘l-elbâb Mehmed Sadık Efendi bin Abdülbaki Efendi Efendi mahzarında bi‘l-vasiyye ve‘l-vekâle ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp müteveffâ-yı mezkûr Mustafa Bey’in duyûn-i kesîresi olmağla menkûl terikesi duyûnuna vefâ itmeyup akârı dahi şer‘an bey‘ olunup edâ-i deyn olunmak lâzım geldiği ecilden müteveffâ-yı mezbûrun terikesinden olup mahalle-i mezkûrede vâkî‘ taraf-ı kiblîsi Mahmud bin Ahmed’in mülküne ve taraf-ı şark ve garb ve şimâlîsi tarîk-i ‘amma müntehî ve mahdûd olan bir bâb menzilinden hisse-i mukavvime-i mefrûzası garb tarafında müstemil olduğu iki maslebeli bir oda ve derûnunda olan bir maslebeli sakiler ve oda-i mezkûre üzerine bir maslebeli eyvân ve karşusunda bir

maslebeli kahve ocağı ve esfelinde bir havlı ve üç maslebeli bir âhûr ve derûnunda diğerk üç maslebeli âhûr ve üzerine yarım maslebe eyvân ve müsterih ve satihlarında bir barmak müteveffâ-yı mezbûrun guraması mu‘arrefini ve kibel-i şer‘den virilen izin hücceti mantûkunca sûk-i sultânide ve mecma‘a-ı nâs olan mahallerde on beş günden ziyâde nidâ ve müzâyede olundukda ragabât-ı [nâs] inkitâ‘ında mûmâ-ileyh Mehmed Efendi üzerine beş bin guruşda karar idüp ziyâde ile tâlib-i âharı olmayup meblağ-ı mezbûr menzil-i mahdûd-i mezkûrun el-yevm semen-i misli idüğü zeyl-i hüccetde mahurrerü’l-esâmî müslimîn ihbârlarıyla mütehakkık olmağla menzil-i mahdûd-i mezkûrun hisse-i mefrûzada mukevimesi bi-cümleti mâ-teştemiluhu ve tuhvîhi tarafından îcâb ve kabûli hâvî şurût-i müfsideden ârî bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile mûmâ-ileyh Mehmed Efendi’ye bi’l-vesâye ve’l-vekâle beş bin guruşa bey‘ ve temlik ve teslîm eylediğimde ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabûl eyledikten sonra semen-i misli olan meblağ-ı mezbûr beş bin guruşu mûmâ-ileyh Mehmed Efendi yedinden tamâmen ve kâmilten ahz u kabz eyledim min-ba‘d hisse-i mefrûza-i mezkûr mezbûr Mehmed Efendi’nin mülk-i müşterâsı olmuşdur keyfe mâ-yeşâ’ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe’t-tasdîki’ş-şer‘î mâ-vaka‘a bi’l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i sârihatü’l-beyânı ketb ve imlâ olundu tahrîran fi’l-yevmi’s-sâlis ve’l-ısrîn min şehr-i Şevvâli’l-mu‘azzam sene erba‘a ve seb‘în ve mi’eteyn ve elf

Şuhûdü’l-hâl

Mekremetlü eş-Şeyh Osman Efendi, mahdûmı Mehmed Said Efendi, Hindîzâde Mollâ Adem, Hindîzâde es-Seyyid Derviş Ömer Efendi, sâbık Ömeryan ağası Sadun Ağa, Gurs Mollâ Mehmed.

Sayfa: 17/ A

Türkçe Satış Hücceti 25 L 1274 8 Haziran 1858

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-ı sıhhat-nisâb oldur ki,

Mahmiyye-i Mardin’de Tekye Mahallesi’nde sâkin iken bundan akdem vefât iden Mustafa Bey bin Ali Bey’in verâseti ashâb-ı furûzdan zevce-i menkûha-i metrûkesi Amişe bint-i Ahmed bin Mollâ Halim ile sahîh sulbî sağır oğlı Ali ve sahîh sulbiye sağîre kızı Vesile ve vâlidesi Meriş Hâtûn bint-i Mollâ Hızır’a inhisârı mütehakkık

oldukdan sonra kable'l-kısme mezkûre Vesile vefâtı vukû'uyla verâseti li-ebeveyn er karındaşı mezkûr Ali ve merkûme vâlidesi Amişe'ye münhasıra oldukdan sonra sağîr-i mezbûrun kibel-i şer' den mansûb olan vasîsi işbu râfi' u'l-vesîka Mahmud bin Ahmed bin Mollâ Halim meclis-i şer'-i şerîf-i enverde bi'l-vesâye takrîr-i kelâm ve ta'bir-i ani'l-merâm idüp vasîsi oldığım sağîr-i mezbûrun babası müteveffâ-yı merkûmun duyûn-i müsbetesine nukûd ve menkûl terekesi vefâ itmemele mahalle-i mezbûrede vâki' taraf-ı kiblesi Mahmud'un mülki ve taraf-ı şark ve garb ve şimâlîsi tarîk-i 'âmm ile mahdûd olan dârdar müteveffâ-yı mezkûrun hissesine inde't-taksîm isâbet iden hisse-i örfî müştemil olduğu buyût-i ma'lûme olan hisse-i mukavvime-i mefrûzesi zarûret-i deyn-i müsbetiye için semen-i misliyle âhara bey' olunup semeni ile edâ-i deyn olunmak üzere kibel-i şer' den yine izin virilmek matlûbumdur didikde kaziyye minvâl-i meşrûh üzere olduğu zeyl-i hüccetde muharrerü'l-esâmî müslimîn ihbârlarıyla lede's-şer'i'l-enver zâhir ve mukarrer olmağın menzil-i mahdûd-i mezkûrdan hisse-i mefrûze-i mezkûresi semen-i misliyle âhara bey' ve semeni ile müteveffâ-yı mezbûrun duyûn-i müsbetesini edâya vasî-i mezbûr Mahmud'a kibel-i şer' den izin virilmeğın birle mâ-vaka'a bi't-taleb işbu vesîka-i enîka-i sârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ olundu tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'ısrîn min şehr-i Şevvâli'l-mübârek sene reba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Nizameddin Efendizâde Abdüsselam Efendi, Uveyszâde Hacı Ömer, Hindîzâde es-Seyyid Adem Sufûtî, Fatozâde es-Seyyid Ali Rıza Kâtib-i Mahkeme, Hindîzâde es-Seyyid Şehmus Efendi Kâtib-i Mahkeme, Seyyid İbrahim Efendi Hindîzâde.

Sayfa: 17/ B

Arapça Satış Hücceti R 1213 Kasım Aralık 1856

Hâzihî sûretün sahîhatün şer' iyyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarrarü meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işteret Fatıma bint-i Hacı Mehmed el-Garîmâ fihâ nefsihâ düne gayrihâ mine'l-bâyi'i minhâ ve hüve ba'dehâ Hacı Mustafa Ağa bin Hacı Mehmed bin Bilal fe-bâ' iye'l-merkûm mâ hüve lehu ve mülkuhu ve bi-yedihi ve tahte tasarrufihi ve müntakılü ileyhi bi's-şirâ'i's-şer'î ve zâlike nısfun

cemî'î'd-dâri'l-müşâ' el-vâkı'u fi mahalleti Câmi'u'l-Kebîr el-müştemilü alâ meclisi zî-selâse matlabin ezc ve dâhiliye manzara zî-maslebetin ezc ve fi civârihi eyzan manzara zî-maslebe ezc ve kenîf ve hûş ve yazlık fi tabakati'l-ulyâ ve fi's-süflâ hucretün zî-selâse mesâlibi ezc ve dâhilühâ buhârî enbûbi ezc ve matbah zî-maslebetin ezc ve dâhilihi âhûr zî-maslebetin ezc ve dâhilü'l-âhûri ezc eyzan âhûr zî-maslebetin ezc ve kenîf ve cübbi mâ' ve hûş bi-hudûdihi kıbletün ilâ mülki Hacı Şehmus bin Mehmed Mustafa ve şarkan ilâ tarîki'l-âmm ve garben ilâ evlâdı Subhiye bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânihi selâsete âlâfün ve hamse mi'iten guruş rûmî cedîd bey'an ve işrâ'en sahîhîni şer'ıyyîni bâtîni müştemilîne ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-ikbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ'î min tarafeyni ve lem yabka el-bâyi'î'l-merkûm fi nısfı'd-dâri'l-mersûm ma'a'l-müşteriyeti'l-mezkûre da'vâ ve lâ-mutâlebe ve lâ hakkun ve lâ-muhâsama bi-vechin mine'l-vücûhi ve sebebin mine'l-esbâbi bel innemâ kad bakıye nısfün cemî'u'd-dâri's-şâyi'î mülken hâlısan li'l-müşteriyeti el-mezbûr ve hakkın sırfen tasarrafu fihi tasarrufi'l-melâkîne fi emlâkihim keyfe mâ-yeşâ' ve yahtâr cerâ zâlike ve hurrene fi gurrei Rebî'u's-sânî li-seneti selâsete ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Es-Seyyid Mehmed Nuri Efendi el-merhûm Hacı İbrahim Efendi Uveyszâde, Ahîhi Mustafa, Mehmed Ağa bin Ahmed Ağa, Mahdûmı Derviş, Hacı Mustafa bin Ramuz Ağa, Mustafa ibn Ahîhi Esad, Hacı Ali bin Hacı Mehmed Enver, Hacı Ömer Ahîhi, Seyyid Hızır bin Mehmed Said, Abdüsselam bin Şeyh Bekir, Mehmed bin Kasırga, Mustafa bin Mollâ Davud, es-Seyyid İbrahim Fehmi Uveyszâde ve gayruhum.

Sayfa:18/ A

Arapça Satış Hücceti ZA 1274 Haziran Temmuz 1858

Hâzihî vesîkatün sahîhatün şer'ıyyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarrarü meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ Bekir bin Yusuf bi-hasebi vekâleten an-kıbeli ahîhi İbrahim Ağa bin Yusuf el-mezkûr vekâleten anhü bi-şehâdeti Hacı Yunus Çelebi ve Hacı Salih Efendi ed-Diyarbakirli bi-mâli tevkîlihi nefsihi dûne

gayrihi mine'l-bâyi'î minhü ve hüm Abdullah ve ihvânihi Emine ve Fatıma evlâd-ı Şelo ve vâlidetihim Saide bint-i Hacı Hüseyin el-Cizrî ve Ahmed bin Şehmus Ahmed Neselî ve Mehmed bin Ahmed Selemo fe-bâ'û el-merkûmûn safka-i vâhide mâ-hüve lehüm ve mülkühüm ve bi-yedihim ve tahte tasarrufihim ve'l-müntakılü ileyhim bi'l-irsi's-şer'î ve zâlike cemî'î'l-bostâni's-si'ati ve'l-kadriyeti'l-vâkı'atü fi akâri karye-i Rişmil el-müştemiletü alâ arzı bakıyyetin va'diye ve eşcâr-ı müsmire ve gayrı müsmire muhtelifetü'l-ecnâsi ve'l-envâ'î ve eyvân ezc ve dâhilü'l-eyvâni mâ'-i cârî ve mağara-i Kehf ma'a nevbeti mâ'ihâ ve zâlike fi külli usbû'in minhü yevme'l-ehad min tulû'î'l-fecri ilâ vakti'z-zuhr el-mahdûdetü kıbleten ilâ mülki Mollâ İbrahim bin Süleyman ve şimâlen ilâ mülki Mehmed Oso ve şarkan ilâ Safâhu'l-Cebel ve garben ilâ mülki Mehmed Ganbo bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve beyânuhu aşerete âlâfün ve seb'a mi'etin ve hamsîne guruş rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîhîni şer'iyîne bâtîni müştemilîne ale'l-icâbi ve'l-kabûl ve'l-kazı ve'l-ikbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-râzî mine't-arafeyni cerâ zâlike ve hurrîre fi evâ'ili şehr-i Zilka'deti's-şerîfe li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elfmin hicreti men lehü'l-izzi ve's-şeref sâhibuhâ efdalü's-salavâti ve't-tahiyyetü's-selâm

Şuhûdü'l-hâl

Şeyh Mustafa Feyzi, Köftezâde Hacı Mehmed Emin Çelebi, Mahdûmı Abdülkadir, Hacı Mahmud bin Hacı Osman, Mollâ Mehmed bin Emin Berber, Mollâ Yusuf bin el-Ömeri, Seyyid İsmail, İbrahim Salih, Hacı Mehmed Abdullah ed-dellâl, Ahmed Mehmed Yekrân, Abdulgafur ibn Muğreb, Kanaço karye-i Rişmil, Esad bin Abdo, Şehmus bin Ömer Haso ve gayruhum.

Sayfa: 18/ B

Arapça Satış hücceti 11 ZA 1274 23 Haziran 1858

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarrarü meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu hâzır Şamon veled-i Maksı Mecido ve Cebero veled-i Halef ve Amsih veled-i Alongizi meclisü'l-kazâ ve mahfilü't-tenfizi ve'l-imzâ beyne yedeyye el-hâkimü'l-hâsim el-vâki' huttuh ve hatmuhu a'le'l-kitâb âmilehullâhı bi-lutfihi'l-müstetâbi yevme'l-hisâb tûbâ lehu ve hüsnü me'âb ve

şehede külle vâhidin minhüm alâ tarîkı'l-ihbâr ve vetîretü'l-inhâ kâ'ilîne bi-enne akdem hâzâ bi-semâniyete seb'în bâ'isü Meryem bint-i İliya Mar ve cemî'idârihâ el-vâkı'u fî mahalleti'l-Baş el-müntakılü alâ hucreti zî maslebeteyni ezc ve dâhiluhâ mahzen ezc ve matbah ezc ve ma'ber ve hûş ve cübbü mâ' ve kenîf el-mahdûdi kıbleten ve şimâlen ilâ tarîkı'l-âmm ve şarkan ilâ mülki Abdünnur ve garben ilâ mülki Cerco veled-i İlo el-cidâri bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki min Nami veled-i Oso Gedâ ed-Debbâğ bi-elfin ve hamse mi'etin ve hamsine guruş rûmî cedîd ale'l-îcâbi ve'l-kabûl ve kabzu's-semeni ve teslîmü'l-müsemmen fe inde mâ şehedü bi-zâlike fî muvâceheti Nami el-mezbûr sıdkuhum bi-kâffetin mâ-şuhide veçhi ahberü bihi ale'l-minvâli'l-muharreri ve'n-neseku'l-mastûri ve bakıye'd-dâri'l-mezbûr bi-cümleti hudûdihi ve hukûkihi ve kâffetü murâfıkıhi ve levâhıkıhî ve âmmetü müştetilâtihi ed-dâhiletü fihi ve'l-hâricetü anh mülken hâlisân li-Nami el-mezbûr fe'l-eceli zâlike hurriretü'l-vesîkatü's-şer'ıyye en-nâtıkatü li'l-ihbâri ve a'taytü fî yedihi li-tekûne lehü seneden an-messü'l-hâceti tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî aşer min şehr-i Zilka'deti's-şerîfe sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Mollâ Mehmed bin Haso es-Sülo, İbrahim Fehmi Efendi Uveyszâde, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Şehmus Kâtib-i Mahkeme, Ahmed Efendi el-Ehadî, Seyyid Mehmed el-Feyyâz, Kâdir el-Muhzır, Şamon veled-i Maksı Mecido, Cibo veled-i Halef, Amsih veled-i Alongizi ve gayrum.

Sayfa: 19/ A 1

Türkçe Boşanma Hücceti 17 ZA 1274 29 Haziran 1858

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-ı sıhhat-izzet oldur ki

Medîne-i Mardin mahallâtından Şehidiye Mahallesi sâkinelerinden Hadice bint-i Hacı Ali es-Sahhâf nâm avrat meclis-i şer'-i takvîm-i lâzımü'l-izzî ve't-tenfizde hâzıra olup zevc-i muhâli'i bulunan Ahmed bin Kirdo nâm kimesneni mahzarında bi'l-muvâcehe ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâmında merkûm Ahmed benim zevc-i dâhilim olup ve anınla hüsn-i mü'âşeret ve zindegânemiz hâsıl olup olmadığından zimmetinde mütekarrer ve ma'kûdün-aleyh olan mehr-i mu'accel-i

ma'lûmun bakıyyesinden dört yüz kırk beş guruş ile mehr-i mü'eccel-i ma'lûm ve nafaka-i iddet-i ma'lûme ile me'ûnet-i süknâm üzerine olup mezbûr Ahmed ile muhâla'a-i sahîha-i şer'ıyye ile hal' olduğumda ol dahi hal' -i mezbûrı vech-i muharrer üzre kabûl itdikden sonra hukûk-i zevciyyete müte'allık âmme-i da'vâdan her birimiz âharın zimmetini ibrâ-i âmm ve ibrâsını ber-minvâl-i muharrer kabûl eyledik didikde gibbe't-tasdîkî'ş-şer'î mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ olundı tahrîren fi'l-yevmi seb'a aşere min şehr-i Zilka'deti'ş-şerîfe li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Tahmiyezâde İsmail Efendi, Mollâ Mehmed bin Haso Şelo, Uveyszâde Hacı Ömer, es-Seyyid Ali Rıza, es-Seyyid Şehmus, Muhzırbaşı.

Sayfa: 19/ A 2

Arapça Satış Hücçeti 15 Z 1274 27 TEMUUZ 1858

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'ıyyetün yu'rabü mazmûnihâ ve yukarrarü meknûnihâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ fahru'l-akrân ve zübdetü'ş-şebbân Mehmed Said Ağa ibnü'l-merhûm Yahya Ağa bi-mâlihi li-nefsihi ve dîne gayrihi mine'l-bâyi'î minhü ve hüve Hüseyin Ağa ibn Yusuf Ağa el-Besnili fe-bâ'a el-merkûm mâ hüve lehu ve mülkuhu ve bi-yedihi ve tahte tasarrufihi ve'l-müntakılı ileyhi bi'ş-şirâ'i'ş-şer'î ve zâlike cemî'u'l-hazîneti'l-vâkı'a fî mahalleti'l-Medrese el-mahdûdetü kıbleten ilâ mülki'l-müşterî ve garben ve şarkan ilâ tarîkı'l-âmm ve şimâlen ilâ mülki Hızır Bey el-Habbâz bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânihi mi'eteyn guruş rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîhîni şer'ıyyîni bâtîni müştemilîne ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabzi ve'l-ikbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-arafeyni ve lem yebka li'l-bâyi'î'l-merkûm ma'a'l-müşterî el-mûmâ-ileyh fi'l-mebî'î'l-mersûm da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vucûhi ve sebebini mine'l-esbâbi bel innemâ kad bakıyyetü'l-hızâneti'l-mezkûre bi-cümleti hudûdihâ ve hukûkihâ ve kâffetü menâfi'ihâ mülken hâlisân ve hakkan sırfen li-müşterî el-mûmâ-ileyh yetesarrafu fihâ tasarrufi'l-melâki fî emlâkihim keyfe mâ-

yeşâ ve hasbe mâ-yahtâr tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis aşer min şehr-i Zilhiceti's-şerîfe li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Hacı Hızır Ağa Şehinnezâde, Mustafa bin Süleyman Efendi Hindîzâde, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Şehmus Hindîzâde, Seyyid Abdurrahman Muhzırbaşı.

Sayfa: 19/ B

Arapça Satış Hücceti 15 L 1274 29 Mayıs 1858

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnufhâ ve yukarrarü meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ Gorigo veled-i Melki ve âtihi huçeci bi-mâlihâ li-nefsihâ düne gayrihimâ alâ en-yekûne'l-mebî'i'l-âfi zükire beynehümâ bi'l-munâsafeti mine'l-bâyi'îne minhümâ ve hüm Melki veled-i Şamas Amsih ve uhtîhi Şemi bint-i Amsih ve Teseri bint-i Sava el-Harrasi fe-bâ'at Teseri ve Şemi el-mezbûrân bi'l-asâleti an hefsihimâ ve bâ'a Melki el-mezbûr bi'l-asâleti an-nefsihimâ ve bi'l-vesâyeti an-kıbeli uhtîhi Verdi bint-i Amsih mâ hüve li'l-asliyyîne'l-mezkûrine ve li's-sağîreti'l-mezbûre ve mülkühümâ ve bi-yedihimâ ve tahte tasarrufihimâ ve'l-müntakılü ilyehim bi'l-işrâ'i's-şer'î ve zâlike cemî'i'l-bostâni'l-bakıyyeti'l-vâkı'ati fi şakı karye-i Benabil el-mahdûdeti kıbleten ilâ mülki Şamon veled-i Aşog ve şimâlen ilâ mülki bint-i Andes ve şarkan ilâ mülki İsa vlr Yahari ve garben ilâ mülki İsa el-mezbûr ve Osi veled-i Mahalovi ve cemî'u'l-garsi'l-ineb el-vâki' akâr-ı karyeti'l-mezbûre el-müştemilü alâ eşcâri ineb ve bi'l-kasâle arzı bi-bâri'l-mahdûd ve kıbleten ile's-sahran ve şarkan ve garben kezelik ilâ mülki Abo veled-i Mello bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânihi elfeyn guruş rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîhîni şer'iyîni bâtîni müştemilîne ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabzi ve'l-ikbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ min- tarafeyni ve innemâ cevveze bey'-i akâr bi's-sağîr li'r-ragabeti fi's-semereteyn ve'z-ziyâde me'ûneten alâ alâ'ihî ve lem yebka li'l-bâyi'ine'l-mezbûrine fi'l-mebî'i'l-mersûm ma'a müşterîni'l-mezbûrîn da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vucihi ve sebebin mine'l-esbâbi bel innemâ kad baka'l-mebî'i'l-mezkûri bi-cümleti hudûdihi

ve hukûkihi ve kâffetü murâfikhî ve levâhikhî ve âmmetü müştamilâtihi alâ veçhi münâsafeten yetesarrafen anhü mülkan hâlisân ve hakkân sırfen li'l-müşterîni'l-mezbûrine bihimâ alâ veçhi münâsafeten fihi tasarrufi; 'l-melâki fî emlâkihim keyfe mâ-yeşâ ve hasbe mâ-yahtâr cerâ zâlike ve hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis aşer min şehri Şevvâli'l-mu'azzam sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Uveyszâde İbrahim Efendi, es-Seyyid Şehmus Efendi, es-Seyyid Ali Rıza, Muhzırbaşı.

Sayfa: 20/ A

Türkçe Boşanma Hücceti 22 ZA 1274 4 Temmuz 1858

Medîne-i Mardin Bâb-ı Sur Mahallesi sâkinelerinden Adile bint-i Şili nâm avrat meclis-i şer'î-i şerîf-i lâzımü'l-izzî ve't-teşrîfde işbu bâ'isü'l-kitâb Derviş bin Arko el-hammâl nâm kimesnenin mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâmında mezbûr Derviş zevc-i dâhilim olup beynimizde hüsn-i mu'âşeret olmadığından zimmetinde mütekarrer ve ma'kûdün-alyeh olan mehr-i mü'eccel-i ma'lûmem ile nafaka-i iddet ve me'ûnet-i süknâm dahi kendi üzerime olmak üzere ve mehr-i mü'eccelimden bana irsâl eylediği yüz guruş diğer bir bisât ve ayna ve peştamal üç yüz yigirmi beş guruş kıymetlü bir çarşaf ve bir kat elbise-i çit ile hammâm urubası ve sandık ve çizme ki min haysü'l-mecmû' dört yüz yigirmi beş guruş dahi kendine redd ve teslîm itmek üzere zevcim merkûm Derviş ile muhâla'a-i sahiha-i şer'îyye ile hal' olduğumda ol dahi ale'l-vechi'l-muharrer hal'-ı mezkûrı kabûl eylediğinden sonra kendüye redd ve teslîm idüp birle hukûk-i zevciyyete ve kendüye redd ve teslîm eylediğim eşyâ-i muharrere-i mezkûra ve târîh-i vesîkaya gelince beynimizde cereyân iden ahz u i'tâ ve mu'âmelât-ı şettâ ve hukûk-i ma'lûme ve mechûleye müte'allık kâfe-i de'âvî ve mutâlebât ve âmme-i eymân ve muhâsamâtdan mezbûr Derviş'in zimmetini ibrâ-i âmm-ı sahl-i şer'î ile ibrâ ve iskât eylediğimde ol dahi hukûk-i zevciyyete ve sâ'ire müte'allıka âmme-i de'âvî ve mutâlebâtdan benim zimmetimi ibrâ-i âmm-ı şer'î ile ibrâ ve iskât idüp ve her birimiz âharın ibrâsını ber-minvâl-i muharrer ba'de'l-kabûl fîmâ-ba'd her birimiz âhar ile vechen mine'l-vücûh da'vâ ve nizâ' ve hak ve husûmetimiz kalmadı diyü ikrâr ve i'tirâf itdiklerinde

gıbbe't-tasdîkî'ş-şer'î mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyâmı ketb ve imlâ olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sânî ve'l-'ısrîn min şehr-i Zilka'deti'ş-şerîfe sene erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Hacı Ömer Uveyszâde, Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo, es-Seyyid Ali Rıza, es-Seyyid Şehmus Efendi, Mahzırbaşı Seyyid Hacı.

Nüşatân olarak birisi zevce Adile'nin elinde ve birisi merkûm Dervîş'in eline virilmiştir.

Sayfa: 20/ B

Arapça Satış Hücjeti ZA 1274 Haziran Temmuz 1858

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnihâ ve yukarrarü meknûnihâ an-zükire mâ-hüve innehu limâ kâne el-kasru'l-vâki' fi bostâni deyr-i şî'atü'l-muhtevî alâ eyvân-ı kebîr fevkânî ve bi-cânibi'l-eyvân min tarafî'ş-şark beyt ezc ve'l-cenubi beyt-i uhrâ beytü'l-eyvâni'l-mezkûr ezc min tarafî'l-garb ve bi-cânibihi matbah ezc ve eyvân tûhtânî ve meclis ezc el-ma'rûf bi'ziyâre eyzan tahtânî ma'a mağara el-vâki'atü fi esfeli'l-cebel müşâ'an müştereken beyne Seyyid Ahmed bin Yusuf Bekir Ağa ve beyne Mehmed ve Ahmed ibney Mustafa ve Mustafa bin Yusuf en-nısfetü minhü li-yedi Ahmed el-merkûm ve nısfu'l-âhar li-Ahmed ve Mehmed ve Mustafa el-merkûmûmîne bi-dûni'l-kısme ve'l-firâzi fi-hîne'izin nisbetün hâzır Seyyid Ahmed el-mezbûr meclisü'ş-şer'î'ş-şerîfi'l-âlf beyne yedeyye el-hâkimü'l-hâsimü'l-vâki' zabtuhu a'le'l-kitâbi âmilehallâhü bi-lutfihi'l-müstetâbi tûbâ lehü ve hüsnü me'âb fi muvâceheti'l-mezbûrîne Mehmed ve Ahmed ve Mustafa ve ed'â aleyhim bi-ifrâzi mâ yahsunuhu mine'l-kasri'l-mezkûr ve hüve'l-nısfü kasr hâzihi bi-zâlike ve ekûmû ale'l-kısmeti ve'l-nümûv min kıbeli'ş-şer'î nâ'iben li-ecli'l-kısmeti binâ'en-aleyh aynı cenâbi'l-hâkimü'l-hâsim el-mûmâ-ileyh lâ-zâlek ni'amâ'i'l-bârî münkâdeten ileyhi min tarafîhi nâ'ib-i menâb es-Seyyid Şehmus Efendi ve ersele li-zâlike ve ba'de mâ-hazara hünâike ve keşfü'l-kasri'l-mezkûr kısmeten beynehüm bi't-terâzi ve u'tî mine'l-kasri'l-mezkûr el-beytü'l-ecz ellezî hüve min tarafî şark el-eyvân ma'a dekketü'l-eyvâni'l-kebîr el-mülâsıkâtü bihi ma'a mâbeynehümâ mine'l-hûş ilâ hudûdi kum es-Sile el-kâ'inü fi'l-eyvâni ma'a

mağara elletî hiye fî esfeli'l-cebel el-vâki'atü fî mülki'l-merkûm Mehmed ve Ahmed ve Mehmed ve Mustafa ve u'tî er-rızâ beyne'l-eyvâni'l-kebîri'l-mezkûr ed-dekktü's-sâniye ma'a beyt ezc ellezî hüve bi-cânibi'l-eyvâni min tarafi'l-garb ma'a'l-matbah el-kâ'inü fî garbi beyti'l-mezkûr ma'a hûş ellezî hüve bi-cânibi'l-matbahı ilâ hudûdi bâbü'l-kasr li-yedi Ahmer el-mezbûr ve bakıye eyvânü't-tahtânî ma'a beytü'l-ma'rûfi bi-ziyâre ve'l-mağaratü elletî hiye alâ havzi'l-kebîr mülken muşâ'an beyne cemâ'ihim bi'r-rü'yeti kismetün alâ en-yekûne li-küllî vâhidin minhüm hakku'l-karâri ve'l-menâmi ve'l-mücâzi alâ matbahi'l-eyvâni ve'z-ziyâre ve ba'de mâ-radû lehü'l-merkûmîne alâ hâze'l-minvâli el-muharrer ve hasale beynehüm et-terâzî reca'a'n-nâ'ibü el-mûmâ-ileyh ma'a'l-merkûmîne ilâ meclisi's-şer'î's-şerîfi'l-âlî ve ifâde ketebetü'l-iktisâmi alâ vechi'l-muharrer ve sıdkhü'l-tarafeyni bi-zâlike kaşarı iktisâm sahîhan fî şehri Zilka'deti's-şerîfe sene erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Mollâ Mehmed bin Emir Feyzi Efendi, Şeyh Davud Bilal Ağazâde, Hamo Bey Ağazâde, Halil Usta, Seyyid Abdurrahman

Nüşatân olarak her biri birinin yedine i'tâ olunmuşdur.

Sayfa: 21/ A -1

Türkçe Veraset Hüccti 25 ZA 1274 7 Temmuz 1858

Mahrûse-i Diyarbekir sâkinelerinden iken bundan akdem ecel-i mev'ûdiyla vefât iden Fatıma bint-i Mehmed nâm avrat verâseti ashâb-ı furûzdan zevc-i dâhili bulunan Musa bin Ali ve iki sahîh sulbî sağîr oğulu Abdülkadir bin Hasan ve Şehmus bin Musa'ya ba'de'l-inhisâr kable'l-kısme mezbûr Şehmus vefâtı vâki' olup verâseti hasran mezkûr babası Musa'ya bi'l-asûbeti muvazzaha râci' olmağla tashîh mes'eleleri dahi sekiz sehinden ibâret olup üç sehmi sağîr-i mezkûr A bdülkadir ve beş sehmi mezbûr Musa'ya â'id ve râci' olup sağîr-i mezkûrun tesviye-i umûrına kıbel-i şer'-i âlîden mansûb olan vasî-i şer'îsi bulunan mahrûse-i Amid sâkinlerinden Şeyh Mehmed Bey bin Abdullah Bey nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup mezbûr Musa muvâcehesinde bi-tav'ihî ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâmında vasîsi olduğım sağîr-i mezkûr vâlidesi müteveffıye-i

mezbûreden müntakıl olan hisse-i irsiyyesi müteveffiyenin mezdâd olan kâffe-i metrukât ve muhallefâtı ma'rifet-i şer'le sûk-i sultânide bey'-i men-yezîd ile bey' ve furûht olunarak masârîf-ı techîz ve tekfîni ile sâ'ir masârîfât-ı vâkı'ası ba'de't-tenzîl ber-mûceb-i defter-i kassâm saġîr-i mezbûra â'id olan altı yüz yetmiş iki guruşu mezbûr Musa'nın yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz u kabz ve istîfâ eylemişim mezbûr Musa'nın yed ve zimmetinde bir nesnesi kalmamışdır zimmetini ibrâ eylemişim didikde ġbbe't-tasdîki'l-vicâhî mâ-vaka'a bi'l-ibtîġâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'ışrîn min şehri i Zilka'deti's-şerîfe li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Arabzâde Mehmed Efendi, Uveyszâde Hacı Ömer, es-Seyyid Şehmus Efendi, es-Seyyid Ali Rıza, Mollâ Mehmed bin Haso, Uveyszâde İbrahim Efendi Kâtib-i Fetvâ, Amidî Ahmed Efendi bin Mustafa, Mehmed Efendi.

Sayfa: 21/ A- 2

Türkçe Veraset ve Vasi Hücjeti CA 1261 Mayıs Haziran 1845

Mekükçi Konaġına dâ'ir esbak mekremetlü Şeyh Osman Efendi hazretleri virdüġi hüccet-i şer'iiyenin sûret-i münîfesidir

Medîne-i Mardin ahâlisinden İlya veled-i Cercis Mekükçi nâm zimmî ile li-ebeveyn er karındaşı İlhaya nâm Nasrânî meclis-i şer'-i şerîf-i şâmihu'l-imâd ve mahfil-i dîn-i münîf-i râsihu'l-evtâdda hâzırân bi'l-meclis olup Teseri ve Şemi ibnetey-i Cabor nâm saġîretânın üzerlerine kibel-i şerî'at-i Ahmediye'den vasiyye-i şer'iyye nasb ve ta'yîn kılınan anaları Heto bint-i Dahiko nâm zimmiyenin muvâcehesinde bi't-tav'i's-sâf ikrâr ve i'tirâf eylediler ki bundan çend sene mukaddem hâlik olan karındaşımız Cabiro el-mersûmun verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Hato el-mezkûre ve iki dâne saġîretân kızları Teseri ve Şemi el-mesfûretâna ve bizlere münhasıra olduġı lede's-şer'i'l-enver zâhir ve mukarrer olmaġla ba'de'l-münâsaha yigirmi dört sehinden serzede-i zuhûr olan beş sehimizi alâ mâ-farazallâhü'l-kadîr saġîretân-ı mezkûretânın vasiyyeleri Heto el-mersûmenin yedinden hâlik-i mezkûrun terekesinden bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz u kabz ve istîfâ itdiġimize mebnî gerek hâlik-i mersûmun cümle-i metrûkât ve muhallefâtına ve

gerek vasiyye-i mezkûre ve saġîretân-ı mezkûretân ile bir da'vâ ve mutâlebemiz bâkî kalmayup zimmetlerini kâffe-i de'âvî ve âmme-i muhâsamâtdan ibrâ-i âmm-i kâtı'u'l-hisâm ibrâ ve iskât-ı tâm eylemişüz diyü ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve ibrâ-i sarîh-i mer'î itdiklerinde ġıbbe't-tasdîkî'l-vicâhî mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ ketb ve imlâ ve vasiyye-i mersûmenin yedine i'tâ olundı tahrîren fî evâ'ili şehr-i Cemâziyelevvel sene ihdâ ve sittîn ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Fahru'l-ulemâ' es-Seyyid İsmail Efendi el-Müftî sâbıkâ, es-Seyyid Ebubekir Efendi Hindî Efendizâde, es-Seyyid Fethullah Sami, Mustafa bin Süleyman Efendi Hindîzâde, Seyyid Lütfullah Muhzır, Yusuf bin Seyyid Mehmed Haco ve gayruhum.

Sayfa: 21/B

Türkçe Veraset ve Taksim Hücceti 7 M 1275 17 Ağustos 1858

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-ı sıhhat-nisâb-ı şer'î oldrur ki,

Medîne-i Mardin mahallâtından Kıssis Mahallesi sâkinlerinden Cao ve Amsi veled-i İliya ve ammîleri İliha veled-i Cercis ve Heto bint-i Cerco nâmûn kimesneler meclis-i şer'-i münîr-i vâcibü'l-izzî ve lâzımü't-tevkîrde hâzırûn olup mahalle-i mezbûre sâkinelerinden Lesnero ve Şemi bintey-i Cabor nâm avretân zâtları ma'rifet-i şer'le ba'de't-ta'rîf taraflarından vekîl-i müseccelleri bulunan Amosi veled-i Bedros nâm kimesnenin muvâcehesinde bi-tav'ihimi's-sâf ikrâr ve i'tirâf eylediler ki mahalle-i mezkûrede vâkî' hudûddan muġnî ve tavsîfden müstaġni lede'l-ahâlî ve'l-cîrân Mekükçi menzili dimekle ma'rûf ve meşhûr olan menzilden bundan on beş günden mukaddem mezbûr Amos'un müvekkileleri mezbûretân Lesnero ve Şemi üzerlerine meclis-i şer'-i âlîde hisselerimizi ifrâz ve teslîmi iddi'â olunmaz ise de el-hâletü hâzihî mezbûretân Lesnero ve Şemi kibellerinde menzil-i mezbûra müte'allıka bir ġuna hak ve mutâlebe ve da'vâ ve nizâ' ve muhâsamamız yokdur ancak menzil-i merkûm bi-cümleti mâ-yeştemiluhu ve yahtevîhi mezbûretân Lesnero ve Şemi'nin mülk-i sahîh ve hakk-ı vâzıh-ı sarîhleridir diyü bi-tav'ihimi's-sâf ikrâr ve i'tirâf itdiklerinde mezbûr Amosi dahi vekâlet-i mahkiyesi hasebiyle şifâhen ve vicahen ikrâr ve i'tirâflarını tasdîk ve kabûl birle her birimiz âharın zimmetini bi'l-vekâle ve'l-asâle menzil-i mezbûra müte'allıka da'vâdan ibrâ-i âmm-i

kâtı'û'l-hısâm ile ibrâ ve iskât itmişüz didiklerinde gıbbe't-tasdîkî'l-vicâhi'l-mu'teberi'ş-şer'î mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyânı bi't-taleb ketb ve imlâ olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' min şehr-i Muharremi'l-harâm sene hamse ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Hâfız İbrahim Efendi Hindî Efendizâde, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, Seyyid Hüseyin bin Seyyid Hasan, es-Seyyid Şehmus Kâtib-i Mahkeme, Mollâ Mehmed bin Savaşilo, Muhzırbaşı Seyyid Abdurrahman, Şehmus bin Ahmed Feyzi, Halil bin Hacı İsmail Divarcı.

Sayfa: 22/ A

Arapça Satış hücceti 3 S 1275 12 Eylül 1858

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnihâ ve yukarrarü meknûnihâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ fahru'l-emâcid ve'l-ekârim müstecmi'i'l-mehâmid ve'l-mekârim cenâbi'l-asli'l-esîm zi'r-rütseti'l-bâhire Müdîr-i İstablî'l-Âmire zi'l-izzeti hazreti el-Hâc Süleyman Ağa el-muhterem ibnü'l-merhûm el-mebrûr ed-dârici ilâ medârici rahmeti rabbihi'l-gafûr Mehmed Said Ağa bi-mâlihi li-nefsihi dûne gayrihi alâ innehu yekûnü'l-mebî'i'l-âtî zükirehu hâssaten lehu mine'l-bâyi'i minhü ve hüve Mehmed Ali bin Hacı Mahmud el-Kassâbbaşı fe-bâ'a el-merkûm bi'l-asâleti an-nefsihi ve bi'l-vekâleti an-kıbeli zevcetihî Emine bint-i Hacı Ali es-sâbitü vekâletihî anhâ bi-şehâdeti Davud bin Seyyid Mustafa ve Mehmed Said Ağa bin Hacı Mahmud mâ-kâne li'l-asîli'l-mezkûr ve li-müvekkileti'l-merkûmeti ve mülkühümâ ve bi-yedihimâ ve tahte tasarrufihimâ ilâ hîni sudûri hâze'l-bey'i minhümâ ve'l-müntekilü ileyhimâ bi'ş-şirâ'i'ş-şer'î ve zâlike cemî'u'd-dâri'l-vâkı'atü fi mahalleti Bâbu's-Sur el-müştemilü alâ meclisi zî-selâse mesâlîbi ezc ve dâhilihî buhârî ezc ma'a ezrîdiyeti'l-kâ'ineti fi'l-buhârî ve oda-i sağre fi eyvâni bâbü'l-hûş ve'l-matbahı el-muttasıku fi'l-eyvâni'l-kebîri ve fi tahte'l-matbahı eyvân-ı sağır ve dâhiluhu beyt-i sağır ezc ve manzara tahtânîhi ezc ve tahtihâ âhûr ezc ve manzara fevkânîhi fevka bâbü'l-hûş ve hûş-i fevkânî ve hûş-i tahtânî ve kenîf ve cübbü mâ'-i matar ve cübbü mâ'-i mu'ayyenü'l-mahdûdeti ve kıbletihi ilâ mülki vereseti Hakeşe ve garben ve şimâlen ile't-tarîki ve şarkan ilâ mülki Bego bi-

cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânuhu sitte âlâfün ve hamse mi'etin guruş rûmî cedid bey'an ve şirâ'en sahîhîni şer'ıyyîne bâtîni müştêmlîni ale'l-îcâbi ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't- tarafeyni ve lem yebka li'l-bâyi'i'l-mezkûri ve lâ-li-müvekkileti'l-merkûmeti fi'l-mebî'i'l-mersûm ma'a'l-müşterî el-mûmâ-ileyh da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vucûhi ve sebebin mine'l-esbâbi bel innemâ kad bakıye'l-mebî'i'l-mahdûdi'l-mezkûr bi-cümleti hudûdihi ve hakûkihi ve kâffetü murâfıkıhî ve levâhıkıhî ve âmmetü müştêmilâtihi ed-dâhiletü fihi ve'l-hâricetü anhu semmeyte ev lem tusemme zükiret ev lem tezekkere mülken hâlisân ve hakkan sırfen li'l-müşterî el-mûmâ-ileyhimâ yetesarrafu fihi tasarrufi'l-melâki fi emlâkihim keyfe mâ-yeşâ ve hasbemâ yahtâr tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-ısrîn min şehr-i Saferü'l-hayri'l-müzeyyel li-küllî hayrin sene hamse ve seb'în ve mi'eteyn ve elf min hicreti men leyse lehu hilâfeten

Şuhûdü'l-hâl.

Sayfa: 22/ B

Türkçe Veraset Hüceti 7 Z 1274 19 Temmuz 1858

Mardin sancağına muzâf Midyat kazâsı kurâsından Çelik karyesinde sâkin iken bundan dört seneden akdem katîlen vefât iden Hüseyin Bey bin Bebedo bin Hüseyin nâm kimesne verâseti ashâb-ı furûzdan vâlidesi Kumrı'ya ve li-ebeveyn sağîr er karındaşı Halil ile Mehmed ve li-ebeveyn kebîr kız karındaşı Meryem ve Haksadi'ye inhisârı tahakkukundan sonra mezbûr Halil fevt verâseti li-ebeveyn er karındaşı sağîr-i mezkûr Mehmed ve mezbûre vâlidesi Kumrı ve li-ebeveyn hemşîresi mezbûretân Meryem ve Haksadi'ye inhisârı ba'de't-tahkîk sağîr-i mezbûrun tesviye-i umûrına kıbel-i şer'-i âlîden mahsûb olan vasiyy-i şer'ileri Keferceviz karyesi sâkinlerinden Yusuf bin Abdurrahman nâm kimesne sağîr-i mezbûrun tarafından bi'l-vesâye ve mezbûrât Kumrı ve Meryem ve Hafsadi zâtları ba'de't-ta'rîfiş-şer'î taraflarından bi'l-vekâleti'l-müseccale meclis-i şer'-i münîr-i lâzımü'l-izzî ve't-tevkîrde sancak-ı mezkûra muzâf Midyat kazâsına tâbi Kerboran ve Deyr-i Hak sâkinlerinden Ramo bin Murad ve Süleyman bin Hasan Osman nâmân kimesneler

tarafklarından Hacı veled-i Murad ve Ömer bin Abdullah nâmân kimesneler şehâdetleriyle ente vekîli fi külli sünnetî câ'izün emrûke mazmûnı üzre vekâlet-i mutlaka-i âmme ile vekîl olduğı mahzar-ı hasm-ı câhidde sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î lâhık olan Mollâ Ömer bin Ali nâm kimesnenin mahzarında bi-tav'îhi's-sâf ikrâr-ı tâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm eyledikte bundan dört seneden akdem vasîsi olduğım sağır-i mezbûr ile mezbûrât müvekkilâtımın mûrisleri müteveffâ-yı mezbûr hasm-ı mezkûrun müvekkilli merkûmân Ramo ve Süleyman meclis-i şer'-i şerîf-i enverde bi'l-vesâye ve'l-vekâle da'vâ eyledükde mezbûrân Ramo ve Süleyman bi'l-külliye ba'de inkâr müdde'âma bir vech ile şâhidlerim olmayup merkûmân dahi bi'l-iltimâs müberhen üzre iken beynimizde münâza'ât-ı kesîre vâkı'a olmuşidi el-hâletü hâzihî beynimize müslimûn-i muslihûn tavassut idüp da'vâ-yı mezkûremden mezbûrân Muro ve Süleyman'ın vekîl-i mutlak ve müfevvez ammîleri merkûm Mollâ Ömer ile beni üç bin yedi yüz elli gurusı üzerine inşâ-i akd-i sulh eylediklerinde sağır-i mezbûr hakkında nef'-i mahz olup evlâ ve enfa' olduğı cihetle ben dahi sulh-i mezbûrî sağır-i mezbûra bi'l-vesâye ve mezbûrât müvekkilâtımın tarafklarından bi'l-vekâle kabûl ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezkûrî vekîl-i merkûmun yedinden ahz u kabz idüp husûs-i mezbûra müte'allıka âmme-i de'âvî ve mutâlebât ve kâffe-i eymân ve muhâsamâtdan mezbûrân Ramo ve Süleyman'ın zimmetlerini ibrâ-i âmm-ı kâtı'u'n-nizâ' ve'l-hısâm ile ibrâ ve iskât eylediğimde ol dahi bi'l-vekâleti'l-mutlaka et-tâmm ba'de'l-kabûl bana medfû'ı olan bedel-i sulh-i mezkûra müte'allıka âmme-i da'vâdan vasîsi olduğım sağır-i mezbûr Mehmed ile müvekkilât-ı mezbûrât Kumrı ve Meryem ve Haksadi'nin zimmetlerini ibrâ ve iskât itmekle ben dahi ibrâ-i mezkûrî bi'l-vesâye ve'l-vekâle kabûl eyledim didikde gıbbe't-tasdıki'l-vicâhi's-şer'î mâ-vaka'a bi'l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' min şehr-i Zilhicceti's-şerîfe sene erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Istabl-ı Âmire pâyelülerinden izzetlü el-Hâc Süleyman Ağa hazretleri, Cerîde-i Nüfus Nâzırını fütüvvetlü Mehmed Hulusi Efendi, A'zâdan Mehmed Said Efendi, Gelmedizâde Hacı İbrahim Ağa, Amidî Ahmed Efendi, es-Seyyid Şehmus Efendi, es-Seyyid Ali Rıza, Câbî Mollâ Yusuf.

Sayfa: 23/ A

Türkçe Veraset Hüccti 7 Z 1274 19 Temmuz 1858

Mardin sancağına muzâf Midyat kazâsı kurâlarından Çelik karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden Bebedo bin Hüseyin verâseti zevce-i menkûhası Kumrı ve kebîr oğlu Hüseyin ve sağîr oğulları Halil ve Mehmed ve kızları Meryem ve Hafsadi'ya ba'de'l-inhisâr mezbûr Hüseyin dahi vefât olup verâseti mezbûre vâlidesi Kumrı ve li-ebeveyn er karındaşı Halil ve Mehmed ve li-ebeveyn hemşireleri mezbûretân Meryem ve Hafsadi'ya inhisarından sonra sağîr-i mezbûr Halil dahi fevt ve verâseti mezbûre vâlidesi Kumrı ve li-ebeveyn er karındaşı sağîr-i mezbûr Mehmed ve li-ebeveyn hemşiresi mezbûretân Meryem ve Hafsadi'ya inhisârı tahakkukundan sonra sağîr-i mezbûrun tesviye-i umûrına kibel-i şer'-i âlîden mansûb olan vasiyy-i şer'îsi Kefercevez sâkinlerinden Yusuf bin Abdurrahman nâm kimesne sağîr-i mezbûrun tarafından bi'l-vesâye mezbûrâk Kumrı ve Meryem ve Hafsadi zâtları ba'de't-ta'rîfi'ş-şer'î taraflarından bi'l-vekâleti'l-mutlaka ve's-sahîha ve Çelik karyesi sâkinlerinden Abdullah bin Süleyman nâm kimesneler meclis-i şer'-i lâzımü'l-izzî ve't-tevkîrde hâzırân olup Mardin sancağına muzâf Midyat kazâsına tâbi' Çelik ve Kerboran kurâları sâkinlerinden Musa bin Ali Ramo ile ve Mahmud bin Murad nâmân kimesnelerin taraflarından Hacı bin Murad ve Ömer bin Abdullah nâm kimesneler şehâdetleriyle ente vekîli fî külli şey'in câ'izün emruke mazmûnı üzre vekîl oldığı mahzar-ı hasm-ı câhidde sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î âhık olan Mollâ Ömer bin Ali nâm kimesnenin mahzarında bi-tav'ihâ's-sâf merkûm Yusuf bi'l-vesâye ve'l-vekâle ve mezkûr Abdullah bi'l-asâle her biri ikrâr-ı tâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm eylediklerinde bundan akdem vefât iden Bebedo bin Hüseyin ile oğlu mezbûr Hasan katl ve i'dâm oldukları vakitte elli bin guruşa mütekavvim hasm-ı merkûmun vekîlleri Musa ve Mahmud'un müvekkil ve vasîsi olduğum sağîr-i mezbûrenin mûrisleri müvekkilân-ı merkûmânın muhtelifü'l-cinâs ve's-sıfati ve'l-mikdâr ve'l-kemmiye menkûlât ile karşı ve esâs-ı beyt ve evânî ve esliha bi-gayrı hakkın gasb ve ahz ve nehb ü gâret eylemeleriyle eşyâ-i mevcûdesi aynen müstehlek ise kıymeten tazmini gâsıb-i merkûmûn Musa ve Mahmud taraflarından vekîl-i mutlakları merkûm Mollâ Ömer'den bundan birkaç günden akdem Mardin meclisine mahsûs olan odada mün'akid olan meclis-i şer'-i şerîf-i enverde bi'l-vesâye ve'l-

vekâle ve'l-asâle da'vâ eylediğimde vekîl-i merkûm Ömer bi'l-külliye ba'de'l-inkâr müdde'âmıza bir vecihle şâhidlerim olmayup ve merkûmân dahi tahlif üzre iken beynimizde münâza'ât-ı kesîre vâkı'a olmuşıdi el-hâletü hâzihî miyânemizde müslimûn-i muslihûn tavassut idüp da'vâ-yı mezkûremden mezbûrân Musa ve Mahmud'un vekîl-i mutlakları ve müfevvez-i âmmaları merkûm Mollâ Ömer ile beni üç bin iki yüz elli gurusu üzerine inşâ-i akd-i sulh eylediklerinde sağîr-i mezbûr hakkında nef'-i mahz olup evlâ ve enfa' oldığı cihetle biz dahi sulh-i mezbûrî sağîr-i mezbûra bi'l-vesâye ve mezbûrât müvekkilâtımın taraflarından vekâleten ve kendi tarafımdan bi'l-asâle kabûl ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezkûrî vekîl-i mezkûrun yedinden ahz u kabz idüp husûs-i mezbûra müte'allıka âmme-i de'âvî ve mutâlebtâdan ve kâffe-i ey mân ve muhâsamâtdan mezbûrân Musa ve Mahmud'a izâfetle merkûm Mollâ Ömer'in zimmetlerini ibrâ-i âmm-ı kâtı'u'n-nizâ' ve'l-hısâm ile ibrâ ve iskrât eylediğimizde ol dahi bi'l-vekâleti'l-mutlakati'l-âmm ba'de'l-kabûl bizlere medfû'ı olan bedel-i sulh-i mezbûra müte'allıka âmme-i da'vâdan vasîsi olduğım sağîr-i mezbûr Mehmed ile müvekkilâtım mezbûrât Kumrı ve Meryem ve Haksadi ve Abdullah'ın zimmetlerini ibrâ ve iskât itmekle biz dahi ibrâ-i mezkûrî bi'l-vesâye ve'l-vekâle ve'l-asâle kabûl eyledim didikde gibbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vaka'a ketb ve imlâ olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' min şehr-i Zilhicceti's-şerîfe sene erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl.

Sayfa: 23/ B

Türkçe Diyet Bedeli İlamı 21 R 1274 6 Şubat 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Mardin kazâsına muzâf Midyat nâhiyesine tâbi' Alanlı karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem katîlen vefât iden Delho veled-i Mecido'nun verâseti ashâb-ı furûzdan zevce-i metrûkesi Müberra bint-i Eblehe ve kebîr oğulları Şamon ve Şabolo Mecido ve Oso ve kebîre kızı Seddo'ya münhasıra olduğu hasm-ı âti'z-zikrin tasdîkiyle mütehakkık oldukdan sonra mersûm Şamon bi'l-asâle ve karındaşları el-mersûmûn ile kız karındaşı Seddo taraflarından zikr-i âti' da'vâya vekîl olduğu karye-i mezbûre sâkinlerinden Hamdi bin Halef ve Şiro bin Melik nâm kimesneler

şehâdetleriyle sâbit ve subût-i vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan mersûm Şamon nefsi-i Mardin meclisine mahsûs olan odada a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde akd olunan meclis-i şer'-i münîr-i lâzımü't-tevkîrde karye-i mezbûre sâkinlerinden Hasan bin Hüseyin muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında güzerân iden yetmiş üç senesi şehr-i Muharremi'l-harâmın yigirmi yedinci günü vakt-ı zuhrda mûrisimiz müteveffâ-yı merkûm kendi mülk hânesinde sâkin olduğu hâlde hasm-ı mezbûr üzerine hücum ve bi-gayrı hakkın amden tüfenk kurşunuyla göğsünden darb ve cerh idüp [darb-ı] mezkûrdan müte'essiren derhâl fevt olmağla su'âl olunup îcâb-ı şer'îsi bi'l-vesâle ve bi'l-vekâle matlûbumdur diyü da'vâ itdekde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr cevâbında fi'l-hakîka sene-i mezbûrenin muharremü'l-harâmının yigirmi yedinci günü müteveffâ-yı merkûm kendi hânesinde sâkin olduğu hâlde beraber nişâyâ endahte eylediğimizde tüfenk kurşunu hatâ'en maktûl-i merkûmun göksüne bi-gayrı amden isâbet eylediğın ikrâr müdde'î-i merkûmdan ber-vekf-i müdde'â beyyine talep olundukda isbât-ı beyyineden izhâr-ı acz idüp hasm-ı mersûmun maktûl-i merkûmı hatâ'e- katlini vâki' olan ikrâr ve i'tirâfı üzerine lâzım gelen on bin dirhem-i şer'î gümüşden lâzım gelen diyet-i şer'iiyenin üç seneye dek beher senede bir sülüsünü müdde'î-i merkûma edâ itmek üzre hasm-ı mersûma tenbîh olundığını mübeyyin huzûr-i âlîlerine i'lâm olundu fi 21 R sene [12]74

Sayfa: 24/ A

Türkçe Kısas İlamı 5 M 1280 22 Haziran 1863

Mardin kazâsına muzâf nefsi-i Midyat karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem katilen vefât iden Sado veled-i Şabo veled-i Şamas İsa nâm Nasrânînin verâseti ashâb-ı furûzdan zevcesi Garlo bint-i Küşahosteb ve babası merkûm Şabo'ya münhasıra olduğu yine Midyat sâkinlerinden Maksî Ebleha veled-i Gorgi ve Necaşi veled-i Gorgi nâmân [kimesneler] şehâdetleriyle ber-nehc-i şer'î sâbit ve sübût-i vekâletine hükm-i şer'î lâhık olduktan sonra merkûm Şabo bi'l-asâle zevcesi mersûme Garlo tarafından zikr-i âtî da'vâyâ vekîl olduğu merkûmân Makdisî Eblehe veled-i Gorgi ve Necaşi veled-i Gorgi nâmân kimesneler şehâdetleriyle sâbit ve sübût-i vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan merkûm Şabo bi'l-asâle ve bi'l-vekâle nefsi-i Mardin meclisine mahsûs odada a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde akd olunan meclis-i şer'-i münîr-i lâzımü't-tevkîrde yine nefsi-i Midyat sâkinlerinden

Şendi veled-i Şamas Hanna ve Mori veled-i Holi nâmân kimesneler muvâcehelerinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında işbu yetmiş dört senesi şehr-i Ramâznü'l-mübârekin yigirmi dokuzuncı Perşembe akşamı Cum'a gicesi leylen sâ'at bir râddelerinde oğlum maktûl-i merkûm Sadon karye-i mezbûre civârında Meryem Ana Kenîsesi'nde sâkin olduğu hâlde hasm-ı merkûm ma'an üzerine hücum ve bi gayrı hakkın amden mersûm Mori hançerle oğullarım mersûmun başından darb ve cerh ve mersûm Şendi dahi kaburgası altından hançerle darb ve cerh idüp mezkûrândan müte'essiren derhâl fevt olmağla su'âl olunup îcâb-ı şer'îsi bi'l-asâle ve bi'l-vekâle matlûbumdur diyü da'vâ ve hasm-ı mezbûr cevâbında fi'l-hakîka işbu yetmiş dört senesi şehr-i Ramazânın yigirmi dokuzuncı Perşembe akşamı Cum'a gicesi leylen sâ'at bir râddelerinde maktûl-i merkûm kenîse-i mezbûr önünde sâkin olduğu hâlde ikimiz dahi ma'an üzerine hücum ve yedimizde olan hançerle maktûl-i mersûmun başından ve kaburgası altından ma'an darb ve cerh idüp cerhân-ı mezkûrândan derhâl fevt oldu diyü bi-tav'ihâ's-sâf ikrâr ve i'tirâf itmeleriyle alâ mûcibi ikrârihî müdde'î-i merkûm Şabo ve zevcesi Garlo huzûrlarında merkûmân Mori ve Şendi'ye kısâs olunmak lâzım geldiği huzûr-i âlilerine i'lâm olundu fi 20 R sene [12]74

Sûreti bâ-emirnâme-i şer'î ihrâc şode fi 18 Şevvâl sene 1275

Kezâlik sûreti kâ'immakâm vekîli izzetlü Hacı Süleyman Ağa emriyle ihrâc şode fi 5 Muharrem sene 1280

Sayfa: 24/ B

Türkçe Sulh İlamı 21 R 1274 9 Aralık 1857

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Mardin mahallâtından Kıssis Mahallesi sâkinelerinden Na'toli bint-i Hanna et-terziye nâm mu'arrefetü'z-zât tarafından vekâlet-i mutlaka ile vekîl-i müseccel-i şer'îsi Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo nâm kimesne meclis-i şer'î şerîfi-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde mahalle-i mezkûre sâkinelerinden Lesneri ve Şemi bintey Cebrail nâm Nasrâniyân taraflarından ârifân Uveyszâde Hacı Ömer ve Seyyid Mehmed el-Feyyâz nâmân kimesneler şehâdetleriyle sâbitü'l-vekâle olan Avis veled-i Bedros nâm kimesneni üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan akdem müvekkilem mezbûre Na'toli merkûmetân Lenseri ve Şemi'nin babaları

mersûm Cebrail'in mahalle-i mezkûrede vâki' ma'lûmü'l-hudûd olan hânesinin ta'mîri için beş yüz elli guruş kıymetlü altun el bileziği ve yedi yüz elli guruş kıymetli bir aded gerdanlık ve iki yüz otuz guruşa bir aded çift küpe ve bin beş yüz guruş kıymetlü yüz aded selimiye rub'iyeleri ve bin guruşa elli aded altun bir zenzir ile elli aded rub'iyeyi ve yüz yigirmi guruşa bir aded tepelik ve bin üç yüz guruşa on üç aded çift küpe iki yüz yigirmi guruşa çifti bir kemer ve sekiz yüz guruşa üç yüz direm gümüş ve üç yüz elli guruşa bir aded boğma ki min haysü'l-mecmû' on üç bin iki yüz doksan guruş eşyâ-i muhtelifesinin müvekkilemden alâ tarîkı'l-garâme alup umûrına sarfla istihlâk idüp ve mebâliğ-i mezbûreyi kable'l-edâ mersûm Cebrail hâlik olup terekesine vâzî'u'l-yed olan merkûmetân Lesneri ve Şemi'den meblağ-ı mezbûrun alıvirilmesi bi'l-vekâle matlûbumdur diyü da'vâ ve gibbe's-su'âl vekîl-i mezbûr cevâbında müdde'â-fih olan eşyânın kıymetinden bin dokuz yüz guruşu ikrâr ve kusûrunu kable'l-hâlîke ol dahi mezbûr Cebrail hâl-i hayâtında müdde'îye-i mezbûreye edâ ve îfâ ve zimmetini meblağ-ı mezkûra müte'allık kâffe-i de'âvîden îbrâ itmişdir diyü def'a tasaddî idüh kusûrını inkâr itmekle gibbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr dâfi'-i mezbûrun def'ine mutâbık beyyine taleb olunup miyânelerinde müslimûn-i muslihûn tavassut eylediklerinde an-ikrâr bin üç yüz guruş üzerine inşâ-i akd-i sulh eylediklerinde ol dahi sulh-i mezkûri kabûl ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezkûri bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz u kabz ve istîfâ ve vekâlet-i mutlakası hasebiyle mezkûretân Lesneri ve Şemi'ye izâfetle zimmetlerini ve da'vâ-yı mezkûreye müte'allık kâffe-i de'âvî ve mutâlebât ve âmme-i ey mân ve muhâsamâtdan zimmetini îbrâ-i âmm-ı kâtı'u'l-hısâm ile îbrâ ve iskât eylediğinde vekîl-i hasm-ı mezbûr dahi bi'l-vekâleti'l-mutlaka el-âmme ba'de'l-kabûl bedel-i sulh-i mezkûra müte'allık olan kâffe-i de'âvî ve mutâlebât ve âmme-i ey mân ve muhâsamâtdan müdde'î-i vekî-i mezbûrun zimmetini îbrâ ve iskât ve her biri âharın iskât ve îbrâsını vicâhen ve şifâhen bi'l-vekâle kabûl eyledikleri vukû'ı üzre huzûr-i âlîlerine i'lâm olundu fi 21 R sene [12]74

Sayfa: 25 A/ 1

Türkçe Katl ve Veraset İlamı 21 R 1274 9 Aralık 1857

Bundan akdem katilen vefât iden Mehmed bin Hasan bin Haydar bin Çerağ bin Ali'nin verâseti ashâb-ı furûzdan zevce-i menkûhası Beto bint-i Ömer ile vâlidesi

Galati bint-i Mirze'ye ve li-ümm karındaşı Veyarto'ya münhasıra oldığı hasmân-ı âti'z-zikrin tasdîkleriyle mütehakkık olduktan sonra merkûme Beti tarafından zikr-i âti da'vâda vekîl olup ve müteveffâ-yı merkûmun asabât-ı nesebiyeden ammizâdesi olduğunu iddi'â iden Davud bin Veli bin Mollâ Veli bin Ali nâm kimesne meclis-i şer'-i münîr-i lâzımü't-tevkîrde Mardin kazâsına muzâf Savur nâhiyesine tâbi' Beşreş Kulesi sâkinlerinden Ali ve karındaşı Süleyman ibn Ahmed nâmân kimesneler muvâcehelerinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan bir seneden mukaddem mûrisimiz müteveffâ-yı merkûm karye-i mezkûre muhtârı sâbık Hoto'nin mülk menziline ba'de'l-asr sâkin olduğu hâlde hasmân-ı merkûmân üzerine hücum ve bi-gayrı hakkın amden yedlerinde bulunan asâ-yı kebîr ile her biri ma'an başından darb ve cerh idüp bir mâh sâhib-i firâş olarak darbeyn-i mezkûreynden müte'essiren fevt olmağla su'âl olunup icâb-ı şer'isi matlûbumdur diyü da'vâ ve hasmân-ı merkûmân cevâblarında müdde'î-i merkûmun merkûme Beti tarafından vekîli olup asabât-ı nesebiyesinden ammizâdesi olduğu ve maktûl-i merkûmun katlini inkâr itmeleriyle evvelâ müdde'î-i vekîl-i merkûmdan müdde'âsına muvâfık beyyine taleb olundukda müdde'â-yı meşrûhasına merkûme Beti tarafından vekîl olduğu ve hasmân-ı câhidân-ı merkûmân muvâcehelerinde Yusuf bin Ömer ve Ali bin Ömer nâmân kimesneler şehâdetleriyle ba'de'l-ısbât müdde'â-yı meşrûhasını beyâna ba'de'l-ımhâl ityân-ı beyyineden izhâr-ı acz itmekle bilâ beyân hasmân-ı merkûmâna mu'ârazadan men' olundığı vukû'ı üzre huzûr-i âlîlerine arz ve i'lâm olundı fi 21 R sene [12]74

Sayfa: 25 A/ 2

Türkçe Kefalet Kaydı

Mardin sâkinlerinden Maksî Amsih Zaltana ve Zafir veled-i Behise nâmân zimmîlerin müdde'â-aleyh mezbûrân Ali ve karındaşı Süleyman ibney Ahmed nâmân kimesnelere taraf-ı şer'den ve yâhûd hükümetden matlûb olundığı hâlde teslîmine kefil oldukları işbu mahalle şerh verildi.

Sayfa: 25 A/ 3

A/3 Türkçe Muarazadan Men İlamı 29 S 1274 8 Ekim 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Medîne-i Mardin'de Tekye Mahallesi sâkinlerinden Emine ve Hatriye bintey-i Seyyid Mahmud el-Çaputlı Nâm avretân zâtları ta'rîf-i şer'î ile ârif sığar Hasan bin Yunus Kerim ve Seyyid Ali el-Yasdavî nâmân kimesnelerin şehâdetleriyle tarafından vekîl olduğu sâbit ve sübût-i vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Mollâ Mehmed bin Haso Şello nâm kimesne mcelis-i şer'-i şerîf-i lâzîmü't-tevkîrde hâzır olup mahalle-i mezbûre sâkinlerinden Câmi'-i kebirin mütevellîsi Ahmed Efendi bin Hacı Salih Efendi nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında mahalle-i mezbûrede vâki' tahdîdden müstağni lede'l-ahâlî ve'l-cîrân Çaputlı menzili demekle meşhûr olan menzilin taraf-ı şîmâlinde vâki' olan kilâr bundan yigirmi seneden akdem müvekkiletân-ı el-mezbûretân hâl-i sağırlarında anaları Fatıma bint-i İbrahim hasm-ı mezbûrun babası mûmâ-ileyh Hacı Salih Efendi'ye müvekkiletân-ı merkûmetânın üzerlerine vesâyeti olmaksızın yüz doksan gurusu semeniyle fuzûlî olarak bey' idegeldiği ve bundan on beş seneden mukaddem hadd-i bulûğa vâsıl oldukları hâlde bey'-i mezkûrî âlime ve kendüye kadr ve ta'addî itdikleri vâki' ise de el-hâletü hâzihî bi'l-vekâle zikr olunan kilâr yedinden bana teslîme tenbîh olunmak bi'l-vekâle murâdıdır didikde müdde'î-i vekîl-i merkûm ecilden müdde'î-i vekîl-i merkûma bî-vechin şer'î mu'ârazadan men' olduğu huzûr-i âlfilerine arz ve i'lâm olundu fî 29 S sene [12]75

Sayfa: 25 A/ 4

Arapça Borç Kaydı ve Tescili İlamı 23 C 1274 28 Ocak 1858

Sebbete li-Amos el-Taze inde Süleyman el-Bakkâl erba'a mi'eten ve sittîn gurusu ve teberru' ve eskata Amos el-mezbûr mine'l-meblağî'l-merkûm mi'eten ve selâsîn gurusu ve eddâ lehu eyzan selâsîn gurusu hâlâ ve bakıye lehu sülûsân gurusu ecelehu bihâ mine't-târihi ilâ erba'ati eşhürin bi-enne yü'eddâ-lehu fî külli şehrin hamse ve seb'in gurusu ve hâze'l-vecebe ve alâ hâzâ hâsılı'r-rızâ ve'l-kabûl ve hurrire defter-hünâ fî 23 C sene [12]75

Şuhûdü'l-hâl

Davud Efendi, Ali Bey Zenbili ibn Batıllı Ağa, Seyyid Mehmed el-Feyyâz, es-Seyyid Şehmus ve gayruhum.

Sayfa: 25 B/ 1

Türkçe Veraset Hücceti

Mardin kazâsına muzâf havâss-ı hümayûn nâhiyesinden Dukuk karyesinde sâkin iken bundan akdem vefât iden Mehmed bin Abdullah'ın vefâtı vukû'uyla verâseti zevce-i menkûhası Nuriye bint-i Mehmed ve iki sağîre kızları (eksik hüküm)

Sayfa: 25 B/ 2

Türkçe Alacak Verecek Davası 19 S 1275 28 Eylül 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Asâkir-i nizâmiyye-i hazret-i şâhâne kolağalarından olup bi'l-müsâfere Mardin'de vürud-dâr iden İdris Ağa bin Abdullah nâm kimesne Mardin meclisine mahsûs odada mün'akid olan meclis-i şer'-i münîr-i lâzımü'l-izzî ve't-tevkîrde hâzır olup Mardin mütemekkinlerinden ve Hristiyan tâ'ifelerinden ekmekçi Poli veled-i Oseb'in üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan on iki seneden mukaddem hasm-ı mezbûr benden bi-tarîkî'l-garâme bin guruş istikrâz eylemiş ve ahz ve'l-kabûl hasm-ı mesfûrdan istifâsına zafer-yâb olamadığımdan su'âl olunup tahsile ve bana teslîme [tenbîh] olunması matlûbumdur diyü ba'de'd-da'vâ ve'l-inkâr müdde'î-i mûmâ-ileyh beyyine-i şer'iyye talep olundukda ityân-ı beyyineden izhâr-ı acz ile tahlîfe dahi tâlib olmadığından müdde'î-i mûmâ-ileyh hasm-ı merkûmun zimmetinde bilâ beyân bir nesne sâbit olmadığı ecilden mu'ârazadan men' olundığı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 19 S sene [12]75

Sayfa: 25 / 3

Türkçe Borç Ödeme İlamı 23 S 1275 2 Ekim 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Mardin kazâsı mütemekkinlerinden Çingene Harbende Ali bin Ali nâm kimesne meclis-i şer'-i münîr-i lâzımü't-tevkîrde hâzır olup Zile ahâlîsinden olup el-hâletü hâzihî Mardin sâkinlerinden Hikdu veled-i Kemo nâm kimesnenin üzerine

bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında hasm-ı merkûmun zimmetinde karz tariki ile bin guruş alacak hakkım olup mutâlebe itdiğimde edâsına mesâğ itmemekle su'âl olunup merkûmdan tahsîl ve bana i'tâ olunması matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka o kadar deyni olduğunu ikrâr lâkin meblağ-ı mezkûrdan dört yüz guruş müdde'î-i merkûma edâ ve teslîm itmişim diyü da'vâ hasm-ı merkûm dahi ba'de'l-inkâr müdde'î-i merkûm Hindu'dan beyyine-i şer'iyeye talep olunmuş ise de ityân-ı beyyineden ichâr-ı acz ile tahlîfine tâlib olduğundan mezbûr Ali'ye lâzım gelen yemîn-i şer'î gıbbe't-tahlîf bilâ beyân merkûmun Ali'nin zimmetinde bir nesne sâbit olmadığından zikr olunan meblağı edâ ve îfâsına mezbûr Hindu'ya ilzâm olunduğı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 23 S sene [12]75

Sayfa: 25 B/ 4

Arapça Borç Kaydı İlamı 25 C 1275 30 Ocak 1859

Ba'de'l-murâfa'a ve'l-istintâk ve'l-inkâr Şehid Mehmed bin Derviş el-Arabî ve Ali bin Mehmed min karye-i Şatıh bi-enne hâzâ muhtârî'l-müşâhidi el-emvâli ellezî hüve fî yed-i hâze'l-hasımı Davud bin Naso el-Musîki hüve mülkün li-hâze'l-mer'î Eyub bin Sadun min Panayir-i Ali ve kad zâ'a minhü senetin aşare eşhür ve ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye ve'l-kabûl ve't-tahlîf sümme el-mârru'l-mezkûr li'l-merkûm Eyub ve emere Davud bi-rucû'î eş-Şems alâ bâyi'in ve kayd-hünâ fi 25 C sene [12]75

Sayfa: 25 B/5

Arapça Satış Hüccti

İşterâ el-hımârü'l-esvedî el-mezkûr min yedi Davud bin Naso bi'l-istihkâk fe-ed'â el-mezkûr alâ bâyi'îhi Hasan bin Mehmed ve ruci'a aleyhi bi-mi'etin ve hamsetin ve sinîn fe-ed'â Hasan bi'l-medfû'î ve hüve semâniyeten ve tis'în Ali Şeyh fe-ed'â Şeyh Habib bi'l-medfû'î alâ bâyi'îhi Receb Ağa ve teb'eyni ve emere Receb bi'r-rucû'î alâ bâyi'îhi Muro ve Acoro bi-mi'etin ve hamsetin ve ısrîn.

Sayfa: 26 A/ 1

Türkçe Veraset ve Kıyas İlamı 25 S 1275 4 Ekim 1858

Der-i devlet-mekîne arz-ı dâ'î-i kemîneleridir ki, Mardin kazâsına muzâf Sürgücü nâhiyesine tâbi' Şatıh karyesi sâkin iken bundan akdem katîlen vefât iden

Halil bin Raso'nun verâseti ashâb-ı furûzdan zevce-i menkûhası Hatuni bint-i Hasan ve sahîh sulbî sağîr oğulları Abdurrahman ve Mehmed öe sağîretân kızları Fethiye ve Halime'ye münhasıra oldığı hasm-ı âtî câhid muvâcehesinde karye-i mezbûre sâkinlerinden Ahmed bin Mollâ Ahmed bin Mollâ Mehmed ve Ömer bin Osman nâm kimesneler şehâdetleriyle ber-nehc-i şer'î sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î [lâhık] olduktan sonra zikr-i âtî da'vâya mezbûre Hatuni tarafından vekîl olduğu zâtı ma'rifet-i şer'iyye ile ârifân merkûmân Ahmed bin Molla Mehmed ve Ömer bin Osman şehâdetleriyle sâbit ve subût-i vekâletine hükm-i şer'â lâhık olan Mehmed bin Raso nâm vekîl Mardin meclisine mahsûs odada a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde akd olunan meclis-i şer'-i mübîn-i lâzımü't-tevkîrde kazâ-i mezbûra muzâf Rısin karyesi sâkinlerinden Hüseyin bin İbrahim nâm kimesne muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında güzerân iden yetmiş dört senesi şehr-i Şevvâli'l-mükerremi altıncı Pazar günü sâ'at sekiz sularında müvekkilemin zevci müteveffâ-yı merkûm Halil mezbûr Rısin karyesine yarım sâ'at mesâfede vâki' Şili nâm tarlada sâkin olduğu hâlde merkûm Hüseyin üzerine hücûm ve bi-gayrı hakkın amden tüfenk kurşunuyla sol ayağı baldırından darb ve cerh-i mezkûrdan müte'isseren yarım sâ'at sonra fevt olmağla su'âl olunup îcâb-ı şer'îsi bi'l-vekâle icrâ olunmak matlûbumdur diyü da'vâ ve hasm-ı merkûm cevâbında külliyyen inkâr ile mucâb olıcaz müdde'î-i merkûmdan ber-vekf-i müdde'â beyyine taleb olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden ve Şatıh karyesi sâkinlerinden Ahmed bin Mehmed ve Ömer bin Osman nâmân kimesneler li-ecli'sh-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup lede'l-istişhâd fi'l-hakîka güzerân iden yetmiş dört senesi şehr-i Şevvâlü'l-mükerremi altıncı Pazar günü sâ'at sekiz râddelerinde müteveffâyı merkûm Halil mezkûr Rısin karyesine yarım sâ'at mesâfede vâki' Şili nâm tarlada sâkin olduğu hâlde merkûm Hüseyin üzerine hücûm ve bi-gayrı hakkın amden tüfenk kurşunuyla sol ayağı baldırından darb ve cerh idüp cerh-i mezkûrdan müte'essiren yarım sâ'at sonra fevt oldu biz bu husûsa bu vech üzre şahidleriz ve şehâdet dahi ideriz diyü her biri hasm-ı merkûm huzûrunda edâ-yı şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i makbûle olmağın mücibince istifâ-i deyn için istifâ-i kısâs itmesi câ'iz olmadığından merkûme Hatuni huzûrunda merkûm Hüseyin kısâsdan men'î lâzım geldiği der-i devlet-medâra arz ve i'lâm olundu bâkî fermân hazret-i men

lehü'l-emrindir tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'ısrîn min şehr-i Saferi'l-hayr sene hamse ve seb'in ve mi'eteyn ve elf fi 25 S sene [12]75.

Sayfa: 26 A/2

Arapça Borç Mühleti İlamı 15 C 1275 20 Ocak 1859

Emhele Şehmus bin Receb yedine ve hüve mi'eten ve erba'aten guruş li-mezbûr Ali bin Aso mine't-târihi'l-mezbûr şehreyn ve nısf ve li-ba'de'l-imhâl ve'r-rızâ hurrire ve kayd-hünâ fi 15 C sene [12]75

Sayfa: 26 B/1

Türkçe Muarazadan Men 21 S 1275 30 Eylül 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Medîne-i Mardin mahallâtından Tekye Mahallesi sâkinlerinden Nâ'ibzâde Halil Efendi bin Hacı Efendi nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre mahallâtından Gölasıyan Mahallesi sâkinlerinden Mehmed bin Keto nâm kimesne üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında mahalle-i mezkûrede vâki' tahdîdden muğni ve tavsîfden müstağni Kemi bint-i Mollâ Abdülkadir'in menzili dimekle ma'rûf ve meşhûr olan menzil mâlikesi mezbûre Kemi bundan dört seneden akdem huzûr-i cem'-imüslimînden sıhhat ve lüzûm-i vakfa hükm-i kâdî lâhık olmaksızın ben bilâ tescîl Seyyid Câmi'-i şerîfine vakf itmiş olmağla vefatından akdem temre illetiyle mübtelâ olmuş olduğundan emvâl ve eşyâya bir nesne bir nesne mâlik olmadığı misillü nafakaya eşedd-i ihtiyâc ile muhtâc olduğundan zikr olunan menzilden bir karış meclis ile derûnunda olan mağara merkûm Mehmed bin Keto'ya tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî şurût-ı mubtıladan berî ve ârî olarak bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile iki yüz guruşa bey' ve teslîm ve semene ve kabz-ı semen itdikde iki sene sonra vefâtı vâki' olmağla su'âl olunup tevliyetim hasebiyle bey' olunan beyt-i mezkûrun taraf-ı vakfa idhâl ve ırcâ'ıyla beraber yedinden nez' ve bana teslîm olunması bi't-tevliye matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka menzil-i mezbûr müteveffiyeye-i mezkûreden meblağ-ı mezbûr ile bana bey' ide geldiğini ikrâr lâkin vakf-ı mezbûr tescîl ve sıhhat ve lüzûma hükm-i kâdî lâhık olmadığından miyânemizde mün'akid olan bey'-i mezkûrî sahîh olmuştur diyü def'a mucâb olıcak gıbbe's-su'âl müdde'î-i

merkûm hasm-ı mezkûrun ikrâr-ı meşrûhını tasdîk itmekle zikr olunan mebî'-i mezbûr hasm-ı merkûmun mülki olduğı veyâ mülkiyeten mutasarrıf olageldiğı mütehakkık olduğından müdde'-i mûmâ-ileyh bî-vech mu'ârazadan men' olunduğıını vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 21 S sene [12]75.

Sayfa: 26 B/ 2

Türkçe Yaralama ve Zarar Tazmini S 1275 Eylül Ekim 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Mardin kazâsına muzâf Akarsu karyesi sâkinlerinden Hatuni bint-i nâm avrat zât-ı mezbûreyi ta'rîf-i şer'î ile mu'arref tarafından bâ-tescîl sebtü'l-vekâle üzerine karye-i mezbûrenin muhtârı Şeyhi bin Mehmed bin Köse nâm kimesne meclis-i şer'-i münîr-i lâzımü'l-izzî ve't-tevkîrde huzûr-i meclisde Mardin'e muzâf kazâ-i Hamse kurâlarından Şemrak karyesi ahâlîlerinden Hacı Bekir bin Topo nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan bir buçuk mâhdan akdem müvekkilimin mülki olup Şemraklı Sofî Ömer bin Hüseyin'in yedinde bulunan devri kâsır üzre nısfı hasm-ı merkûm târîh-i mezkûrda nehâren mızrak ile sol kaburgası üzerine darb ve cerh idüp cerh-i mezkûrdan müte'essiren hâlîke olmağla su'âl olunup zikr olunan masrafın nısfı kıymeti hasm-ı mezbûra tazmîni matlûbumdur didikde gibbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında külliyyen inkâr ile mücâb olıcak müdde'-i vekîl-i merkûmdan yine beyyine-i şer'iyye talep olunup gibbet't-temhîli'ş-şer'î beyyineden izhâr-ı acz ile hasm-ı mezbûrun tahlifine dahi tâlib olmadığından bilâ beyân müdde'-i vekîl-i merkûm hasm-ı merkûmun zimmetinde bir nesne sâbit olmadığı ecilden mu'âraza-i nâ-becâdan men' olunduğı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi selhi S sene [12]75.

Sayfa: 27 A/ 1

Türkçe Satış Hüceti 1274 1857-1858

Ömeryan Ağası Sadun Ağa'nın yedime virdiğı i'lâmlar beyân

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Ömeryan Ağası sâbık Sadun Ağa bin Mehmed Cezerî tarafından vekîl-i müseccel-i şer'îsi Mollâ Mehmed bin Haso Şello nâm kimesne meclis-i şer'-i münîr-i

lâzımü'l-izzi ve't-tevkîrde zikr-i âtî mülk değirmende olan sihâm-ı ma'lûmeye vaz'-ı yedi ber-nehc-i şer'î sâbit olan nâhiye-i mezbûra tâbi' Harabkablo karyesi sâkinlerinden Mehmed bin Ahmed nâm kimesne muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında hasm-ı mezbûrun yedinde olup Kurdis karyesi akârında vâki' taraf-ı kıblesi Ahmed Hüsni mülki taraf-ı şarkîsi Şeyh Davud bin Abdurrahman mülki ve şimâlisi Ali bin Kasım mülki Kasr değirmeni dimekle meşhûr olan bir bâb değirmen otuz sehmden ibâret olup sihâm-ı mezkûreden iki buçuk sehmi hasm-ı mûmâ-ileyhin mülk-i sahîh ve hakk-ı sarîhi olduğu üzre on üç sene mukaddem tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî şurût-i müfsideden berî ve ârî olarak bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile üç yüz elli guruşa müvekkilim mûmâ-ileyh Sadun Ağa'ya bey' ve teslîm eylemiş ve kabz-ı semen itmekle müvekkilim mûmâ-ileyhin târîh-i mezkûrdan iki sene sonra Ruscuk tarafına ta'yîni ve tağrîb olunduktan sonra merkûm Mehmed bî-vechin şer'î sâlifü'z-zikr iki buçuk sehmi zabt ve tasarruf [ider] su'âl olunup izâle-i yed-i mubtilası matlûbumdur diyü da'vâ hasm-ı mezbûr cevâbında fi'l-hakîka sâlifü'z-zikr değirmende olan iki buçuk sehmi hissesi târîh-i mezkûrda mûmâ-ileyh Sadun Ağa'ya semen-i mezbûr ile tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile ve bey' ve teslîm eylemiş ve kabz-ı semen eylediğim derkâr ise de mu'ahharan mahall-i menfâsı olan Ruscuk'a azîmetinde sihâm-ı mezkûreye bi-vechin şer'î vaz'-ı yed itmiştim diyü bi-tav'ihî ikrâr itmekle alâ mûcibi ikrârîhi değirmen-i mezkûrda olan iki buçuk sehmi ma'lûm-i mezbûrî mûmâ-ileyh Sadun Ağa'ya teslîme ilzâm olduğu huzûr-i âsafîye i'lâm olundu fî sene [12]74.

Sayfa: 27 A/ 2

Türkçe Satış Hücceti

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Sâbık Ömeryan Ağası Sadun Ağa bin Mehmed Cezerî nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü'l-izzi ve't-teşrîfde hâzır olup Horasan ahâlîsinden Ali bin Haso bin Nebo tarafından zikr-i âtî husûmet ve da'vâya vekîl-i müseccel-i şer'îsi Hacı Ömer bin Hacı İbrahim Efendi nâm kimesnenin muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında Pirli karyesi akârında vâki' taraf-ı kıblîsi cebele ve şarkîsi tarîk-i 'âmm ve garb ve şimâlisi Hüseyin isa mülkine mûntehî ve mahdûd olan bir kıt'a

üzüm bağı bundan on üç seneden mukaddem hasm-ı mezbûrun babası Hüseyin'in mülk-i sahîh ve hakk-ı sarihi olduğu hâlde tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile ilti yüz yigirmi guruş semeniyle Necmi veled-i Abdo el-Kavvâf ve Erilya bint-i Cerco İlya Cobura nâmân kimesnelere bey' ve teslîm-i müsemmen ve kabz-ı semen itdikden sonra mezkûr üzüm bağı mesfûrân mülk-i sarîhleri olduğu hâlde yine tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî ve şurût-i müfsideden berî ve ârî olarak bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile altı yüz yigirmi guruşa bana bey' ve temlîk ve teslîm-i müsemmen ve kabz-ı semen idüp târîh-i mezkûrdan sonra mezkûr üzüm bağı bir sene mutasarrıf olup hasbe'l-kader Ruscuk'a nefy ve tağrîb olundığımda hasm-ı mezbûr mezkûr üzüm bağıma bî-vechin şer'î zabt ve tasarruf itmekle su'âl olunup izâle-i yed-i mubtilası matlûbumdur diyü da'vâ ve hasm-ı vekîl-i merkûm cevâbında fî'l-hakîka târîh-i mezkûrda müvekkilimin babası Haso mezkûr üzüm bağı mezbûr Necmi ve mesfûrân İliya'dan altı yüz yigirmi guruş semeniyle tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî şurût-i müfsideden berî ve ârî olarak bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile mûmâ-ileyh Sadun Ağa'ya bey' ve teslîm ve semen ve kabz-ı semen eylediği derkâr ise de fakat müvekkilimin babası mesfûre zimmîye bey' eylediğimde semen-i mebî' almadığından mu'ahharan mûmâ-ileyh Sadun Ağa mahall-i menfâsı olan Ruscuk'a azîmetinde zabt itmişdir diyü ikrâr idicek sâlifü'z-zikr üzüm bağı mûmâ-ileyh Sadun Ağa'ya teslîme tenbîh olundığı vukû'ı üzre huzûr-i âsafîye i'lâm olundu.

Sayfa: 27 B/ 1

Türkçe Satış hücceti

Ömeryan ağası sâbık Sadun Ağa bin Mehmed Cezerî tarafından vekîl-i müseccel-i şer'îsi Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i lâzîmü'l-izzî ve't-teşrîfde zikr-i âtî mülk değirmende olan sihâm-ı ma'lûmeye vaz'-ı yedi ber-nehc-i şer'î sâbit olan nâhiye-i mezbûreye tâbî' Harabkablo karyesi sâkinlerinden Osman bin Mustafa nâm kimesne muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında hasm-ı mezbûrun yedinde olup Kurdisi karyesi akârında vâkî' Kasr değirmeni dimekle ma'rûf taraf-ı kıblîsi Ahmed Haso mülki ve şarkîsi Şeyh Davud bin Mollâ Abdurrahman mülki ve garbîsi cebele ve şimâlîsi Ali bin Hamo Kasım mülkine müntehî ve mahdûd olan bir bâb değirmen otuz sehmden ibâret olup sihâm-ı mezkûreden üç sehm hasm-ı mûmâ-ileyhin mülk-i sahîh ve hakk-ı sarîhi

olduğı hâlde on üç sene mukaddem tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî şurût-ı müfsideden berî ve ârî olarak bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile dört yüz guruşa müvekkilim mûmâ-ileyh Sadun Ağa‘ya bey‘ ve teslîm-i müsemmen ve kabz-ı semen itmekle mûmâ-ileyhin târîh-i mezkûrdan iki sene sonra Ruscuk tarafına nefy ve tağrîb olunduktan sonra merkûm Osman bî-vechin şer‘î sâlifü‘z-zikr üç sehmi zabt ve tasarruf [ider] su‘âl olunup izâle-i yed-i mubtilası matlûbumdur diyü da‘vâ ve hasm-ı mezbûr cevâbında fi‘l-hakîka sâlifü‘z-zikr değirmende olan üç sehmi hissesi târîh-i mezkûrda mûmâ-ileyh Sadun Ağa‘ya semen-i mezbûra tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile bey‘ ve teslîm-i müsemmen ve kabz-ı semen eylediğim derkâr ise de mu‘ahharan mahall-i menfâsı olan Ruscuk‘a azîmetinde sihâm-ı mezkûreye bî-vechin şer‘î vaz‘-ı yed itmiştım diyü bi-tav‘îhi ikrâr itmekle alâ mûcibi ikrârihî değirmen-i mezkûrda olan sihâm-ı ma‘lûme-yi mezbûreyi mûmâ-ileyh Sadun Ağa‘ya teslîme ilzâm olunduğı hazûr-i âsafîye arz ve i‘lâm olundu.

Sayfa:27 B/ 2

Türkçe Satış Hücceti

Ömeryan ağası sâbık Sadun Ağa bin Mehmed Cezerî tarafından vekîl-i müseccel-i şer‘îsi Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîf-i lâzımü‘l-izzî ve‘t-tevkîrde zikr-i âfî mülk değirmende olan sihâm-ı ma‘lûmeye vaz‘-ı yedi ber-nehc-i şer‘î sâbit olan nâhiye-i mezbûreye tâbî‘ Harabkablo karyesi sâkinlerinden Ali bin Ahmed Kaso nâm kimesnenin üzerine da‘vâ ve takrîr-i kelâmında hasm-ı mezbûrun yedinde olup Kurdisi karyesi akârında vâki‘ taraf-ı kıblîsi Ahmed Haso mülki ve şarkîsi Şeyh Davud bin Mollâ Abdurrahman mülki taraf-ı şimâlîsi Ali bin Hamo Kasım ve garbîsi cemm-i Kasr değirmeni dimekle meşhûr olan bir bâb değirmen otuz sehmden ibâret olup sihâm-ı mezkûreden iki buçuk sehmi hasm-ı mezkûrun mülk-i sahîh ve hakk-ı sarîhi olduğı hâlde on üç sene mukaddem tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî şurût-ı müfsideden berî ve ârî olarak bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile üç yüz elli guruşa müvekkilim mûmâ-ileyh Sadun Ağa‘ya bey‘ ve teslîm-i müsemmen ve kabz-ı semen itmekle müvekkilim mûmâ-ileyhin târîh-i mezkûrdan iki sene sonra Ruscuk tarafına nefy ve tağrîb olunduktan sonra merkûm Ali bî-vechin şer‘î sâlifü‘z-zikr iki buçuk sehmi zabt ve tasarruf [ider] su‘âl olunup izâle-i yed-i mubtilası matlûbumdur diyü da‘vâ ve hasm-ı mezbûr cevâbında

fi'l-hakîka sâlifü'z-zikr değirmende olan iki buçuk sehm hissesi târîh-i mezkûrda mûmâ-ileyh Sadun Ağa'ya semen-i mezbûr ile tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî bey'-i bât-ı sahlh-i şer'î ile bey' ve teslîm-i müsemmen ve kabz-ı semen eylediğim derkâr ise de mu'ahharan mahall-i menfâsı olan Ruscuk'a azîmetinde sihâm-ı mezkûreye bî-vechin şer'î vaz'-ı yed itmişim diyü bi-tav'ihî ikrâr itmekle alâ mûcibi ikrârihî değirmen-i mezkûrda olan iki buçuk sehm-i ma'lûm-ı mezbûrî mûmâ-ileyh Sadun Ağa'ya teslîme ilzâm olundığı hazûr-i âsafîye arz ve i'lâm olundu.

Sayfa: 28 A/ 1

Türkçe İbra İlamı RA 1275 Ekim Kasım 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Malatya ahâlîsinden olup el-hâletü hâzihî Nusaybin'de müstahdem süvâri zabtiyelerinden Mehmed bin Hüseyin nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enverde hâzır olup Musulü'l-asıl Ali bin Hamo nâm kimesnenin muvâcehesinde bi't-tav'î's-sâf ikrâr ve i'tirâf eyledi ki bundan kırk guruş merkûm teberru' ve bahş eylemiş olduğımdan meblağeyne kalan aslâ ve kat'â bir gûna da'vâ ve mutâlebe kalmamışdır ve meblağ-ı mezbûr tarafından zimmetini ibrâ ile ibrâ ve iskât itdim diyü bi-tav'ih'e's-sâf ikrâr itmekle merkûm Ali dahi ikrâr ve ibrâsını ber-minvâl-i muharrer kabûl ve kâffeten makâlini tasdik itmiş olduğu gibbe't-tasdikî'l-vicâhî vukû'ı üzre ketb ve imlâ olundu fi gurrei Ra sene [12]75

Sayfa: 28 A/ 2

Türkçe Redd-i Dava İlamı S 1275 Eylül Ekim 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Medîne-i Mardin mütemekkinlerinden ve tüccârân-ı mu'teberânından Macarzâde Hacı Ahmed Ağa bin Hacı Süleyman nâm kimesne tarafından bi't-tescîl müsbetü'l-vekâle olan Uveyszâde İbrahim Efendi bin Hacı İbrahim Efendi nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü'l-izzî ve't-teşrîfde hâzır olup Mardin sâkinlerinden Daşlı Davud bin Mirzo nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında Bağ-ı Garâ vâdîsinde vâki' taraf-ı kıblîsi tarîk ve şimâlîsi Musa Hîre ve tamâmı Temo ed-Daşı mülki ve şarkîsi Uveyszâde Hacı İbrahim Efendi'nin

vereseşi mülki ve tamâmı Sabihiye bağçesi dimekle ma'rûf olan bağçe ve garbîsi Kasaroğlı vereselerinin mülküne müntehî ve mahdûd olan bir kıt'a üzüm bağı müvekkilimin mülki olup bundan otuz seneden mukaddem Haleb'de bulunduğı esnâda bilâ tasarruf kalmış olduğda Mardin re'âyâlarından Osi Bozi nâm zimmî müstakillen kendi nefesine imâret ve tasarruf eyledikten sonra hasm-ı mezbûr bundan dört yüz guruş semeniyle bey' itmiş ve bundan on iki sene mukaddem müvekkilim gıyâbetden avdetle da'vâ itmeyüp terk idegeldüği derkâr ise de el-hâletü hâzihî da'vâya beni vekîl itmekle su'âl olunup bağ-ı mezbûr hasm-ı merkûmun yedinden şer'ile bana bi'l-vekâle teslîm olunması matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr cevâbında bundan otuz seneden akdem bağ-ı merkûm mezbûr Osi'nin yedinde olduğı ve sinîn-i mezkûrenin zarfında bi'l-mülkiye mutasarrıf olageldiği ikrâr birle müdde'î-i vekîl-i merkûm müvekkili'l-mûmâ-ileyhin mülki olduğı ma'lûmum değildir diyü inkâr itdikden başka müvekkil-i mûmâ-ileyh Hacı Ahmed Ağa sinîn-i mezbûre ya'ni Mardin'e avdetinde mezbûrun tasarrufını görüp sukût eylemiş olduğı cihetle ol bâbda on iki sene zarfında bilâ özr terk ve sukût olunan da'vânın bilâ emr istimâ'dan hükkâm-ı kirâm efendiler memnû'lar olduğına binâ'en müdde'î-i vekîl-i merkûm müvekkilinin da'vâsı şâyân-ı istimâ' ve kabûl olunmadığı ecilden mu'ârazadan men' olunduğı vukû'ı üzere i'lâm olundu fi selhi S sene [12]75.

Sayfa: 28 B/ 1

Türkçe Alacak Verecek S 1275 Eylül Ekim 1858

Ma'rûz-i dâ'ileridir ki

Mardin kazâsına muzâf havâss-ı hümâyûn nâhiyesi kurâsından Kavs karyesi sâkinelerinden olup el-hâletü hâzihî şemrak karyesinde mütemekkinlerinden Dere bint-i Kurd nâm avrat meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü'l-izzî ve't-teşrîfde hâzır olup karye-i mezbûrenin sâkinelerinden merkûme Dere li-ebeveyn er karındaşı İbrahim bin Kurd nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan yigirmi seneden akdem hasm-ı merkûm mehr-i mu'accelimden olarak zıvc-i hâli'im bulunan Halef bin Mehmed Muso'dan bin beş yüz guruş ve kezâlik diğer zevcim Mehmed bin Said Ali'nin bin beş yüz guruş ve iki yüz guruş kıymetlü iki keyl hınta ile yetmiş guruş kıymetlü bir batman hâm demirüm ve seksen guruş kıymetlü bir

yorgan ile yüz guruş değirli sîm kemer ki min haysü'l-mecmû' üç bin dört yüz elli guruş mehr ve eşyâmdan ahz ve bilâ müsevveg-i şer'î edâlarında temerrüd itmekle su'âl olunup merkûmdan bi't-tahsîl bana i'tâsı matlûbumdur didükde gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında külliyyen inkâr ile mucâb olundukda müdde'îye-i merkûme da'vâsına muvâfık beyyine-i şer'îyye talep olunmuş ise de ityân-ı beyyineden ichâr-ı acz itdikde hasm-ı merkûmun tahlîfine dahi talibe olmadığından bilâ beyân merkûm İbrahim'in zimmetinde bir nesne sâbit ve müterettib olmadığı ecilden bî-vechin şer'î müdâhale-i nâ-becâdan men' olundığı vukû'ı üzre i'lâm olundu fî selhi S sene [12]75.

Sayfa: 28 B/ 2

Türkçe Katl ve Diyet Talebinin Reddi İlamı 17 RA 1275 25 Ekim 1858

Mardin kazâsına muzâf Hacıbehram nahiyesine tâbi' Şırnah karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem katîlen vefât iden Ağa-yı Sor bin Hüseyin Ağa'nın verâseti ashâb-ı furûzdan zevce-i menkûha-i metrukesi Meryem bint-i Ömer ile sahîh sulbî oğulları Mehmed ve Ağa-yı Sor ve sağîre sulbiye kızı Merari'ye münhasıra olduğu hasm-ı âtî câhid muvâcehesinde bi'l-beyyineti's-şer'îyye sâbit ve subût-i verasetlerine hükm-i şer'î lâhık olduktan sonra zik-i âtî da'vâya sıgar-ı mezkûrûn tesviye-i umurlarına kibel-i şer'-i âlîden mansûb olan vasıyy-i şer'îleri Osman bin Mehmed nâm vasî Mardin meclisine mahsûs olan odada a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde akd olunan meclis-i şer'-i münîr-i lâzımü'l-izzî ve't-tevkîrde kurâ-i mezbûre sâkinlerinden Fakih Mehmed ve İsmail ibney Ömer nâmân kimesnelerin muvâcehelerinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında güzerân iden yetmiş senesi Ramazân-ı şerîfin on üçüncü Pençşenbe günü sâ'at üç râddelerinde vasîsi olduğum sıgar-ı mezkûrûnun mûrisleri müteveffâ-yı merkûm karye-i mezkûrede vâki' Ahmed bin Ömer Ağa hânesinden bi-gayrı hakkın ikisi ma'an tüfenk ve tabanca kurşunlarıyla göğsünden ve sol kaburgasından darb ve cerh idüp ve cerheyn-i mezkûreynden müte'essiren fevt olmağla su'âl olunup îcâb-ı şer'îsi bi'l-vesâye matlûbumdur diyü da'vâ ve hasmân-ı merkûmân cevâblarında külliyyen inkâr ile mucâb olduklarında müdde'î-i merkûmdan ber-vekf-i müdde'â beyyine talep olundukda ba'de't-temhîl kavle şâyân olacak beyyine ityânından izhâr-ı aczle tahliflerine dahi tâlib olmayup ilâ beyân zimmetlerinde bir nesne sâbit olmadığı vukû'ı üzre i'lâm olundu fî 17 Ra sene [12]75.

Sayfa: 29 A

Türkçe Veraset ve İbra Hücceti 12 R 1275 19 Kasım 1858

Medîne-i Mardin mahallâtından Göllasiyan Mahallesi sâkinelerinden Ayşe bint-i Hacı Şaban nâm avrat zâtı ba‘de’t-ta‘rîfi’ş-şer‘î tarafından bi’t-tescîli’ş-şer‘î vekîl-i mutlak olduğu sâbit ve subût-i vekâletine hükm-i şer‘î lâhik olan zevc-i dâhili Seyyid Hüseyin bin Hasan nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîf-i lâzımü’t-tevkîrde hâzırân olup medîne-i Mardin’e muzâf Kabala karyesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden Hasan bin Abdurrahman nâm kimesne verâseti ashâb-ı furûzdan zevce-i menkûhası Amişe bint-i Şehmus el-Hâfiz ve sahîh sulbî oğulları Mahmud ve Hüseyin ve sulbiye kızı Reşide’ye inhisârı tahakkukundan sonra verese-i mezkûrundan mezkûr Mahmud nâm kimesnenin mahzarında bi-tav‘ihi ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâmında bundan iki mâhdan akdem hasm-ı mezkûrun babası müteveffâ-yı mezbûra benim müvekkilimin ikrâr itmiş eylediği bin dört yüz guruş ba‘de’d-da‘vâ ve’s-seyyi’ât miyânemizde müslimûn ve muslihûn tavassut idüp müvekkilimin da‘vâ-yı mezkûrelerinden yedi yüz yetmiş guruş üzerine inşâ-i akd-i sulh eylediklerinde ben dahi vekâlet-i matlaka-i mahkiyyem hasebiyle müvekkilem mezbûra izâfetle musâlaha olduğumda ol dahi kabûl ve bedel-i sulh olan meblağğ-ı mezkûrî bi-tamâm ve’l-kemâl ahz u kabz ve istîfâ ve da‘vâ-yı mezkûreye müte‘allık ve kâffe-i de‘âvî ve mutâlebât ve âmme-i ey mân ve muhâsamâtdan müteveffâ-yı mezkûrun kâffe-i verese-i mezkûrünün zimmetlerini ibrâ-i âmm-ı kâtî‘u’l-hisâm ile ibrâ ve iskât itdim diyü ikrâr ve i‘tirâf itdikde ol dahi kabûl ve bedel-i sulha müte‘allık ve kâffe-i de‘âvî ve mutâlebâtdan müvekkilemin zimmetini ibrâ ve iskât ve her biri âharın zimmetini bi’l-asâle ve’l-vekâle ibrâ eyledik didiklerinde gibbe’t-tasdîki’l-vicâhi’l-mu‘teberi’ş-şer‘î mâ-vaka‘a bi’l-ibtigâ işbu vesîka-i enîka-i şârihatü’l-beyânı ketb ve imlâ olundı hurrîre fi’l-yevmi’s-sânî aşer min şehr-i Rebî‘ulevvel sene Hamse ve seb‘în ve mi’eteyn ve elf

Şuhûdü’l-hâl

Es-Seyyid Ali Rıza Efendi, es-Seyyid Şehmus Efendi, Ahmed Efendi el-âmedî, Muhzirbaş Seyyid Abdurrahman, Seyyid Feyyaz.

Sayfa: 29 B

Arapça Borç Temessükü 5 R 1275 12 Kasım 1858

Sebbete li-Mehmed el-Bakkâl bin Abdülaziz hamse mi'eten ve hamsîn guruş inde Mehmed el-Assâfû'l-mağribî eş-Şerâbî ve emhelehu bihâ mine't-târîhi ilâ mezâ selâseten eşhürin ve ta'ahhüdi'l-merkûm bi-ibkâ'ihâ fî hitâmi'l-va'de ve ba'de'l-imhâl ve'te'cîl ve't-ta'ahhüdi hurrire ve kayd-hünâ fî 5 R sene [12]75.

Sayfa: 30 A

Türkçe Borç Temessükü 27 RA 1275 4 Kasım 1858

Mahrûse-i Diyarbakır hânedânından Angüli Hacı Ali Efendi'nin bi't-tescîli's-şer'î vekîl-i mutlak ve müfevvezi olan mahrûse-i mezbûre hânedân-ı şâmihu'l-erkânından Mardin'e bi'l-müsâfere vurûd iden es-Seyyid Osman Nuri Efendi bin es-Seyyid Mehmed Efendi nâm kimesne meclis-i şer'-i münîr-i lâzîmü't-tevkîrde ve yine Mardin sâkinlerinden Tarîkat-i aliyye-i Kâdiriye hulefâlarından Hindîzâde Şeyh Abdülgani Efendi bin Şeyh Osman Efendi nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında vekîl-i mutlak ve müfevvezi olduğum mûmâ-ileyh müvekkilim Hacı Ali Efendi'nin hasm-ı mûmâ-ileyh ile cereyân iden ahzz u i'tâ ve edâsına ve mu'âmelât-ı şettâdanaltı yüz beş buçuk guruş kendinden mutâlebe eylediğimde ol dahi müvekkilim mûmâ-ileyh Hacı Ali Efendi'nin alacak hakkından dolayı beş yüz guruş i'tâ ve kabzımı müş'ir dahi yedine ilmühaber i'tâ eylediğimde derkâr ise de müvekkilim mûmâ-ileyh Hacı Ali Efendi alacağından yüz elli guruş zimmetinde mütebâkî kaldığından başka kendi alacağımdan dahi mezkûr altı yüz beş buçuk guruş hakkım ki min haysü'l-mecmû' yedi yüz elli yedi buçuk guruş edâsından muhâlefet itmekle su'âl ve gıbbe't-tasdîk miyânelerinde müslimûn-i muslihûn tavassut itmeleriyle şer'an ikrâr altı yüz guruş üzerine inşâ-i akd-i sulh eylediklerinde ol dahi ba'de'l-kabûl târîh-ihüccetden bir seneye kadar te'cîl ve zimmetini kalan yüz elli guruşa müte'allık da'vâdan bi'l-asâle ve bi'l-vekâle ibrâ-i âmm-ı kâtî'u'l-hisâm ile ibrâ ve iskât itmekle mûmâ-ileyh Abdülgani Efendi dahi te'cîli kabûl ve va'de-i mezkûrenin hulûlünde idâsına ta'ahhüd itmiş olduğu vukû'ı üzre bi't-taleb işbu vesîka-i enîka-i şârihatü'l-beyânı ketb ve imlâ olundu tahrîren fî'l-vevmi's-sâbi' 'ışrîn min şehr-i Rebî'ulevvel sene hamse ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Fütüvvetlü Tahrîrât refiki Mehmed Şeref Efendi, Amidî Ahmed Rüşdi Efendi, es-Seyyid Şehmus Efendi Hindîzâde, Mollâ Mehmed Ali Attâr, Ali Tebo, es-Seyyid Ali Rıza, Seyyid Abdurrahman Muhzırbaşı, Kazâ-i Hamse'un sâbık nâ'ibi Mollâ Adem, Mollâ Mehmed Haso Şello.

Sayfa: 30

Arapça Satış hücceti 3 CA 1275 9 Aralık 1858

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ Hacı Mustafa bir Ramazan ed-Dâşi bi-mâlihi li-nefsihi dûne gayrihi mine'l-bâyî'i minhü ve hüve Hasan Ağa bin Abdullah Ağa sâbık ağâtü'l-Gurs fe-bâ'a Hasan Ağa el-mûmâ-ileyh mâ-kâne lehu ve mülkihi ve bi-yedihi ve tahte tasarrufihi ve'l-müştemilü ileyhi bi'l-irsi's-şer'î ve zâlike cemî'u'l-bostân el-aziye el-vâkı'u fi akâri karye-i Gurs el-vustâ'i el-hâviye alâ eşcâr-ı müsmire ve gayrı müsmire ma'a nebâtı mâ-innehe'l-ma'lûmi el-mu'arrefe bostanin devr ve'l-mahdûdi kıbleten ilâ mülki Derviş bin Mehmed Şelo ve şarken ilâ nehri ahcârı ve şimâlen ilâ bostâni'l-vakfi elletî hiye fi-yedi Mollâ Mehmed el-Gursî ve garben ile'l-cebeli bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzı gayre mev'ûd kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânuhu erba'ate âlâfün 'ısrîn akça-i cedîd ve memerreten mechûletü'l-adedi müşârun-ileyhâ inde'l-akdi ve zâyi'uhu ba'de't-teslîmi bey'an ve şirâ'en sahîhîni şer'iyîni bâtîni müştemilîni ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-arafeyni ve lem yebka li'l-bâyî'i el-mûmâ-ileyh ma'a'l-müşterî el-merkûm fi'l-mebî'i el-mersûm da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vucûhi ve sebebin mine'l-esbâbi bel innemâ kad bekatü'l-bostâni'l-mebî'ati'l-merkûme bi-cümleti hudûdihâ ve hukûkihâ ve kâffetü menâfi'ihâ ve nebât-ı mâ'ihâ el-ma'lûme mülken hâlisân ve hakkan sırfen li'l-müşterî el-merkûm Hacı Mustafa yetesarrafü fihâ tasarrufi'l-mülûki fi emlâkihim keyfe mâ-yeşâ ve hasbe mâ- yahtâr tahrîren fi'l- yevmi's-sâlis min şehr-i Cumâdelânire sene hamse ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

İbrahim Efendi Uveyszâde, Mehmed Efendi Hâfizzâde, Mollâ Yusuf bin Hacı Mahmud, Mollâ Abdurrahman bin Hacı İbrahim Ehîhi Mehmed Sâbi‘, Abdurrahman bin Ahmed Celo, Derviş Ağa bin İbrahim Ağa Gursî Şehmus bin Ali Ağa, Halef bin Halil Ağa, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, es-Seyyid Şehmus Bey Kâtib-i Mahkeme ve gayruhum.

Sayfa: 31 A

Arapça Borç Temessükü 24 C 1275 29 Ocak 1859

Sebbete li-Amus et-Taze bi-tavassuti'l-muslihûn inde Süleyman el-Bakkâl bin Seyyid Ahmed erba‘a mi‘ete ve sittîn gurus ve teberru‘un lehü minhâ mi‘etün ve selâsîn gurus ve iskâtihâ mine'l-meblağî'l-mezkûr ve eddâ lehu hâlen selâsîne gurus ve bakıyyetü's-sülüsi mi‘eten gurus ecele bahâ mine't-târîhi ilâ erbe‘ati eşhürin bi-erba‘a tekâsîti alâ en yü‘eddâ lehu fî külli şehrin hamse ve seb‘în gurus ve hâze'l-vecebe hâsilu'r-rızâ mine't-arafeyni ve hurrire ve kayd hünâ fî 24 C sene [12]75

Şuhûdü'l-hâl

Davud Efendi mukayyid-i kazâ el-Hamse, Ali Bey Zenbilli, es-Seyyid Şehmus, Seyyid Mehmed el-Feyyâz ve gayruhum.

Sayfa: 31 B/ 1

Türkçe Şufa ve Satış İlamı 30 CA 1275 5 Ocak 1859

Mardin mahallâtından Şehidiye Mahallesi sâkinlerinden Yahya ve Abdi ibney Abdi el-Vakûrî nâmân kimesneler meclis-i şer‘-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzırân olup mahalle-i mezbûre sâkinlerinden Seyyid Ahmed bin Mollâ Abbas nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da‘vâ ve takrîr-i kelâmlarında mahalle-i mezbûrede vâki‘ taraf-ı kıblîsi Mehmed bin Seyyid Mahmud’un mülki ve taraf-ı şarkîsi Mehmed Necib Efendi’nin mülki ve taraf-ı şimâlîsi tarîk-i ‘âmm ve taraf-ı garbîsi mülk menzilimize müntehi ve mahdûd ve muttasıl ve mülâsık olan menzil hasm-ı mezbûr ile Mevsiliye Nora bint-i Bekir el-Haysî beyinlerinde muşâ‘an mülk-i müşterekleri olup bundan dört gün akdem safkaten vâhideten iki bin dört yüz gurus semeniyle mezbûre Nora’nın nısfı merkûm Seyyid Ahmed’e bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile bey‘ ve teslîm ve kabz-ı müsemmen idüp ol dahi vech-i muharrer üzre iştirâ

ve tesellüm ve kabz-ı semen ve teslîm-i müsemmen itmiş ise de menzil-i mezbûrda halît olduğımız hasebiyle su'âl olunup bey'-i mezkûrun semeninde medfû'ı olan meblağ-ı mezbûrı bizden ahzıyla bi's-şuf'a mebî'-i mezkûrun bize teslîmi matlubumuzdur diyü da'vâ gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka zikr olan menzilin nısfı ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve kabz-ı semen ve teslîm-i müsemmen idegeldüğim derkâr ise de ancak nefsi-i bey'de hakk-ı şuf'a evvelâ şerîke olup ba'dehu hakk-ı mebî'de zabt olan kimesneyedir ben dahi şerîk olduğım hasebiyle müdde'iyân-ı mezbûrândan şuf'ada evlâ olduğımdan ol vecihle hakları yokdur diyü bu vecihle mucâb olunmaya gıbbe't-tasdîk hasm-ı mezbûr Seyyid Ahmed fi'l-hakîka nefsi-i mebî'de şerîk olduğı hasebiyle lede't-tahakkuk nümâyân olmağla ana binâ'en müdde'iyân-ı merkûmândan bi's-şuf'a mukaddem olduğından müdde'iyân-ı merkûmân bî-vech olan mu'ârazadan men' olundığı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu

fi 29 Ca sene [12]75.

Lemmâ semî'a Osman bin Dervîş min Gurs el-evsat bey'-i bostân Hasan Ağa ibn Hacı Mustafa bin Ramo ed-Daşi ve sebete li's-şuf'a ve talebe'l-mevâniye ve kayde hünâ fi selhi Ca sene [12]75

Sayfa: 32 A

Türkçe Narh İlamı

İzzetlü kâ'immakâm Bey ile sâ'ir a'zâ-yı meclis re'y ve ma'rifetleriyle bey' ve furûht olunan me'kûlâtın sâ'ir muharrer olan esnâfın huzûrunda verilen narhın beyânı ber-vech-i âtî zikr ve beyân olunur.

Sınıf-ı Bakkâlân				
Rugn-ı sâde 1 kıyye fi 10 guruş	Erzen a'lâsı 1 kıyye fi 2,75 guruş	Evsatı 1 kıyye fi 2,5 guruş	Halebli sabun mahkûk 1 kıyye fi 10 guruş	Zeytin 1 kıyye fi 7,5 guruş
Ağas	Sucuk	Sançar inciri	Diğeri	Eşâbiye Malatyalı ve

1 kıyye fi 3 guruş	1 kıyye fi 4,5 guruş	hurma Fî 2,75 guruş	1 kıyye fi 2,5 guruş	Harputlı 1 kıyye fi 4 guruş
Kurı üzüm kurfak 1 kıyye fi 2.75 guruş	Kurı üzüm gergus 1 kıyye fi 2 guruş	Bal 1 dirhem Fî 8 guruş	Pekmez 1 kıyye Fî 2,5 guruş	Peynir 1 kıyye Fî 6 guruş
Yarma 1 kıyye Fî 6 guruş	Bitim 1 kıyye Fî 5 guruş	Bındak 1 kıyye Fî 3,5 guruş	Sumak hüsnâ 1 dirhem Fî 2,5 guruş	Sancârî 1 kıyye Fî 2 guruş
Tatlı nar 1 kıyye Fî 2 guruş	Eşki nar 1 kıyye Fî 50 para	Burgul 1 kıyye Fî 60 para	Ceviz 1 kıyye fi 4 guruş	Hariş 1 dirhem Fî 2,30guruş
Kahve Yemenî 1 kıyye Fî 15 guruş	Fegamî 1 kıyye Fî 10 guruş	Tavi 1 kıyye Fî 14 guruş	Hurma 1 kıyye fi 3,5 guruş	Mercimek 1 kıyye Fî 3,5 guruş
Soğan 1 kıyye Fî 12 para	Küşne 1 kıyye Fî 3 guruş	Pastırma 1 kıyye Fî 5 guruş	Kavurma 1 kıyye Fî 5 guruş	Kesretli 1 kıyye Fî 5 guruş
Tahniye 1 kıyye fi 4 guruş		Şiryande 1 kıyye fi 8 guruş		

Sayfa: 33 A

Türkçe Veraset ve Katl İlamı 25 CA 1275 31 Aralık 1858

Der-i devlet-mekîne arz-ı dâ'î-i kemîneleridir ki Mardin sancağı dâhilinde kâ'in Cizre kazâsı nâ'ibi olup bundan akdem katilen vefât iden Osman Efendi bin Ebubekir bin Hacı Osman bin Hacı Sefer'in verâseti ashâb-ı furûzdan zevcetân-ı metrûkâtı Fatıma bint-i Ali bin Hacı Mehmed ve Sultan bint-i Ahmed bin Hacı Osman ve sulbiye sağire kızı Halime ve asabât-ı nesebiyesinden ammizâdesi Numan

bin Ahmed bin Yusuf ve Yusuf bin Mehmed bin Yusuf nâm kimesnelere münhasıra olduğu hasm-ı âtî câhid muvâcehesinde Hacı Ebubekir bin Ebubekir ve Mollâ Abdurrahman bin Hacı Ali nâmân kimesnelere şehâdetleriyle ber-nehc-i şer'î sâbit ve sübût-i verâsetlerine hükm-i şer'î lâhık oldukdan sonra zikr-i âtî da'vâya zevcetân-ı merkûmetân Sultan bint-i Ahmed bin Hacı Osman ve Fatıma bint-i Ali bin Hacı Mehmed nâm avretân taraflarından vekîl olduğu avretân-ı merkûmetânı ma'rifet-i şer'îyye ile ârifân Cizreli Hasan bin Faris ve Ömer bin Hacı Mehmed nâm kimesnelere şehâdetleriyle sâbit ve sübût-i vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Osman bin Ali bin Hacı Mehmed nâm vekîl bi'l-vekâle ve merkûmân Numan bin Ahmed bin Yusuf ve Yusuf bin Mehmed bin Yusuf nâm kimesnelere bi'l-verâse nefsi-i Mardin meclisine mahsûs olan odada a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde akd olunan meclis-i şer'î münîr-i lâzımü't-tevkîrde mezbur Cizre nâ'ibi sâbık Abdurrahman Efendi bin Mahmud Efendi bin Mehmed ve Mehmed bin Abdullah bin Abdullah ve Ahmed bin Musa bin Sülo ve Mehmed bin Ömer bin Ahmed nâmûn kimesnelere muvâcehelerinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında işbu bin iki yüz yetmiş beş senesi mâh-ı Rebî'ulâhîrin yigirmi üçüncü Çarşamba akşamı Perşembe gicesi sâ'at sekiz râddelerinde müvekkilelerimin mûrisi müteveffâ-yı merkûm Osman Efendi kendi hânesinde ders mutâla'a iderken merkûm Abdurrahman Efendi ile beyinlerinde halef ve selef nefsâniyeti cihetiyle merkûm Abdurrahman Efendi sâlifü'l-beyân Mehmed bin Abdullah ve Ahmed bin Musa ve Mehmed bin Ömer nâmûn kimesnelere müteveffâ-yı merkûmun hânesi üzerine hücum ve bi-gayrı hakkın amden beher biri yedinde olan hançerle müteveffâ-yı merkûmun göğsünden ve başından ve kaburgası altından ve sağ dalından ma'an darb ve cerh idüp ve müteveffâ-yı merkûmun cerh-i mezkûrlardan müte'essiren iki sâ'at sonra fevt olduğunu husamâ-i merkûmûnun ber-vech-i muharrer yedlerinde bulunan hançerle müteveffâ-yı merkûmun ma'an göğsünden ve başından ve kaburgası altından ve sağ dalından darb ve cerh idüp cerh-i mezkûrlarından müte'essiren iki sâ'at sonra fevt olduğunu husamâ-i mezbûrûn bi-tav'ihâ e's-sâf ikrâr dahi itmişlerdir su'âl olunup îcâb-ı şer'îsi bi'l-vekâle ve'l-verâse matlubumuzdur diyü da'vâ gıbbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr müdde'iyûn-i merkûmûndan ber-vekf-i müdde'â beyyine talep olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden ve Mardin'in talebe-i ulûmundan olup mezbûr Cizre'de sâkin Mehmed Efendi bin Hacı Ömer bin Seyyid Mehmed ve Cizre meclis a'zâsından Seyyid

Hüseyin bin Seyyid Mehmed bin Seyyid Hüseyin nâmân kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i ma'kûd-i mezkûra hâzırân olup lede'l-istişhâd fi'l-hakîka işbu yetmiş beş senesi mâh-ı Rebî'ulâhirin yigirmi üçüncü Çarşamba akşamı Perşembe gicesi sâ'at sekiz râddelerinde müteveffâ-yı merkûm Osman Efendi kendi hânesinde ders mutâla'a ider iken beher birimizin yedinde bulunan hançerle müteveffâ-yı merkûmun göğsünden ve başından ve kaburgası altından ve sağ dalından ma'an darb ve cerh idüp cerh-i mezkûrlarımızdan müte'essiren iki sâ'at sonra fevt oldu diyü merkûm Abdurrahman Efendi ve Mehmed ve Ahmed ve Mehmed mezbûr Cizre meclisinde bi-tav'ihimi's-sâf huzûrımızda ikrâr ve i'tirâf itdiler biz bu husûsa bu vech üze şâhidleriz ve şehâdet dahi ideriz diyü her biri sâlifü'z-zikr husamâ-i mezkûrünün muvâcehelerinde edâ-yı şehâdet-i şer'iyeye eylediklerinde merkûm Emin Efendi'nin lede't-tezkiye makbûlü's-şehâde idüğü Mardin a'zâ-yı meclisinden Esad Efendi bin Zeyni Efendi ve Mehmed Derviş Efendi bin Hacı Abdülkadir ve Eyüb Ağa bin Davud Ağa ve ahâliden Câmî'-i kebirin İmâmı Mesud Efendi bin Abdullah Efendi ve Seyyid İsa bin Hasan ve Mehmed Derviş bin Hacı Hüseyin nâm müslimîn-i muvahhidin ihbârlarıyla meclis-i ma'kûd-i mezkûrda tahakkuk itmiş ve merkûm Seyyid Hüseyin'in kezâlik makbûlü's-şehâde idüğü mezbûr Cizre meclisi a'zâsından Hasan bin Faris ve Hacı Ebubekir bin Ebubekir ve İbrahim bin Ahmed ihbârlarıyla yine meclis-i ma'kûd-i mezbûrda tahakkuk itmiş olmağla mücebince verese-i kibâr için işbu kâtilden istîfâ-yı kısâs itmesi meşrû' olup lâkin vekîlin kâtilden istîfâ-yı kısâs itmesi şer'an câ'iz olmadığından merkûmetân Fatıma bint-i Ali bin Hacı Mehmed ve Sultan bint-i Ahmed bin Hacı Osman ve merkûmân Numan ibn Ahmed bin Yusuf ve Yusuf bin Mehmed bin Yusuf huzûrlarında husamâ-i merkûmûna kısâs lâzım geldiği der-i devlet-medâra arz ve i'lâm olundu bâkî fermân hazret-i men lehü'l-emrindir tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'ısrîn min şehr-i Cumâdelevvel sene hamse ve seb'in ve mi'eteyn ve elf.

Sayfa: 34 A

Türkçe C 1275 1859

İşbu yetmiş beş senesi mâh-ı Cemâziyelâhirin guresinden Mardin Sadr nâ'ibi mekremetlü es-Seyyid Ahmed Necib Efendi'nin zamânında vukû'a gelen de'âvînin i'lâmâtların bi'l-cümle ayân ve beyân olunur

Sayfa:34 A/ 1

Türkçe Tazir cezası İlamı 17 C 1275 22 Ocak 1859

Medîne-i Mardin mahallâtından Bâbü's-Sur Mahallesi sâkinlerinden sâhib-i arzuhâl işbu bâ'isü'l-i'lâm Ebubekir bin Ahmed Mardin meclisinde bi'l-cümle a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde ma'kûd meclis-i şer'-i kavîmde yine mahalle-i merkûme sâkinlerinden derûn-i arzuhâlde mezkûrânü'l-ism Ahmed bin Abdüllatif ve Mehmed Ali bin Hacı Mahmud muvâcehelerinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp işbu târîhi i'lâmdan üç gün mukaddem Salı günü vakt-i mağribe karîb gâ'ib ani'l-meclis Derviş Ali Efendi'nin hânesinde iken kezâlik gâ'ib ani'l-meclis işbu merkûmândan Mehmed Ali'nin karındaşı oğlu altı yaşında sağîr Genco gelüp efendi-i mûmâ-ileyhin hânesinden Ahmed ile Mehmed Ali seni çağırırlar didiğinde ben dahi sağîr-i merkûmla Saray-ı Atîk Meydanı'na vardığımda işbu merkûmândan Ahmed Duhâncı Osman'ın dükkânında oturup ben geçer iken benim gıyâbımda Seyras oğlıdır diyü bana şetm eylemişsin didikde benim inkârıma mukârin merkûm Ahmedî'ni elinde küçük serçe parmak kalınlığında ve merkûm Mehmed Ali'nin yedinde olup başı parmak kalınlığında değnekler ile beni merkûmândan Ahmed sağ koluma ve mezbûr Mehmed Ali sol koluma her biri beni bi-gayrı hakkın darb-ı şedîd ile darb itmeleriyle mûcib-i şer'îsi murâdımdır diyü ba'de'd-da'vâ ve'l-istintâk cevâbında merkûmândan Ahmed fi'l-hakîka yevm-i mezbûrda ol vakit sağîr gâ'ib-i mezbûr Genco ile merkûm-i mûmâ-ileyh Derviş Ali Efendi'nin hânesinden Saray-ı Atîk Meydanı'na celb eylediğimizde bana Duhâncı gâ'ib-i mezbûr Osman'ın dükkânı önünden geçer iken benim gıyâbımda bana seyrâs oğlıdır diyü şetm itmişsin didikde müdde'î-i merkûmun külliye inkâr idüp bu vecihle beynimizde munâza'a olmuş idi diyü ikrâr lâkin merkûmândan Ahmed ve Mehmed Ali müdde'î-i merkûmun her birleri darb müdde'âsını külliye inkâr itdiklerinde müdde'î-i merkûmdan ber-vech-i meşrûh müdde'âsına mutâbık beyyine taleb olundukda her biri mahallelerinde lede't-tezkiye adl ve makbûlü'ş-şehâde idükleri ihbâr olunan Lüleci Ahmed bin Mollâ Mehmed ve Haffâf Davud bin Cuma nâm kimesnelere şehâdetleriyle bi'l-muvâcehe vech-i şer'î üzre isbât itmeğin mücebiyle müdde'î-i merkûmun talebiyle merkûmân Ahmed ve Mehmed Ali nâm kimesnelere şer'an ta'zîr lâzım geldiği huzûr-i âlîlerine i'lâm olundu fi 17 C sene [12]75.

Sayfa:34 A/ 2

Türkçe Borç İlamı 17 C 1275 22 Ocak 1859

Medîne-i Mardin mahallâtından Câmî'-i Kebîr Mahallesi sâkinlerinden teb'a-i gayrı müslimeden sâhib-i arzuhâl Lolo veled-i Abraham nâm kimesne meclis-i şer'-i lâzımü'l-izzi ve't-tevkîrde medîne-i mezkûre mahallâtından Meşkinan Mahallesi mütemekkinlerinden olup kezâlik teb'a-i gayrı müslimeden Ahsih veled-i Cercis muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp târîh-i i'lâmdan yigirmi gün mukaddem mezbûr Amsih yüz otuz dört guruş alacak hakkını benim ikrarına binâ'en meblağ-ı merkûmun tahsîlini istid'â ve hükümet mahbesinde târîh-i merkûmdan haps itdirmiş ise de üzerime lâbis olduğım köhne libasından gayrı nesneye mâlik olmadığım ben mu'dim ve mu'assire ve müflis olup bir vecihle edâsın akudret-yâb olmamla si'a-i hâle değin habsden sebilim tahliye olunması murâdıdır didikte gibbe's-su'âl hasm-ı merkûm Amsih cevâbında fi'l-vâki' müdde'î-i merkûm zimmetinde ber-vech-i muharrer olan alacak hakkını li-ecli't-tahsîl hükümet mahbesinde haps itdirdiğini ikrâr lâkin medyûn-i merkûmun meblağ-ı mezbûrun edâsında vâfi mâlî vardır diyü müflis ve mu'assir ve mu'dim olduğımı külliye inkâr idicek yesâr beyyinesi i'sâr beyyinesinden evlâ olduğu ecilden evvelâ mesfûr Amsih'den medyûn-i mezbûrun yesârına beyyine taleb olundukda ityân-ı beyyineden izhâr-ı acz eylediğinde medyûn-i merkûmdan ber-vech-i muharrer i'sârına beyyine taleb olundukda mahallinde lede't-tezkiye adl ve makbûlü's-şehâde idükleri ihbâr olunan Mahmud bin Süleyman Fao ve Sabîhazâde Mehmed bin Mollâ Ömer nâm kimesneler ber-nehc-i şer'î bi'l-muvâcehe isbât eylediğinden sonra dâ'in-i merkûm Amsih medyûn-i mezbûrun el-yevm lâbis olduğu köhne libasından gayrı ism-i mâl itlak olunur nesneye mâlik olmayup müflis ve mu'dim ve mu'assir olduğımı biz şâhidleriz ba'de't-tasdîk mûcibiyle medyûn-i merkûmun yesârı sâbit olmadıkça hapsi meşrû' olmadığı huzûr-i âlîlerine arz ve i'lâm olundu fi 17 C sene [12]75

Sayfa:34 B

Türkçe Hırsızlık İlamı

Medîne-i Mardin mahallâtından Meşkinan Mahallesi sâkinlerinden işbu bâ'isü'l-i'lâm Yusuf bin Şeyh Mehmed nâm kimesne Mardin meclisinde bi'l-cümle

a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde ma'kûd meclis-i şer'-i münîrde Mardin sancağına tâbi' kazâ-i Hamse nevâhîsinden Mazıdağı nâhiyesi kurâsından Mendile karyesi sâkinlerinden Osman bin Resul nâm kimesnenin muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp işbu târîh-i i'lâmdan yetmiş gün mukaddem Cum'a günü vakt-i asrda gâ'ib ani'l-meclis koyun çobanım olan on iki yaşında sağır Derviş bin Sadun yedi re's koyun ve on re's keçi ağnâmlarımı nefsi-i Mardin civârında ra'y itmekte iken gâ'ib ani'l-meclis isim ve şahısları ma'lûmum olmayan üç nefer kesân ile merkûm Osman çoban-ı merkûmun yanına gelüp gözlerini bağlayup beheri altmış üç guruşa olmak üzere yedi re's koyun ve kezâlik beheri altmış üçer guruşa olmak üzere on re's keçi ağnâmlarımı gasben ahz iderek firâr itmiş olduklarından sonra ben dahi koyun ve keçileri târîhden on beş gün akdem Mendile karyesinde işbu merkûm Osman nâm kimesneni ağnâmları içinde müşâhede idüp merkûmdan taleb eyledüğimde târîh-i merkûmda merkûmun kendi menziline şuhûd mahzarlarında yedi re's koyun ve on re's keçi ağnâmları içinde olup gasb ve ahz itdim diyü hâliyen ikrâr dahi itmiş olmağla mevcûd ise a'yânını müstehleke ise kıymetleri bi-tarîkı'd-damân alivirilmesi murâdıdır diyü ba'de'd-da'vâ ve'l-istintâk merkûm cevâbında târîhden on beş gün akdem müdde'î-i merkûm kendi menziline gelüp misâfir olduğın ikrâr ancak müdde'î-i merkûmun ber-vech-i ...

sonu eksik

Sayfa:35 A

Arapça Satış Hücceti 25 C 1275 30 Ocak 1859

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ fahru'l-akrân ve umdetü'l-hallâk züyyine emsâlûhu fî asrihi ve uyyine akrânûhu fî mesârihi cenâbü'l-ecellü'l-ekrem İsmail Hakkı Efendi ibnü'l-merhûm el-mağfûr ed-dâricü ilâ medârici keremihi beyne's-şukûr Mehmed Çelebi Nuhbezâde bi-mâlihi li-nefsihi düne gayrihi mine'l-bâyi'i minhü ve hüve'l-beşâreti Hüseyin Ağa el-Gursî fe-bâ'a el-merkûm mâ-hüve lehu ve mülkûhu ve bi-yedihi ve tahte tasarrufihi ve'l-müntakîlü ileyhi bi'l-irsi's-şer'î ve zâlike cemî'u'l-kaydi'l-azye el-vâkı'atü fî akâri karyeten Serguvay el-hâdiye alâ eşcârı müsmire ve gayrı müsmire muhtelifetü'l-ecnâsi ve'l-envâ'ıma'a nevbeten

mâ'ihel-ma'lûmi el-mahdûdeti kıbleten tenhâ ilâ mülki Seydo ibn Porti ve şarkan ilâ nehri'l-kebîri ve garben ile'l-karyeti'l-mezkûre ve şimâlen ilâ mülki Fendo ibn Musa ev zâlike bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffeti'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbuzin gayre mev'ûdin kudruhu ve îfâ'uhu ve meblağuhu ve beyânuhu hamsete âlâfün guruş rûmî cedîdün ve surretün mechûletü'l-adedi müşârun-ileyhâ inde'l-akdi ve zâ'a inde'l-akdi ve zâyî'atün ba'dehu bey'a ve iştirâ'en sahîhîni şer'ıyyîn bâtîni müştemilîni ale'l-kabzi ve'l-ıkbâzi ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine'l-arafeyni ve lem yebka li'l-bâyi'i'l-merkûmi el-müşterî el-mûmâ-ileyh fi'l-mebî'i el-mersûm da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vucûhi ve sebebin mine'l-esbâbi bel innemâ kad bakıyyetü'l-bostâni el-mahdûdeti'l-mezkûre bi-cümleti hudûdihâ ve hukûkihâ ve kâffetü murâfıkihâ ve levâhıkihâ ve âmmetü menâfî'ihâ ve müştemilâtihâ mülken hâlisân ve hakkan sırfen li'l-müşterî el-mûmâ-ileyh İsmail Hakkı Efendi yetasarrafu fihâ tasarrufi'l-mülûki fî emlâkihim keyfe mâ-yeşâ ve hasbe mâ-yahtâr tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'ısrîn min şehr-i Cumâdelâhire sene hamse ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Mehmed Sadık Efendi İmâm-ı Tekye, Mehmed Efendi el-Arabî, Seyyid Mehmed bin Haso eş-Şelo, Hacı Mustafa bin Hacı Abdüsselam Ravzazâde, Abdurrahman bin Ahmed Celo, es-Seyyid Ali Rıza Efendi Kâtib-i Mahkeme, Davud bin Seyyid Mustafa Yego Bakkâl, Mahmud bin İbrahim Ağa Gursi, Şehmus bin Halil Genco, Ali Abdi Garsâl, es-Seyyid Şehmus Kâtib-i Mahkeme, Muhzırbaşı Seyyid Abdurrahman.

Sayfa:35 B

Türkçe Katl İsnadı ve Veraset Hücjeti

Mardin sancağı dâhilinde kâ'in Ömerkan kazâsına tâbi' Rısın karyesi sâkinlerinden iken işbu târîh-i î'lâmdan beş mâh mukaddem katîlen vefât iden Goti bin Ahmed bin Mehmed'in verâseti karye-i merkûmede sâkine zevce-i menkûha-i metrûkesi Nesli Hâtûn bint-i Abdi ile sulbî sağır oğlu Mehmed ve sulbiye sağire kızları Garibse ve Meryem'e inhisârı hasm-ı câhid-i âtîde sâbit ve subût-i verasetlerine hükm-i şer'î lâhık oldukdan sonra sıgar-ı merkûmun hîn-i rüşd-i

sedâdlarına değin tesviye-i umûrlarına kibel-i şer‘den bâ-hüccet-i şer‘iyye mansûb vasîleri ammîleri karye-i merkûme sâkinlerinden Hüseyin bin Ahmed bi’l-vesâye ve zevce-i merkûme ma‘rifetü’z-zât Nesli Kadun hazıra olduğu hâlde bi’l-asâle Mardin meclisinde bi’l-cümle a‘zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde ma‘kûd meclis-i şer‘-i şerîf-i lâzımü’t-tevkîrde sâlifü’l-beyân karye-i merkûme sâkinlerinden işbu bâ‘isünü’l-i‘lâm Ali ibn Efendi ve Halil ibn Mollâ Mehmed ve Ebubekir ibn Sadık ve Hamo ibn Ebülkasım ve Şemli bin Reşo ve diğer Hamo ibn Ebülkasım nâmûn kesân muvâcehelerinde üzerlerine da‘vâ ve takrîr-i kelâm idüp vasîsi olduğım sığar-ı merkûmûnun sûreti babaları müteveffâ-yı merkûm Goti ile işbu merkûmûn Ali ve Halil ve Ebubekir ve Hamo ve Şemli ve diğer Hamo ile mine’l-kadîm beyinlerinde adâvet-i dünyeviyelerinden nâşî müteveffâ-yı merkûm yetmiş üç senesi merkûmûndan havf iderek Sürgücü karyesine nakl-i hâne idüp ve üç sene sâkin olmakda iken ba‘dehu müteveffâ-yı merkûmle işbu merkûmûn mezkûr Rısin karyesi ahâlîleri barışdırup ba‘dehu müteveffâ-yı merkûm karyesi olan sâlifü’z-zikr Rısin karyesinde kâ’in menziline gelüp çend gün beytütet eyledikten sonra işbu yetmiş beş senesi mâh-ı Saferü’l-hayrın on yedinci Cumartesi günü vakt-ı zuhrda vasîsi olduğım sığarın mûrisi babaları müteveffâ-yı merkûm Goti ağnâmlarını ra‘y iderek karye-i mezbûre olan Rısin karyesine yarım sâ‘at bu‘d mesâfesi bulunan bağlar kenarından ağnâmlarıyla geçer iken işbu merkûmûn Ali ve Halil ve Ebubekir’in yedlerinde bulunan kurşun memlû tüfenklerini her biri ma‘an endâhte itdiklerinde nüfûz iden kurşunlardan birisi sağ kasığı altında ve birisi sağ böğrüne ve diğer sol memesi üstüne isâbet iderek cerh ve cerh-i mezkûrdan merkûm derhâl düşdiği ânda mahall-i merkâmda vâki‘ harâbe olan izâbeden akdemce ihtifâ eyledikleri mahalden merkûmûndan Hamo ve Şemli ve diğer Hamo bi’l-hurûc Ali ve Halil ve Ebubekir ile ma‘an yedlerinde bulunan siyah kabzalı hançerleriyle müteveffâ-yı merkûmı ma‘an her biri hançerleriyle darb ve cerh itmeleriyle on dakika mürûrunda müteveffâ-yı merkûm cerh-i mezkûrdan müte’essiren mahall-i merkûmda vefât itmekle mûcib-i şer‘îsini her birimiz bi’l-asâle ve’l-vesâye da‘vâ eylediğimizde işbu merkûmûndan her biri külliyyen inkâr itmeleriyle sâlifü’z-zikr ber-vech-i meşrûh müdde‘âmıza mutâbık aslâ şâhidimiz olmayup ve merkûmûndan her biri dahi yemîn idecekleri muhakkak olup...

Sayfa:36 A

Arapça Satış Hücjeti 29 C 1279 22 Aralık 1862

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ cenâbü'l-kâmili es-Seyyid Adem Sufûtî Efendi bin Ebubekir Efendi el-vekîlü'l-müsecceli an-kıbel-i ıyâlihî seyyidetü'l-muhadderât ve nehabtü'n-nisâ'is-sâlihât Emine Hâtûn bint-i İbrahim Bey bi-mâli müvekkiletü's-şer'î ileyhâ li-nefsihâ düne gayrihâ minhü'l-bâyi'î minhümâ ve hünâ Hüseyin bin Ali ve ıyâlihi Geni bint-i İbrahim fe-bâ'a'l-mezbûrîn mâ-kâne lehümâ ve mülkehümâ ve bi-yedihimâ ve tahte tasarrufihâ ve'l-müntekilü ileyhimâ bi'l-irsi's-şer'î ve zâlike cemî'u'l-bostân el-vâkı'a fi akârı Vâdî'i's-Senc el-hâviye alâ eşcârı müsmire ve gayrı müsmire muhtelifetü'l-ecnâsi ma'a nevbeti'l-mâ'î elletî hiye'en fi külli usbû'in selâsete eyyâmin ve leyleteyni ve arzı sî'atün ve adeduhu ma'a's-seb'i'l-garsi el-vâkı'u fevka'l-bostâni'l-hâvî an-elfün şecereten inebün muhtelifetü'l-envâ'î ve haddü'l-cemî'î kıbleten ve garben yentehî ile'l-cebeli ve şarkan ilâ mülki Esad ve şimâlen ilâ mülki Faris bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıkı ve'l-levâhık ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûd kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânuhu elfün guruş rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîhîni şer'iyîn bâtîn-i müştemilîni ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabzi ve'l-ikbâzi ve'r-rü'ye ve'r-rızâ mine'l-arafeyni ve lem yebka li'l-bâyi'ayni'l-mezbûneyni ma'al-müşteriyeti el-müvekkiletü'l-mûmâ-ileyhâ fi'l-mebî'î el-mersûm da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vucûhi ve sebebin mine'l-esbâbi ve bakıyyetü'l-bostâni ma'a'l-garsi el-mezbûr li'l-müşteriyeti el-mûmâ-ileyhâ bi-cümleti hudûdihimâ ve kâffetü murâfıkıhimâ mülken hâlisân ve hakkan sırfen tatarrafu fihâ bi'l-yümni ve'l-ikbâl tasarrufi'l-mülûki fi emlâkihim keyfe mâ-teşâ ve hasbe mâ-tahtâr tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-ışrîn min şehr-i Cemâziyessânî sene tis'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Fahru'l- kurrâ es-Seyyid Derviş Efendi, Zil-mükerrem Süleyman Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, Mehmed Efendi Arabzâde, Hâfiz İbrahim Efendi Hindîzâde, Abdülhamid Efendi bin Hacı Abdülfettah, Ahmed bin Mollâ Ali Ahmed Bey, Mollâ

Ömer bin Mollâ Mehmed Kajfaj Fakurî, Seyyid Musa el-Ağûr, Tüccâr-ı Cizye Seyyid Ahmed Abdülkerim, Hacı Halil Tiryâkîzâde, Seyyid İsmail Ağazâde, Abdülkadir bin Süleyman Seyyid Ahmed, Muhzırbâşı Seyyid Abdurrahman Hindîzâde ve gayruhum.

Sayfa:36 B

Arapça Satış ve İstibdal Hüceti 27 CA 1275 2 Ocak 1859

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ fahru'l-eşbâh Hacı Hızır Ağa bin Mehmed Said eş-şehîr bi-ibni'l-Kömelî bi-mâli li-nefsihî düne gayrihi mine'l-bâyi'îni minhü ve hümâ fahru'l-akrân Davud Ağa ve ehîhi Derviş Ağa ibney Halil Ağa fe-bâ'â el-mezkûrân mâ-kâne lehümâ ve mülkühümâ ve bi-yedihâ ve tahte tasarrufihimâ ve'l-müntakılü ileyhimâ bi'l-istibdâl ve'ş-şirâ eş-şer'îyyîne ve zâlike cemî'u'l-bostâni's-sakıyyetü'l-azbe el-vâkı'a fi akâri karyeti Kabala ma'a nevbetî mâ'ihâ min-mâ'i'l-kebîri min ayni tâk ellezî hüve nevbetuhü'l-ülâ min yevmi's-sebti mine'l-asri ilâ sâni yevme'l-ehad li-yedi tulû'i'ş-şemsi hattâ tesale'l-fey'i ilâ akabetü Kabala ve eyzan nevbetuhu mâ'ihâ min mâ'i'l-mezkûri'l-kebîri yevme'l-isneyni min rakahü'l-ümme ve hüve kable'l-mağribi bi-sâ'atihi ilâ vekti'l-işâ'i ve sâlese miyâhi'd-dâhililihi fihâ mâ'i fi'l-Kasri ve mâ'i ayni's-sağîre el-kâ'ini fihâ ma'a mâ'i'l-kâ'ini fi'l-matbahı ve kasrihâ el-müştemilü alâ manzara ve eyvân ve hûş ve havz dâhilü'l-hûşi elletî arzuhâ ve mâ'ihâ müstahgirânı min mütevellî evkâf-ı Câmî'u'l-Latîf elletî aleyhâ icâre-i ma'lûme fi külli senetin li-mütevellî câmi'-i evkâfi'l-mezkûre el-mahdûdeti kıbleten ile'd-dere ve tamâmihi ile'l-bostâni'l-vakfi ve şarkan ilâ tarîki'l-âmm ve tamâmihi ilâ bostâni Ahmed Ali Seydo ve ilâ bostâni vereseti Ahmed Semo ve tamâmihi ilâ Ahmed ibn Yusuf Ali Fakîh ve garben ilâ bostâni Hacı Ahmed Gâlî bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffeti'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûd kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânuhu erba'aten ve işrîn elf an mi'eteyn ve hamsîn guruş rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîhîni şer'îyyîn bâtîni müştemilîni ale'l-îcâbi ve'l-kabûl ve'l-makbûzi ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ ve mine'l-arafeyni ve lem yebka li'l-bâyi'îni'l-mezkûrîn ma'a'l-müşterî el-merkûm fi'l-bey'i'l-mersûm da'vâ ve lâ-mutâlebe bi-vechin mine'l-vucûhi ve sebebin mine'l-esbâbi bel innemâ bakıyyetü'l-bostâni'l-mezkûre

bi-cümleti hudûdihâ ve hukûkihâ ve kâffetü murâfikihâ ve levâhikihâ şurbihâ ve menâfi'ihâ ed-dâhile fihâ ve'l-hâricetü fihâ el-ma'rûfi lehâ ve'l-mensûbihi ileyhâ mülken hâlisân ve hakkan sırfen li'l-müşterî el-mûmâ-ileyh yetesarrafu fihâ tasarrufi'l-mülûkîn fî emlâkihim keyfe mâ-yeşâ ve hasbe mâ-yahtâr cerâ zâlike ve hurrîre fi'l-yevmi's-sâbi' aşer min şehr-i Cumâdelûlâ sene hamse ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Bekir bin Hasan, Şehmus bin Hacı Yusuf, Hasan bin Mollâ Halil Berber, Ahmed'in dâşî bin Hüsni, es-Seyyid Ali Rıza, Abdullah Çelebi bin Hacı Ali Ağa Gevherzâde, Mollâ Abdülkadir Topçuzâde, Seyyid Hasan bin Sado el-Tütüncü, Mehmed Said bin Mollâ Kasım, Seyyir Mehmed el-Feyyaz, Hüseyin bin Seyyid Mustafa Kahveci, Yusuf bin Seyyid İbrahim Kabalalı, Ahmed ibn Mollâ Receb Kabalalı, Hüseyin bin İsmail el-Mollâ, Mustafa Ağa bin Süleyman Efendi Hindizâde, Mollâ Mehmed bin Hacı Derviş Oturakçı, Şerîki Hacı Mehmed Gülsün, Ahmed bin Hacı Ahmed Savrâkî, Ahmed bin Hacı Ali Kötezâde, Şeyh Mustafa bin Hacı Mahmud, Şeyhü'l-Kayseriye ibn Mollâ Yusuf, Sûfî İbrahim Reşmeli, Mollâ Abdülkadir Reşmeli, Mollâ Receb Kabalalı, Ahmed bin Yusuf Ali Fakîh, Muhzırbaşı Seyyid Abdurrahman ve gayrum.

Sayfa:65 A/ 1

Türkçe Borç Ödeme İlamı 23 Ş 1274 8 Nisan 1858

Kaydı İ'lâmât

Medîne-i Mardin sâkinlerinden İskender veled-i Hanna nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre sâkinlerinden Mehmed bin Seyyid Receb ve Necmi bin Mollâ Abdi bin Hacı Salih nâmân kimesnelerin üzerlerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan akdem Erzurum beldesinde bulunduğum esnâda cihet-i karz-i şer'îden olarak bermûceb-i sened-i şer'î beş bin kırk guruş hasmân-ı merkûmânın zimmetlerinde alacak hakkım olup ve meblağ-ı mezbûrdan bin sekiz yüz doksan beş guruşu bu tarafda bulunan şerîkim Hacı Abdülkerimzâde Abdülgani Çelebi'ye ifâ itmişler ise de zimmetlerinde üç bin yüz kırk beş guruş hakkım pesîmânde kalmış el-hâletü hâzihî

hasmân-ı mezkûrânı burada bulup zikr olunan mebâliğ ile mutâlebe eyledüğimde edâ ve îfâsında izhâr-ı ta'allül ve temerrüd itmiş olduklarından el-yevm şer'le su'âl ve zimmet-i mütebakıyeleri tahsîliyle bana tavsîli matlûbumdur didüğünde gıbbe's-su'âl hasmân-ı merkûmân cevâblarında fi'l-hakîka müdde'î-i mezbûrdan belde-i Erzurum'da otuz altı aded mecîdiye lirası istikrâz ve belde-i mezkûrede liranın vâki' olan revâcî üzere yüz kırkar guruşdan hesabıyla beş bin kırk guruş zimmetimize terâküm idüp ve ol vecihle iki kıt'a sened dahi i'tâ idegeldüğümüz vâki' ise de ed- duyûni tukzâ bi-emsâlihâ fehvâsınca el-yevm bizden otuz altı aded mecîdiye lira alması îcâb idüp ve kendüsi liranın ahzından imtinâ' eylemiş olduğundan zimmetimizde ez-gayrı taslîmât kusûr kalan matlûbatı îfâsında imtinâ' ve ta'allülümüz vâki' olmuşdur diyü def'la mücâb olduklarında gıbbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr dâfi'ân-ı mezbûrândan makâllerine muvâfık ve def'-i meşrûhlarına mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer'iyeye taleb olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden İbrahim bin Salih el-Musallî ve Mehmed Ağa eş-Şatrancî nâmân kimesneler li-eclî'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup ve lede'l-istişhâd her biri fi'l-hakîka hasmân-ı merkûmân Erzurum beldesinde otuz altı aded mecîdiye altun lirası istikrâz idüp ve zikr olunan liranın her birisi yüz kırkar guruş hesabıyla râyic olduğundan o hesâb üzere beş bin kırk guruşa bâliğ olmuş ve el-hâletü hâzihî merkûmânın müdde'î-i mezkûra otuz altı aded mecîdiye lirası borcu olduğına şâhidleriz ve şehâdet dahi ideriz didiklerinde gıbbe murâ'ât-ı şerâ'iti'ş-şehâde şehâdetleri ba'de't-tezkiye ve't-ta'dîl hayyiz-i kabulde vâki'a olmağla tarafeyni fetvâ-yı şerîfeye havâle kılınup ve dâfi'ân-ı merkûmânın yedlerine virilen fetvâ-yı şerîfenin mazmûn-i münîfesi "izâ ekraza li-racûlin aşere derâhime fi'liyye aşere derâhime misle'd-derâhimi elletî kabzahâ ve surruhu atâsına li-enne'n-nakde ez-gayruhu mine'l-misliyyâti bi-ta'ayyüni fi'l-emânâti ke'l-verî'ati ve'l-âriyeti ve mâli'ş-şirketi ve'l-mültekati ve gayrihi ârre telakkâ asluhu inne'k-duyûne tukzâ bi-emsâlihâ kemâ fi akâleti'z-zahîre ve gayruhu sivâ'in kâne revâcî mâ-tedâyine mütefaviten beyne zamâni'l-edâ" evvelâ atâniye ve sâ'ir kütüb-i mu'tebereden musarrah olmağın fetvâ-yı şerîfe mücibince karz-ı mezkûr mislî olup mislinin îfâsı lâzım gelmekle gayrı ez-teslîm kusûr kalan zimmetlerinin muhâsebesi müdde'î-i merkûm ile lede'r-rü'ye müdde'î-i mezkûra on sekiz aded lira husamânın zimmetleri görinüp ve zikr olunan on sekiz aded lirayı bi't-tahsîl müdde'î-i mezbûra i'tâ ve

tavsîl kılınduğı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 23 Ş sene [12]74 es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:65 A/ 2

Türkçe Mehr-i Muaccel İlamı 27 Ş 1274 12 Nisan 1858

Mübâşir kullarıyla terfîkan li-ecli'l-muhâkeme meclis-i şer'-i âliye irsâl buyurulan Gami bint-i Haso Mikri nâm avret zevci-dâhili bulunan Osman bin Şehmus ile lede'l-muhâkeme mezbûre Gami mehr-i mu'accelinden olarak iki bin guruş da'vâ itdükde mezbûr Osman inkâr ile mucâb oldukda miyânelerinde müslimûn-i muslihûn tavassut itmeleriyle merkûme da'vâ eylediği meblağ-ı mezkûri zevci el-merkûma hîbe ve ol dahi ba'de'l-kabûl Mebikar karyesinde vâki' ma'lûmetü'l-hudûd olan bir kıt'a susuz tarlayı kendüye i'tâ idüp ve her biri âharın zimmetini ibrâ ve iskât ve yekdiğeriyle bir gûna da'vâ ve mutâlebeleri kalmaduğı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 27 Ş sene [12]74

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:65 A/ 3

Türkçe Boşanma İlamı N 1274 Nisan Mayıs 1858

Medîne-i Mardin nevâhîsinden Damlalı nâhiyesi kurâsından Mebikar karyesi sâkinlerinden Osman bin Şehmus nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup zevce-i menkûhası Gami bint-i Haso nâm avratın muvâcehesinde bi't-tav'i's-sâf ikrâr ve i'tirâf eyledi ki merkûme Gami benim zevce-i menkûham olup ve anınla hüsn-i mu'âşeret ve zindegânî hâsıl olmadığından mehr-i mu'accelinden ana medfû'ı olan tarla-i ma'lûme ile bin beş yüz guruş nukûd akçenin üzerine hal' eylediğümde ol dahi hal'ı kabûl ve bedel-i hal' olan tarala-yı ma'lûmeyi bana redd ve teslîmiyle zikr olunan bin beş yüz guruşu ile beni Fekari bin Oço'nun üzerine ihâle ve nafaka-i iddet ve me'ûnet-i süknâdan ve mehr-i mü'eccelden ve zevciyete müte'allık olan kâffe-i hukûkundan ve merkûmenin babası akârâtından olup tarafımdan oğlunda bulunan tarlaların da'vâsından zimmetimi ibrâ ve iskât idüp ve kendüm dahi ibrâsını ba'de'l-kabûl anın zimmetini kâffe-i de'âvî ve mutâlebât ve âmme-i eymân ve muhâsamâtdan ibrâ ve iskât eyledim el-yevm mezbûre ile bir gûna da'vâ ve mutâlebe ve hak ve muhâsamam kalmamışdır diyü ol

vecihle ikrâr ve i'tirâf idüp zevcesini hal' ve zimmetini ibrâ eyledikde mezbûre Gami dahi bi'l-cümle ikrârâtını tasdîk ve ibrâsını kabûl ve zikr olunan da'vâdan zimmetini ibrâ ve iskât itmekle vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundı fî gurre-i N sene [12]74

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin

Sayfa:65 B

Türkçe Gasb İlâmı 23 Ş 1274 8 Nisan 1858

Ispartalı'l- asl olup esbak Cizre sergerdesi bulunan Yusuf Bey bin Hüseyin Bey nâm kimesne Mardin sancağı meclisine mahsûs olan odada sancağın kâ'immakâm-ı âlî-makâmı izzetlü Mustafa Rüşdi Efendi hazretleriyle sâ'ir a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde mün'akid olan meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü'l-izzî ve't-teşrîfde hâzır olup Karaçullu'l-asl olup bi'l-müsâfere nefsi-i Mardin'de bulunan Osman Ağa bin Mehmed Ağa nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında geçende Cizreli İzzettin Şir Bey'in Cizre'ye vâki' istîlâsı hengâmında hasm-ı mezbûr dahi birâderiyle ma'an mîr-i merkûmun ma'iyetinde bulunup ve kendim bi-hasebi'l-me'mûriye Diyarbakır'da bulunduğum hâlde hasm-ı mezkûr beş on nefer avane ve hademesi istishâbıyla Cizre'de bulunan konağımın üzerine hücum ve nehâren konağımın dâhilinde olup kâtibim Mustafa Efendi'nin yedinde bulunan işbu zîri mazbatalu defterin mantûkî üzre on sekiz bin guruşluk nukûdât altunum ile beş bin yüz yigirmi guruşa mukavvim olan on altı miskâl incüyi ve dört bin beş yüz guruşa müsemmen bir sürmâ'î kırmızı kocuk ve iki bin guruşa değer diğer bir harçlı serte biçimi kocuk ve bin guruşa değer kürk ve yüz elli guruşa değer bir kısa samur kürk ve iki yüz guruşa değer diğer bir müsta'mel kafa kürk ve dört yüz guruşa değer iki aded sako ve yine dört yüz guruşa değer iki aded setre ve yüz yigirmi guruşa değer bir çuka kürk kabı ve yüz yigirmi guruşa değer cedîd bir pantol ve iki yüz kırk guruşa değer müsta'mel üç aded pantol ve iki yüz guruşa değer iki aded entari ve seksen guruşa değer iki aded çitâre entari ve yüz elli guruşa değer iki aded kısa şal entari ve yüz elli guruşa değer bürüncük bir don ve gömlek ve seksen guruşa değer bir aded sürmeli yelek çuka ve yüz elli guruşa değer iki aded entari ve yüz guruşa değer dört aded beyaz çamaşur ve yüz kırk guruşa değer yedi aded hammâm çamaşuru ve elli guruşa değer bir aded tozluk ve yüz yigirmi guruşa değer bir harir

kemer ve üç yüz guruşa değer çukadan mâvi cepken ve yüz guruşa değer bir çift halı ve iki yüz guruşa değer beş aded kilim ve ikiz yüz guruşa değer bir orta halı ve yigirmi beş guruşa değer bir halı seccâde ve üç yüz elli guruşa değer on dört aded keçe ve üç yüz elli guruşa değer üç kat yatak ve yüz yigirmi guruşa değer iki aded gezi top ve yüz guruşa değer iki aded entari ve iki bin sekiz yüz guruşa değer üç aded sîm kaplı kaval tüfenk ve bin iki yüz elli guruşa değer bir aded şeşhâne tüfenk ve yine iki yüz elli guruşa değer bir aded diğer bir şeşhâne tüfenk ve iki yüz elli guruşa değer diğer bir karanfil tüfenk ve iki yüz elli guruşa değer diğer bir çift tüfenk ve yüz elli guruşa değer diğer bir kaval tüfenk ve üç yüz on beş guruşa değer bir çift talatin hurç ve yüz yigirmi beş guruşa değer beş aded kilim hurç ve yüz elli guruşa değer beş aded kuşhâne ve yüz elli guruşa değer altı aded sahan ma‘a kapak ve doksan guruşa değer altı tabak lengeri ve seksen guruşa değer bir leğen ma‘a ibrik ve iki yüz elli guruşa değer beş aded kebîr ve sağîr tencere ve yetmiş guruşa değer bir aded kazan ve doksan guruşa değer bir aded teşt ve doksan guruşa değer bir aded sini ve yigirmi beş guruşa değer bir aded küçük sini ve altmış guruşa değer iki aded çorba tavası ve yigirmi beş guruşa değer bir aded tâbe ve yigirmi guruşa değer bir aded bir süzgi ve kepçe ve yetmiş guruşa değer bir aded revgan debbesi ve altmış guruşa değer bir kebîr kahve küğümi ve elli guruşa değer bir sağîr kahve güğümi ile cevze ve yüz on guruşa değer bir aded tuç kahve dibeği ve elli guruşa değer bir aded kahve takımı ma‘a kutı ve elli guruşa değer iki aded fener ve yigirmi beş guruşa değer bir aded şam‘dân ve otuz guruşa değer beş aded tütün tablası ve elli guruşa değer beş aded tütün çubuğu ve yüz kırk guruşa değer dört aded sandık ve yigirmi guruşa değer bir aded cedîd fes ve yüz elli guruşa değer on aded çamaşur boğçası ve yüz guruşa değer bir aded çift kubur ve iki yüz guruşa değer bir aded sürmeli kılınc bendi ve iki yüz guruşa değer üç aded çadır ve yüz yigirmi guruşa değer üç aded çift tubelbâz ve yüz elli guruşa değer bir aded tenefli çadır ve iki yüz elli guruşa değer bir aded yatak hurcı ve on dört bin guruşa değer üç re’s esb ile bir re’s kısarak ve bin beş yüz guruşa değer diğer bir re’s kır esb ve yedi yüz elli guruşa değer diğer bir kır esb ve yedi yüz elli guruşa değer diğer bir re’s kısarak tay ve bin guruşa değer iki aded tay ve bin guruşa değer bir re’s katır ve beş yüz guruşa değer bir re’s bârgîr ve iki yüz yigirmi beş guruşa değer bir aded ma‘reke ve iki yüz guruşa değer bir aded eğer ve iki yüz yigirmi beş guruşa değer diğer üç aded eğer ve kırk guruşa değer bir aded palan ve

iki yüz elli guruşa değer bir aded başlık ve dizgin ve çuval ki min haysü'l-mecmû' altmış beş bin dokuz yüz seksen guruşluk nukûd ve incü ve elbise ve esliha ve tecemmülâtımı alenen nehb ve gasb ve yağma ve gâret eylemiş ve hayvânât-ı mezkûreden on dört bin guruşa mukavvim olan üç re's esb ile bir re's kısarak dahi ol vakit yedinden merkûm İzzettin Şîr Bey ahz itmiş ise de kusûr kalan kâffe-i emvâl ve eşyâmı kendü yed ve zimmetine geçürüp ba'zılarını be' ve istihlâk ve ba'zılarını dahi kendü nefesine iddihâr ve isti'mâl ile yine istihlâk eylemiş ve kendüm bilâd-ı ba'idede bulunduğımdan şimdiye dek hiçbir mahalde ana zaferyâb olamadığım hâlde iddi'âya dahi bir vaktim olmadığından bu âna kadar da'vâm pesîmânde kalmış ve elân kendüsünü bu tarafda bulup zikr olunan emvâl ile mutâlebe eylediğimde inkâra tasaddî idüp rûy-i mumâna'at göstermekde bulunduğundan el-yevm şer'le su'âl ve ber-minvâl-i meşrûh konağımdan nehb ve gasb eylediği emvâl-i muharreremin mevcûdâtını zimmetinde ise aynen istirdâdıyla beraber telef ve istihlâk eylediği eşyâ ve hayvânâtı dahi mâlen bi't-tazmîn kıyem-i muharreresi kendüsinden tahsîl ve bana tavsîli matlûbumdur didüğünde gibbe's-su'âl hasm-ı merkûm cvbflk vâkı'a-i mezkûrede mezbûr İzzettin Şîr Bey'in ma'iyetinde Cizre'de bulunduğum vâkı' ise de lâkin müdde'î-i mezkûrun konağından zikr olunan emvâli nehb ve gasbve gâret itmemişim diyü külliyyen inkâr ile mucâb oldukda müdde'î-i merkûmdan müdde'âsına muvâfık ve makâline mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer'iyeye taleb oldukda ahrâr-ı udîl-i ricâl-i sikât-ı müslimînden ve lede't-tezkiyeti şehâdetleri makbûle olan Cizre Mukayyidi Osman Safi Efendi bin Ali ve Diyarbakırlı Memiş Ağa bin Osman nâmân kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup ve lede'l-istişhâd her biri merkûm Karaçuval Osman Ağa kendü huzûrumıza ol vakit müdde'î-i mezkûr Yusuf Bey'in Cizre'de olan konağı üzerine beş on nefer teb'a ve avanesiyle nehâren hücum ve konağında kâtibi Mustafa Efendi'nin yedinde bulunan altmış beş bin dokuz seksen guruşluk nukûdât ve incü ve elbise ve esliha ve mefrûşât ve tecemmülât ile hayvânât-ı mezkûreyi yegân yegân kendü yediyle gasb ve nehb ve gâret eylediğine zâten bi'l-ayn müşâhede eylemişüz ve mîr-i merkûmûn işbu mevsûf ve ma'rûf olan emvâl ve eşyâsının gâsıb ve nâhibi olduğına şahidlerüz ve şehâdet dahi iderüz diyü her biri bi't-tasrîh ve't-tavzîh müdde'â-fih olan işbu emvâl-i muharrere-i mezkûreyi birer birer cins ve san'at ve mikdâr ve kıymet ve kemmiyet ve keyfiyeti zikr ve tebyîn ve vâsf ve ta'yîniyle müdde'î-i merkûmun da'vâsına

muvâfik ve mutâbık müttehidü'l-lafz ve müttefikü'l-ma'nâ edâ-i şehâdet-i mu'tebere-i şer'iyeye eylediklerinde gıbbe murâ'ât-ı şerâ'iti'ş-şehâde şehâdetleri ba'de't-tezkiye ve't-ta'dîl hayyiz-i kabulde vâkı'a olmağla mücebince ba'de'l-hükm hasm-ı mezkûr Osman Ağa müdde'î-i mezkûr Yusuf Bey'in bâlâda sıfat ve cins ve mikdâr ve kemmiyet ve kıymeti mastûr ve muharrer olan altmış beş bin dokuz yüz seksen guruşluk nukûdât ve incü ve elbise ve esliha ve mefrûşât ile tecemmülât ve hayvânâtın nakden kıymeti olduğu bi'l-beyyineti'l-âdile şer'an sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î dahi lâhık olup ve işbu emvâl-i mahsûbe ve menhûbe-i mezkûreden yedinde bulunan elbise ve esliha ve emvalinin mevcûdâtı aynen mâliklerine istirdâd ve yedinde telef ve hâlik olan hayvânât ve sâ'irenin kıymetleri ana tazminiyle kıyemi dahi istihsâl ve müdde'î-i mezkûra i'tâ ve tavsîli şer'an lâzım gelmiş olduğu vukû'ı üzre huzûr-i âlîlerine arz ve i'lâm olundu fi 23 Ş sene [12]74

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Zaho Sergerdesi sâbık Yusuf Bey'in nehb ve gâret olan nukûdât ve eşyâ-yı sâ'iresinin defteridir:

Nukûd altun 18.000 guruş	İncü 16 miskâl 5120 guruş	Sırmalı kırmızı kocuk 1 adet 4500 guruş	Def'a harçlı Serzebimci Kocak 1 adet 2000 guruş	Samur kürk 1 adet 1000 guruş	Yeşil kaplı kafa kürk 1 adet 1000 guruş
Taban kürk 1 adet 150 guruş	Kısa samur kürk 1 adet 150 guruş	Müsta'mel kafa kürk 1 adet 2000 guruş	Sako 2 adet 400 guruş	Setre 2 adet 400 guruş	Çuka kürk kabı 1 adet 120 guruş
Cedîd pantol 1 adet 120 guruş	Müsta'mel pantol 3 adet 240 guruş	Entari 2 adet 200 guruş	Kısa çitâri entari 2 adet 80 guruş	Kısa şal entari 2 adet 150 guruş	Bürüncek don ve gömlek 2 kat 150 guruş

Çuka sürmâ'î yelek 1 adet 80 guruş	Def'a entari 2 adet 150 guruş	Beyaz çamaşur 4 adet 100 guruş	Hammâm çamaşurı 7 adet 140 guruş	Tozluk 1 adet 50 guruş	Harir kemer 1 adet 120 guruş
Çukadan mavi cepken 1 adet 300 guruş	Halı 1 çift 1000 guruş	Kilim 5 adet 250 guruş	Orta halı 1 adet 200 guruş	Seccâde 1 adet 25 guruş	Keçe 14 adet 350 guruş
Yatak 3 kat 350 guruş	Düz gezi 2 top 120 guruş	Deg'a entari 2 adet 100 guruş	Tüfenk sîm kaplı kaval 3 adet 2800 guruş	Şeşhâne tüfenk 1 adet 1250 guruş	Def'a şeşhâne tüfenk 1 adet 250 guruş
Karanfil tüfenk 1 adet 200 guruş	Çifte tüfenk 1 adet 250 guruş	Def'a tüfenk kaval 1 adet 150 guruş	Telatin hur 1 çift 315 guruş	Kilim hurç 5 adet 125 guruş	Kuşhane 5 adet 150 guruş
Sahan ma'a kapak 6 adet 150 guruş	Tabak lengeri 6 adet fi 15 90 guruş	Leğen ma'a ibrik 1 adet 80 guruş	Kebîr ve sağîr tencere 5 adet 250 guruş	Kazan 1 adet 70 guruş	Teşt 1 adet 90 guruş
Def'a küçük sini 1 adet 25 guruş	Çorba tası 2 adet 160 guruş	Tabe 1 adet 25 guruş	Süzgi ve kepçe 2 adet 20 guruş	Revgan debbesi 1 adet 70 guruş	Kebîr kahve güğümi 1 adet 60 guruş

Sağır kahve güğümi ve cevze 50 guruş	Kahve dibeği tuç 1 adet 110 guruş	Kahve takımı ma'a kutu 1 adet 50 guruş	Fener 2 adet 50 guruş	Şam'dan 1 adet 25 guruş	Tütün tablası 5 adet 30 guruş
Tütün çubuğu 5 adet 50 guruş	Sandık 4 adet 140 guruş	Cedîd fes 1 adet 20 guruş	Çamaşur bokçası 110 guruş	Kubur 1 çift 100 guruş	Sürmâ'î kılınç bendi 1 adet 250 guruş
Çadır 3 adet 400 guruş	Tobelbaz 3 adet 120 guruş	Def'a tenefli çadır 1 adet 150 guruş	Lata hurcı 1 çift 250 guruş	Esb, 3 adet Kısrak, 1 adet 14000 guruş	Kır esb 1 adet 1500 guruş
Def'a kır esb 1 adet 750 guruş	Kısrak tay 1 adet 750 guruş	Tay 2 adet 1000 guruş	Katır 1 adet 1000 guruş	Bârgîr 1 adet 500 guruş	Ma'a kebe 1 adet 225 guruş
Eğer 1 adet 200 guruş	Def'a eğer 3 adet 225 guruş	Palan 1 adet 40 guruş	Başlık ve dizgin ve çul ve sâ'ire 250 guruş	Üç adet tobraya mevzû'an ma'lûmü'l-kıtâ'at senedât	
Yekûn 95980 guruş					

Mîr-i mûmâ-ileyhin hizmet-i kitâbetinde bulunan Mustafa Efendi'nin dahi nehb ü gâret kılınan nukûd ve eşyâ ve hayvânât ve sâ'irenin defteridir ki zikr olunur:

Nukûd	Tüfenk	Simli kubur	Esb	Kara yakacı
1500 guruş	1 adet 350 guruş	1 çift 500 guruş	1 adet 750 guruş	5 adet 175 guruş
Eğer	Yatak	Şişenârgede	Çitâre	Çamaşur
1 adet 50 guruş	1 kat 120 guruş	1 adet 120 guruş	1 top 60 guruş	1 kat 25 guruş
Yelek ve içlik 2 adet 35 guruş				
Yekûn 3635 guruş				

Mülgâ Zaho sergerdesi sâbık Yusuf Bey'in hasbe'l-me'mûriye ol vakit Diyarbakır'a gitmiş olduğına ve İzzeddin Şir Bey'in cihâda gitmek üzere Cizre'ye gelerek vâki' olan isyânında ma'iyyeti bulunan Karaçullı Süleyman Ağa ve birâderleri oldukları hâlde mûmâ-ileyh Yusuf Bey'in nefsi Cizre'de olan konağında bulunan bâlâda muharrer nukûdât ve emvâl ve eşyâsından fakat zâten mûmâ-ileyh İzzeddin Şir Bey aldığı üç re's esb ve bir re's kısrağından mâ'adâ kâffe-i nukûdât ve eşyâ-yı sâ'iresini mûmâ-ileyh Karaçorlu Süleyman Ağa ve birâderleri nehb ü gâret itmiş olduklarına ma'lûmât-ı âcizânem olduğımı mübeyyin işbu defter li-ecli't-tasdîk şerh ve temhîr olundu

Bende müdür-i kazâ-i Cizre Bekir	Bende nâ'ib-i kazâ Osman	Bende müftî Abdülhamid	Bende mukayyid-i kazâ Osman Safi
Bende a'zâ	Bende a'zâ	Bende vekîl-i millet-i Ermeni	Bende vekîl-i millet-i Süryânî

Sayfa:67 A/ 1

Türkçe Ramazan Ayı İlamı 29 Ş 1274 14 Nisan 1858

Ma'rûz-i dâ'ileridir ki

Hukûk-i ilâhiyede istimâ'-ı şehâdet-i şer'iyeye için da'vânın adem-i meşrûtiyetine binâ'en medîne-i Mardin sâkinlerinden ve ahrâr-ı udûl-i ricâl-i müslimînden Hüseyin bin Halil bin İbrahim es-sıgâr ve Mehmed Reşid bin Seyyid Ali bin Bekir Ağa ve Derviş bin Mehmed nâmûn kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzırûn olup her birisi edâ-yı şehâdet-i şer'iyeye eyledi ki işbu gece-i mübâreke de şehir-i Ramazân-ı mağfîret-nişânın gurre-i garrâ-yı cihân-ârâsı âfitâb-ı cihân-tâb-ı âlem-i mehd-i gurreye reşide ve dîde-i bînâ-yı âlemiyândan nihân ve pûşide oldukdan sonra işbu sâl-i amîmü'l-efdâlî Ramazân-ı şerîf-i mağfîret-redîfi-i vâcibü't-teşrîfin hilâl-i Ferhunde-fâl-i pürnevâlînin yekşenbihliği olarak fevka'l-hamre kıbleye müteveccihen beyne'l-guyûm re'yen be'l-ayn müşâhede ve rü'yet eyledik kirâren ve mirâren tettebbü'-i enzâr idüp kemâl mertebede lâzım gelen tedkîkât ve tahkîkâtı dahi icrasıyla mâh-ı zî-câh-ı şerîf-i mezbûrun hilâli olduğu dahi sahîhan ma'lûm ve yakinen meczûmumuz olmuş olduğundan yarın alâ hayr ki yevm-i Çarşamba şehir-i Ramazân-ı şerîf-i mağfîret-nişânın gurre-i garrâsı olduğına şâhidlerüz ve şehâdet dahi ideriz didiklerinde gibbe murâ'ât-ı şerâ'iti'ş-şehâde şehâdetleri ba'de't-tezkiyeti ve't-ta'dîl hayyiz-i kabulde vâkı'a olmağın ve mücebince şehir-i münîf-i zü't-teşrîf-i mezkûrun gurre-i garrâ-yı âlem-ârâsı yarın alâ hayr ki yevm-i Çarşamba olduğu şer'an sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î dahi lâhık olup ve bayramın şehir-i mezkûr şehir-i mefrûzu'l-kıyâm olduğundan ta'zîm-i şe'â'ir-i islâm için beyne'l-enâm miyân-ı tâ'ife-i İslâmda top-ı ra'd-âşûb ile işâ'a ve i'lânı vâcibe-i zimmet-i ümmet-i takıyye-i Muhammediye ve farıza-i diyânet-i millet-i takıyye-i mukaddese-i Ahmediyeden olduğu vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi selhi Ş sene [12]74

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:67 A/ 2

Türkçe Görev İlamı 3 N 1274 17 Nisan 1858

Der-i devlet-mekîne arz-ı dâ'î-i kemîneleridir ki

Medîne- i Mardin'de vâki' Şeyh Şeyullah Câmi'i-i şerîfi vakfının iki akçe vazîfe ile bâ-berât-ı şerîf-i âlişân mütevellîsi bulunan evlâd-ı vâkıfdan es-Seyyid Hızır bin el-Hâc Salih'in bilâ veled vefâtı vukû'ıyla yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl ve mu'attal kalmış ve yerine erbâb-ı istihkâkdan müteveffâ-yı mezkûrun birâderzâdesi es-Seyyid Abdülkadir bin Mahmud bendeleri esnân-ı askeriyeyi mütecâviz olup tevliyet-i mezkûreye ezher cihet ehil ve mahall-i müstahak sezâvâr-ı lutf ve şâyeste-i âtifet bulunmuş olduğundan cihet-i merkûme vazîfe-i mezkûre ile müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden merkûm es-Seyyid Abdülkadir bendelerine tevcîh ve ihsân ve yedine bir kıt'a berât-ı şerîf-i âlişân sadaka ve ihsân buyurulmak niyâzı bâbında ol ki vâkı'u'l-hâl bi'l-ibtihâl pâye-i serîr-i ma'dalet-masîre arz ve i'lâm olundu ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis min şehr-i Ramazânî'l-mükerrem li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftüzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:67 A/ 3

Türkçe Tevcih İlamı 3 N 1274 17 Nisan 1858

Der-i devlet-mekîne arz-ı dâ'î-i kemîneleridir ki, nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn-ı hazret-i mülûkâneye mülhak olan evkâfdan Nusaybin'de vâki' hazret-i İmâm Zeynelabidîn radiyallâhü te'âlâ anh efendimizin vakfından Alaca Kalayır nâm-ı diğer Aztak nâhiyesinde kâ'in Tilşair karyesi mahsûlüyle ber-vech-i meşrûta türbedarlık ciheti bâ-berât-ı şerîf-i âlişân mutasarrıfları bulunan Mustafa ve Yusuf ve hemşireleri Hadice Hanım evlâd-ı Abdullah nâmûn kimesnelerden merkûm Mustafa bundan akdem bilâ veled fevt olup ve her çend kebîre olarak bir kızı terk itmiş ise de ol dahi mütezevvice olup bi'n-nefs edâ-i hizmete adem-i iktidarından nâşî yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl ve mu'attal kalmış ve yerine erbâb-ı istihkâkdan ve cihet-i mezbûrede müşterekleri olan birâderi merkûm Yusuf bendeleriyle hemşîresi Hadice Hanım el-mezbûrânezher cihet türbedârlik-ı mezkûrenin mahlûl olan sülûs hissesine

ehil ve mahall ve müstahak olup sezâvâr-ı lutf ve şâyeste-i âtifet bulunmuş olduklarından cihet-i mezbûrenin mahlûl olan sülûs hissesi şurûtundan bulunan karye-i mezkûrenin sülûs mahsûlüyle ma'an müteveffâ-yı merkûmun mahlûlünden türbedarlık-ı mezkûrda şerîkleri olan birâderi Yusuf bin Abdullah bendeleriyle hemşiresi Hadice Hanım el-merkûmâna kezâlik münâsafeten ve müştereken tevcîh ve ihsân ve yedimize bir kıt'a berât-ı şerîf-i âlîşân sadaka ve ihsân buyurulmak niyâzı bâbında ol ki vâkı'u'l-hâl bi'l-ibtihâl pâye-i serîr-i ma'dalet-masîre arz ve i'lâm olundu ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis min şehr-i Ramazâni'l-mübârek li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:67 B/ 1

Türkçe Binek Davası 5 N 1274 19 Nisan 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Hekimhan kazâsı kurâsı ahâlîsinden olup bi'l-müsâfere Mardin'e vurûd itmiş olan Ahmed bin Abdullah nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf- ezherde hâzır olup medîne-i Mardin ahâlîsinden Mehmed Emin bin Hüseyin el-kazzâz nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan iki günden akdem Mardin'e vürudumda bir kır bârgirim ile diğeri bir al bârgirim bi-tarîkı'l-vedî'a hasm-ı merkûmun hânesinde idâ' ve teslîm idüp ve ferdâsı günü al bârgiri bana redd ve i'tâ itmiş ise de kır bârgir hânemden zâyi' oldu diyerek bana redd itmedüğünden el-yevm şer'le su'âl ve zikr olunan kır bârgirimi hasm-ı merkûmdan istirdâd ile bana teslîm olunması matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka müdde'î-i mezkûr hânemde bi-tarîkı'l-vedî'a bir re's kır ve bir re's al bârgiri idâ' ve bana teslîm itmiş ise de hıfzında benim bir gûna kusûr ve ta'addim olmaksızın leylem kır bârgiri açılıp zâyi' olmuştur diyü def'le mucâb olmağla mevdû' emîn olup ve ziyâ'ı iddî'âsında yeminle musaddak olacağından ve müdde'î-i mezkûr yemîne tâlib olmayup müdde'â-fih olan kır bârgirin hakkında dahi hıfz için bir ta'addî ve kusûrı vâki' olmadığından artık ana bir gûna damân dahi

lâzım gelmedüğünden müdde'înin hasm-ı mezkûrun zimmetinde bir gûna hakkı terettüb itmedüğü vukû'ı üzre huzûr-i âlîlerine arz ve i'lâm olundu fi 3 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:67 B/ 2

Türkçe Satış İlamı 5 N 1274 19 Nisan 1858

Medîne- i Mardin mahallâtından Câmi'ü'l-Kebîr Mahallesi sâkinlerinden Hançer bin Seyyid Taha el-Kassâb ve birâderleri Şehmus ve Faris ve Hasan ve Davud nâmûn kimesneler meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîfi-ezherde hâzırûn olup medîne-i mezkûre sâkinelerinden Reşide bint-i Mehmed es-Sıgâr nâm kadunun muvâcehesinde her biri bulûğa ikrâr ve sıhhat-i ikrârına ba'de'l-hükm bi't-tav'î's-sâfi'l-hâlî anhü'l-kerh ve'l-i'tisâf ikrâr ve i'tirâf eyledi ki hâric-i Mardin'de vâki' Ayn-ı Abdâl bağçesi dimekle ma'rûf olan bağçe ve bağçe-i mezkûreye mülhak olan bağlar babamız Seyyid Daha el-Kassâb'ın bize ma'lûm ve mütevâtir olan ikrârı mücibince beynimizde bi'l-muhânese mülk-i müşterek olup geçen sene de bir humsumı merkûm Şehmus validesine bey' idegeldüğü vâki' ise de ba'dehu ol dahi bey'i ikâlesiyle istirdâd ve cümlemiz birlikde olarak bu kere mâlik olduğumuz işbu bağçe-i merkûm ile bağhâ-yı ma'lûmeyi bi-safkatin vâhidetin tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî ve şurût-i müfside ve mubtıladan berî ve ârî olarak bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile semen-i ma'lûm ve makbûz olan bin beş yüz guruşa merkûme Reşide'ye bey' ve teslîm ve kabz-ı semen ve teslîm-i müsemmen eylemiş olduğumuzdan el-yevm zikr olunan bağçe ve bağlarda bizim bir gûna hak ve da'vâ ve mutâlebe ve muhâsama ve alâkamız kalmadı ve semen-i ma'lûmı olan bin beş yüz guruş-ı mezbûreyi dahi bi't-tamâm ve'l-kemâl müşteriyesi el-mezbûrenin yedinden ahz u kabzve istîfâ idegeldüğümüzden el-hâletü hâzihî gerek semen ve gerek müsemmen-i mezkûra müte'allık olan kâffe-i de'âvî ve muhâsamâtdan ve âmme-i hukûk ve mutâlebe ve eymândan müşteriyesi el-mezbûrenin zimmetini ibrâ ve iskât eyledik diyü her biri ber-minvâl-i meşrûh ikrâr ve i'tirâf itmekle merkûme Reşide'nin zimmetini ibrâ ve iskât itdikde merkûme Reşide dahi ikrârlarını tasdîk ve ibrârlarını mu'terif ve mukarrun-leh ikrâr ve i'tirâflarıyla sıhhat-i bey' ve şirâ ve ibrâya hükm olduğu vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 5 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftüzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:67 B/ 3

Türkçe İbra İlamı 2 N 1274 16 Nisan 1858

Medîne-i Mardin sâkinlerinden Mehmed bin Seyyid Ömer nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i eznerde hâzır olup kazâ-i Cizre sâkinlerinden Cabur veled-i Baho ve Koca nâm zimmînin üzerine bi’l-muvâcehe da‘vâ ve takrîr-i kelâmında gıbbe’t-tasdîkî’ş-şer‘î müsbitü’l-vekâle olduğım Diyarbakır sâkinlerinden Tomas veled-i Armoş veled-i Bedros nâm zimmînin geçen altmış dokuz senesine mahsûben Acıpınar boyahânesi bedel-i iltizamından bermûceb-i sened ... yüz elli guruş alacağı hasm-ı mezkûrun zimmetinde olup ve iddi‘â ve ahz ve kabza merkûmun tarafından vekîl-i mutlak bulunmuş olduğumdan el-yevm şer‘le su’âl ve meblağ-ı merkûm tahsiliyle bana tavsîli matlûbumdur didikde gıbbe’s-su’âl hasm-ı mezkûr meblağ-ı merkûm ile vekâletine ikrâr ve tasdik ile olduğunda müdde‘â-fîhi meclis-i şer‘de müdde‘î-i merkûma ifâ eyledikde müdde‘î-i merkûm dahi meblağ-ı mezkûrun İltizâm bi’l-vekâle ahz u kabz ve ibrâ eyledüğüne ikrâr ve i’tirâf itmekle vukû‘ı üzre arz ve i‘lâm olundu fi 2 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftüzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:68 A/ 1

Türkçe Binek Davası 7 N 1274 21 Nisan 1858

Medîne-i Mardin sâkinlerinden Hüseyin bin Abdal nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre sâkinlerinden Ömer bin Hacı Davud nâm kimesnenin üzerine bi’l-muvâcehe da‘vâ ve takrîr-i kelâmında bundan beş altı seneden akdem kendü hayvânâtımı ecîr-i hâssıma tesîmiyle Siird canibine irsâl eyledüğüm esnâda hasm-ı merkûm bi-gayrı hakkın kimesne tarafından ana izin ve ruhsat virilmeksizin hayvânât-ı mezkûremden bir dorı esteri gasb ve rukûb idüp ve altında arkası kırılıp inkisâr-ı mezkûrdan telef ve hâlik olduğundan el-yevm şer‘le su’âl ve hîn-i gasbında kıymeti olan bin guruşu ana bi’t-tazmîn meblağ-ı merkûmı kendüsünden tahsîl ve bana i’tâ ve tavsîli matlûbumdur didüğünde gıbbe’s-su’âl hasm-ı merkûm cevâbında fi’l-hakîka bundan beş altı seneden akdem müdde‘î-i mezkûrun zikr olunan dorı esterini ecîri yedinden ahz ve

rukûb ve altımda arkası kırılıp telef ve hâlik olduğu vâki' ise de lâkin bundan üç dört seneden akdem damânıyla beni mutâlebe ve müslimûn-i muslihûn tavassutlarıyla musâlaha olup bendenh iki yüz guruş râzî olmağla bedel-i sulh olan meblağ-ı mezbûrî ana te'diye ve îfâ ol dahi ba'de'l-kabz zimmetimi husûs-i mezkûra müte'allık olan kâffe-i de'âvî ve mutâlebât ve âmme-i eyman ve muhâsamâtdan ibrâ-i âmm-ı kâtı'u'l-hısâm ile ibrâ ve iskât itmişdir el-hâletü hâzihî benimle bir gûna da'vâsı kalmamışdır diyü def'le mucâb oldukda gıbbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr dâfi'-i merkûmdan makâline muvâfık ve def'-i meşrûhuna mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer'iyeye taleb olundukda ahrâr-ı udûl-i ricâl-i müslimînden ve Mardin ahâlîsinden Ömer bin abdal ve Hasan bin Halil en-Na'im nâmân kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup ve lede'l-istişhâd her biri dâfi'-i merkûmun def'ine muvâfık ve mutâbık müttehidü'l-lafz ve müttefikü'l-ma'nâ edâ-yı şehâdet-i şer'iyeye eylediklerinde şehâdetleri ba'de't-tezkiye ve't-ta'dîl hayyiz-i kabûlde vâki'a olmağla müş-cebince ba'de'l-hükm müdde'î-i mezkûr da'vâsını ba'de'l-ibrâ şâyi'-i istimâ' ve kabûl olunmayup mu'âraza-i nâ-becâdan men' olunduğı vukû'ı üzre arz ve î'lâm olundu fî 7 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:68 A/ 2

Türkçe Alacak Verecek 7 N 1274 21 Nisan 1858

Medîne-i Mardin sâkinlerinden Maksî-Lolo veled-i Yosef Mellâh nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre sâkinlerinden Amos veled-i Abdülehad Erimli nâm zimmînin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan akdem hasm-ı mezkûra bi-tarîkı's-şirketi yigirmi sekiz bin guruşu î'tâ idüp ve ol dahi ahz u kabz ve î'mâl itdükde meblağ-ı mezkûrun hisseme â'id olarak bir def'ada iki bin yedi yüz guruş ve diğer def'ada bin iki yüz guruş ribh zuhûrundan sonra on yedi mâhde dahi î'mâl idüp ve müddet-i mezkûrede bir mikdâr ribh hâsıl olduğu derkâr ise de gerek mukaddemâda zuhura gelen ribhler ve gerek mu'ahharan vâki' olan ribhi bi'l-cümle benden ketm ve ihfâ eyleyüp şirketin muhâsebesi rü'yet itdükde asıl mâl-ı şirketten ba'de'l-muhâsebe zimmetinde görünen üç yüz yetmiş beş guruş otuz paranın î'tâsına da ta'allül ve

muhâsebede Hüdayioğlı tarafından iki yüz on beş guruş ve Maksı Aleksı veled-i Talat Melho tarafından yüz guruş ve Gelmedizâde Hacı İbrahim Ağa'nın tarafından rahi bin yedi yüz ve diğer def'a dahi altmış guruşı izâ'a birle karındaşım Mahpenk Yahûdî tarafından i'tâ olan dokuz elli guruşı ve Acioğlı'ndan cemran ve carkmar esmânından üç yüz guruş .. idhâl eyleyüp ve ondan başka üç yaşında olarak altı yüz guruş kıymetlü mukaddem bir re's ve istihlâk eylemiş olduğından el-yevm şer'le su'âl ve zikr olunan şirketimizin muhâsebesini tekrâr rü'yet ve nümûdâr olacak ribhleriyle zimmetine geçmiş olan hukûk-i mezkûremi andan tahsîl ve bana i'tâ ve îsâl olunması matlûbumdur didükde gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka müdde'î-i mezkûr ile şerik olduğını ve zikr olunan yigirmi sekiz bin guruşı bana i'tâ ve ben dahi alup bir müddetde ixmâl itdikden sonra numûdâr olduğı vâki' ise de ba'dehu şirketi fesh ve re's-i mâl-ı şirket ana redd ve i'tâsıyla muhâsebeyi yegân yegân rü'yet ve ba'de külle hesâb üç yüz doksana beş guruş otuz parazuhûr idüp yüz guruşı benim zimmetimde alacağı tebeyyün itdikde re's-i mâl ve ribhiyle ahz u kabz ve istîfâ..... ve zikr olunan üç yüz doksana beş guruş otuz para ile hınta bahasından olan iki yüz guruşun miyânemizde cârî olan kâffe-i mu'âmelât ve ahz u i'tâ ve şirketin de'âvîlerinden ve husûsât-ı sâ'ireye müte'allık olan kâffe-i de'âvî ve mutâlebât ve âmme-i eyman ve muhâsamâtdan ibrâ-i âmm-ı kâti'u'l-hısâm ile ibrâ-i zimmetimi ibrâ ve iskât itmiş olduğına beyyine ve burhânım vardır diyü def'le mucâb oldukda gıbbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr dâfi'-i hasm-ı merkûmdan makâline muvâfik ve def'-i meşrûhasına mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer'iyye taleb olundukda ahrâr-ı udûli ricâl-i müslimînden ve Mardin tüccârân-ı mu'teberânından Hacı Abdülkerimzâde Abdülgani bin Faris ve tâ'ife-i ... Yosef ibn el-Kahhâr ve Cabo veled-i Kazırşeh nâmûn kimesneler li-ecli'ş-şehâde eclis-i şer'a hâzırûn olup ve lede'l-istişhâd her biri dâfi'-i merkûmun def'ine muvâfik ve makâline mutâbık müttehidü'l-lafz ve müttefikü'l-ma'nâ edâ-yı şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde şehâdetleri ba'de't-tezkiyeti ve't-ta'dîl hayyiz-i kabulde vâki'a olmağla mücebince ba'de'l-hüküm Muhâsebe-i sahiha cârî olduğı ve mâl-ı şirket ile ribhi müdde'îye vâsıl olduğı ve müstesnâ olan mebâliğin yekdiğirin zimmetini kâffe-i de'âvîden ibrâ-i âmm ve iskât-ı tâm ile ibrâ ve iskât eyledüği bâ-beyyine-i selâse ba'de'l-ibrâ müdde'î-i mezkûrun işbu da'vâsı şâyân-ı kabûl olunmayup ancak meblağ-ı müstesnâ-yı mezkûrun mâ'adâsı husûsunda olan da'vâsı

lağv ve mubtıla olmağla meblağ-ı müstesnâ-yı mezkûrı dahi be't-tahsîl ana i'tâ ve tavsîl eylediği vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 7 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:68 B/ 1

Türkçe Yaralama İlamı 11 N 1274 25 Nisan 1858

Medîne-i Mardin'e muzâf Kal'atülmera karyesi sâkinelerinden Saydı bint-i Şamon nâm avrat meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hazır olup karye-i mezkûre sâkinelerinden Alo veled-i Kas Yakub nâm zimmînin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında hasm-ı merkûm hânemizin ahcârından bir mikdâr ahcârı gasb ve dîvârında binâ itdikde ahcâr-ı mezkûreden dolayı oğlum Cabur veled-i Alo ile münâza'ası hâsıl olup ve münâza'aları mudarebeye münkalib olıcak oğlum merkûm Cabur'ı yedinden tahlis itmek için miyânelerine varduğumda hasm-ı mezbûr beni dahi seb idüp bir de yerden taş ref'le amden başıma darb ve başımın cerh itmiş olduğundan el-yevm şer'le su'âl ve hakkında mûcib-i şer'inin icrâsı matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka ahcâr için müdde'iyenin oğlu Cabur el-mezkûr ile munâza'amız vâki' olduğu sahîh ise de lâkin oğlu el-merkûm beni darb idüp ben müdde'iyeyi darb itmemişim diyü inkâr ile mucâb oldukda müdde'ye-i mezkûrenin cerhi ba'de'l-keşf ve'l-mu'âyene cerhi mütehakkık olup ve müdde'âsı üzre kendüsinden beyyine-i şer'iyeye talep olundukda ahrâr-ı udûl-i ricâl-i Nasârâdan karye-i mezkûre sâkinelerinden Noyan veled-i Aylo Corci ve Musa veled-i Baho ve Şamas Saudi veled-i Maksi Corci nâmûn kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırûn olup ve lede'l-istişhâd müdde'ye-i mezkûrenin makâline muvâfık ve müdde'âsına mutâbık müttehidü'l-lafz ve müttefikü'l-ma'nâ edâ-yı şehâdet-i şer'iyeye itdiklerinde şehâdetleri ba'de't-tezkiye ve't-ta'dîl hayyiz-i kabûlde vâki'a olup mücebince ba'de'l-hükm hasm-ı mezbûr müdde'ye-i mezkûreyi seb ve taş ile başını darb ve cerh eylediği şer'an sâbit olup ve ta'zîri icrasıyla hakkında hükûmet-i adl terettüb eylediği vukû'ı üzre huzûr-i âlîlerine arz ve i'lâm olundu fi 11 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:68 B/ 2

Türkçe Alacak Verecek 11 N 1274 25 Nisan 1858

Mardin sancağına muzâf Masartı karyesi sâkinlerinden Haso bin Mehmed Bektaş nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup karye-i mezkûre sâkinlerinden İsmail bin Haseki Şehî nâm kimesnenin üzerine bi’l-muvâcehe da‘vâ ve takrîr-i kelâmında karye-i mezkûre akârında vâki‘ olup li-ebeveyn karındaşım Şemo’nun üzüm bağı dimekle ma‘rûf on bir kıt‘a üzüm bağı karındaşım Şemo el-mezbûrun hâl-i hayâtında hasm-ı merkûma dört yüz guruşla bey‘ eylediği vâki‘ ise de lâkin semeninden karındaşıma yüz guruş ve bana altmış guruş i‘tâsıyla iki yüz kırk guruş zimmetinde kalup kable’l-istîfâ Şemo’nun vefâtı vukû‘ıyla verâseti bana râci‘ olup mütebaki olan meblağı emâneten mutâlebe eylediğimde îfâ ve i‘tâsından ebâ ve imtinâ‘ eylemiş olduğundan başka karye-i mezkûrede vâki‘ zaho bağı dimekle diğer bir kıt‘a üzüm bağı babam Maho’nun mülki iken vefâtı vukû‘ıyla ol dahi bana râci‘ olmağla hasm-ı mezkûr bi-gayri hakkın müsevveg-i şer‘î üzerine vâz‘-ı yed itmiş olduğundan el-yevm şer‘le su’âl ve bey‘ olan üzüm bağından kalan iki yüz kırk guruşun tahsîli ile zikr olunan diğer üzüm bağının şer‘ ve bana teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe’s-su’âl hasm-ı merkûm cevâbında fi’l-hakîka karye-i mezkûrede vâki‘ Şemo el-mezbûrun bağı hâl-i hayâtında dört yüz guruşla bana bey‘ idegeldüğü vâki‘ ise de lâkin semeninden kendüye üç yüz guruş i‘tâ ve teslîm eylediğimde semeninden seksen guruş hakkı bâki kalmışidi ba‘de vefâtihi anın dahi vârisi bulunan müdde‘î-i mezbûra îfâ ve teslîm eylediğimde bir akçe hakları zimmetimde kalmamışdır ve zikr olunan Reşo’nun üzüm bağı dahi bundan üç seneden akdem mâliki bulunan müdde‘î-i mezkûrun karındaşı oğlu Reşo el-mezbûr tarafeynden îcâb ve kabûli havî ve şurût-i müfsideden berî ve ârî olarak üç yüz on iki guruş ile bana bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile bey‘ ben dahi ahz u kabz ve tesellüm ve def‘-i semen ve teslîm-i müsemmen eylediğim hâlde müdde‘î-i mezkûr inde’l-bey‘ hâzır ve şirâya muttali‘ ve nâzır ve müddet-i mezkûre zarfında vâki‘ olan tasarrufuna nâzır ve bi-gayri özrin şer‘î da‘vâdan fâriğ ve sâkit bulunmuş olduğundan el-yevm da‘vâsı mesmû‘ değildir diyü def‘le mucâb oldukda gıbbe’l-istintâk ve akîbü’l-inkâr dâfi‘-i merkûmdan def‘ine muvâfık ve mutâbık beyyine-i şer‘iyye taleb olundukda ahrâr-ı udûl-i ricâl-i

müslimînden Mahmud bin İlyas ve Derviş bin Haso nâmân kimesneler şehâdetleriyle üç yüz guruş Şamo'nun makbûzı olduğına isbât itmiş ise de meblağ-ı mezkûrun bi't-tamâm îfâsına ve diğer üzüm bağı el-mezkûra vâki' olan def'i üzerine beyyine-i şer'îyye talebinde miyânelerinde müslimûn-i muslihûn tavassutlarıyla müdde'î-i mezkûr da'vâsı el-mezbûrdan elli guruş üzerine inşâ-i akd-i sulh eylediklerinde anın dahi sulh-i mezkûrî kabûl ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezkûrî ahz u kabz ve hasm-ı mezbûrun zimmetini gerekr bey' olan üzüm bağı el-mezbûrun mütebaki olan semeninden ve gerek Reşo el-mezbûrun bâğına müte'allık olan kâffe-i de'âvî ve mutâlebât ve âmme-i eymân ve muhâsamâtdan ibrâ-i âmm-ı kâtî'u'l-hısâm ile ibrâ ve iskât hasm-ı mezbûr dahi medfû'ı olan bedel-i sulh-i mezkûra müte'allık kâffe-i de'âvî ve mutâlebâtdan zimmetini ibrâ ve iskât ve yekdiğerin zimmetini ibrâ ve iskât itmiş olduğu vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fî 11 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftûzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:69 A

Türkçe Alacak Verecek İlamı 11 N 1274 25 Nisan 1858

Ispartalı'l-asl olup esbak Mardin sancağı sergerdesi bulunan Yusuf Bey bin Hüseyin Bey nâm kimesne Mardin meclisine mahsûs olan odada a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde mün'akid olan meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûrede mütemekkinlerinden ve tâ'ife-i Hıristiyandan esbak zabtiyegânın kâtibi bulunan Maksi Nano veled-i Cerco veled-i Maksi Sabor nâm zimmînin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında geçen yetmiş bir senesine mahsuben Mardin sancağı zabtiyegânının sergerdeliği hizmetinden infisâl-i âcizânem vukû'ıyla livâ-i mezkûrun mal sandığından ve benim refâkatimde olup ma'âşları kendü mâlımdan virilmiş olan kırk dokuz nefer ile bir çavuşun işlemiş olan güzeşte iki mâh on günlük ma'âşımızı istifâ itmeden evvel sefere müterâhî olduğımdan merkûm Maksi Nano zabtiyegân kâtibi bulunduğu hasebiyle hod be-hod zabtiyegânın ma'âşları muhâsebesi sanduk-ı mezkûr ile nevbet idüp birle o münâsebetle sergerdelik ma'âşımı dahi beher mâhde beşer yüz ellışer guruşdan refâkatimde olan çavuşun yüz otuz guruşdan ve neferâtın yüzer guruşdan olarak hesâb ve rü'yet itmekle iki mâh on günlük hesâbı olup bana â'id ve râci' olan min

haysü'l-mecmû' on üç bin on dokuz guruşu bilâ vekâlet-i sâbika fuzûlî olarak sanduk-i mezbûrdan ahz u kabz ve istifâsıyla ale'l-hesâb olarak mukaddemâ sancakdârım Mehmed Bey ve Çavuşu yeniçeri ağaya dahi virdüm beş yüz guruşu bana virmek üzere merkûmândan istirdâd eyleyüp/ ve cem'an on üç bin beş yüz on dokuz guruş hakkım zimmetine geçürdükden sonra Mardin sandığından Süleyman Bey'den dolayı dört yüz yetmiş guruşluk ve Sulak karyesinin ahâlisine ta'yînâtdan olarak yetmiş guruşluk ve Savur kazâsı havâlesi olan iki bin guruş ile Cezre'den vurûd iden yüz elli guruşluk ve Kadir Ağa'dan tarafıma üç yüz guruşluk ve bir nefer zabtiye tarafından elli guruşluk ve Araban karyesine olan ta'yînâtdan dolayı üç yüz elli dokuz guruşluk ve İbrahimiye karyesinin üç yüz elli guruşluk ve Gurs nâhiyesinin yüz guruşluk ve Pîran karyesinin bin guruşluk ve Derviş Bey'e virdüğü bin guruşluk ve gümrükden alınan iki yüz guruşluk ve varaka-i sahîha bahâsı olan iki yüz guruşluk ve masârıfa müte'allık olan üç yüz guruşluk ve ta'yînât bahâsından iki yüz elli guruşluk ve Hâce Osib'den dolayı iki yüz guruşluk ve Arab Abdullah'dan tarafıma bin iki yüz on beş guruşluk ki cem'an sekiz bin iki yüz on dört guruşa bâliğ olan senedâtımı meblağ-ı mezkûrdan hesâb ve tesviyesi icrâsıyla tahlis itmiş ise de kusûr kalan beş bin üç yüz beş guruş hakkımı zimmetine geçürmüş ve neferât-ı mezkûrenin hukûkî bi'l-cümle kendü tarafımdan îfâ oulnageldüğünden zimmetinde geçen meblağ-ı mezkûr benim hakk-ı sarıhim kalup ve el-hâletü hâzihî anınla mutâlebe eyledüğimde bana redd ve i'tâsından ibâ ve imtinâ' eylemiş olduğundan el-yevm şer'le su'âl ve meblağ-ı mezkûrî kendüsinden bi't-tahsîl bana i'tâ ve tavsîli matlûbumdur didükde gibbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka târîh-i mezkûrad müdde'î-i mûmâ-ileyh sancak-ı mezkûrufn zabtiyegânlığı sergerdeliğinden infisâli vukû' ve sefere azimeti mülâbesesiyle ben dahi asâkir-i merkûmenin kâtibi bulunmuş olduğımdan asâkir-i merkûmenin muhâsebesi sanduk-i mezkûr ile rü'yet eyledüğüm vakitte mîr-i mûmâ-ileyhin muhasebesiyle refâkati bulunan kırk beş nefer zabtiye ve bir nefer çavuşun muhâsebesi dahi taraflarından vekîl olmaksızın sanduk-i mezkûr ile rü'yet ve iki mâh on günlük istihkâkları ahz u kabz idegeldüğüm vâki' ise de ancak istihkâkları bi'l-cümle on bir bin altı yüz elli üç guruşa bâliğ olup ve Mülâzım Ahmed Bey'e ve Çavuş Şehmus Ağa'ya ale'l-hesâb olarak virdüğü beş yüz guruşu dahi ana istirdâdından sonra iki bin yüz elli üç guruş hakkı zimmetime terettüb idüp ve meblağ-ı mezkûrdan zikr olunan sekiz bin yüz on dört guruş olan senedâtımı

tahlis ve mahsûbiyeti icrâ icrâ itdikden sonra Mardin a'zâsından Abdi Efendi'ye üç yüz yetmiş beş ve Süleyman'dan dolayı Abdülgani Çelebi'ye olan üç yüz altmış iki buçuk guruş ve Kadir Ağa'ya elli guruş ve Sarin karyesinin muhtarına altı yüz elli ve Hâce Osib'e bin yüz guruş ve Hacı Emin Ağa'ya bin altmış iki buçuk guruş duyûnâtı görölüp meblağ-ı mezkûr yedimden ve hesabımdan tesviye ve îfâ eyleyüp ve Diyarbakır'a li-ecli'l-hesâb azîmetim vukû'unda üç yüz yigirmi guruş benim masârifim olmağla ol dahi bi'l-hesâb bende bir gûna hakkı kalmadı diyü ol vecihle on iki bin yüz elli üç guruşa ikrâr ile mucâb oldukda mîr-i merkûm zikr olunan sekiz bin iki yüz guruşun mâ'adâsından mârru'z-zikr olan Şehmus Efendi ve Abdülgani ve Ali ve Kadir Ağa'ya ve Sarin karyesi muhtarına ve Hâce Osib'e ve Hacı Emin Ağa'ya benim bir gûna borcum yok idi ve kendü tarafımdan olarak merkûmûna bir akçe virmemiş virmiş olsa bile fuzûlî olarak ta'ammüden ve bi-gayri hakkın akçemi virmişdir ve Diyarbakır'da vâki' olan kendüsünün masârifâtı dahi bana lâzım gelmez diyü ifâde ve Sarin muhtarına bâ-sened zikr olunan üç yüz elli guruş sahîhan virmiş ise senedini bana i'tâsında ona mahsûbiyetini icrâ iderim didikde fi'l-hakîka hasm-ı merkûm Maksî Nano bilâ emr ve lâ-vekâletin ve fuzûlen ve ta'ammüden üç bin iki yüz doksan guruş virmiş is e kaç kesâna virdüğü inde'l-hesâb numûdâr olup ve bu tasarrufâtı sıhate makrûn olsa bile mîr-i mûmâ-ileyhin gaybubeti hâlinde zabtiyegân kâtibi merkûm Maksî Nano'ya damânı lâzım gelüp andan istirdâdı lâzım geldiği vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 11 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:69 B/ 1

Türkçe Alacak Verecek İlamı 18 N 1274 2 Mayıs 1858

Medîne-i Mardin sâkinlerinden Hâfizzâde Mehmed Efendi bin Şehmus nâm kimesne meclis-i şer'î şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûreye muzâf Ömeryan kazâsı kurâsından Kuri karyesi ahâlisinden Reşo bin Vaşo nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan bir seneden akdem mâlik olduğım bir kır kırsığın nısfı merkûm Reşo'ya üç yüz guruşa bey' ve teslîm idüp ve ol dahi iştirâ ve temellükünden sonra zikr olunan

kısraktan hissesini âhara âhara bey' ve kısrakın teslimini benden istizânitdiğinde satup teslim ideceğin adam benim yanıma celb ve bana irâ'e itmedikçe kızrağı teslim itmeye diyü ana tenbîh itmişiken hasm-ı merkûm kısrak-ı mezkûreden hissesini benden istizân ve Korılı ahâlîsinden Mehmed bin Hasan nâm kimesneye üç yüz guruşla bey' ve müşterisi yanıma celb ve bana irâ'e itmeksizin kızrağı teslim idüp ve kısrak-ı mezkûre merkûmun yedinde telef ve hâlik olmuş olduğundan hasm-ı mezbûr ana tesliminde vâki' olan ta'addîsine mebnî el-yevm şer'le su'âl ve nısf hissemın kıymeti olan üç yüz guruşı merkûm Reşo'ya tazmîn olunması matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka müdde'î-i mezkûrun kısrakının nısfını ol vecihle iştirâ ve temellük ce bey'ini istizân idende dahi bana müşterisini celb ve irâ'e eyle diyü tenbîh itdüğü vâki' ise de ancak ben dahi kısrak-ı mezkûre ile hissemın şirâsına ol vakit tâlib olan mezbûr Mehmed bin Hasan'ı müdde'î-i mezkûrun yanına celb ve ihzâr ve buna hissemi bey' ve kızrağı teslim ideceğim diyü ana istizân ve ihbâr itdüğimde ol dahi bana icâzet virüp ve huzûrunda merkûm Mehmed'e hissemi bey' ve kızrağı teslim itmişim diyü def'le mucâb oldukda gıbbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr dâfi'-i hasm-ı merkûmdan müdde'âsına muvâfik ve def'-i meşrûhuna mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer'iyeye talep olundukda ahrâr-i udûl-i ricâl-i müslimînden Korılı Abdullah bin Hüseyin ve Harbeli Yusuf bin Bero nâmân kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup ve lede'l-istişhâd her biri dâfi'-i mezbûrun def'ine muvâfik ve mutâbık müttefikü'l-lafz ve müttehidü'l-ma'nâ edâ-yı şehâdet-i şer'iyeye itdikde şehâdetleri ba'de't-tezkiyeti ve't-ta'dîl hayyiz-i kabûlde vâki'a olup mûcibince ba'de'l-hükm kısrak-ı mezkûre müdde'î-i mezbûrun icâzet ve ruhsatıyla merkûm Mehmed bin Hasan'a teslim olundığı sâbit olup ve bu sûretle hasm-ı mezbûrun bir gûna ta'addîsî vâki' olmadığından ana bir damân dahi lâzım gelmediği vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 18 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftüzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:69 B/ 2

Türkçe Binek Davası İlamı 17 N 1274 1 Mayıs 1858

Mardin sancağına muzâf Sarin karyesi sâkinlerinden Hüseyin bin Ahmed nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup

medîne-i mezkûreye muzâf Gurs nâhiyesi kurâsından Harman karyesi sâkinlerinden Selo bin Mehmed el-Köse nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîri kelâmında işbu mevcûd ve müşâhede olunan siyah merkep bundan bir seneden akdem yedimden zâyi' ve el-hâletü hâzihî hasm-ı merkûmun yedinde bulmuş olduğundan el-yevm şer'le su'âl ve hasm-ı mezkûrun yedinden bi'l-istihkâkî'ş-şer'î nez' ve bana teslimi matlûbumdur didüğünde gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka zikr olunan merkep üzerine bi'l-mülkiye vaz'-ı yed eyledüğünü ikrâr eylemiş ise de lâkin müdde'î-i mezkûrun mülki olup bundan bir seneden akdem yedinden sirkat olundığı ma'lûmum değildir diyü mucâb oldukda müdde'î-i merkûmdan müdde'âsına muvâfık ve makâline mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer'iyeye talep olundukda ahrâr-ı udûl-i ricâl-i müsliminden Harmanlı Ahmed bin Ahmed el-Leylâkî ve Şeritli Abdurrahim bin Mehmed nâmân kimesneler li-ecli'ş-şehâde maclis-i şer'a hâzırân olup ve lede'l-istişâdi'ş-şer'î fi'l-hakîka işbu mevcûd ve müşâhede olunan siyah merkep müdde'î-i mezkûrun hâlis mülki ve emlâkı olup bundan bir seneden akdem yedinden sirkatle zâyi' olduğına şâhidleriz ve şehâdet dahi ideriz diyü her biri müdde'înin müdde'âsına muvâfık ve mutâbık müttefikü'l-lafz ve müttehidü'l-ma'nâ edâ-yı şehâdet-i şer'iyeye eylediklerinde şehâdetleri ba'de't-tezkiyeti ve't-ta'dîl hayyiz-i kabûlde vukû'ıyla müdde'î-i mezbûra lâzım gelen yemîn-i şer'î gıbbe't-tahlîf zikr olunan siyah merkep müdde'î-i mezbûrun hâlis mülki olduğu bi'l-beyyineti'l-âdile şer'an sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î lâhık olmağla hasm-ı mezbûrun yedinden nez' ve mezbûra teslim ve kendüsi dahi bâyi' üzerine virdüğü semen ile rucû'una tenbîh-i şer'î olduğu vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 17 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa: 70 A / 1

Türkçe Fekk-i Rehin İlamı 17 N 1274 1 Mayıs 1858

Mardin sancağına muzâf Gurs nâhiyesi kurâsından Gurs-i Evsat karyesi sâkinelerinden Faki bint-i Zahir nâm avrat tarafından zât-ı mezbûreyi ma'rifet-i şer'le ârifân olan Hasan bin Keleş ve Oso bin Keşgo nâmân kimesnelerin şehâdetleriyle vekîl olduğu sâbit ve sübût-i vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Mollâ

Mehmed bin Mollâ Halil nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup karye-i mezkûre sâkinlerinden Ahmed bin Mehmed Selo nâm nâm kimesnenin üzerine bi’l-muvâcehe da‘vâ ve takrîr-i kelâmında karye-i mezkûre akârında vâki‘ taraf-ı kible ve şimâlîsi Ali Fatıma mülki ve taraf-ı şarkîsi nehre ve taraf-ı garbîsi Hasan Ağa bin Abdullah Ağa’nın mülkine muntehî ve mahdûd olan bir kıt‘a bağçenin bi-cümleti’l-hudûd ve’l-müştemilât müvekkilemin babası Zahir’in mülk-i sarihi olup ve ba‘de vefâtihî kızı müvekkilem el-mezbûreye â’id ve râci‘ oldığı derkâr ise de bağçe-i mezkûreğ müvekkilemin ammizâdesi Hamoş bin Hasan nâm kimesne bundan yigirmi dört seneden akdem hasm-ı mezkûra dört yüz elli guruşa bey‘an bi’l-vefâ ile bey‘ eyleyüp ve müvekkilem dahi şimdiye kadar fekk ve istirdâdına iktidârı olamadığından hâlî üzre kalmış iken el-hâletü hâzihî müvekkilem el-mezbûre hasm-ı mezkûrun medfû‘ı olan meblağ-ı mezkûrı ana reddiyle bağçenin istirdâdı murâdı oldukda hasm-ı mezkûr ibâ ve imtinâ‘ eylemiş olduğundan el-yevm şer‘le su‘âl ve bağçe-i mezkûrenin teslîmiyle beraber müddet-i mezkûrenin zarfında gılâlından istihlâk eylediği esmârının kıymeti tahsîl ve bana i‘tâ ve tavsîli bi’l-vekâle matlûbumdur didüğünde gıbbe’s-su‘âl hasm-ı merkûm cevâbında fi’l-hakîka bağçe-i mezbûreye bi’l-mülkiye vaz‘-ı yedini ikrâr idüp lâkin müdde‘iye-i mezkûrenin babası el-mezbûrun vefâtı vukû‘ıyla ammizâdesi bulunan Hamoş el-mezbûr babası tereksinden şerâ’it-i sıhhat-i sulh-i tehârüc-i mevcûde olduğu hâlde alâ sebîli’t-tehnârüci’ş-şer‘î hissesinden evfer olan mikdârıyla musâlaha ve ihrâc idüp ve ol dahi ol vecihle musâlahayı kabûl ve tereke-i mezkûreye müte‘allık olan kâffe-i de‘âvî ve mutâlebât ve âmme-i eymân ve muhâsamâtdan ammizâdesi el-merkûmun zimmetini ibrâ ve iskât itdikden sonra bundan yigirmi dört seneden akdem merkûmenin mahzarında tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî şurût-i müfside ve mubtiladan berî ve ârî olarak bey‘-i bât-ı sahîh ile beş yüz guruş kıymetle bağçe-i mezkûreyi bana bey‘ ve teslîm ve kabz-ı semen ve teslîm-i müsemmen eylediğine âlime ve nâzıra ve târîh-i mezbûrdan dahi bağçe-i mezkûrede vâki‘ olan tasarrufuma muttali‘a ve sâkite olup bilâ özr-i şer‘î da‘vâdan tarike ve fâriğa olduğına binâ‘en el-hâletü hâzihî bağçe-i mezkûrenin iddi‘âsına dahi salâhiyeti kalmamışdır diyü def‘le mucâb oldukda gıbbe’l-istintâk ve akîbü’l-inkâr dâfi‘-i merkûmdan makâline muvâfık ve def‘-i meşrûhuna mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer‘iyye talep olundukda ahrâr-ı udûl-i ricâl-i müslimînden Oso veled-i Keşko ve Hasan bin Keleş

nâmân kimesneler li-ecli'ş-şehâde heclis-i şer'a hâzırân olup ve lede'l-istişhâd her biri dâfi'-i mezbûrun makâline muvâfık ve mutâbık müttefiku'l-lafz ve müttehidü'l-ma'nâ edâ-yı şehâdet-i şer'iyye itdikde şehâdetleri ba'de't-tezkiyeti ve't-ta'dîl hayyiz-i kabûlde vâkı'a olup mûcibince ba'de'l-hükm bey'-i bât-ı mezkûreye ol vakitde âlime ve teslîm ve tesellüm ile müddet-i medîde-i mezkûrede olan müşterinin tasarrufuna te'hîrde ve da'vâdan bilâ öZR-i şer'î fâriğa ve sâkite olmuş olduğundan ve bu misillü on beş seneden mütecâviz bilâ öZR-i şer'î terk olunan de'âvînin istimâ'ından hükkâm-ı kirâm efendiler hazerâtı memnû'lar bulunmuş olduğundan elân müdde'î-i mezkûrun da'vâsı şâyân-ı kabûl ve istimâ' olundığı vukû'ı üzre huzûr-i âlîlerine arz ve i'lâm olundu fi 17 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftizâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:70 A/ 2

Türkçe Satış Davası 24 N 1274 8 Mayıs 1858

Medîne Mardin mahallâtından Bîmârîstân Mahallesi sâkinlerinden Receb bin Ali Receb nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre ahâlîsinden Hüseyin bin İbrahim Abdülizz nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında kun-rbünde olan Kantar Belöz vâdisinde vâkı' bir tarafı Müşkinli Hacı Davud bin Mollâ Musa'nın vereseşi mülki ve bir tarafı..... Ali Şeyho'nun vereseşi mülki ve taraf-ı râbî'i şakâka müntehî ve mahdûd olan baĸlık sülûsânı ammetem Ferhame bint-i Reco Şehmus'a râcî' iken el-yevm ammete ve ... izinsiz fuzûlî olarak baĸ-ı mezkûrî sekiz yüz guruşve Bir aded dolamaya hasm-ı mezbûra bey' ve teslîm eyledüğim vâkı' ise de bey'-i mezkûra ammetem icâzet virmeyüp ve birâderi El-yevm şer'le su'âl ve mebî'i istirdâd olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr cevâbında zikr olunan mülki olup içinde biraderinin bir hakkı olmadığı misillü ve kendisi ammetesi el-merkûmnin tarafından baĸın baĸın bey'ine Nasb ve ta'yîn olunduktan sonra ammetesi mahzarında olarak kendü hissesi bi'l-asâle ve ammetesi el-mezbûrenin hissesini bi'l-vekâle bana bey' ve teslîm ve ammetesi dahi bi'n-nefs bey'ini icâzet itmiş olduğundan bey'-i mezbûr miyânemizde sahîhan ve bi'r-rızâ olmuş olduğu ve el-hâletü hâzihî bey'ine kendüsi peşîmân olmuş olduğundan ol vecihle

nâ-mesmû‘ olan da‘vâya tasaddî eylemişdir diyü def‘le mucâb oldukda makâline muvâfık ve def‘-i meşrûhuna mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer‘iyye talep oldukda ahrâr-ı udûl-i ricâl-i müslimînden ve karye-i mezbûre ahâlîsinden Mehmed bin İbrahim bin Abdal ve Derviş bin Abdülkadir en-neccâr nâmân kimesneler li-ecli‘ş-şehâde meclis-i şer‘a hâzırân olup ve lede‘ş-şehâde her biri fi‘l-hakîka zikr olunan bağ-ı mezkûr müdde‘î-i mezbûrun ... merkûm bağın bey‘ine ammetesi Ferhame el-mezkûrenin tarafından vekâlet-i mutlaka ve bi-tamâmîhi ve kemâlihi ve hudûdihi ve müştetilâtihi ammetesi huzûrunda asâleten ve vekâleten merkûm Elli guruşluk kıymetinde müşâhede olunan bir aded dolamaya bey‘ ve teslîm ve ol dahi ve ammetesi dahi İcâzet-i sarîha virdüğüne şâhidleriz ve şehâdet dahi ideriz diyü ber-minvâl-i muharrer edâ-yı şehâdet-i şer‘iyye eylediklerinde gibbe murâ‘ât-ı şerâ‘iti‘ş-şehâde şehâdetleri ba‘de‘t-tezkiyeti ve‘t-ta‘dîl hayyiz-i kabûlde vâkı‘a olup mûcibince ba‘de‘l-hükm vekâlet-i mezkûresi Oldığı ve ammetesinin icâzesi dahi sarâhaten bulunduğu bi‘l-beyyine sâbit olmağla müdde‘î-i mezkûrun da‘vâsı lağv ve mubtila olup şâyân-ı istimâ‘ olduğu vukû‘ı üzre arz ve i‘lâm olundı fi 24 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftüzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:70

Türkçe Veraset ve Diyet 27 N 1274 11 Mayıs 1858B/ 1

Mardin sancağına muzâf Şeyhan nâhiyesi kurâsından Kartı karyesi sâkinlerinden iken bundan beş günden akdem katîlen vefât iden Mehmed bin Musa bin Şeyh Süleyman nâm kimesnenin verâseti ashâb-ı furûzdan zevce-i menkûhası Zero bint-i Osman bin Hacı Hasan ile sağîre kızı Ayşe ve asabât-ı nesebiyesinden amucası Şeyh Hasan bin Şeyh Süleyman nâmûn kimesnelere inhisârı lede‘ş-şer‘i‘l-âli zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra sağîre-i mezkûrenin tesviye-i umûr ve mesâlihlerine kıbel-i şer‘-i âlîden vasıyy-i mansûbı olan merkûm Şeyh Hasan müteveffâ-yı mezkûrun zevcesi Zero el-merkûmenin tarafından Şeyh Ahmed bin Şeyh Süleyman ve Haso bin Şeyh Numan nâmân kimesnelerin şehâdetleriyle bernehc-i şer‘î vekâleti ba‘de‘l-isbât kendü tarafından bi‘l-asâle ve sağîre-i mezbûrun tarafından bi‘l-vesâye müvekkilesi el-merkûmenin tarafından bi‘l-vekâle Mardin

meclisine mahsûs olan odada livâ kâ'immakâm-ı âlî-makâmı izzetlü Mustafa Rüşdi Efendi ile müftî-i belde ve sâ'ir a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde akd olunan meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup karye-i mezkûre sâkinlerinden Süleyman bin Raso nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan on dört günden akdem ki mâh-ı hâlin on dördüncü günü yevm-i Perşembe'de kable'z-zuhr sâ'at dört sularında olarak hasm-ı merkûm Süleyman bin Raso Diyarbakır canibinden gelür iken Meşîhân ziyâreti kurbünde esnâ-i râhda merkûm Mehmed bin Musa'ye tesâdüf idüp ve mezbûr ile derkâr olan adâvet-i kadîmesinden nâşî bi-gayri hakkın amden merkûm Mehmed'e bir tüfenk darb ve kurşunuyla sağ kolundan cerh itdikle ve cerh-i mezbûrdan müte'ellimen merkûm Mehmed sekiz gün zî-firâş olup ve müte'essiren vefâtı vâki' olmuş olduğundan el-yevm şer'le su'âl ve kâtili hasm-ı mezkûrun hakkında mûcib-i şer'înin icrâ olunması bi'l-asâle ve bi'l-vesâye ve bi'l-vekâle matlûbumdur didiğinde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr cevâbında külliyyen inkâr ile mucâb olup ve müdde'î-i mezkûrdan makâline muvâfık ve müdde'âsına mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer'îyye talep olundukda ahrârı udûl-i ricâl-i müslimînden ve karye-i mezkûre sâkinlerinden Hüseyin bin Hacı Ali ve Davud bin Şeyh Ramazan bin Şeyh Musa ve Reşo bin Osman nâmûn kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırûn olup ve lede'l-istişhâd her biri işbu mâhı hâlin on dördüncü günü yevm-i Perşembe'de mezbûr Süleyman bin Raso ben bu gün Diyarbakır canibinden gelür iken ziyâret kurbünde esnâ-i râhda kable'z-zuhr sâ'at dört sularında olarak mezbûr Mehmed'i görüp anımla münâza'am olmağla ana bir tüfenk darb ve kurşunuyla sağ kolunu cerh itdim diyü huzûrumuzda bi-tav'îhi's-sâf ikrâr ve i'tirâf itmiş ve merkûm Mehmed cerh-i mezkûrdan müte'ellimen sekiz gün zî-firâş olduğdan sonra müte'essiren dahi vefâtı vâki' olduğundan el-hâletü hâzihî hasm-ı merkûm Süleyman bin Raso mezbûr Mehmed bin Musa bin bin Şeyh Süleyman'ın dârib ve cârih ve kâtili olduğına alâ ikrârihi şâhidleriz ve şehâdet dahi ideriz didiklerinde gıbbe mürâ'ât-ı şerâ'iti's-şehâde şehâdetleri ba'de't-tezkiyeti ve't-ta'dîl hayyiz-i kabûlde vâki' ve mûcebince ba'de'l-hükm hasm-ı mezbûr Süleyman katîl-i mezbûr Mehmed'in kâtili olduğu sâbit olmağla tarafeyni fetvâ-yı şerîfeye havâle kılınup ve müdde'î-i mezbûrun yedine virilen fetevâ-yı şerîfe mûcibince katîl-i mezbûrun diyet-i kâmile-i şer'îyyesi olan on bin dirhem gümüş hasm-ı merkûm üzerine vâcib ve müterettib olup ve zikr olunan

diyetin tamâmı hasm-ı merkûmdan tahsîl ve müdde'î-i mezkûra tavsîli şer'an lâzım gelmiş olmağla vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundı fi 27 N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftûzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa:70 B/ 2

Türkçe Şufa Hakkı İlamı

Medîne-i Mardin sâkinelerinden iken bundan kaç seneden akdem Eğil kazâsında mütezevvice bulunan Ayşe bint-i Hamo Kostaki nâm avrat meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hazıra olup medîne-i mezkûre sâkinlerinden Zonlu Kubad bin Sadun nâm kimesneni üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında Mardin hâricinde Hamza Bey vâdisinde vâki' üzüm bağçemize muttasıl ve mülâsik olup taraf-ı şarkîsi Davud Kureyşî'nin mülki ve taraf-ı şimâlîsi Şıryanlı Şeyh Mehmed'in mülki ve taraf-ı garbîsi Musto Adile'nin mülki ve taraf-ı kıblîsi mülkûme müntehâ ve mahdûd olan bir kıt'a bağçe bundan üç mâhdan akdem tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî ve şurût-i müfside ve muhtıladan berî ve ârî olarak bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile hasm-ı mezkûr mâliki bulunan Ahmed Ahvarzî'den bin guruşa iştirâ ve temellük itdüğü benim mesmû'um oldığı anda derhâl şuf'aya muvâsebetle nefis-i Eğil'de taleb-i muvâsebeyi icrâ ve taleb-i takrîri dahi icrâsına bu cânibe vurûd-ı icrasıyla beraber semen-i medfû'ı olan bin guruşu mezkûra i'tâ ve bi's-şuf'a yedinden bağçe-i mezbûri iştirâ ve temlik eyledim oldukda hasm-ı merkûm bî-vechin şer'î tesliminden ibâ ve imtinâ' eylemiş olduğundan el-yevm şer'le su'âl ve bi's-şuf'a bağçe-i mezbûreyi medfû'ı olan semen ile müştêrî-i merkûmun yedinden nez' ve bana teslimi matlûbumdur didüğünde gıbbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka zikr olunan bağçeyi meblağ-ı mezkûr ile iştirâ ve temellük idüp ve bi'l-mülkiye tesellüm ve tasarruf itdüğüm vâki' ve müdde'îye-i mezbûrede hakk-ı şuf'ası olup taleb-i da'vâya ve takrîriyle taleb eyledüğü mütehakkık ise de ancak iskât-ı şuf'ası için ba'de'l-akd tahrîr-i vesîkada mechûletü'l..... hakk-ı şuf'asını iskât itmişim diyü ikrarıyla mucâb oldukda bağçe-i mezkûreyi olduğundan ... ba'demâ enîka-i vesîkada mechûletü'l-.....

Sayfa:71 A/ 1

Türkçe Ramazan Bayramı N 1274 14 Mayıs 1858

Nezd-i hakâyik-i vefd-i dâverîlerinde azâde-i külfîyye-i beyân ve tezkâr ve vâreste-i kayd tahrîr ve iş'âr bulunduğu vech üzre işbu sene-i mübâreke zü'l-meymenenin şehr-i Ramazân-ı mağfîret-nişânın gurre-i gurrâ-yı cihândârâsı geçen yevm-i Çarşamba'dan bi'r-rü'ye ve'l-beyyineti'l-mübeyyineti's-şer'îyye sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î lâhik olmuş olduğundan yevm-i Çarşamba-i mezkûrdan diğer yevm-i Çarşamba'ya on beş ve Pençşenbe'den bu günki yevm-i Pençşenbe'ye on beş gün hesabıyla şehr-imünîf-i âlem-i teşrîf-i mezkûrun ta'dâd-ı selâsîn ile münkâzî olup ve ikmâl ve itmâmı ile fariza-i sıyâmı dahi bi-lutfihi'l-meliki'l-mu'îni'l-cabbârın reşide-i hadd-i ihtitâm olmağın yarın alâ hayr ki yevm-i Cum'a şehr-i şerîf-i Şevvâl-i amîmuü'l-efdâl-i vâsi'u'n-nevâl ve kesîrû'l-menâlin gurre-i garrâ-yı kâtî-ârâsı olduğu ta'dâdü's-selâsînde derkâr olan sübût-i şer'îyyesine binâ'en yevm-i mezkûr yevm-i îyd-i sa'îd ve rûz-i ferah-mezîd-i sefîd ve ziyâfetinde hazret-i Rabbü'l-cûd olduğu ecilden beyne'l-enâm miyân-ı tâ'ife-i İslâmdan de'b-i kadîm-i mer'îyyü'l-icrâsı üzre kemâ yenbagî ve yelik ta'zîmen li-şe'â'irillâhi te'âlâ top ra'd âşûb ile i'lân ve işâ'ası lâzîme-i zimmet-i ümmet-i kazıyye-i Ahmediyye ve vâcibe-i diyânet-imillet-i Muhammediye'den olduğu vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundı fi selhi N sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa: 71 A/ 2

Türkçe Hırsızlık ve Katl İlamı 3 L 1274 17 Mayıs 1858

Fi'l-asl Diyarbakır ahâlîsinden olup el-hâletü hâzihî Mardin'de sâkine ve zâtı ta'rîf-i şer'î ile mu'arrefe olunan Minteha Hanım bint-i Hacı Bekir Beyefendi nâm kadunun tarafından Bekir bin Hasan ve Davud bin Kemal bin Şeko nâmân kimesnelerin şehâdetleriyle ber-nehc-i şer'î vekâleti sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î lâhik olan Amidi'l-asl fütüvvetlü Hacı Ömer Efendi bin Ahmed Efendi nâm kimesne Mardin meclisine mahsûs olan odada sancak kâ'immakâmı izzetlü Mustafa Rüşdi Efendi hazretleriyle müftî-i belde ve sâ'ir a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde akd olunan meclis-i şer'-i şerîf-i lâzîmü'l-izzî ve't-teşrîfde hâzır olup medîne-i Mardin

sâkinlerinden ve Raşti Aşîreti'nden Fethi bin Hacı Ömer Bey ve Ali bin Seyrânî ve Aboki bin Ömer bin Cebo nâmûn kimesnelerin üzerlerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında geçen şehr-i Ramazân-ı şerîfin yigirmi altıncı gicesinde husamâ-i merkûmûn rüfekaları bulunan Mellozâde Süleyman Bey bin Hacı Esad Bey ve Abdurrahman bin Hacı Timur Bey ve Ahmed bin Receb ve Şehanlı Haseki bin Şeyho nâmûn kimesnelerle beraber sû-i kasd ile leylen sâ'at iki râddelerinde oğlum İsmail Neşet Efendi'nin hânesine duhûl ve mûmâ-ileyh ile müvekkilemin emvâl ve eşyâ-yı ma'lûmelerini gasb itdiklerinde müvekkilemin câriye-i memlûkesi bulunan Yezîdiyyetü'l-asl Nakl-i Hûş ismiyle müsemmâ olan câriyemi dahi ihdâ' ve sirkat itmeleriyle zikr olunan hânedan ihrâc ve şehr-i mezkûrun yigirmi dokuzuncı günü yevm-i Pençşenbe'nin gicesinde mezbûr Aboki'nin hânesinde katl ve i'dâm ve cenâzesini dahi izâ'a ve ihfâ itmiş olduklarından el-yevm şer'le su'âl ve haklarında muktezâ-yı şer'înin icrâ olunması bi'l-vekâle matlûbumdur didüğünde gibbe's-su'âl husamâ-i merkûmûn cevâblarında fi'l-hakîka leyle-i mezkûrede rufekâlarımız el-merkûmûn ile beraber müdde'î-i mezkûrun mahdûmı efendi-i mûmâ-ileyhin hânesine hırsızlık için varup ma'lûmü'l-mikdâr olan emvâl ve eşyâlarını dahi sirkat itdüğümüz vâki' ve ol vakitte câriye-i mezkûre bize tebe'iyet itdüğünden kendümüz dahi beraberimizde alup efendi-i mûmâ-ileyhin hânesinden ihrâc ve gasb eylediğimiz mütehakkık ise de ancak merkûme müterâkib olduğumuz işbu mâtde-i sirkati zâhire ihrâc ve beyân itmemek için şehr-i mezkûrun yigirmi dokuzuncı Pençşenbe gicesinde zikr olunan hânedan yedimizle câriye-i mezbûreyi amden ip ile hunk ve i'dâm ve derhâl hâne-i mezkûrenin içinde cenâzesini dahi defn itmişüz diyü her biri bi't-tav'î's-sâf ve'r-rızâ sarîhan ve sahîhan ikrâr ve i'tirâf itdikde li-ecli'l-keşf ve'l-mu'âyene kibel-i şer'-i şerîfden nâ'ib-i menâb ta'yîniyle a'zâ-yı meclisden Mellozâde Mahmud Bey ve Amed Efendi sâ'ir ümenâ-i şer'le beraber hâne-i mezbûreye irsâl ve hânenin içi hafr olundukda câriye-i maktûle-i mezbûrenin cenâzesini mezbûhan hâne-i mezkûrede medfûne olduğu müşâhede olunup ve nâ'ib-i mûmâ-ileyh ile sâ'ir ümenâ-i şer' meclis-i şer'a avdet ve keyfiyet-i müşâhedesini ve keşf itdiklerini ifâde ve ihbâr itdiklerinde tekrar husamâ-i mezbûrûndan istintâk ve zâbihi merkûmûndan kangısı olduğu su'âl ve istifhâm olundukda merkûm Aboki ile Fethi câriye-i mezbûrenin boğazına li-ecli'l-hunk takduğumuz ip kıldan bulunduğundan ve her birimiz bir başını tutup müstemirren çeküp merkûmeyi hunk

ve i'dâm itdüğümüzde ip ile boğazı zebh olunmuş diyü ikrâr ve ihbâr idüp ve ikrarlarına binâ'en ve Fethi ve Ali ve Aboki el-merkûmûn câriye-i mezkûrenin amden kâtil ve zâbihleri oldukları bi'l-ikrâr şer'an sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î lâhik olduğu vukû'ı üzre huzûr-i âlilerine arz ve i'lâm olundu ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehül-emrindir tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis min şehr-i Şevvâli'l-mübârek sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftüzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Hsan bin Hamza min Rişmil

Sayfa: 71 B/ 1

Türkçe Gasb Davası İlamı 15 L 1274 29 Mayıs 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Medîne-i Mardin sâkinelerinden Vahide bint-i Hasan nâm avratın tarafından bi't-tescîli'ş-şer'î sebt-i vekâle olan oğlu Davud Efendi bin Şeyh Hüseyin nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre zu'amâlarından Mekkâreci Hanna veled-i Alagoro nâm zimmînin muvâcehesinde ezerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan üç gün akdem vâlidem mezbûre Vahide Midyat'da iken Mardin'e gelmek üzre rukûbuna muktezî bir re's ester hasm-ı mezbûrdan istikrâ idüp esnâ-i rehde mezbûr Hanna gafleten karı-i mezbûreyi darb ve arkasından vâlidemi zemîn-i arza ilkâ itdikde merkûme vâlidemin malından koynunda olan üç yüz guruş kıymetlü bir boğum ile bin beş yüz guruş kıymetlü bir tek altun bilezik ve üç yüz elli guruş kıymetlü bir çift lihye ahz ve gasb ile istihlâk itmekle su'âl olunup müvekkilemin ber-vech-i muharrer eşyâ-i ma'sûbenin kıymetlerinin bi-haysü'l-mecmû' bâliğ olan iki bin yüz elli guruşun tazmîni matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr cevâbında fi'l-hakîka müvekkilesi vâlidesi mezbûre Vahide'nin rukûbuna muktezi bir ezter istikrâ ile ben dahi ma'an bulduğım derkâr ise eşyâ-i mezbûresinden ilm u haberim yokdur ve gasb itmemeşim diyü inkâr ile mucâb oldukda müdde'î-i merkûm da'vâsına muvâfık ve makâline mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer'iyeye taleb olunmuş ise de ityân-ı beyyineden izhâr-ı acz itmekle tahlîfine taleb olup gıbbe't-tahlîfi'ş-şer'î bilâ beyân

hasm-ı mezbûrun zimmetinde bir nesne sâbit olmadığından müdde'î-i merkûm da'vâsından men' olunduğı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 15 L sene [12]74.

es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftûzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

Sayfa: 71 B/ 2

Türkçe İnşaata İzin İlamı 29 L 1274 12 Haziran 1858

Zikr-i âti husûsı mahallinde fasl ve hasmına kıbel-i şer' den ta'yîn kılınan nâ'ibimiz mevlânâ es-Seyyid Şehmus Efendi Mardin mahallâtından Baş Mahallesi'nde vâki' ma'lûmü'l-hudûd olan Lolo veled-i Maksî Abdünnober menziline akd-i meclis-i şer'-i kavîm itdikde mezbûr Lolo meclis-i ma'kûd-i mezkûrda yine mahalle-i mezkûre sâkinlerinden Legami veled-i Oso Gedâ muvâcehesinde ezerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında yed ve taht-ı tasarrufumda olan mülk menzilimin ittisâlinde hasm-ı mezbûrun mülk hânesi üzerine mücedden bir dîvâr binâ ve ihdâsa tasaddî eyledüğünde su'âl olunup men'î matlûbumdur diyü da'vâ ve hasm-ı mezbûr cevâbında mücedden dîvâr-ı mezbûrun inşasına tasaddî eyledüğüm dîvâr kendi hânemin sathı üzerinde olup ve müdde'î-i mezbûr ile kendi hânesinin aralarında hâzır olmak üzre binâ ve inşâ ideceğini ikrâr ve müdde'î-i mezbûra bir vecihle zarar-ı mübînî olmadığını nâ'ib-i mûmâ-ileyh meclis-i şer'a avdetinde alâ vukû'ihî inhâ ve takrîr itmekle müdde'î-i mezbûr bî-vechin şer'î mu'ârazadan men' olunup dîvâr binâsına hasm-ı mezbûra taraf-ı şer' den izin virildiğı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 29 L sene [12]74.

Sayfa: 71 B/ 3

Arapça Borç ve Kefil İlamı 19 Z 1274 31 Temmuz 1858

Vükkile Hacı Veli Ebî Seyyid Mehmed bin Hacı Ali bi-tefvîzi hakkahu selâse mi'eten ve seb'îne guruş an Mehmed bin Hacı Halil es-Serrâc ve kuyyide hünâ fi 19 Z sene [12]74

Sayfa: 72 A/ 1

Türkçe Miras Talebi İlamı 17 L 1274 31 Mayıs 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Bu yıldan akdem ecel-i mev'ûdıyla vefât iden Fatıma bint-i Seyyid Ali nâm avrat vefâtı vukû'ıyla verâseti ashâb-ı furûzdan zevc-i dâhili Mehmed bin ve's-sıgâr ile sahîh sadrî oulları Numan Şehmus ile ve sahîh sadriye kızı Vahide'ye inhisârı lede'ş-şer'î'l-âlî mütehakkık oldukdan sonra tashîh-i mes'eleleri yigirmi sehmden ibâret olup beş sehmi Numan el-mezbûra ve diğeri altı sehmi dahi Şehmus'a ve üç sehmi dahi merkûme Vahide'ye â'id ve râci' olmağla mezbûre Vahide meclis-i şer'-i şerîf-i enverde merkûm Mehmed üzerine ber-vech-i da'vâ ve takrîr-i kelâmında merkûme vâlidemin vefâtı vukû'ıyla üç bin guruş kıymetlü terekesine hâlâ bi-gayrı hakkın müstakillen vaz'-ı yed idüp tashîh-i mezkûr üzre tereke-i mukavvmeden guruş hisse-i vecîbemi dahi zabt itmekle su'âl olunup hisse-i mezkûremi teslimine tenbîh olunmak matlûbumdur diyü da'vâ ve hasm-ı merkûm cevâbında müdde'iyeye-i merkûmenin ber-vech-i muharrer müdde'âsını ikrâr lâkin müteveffîye-i mezkûr vefatından sonra ol dahi kâffe-i metrûkât ve muhallefâtı tahrîr ve müdde'iyeye-i merkûme hisse-i musâbesinden izdiyâd-ı alâ tehârüci'ş-şer'î sıhhat-i sulh-i tehâric-i mevcûde olduğu hâlde üç yüz on guruşa sulh olup ol dahi sulh-i mezkûrî kabûl ve bedel-i sulh-i mezbûrî bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz u kabz ve terekeye müte'allık kâffe-i de'âvî ve mutâlebât ve âmme-i eyman ve muhâsamâtdan zimmetimi ibrâ-i âmm ve kâtı'u'l-hısâm ile ibrâ itmişdir diyü tasaddî eylediği def'a ba'de'l-istintâk ve'l-inkâr beyyine taleb olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden Mu'înzâde Mollâ Ömer bin Mehmed Efendi ve Mollâ Abdülkadir bin Mehmed nâmân kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup lede'l-istişhâd her biri dâfi'-i merkûmun makâline muvâfik da'vâ-yı meşrûhasına mutâbık müttehidü'l-lafz ve müttefikü'l-ma'nâ edâ-yı şehâdet-i şer'iyeye eylediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye hayyiz-i kabûlde vâkı'a olmağın mücebince ba'de'l-hükm müdde'iyeye-i mezkûrenin da'vâsı vâhî ve bî-vech olduğu mu'âriz-i nâ-becâdan men' olundığı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 17 L sene [12]74.

Sayfa: 72 A/ 2

Arapça Borç ve Kefil İlâmı 15 M 1275 25 Ağustos 1858

Sebbete li-hüceci'l-efza'u Batrasi veled-i Lolo Kasar mi'eteyn ve seb'îne guruş bi-ikrârihi ve emhele mine't-târîhi ilâ aşereti eyyâm bi-kefâleti Cercis veled-i Amsih el-Kassâr kefâleten mü'eddiyen anhu ve li-zâlike hurrire ve kuyyide bi'l-kefâle hünâ fî 15 M sene [12]75.

Sayfa: 72 B

Türkçe Tarla davası 3 L 1274 17 Mayıs 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Mardin sancağına muzâf Çavuşlu nâhiyesi kurâlarından Şamrak karyesi sâkinelerinden Siro bint-i Mamo nâm avrat meclis-i şer'-i münîr-i lâzımü'l-izzî ve't-tevkîrde hazıra olup karye-i mezkûre ahâlîsinden Süleyman bin Mehmed nâm kimesneni muvâcehesinde da'vâ ve takrîr-i kelâm eyledi ki Şamrak akârında vâki' taraf-ı kiblîsi Ali Bey mülki ve taraf-ı şarkîsi Mollâ Hasan'ın mülki ve taraf-ı garbîsi Amo bin Mollâ Hüseyin'in mülki ve taraf-ı şimalîsi Osman bin el-Hâc İbrahim'in mülküne müntehî ve mahdûd olan bir kıt'a sulu tarla bundan üç seneden mukaddem nefsimi Ahmed bin Osman'dan tezvîc eylediğimde mehr-i mu'accelimi tarafından mezbûr zevcim dedesi İbrahim sâlifü'z-zikr tarlasını bana i'tâ ve teslîm ben dahi ahz u kabz ve teslîm itmişiken hasm-ı merkûm tegallûben gasb itmekle su'âl olunup zikr olunan tarlayı yedinden şer'le bana istirdâdı matlûbumdur didüğünde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr cevâbında müdde'îye-i mezkûrenin da'vâ eylediği sâlifü'z-zikr tarlaya vaz'-ı yedini ikrâr lâkin müdde'îye-i mezkûrenin ber-vech-i muharrer mülki olduğu [ma'lûmum] değımdir diyü inkâr ile mucâb oldukda müdde'îye-i mezkûrenin da'vâsına muvâfık ve makâline mutâbık beyyine-i mübeyyine-i şer'îyye talep olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden ve lede't-tezkiye şehâdetleri makbûle olan Şamrak ahâlîsinden Raso bin Ahmed ve Mehmed bin Hacı İbrahim nâmân kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup isre'l-istişhâd her biri müdde'îye-i merkûmenin da'vâsına muvâfık ve mutâbık müttefikü'l-lafz ve müttehidü'l-ma'nâ edâ-yı şehâdet-i şer'îyye eylediklerinde şehâdetleri ba'de't-tezkiye ve't-ta'dîl hayyiz-i kabûlde vâki' olmağın zikr olunan tarla bi-cümleti hudûdihâ ve hukûkihâ ve kâffetü murâfikuhâ ve levâhıkuhâ müdde'îye-i mezkûrenin

mülki olup bi'l-beyyineti'l-âdile şer'an sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î lâhık olmağla sâlifü'z-zıkr tarlayı müdde'ıye-i merkûmeye teslîm ve keff-i yedine hasm-ı mezbûra tenbîh-i şer'î olundığı vukû'ı üzre huzûr-i âlîlerine i'lâm olundu fi 3 L sene [12]74.

Sayfa: 73 A

Türkçe Hibe İlamı

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Medîne-i Mardin mahallâtından Kıssis Mahallesi sâkinelerinden Heli bint-i Yosef nâm avrat tarafından zât-ı mezbûreyi ma'rifet-i şer'ıyye ile [ârifân] Maksi Lolo veled-i Yosef Melohve Çilingâr Mahi veled-i nâmân kimesneler şehâdetleriyle vekîl olduğu sâbit ve sübût-i vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Uveyszâde Hacı Ömer bin Hacı İbrahim Efendi nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü'l-izzı ve't-teşrîfde hâzır olup mahale-i mezkûre sâkinlerinden Yakop veled-i Miho nâm kimesne muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında Kuyumciyân Çarşusunda vâki' taraf-ı kible ve şimâlîsi tarîk ve taraf-ı şark ve garbîsi Amo Horo'nun mülkine muntehî ve mahdûd olan bir bâb dükkân müvekkilimin mülk-i sahîh ve hakk-ı mevrûs-i sarîhi olup hasm-ı mezbûr bi-gayrı hakkın üzerine vaz'-ı yed eylemiş olduğundan su'âl olunup izâle-i yed-i mubtilasıyla bana teslîmine tenbîh olunmak matlûbumdur didiğinde gibbe's-su'âl hasm-ı mezbûr cevâbında fi'l-hakîka vaz'-ı yedini ikrâr lâkin bundan yigirmi günden akdem dükkân-ı mahdûde-i mezkûre mülk-i sahîh ve hakk-ı mevrûs-i sarîhi olduğu hâlde huzûr-i müslimînden ba'de't-tahliye hîbe-i sahîha-i şer'ıyye ile bana hîbe ve temellük ve teslîm ben dahi meclis-i hibede ittihâb ve kabûl ve temellük ve tesellüm eyleyüp ol vecihle mülk-i mevhûbum olmağla bi-hakkın vaz'-ı yed itmişim diyü def'le mucâb olıcak gibbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr ve eser-i talebü'l-beyyine udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden Mehmed bin İbrahim ed-Duhân ve tâ'ife-i Nasrâniyyeden Yapucı Yakop veled-i Şamas Amsih nâmân kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup istişhâd olunduklarında fi'l-hakîka müdde'ı-i vekîl-i mezbûr mezkûre müvekkilesi hudûd-i mezbûr ile mahdûd bir bâb dükkân bundan yigirmi gün akdem hemşîremin oğlu hasm-ı mezbûra ba'de't-tahliyye hîbe-i sahîha-i şer'ıyye ile hibe ve temellük ve tesellüm ol dahi meclis-i hibede ittihâb ve kabûl ve tesellüm itmekle dükkân-ı mezkûre mezbûr

Yakob'un mülk-imevhûbı olmuşdur biz bu husûsa bu vech üzre şâhidleriz ve şehâdet dahi ideriz didiklerinde gıbbe murâ'at-ı şerâ'iti's-şehâde şehâdetleri ba'de't-tezkiye ve't-ta'dîl hayyiz-i kabûlde vâkı'a olmağın mücebince ba'de'l-hükm hîbe-i sahîha olup ve vâhib ile mevhubün-leh miyânelerinde zî-rahm mahremiyet cihetiyle karâbetlerine binâ'en hîbe-i mezkûrede dahi ıvaz-ı şer' olmamağla vâhib-i mezbûr için hakk-ı rucû' kalmadığı ecilden mu'ârazadan men' olunduğı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu.

Sayfa: 73 B

Türkçe Değirmen Hissesi 27 L 1274 10 Haziran 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Mardin tevâbi'inden Rişmil karyesi ahâlîsinden Ali bin Elyesgo meclis-i şer'-i şerîf-i vâcibü't-teşrifde karye-i mezkûre sâkinlerinden Dali bin Halef nâm kimesnenin muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp karye-i mezkûre akârında vâkı' lede'l-ahâlî ve'l-cîrân Elyesgo değirmeni dimekle ma'rûf ve meşhûr olan değirmen an-asl sekiz sehinden ibâret olup sihâm-ı mezkûreden iki sehmi mülküm iken Ömeryan ağası sâbık Sadun Ağa benden sâlifü'z-zikr iki sehmi kerhen zabt ve hasm-ı mezbûra bî-vechin şer'î hîbe ve teslîm itmiş ise de hasm-ı mezbûra su'âl olunup izâle-i dest-i mubtilasıyla mezkûr iki sehmi bana teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr Veli cevâbında müdde'î-i merkûm Ali ve karındaşı Davud sâlifü'z-zikr değirmenden mezkûr iki sehmi mezbûr Sadun Ağa'ya tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî şurût-i müfsideden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile sekiz yüz guruşa furûht ve teslîm-i müsemmen itdiklerinden başka mezkûr iki sehmi mezbûr Sadun Ağa ber-minvâl-i muharrer sekiz yüz guruşa bana bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bey' ve teslîm-i müsemmen ve kabz-ı semen itdiği üzre beyyine ve burhânım vardır diyü def'le mucâb oldukda akîbü'l-inkâr dâfi'-i merkûm Dali'nin makâl ve def'-i meşrûhuna muvâfık ve mutâbık beyyine-i şer'iyeye taleb olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden ve karye-i mezkûre ahâlîsinden Mustafa bin Mollâ Mehmed ve Davud bin Bekir nâm kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup istişhâd olunduklarında merkûmân Ali ve Davud ibney Elyesgo mezkûr iki sehmi Ömeryan ağası sâbık

Sadun Ağa'ya tav'an sekiz yüz guruşa bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ve teslîm-i müsemmen ve kabz-ı semen itdiklerinden başka mezbûr Sadun Ağa dahi mezkûr iki sehmi hasm-ı mezbûr Veli'ye bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ve teslîm-i müsemmen ve kabz-ı semen itmekle mezkûr iki sehm merkûm Dali'nin mülk-i müşterâsı kalmıştır biz bu husûsa bu vech üzere şâhidleriz şehâdet dahi ideriz diyü edâ-yı şehâdet-i şer'îyye itdikde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl hayyiz-i kabûlde vâki' olmağın mucibiyle ba'de'l-hükm müdde'î-i merkûm bî-vechin şer'î mu'ârazadan men' olundığı vukû'ı üzere i'lâm olundı fi 15 R sene [12]65.

Es-Seyyid Mehmed Kamil el-muvellâ hilâfeten be-merdîne-i Mardin el-mahrûse hâlâ

Kaydı fi 27 L sene [12]74

Sayfa: 74 A/ 1

Türkçe Boşanma İlamı 29 L 1274 12 Haziran 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Maserti'l-asl olup nefsi-i Mardin'de Gölesiyan Mahallesi'nde sâkine Meryem bint-i Ahmedî nâm avrat meclis-işer'-i şerîf-i lâzımü'l-izzî ve't-teşrîfde hâzıra olup karye-i mezkûre ahâlîsinden zevci Mahmi bin Hamdi nâm kimesnenin muvâchesinde da'vâ ve takrîr-i kelâm eyledi ki bundan sekiz günden akdem hasm-ı merkûm zevcim Maserti karyesine beni tahvîl itmek murâdında imtinâ'ım vukû'ıyla miyânemizde nizâ' hâsıl oldukda ben seni karyeye götürürm benimle gelmediğın hâlde talâk-ı selâse ile mutallaka olasın diyü talâka ta'lik itdikden sonra ben dahi karye-i mezkûreye kendiyle terâfuk itmediğımden talâk vâki' olmuş ve kendüden talâk-ı selâse ile mutallaka olduğım hâlde beni kel-evvel mu'âmele-i zevcile mu'âmele itmeyi murâd itmekle su'âl olunup mu'âmele-i gayrı meşrû'adan men'iyile benden keff-i yed eylemesi matlûbumdur didüğında gibbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında külliyyen inkâr ile mucâb oldukda gibbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr müdde'îye-i mezkûre da'vâsına muvâfık ve makâline mutâbık beyyine-i şer'îyye taleb olundukda ahrâr-ı udûl-i müslimînden Halil bin Mehmed ve Ali bin Ömer Muhâcirî nâmân kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup isre'l-istişhâd her biri fi'l-hakîka bundan sekiz günden akdem merkûm Mahmi zevcesi mezbûre

Meryem ile münâza‘aları vukû‘unda Maserti karyesine nakl eylemek murâd itdüğünde mezbûre Meryem imtinâ‘ı vukû‘ıyla benimle beraber bugün eğer karyeye götürmediğim hâlde talâk-ı selâse ile benden mutallaka olası diyü ta‘lik itdiğinden sonra merkûme dahi adem-i itâ‘atden ol gün karyeye zevciyle beraber gitmediğinden talâk vâki‘ olmuş ve el-yevm mezbûre Meryem dahi merkûm Mahmi‘den talâk-ı selâse ile mutallakası olduğına şâhidleriz ve şehâdet dahi ideriz diyü edâ-yı şehâdet-i şer‘iyye eylediklerinde gibbe murâ‘at-ı şerâ‘iti’ş-şehâde şehâdetleri ba‘de’t-tezkiye ve’t-ta‘dîl hayyiz-i kabûlde vâkî‘a olmağın mücebiyle mezbûre Meryem cevci mezkûr Mahmi‘den talâk-ı selâse ile mutallakası olduğu şer‘an sâbit ve sübûtına hükm-i şer‘î lâhik olmağla Mahmi bundan bî-vech mezbûre Meryem’e mu‘âmele-i zevciyyete icbâr itmemek için vukû‘ı üzre arz ve i‘lâm olundu fi 29 L sene [12]74.

Sayfa: 74 A/ 2

Türkçe Velayet İlamı 7 N 1274 21 Nisan 1858

Ma‘rûz-i dâ‘îleridir ki

Medîne-i Mardin sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden Hüseyin bin Seyyid Kasım nâm kimesnenin li-ebeveyn er karındaşı Seyyid Mehmed bin Seyyid Kasım nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîf-i enverde hâzır olup müteveffâ-yı merkûm Hasan‘ın sahîh sulbî sağıre kızı Fatıma‘nın vâlide ve hâzinesi olan Zimzim bint-i Seyyid Şeyh İbrahim nâm avrat üzerine bi‘l-muvâcehe da‘vâ ve takrîr-i kelâmında mezkûre Fatıma li-ebeveyn amucası bulunduğım ecilden sâlifü‘z-zikr sağıre-i mezbûre hâzinesinden ahzıyla nefsim zime eylemek için murâd eylediğimde merkûme vâlide virmeyüp ve bana teslîmden ibâ eylemiş olduğundan su‘âl olunup bana bi-hakkı asûbeten teslîmine tenbîh olunmak matlûbumdur didiğimde gibbe’s-su‘âl merkûme Zemzem cevâbında fi‘l-hakîka müdde‘î-i mezkûr sağıre-i mezkûrenin li-ebeveyn amucası olduğu vâki‘ ise de ancak merkûme Fatıma sağıre olup ve bi-hakkı‘l-hızâne huçr u terbiyemdedir diyü hasm-ı mezkûrî ihzâr ve sin ve sâline lede‘l-ittilâ‘ fi‘l-hakîka sağıre olduğu cüssesinden müstebân olmağla tarafeyni fetvâya lede‘l-havâle mezbûre Zemzem‘in yedine virilen fetvâ-yı şerîfenin mazmûn-i münîfesi ve‘l-ümm ve‘l-cedde ve hakk-ı ... bâdî-i bi‘s-sayti mine‘lyüsr inne kânehu emrû‘l-asebe hattâ tahsînuhu ve rûy-i an-müsemmen hattâ teşhîci ve hüvel-luhûzi

lu‘b ve ziyâre Dürer-i Gurer ve sâ‘ir kütüb-i mu‘tebereden menkûl ve musarrah olan fetvâ-yı şerîfenin mü‘eddâsınca sağîre-i mezkûre hâviyeten olunmaya ve lîk hâzinesi el-mezbûrenin indinde bi-hakkı‘l-hızâne zamm ve mesâkine olması hakkında evlâ ve enfa‘ bulunduğundan müdde‘î-i mezbûr bî-vech mu‘ârazasından men‘ olunduğı vukû‘ı üzre arz ve i‘lâm olundu fi 7 N sene [12]74

Sayfa: 74 B

Türkçe Miras Talebi İlamı 11 Z 1274 23 Temmuz 1858

Ma‘rûz-i dâ‘îleridir ki

Medîne-i Mardin sâkinelerinden ve zâtı ta‘rîf-i şer‘î ile mu‘arrefetü‘z-zât olan Emine bint-i Mollâ Abdullah hâm avrat tarafından bi‘t-tescîl müsbitü‘l-vekâle olan Uzeyirzâde Mehmed Efendi bin Mollâ Abdullah nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîf-i enver ve mahfil-idîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre sâkinelerinden Selime bint-i Mehmed Said Ağazâde nâm avrat tarafından zât-ı mezbûreyi ârifân Seyyid Mehmed bin Hacı ve Abdülkadir bin Hasan nâmân kimesneler şehâdetleriyle vekîl olduğı sâbit ve sübûtuna hükm-i şer‘î lâhik olan Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo nâm kimesnenin üzerine bi‘l-muvâcehe da‘vâ ve takrîr-i kelâmında bundan akdem müvekkilem mezbûre emine‘nin vefât iden zevci Hüseyin bin Mollâ Mehmed ve sahîh sulbiye kızı Hanife‘den hisse-i şer‘iyyeleri hasm-ı mezbûrun mezbûre müvekkilesi i‘tâsından ibâ ve imtinâ‘ itmekde bulunmuş olduğundan el-yevm su‘âl olunup müteveffâ-yı mezbûr ile sahîh sulbiye-i mezbûre müteveffiye-imzbeden hisse-i musâbesini bana teslîmine tenbîh olunmak bi‘l-vekâle matlûbumdur didüğünde gıbbe‘-s-su‘âl hasm-ı mezkûr cevâbında fi‘l-hakîka müdde‘î-i mezkûrun müzbûre müvekkilesi müteveffâ olan zevci Hüseyin ve müteveffiye kızı Hanife‘den hisse-i irsiyyesi olduğunı ikrâr lâkin bundan yedi seneden mukaddem mezkûr Emine müteveffâ olan zevcinden hissesi lede‘d-da‘vâ hisse-i irsiyyesinden ezyed ve evfer olarak şerâ‘it-i sıhhat-i hükmi‘t-tehârüci mevcûde olduğı hâlde alâ sebîli‘t-tehârüci‘ş-şer‘î dört yüz guruş ile sulh-i irzâ ol dahi sulh-i mezkûrı kabûl ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezbûrı tamâmen ve kâmilen ahz u kabz ve istîfâ ve hisse-i irsiyyesinden dolayı kâffe-i veresenin zimmetini ibrâ ve iskât iylediğinden başka müteveffiye kızı dahi iki buçuk sene zarfında üzerine sarfı vâcib olıgelen nafaka-i irsiyyesinden

ma'lûmesîyçün babasından müstahak olduğı hisse-i ma'lûmesi dahi li-ecli'l-infâk semen-i misli ile iki yüz guruşla bey' ve semeni nafaka-i mukkarreresinden def'ine mutâbık beyyine-i mübeyyine taleb olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden Tüccâr Kasım bin Seyyid İsmail ve Davud bin Ömer ve Seyyid Hüseyin bin Seyyid Ömer nâmûn kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırûn olup ve'l-istişhâd her biri dâfi'-i mezkûrun def'ine muvâfık ve mutâbık edâ-yı şehâdet-i şer'iyeye itdikde gıbbe şerâ'iti's-şehâde şehâdetleri ba'de't-tezkiye ve't-ta'dîl hayyiz-i kabulde vâkî'a olmağın mûcibince ba'de'l-hükm müdde'iyeye-i mezkûrenin da'vâsı lağv ve bî-vech olduğı mu'âraza-i nâ-becâdan men' olunduğı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 11 Z sene [12]74

Sayfa: 75 A

Türkçe Redd-i Dava İlamı 14 ZA 1274 26 Haziran 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Husûs-i âti'z-zikr ve'l-beyânı ma'rifet-i şer'le fasl u hasma kıbel-i şer'-i âlîden ta'yîn kılınan nâ'ib-i menâb Hindi Efendizâde es-Seyyid Şehmus Efendi ümenâ-i şer'le Baş A'lâ Mahallesi'nde vâkî' ta'rîfdan muğnî ve tahdîdden müstağni Anton el-A'mâ menzili dimekle ma'rûf ve meşhûr olan menzile varup akd-i meclis-i şer'-i şerîf itdikde mezbûr Anton'un tarafından bi't-tasdîk müsbitü'l-vekâle olan oğlı Batras meclis-i ma'kûd-i mezkûrda hâzır olup hemcivârı bulunan Terezo bint-i Anton nâm zimmiyenin muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâmından bundan on beş seneden mukaddem hasm-ı mezbûrenin zevci Amsih Çandari nâm zimmi hâl-i hayâtında işbu müşâhede olunan müvekkilemin mülki manzarası sathı üzerine hakkı yoğiken yarım zirâ' hudûd-i kadîmesinden ezyed olarak matbahı tevsî'iyle müvekkilimn mülkini idrâr idüp su'âl olunup binâsı ref' ve kadîmi vechile vaz' olunmak bi'l-vekâle matlûbumdur didiğinde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûrun cevâbında müdde'î-i mezkûrun da'vâ eylediğı binâ zevcim el-müteveffâ Amsih on beş seneden mütecâviz menzilini iştirâsında binâ müşâhid-i mezkûr-i mebî'inin cümlesinden olup zevcim el-mezbûr binâ itmemiş ancak bâyi'i bulunan Adem Kirabyor'un vaktinde bulunmuş ve mezbûr Adem dahi bir müddet tasarruf itmiş zevcim mezbûr Amsih'e bey' itdikden sonra kendi dahi sekiz seneden ziyâde tasarruf

idüp ve müdde'î-i mezkûrenin müvekkili tasarrufını görüp bilâ öZR sâkin olmuş olduklarında mezbûr Amsih vefât idüp vereseşi dahi altı seneden ziyâde tasarruf idegelmiş olduklarını müdde'î-i mezbûrun müşâhede idüp da'vâ itmemiş diyü def'le mucâb oldukda gıbbe't-tasdîk nâ'ib-i menâb ile avdetinde keyfiyyet ihbâr ve takrîrinde tarafeyni fetvâ-yı şerîfeye havâle olunup mezbûre yedine verilen fetvâ-yı şerîfenin masmûn-ı münîfi lede'd-da'vâ ve izâ tereket aşere sinîn fi'l-akâri ve hamsete aşere fî gayrihâ lâ-tesma'ü câmi'ü'l-husûlîne le-emrû's-sultân bi-ademi semâ'u'd-da'vâ ba'de hamsete aşere sene lâ-tesma'û ve tucübü semâ'ihâ eşbâh lâ-muhâlifihî kavlen tûsmi'ü's-sultân bel yülzemü'l-ittibâ'î ve'l-ımtisâl Tatar Hâniye ve kütüb-i sâ'ireden menkûl ve musarrah olan fetvâ-yı şerîfenin mûcibince on beş sene bilâ öZR terk olunan akâr da'vâsı bilâ emr hükkâm-ı kirâm efendiler taraflarından memnû'lar olmağla müdde'î-i vekîl-i mezbûrun da'vâsı lağv oldığı ve mu'ârazadan men' olundığı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 14 Za sene [12]74

Sayfa: 75 B/ 1

Türkçe Geçiş Hakkı İlamı 14 ZA 1274 26 Haziran 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Husûs-i âti'z-zikr ve'l-beyânın mahallinde fasl u hasma kibel-i şer'-i âlîden ta'yîn kılınan nâ'ib-i menâb es-Seyyid Şehmus Efendi ümenâ-i şer'le ma'an Baş A'lâ Mahallesi'nde vâki' tahdîdden muğnî ve ta'rîfden müstağni Amsih el-Çandârî menzili dimekle ma'rûf ve meşhûr olan menzile varup akd-i meclis-i şer'-i şerîf itdikde mahalle-i mezkûre sâkinlerinden Anton veled-i Batras nâm zimmî tarafından bi't-tasdîk müsbitü'l-vekâle olan oğlı Batras nâm zimmî meclis-i ma'kûd-i mezkûrda mezbûr Amsih'in vereseşi bulunan zevcesi Terezo bint-i Anton nâm zimmiyenin muvâcehesinde da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûre Meryem mülk menziline bulunan nerdivânda kadîm zamandan berü hakk-ı mürûr ve mucâzım olup bundan on beş seneden akdem Derik kazâsında bulunduğımdan nerdivân-ı mezkûrda mürûr itmedüğımden el-hâletü hâzihî bu tarafa vürûdumda ke'l-evvel mezbûr nerdivânda mürûr itmeye murâdım oldukda mezbûre Meryem beni men' itmekle su'âl olunup men'î matlûbumdur didüğünde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûre cevâbında müdde'î-i mezkûrun mülk menzilimde bulunan nerdivânda hakk-ı mürûrı olmayup ancak berâ-

yı hâtır olup ihyânen mürûr itmiş olduklarından el-yevm mülkümde hakk-ı mürûrî yokdur ve bi-hakkın mürûr itmemiş olduğundan men‘ itmişim diyü bi-hakkın mürûr idegeldikleri inkâr ile mucâb oldukda müdde‘î-i mezkûrun müdde‘âsına muvâfık ve mutâbık beyyine-i şer‘iyye taleb olundukda ityân-ı beyyineden aczi zâhir ve mütehakkık olmağın hasm-ı mezbûrenin tahlîfine tâlib olmadığından nâ‘ib-i menâb mûmâ-ileyh ma‘a ümenâ-i’ş-şer‘ meclis-i şer‘a avdetlerinde alâ vukû‘ihi ifâde ve ihbâr itmeleriyle ifâde ve ihbârları dahi sıhate makrûn görünüp tarafeyni fetvâ-yı şerîfeye havâle kılınup mezbûre Terezo’nun yedine virilen fetvâ-yı şerîfenin mazmûn-i münîfesi iz âlem sebbete lehüm hakku’l-murûrî memnû‘üne anhü şer‘an hayre bihî lâ yukzâ lehu bi-da‘vâhu bel lâbüdi min beyyineten tenevvere da‘vâhu mahall-i mezbûr ve bi-mücerredi’-da‘vâ lâ-yelzumuhu şey’in hünâhu ve bi-mücerredi’-d-da‘vâ lâ-yüzebbitü’l-hakkı der-Hidâye ve sâ‘ir kütüb-i mu‘tebereden menkûl ve musarrah olan fetvâ-yı şerîfeye mûcibince bilâ beyân müdde‘î-i mezbûrun hakk-ı mürûrî sâbit olmayup mu‘ârazadan men‘ olunduğı vukû‘ı üzre arz ve i‘lâm olundu fi 14 Za sene [12]74.

Sayfa: 75 B/ 2

Türkçe Mazbata 18 N 1274 2 Mayıs 1858

Mazbata

Anadolu Ordu-yu Hümâyûnı müşiri sâbık devletlü İsmail Paşa hazretleri buyuruldısıyla Mardin’de kâ’in çöl muhafazasına akdemce me’mûr ta’yîn buyurılan İstabl-ı Amire Müdürlüğü pâyelülerinden izzetlü Hacı Süleyman Ağa bendelerinin Mardin’e vürudunda mahâfız-ı esbak Çullu Süleyman Ağa’nın harcını bi’l-kat‘ ma‘iyyetinde bulunan süvâri neferâtından tüvâne ve tâmmü’l-esliha olarak iki yüz nefer Elmalu Meclisi ma‘rifetiyle kayd ve tahrîr ve çöl tarafına sevk ve tesyîr olunarak nizâm ve usûl-i kadîmesi vechile asâkir-i merkûmenin bulunduğı mevâki‘ ve kazâlar mecâlisleri ma‘rifetiyle mâh be-mâh yoklamaları lede’l-icrâ tâm ve mevcûd olup îcâb iden künye defterleri tanzîm ve Mardin sancağı mal sandığına takdîm ve mahsûbiyeti icrâ olunmakda olduğı hâlde mûmâ-ileyh Hacı Süleyman Ağa bi’l-icâb ol vakt Diyarbakır’a memnû‘iyetinde ba‘zı erbâb-ı a‘râzın ağa-yı mûmâ-ileyhe olan adâvet ve nefsanîyetlerinden dolayı gûyâ hâtır-ı merkûma ağa-yı mûmâ-

ileyh tarafından nıksân konuldu diyenlerin vâlî-i sâbık müteveffâ Besim Paşa tarafına vâki' olan ifâde azeviyât üzerine husûs-i mezbûrun tahkîkini Mardin Kâ'immakâmı izzetlü Cemal Paşa ile ahâlî miyânelerini te'lîf ve ıslâha me'mûr olan müteveffâ-yı müşârun-ileyhin Kethüdâsı Nasih Efendi'ye ilâve-i me'mûriyet buyurulmuş ve kâ'immakâm ve efendi-i mûmâ-ileyhimâ Mardin'e vürûdunda zikr olunan çöl asâkirini Mardin'e celb ve meclisce mu'âyene ve yoklamaları icrâ olundukda zikr olunan iki yüz nefer süvâri tâm ve mevcûd olduğı tebeyyün itmiş ise de kethüdâ ve kâ'immakâm-ı mûmâ-ileyhimânın mûmâ-ileyh Hacı Süleyman Ağa hakkında olan garaz ve nefsanîyetlerine mebnî asâkir-i merkûmeden seksen nefer noksandır diyerek diledikleri gibi tanzîm oldukları mazbatanın temhîri mûmâ-ileyhimâ taraflarından hey'et-i meclise ol vakit teklîf olundukda bunun hilâf olduğı egerçi cümlemizin ma'lûmı bulunmuş ise de ancak mûmâ-ileyh Cemal Paşa'nın mugâyir-i sığat-ı me'mûriyet vukû' bulanharekât ve ta'addiyâtından dolayı olunan şikâyât-ı âcizânemize havâle- sem'-i i'tibâr olunmayarak yine Mardin'e i'ade ile kâ'immakâmlık-ı mezkûrun uhdesinde ibkâ buyurulması üzerine mazbata-i mezkûrı temhîrde tereddüd ve ta'arruz itmekliğimiz lâzım gelse bu bâbda haklu olarak vâki' olacak i'tirâz ve iddi'âmıza sâkîfü'z-zimem eylediğimiz şikâyât-ı sahîha misillü imâle-i nazar-ı i'tibâr olunmaz mutâla'a ve hilâfiyla mazbata-i mezkûrenin temhîrine mûmâna'at itmiş ise de ancak zarûrî mutâba'atdan neş'et itmiş ve ağa-yı mûmâ-ileyh noksan asâkir istihdâm itmeyüp tâm iken bi'l-beyân ibtidâ-yı me'mûriyetinden infisâli târihine kadar îfâ-yı hüsn-i hizmet eylemiş ve hakikat-i hâl bu merkezde bulunduğunu mübeyyin işbu mazbata-i âcizânemiz terkîmine ibtidâr kılınmış olmağın ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir fî 18 N sene [12]74

Ed-dâ'î Nâ'ib es-Seyyid Mehmed Feyzi	Ed-dâ'î Müfti es-Seyyid Mehmed Kemal	A'zâ Şeyh Osman	Bende müdür-i mal Mehmed Nuri	Bende kâtib-i tahrîrâtesd Mehmed Nuri
Bende ezd Mehmed Hulusi	Ben Mahmud	Bende a'zâ es- Seyyid Mehmed esad	Bende a'zâ Mehmed	Bende a'zâ

Sayfa: 76 A

Türkçe Emirname

İsmail Ağa'nın konakları husûsuna şeref-tevârüd iden Kürdistan müşîr-i müşterî tedbîri devletlü Hacı Halil Kâmili Paşa hazretleri taraf-ı vâlâlarından gelen emirnâme-i münîfenin suretidir.

Sayfa: 76 A/ 1

Türkçe Emirname ve Şukka 12 Z 1274 24 Temmuz 1858

İzzetlü Efendi,

Hacı İsmail Ağa'nın Mardin'de vâki' olup ber-vech-i mülkiyet Hoce Osib'e furûht olunmuş olan vakf hânesinin istiğlâline dâ'ir gönderilen tahrîrât-ı muhlisiye cevâben tevârüd iden Mardin meclisi mazbatasında evlâd-ı vâkıfdan Yusuf nâm kimesne yedinde bulunan vakfnâmeyi Mardin ahâlisinden Hıristiyândan Nasri Kaspar nâm kimesneden istidâne eylediği iki bin beş yüz guruş mukâbelesinde rehîn eylediğinden ve makbûzı olan meblağ-ı mezkûrı merkûma i'tâ idemediğinden merkûm Osib zikr olunan vakfnâmeyi merkûm Kaspar'dan ahz ile matlûbı olan akzçeyi kendüsine i'tâ eylediği ve vakfnâme el-yevm Osib'de bulunduğu bi'l-beyân hâne-i merkûmenin vakfiyyetine dâ'ir olarak mahkeme sicillinden ihrâc itdirilen bir kıt'a i'lâm-ı şer'î sûretinin gönderildiği ifâde ve ityân olunmuş ve keyfiyyet Kürdistan evkâf müdürü rif'atlı Hâki Efendi'ye lede'l-havâle hâne-i merkûmeye bidâyet-i Tanzîmât'da senevî bin guruş îcâr takdîr olunarak bin altmış iki buçuk guruşdan cânib-i hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûna â'id ma'âş muharrer ve harc-ı muhâsebe olmak üzere sekiz yüz bu kadar guruş terâküm eylediği ve hâne-i mezkûrun bâ-şart-ı vâkıf evlâdları tarafına istirdâdı lâzım geleceği misillü merkûm Osib'in dahı matlûbı olan mebâliğin evlâd-ı vâkıfdan hâne-i mezkûrenin bâyi'i olan merkûm Yusuf'dan tahsili ve te'diye-i deyne emvâl ve eşyâsı vefâ idemediği hâlde kusûrının hâne-i mezkûrun gallesinden senevî isâbet iden akçeden tesviye olunması lâzım geleceği derkâr olunmuş olmasıyla ber-minvâl-i muharrer îcâbının icrasıyla bâ-mazbata bu tarafa tahrîr ve inhâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında şukka tahrîr ve tesyîr olundu fi 12 Z sene [12]74.

Sayfa: 76 A/ 2

Türkçe Miras Talebi İlamı 25 S 1275 4 Ekim 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Mardin kazâsına muzâf Tilanşer karyesi sâkinlerinden Hüseyin bin Şehmus nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i lâzîmü't-teşrîfde hâzır olup kazâ-i mezbûra muzâf Lif nâhiyesi kurâsından Ömeryan karyesi mütemikkinlerinden Osman bin Bero nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan mukaddem hasm-ı merkûmun kızı Nezo nâm avrat karındaşım Karo'un zevcesi olup ve anımla hüsn-i zindegâneleri olmadığından diyü ziyâde beş yüz guruş üzerine muhâla'a-i şer'iyeye olduktan sonra merkûm karındaşım fevt olup verâseti hasran bana râci' olmağla su'âl olunup meblağ-ı mezkûrdan edâsına müte'ahhid olan hasm-ı merkûmdan tahsîliyle bana i'tâsı matlûbumdur diyü ba'de'd-da'vâ ve inkâr müdde'î-i merkûmdan beyyine-i şer'iyeye talep olunup ityân-ı beyyineden izhâr-ı acz ile hasm-ı mezbûrun tahlifine dahi tâlib olmadığından bilâ beyân hasm-ı mezkûrun zimmetlerine bir nesne sâbit olmadığı ecilden mu'âraza-i nâ-becâdan men' olundığı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 25 S sene [12]75.

Sayfa: 76 B

Türkçe İcar Ödenmesi İlamı 27 ZA 1274 6 Temmuz 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Vâdî-i Mardin'de vâki' Melik Mahmud aleyhi rahmetü'l-meliki'l-ma'bûd câmi'-i şerîfinin bâ-berât-ı âlîşân mütevellîsi bulunan Müftizâde Mehmed Hulusi Efendi bin Hacı Ahmed Efendi nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup medîne-i Mardin sükkâniyelerinden Mehmed Reşid bin Ali el-Helvacı nâm kimesne kendi tarafından bi'l-asâle ve Ferenciye bint-i Süleyman el-Mahdûd nâm avrat tarafından zât-ı mezbûreyi ârifân Ravzazâde Hacı Mustafa bin Hacı Abdüsselam ve Hacı Mahmud bin Hacı Mustafa nâmân kimesnelerin şehâdetleriyle bi'l-vekâleti'l-müsbete üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında Mardin hâricinde Vâdî's-Safa'da vâki' hasm-ı mezkûr yedinde

olan taraf-ı kıblîsi tarîk ve şark ve şimâlîsi hasm-ı mezkûr mülkine ve taraf-ı garbîsi mezbûremüvekkilesi mülkine müntehî ve mahûd ve şakîf parçası dimekle elli aded şecere-i inabdan ibâret olan bir kıt'a üzüm bağı ile yine vedî-i mezkûrda vâki' mezbûre müvekkilesi yedinde olan taraf-ı kıbla ve garbîsi tarîk ve şarkîsi mezkûr Mehmed Reşid'in mülki ve şimâlî mezkûre Ferenciye'nin mülkine müntehî ve mahdûd diğere bir parça üzüm bağı kıt'ayn-i mezkûreteyn üzerine câmi'-i şerîf-i mezkûra merbût olan icâre-i zemîni beher parça üzerine sâl âl virilügelen beşer guruşu edâsında mümâna'at itmeleriyle su'âl olunup teslîmine tenbîh olunmak bi't-tevliye matlûbumdur didiğinde gıbbe's-su'âl fi'l-hakîka zikr olunan iki kıt'a kendi ile müvekkilesinin bağı üzerine beher kıt'a üzerine sâl sâl beş guruş vakf-ı mezkûra merbût olduğunu ikrâr itmekle beherine icâre-i mü'eceliye-i mezkûrenin taraf-ı vakfa mütevellîsi mûmâ-ileyhin teslîmine ilzâm olunduğı vukû'ı üzre i'lâm olundu fi 27 Za sene [12]74

Sayfa: 77 A

Türkçe İcar Talebi İlamı 21 ZA 1274 3 Temmuz 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Vâdî-i Mardin'de vâki' Melik Mahmud aleyhi rahmetü'l-meliki'l-ma'bûd câmi'-i şerîfinin bâ-berât-ı âlîşân mütevellîsi bulunan Müftizâde Mehmed Hulusi Efendi bin Hacı Ahmed Efendi nâm kimesne tarafından bâ-tescîl müsbetü'l-vekâle olan Haso eş-Şelozâde Mollâ Mehmed meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup Mardin sâkinlerinden Mehmed Reşid bin Ali el-Helvacı nâm kimesne tarafından bi'l-asâle ve Ferenciye bint-i Mahmud eş-Şeşole nâm avrat tarafından zât-ı mezbûreyi ârifân Ravzazâde Hacı Mustafa bin Hacı Abdüsselam ve Hacı Mahmud bin Hacı Mustafa nâmân kimesnelerin şehâdetleriyle bi'l-vekâleti'l-müsbete üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında Mardin hâricinde vâki' tahdîden muğnî ve ta'rîfdan müstağnî Sultan Kadun bağçesi ve nâm-ı diğere Mihr bağçesi dimekle ma'rûf ve meşhûr olan bir kıt'a bağçeye âb ve zemîni iki imâret ve eşcârı kadîm zamandan berü câmi'-i şerîf-i mezkûrun cümle evkâfından iken ve bundan yetmiş seneden beri câmi'-i şerîf-i mezkûrun esbak mütevellîsi bulunan Numan Efendi câmi'-i şerîf-i mezkûrda münhedik olan mevâzi'-i ma'lûmesinin

ta'mîr ve binâ ve terkîmine eşedd-i ihtiyâc ile muhtâc olduğu hâlde icâreteyn ile bağçenin âb-ı zemîni mâlike-i sâbıkası bulunan mezbûre Sultânî Hâtûn üzerine icâre-i mu'accesesi üç yüz guruş ve mü'eccelesi yedi guruş otuz para ile icâr idegeldüğü derkâr ise de icâre-i mü'eccele-i mezkûre bağçe-i mezkûrenin âb ve zemîni üzerine mukarrer ve sâl be-sâl taraf-ı vakf-ı mezkûra i'tâ idegelmişler iken ancak bundan elli seneden mütecâviz ve taraf-ı vakfa irâd ve i'tâ olunmuş olduğu dahi bedihi ve âşikâr olmağla bundan on iki sene mukaddem mûmâ-ileyh müvekkilim dahi câmi'-i şerîf-i mezkûrun tevliyeti uhdesine ba'de ez-ihâle icâre-i mezkûreden âgâhı olmayup el-hâletü hâzihî kesb-i ittîlâ' itdüğü ecilden icâre-i me'eccele-i mezkûreye vâzı'u'l-yed olan merkûm Mehmed Reşid ile müvekkilesinden taraf-ı vakfa taleb itmekle edâsından ibâ ve imtinâ' itmekde bulunmuş olduklarından su'âl olunup bağçe-i mezbûrenin âb ve zemîni üzerine virilügelen icâre-i mü'eccele-i mezkûrenin i'tâsına tenbîh olunmak matlûbumdur didiğinde gıbbe's-su'âl mezbûr Mehmed Reşid cevâbında fi'l-hakîka bağçe-i mahdûde-i mezkûreye vaz'-ı yedini ikrâr ve bağçe-i mezkûrenin imâret ve eşcârı ile âb ve zemîni bi-cümleti'l-hudûd ve'l-hukûk ve kâffetu'l-menâfi' ve'l-müştemilât mâlikiyeten taht-ı tasarruflarıdır ve ol vecihle âb ve zemîni üzerine merbût icâre-i mü'eccele-i mezbûreden ilim ve âgâhım yokdur diyü inkâr ile mucâb olduğundan başka elli seneden berü bilâ özr tekr ve sukût olunan da'vâların bilâ emr istimâ'ından hükkâm-ı kirâm efendiler memnû'lar olmağın müdde'î-i mûmâ-ileyhin da'vâsı şâyân-ı iltifât ve kabûl olmadığı misillü müdde'î-i vekîl-i mezkûrun müvekkil-i mûmâ-ileyh es-Seyyid Mehmed Hulusi Efendi bi'n-nefs meclis-i ma'kûd-i mezkûrda hâzır olup hasm-ı mûmâ-ileyh Mehmed Reşir muvacehesinden bi-tav'ihî takrîr-i kelâmında bağçe-i mezkûrenin âb ve zemîni üzerine iddi'â eylediğim icâre-i mü'eccele yokdur da'vâmız görmede mubtıl ve hasm-ı mezkûrun icâre-i mü'eccele-i merkûmeden dolayı kibelinde bir gûna hak ve da'vâsı ve mutâlebem kalmamışdır diyü ikrâr ve i'tirâf itmekle ol dahi vicahen ve şifahen bi'l-asâle ve'l-vekâle tasdîk eylediği vukû'ı üzre arz ve i'lâm tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-ısrîn min şehri Zilka'deti's-şerîfe sene erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf min hicreti men lehü'l-izzi ve's-şeref

Şuhûdü'l-hâl

Macarzâde Yahya Çelebi, Keleşzâde Hacı İbrahim, Hacı Mustafa bin Kasım Efendi, Mollâ Yusuf Câbi, Uveyszâde İbrahim Efendi, Amidî Ahmed Efendi, es-Seyyid Ali Rıza, es-Seyyid Şehmus Efendi, Muhzırbaşî Seyyid Abdurrahman ve gayruhum.

Nüşatân olarak biri Mehmed Reşid Bey yedine ve biri dahi Ferenciye'nin yedine i'tâ olunduğı mü'ir işbu mahalle şerh verildi.

Sayfa: 77 B/ 1

Türkçe Çehiz Bedeli İlamı

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Mardin kazâsına muzâf Sürgüci nâhiyesine tâbi' Avniye karyesi sâkinlerinden Derviş bin Mamo nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enverde karye-i mezkûr sâkinlerinden Ali bin Oso bin Haso nâm kimesnenin üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan iki seneden akdem hasm-ı mezkûrun kerîmesi Rağda nâm avrat bana nâmzed itdiğı vakitte cihazından olarak seksen guruş kıymetlü bir aded tüfek ve beş yüz kırk guruş nukûd akçe ki min haysü'l-mecmû' altı yüz yigirmi guruş ahzıyla ba'dehu mezkûre kızının nâmzedliğinden fâriğ olduğında kendine alâ vechi'l-cihâz virdiğim meblağ-ı mezkûr ile tüfenk-i mezbûrenin istirdâdından imtinâ' itmekle su'âl olunup meblağ-ı mezkûrun reddiyle tüfengi aynen ve helâk olmuş ise kıymeti bi't-tazmîn bana i'tâsı matlûbumdur didikde gibbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında ikrâr ile mucâb oldukda tüfenk-i mezkûreyi aynen teslîmine ilzâm olunduğı misillü akçe-i mezkûre dahi bi't-tahsîl müdde'î-i mezbûreye teslim olunmuş olduğu vukû'ı üzre i'lâm olundu.

Sayfa: 77 B/ 2

Türkçe Sulh İlamı 14 Z 1274 26 Temmuz 1858

Sulh i'lâmı

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Medîne-i Mardin ra'âyâlarından İskender veled-i Hanna nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîf-i lâzîmü'l-izzî ve't-teşrîfde hâzır olup Sürgüci kazâsı kurâlarından Athan karyesi sâkinlerinden Mehmed bin Halid nâm kimesnenin mahzarında bi't-tav'î's-sâf

ikrârında bundan üç seneden akdem karye-i mezkûre sâkinlerinden İbrahim bin Alo'nun indinde mülk-i müşterâm olan iki yaşında kır tay esîm-i vedî'a olarak merkûm ibdâ' itdüğim hâlde hasm-ı mezbûr bi-gayrı hakkın esb-i merkûmenin yaralı sağ ayağına bir taş darbıyla cerh idüp ve cerh-i mezkûrdan müte'essiren hâlik olmağla bundan beş gün akdem huzûr-i şer'-i âlîde esb-i mezkûrenin kıymeti olan üç bin guruşu tazmîn iddi'â eylediğimde ol dahi sârib ve hâlik olduğımı inkâra tasaddî oldukda miyânemize müslimûn tavassut itmeleriyle sulhan an-inkâr olarak dört yüz guruşa inşâ-i akd-i sulh eylediklerinde ben dahi sulh-i mezkûrî ber-minvâl-i muharrer ba'de'l-kabûl bedel-i sulh olan meblağ-ı mezbûrî bi-tamâm ve'l-kemâl ahz u kabz itdüğümden el-hâletü hâzihî hasm-ı mezbûr kibelinden esb-i mersûm tarafından bir gûna da'vâ ve mutâlebem kalmadı diyü ikrâr itdikde merkûm dahi vicahen ve şifahen ikrârını tasdîk ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezbûrdan ibrâ-i âmm-ı kâtı'u'l-hısâm ile ibrâ itdiğimde gibbe't-tasdîkî'l-vicâhî vukû'ı üzre i'lâm olundu fî 14 Z sene [12]74.

Sayfa: 78 A/ 1

Türkçe Veraset ve Katl İlâmı 17 M 1275 27 Ağustos 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Mardin sâkinlerinden iken bundan akdem katilen vefât iden Mendilgânî Halil bin Ahmed bin İsmail Bey nâm kimesnenin verâseti ashâb-ı furûzdan zevce-i menkûhası Ziro bint-i Ramazan ve vâlidesi Fato bint-i Na'mo ve sahîh sulbiye sağırât kızları Emine ve Hedо ve Amişe ve Şemsiye'ye inhisârı lede'ş-şer'î'l-âlî zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra sağırât-ı mezkûrâtın tesviye-i umûrlarına kibel-i şer'-i âlîden mansûbe vasiyye-i şer'iiyeleri mezbûre ceddeleri Fato nâm avrat tarafından bi'l-asâle ve sağırât-ı mezkûrât taraflarından bi'l-vesâye Mardin meclisine mahsûs olan odada a'zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde akd ounan meclis-i şer'-i münîr-i lâzımü'l-izzî ve't-tevkîrde medîne-i mezkûre sâkinlerinden ve Kaşlı Aşîreti'nden Davud Ağa ve karındaşı Derviş Ağa ibney Halil Ağa ve Halil bin Davud Ağa ve Davud bin Mahmud Ağa ve Faris bin Hamati nâmûn kimesnelerin üzerlerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan yigirmi mâhdan mukaddem benim müteveffâ oğlum Halil kur'a keşidesinden firâr bulunduğı hasebiyle hükümet tarafından husamâ-i merkûmûn beraber ma'lûmü'l-esâmî on beş

neferden ziyâde tutulmasına me'mûr oldukları hâlde merkûmûn ve rüfekaları leylen oğlum müteveffâ-yı mezbûrun hânesine varup cânib-i hükümete götürürlerken esnâ-i râhda Câmi'-i kebîrin altında kulağı altından mecrûhan derhâl katîl bulunup ve kâtîli kim olduğu ma'lûmum değil ise de mücib-i şer'isini talebi derim diyü tashîh-i da'vâ ile müdde'âda ber-nehc-i şer'î ta'yîn-i hasm itmemele husamâ-i merkûmûna nesne lâzım gelmediği huzûr-i âlîlerine i'lâm olundu fi 17 M sene [12]75.

Sayfa: 78 A/ 2

Türkçe Alacak Davası İlamı 25 M 1275 4 Eylül 1858

Mardin sâkinlerinden Nasri veled-i Hanna İslambolî nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup amucası Maksî Melki veled-i İliya İslabolî nâm zimmînin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan akdem babam Hanna'dan bana ve vasîsi olduğum hemşîrelerim Mersus ve Feride'ye â'id ve râci' olan bir bâb menzilimi be'l-asâle ve'l-vesâyeye merkûm amucama üç bin guruşla bey' eylediği vâki' ise de semeninden bin altı yüz seksen guruş zimmetinde kaldığından başka mezkûr babamın malından bir teşt ve bir buğda anbarı ve eşyâ-yı muhtelif-i mütenevvi'a-i ma'lûmeyi dahi terekesinden ahz ve iştirâ olunup meblağ-ı mezkûr ile eşyâ-i ma'lûmeyi tahsîliyle bana teslîmine tenbîh olunmak matlûbumdur didüğünde gibbe's-su'âl hasm-ı merkûm cevâbında fi'l-hakîka menzil-i mezkûr meblağ-ı mezkûr ile kendine bey' ol dahi iştirâ ve semeninden dahi meblağ-ı mezkûr i'tâ itdüğünü ikrâr lâkin müdde'î-i mezbûr babası müteveffâ-yı mezbûr zimmetinde alacak hakkım olduğundan takâs ve tenzîl eylemişim ve babası malından dahi bir nesne ahz ve terfî' itmemişim ancak nâ'ib-i esbak mürüvvetlü Amidî Mustafa Efendi hengâm-ı niyâbetinde kâffe-i metrûkâtı ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm ve deyn-i mezkûrum ile kâffe-i duyûnâtı ba'de'l-isbât bana i'tâ ve tavsîl olduğundan başka benim zimmetimi babası malına müte'allık kâffe-i de'âvî ve mutâlebâtdan ibrâ ve iskât itmişdir diyü def'le mucâb oldukda gibbe'l-istintâk müdde'î-i mezbûr Nasri cevâbında hasm-ı mezkûrun zimmetini ibrâ eylediğim vâki' ise de lâkin meblağ-ı mezkûr babamın zimmetinde alacak hakkı olduğu ma'lûmum değildir diyü ibrâyâ tasdik ve deyne inkâr ile mucâb olukda hasm-ı dâfi'-i mezbûrdan def'ine mutâbık ve muvâfık beyyine taleb olundukda udûl-i ricâl-i Nasârâdan ve Mardin ahâlîsinden Maksî Miho veled-i İsa ve Şamas Cercis veled-i Ferso nâmân

zimmîler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup ve lede'l-istişhâd her biri fi'l-hakîka hasm-ı mezkûr müdde'î-i mezbûrun babası müteveffâ Hanna'nın zimmetinde bin altı yüz seksen gurus alacak hakkı olduğına şahidlerüz ve şehâdet dahi iderüz didiklerinde gibbe murâ'ât-ı şerâ'iti'ş-şehâde şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâkı'a olmağın mücebince ba'de'l-hükm mu'ârazadan men' olundığı vukû'ı üzre i'lâm olundu fi 25 M sene [12]75.

Sayfa: 78 B/ 1

Türkçe Alacak Davası İlamı 12 RA 1275 20 Ekim 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Medîne-i Mardin mahallâtından Câmî'-i Kebîr Mahallesi sâkinlerinden Mehmed bin Mollâ Mahmud nâm kimesne meclis-i şer'-i münîr-i lâzımü't-tevkîrde hâzır olup mahalle-i mezbûre sâkinlerinden Ravzazâde Hacı Mustafa bin Hacı Abdüsselam nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında mahalle-i mezbûrede vâkı' taraf-ı kible ve şarkîsi tarîk ve şimâlisi Ravzazâdelerin vereseleri mülki ve taraf-ı garbîsi mülkûme müntehî ve mahdûd olan bir mahalleyn-i enbûb ile diğerkârgîr mahalleyn müteveffâ babam Mahmud'dan mülk-i mevrûsum iken bundan akdem gaybetde bulunduğum hâlde hasm-ı mezbûr hemcivârım bulunan Şehmus bin Ahmed'den dört yüz elli gurus semeniyle iştirâ ve temellük ve kabz-ı semen ve teslîm-i müsemmen itmekle el-hâletü hâzihî gurbetden avdetle su'âl olunup zikr olunan mahalleyn-i mezkûreyn yedinden nez'iyile bana teslîm olunması matlûbumdur didikde gibbe's-su'âl hasm-ı mezbûr cevâbında bundan on sene mukaddem müdde'î-i mezbûrun babası hayâtında olduğu hâlde Şehmus ile bâ-ma'rifet-i şer'î menzil-i mezbûrî iktisâm ve hâlâ yedimde bulunan işbu müdde'â-fih olan mahalleyn-i mezkûreyn merkûm Şehmus'un hisse-i musâbesi olduğundan meblağ-ı mezbûr ile bana bey' ben dahi iştirâ ve temellük itdüğüm derkâr ve müdde'î-i mezbûrun babası dahi inde'l-bey' hâzırân olup ve iki sene zarfında tasarrufumu görüp da'vâ itmeyüp fevt itdikde elân müdde'î-i mezbûrun müdde'â-fih olan mahalleynde bir gûna hakkı kalmamışdır diyü def'le mucâb olıcak gibbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr dâfî'-i merkûmun def'ine muvâfik ve mutâbık beyyine-i şer'îyye taleb olunup ahrâr-ı udûl-i müslimûndan ve Mardin sâkinlerinden Hacı

Mehmed bin Hacı Kasım Efendi ve Bakkâl Hüseyin bin Seyyid Salih el-Çavış nâmân kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup isre'l-istişhâd her biri dâfi'-i merkûmun def'ine muvâfık ve mutâbık müttefikü'l-lafz ve müttehidü'l-ma'nâ edâ-yı şehâdet-i şer'iyeye eylediklerinde şehâdetleri ba'de't-tezkiye ve't-ta'dîl hayyiz-i kabûlde vâkı'a olup mûcibiyle ez-zikrû'l-beyân mahalleyn-i mezkûreyn hasm-ı merkûm Hacı Mustafa'nın mülk-i sarîhi olduğı sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î lâhık olmağla müdde'î-i mezbûrun tasaddî eylediğı da'vâsından men' olunduğı ukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 12 Ra sene [12]75.

Sayfa: 78 B/ 2

Arapça Borç Temessükü 17 R 1275 24 Kasım 1858

Ed'â Yusuf bin Kehle Ali Hacı Mahmud bin Seyyid Said el-Hamamcı bi-sitte mi'ete gurus hiye min tarafı kumar ve elân yutâlibini bahâ ma'a iz lem-yelzüminî edânihâ li-ennhâ Kamar fe ecâbehu bi- ennehu lî inde deyni sitte mi'ete gurus ve enkere kevnuhâ Kamar ve kâne kad rafa'a Yusuf el-merkûm ve'l-mebâliğı mi'eteyn ve tis'în gurus ve senetin selâse mi'ete gurus ve gibbe'l-inkâr ve talebe'l-beyyine şuhide Şeybo bin Hacı İbrahim ed-Dellâl ve ehîhi sıfatı muvâfıkan li-da'vâ Yusuf ve kevnü'l-mebâliğı el-mezkûr cemî'an hüve kumar ve lu'b ve ba'de edâ'i'ş-şehâdeti tavassutı beynehümâ el-muslihûn fe teberre'u Yusuf el-merkûm mine'l-meblağı el-medfû'i mi'ete ve seb'în gurus eddâ hâlihi ve ibrâ külle vâhidün minhümâ zimmete'l-âhiri ibrâ'en âmmen ve iskâten tâmmen bi- haysü lem yabkâ li-küllü vâhidin ma'a'l-âhar da'vâ ve lâ-mutâlebe bî-vechin mine'l-vücûh ve sebebin mine'l-esbâb fe li-zâlike kuyyide hünâ fi 17 R sene [12]75

Şuhûdü'l-hâl

Âdem Efendi, Mollâ Yusuf Câbi, es-Seyyid Ali Rıza Efendi, Şehmus, Hacı Ömer Uveyszâde.

Sayfa: 79 A/ 1

Türkçe Şufa Hakkı İlamı 25 RA 1275 2 Kasım 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Medîne-i Mardin sâkinlerinden Pero veled-i David nâm kimesne meclis-i şer'î-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde hâzır olup Süryânî Katolik milletinin patriki haşmetlü Patrik Anton cenâbları tarafından bi't-tescîli'ş-şer'î sâbitü'l-vekâle olan Kars Efram nâm keşîşin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında Bâbü'l-Cedid Mahallesi'nde vâki' taraf-ı kıblîsi ve garbîsi Ivaz Kara Kani mülkine ve şimâlisi Maksî Garafil mülkine ve taraf-ı şarkîsi mülk menziline muntehî ve mahdûd bir bâb menzil bundan yedi mâhdan akdem müvekkil-i patrik-i mûmâ-ileyh menzil-i mezbûrî millet-i mezkûrenin fukarâsı evkâfî hâsılâtından fukarâya dahi vakf olmak üzere iki bin iki yüz guruşa bâyi'î bulunan Cebro veled-i Muto'dan iştirâ eylediği hinde mesmû'um olmuş olduğu derkâr ise de iştirâsına bana yakîn hâsıl olmadığından taleb-i müvâsebe-i şuf'adan sukût ve şimdiye kadar terk ve te'hîr eylediğim vâki' olup el-hâletü hâzihî şuf'a-i mezkûrenin iddi'âsına murâdım olmuş su'âl olunup mezbûr bâyi'ine virdüğü semeni benden ahz ile bâ-şuf'a bana teslimine tenbîh olunmak matlûbumdur diğinde müdde'î-i merkûmun ol vecihle bey'î istimâ'ında taleb-i mevâsibe-i şuf'a ile terk ve te'hîr eylediğini vâki' olan ikrârı vechile şer'an hasm-ı mezbûra su'âl teveccüh itmemele müdde'î-i merkûm bî-vechin şer'î mu'ârazadan men' olunduğu vukû'ı üzere huzûr-i âlîlerine arz ve i'lâm olundu fî 25 Ra sene [12]75.

Sayfa: 79 A/ 2

Türkçe Gasb ve Vekâlet İlamı 4 CA 1275 10 Aralık 1858

Bundan sekiz mâhdan akdem geçen şehir-i Ramazân-ı şerîfde Ömer Ağa Besvari yolunda Erzurumlu Halil Efendi bin Hacı Hasan ve Cizreli Kadir bin Osman Efendi nâm kimesneler nehb ü gâret olunan emvalden mecdiye yüzlük altını dokuz aded nâhibinden hükümet ma'rifetiyle ba'de't-tahsîl menhûbân-ı mûmâ-ileyhimâdan Osman Efendi huzûrına kadar mezkûr altun Redif Yüzbaşı Hüseyin Ağa indinde meclis ma'rifetiyle tevkîf ve mûmâ-ileyh Halil Efendi memleketine müterâhî bulunduğî ecilden Olyalı Mehmed Ağa bin Mehmed Ağa nâm kimesneler tarafından

Osman Efendi ile ber-mûceb-i şer‘-i âlî murâfa‘a ve muhâsama için tevkîl-i mûmâ-ileyh dahi vekâlet-i mezkûreyi kabûl ve merasiminin icrasına müte‘ahhid eylemiş olduğu vukû‘ı üzre kayd şod fi 4 Ca sene [12]75

Şuhûdü‘l-hâl

Mahmud Efendi, Hâfız İbrahim, Şehmus Efendi, Ali Efendi, Seyyid Feyzi.

Sayfa: 79 A/ 3

Türkçe Asker Erzakı Bedeli İlamı 25 C 1275 30 Ocak 1858

Yetmiş beş senesinin Cemâziyelâhiri‘nin yigirmi birinci gününde Şamrak karyesi ahâlîlerinden âti‘z-zikr kimesneler Ali Bey bin Tillili Ağa‘nın üzerine yetmiş üç senesinin karye-i mezbûrede emvâl-i mîrîye ve bakâyâ husûsuna dâ‘ir sevk olunan Avniye asâkirinin yem ve yiyecekleri karye-i mezbûre ahâlîsinden i‘tâ olunmuşdur didiklerinde iddi‘â eylemiş olan kimesne esâmîleri beyanındadır ve da‘vâlarına iltifât olunmadığından zîrde şerh olunduğı üzre ayân ve beyân olunur.

Osman bin Hüseyin	Selo bin Mustafa	Selo bin Amo	İsmail bin Musa	Ali bin Ömer
Zeko bin Hani	Mehmed bin Süleyman	Mollâ Resulbin Mollâ Mehmed	Hasan bin Ahmed	Mustafa bin Sero
Mollâ Eyüb	Ahmed bin Ramo	Berorhur bin Alike	Sofi Mehmed bin Ali Kehye	Şeyho Muro
Ömerki Alike	Sofi Mehmedi	Seydo bin Ömer		

Bâlâda muharrer olan ma‘lûmü‘l-esâmî kimesneler Mardin meclisine mahsûs odada kâ‘immakâm-ı âlî-makâmı izzetlü Mustafa Rüşdi Beyefendi ile bi‘l-cümle a‘zâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde mün‘akid olan meclis-i şer‘-i nebevîde hâzırûn olup Ali Bey Tilli Ağa‘nın üzerine da‘vâ ve takrîr-i kelâmlarında bakâyâ ve asker firârîleri ve mevâdd-ı mahsûsa ile karyemize sevk olunan bir bölük süvârî asâkir-i

Avniye'nin yem ve yiyecekleri ber-mûceb-i defter karye ahâlîlerinden i'tâ olunmuş ve bâliğ olan beş bin guruşu iddi'â itdiklerinde mûmâ-ileyh Ali Bey'in cevâbında bundan akdem nâ'ib-i esbak mekremetlü Yusuf Sıdkı Efendi evân-ı niyâbetinde karye-i mezbûre ahâlîleri taraflarından vekîl-i mutlak ve müfevvezleri bulunan kimesneler benden iddi'â ve ol vakitte müslimûn tavassutlarıyla bizi musâlaha iderek mültezim olduğum nâhiye-i mezbûrenin bedel-i a'şârından ahâlî zimmetlerinde bakâyâ-yı sahîham olan dört bin guruşu iddi'âlarından takâs ve zimmetimi ibrâ-i âmm ile bi'l-vekâle ibrâ eylemiş olduklarından ol vecihle hüccet-i şer'iyeye yedimde vardır diyü hücceti ibrâz ve lede'l-feth ve'l-kırâ'e mazmûnunu a'zâ-yı meclisden Esad Efendi bin Zeyni Efendi ve Hulusi Efendi ve kâffe-i meclis ihbâr ve şehâdetleriyle ba'de's-subût müdde'îyûn-i merkûme tevkileri hasebiyle ba'de'l-ibrâ mûmâ-ileyh Ali Bey'in üzerine da'vâları şâyân-ı iltifât ve kabûl olmadığü işbu mahalle şerh ve isbât şod fi 25 C sene [12]75.

Sayfa: 79 B/ 1

Türkçe Vakf-ı Menzilde Tasarruf Hakkı İlamı 25 CA 1275 31 Aralık 1858

Ma'rûz-i dâ'îleridir ki

Medîne-i Mardin sâkinlerinden Haşim bin Mehmed el-Haşim nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîfi-i ezherde hâzır olup medîne-i mezkûre sâkinlerinden Mustafa ve Halil ve Hâfız İsmail evlâd-ı Mehmed eş-Şatır nâmûn kimesnelerin üzerlerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında Kıssis Mahallesi'nde vâki' taraf-ı kıble ve şark ve şimâlisi tarîk-i 'âmm ve taraf-ı râbî'i Mekükçi veresi mülkine muntehî ve mahdûd bir bâb vakf menzil ceddimiz Hâce Mehmed bin Hâce Abdülatif bin Hacı Ali el-Mamerdânî bundan iki yüz seneden mukaddem hasbeten lillâh evlâd-ı zükûrna ve evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı zükûrna ale's-seviye vakf ve tescîl itdirüp pederim müteveffâ-yı merkûm Mehmed ile husamâ-i mezbûrûn babaları müteveffâ-yı mezkûr Mehmed derece-i tasarruf ve istihkâkında müsâvîler oldukları hâlde menzil-i mezkûrî alâ vechi'l-münâsafe târîh-i i'lâmdan otuz sene mukaddem iktisâm ve tasarruf itmeleriyle vefâtlarından sonra şimdiye kadar husamâ-i mezbûrûn menzil-i mezbûrda bi'l-istiklâl tasarrufunu gördüğüm derkâr ise de su'âl olunup nevbet-i tasarruf bi'l-münâsafe benimle husamâ-i mezbûrûna

râci' olmuşiken husamâ-i mezbûrûn beni tasarrufdan men' itdirmekle zikr olunan bana râci' olan nısf menzil-i mukavvim-i mezbûrı bana teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur diyü da'vâ husamâ-i mezbûrûn cevâblarında menzil-i mezbûr iki yüz seneden berü ecdadımızın ber-vech-i muharrer evlâd-ı zükûrına ve evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı zükûrına meşrûta evkâfdan olup ve menzil-i mezbûrı ebâ an-ced bi'l-istiklâl mutasarrıf olagelmişüz ve müdde'î-i merkûmun ol vecihle evlâd-ı vâkıfdan olup târîh-i mezbûrda müdde'î-i merkûmun pederi Mehmed ile müteveffâ pederimizle menzil-i mezbûrı ol vecihle iktisâm ve tasarruf eyledikleri ma'lûmumuz değildir diyü inkâr ile mucâb olıcak müdde'î-i merkûmdan ber-vefk-i müdde'e beyyine talep olundukda müdde'â-yı meşrûhı üzere ityân-ı beyyineden izhâr-ı acz birle yedlerinde bulunan vakfnâme-i ma'mûlü-bihâyı ibrâz ve îrâ'e itmeleriyle te'âmül-i kadîm üzere mutasarrıfları olup husamâ-i mezbûrûn yedlerinde terk olunmuş olduğu vukû'ı üzere

arz ve i'lâm olundu fi 25 Ca sene [12]75.

Sayfa: 79 B/ Arapça Borç ve Vekâlet Temessükü 27 CA 1275 2 Ocak 1859

Şühide Behrema bin İbrahim Halil min ahâli'il-Cizre ve Ömer Ağa bin Hacı Mehmed bi- enne Sultan bint-i Ahmed bin Hacı Osman el-Cizrî kad vukilet Haccac bin Ali Habban bi-enne yud'â kasr-ı yed zevcühâ Osman Efendi nâ'ibü'l-Cizre min kâ'ilihî ve vekâleti mutlaka-i âmme ve'l-merkûm eyzan kable'l-vekâle ve ta'ahhüdi bi-icrâ'ihî merâsimihâ ve kuyyide hünâ fi 27 Ca sene [12]75.

Sayfa: 80 A

Türkçe Şukka 14 CA 1279 7 Kasım 1862

Mardin sancağı Kâ'immakâmı izzetlü Ali Bey,

Ömeryanlı Sadun Ağa'nın Mardin sancağında kâ'in konağının furuhtı zımnında olan vekâlet hücceti leffen gönderilmiş olduğundan mücebince iktizasının îfâsı merkûmun Ruscuk'daki familyasıyla cânîb-i mîrîye vusûl bulunmuş olmağla konağ-ı mezkûr esmânının mezbûrlara virilmeyüp doğrıca bu tarafa irsâli husûsuna himmet buyurmaları siyâkında şukka-i mahsusa terkîm kılındı fi 14 Cumâdelûlâ sene [12]79.

Sayfa: 80 B

Türkçe Vekâlet Hücjeti 12 CA 1279 5 Kasım 1862

Medîne-i Diyarbakır'a mülhak nefsi Mardin mahallâtından Göllasiye Mahallesi sâkinlerinden olup hâlâ medîne-i mezbûrede mahbûs bulunan Ömeryan Ağası Sadun Ağa bin Mehmed Ağa medîne-i mezkûr mahkemesinde meclis-i şer'î şerîf-i enverde medîne-i mezkûrun Aziz Câmii Mahallesi'nde vâki' etrâf-ı erba'adan bir tarafı el-Hâc Timur Bey menzili ve tarafeyni tarîk-i 'âmm ve taraf-ı râbî'i mezistân ile mahdûd mâlik olduğım bir bâb mülk menzilimi mahallinde semen-i misliyle âhara bey' ve kabz-ı semen ve makbûzını bana e-îsâle ve irsâle ve husûs-i mezkûr mutavakkıf olduğum umûrun küllisine tarafımdan mezbûr Seyyid Abdullah'ı vekîl ve nâ'ib-i menâb nasb ve ta'yîn eylediğimde mezbûr Seyyid Abdullah dahi vekâlet-i mezkûreyi kabûl ve merâsimini kemâ yenbagî edâya ta'ahhüd ve iltizâm eyledi didikde gibbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu fi'l-yevmi's-sânî aşer min şehr-i Cemâziyelevvel li- seneti tis'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Osman bin Hasan ve Mehmed bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa: 81 A

Arapça Satış Hücjeti 15 B 1279 6 Ocak 1863

Hâzihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabü mazmûnuhâ ve yukarreru meknûnuhâ an-zükire mâ-hüve innehu kad işterâ Mehmed Ağa bin Mehmed el-Oyalı el-vekîlü'l-müsecceli an-kıbeli zevcetuhu zi'l-gussati Ayşe Hâtûn bint-i Osman bi-mâli müvekkiletün li-nefsihâ düne gayruhâ alâ en yekûne'l-mebî'i'l-âfî zâlike hassaten lehâ mine'l-bâyi'i minhü ve hüve Seyyid Abdullah ed-Diyarbakrî bin Yusuf el-vekîlü an-kıbeli Sadun Ağa esbak müdürü'l-Ömeryan bin Mehmed Cezîrî es-sâbitü vekâletuhu anhü fî müvâceheti hasm-ı câhid-i şer'î bi-mâ fî yedihi min hücceti'l-vekâleti el-mahtûmeti bi-iznâ'i ve hatemi nâ'ibi eyâlet-i Diyarbakir zi'l-fazîleti Mehmed Aziz Efendi bin el-merhûm Mahmud Efendi es-sâbitü mazmûnuhâ bi-şehâdeti Temur bin Şeyh Ömer sâkin-i Mahalle-i Bâbu's-Sur ve Haydar bin Sadun ve an-zevçetihi el-mûmâ-ileyh Sadun Ağa ve hiye Münci Hâtûn bint-i Hasan Ağa es-sâbitü vekâletihî eyzan anhâ bi-şehâdeti Bekir bin Mollâ Halil el-Hallâf ve Mehmed

Bey bin Mahmud Bey ed-Dâşî mâ hüve bi'l-müvekkili ve'l-müvekkileti el-mûmâ-ileyhâ ve mülkühümâ ve bi-yedihümâ ve tahte tasarrufuhâ ve'l-müntekilü ileyhimâ bi-iştirâ'i'ş-şer'î ve zâlike cemî'u'd-dâri'l-vâkı'a fî mahalleti'l-Gölasiye el-müştemilâtihi Ali alâ manzara-i enbûbi ezc ve dâhiluhâ habbebe mâ' ve kilâr zî ve huvş berânî ve kenîf ve me'âbir ve eyzan manzara-i oda zî maslabeteyni ezc ve bi-hizâ'i bâbü'l-manzarati eyvân-ı sağîr ezc ve kahve ocağı zî maslabeteyni ezc ve âhûr ezc ve huvş ve kenîf el-mahdûdetü kıbleten ve garben ve şimâlen ile't-tarîki ve şarkan ilâ mülki vereseti Abdullah Ağa bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfıki ve'l-levâhıki ve'l-hukûki bi-semeni makbûz gayre mev'ûdi kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânihi tis'atü âlâfün ve hamse mi'ete guruş-ı Rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîhîn-i şer'ıyyîn bâfînîmüştemilîni ale'l-icâbi ve'l-kabûl ve'l-kabzı ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-arafeyni ve lem yebka li'l-bâyi'i el-vekîlü'l-merkûm ve lâ li'l-müvekkili Sadun Ağa ve'l-müvekkiletü Münici Hâtûn fî'l-mebî'i'l-mezkûri ma'a'l-müşteriyeti el-mûmâ-ileyhâ da'vâ ve lâ mutâlebetihi bî-vechin mine'l-vücûhi ve sebebin mine'l-esbâbi bel innemâ kad bakiyyetü'd-dâri'l-mahdûdeti bi-cümleti hudûdihâ ve hukûkihâ ve âmmetü murâfikuhâ ve menâfi'uhâ ve cemî'u'l-müştemilâti'd-dâhiliye fihâ ve'l-hâriciyetü anhâ mülken hâlisân ve hakkân sırfen li'l-müşteriyeti el-mûmâ-ileyhâ tetesarrafu fihâ bi-tasarrufi'l-mülûki fî emlâkihim keyfe mâ-teşâ ve hasbe mâ-tahtâr cerâ zâlike ve hurrîre fî'l-yevmi'l-hâmis aşer min şehri Recebi'l-ferd sene tis'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Es-Seyyid Derviş Efendi Hindîzâde, Ebubekir Efendi Hindîzâde, Müdîr-i Duhân Yesâri Efendi, Mehmed Efendi Arabzâde bin Mollâ Abdullah, Mehmed Halil Efendi, Hâfız İbrahim, Ehîhi Ahmed Ağa, Mollâ Yusuf Câbi, Yunus bin Mehmed el-Yunus, Şehmus el-Oturakçı, Mehmed bin Seyyid Ahmed Naim, Mahmud bin Mustafa Şehnene, Muhzırbaşı Seyyid Abdurrahman, Hacı Timur Bey, ibnuhu Abdurrahman, Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo, Hacı Mehmed ed-Dellâl, ibnuhu Ali, Ali bin Hüdai.

Sayfa: 120 A

Türkçe Ferman 12 CA 1263 28 Nisan 1847

Kayd-ı berevât ve mezâmîn ve buyuruldiyât ve kavânîn

Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn-ı mülûkâneme mülhak evkâfdan Nusaybin'de vâki' hazret-i İmâm Zeynelâbidîn radiyallahü te'âlâ anh efendimizin vakfından Alacakalayır nâhiyesinde Telsair karyesi mahsulüyle ber-vech-i meşrûta türbedarlık ciheti mutasarrıfı Abdullah bin Yusuf'un vefâtı vukû'ıyla mahlûlünden sulbî sahîh evlâdları Mustafa ve Yusuf ve Hadice'ye iştirâken tevcîh ve yedlerine berât-ı âlî-şânım i'tâsı husûsı Amid nâ'ibi mevlânâ Hâfız Hüseyin Kazım zîde ilmuhu ile meclis tarafından bâ-i'lâm ve mazbata inhâ olunmuş olmakdan nâşî kuyûda bi'l-murâca'a iktizâsı e'âzım-ı ricâl-i devlet-i aliyyemden hâlâ defter emîni iftihârü'l-e'âlî ve'l-e'âzım Mehmed Said Muhib dâme uluvvuhu ile mevâlî-i ızâmımdan hâlâ Evkâf müfettişi akzâ kuzâtî'l-müslimîn mevlânâ es-Seyyid Mehmed Sadeddin zîdet fezâ'iluhuya lede'l-havâle cihet-i mezkûre müteveffâ-yı merkûm Abdullah bin Yusuf'un uhdesinde olduğu ve vakf-ı müşârun-ileyh in altmış bir senesi Muharremi guresinden altmış iki senesi Zilhiccesi gâyetine değin iki senelik muhâsebesi lede'r-ru'ye üç bin üç yüz yetmiş beş buçuk gruş îrâdından iki bin dört yüz elli bir buçuk gruş masârıfı ba'de'l-ihrac dokuz yüz yigirmi dört gruş fazlası zuhûr eylediği kuyûddan ve ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî sâlifü'z-zikr karye-i zâviye ma'a mezra'a-i ma'mûrelerin mahsûlât ve rusûmâtı İmâm Zeynelâbidin Zâviyesi Vakfı tarafından ve karye-i Telsair nâm-ı diğeri Tâhirü'l-Ekâsım el-mezbûrenin mahsûlât ve rusûmâtı hâss-ı hümâyûn tarafından zabt olunmak iktizâ eylediği emîn-i müşârun-ileyhin i'lâmı me'âlinden nümâyân olmuş ve inhâ-yı mezkûr vâkı'a mutâbık ve nefsü'l-emre muvâfık olduğına ve mûmâ-ileyhim cihet-i mezkûreye bi'l-vücûh ehil ve müstahak ve şâyân-ı âtîfet ve merhamet-i seniyyemden buldukları ihbâr-ı ehl-i vukûf tahkîk kılındığına binâ'en cihet-i mezkûre babaları müteveffâ-yı merkûmun mahlûlünden bi'l-ihbâr inde'ş-şer' ehliyetleri mütebeyyin olan mûmâ-ileyhin işbu râfi'ün tevki'-i refi'u's-şân-ı hâkânî Mustafa ve Yusuf zîde kadrumâ ile hemşireleri Hadice Hanım zîdet iffetuhâya nizâmı üzre bi'n-nefs bilâ kusûr edâ-yı hizmet itmek ve terken ve tekâsülen iderler ise ref'lerinden âhara virilmek şartıyla tevcîh ve yedlerine berât-ı şerîfem i'tâ olunmak bâbında müfettiş-i mûmâ-ileyh

tarafından i'lâm ve hattâ ve ol bâbda hâlâ Evkâf-ı Hümâyûnum nâzırı düstûr-i mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müşeyyid-i sadâkat-semîrim es-Seyyid Mehmed Hasib Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehu bâ-telhîs ifâde itmiş olmağla mûcebince tevcîh olunmak fermânım olmağın haklarında mezîd inâyet-i pâdişâhânem zuhura getürüp işbu bin iki yüz altmış üç senesi Cumâdelûlâ'nın ikinci günü târihiyle muvarrah ve mu'anven ru'ûs-i hümâyûnum mûcibince bu berât-ı hümâyûnumu virdüm ve buyurdum ki mûmâ-ileyhim Mustafa ve Yusuf zîde kadrumâ ile Hadice Hanım zîdet iffetuhâ babaları müteveffâ-yı merkûmun mahlûlünden şart-ı vâkîf üzre cihet-i mezbûre ber-vech-i meşrûta mutasarrîfün olup bundan evvel babaları müteveffâ-yı merkûm cihet-i mezbûrı ne vechile ahz idegelmiş ise mûmâ-ileyhim dahi ol vecihle ahz eyleyeler şöyle bileler alâmet-i şerîfûme i'timâd kılalar tahrîren fi's-sânî aşer min şehr-i Cemâziyşevvel sene selâse ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Sayfa: 120 B

Türkçe Ferman S 1270 Kasım Aralık 1853

Düstûr-i mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ hâlâ Kürdistan eyâleti vâlîsi vezîrim Hamdi Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehu ve iftihâru'l-ekâbir ve'l-ekârim câmi'u'l-mefâhir ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Istabl-ı Amirem Müdürlüğü pâyelülerinden Mardin sancağı Kâ'immakâmı Şerif zîde uluvvuhu ve kıdvetü'l-ulemâ'i'l-muhakkikîn Mardin nâ'ib ve müftisi zîde ilmuhumâ ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrânz a'zâ-yı meclis zîde kudrum tevki'-i refi'-i hümâyûnum vâsil olıcak ma'lûm ola ki Mardin sancağında Nusaybin kasabasına yarım sâ'at mesâfe mahallinde vâki' Mar Yakub Kilisesi demekle ma'rûf bir bâb Keldânî Katolik kilisesi mürûr-i eyyâm ile müşrif-i harâb olduğundan ta'mîri husûsı kasaba-i mezbûre ra'âyâsı taraflarından istid'â olundığına mebnî kilise-yi mezkûr ma'rifet-i şer'le keşf ve misâha birle tûlen kırk üç ve arzan otuz üç ve kadden yigirmi dört zirâ' olup fi'l-hakîka muhtâc-ı ta'mîr olduğundan bahisle vaz'-ı kadîm ve hey'et-i asliyesi üzre ta'mîr ve termîmine ruhsatı havî emr-i şerîfüm i'tâsı bâ-i'lâm ve mazbata inhâ

olunmuş ve keyfiyet mecdiye nişân-ı hümâyûnumun birinci rütbesini hâ'iz ve hâмили olup bi'l-fi'l şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm olan İsmet Beyzâde a'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâ'i'l-müteverri'in yenbû'u'l-fazl ve'l-yakîn mevlânâ el-Hâc Ahmed Arif Hikmet Bey edâmallâhü te'âlâ fezâ'iluhudan lede'l-istiftâ bir karyede vâki' kenîse-i kadîme harâb oldukda hey'et-i asliyesine nesne ziyâde itmeksizin ta'mîre kâdir olurlar mı el-cevâb olurlar diyü bir kıt'a fetvâ-yı şerîfe virilmiş olmakdan nâşî kilise-yi mezbûrun mesâğ-ı şer'-i şerîf olduğı üzre ta'mîrine müsâ'ade-i seniyye-i mülûkenem erzân kılınarak hatt-ı hümâyûn-ı merhamet-makrûn-ı pâdişâhânem sahîfe-pîrâ-yı sudûr olmuş olmağın mantûk-i münîfi ve virilen fetvâ-yı şerîfe muktezâsı üsre amel olunmak fermânım olmağın ruhsatı hâvî emr-i şerîfüm ısdâr ve i'tâ olundu kilise-yi mezbûrun tûlen ve arzan ve kadden ve vüs'aten vaz'-ı kadîm ve hey'et-i asliyesini tecâvüz itmemek şartıyla ber-vech-i mesâğ-ı şer'î ta'mîrine müsâ'ade-i seniyye-i mülûkânem erzân kılındığı ve bu vesîle ile vaz'-ı kadîminden ziyâde nesne ihdasına irâ'e-i ruhsat kılınmak ve yâhûd zımnında ra'âyâdan akçe alınmak lâzım gelür ise mütecâsir olanların haklarında müstelzim-i mes'ûliyet ve vehâmet olacağı siz ki vâlî-i müşâr ve kâ'immakâm ve nâ'ib ve müfti ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmunuz oldukda ana göre amel ve hareket ve hilâfından be-gâyet tehâşî ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfeme i'timâd kılınız tahrîren fi evâ'ili şehr-i Saferu'l-hayr sene seb'in vemi'eteyn ve elf be-makâm-ı Kostantiniye el-mahrûse.

Sayfa: 121 A

Türkçe Ferman 26 S 1275 5 Ekim 1858

Cizre sancağına tâbi' Mardin kazâsı ulemasından işbu râfi'u tevkî'-i refi'u's-şân-ı hâkânî kıdvetü'l-ulemâ'i'l-muhakkikîn Abdurrahman zîde ilmuhunun bâ-buyuruldı muhassas olan senevî üç keyl on iki ölçek hintanın mahallî râyici üzre beher keyli seksener guruşdan bedeli üç yüz guruş olmak lâzım gelür iken yedinde bulunan berât-ı şerîfeme iki yüz kırk guruş yazılmış olduğundan berât-ı şerîf-i mezkûrun tashîh ve tebdîli husûsı Mardin sancağı meclisinden inhâ olunmuş ve tedkikât-ı kuyûdiyesi lede'l-icrâ mezkûr üç keyl hintanın mahallî râyici üzre beher keyli seksener guruşdan bi'l-hesâb bedeli iki yüz kırk guruş reşide olarak meblağ-ı mezbûr iki yüz altmış dört senesi Martı ibtidâsından i'tibâren mûmâ-ileyhe bâ-şart-ı

kayd-ı hayât tahsîs olunup her nasıl ise on iki ölçek hinta bahâsı olan altmış guruş sehven hesaba idhâl olunamamış olduğundan meblağ-ı mezbûr altmış guruşun sene-i merkûme Martı ibtidâsından i'tibâren mûmâ-ileyhin muhassas olan sâliyesine zammı husûsı cânib-i nezâret-i celîle-i umûr-i mâliyeden bâ-takrîr lede'l-arz ol vecihle tesviyesine irâde-i seniyye-i şâhânem müte'allık ve şeref-sudûr olup mûcibince mûmâ-ileyhin Mardin sancağı emvalinden bâ-kayd-ı hayât kadîm muhassas olan sâliye iki üyz kırk guruş on iki ölçek hinta bahâsı olan altmış guruşun zammıyla ma'a zam sâliyesinin üç yüz guruşa iblâğ olundığını mübeyyin tebdîlen berât-ı celîlü'l-unvânım virilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağın hakkında mezîd inâyet-i pâdişâhânem zuhûra gelüp târîh-i mezkûrdan i'tibâren bu berât-ı hümâyûnumı virdüm ve buyurdum ki mûmâ-ileyh Abdurrahman zîde ilmuhu vech-i meşrûh üzre ma'a zam tahsîs olunan senevî üç yüz guruşı livâ-i mezkûr emvalinden mâ-dâme'l-hayât sâl be-sâl bi'l-ahz u kabz idüp devâm-ı ömr ü şevket-i şehenşâhânem ed'iyyesine muvâzabet eyleye şöyle bileler alâmet-i şerîfeme i'timâd kılalar tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-ışrîn min şehri-i Saferü'l-hayr sene hamse ve seb'in ve mi'eteyn ve elf.

Sayfa: 122 A

Türkçe Mazbata 3 M 1275 13 Ağustos 1858

Mardin'de Sadık Ağa Sarayı'nda defin-i hâk-i ıturnâk olan Şeyh Mehmed el-Fârisî kuddise sırruhu'l-azîz efendimiz hazretlerinin türbe-i şîme-i şerîfelerine meşrûta evkâfı merbûtâtından Sarin karyesinin üç rub'ı hâsılâtı bundan mukaddem mütevellisinin vefâtında hazîne-i Evkâf-ı hümâyûna zabt olunmuş ise de türbe-i şerîfenin cüzhânlık ciheti olmadığından fazla-i evkâfından virilmek üzre şehriye otuz guruş ma'âşla bir nefer cüzhân ta'yîni her hâlde muhassenât-ı dünyevî ve uhrevîyi mûcib olacağından ve Mardinli Abdülhafız Efendi dâ'ileri efkar-i fukarâdan ve iki gözden a'mâ hâfîzu'l-kurrâdan olup şâyân-ı merhamet zevâtdan bulunduğundan ma'âş-ı mezkûr ile cihet-i merkûmenin uhdesine tevcîh ve ihâlesi her hâlde yekazeten çerâğ-ı ervâh-ı müşârun-ileyhin yeni başdan eş'âlini mûcib ve mûmâ-ileyh Abdülhafız Efendi dâ'ilerinin dahi icrâ-yı mesrûriyetle ed'iyye-i hayriyyesinin isticlâbını müstevcib olacağı cihetle ber-mûceb-i mested'â fazla-i evkâf-ı müşârun-ileyhden virilmek üzre şehriye otuz guruş ma'âşla cihet-i mezkûrenin mûmâ-ileyh

Abdülhafız Efendi uhdesine müceddeden tevcih ve ihâlesiyle yedine bir kıt'a berât-ı âlî-şân sadaka ve ihsân buyurulması husûsuna müsâ'ade-i âlî-i nezâret-penâhîleri şâyân ve erzân buyurulmak bâbında ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir fî 3 Muharrem sene [12]75.

Bende Kâ'immâkâm-ı Livâ-i Mardin	El-abdü'd-dâ'î Nâ'ib-i Mardin	El-abdü'd-dâ'î Müftî	Bende A'zâ	Bende Müdür-i Mâl
Bende Serkâtib-i tahrîrât	Bende A'zâ	Bende A'zâ	Bende A'zâ	Bende A'zâ
Bende A'zâ	Bende A'zâ	Bende A'zâ	Bende Vekîl-i millet	Bende Vekîl-i Millet

Sayfa: 140 B

Türkçe Tarla Davası 6 M 1275 16 Ağustos 1858

Ed'a Beko bin Mehmed min karyeti Bernişt Ali Beko bin Mehmed bin Abdullah min karyeti'l-mezkûre

Mardin'e muzâf Sürgüci kazâsına mülhak Bernişt karyesi sâkinlerinden Beko bin Mehmed bin Abdullah nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enverde hâzır olup karye-i mezbûre sâkinlerinden Hasan bin Resul Bey nâm kimesnenin üzerine bi'l-muvâcehe da'vâ ve takrîr-i kelâmında karye-i mezbûre akârında vâki' bir tarafı Şeref'in mülki ve taraf-ı sânisî Mehmed Haçık mülki ve taraf-ı sâlisî çimen ve râbi'i Şeyho'nun mülkine müntehî ve mahdûd olan bir kıt'a sulı tarla bundan on beş seneden akdem babam hayâtında zabt itmiş olduğundan bi'l-verâse mülkümnden su'âl olunup bana teslîmi matlûbumdur diyü da'vâ hasm-ı mezbûr mülkiyetle mutasarrıf olduğımı ikrâr ve bundan on beş seneden akdem bilâ özr terk olunan da'vâ hükkâm efendiler istimâ'ından memnû'lar olmağın ana binâ'en da'vâsı hakîkatde nâ-mesmû' olduğundan ve mülki dahi değildir diyü def'le mucâb olıcak gıbbe'l-istintâk ve'l-inkâr da'vâ-yı mezkûrede on beş sene bilâ özr terk eylemiş istimâ'ından bilâ emr-i sultân

câ'iz olmadıklarından mu'âraza-i nâ-becâdan men'iyile vukû'ı üzre işbu mahalle şerh virildi kayd şod fi 6 Muharrem sene [12]75.

Sayfa: 141 A/ 1

Türkçe Kayd-ı Defteri Kassam

Mardin sancağı eşref-i ulemasından ve sâbık sancağ-ı mezkûrun müftîsi mekremetlü es-Seyyid Yusuf Sıdkı Efendi hazretlerinin umûr-i niyâbet-i şer'iyyede ibkâsına mütevâtir vürûd idememiştir allâhümme asluhâ meymûnen ve mübâreken bi'l-iclâli ve innehu fi'd-dâreyni refi'û'l-kadri ve sa'âdetihi neylü'l-menâli bi-ismike yâ-müte'âl âmîn

Sayfa: 141 A/ 2

Türkçe Buyruldu 28 Ş 1274 13 Nisan 1858

Bismillâhirrahmânirrahîm

İzzet-me'âb şer'at-nisâb mevlânâ es-Seyyid Yusuf Sıdkı Efendi kâmyâb dâme muvaffakan bi'l-hayr

Gıbbe't-tahiyyeti'l-vâfiye inhâ olunur ki bâ-intihâb ve tercîh cenâ-ı hazret-i fetvâ-penâhî me'mûr-i umûr-e şer'iyyesi olduğım mahrûse-i Amid kazâlarından ma'a mülhakât Mardin kazâsının umûr-i niyâbet-i şer'iyyesi işbu sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf Recebü'l-müreccebinin on beşinci gününden zabt itmek üzre cenâb-ı şerifinize ihâle ve ibkâ olunmuşdur gerekdir ki kazâ-i mezbûreyi yevm-i mezbûreden zabt idüp beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i âlîde sa'y ve cemîl eyleyüp ve vukû'-yâfte olan mevtâ-yı askeriyenin tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm idüp câdde-i şer'-i Ahmediye'den ser-i mû inhirafa cevâz göstermeyesiz ve's-selâm.

Es-Seyyid Ahmed Ata el-müvellâ hilâfeten be-mahrûse-i Amid

Kayd şod fi 28 Ş sene [12]74

Sayfa: 141 A/ 3

Arapça Veli tayini

Velî es-sağîre vâlidihâ İbrahim el-merkûm er-racûli bi-nefsihi

Şuhûdü'l-akd

Hüseyin bin Halil Beroskar, Halil bin Hacı İsmail Dolamacı, Ali bin Mehmed Kerkükli, Bölükbaşı Kal'a Ramazan.

Sayfa: 141 A/ 4

Türkçe Nikâh Akdi Hücceti 3 M 1275 13 Ağustos 1858

Mehr-i mü'eccel der-zimmeti zevc mine'z-zehbü'l-vasat

100 miskâl, yalnız yüz miskâl vasat altundur

İzn-i li-mevlânâ nâ'ibenâ Şehmus Efendi el-mükerrem

Bi-ennehu bi- akdi nikâhi'l-bint el-bâkire es-sağîre Merişebint-i İbrahim alâ hâtûbihâ İbrahim bin Mustafa el-Yanyaneli mehr müsemmâ ve mahzarı mine'ş-şuhûdi ve innehu lâ yekûnü beynehâ mâni'-i şer'î ve iznü'l-velî ve'r-rızâ mine't-arafeyni fî 3 M sene [12]75.

Sayfa: 141 B

Türkçe Tereke hücceti 15 L 1274 29 Mayıs 1858

Defter oldur ki,

Medîne-i Mardin mahallâtından Tekye Mahallesi sâkinlerinden olup bundan akdem vefâtı vâki' olan Zemzem bint-i Ahmed ed-Dakkorî nâm avrat oğlu Mehmed Derviş ile kızı Hadice'nin üzerine vasiyye-i mansûbe iken vefâtı vâki'a olmuş hâl-i hayâtında yerinde Mollâ Ahmed bin es-Seyyid Emir nâm kimesneyi vasî nasb ve ta'yîn eylemiş olduğundan ba'de vefâtihâ anın metrûkâtıyla beraber sağîrânın mâllarını dahi vasî-i merkûm ma'rifetiyle tahrîr ve takvîm ve bey'i müstevcib olan eşyâyı ba'de'l-bey' esmân-ı hâsılasından sağîrân-ı mezbûrâna â'id olan mebâliğ ile ma'an sâ'ir metrûkâtını vasî-i merkûma ma'rifet-i şer'le teslîm olunmağla ber-vech-i âfî zikr ü beyân olunur fî 15 L sene [12]74.

Seyyid Mahmud'da Yüz yasduk 1 adet Bahâsı 10 guruş	Mustafa'da Kuşhane ma'a kapak 2 adet Kıymeti 87 guruş	Bu dahi Üskure ile sahan ma'a kapak 3 adet Kıymet, 38,5 guruş	Hacı Hızır'da Teşt 1 adet Kıymet 244 guruş	Satıl 1 adet Kıymet 114,25 guruş
Üskûre 2 adet Kıymet 33 guruş	Mehmed bin Mollâ Ömer'de Lengeri 1 adet Kıymet, 45,5 guruş	Yusuŕ'da Çaput yasduğı 4 adet Kıymet 30 guruş	Hasan bin Mecid'de Mendil ma'a yasdik 2 adet Kıymet 85 guruş	Bu dahi Köhne yorgan 1 adet Kıymet 30 guruş
Mahmud'da Kürsi yorganı 1 adet 38 guruş	Kethüdâ kilim 2 adet Kıymet 90 guruş	Mahmud'da Köhne kilim 2 adet Kıymet 59 guruş	Uveyszâde Mustafa'da Diğer köhne kilim 2 adet Kıymet, 29 guruş	Uveyszâde Mustafa'da Diğer köhne kilim Kıymet 29 guruş
Hindî'de Halı 1 adet Kıymet 92 guruş	Mahmud'da Hurda ve ufak tüfek, 1 adet Kıymet 15,5 guruş	Bu dahi Basmalı seccâde 1 adet Kıymet 11 guruş	Yusuŕ'da Tesbîh ma'a zincir 2 adet Kıymet 3 guruş	Numan'da Şal mintanın harcı 1 adet Kıymet 4,5 guruş
Kahve ibriği 1 adet Kıymet 4,5 guruş	Kapuda emzik 1 adet Kıymet 3 guruş	Şamas'da Diğer emzik mermerli, 1 adet Kıymet, 8,5 guruş	Ahmed'de Meysere, 1 adet sebe yüzük, 1 adet kıymet, 5 guruş	Mahmud'da Darak, 1 adet Arma fincan 1 adet Kıymet, 4 guruş
Burgul ile mercimek bahâsı				

Kıymet 100 guruş					
Menzil-i mezkûrın sâl be-sâl icâr ve icâre-i hâsılası dahi sağırân-ı mezkûrânın nafaka-i mefrûza ve mukadderelerine sarf itmek için vasî-i mezbûra tenbih olunduğını mübeyyin işbu mahalle şerh olunmuştur, gaflet olunmaya			Buf dahi istiğlâl ve gılâlini nukûdâta zammıyla sağırân için istirbâh itmeğe vasî-i merkûma tenbih olunmuştur		
Tekye Mahallesi'nde vâki' Şehmus bin İsmail Gümrükçü'nün menzili dimekle ma'rûf ve meşhûr olan bir bâbmenzil Kıymeti: 4000 guruş			Sipâhi Pazarı kurbünde vâki' tütüncü dükkânının nisf-ı şâyi'i Kıymet 2000 guruş		
Mustafa bin Seyyid Reşid'in zimmetinde vasiyye-i müteveffiyenin ma'rifetiyle ber-müceb-i sened olan zimmetleri 650 guruş					
Yekûn icmâl-i tereke 7836 guruş Yalnız yedi bin sekiz yüz otuz altı guruştur					
Anhe'l-masârifât					
Sağırân-ı mezkûrân geçen nafaka-i mâziyelerivasî-i sâbıkı ma'rifetiyle tenzili lâzım gelen 60 guruş	Guruşda bir para resm-i âdf 196 guruş	Kâtibiye 7,5 guruş	Kıymet-i varaka-i sahiha nafaka ve varaka bahâ 6 guruş	Kaydiyye 7,5 guruş	Ücret-i Mehâzir 5 guruş
Yekûnü'l-masârifât 282 guruş Yalnız iki yüz seksen iki guruştur					
Yekûn icmâl-i tereke					
Bâlâda muharrer yekûn icmâl-i tereke					7836
Bâlâda muharrer olan masârifâtı					282
					7554
Bâlâda muharrer menzil ile nisf dükkânın esmâni olup şer'an sağırân-ı mezkûrâna deyn-i mevsûk kalmışdır minhâ					6000
(bâki)					1554

Meblağ-ı mezkûr nukûdât olup rehn-i kavî ve kefil-i melî ile istirbâh itmek için vasi-i mezkûra teslim olunmuşdur

Sayfa: 142 A

Türkçe Tetimme

Sağîrân-ı mezkûrâna lüzûm-i hakîkisi görünüp kendülerine terk ve tevkîf olunan eşyânın beyânı:

Bir kat yatak 1 adet	Sahan 1 adet	Tava 1 adet	Sandık 1 adet	Tas 1 adet
Köhne Cacim 1 adet	Estere 1 adet	Peştahta, Acem malı yorgan 2 adet	Divit 1 adet	Kilid 1 adet
Mozik 1 adet	Semmurdan zincir 1 adet	Marhama 2 adet	Yelek 1 adet	Enfiye kutusu 2 adet
Hamâil 1 adet	Kur'ân-ı azîmü'ş-şân, 2 adet	Mevlid-i şerîf 2 adet	Köhne evrâk 1 adet	

Sayfa: 142 A/ 1

Arapça Tereke Hücjeti 26 L 1274 9 Haziran 1858

Lemmâ teveffâ Mehmed bin Yasin bin es-Seyyid ve inhasara irâ'ehu fî ibn ve hüve Mehmed ve zevcetuhu ve hiye Radife bint-i Sefer ve irâdehu tahrîr tereketü'l-mevcûde bi-talebihim bi-ma'rifeti'ş-şer'î'ş-şerîf fe hîne'izin teharreret tereketühüm bi-ma'rifeti'ş-şer'î bi- huzûri Mehmed el-mürâhîn ve Radife el-mezkûre alâ vechi'l-âtfî ve ba'de't-tehârüci'l-vesâyeti'l-müsbete ve'l-masârifât kaseme beynehümü'l-bâkî ve hurrire hünâ ed-defter fî 26 L sene [12]74.

Fî zimmeti Hasan Ağa el-Gursli 600 guruş	Tencere 150 guruş leğen ibrik	Leğen ibrik	Semen-i addeti nâlbendîn 50 guruş
Semen-i abâyî	Fıdda-i galyon	Zerd ve ilkâmât	

20 guruş	10 guruş	30 guruş
Yekûnü'l-icmâl 900 guruş		
Minhe'l-vesâyeti'l-müsbite bi-ma'rifeti's-şer'i bi-şehâdeti Şeyh İbrahim ve Seyyid Hızır bi-ma'rifeti'l-vasî Ali Efendi		300 guruş
Minhe'r-rusûmât 15 guruş ve hammâliye ve kaydiyye 5 guruş		20 guruş
		580 guruş
Minhâ hissetü'z-zevceti Radife		72,30
		507,10
İsâbeti ilâ Mehmed el-mezkûr sureti'l-ânifen lehu		507,10
Nısfu'd-dâren şâyi'un ellezî işterehu ümmihi lehu bi-mâlihi fi mahalleti'l-Meside		250
Tencere bahâ, 150 guruş, leğen, 40 guruş, nukûd-i zimmet-i vakf asli'l-mezkûre67,5 guruş		
Cem'an u'ti lehu		507 guruş

Ve bakıye bi-mûcibi a'lâhu nısfu'd-darî'l-mahdûdi kıbleten ilâ mülki Esad bin Hacove şarkan ilâ mülki Abdullah el-Kürdî ve şimâlen ilâ tarîk ve garben ilâ mülki Seyyid İbrahim iştemele alâ beyti karye-i lehu ve beyt-i âhar enbûbi ezc ve nısf ceyb-i mâ' ve havlı ve kenîf ulî Mehmed el-mezkûr işterethpu ümmuhu lehu bi-mâlihi ve bakıye lehu et-tence ve'l-leğen el-muharrerîni'l-kıymeti ve seb'ate ve sittîn guruş ve rub' fi veçhi ale'l-mezkûr ve hurre ve kuyyide hünâ fi 26 L sene [12]74.

Sayfa: 142 B

Türkçe Tereke Hüceti 7 ZA 1274 19 Haziran 1858

Defter oldur ki,

Bundan mukaddem acel-i mev'ûd ve enfâs-ı ma'dûdesiyle vefât iden Hüseyin bin Seyyid Kasım'ın irsî zevce-i menkûha-i medhûlün-bihâsı Zemzem bint-i Mehmed es-Serrâc ve kebîre kızı Halime ve sığar evlâdı Mehmed ve Fatıma ve Kîçi ve Ahmed'e ba'de'l-inhisâr sağır Mehmed kable'l-kısmeti fevt olup irsî Zemzem el-merkûme ile kız karındaşları Halime ve Fatıma ve Kîçi ve Naime ve asabe-i nesebiyesinden Seyyid Mehmed bin Kasım'a inhisârı tahakkuk olunduktan sonra sığar-ı mezkûrünün üzerlerine vâlideleri vasiyye nasb olunup kebîre Halime ve vasiyye-i mezbûre taraflarından vekâlet-i müseccele ile sâbitü'l-vekâle bulunan Şelooğlı Mollâ Mehmed ve asabe olan Seyyid Mehmed meclis-i şer'-i âliye ba'de'l-ihzâr ve'd-da'vâ müteveffiyân-ı merkûmûmânın kâffe-i metrûkât ve muhallefâtı al âmâ-farazallâhü'l-kadîr ba'de't-tahrîr ve't-takvîm ve ihrâcü'l-masârîf beyne'l-verese taksîmi taleb olundukda bi't-taleb ber-vech-i âtî beyân olunur taksîm olunmuşdur fi Ra sene [12]74.

Tüfenk 1 adet 75 guruş	Merkeb 1 adet 70 guruş	Büyük nakra 1 adet 39,5 guruş	Satıl 1 adet 16 guruş	Buğda bitiği 1 adet 50 guruş
Sini 1 adet 100 guruş	Zinnâr Vâdisinde vâki' bağçeden üç sene zarfında hâsıl olan gılâl 900 guruş	Müteveffâ-yı mezkûrun melbûsâtı 80 guruş	Zinnar'da olan tarlanın üç sene gallâtı 60 guruş	Menzillerine her meclis üç seneden hâsıl olan kirâsı 130 guruş
Büyük kazan 1 adet 147 guruş	Büyük teşt 1 adet 114 guruş	Sağır tencere 1 adet 72,5 guruş	Sağır leğen 1 adet 18 guruş	Lengeri sahan Üskûre, 3 adet 25 guruş
Bakır havan 1 adet 10 guruş	Hama satılı 1 adet 77 guruş	Tava 1 adet 10 guruş	Bir kat yatak 100 guruş	Diğer köhne 1 kat yatak 60 guruş
Küçük diğir 1 kat yatak 40 guruş	Kürsi yorganı 1 adet 20 guruş	Çaput bürümcek minder 1 adet 15 guruş	Büyük gayık bisat 1 adet 80 guruş	Sağır halîçe köhne 1 adet 20 guruş

Saka 1 adet 60 guruş	Diğer sağır saka 1 adet 10 guruş	Kürzi 1 adet 1 guruş	Köhne sepet 1 adet 10 guruş
Şehidiye Mahallesi'nde vâki' ma'lûmü'l-hudûd olan menzil Kıymeti: 4000 guruş	Zinnar'da vâki' olan arsa ve zemini vakf mer'a ve eşcârı mülk olan bağçenin icârı 1000 guruş	Yine Zinnar'da vâki' susuz tarla 200 guruş	
Yekûn icmâlû't-tereke 7971,5 guruş			

El-ihracât:

Müteveffâ Hüseyin'in techîz ve tekfinine, 100 guruş Müteveffâ Mehmed'in techîz ve tekfinine 50 guruş 150 guruş	Müteveffâ Hüseyin'in deyn-imüzbetesi 29 guruş	Müteveffâ merkûm Hüseyin'in zevcesi Zemi'nin mehr-imü'ecceli 175 guruş
Müteveffâ Mehmed'in vasiyyesi târîh-i takdîr-i nafakadan vefatına kadar üç sene ile iki mâhın nafaka-i mukadderesi, 570 guruş	Müteveffâ Hüseyin'in metrûkâtından bir bâb menzil ile bağçesinin masârif-i lâzîmeleri 271 guruş	
Yekûnû'l-ihracât 1430 guruş		
El-mîrâs 7971,5 guruş asıl tereke Minhe'l-masârif: 1430 guruş Bâkî: 6541,5 guruş		

Beyne'l-verese sûret-i taksîmi

Hisse-i Mehmed: 2088,5 guruş Masârîfât-ı vâkı'ası minhâ: 620 guruş Beyne'l-verese taksimi: 1468,5 guruş	Hasse-i Halime: Babası: 1044 guruş, 10 para Karındaşı Mehmed'den: 244 guruş, 32 para [yekûn]: 1289 guruş	Hisse-i Kîçi: Babası Hüseyin'den, 1044 guruş, 10 para Karındaşı Mehmed'den, 244 guruş, 30 para 1289 guruş Üç sene ve altı mâh nafakasına harc olunduğu 630 guruş [bâkî] 659 guruş
Hisse-i Fatıma Babası Hüseyin'den 1044 guruş, 10 para Karındaşı Mehmed'den 244 guruş, 30 para [yekûn] 1289 guruş Üç sene ve altı mâh nafakası â'id olmağın 630 guruş [Bâkî] 659 guruş	Hisse-i Naime Babası Hüseyin'den 1044 guruş, 10 para Karındaşı Mehmed'den 244 guruş, 30 para [yekûn] 1289 guruş Üç sene ve altı mâh nafakası â'id olmağın 630 guruş [Bâkî] 659 guruş	
Hisse-i Zemzem: Zevcesi Hüseyin'den: 895,5 guruş Oğlu Mehmed'den: 244 guruş, 30 para [yekûn] 1140 guruş, 10 para	Hisse-i asabe es-Seyyid Mehmed: 244 guruş, 30 para	

Bâlâda muharrer olan kassâm defterinde münderic olduğu akârât ve eşyâ-i sâ'ire müteveffât-ı merkûmânın terekeleri olup al âmâ-farazallâh beyne'l-verese ma'rifet-i şer'-i âlî üzre taksîm olmağın taksimi mûcibince vereseleri dahi rızâ-dâde olduklarından akârâtda her vârisin hisse-i mu'ayyenesine göre gılâllerinden ahzı ve inde'l-mukâseme hisse-i musîbesine kadar taksîm olunmağa kıbel-i şer'-i şerîfden işbu kassâm defteri tahrîr ve yedlerine i'tâ kılındı fî 7 Ra sene [12]74.

Vasıyye Zemzem bint-i Mehmed es-Serrâc'ın yedinde bulunan hüccet-i vesâya zahrında şerh virilen suret-i hakîkiyesidir:

Derûn-i hüccet-i vesâyede mûnderic sığârın nafakasından vasî-i mezbûra fâriğ ve teberru‘an üzerlerinde infâk ve iksâ olmak müte‘ahhide olup ancak sağîre Naime mezbûre iki buçuk yaşında olduğu ve nafakaya eşedd-i ihtiyâcı olmanın târîh-i vesîka-i şer‘iyyeden beher yevm yigirmi beş para nafakası kayd ve infakına vasî-i mezbûreye tenbîh olunmak vasî-i mezbûre dahi nafaka-i mukadderesi sağîre-i mezbûre üzerine vech-i muharrer üzre kendi malından infâk ideceği ta‘ahhüd itmiş olduğundan sâ‘ir benât-ı selâse bilâ infâk hızâneleri vâlidelerine şer‘an râci‘ olduğuna târihinden bilâ nafaka hızânesinde kalmağa müte‘ahhid olduğu işbu mahalle şerh ve imlâ olundu fi‘l-yevmi’s-sâbi‘ min Şehr-i Zilka‘de sene erba‘a ve seb‘în ve mi‘eteyn ve elf.

Sayfa: 143 B

Türkçe Tereke Hücceti 11 ZA 1274 23 Haziran 1858

Defter oldur ki,

Yetmiş dört senesi Zilka‘de-i şerîfinin guresinden çöl muhâfızı ma‘iyyetinde müstahdem bulunan Erzurumlu Mustafa bin Abdullah nâm kimesne ecel-i mev‘ûdiyla ve efâse-i ma‘dûdesiyle vefâtı vukû‘undan zâhirde bir vârisi olmamağla metrûkâtı ma‘rifet-i şer‘-i âlî ile tahrîr ve zimmetinde sâbit olunacak duyûnâtı îfâsına kıbel-i şer‘-i şerîfden hasm-ı câhid ta‘yîn olunan Seyyid Mehmed bin Feyyaz ile ümenâ-i şerî‘at-i garrâdan Şehmus Efendi’nin ma‘rifetleriyle müteveffâ-yı merkûmun kâffe-i metrûkâtı sultân çarşusunda bey‘ ve furûht ve ber-vech-i âtî beyân olup metrûkunun a‘yân ve esmânı zikr olunur.

Çuka entari	Çitâre entari	Cedfid sâlîme	Don, 2 adet	Tüylü aba
1 adet	1 adet	1 adet	Gömlek, 2 adet	1 adet
bahâ	bahâ	bahâ	bahâ	bahâ
63 guruş	61 guruş	10 guruş	26 guruş	33 guruş
Heybe	Mardin mal sandığında işlemiş olan bir buçuk mâh ma‘aş	Pireze tabancık	Bârgîr	Nargile
1 adet		1 çift	1 re’s	1 adet
bahâ		Bahâ	Bahâ	bahâ
13 guruş	75 guruş	180 guruş	500 guruş	30 guruş

Tokoraj 66 guruş
Yekûn icmâl-i tereke 1063 guruş

El-ihracât:

Müteveffânın techîz ve tekfîni 141 guruş	Dellâliye 24 guruş, 30 para	Resm-i âdî ber-vech-i mu'tâd 24 guruş, 30 para	Kâtibiye 12 guruş
Kaydiyye 5 guruş	Muhzirîye 5 guruş	Vucûh-i birr ve hayrâtına 24 guruş	
Yekûnü'l-ihracât 236,5 guruş			

Sahhu'l-bâkî duyûnât-ı müsbesine virilen:

	Guruş
Asıl terekiye	1063
Ber-vech-i bâlâ masârîfâtı	236,
[sahhu'l-bâkî]	826,5
Yusuf bin Seyyid Mustafa ve Mesereli Ahmed bin Hüseyin şehâdetleriyle Arab Abdullah oğlunun deyn-i sâbiti	826,5

Müteveffâ-yı merkûmun terîke-i mevcûdesi ma'a ve furûht ve bâlâda ba'de ihrâci'l-masârîf sekiz yûs yigirmi altı buçuk guruşu mûmâ-ileyh Abdullah Ağa müteveffâ-yı merkûmun zimmetinde eşyâ bahasından alacağı da'vâ ve hasm-ı mübînî olan... zâde Yusuf bin Seyyid Mustafa ve Mesereli Ahmed bin Hüseyin

meclis-i şer‘a hâzırân olup isre‘l-istişhâd ve mûmâ-ileyh Abdullah Ağa tıbk-ı müdde‘âsı üzre şâhidleriz ve şehâdet dahi ideriz diyü ba‘de’ş-şehâde ve tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâkı‘a olmağın gıbbe’t-tahlîf meblağ-ı mezkûrı müdde‘î-i merkûma sâbit oldığı üzre işbu mahalle şerh ve temhîr olundu fi 11 Za sene [12]74.

Sayfa: 144 A

Türkçe Tereke hücceti 25 ZA 1274 7 Temmuz 1858

Defter oldur ki,

Bundan akdem acel-i mev‘ûd ve enfâs-ı ma‘dûdesiyle vefât iden Fatıma bint-i Mehmed nâm avrat verâseti ashâb-ı furûzundan zevc-i dâhili bulunan Musa bin Ali ve iki sahîh sulbî oğulları Abdülkadir bin Hasan ve Şehmus bin Musa ba‘de inhisâr kable‘l-kısme mezkûr Şehmus vefâtı vukû‘ıyla verâseti hasran kıbel-i şer‘-i âlîden mansûb olunan vasî-i şer‘îsi Diyarbakır sâkinlerinden Şeyh Mehmed Bey bin Abdullah Bey nâm kimesne ile mezbûr Musa’nın taleb ve ma‘rifetleriyle müteveffiyenin kâfffe-i terîkesi tehrîr ve terkîm ve sûk-i sultânîde bey‘-i men-yezîd ile bey‘ ve furûht olunup müteveffiyenin techîz ve tekfini ile sâ‘ir masârifâtı ba‘de’t-tenzîl sahu‘l-bâkî beyne‘l-verese al âmâ-farazallâh tevzî‘ ve taksîm olunan defter-i kassâmıdır ki ber-vech-i âtî sîkr ü beyân ve şerh ve ayân olunur fi 25 Za sene [12]74.

Pekmezoğlu'nda Vasat sini 1 adet bahâ 90 guruş	Musa Sağır sini 1 adet bahâ 55 guruş	Bu dahi Vasat tencere 1 adet bahâ 83 guruş	Hasan Bey Sağır tencere 1 adet bahâ 31,5 guruş	Hacı Hızır Sahan, 4 adet Ve ma'a kapak 4 adet bahâ 144 guruş
Kara Muto uskûre 2 adet bahâ 207 guruş	Mehmed Kara Tâbe ve sacayağı 2 adet bahâ 7 guruş	Mehmed'de gülabdân 1 adet bahâ 21 guruş	Şeyh Mehmed Bey'de Yasdık, 5 adet bahâ 136 guruş	Kadir'de Köhne saka 2 adet bahâ 2,5 guruş

Hüseyin'de Yorgan 1 adet bahâ 45 guruş	Ahmed'de Sandık 1 adet bahâ 55 guruş	Şehmus'da Hammâm urubası 4 adet bahâ 25 guruş	Şeyh Mehmed Bey'de Canfes don, 2 adet bahâ 51 guruş	Abdülhamid'de Döşek 1 adet bahâ 35 guruş
Kassâb'da Bohca, 1 adet bahâ 3 guruş	Şeyh Hasan Bey'de Entari, 1 adet bahâ 48 guruş	Faris'de Yelek, 2 adet bahâ 27 guruş	Nukûd akçesi 1100 guruş	
Yekûn icmâl-i tereke 1956 guruş Yalnız bin dokuz yüz elli altı guruşdur				

Minhe'l-masârifât:

Techîz ve tekfin ve masârifâtı 80 guruş	Delâliye 21 guruş	Hammâliye 3 guruş	Resm-i âdi guruşda bir para ber-vech-i mu'tâd 48 guruş
Kâtibiye 6 guruş	Kaydiyye 3 guruş	Muhziriye 3 guruş	
Yekûnü'l-masârif 164 guruş Yalnız yüz altmış dört guruşdur			

Sahhul'bâkî:

	Guruş
Asıl terîkenin beyânı ber-vech-i bâlâ	1956
Minhâ ihrâcât	164

Sahhu'l-bâkî	1792

Beyne'l-verese suret-i taksimi:

Hisse-i Musa 1120 guruş	Hisse-i sağır Abdülkadir 672 guruş	Sağır-i merkûmun hisse-i musîbesi vasî-i mansûbı mûmâ-ileyh Şeyh md bin Abdullah Bey'e teslim olunduğın mübeyyine işbu râfi'û'l-kitâb umahalle şerh virildi

Sayfa: 144 B

Türkçe 13 CA 1275 19 Aralık 1858

Defter oldur ki,

Yetmiş beş senesi mâh-ı Cemâziyelevvel'in evâhirinde çöl muhâfızı hizmetinde müstahdem bulunan Süvârî Yüzbaşısı Kaçıkârzâde Karabek bin Mustafa Ağa nâm kimesne ecel-i mev'ûdiyla nefsi-i Mardin'de Hân Çarşusu kahvesinde vefâtı vukû'ıyla zâhirde vâris-i ma'rûfî olmamağla metrûkâtı ma'rifet-i şer'le ve mal me'mûrî Nuri Efendi tarafından ta'yîn kılınan Davud Efendi ma'rifetiyle tahrîr ve terkîm ve zimmetinde sâbit olan duyûnâtı îfâsına kibel-i şer'-i âliden ta'yîn olunan mûmâ-ileyh Davud Efendi hûzûrunda ba'de'l-ısbât sûk-i sultânide bey' olunan metrûkâtından sâ'ir masârifât-ı techîz ve tekfiniyle tenzîl ve ihrâcından sonra kusûr kalan esmânı vârisi zuhûr idinceye kadar Mardin Mal Sandığında hıfz olunmak üzere tanzîm kılınan defteridir ki ber-vech-i âtî zikr ü beyân olunur fî 13 Ca sene [12]75.

Çuka mintan 1 adet bahâ 85 guruş	Çuka şarval bu dahi 1 adet 190 guruş	Çuka cepken 1 adet 238 guruş	Seyyid Mehmed'de Vanlı Halil Ağa'da Çuka soranlı 1 adet 220 guruş	Fettah Ağa'da Siyah çuka cepken 1 adet 120 guruş
Vanlı Halil'de Kırmızı aba	Ali'de Kubur	Faris'de Selamlık	Maksı Metlah'da Basma Salime	Bu dahi Köhne kumaş entari

1 adet 90 guruş	1 çift 650 guruş	1 adet 5 guruş	1 adet 30 guruş	1 adet 52 guruş
Kadın'da Hurç 1 adet 47 guruş	Hacı Veli'de Hamâil 1 adet 7,5 guruş	Erzurumlu Mehmed Ağa'da Dori bargir 155 guruş	Vanlı Mehmed Ağa'da Kır esb 1 adet 370 guruş	
Kadın'da Dori Bargir, 1 adet 180 guruş	Dört adet Şakka 4 adet 101 guruş	Ufak tüfenk 1 adet 19 guruş		
Yekûn icmâl-i tereke 1578,5 guruş Yalnız iki bin beş yüz yetmiş sekiz buçuk guruşdur				

Minch'l-ihracât:

Masârif-ı techiz ve tekfin 91 guruş	Hacı Mahmud bin Seyyid Said sâbite olan deyni be-şehâdeti İbrahim bin İsmail ve Mollâ Ali bin Ensar ba'de't-tahlif 170 guruş	Fettah Ağa bin Ahmed sâbit olan deyni be-şehâdeti İbrahim bin Hacı Halil bin Süleyman ba'de't-tahlif 265 guruş	
Mehmed Efendi sâbit olan deyni be- şehâdeti İbrahim bin İsmail ve Abdülkadir bin Ömer ba'de't-tahlif 490 guruş	Vanlı Halil Ağa bin Süleyman sâbit olan deyni be-şehâdeti Abdülkadir ve Fettah bin Ensar ba'de't-tahlif 300 guruş	Maksı Melki el-Mellâh sâbit olan deyni be-şehâdeti Süleyman ve Abdülkadir ba'de't-tahlif 427 guruş	
145a tetimme Kâtibiye ve kaydiyye 10 guruş	Hizmet-i Muhzır 10 guruş	Dellâliye 62 guruş	Atlara bir gice virilen yem masârifâtı 7,5 guruş
Yekûnü'l-ihracât 1632,5 guruş Yalnız bin altı yüz otuz iki buçuk guruşdur			

El-mîzân:

Yekûn tereke ber-mûceb-i bâlâ	2578,5 guruş
Anhe'l-masârîfât	1632,5 guruş
[bâkî]	946 guruş
Guruşda bir para resm-i âdî ber-mûceb-i mu'tâd	23,5 guruş
[sahhu'l-bâkî]	922 guruş
li-ecli'l-hıfz müteveffânın vârisi zuhûr idinceye Mardin Mal sandığında tevkiף kılınmıştır	922 guruş

Sayfa: 146 A

Türkçe Buyruldu C 1275 Ocak Şubat 1859

Mardin Nâ'ibliğine Seyyid Ahmed Necib Efendi'nin tayin edildiği

Ulemâ-yı kirâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâmdan Kâdîzâde fazîletlü es-Seyyid Ahmed Necib Efendi hazretleri uhde-i liyâkat uhde-i istihâlîne tevcih buyurulan Mardin umûr-i ahkâm-ı şer'yyesine dâ'ir virilen mürâsele-i şer'yyeyi ber-vech-i âtî kayd ve imlâ olundı Allâhümme'c'alehâ meymûnen ve mübâreken ve âlihehü'l-hakkı ve ec'ale't-tevfiki bi-hürmeti Ebîbekrin es-Siddîkımız âmîn.

İzzet-me'âb mekremetlü es-Seyyid Ahmed Necib Efendi dâme mahfûfen bi'l-hayr ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiye inhâ-yı muhlisâneleridir ki taraf-ı zî-şeref-i cenâb-ı meşîhat-penâhîden hükümet-i şer'yyesi muhavvel-i uhdemiz bulunan Diyarbakır'a mülhak Mardin kazâsının umûr-i niyâbet-i şer'yyesi işbu bin iki yüz yetmiş beş senesi mâh-ı Cumâdessânîsi guresinden zabt itmek üzere cenâb-ı şerîflerine ihâle ve tevfiż olunmuşdur gerekdir ki kazâ-i mezbûrı gurre-i merkûmeden bi'n-niyâbe zabt idüp beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'yye ve icrâ-yı irâde-i seniyyeye bezl-i ihtimâm eylesiz ve's-selâm

El-fakîr Müftîzâde Mustafa Zeki el-müvellâ hilâfeten be-Diyarbakır.

III. BÖLÜM: 19. YÜZYIL OSMANLI SİYASİ VE SOSYAL YAPISINDA 249 NUMARALI MARDİN ŞER'İYE SİCİL DEFTERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Osmanlı Devleti'nin uç beyliğinden, imparatorluğa ve nihayetinde yıkılışına kadar karşılaştığı en büyük zorluklardan birisi merkezileşme sorunu olmuştur. Osmanlı idarecileri her zaman merkezi otoritenin gücünü taşra da dâhil olmak üzere imparatorluğun her yanında belirgin kılmaya özen göstermişlerdir. Kuruluşundan itibaren merkezîyetçi yapıya dayalı bir sistemi öncelleyen Osmanlı Devleti, zaman ve şartlara bağlı olarak merkezîyetçi yapıyı egemen kılma süreçlerine ara vermeyi daha uygun görmüştür. Özellikle devletin denetim ve kontrol sağlama imkânının kısıtlı olduğu sınır bölgelerinde merkezîyetçi yapıdan ziyade daha esnek ve toleranslı bir yapıyı esas almak durumunda kalmıştır. Bu bölgelerden biri de Osmanlı Devleti'nin Safevilerle sınır bölgesini oluşturan Doğu ve Güneydoğu Anadolu sınır bölgeleriydi.

Osmanlı Devleti'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya ilgisi XV. yüzyıla kadar uzansa da bölgenin tamamen imparatorluğa dâhil edilmesi Çaldıran Zaferi'ni (1514) takip eden olaylar zincirine dayanır. Şah İsmail'in İran'da Safevî Devleti'ni kurması, doğuda Osmanlı Devleti için hem siyasî hem de ideolojik (dinî) tehlike teşkil etmiştir. Şehzâde Selim, bu iki tehlikeyi daha Trabzon'da Sancak Beyliği yaparken sezmiş; bu tehlikeye ilgili olarak İstanbul'u ikaz etmiş, tedbir alınmasını istemişti. Ancak II. Bâyezîd, zamanında tedbir alamamış ve neticede Antalya ve çevresinde Şahkulu İsyanı'nın çıkmasına mani olunamamıştı. Bu sebeple, Yavuz Sultan Selim padişah olur olmaz İran'dan gelen bu iki tehlikeyi bertaraf etmek üzere 1514'te Çaldıran Zaferi ile Şah İsmail'in Anadolu üzerindeki siyasî ve dinî baskılarına engel olmuştur.

Yavuz Sultan Selim Çaldıran'da Safevileri ağır bir yenilgiye uğratsa da bölge üzerindeki emelleri ile bu emeller doğrultusundaki müdahalelerine karşı tedbir alması gerekiyordu. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri kendilerine has birtakım özellikleri bünyesinde barındırıyordu. Bölgenin dağlık ve zapt edilmesi güç coğrafi şartlarının bulunması, göçebe ve yerleşik onlarca aşiretin olması, bölgeden vergi ve asker toplamanın zor olması ve her şeyden önce Şii Safevi Devleti ile komşu olması

ve Safevi Devleti'nin sürekli olarak bölgede hâkimiyet kurma çabaları bu özelliklerin bazılarıydı. Osmanlı Devleti'nin bölgenin kendine özgü koşullarını dikkate alarak bölgede kalıcı bir hâkimiyet tesis etmesi ve sürdürülebilir bir denetim mekanizması oluşturması gerekiyordu. Bu nedenle Osmanlı Devleti bölgede hâkimiyetini kurarken iki temel siyasete dayanıyordu. Bunlar: Şii-Sünni ayrımı ve Kürt emirlerinin kendi bölgelerinde eski haklarını devam ettirmeleridir²².

Bölgenin kendine özgü koşulları çerçevesinde Osmanlı hâkimiyetine dâhil edilmesi sürecinde Yavuz Sultan Selim'in İdris-i Bitlisi'yi görevlendirmesi önemli bir rol oynamıştır. İdris-i Bitlisi bu konuda çok başarılı bir siyaset izleyerek büyük bir kısmı Sünnî olan halk ve mahallî beyleri Osmanlı hâkimiyetine girmeye ikna etmiştir. Bu suretle Urmiye, Atak, İmadiye, Cizre, Eğil, Bitlis, Hizan, Garzan, Palu, Siirt, Hasankeyf, Meyyafarikin, Cizre gibi yirmi beş bölge emirinin eski düzenleri üzerine idare olunmak kaydıyla devlete itaatini sağlamıştır²³.

Osmanlı Devleti'nin sınır bölgesinde Safevilerin süreklilik arz eden müdahalelerine karşı mahalli beylerin kendi bölgelerindeki idari imtiyazlarını tanıyarak sadakatlerini sağlamasıyla güçlü bir önlem alınmış oldu. Bu durum bölgenin kendine özgü idari yapısını ortaya çıkardı. Bu idari yapıda Osmanlıya bağlılığını sunan ve sınırın kilit bölgesinde bulunan mahalli beyler hükümet statüsünde Osmanlı idari yapısına dâhil edilirken daha küçük aşiret birlikleri de Ocaklık statüsüyle bölgenin idari sistemine dâhil edilmiş oldu. Yavuz Sultan Selim döneminde ihdas edilen idari yapı Kanun-i Sultan Süleyman döneminde de uygulamaya devam edilmiştir. Nitekim Kanunî Sultan Süleyman zamanında Irakeyn Seferi'nden önce bu bölgede yarı müstakil vaziyette yaşayan beylere yollanan bir emr-i şerifte eskiden olduğu gibi idari statülerin devam etmesine izin verilmiştir. Kanuni Sultan Süleyman bu emr-i şerif'de şöyle diyordu : “... *Yavuz zamanında İran'a karşı cephe alarak hayırlı hizmetlerde bulunan ve şimdi de devlete sadakada hizmet ifâ eden, bilhassa sefere katılarak yararlık gösterene öteden beri ellerinde ve*

²² İbrahim Özcoşar, Merkezleşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin (1800-1900), Şarkiyat Enstitüsü Hazırlık Yayınları, Mardin Artuklu Üni. Yay. Mardin 2009, s. 58.

²³ İ. Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, TTK, Ankara, 1998, C. II, S. 275.

*tasarruflarında bulunan yerler kendilerine temlik ve ihsan edilmiştir*²⁴.” Bu emirden Kanunî Sultan Süleyman’ın mahallî mirlere yeni haklar ve imtiyazlar vermediği sadece babası zamanında verilenlerin geçerli olacağı anlaşılmaktadır. Bu statü daha sonraki devirlerde de gönderilen fermanlarda aynı şekilde devam etmiştir.

XIX yüzyıla gelince Osmanlı Devleti idari yapısını değişen dünya şartlarına uygun hale getirme ihtiyacını hissetmiştir. Avrupa’da artık merkezi devlet yapısı geçerli bir yapı olarak yaygınlık kazanınca Osmanlı Devleti de karar alma mekanizmalarını engelleyen aracı bazı yapıları ilga ederek doğrudan yönetimi ülkenin en uzak sınırlarına kadar ihdas etmeyi bir politika olarak uygulamaya koymaya başlamıştır. Bu politikanın somut adımları III. Selim idaresiyle atılmaya başlanılmıştır. III. Selim, Osmanlı Devleti’nde Avrupa devletlerinde ve özellikle Fransa’daki gibi merkezîyetçi idare kurmak istiyordu. Bunun için XVIII. yüzyılda Rumeli, Anadolu ve Arabistan’da ortaya çıkmış olan Ayan, Derebeyi ve diğer mütegalibenin nüfuzunu kırmak gerekiyordu.²⁵ Bu doğrultuda devlet adamlarından bozulmanın nedenleriyle ilgili fikir ve önerilerini içeren rapor yazmalarını, Meşveret Meclisi kurarak ıslahatlar için çalışma yapmalarını istemiştir. III. Selim’den sonra tahta geçen Sultan II. Mahmut’un yaptığı reformların altındada bu merkezîyetçi yapıyı egemen kılma çabaları yatmaktadır. II. Mahmut’un Ayanlarla imzaladığı Sened-i İttifak (1808) bu çerçevede değerlendirilebilir. Sultan bu senetle merkezi idareyi ayanları merkezi otoriteye bağlayarak sağlamak istemiştir. Tanzimat reformlarındaki (1839) temel gaye merkezi otoriteyi güçlendirerek, ülke ekonomisinin tam anlamıyla denetimini sağlamak, güçlü ekonomi ile hem içeride hem dışarıda iktidarın gücünü gösterip devleti koruyabilecek modern bir ordu oluşturmak, bu ordu ile amaçlanan taşrada adeta devlete alternatif olarak ortaya çıkan güçleri kontrol altına almak olarak da görülebilir. III. Selim ve II. Mahmud döneminde merkezîyetçi idareyi tesis etme noktasında yapılan alt yapı çalışmaları daha sonradan Mardin’in de dâhil olduğu bölgelerde bulunan merkez dışı unsurların tasviyesinde bir aşama teşkil etmektedir.

²⁴Bayram Kodaman, Osmanlı Devrinde Doğu Anadolu’nun İdari Durumu, 19. Mayıs Üniv Eğitim Fak Dergisi, 1986, cilt 1, s 9-11.

²⁵ Ercüment Kuran, Türk Dünyası El Kitabı, Osmanlı Devletinde Yenileşme Hareketleri, I. Cilt, Ankara, 2001, s. 663.

Mardin'in de dâhil olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde merkeziyetçi idareyi tesis etme uygulamalarının devreye konulması ihtiyacının ortaya çıkması Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Suriye Bölgesi'nde Osmanlı aleyhine hâkimiyet alanlarını genişletmesi ve Rusya'nın kuzeyde büyümesiyle beraber bölge üzerinde oluşturduğu tehdide dayanmaktadır. Taşrayı kontrol altına almak ve merkezi gücü devletin her yerinde hâkim kılmak hedef ve kararlılığı ile bu güçlerin tehdidine karşı koyma kaygısı XIX. yüzyılın ilk yarısında Güney ve Doğu vilayetlerinde merkezi otoriteyi güçlendirme arayışını devletin temel siyaseti haline getirmiştir.²⁶

Merkezi idareyi Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bir gereklilik olarak ortaya çıkmasıyla merkezi politikaların ana adımlarından biri olan Tanzimat uygulamalarının bölgede yürürlüğe konulmaya girişimlerine hız verilmeye başlandı. Tanzimat Fermanı her ne kadar 1839'da ilan edilmişse de ülkenin her yerinde aynı anda uygulanmaya konmamıştır. Dönemin Osmanlı coğrafyasının genişliği ve teknolojik ve bürokratik şartların uygun olmaması karar alıcıların bu yönde hareket etmesini bir anlamda mecburi kılmıştır. Tanzimat yeniliklerinin uygulanmaya konmaya başlaması ile beraber ayrıcalıklarını kaybedeceklerini düşünen yerel beyler bu durumdan hoşnut olmamışlardır. Tanzimat ile beraber gelecek olan merkezileşmenin varlıklarını gereksiz hale getireceğini düşünerek reformlara karşı çıkmış, reformları sekteye uğratmak için çaba sarf etmişler,²⁷ kimi zaman isyan ile sonuçlanan durumların yaşanmasına sebep olmuş ve Tanzimat yeniliklerinin bölgeye gelmesini geciktirmişlerdir. Tanzimat yeniliklerinin Mardin ve çevresinde uygulanmaya başlaması 1848'de gerçekleşmiştir. Aslında Mardin'in kimi zaman bağlı olduğu Diyarbakır'da Tanzimat 1845 uygulanmaya başlamış ise de Mardin o sırada Musul'a bağlı olduğundan uygulamaya geçilememiştir. Zaten Bedirhan Bey İsyanı'nın ortaya çıkmasının sebeplerinden biri de Mardin'in Musul'a bağlanmış olmasıdır. Musul valisi ile arası iyi olmayan Bedirhan Bey'in İsyanı, genel anlamda bölgenin yüzyıllardır devam eden, Osmanlı hâkimiyeti döneminde de resmiyet

²⁶ Suavi Aydın, XIX. Yüzyılda Mardin Çevresinde Aşiret Hareketleri, Uluslararası Ömerli Ömeran ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri, (13-15 Mayıs 2011 Mardin), Ed. Ercan GÜMÜŞ-Veyssel GÜRHAN, 2012, İstanbul, s.68.

²⁷ Ahmet Uzun, Tanzimat ve Sosyal Direnişler Niş İsyanı Üzerine Ayrıntılı Bir İnceleme, Eren Yay. İstanbul, 2002, s. 11.

kazanmış statüsünün, Tanzimat sürecinde değiştirilmeye çalışılmasıyla ortaya çıkmış bir isyandır. Dolayısıyla Tanzimat sürecinin bir parçasıdır. Bununla birlikte kişisel eğilimler ve karakterlerin çok etkili olduğu bir isyandır.²⁸ Bedirhan Bey İsyanı'nın bastırılmasının ardından bölgede yeni bir idari yapılanmaya gidilmiş Van, Muş, Hakkâri sancaklarıyla Cizre, Bohtan ve Mardin kazalarından oluşan Kürdistan eyaleti oluşturulmuştur.²⁹ Kürdistan eyaletinin oluşturulması ve Sultan Abdülmecid'e Meclis-i Vala tarafından "Kürdistan Fatihî" unvanının verilmesi Bedirhan Bey İsyanı'nın bastırılmasının, Osmanlı Devletince bölgenin yeniden fethedilmiş gibi algılandığını göstermektedir³⁰.

3. 1. İdari ve Siyasi Yapıya İlişkin Verilerin Değerlendirilmesi

Tanzimat reformlarının Mardin'in dâhil olduğu bölgede aşamalı bir şekilde uygulanması ve buna yönelik bölgede bulunan merkezkaç unsurlarından kaynaklı tepkilerin bertaraf edilmesiyle beraber bölgede yeni bir idari yapının tesisi ihtiyacı hâsıl oldu. Bu ihtiyaca binaen Mardin, tesis edilen Kürdistan eyaletine dâhil edildi.

3.1.1. Kürdistan Eyaleti ve Mardin Sancağı

Bedirhan Bey İsyanı'nın bastırılarak bölgede bulunan mirliklere son verilmesinin sonrasında, Anadolu Ordusu Müşiri Osman Paşa'nın teklifi ile bölgede gerek kontrol ve asayişin tesis ve devamının sağlanması gerekse olası İran ve Rus tehditlerine karşı tedbir için Kürdistan Eyaleti adında bir eyaletin oluşturulmasına karar verildi. Oluşturulacak eyaletin sınırları Diyarbakır eyaleti, Van, Muş, Hakkâri sancakları ile Cizre, Bohtan ve Mardin kazalarını içermekteydi. Eyaletin kurulmasına müteakip bölgede görev yapacak deneyimli ve güvenilir kişiler arasından vali, kaymakam, defterdar ve şer'i işlere bakmak üzere mevleviyet payesine sahip kadı ve ardından idari hiyerarşiye göre diğer memurlar ataması öngörüldü. Bu kapsamda eyaletin başına Bedirhan Bey İsyanı sırasında hizmetleri görülen Musul Valisi Esad Paşa, Van Kaymakamlığına Anadolu ordusundan Mir-imiran Mehmet Reşit Paşa, Diyarbakır Kaymakamlığına Diyarbakır defterdarı Mir-imiran Süleyman Paşa, Cizre Bohtan ve Mardin Kazaları Kaymakamlığına da Mustafa Paşa getirildi. Eyaletin ilk

²⁸ Özcoşar; Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin (1800-1900). s. 62.

²⁹ Musa Çadırcı. Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri, TTK Yay. Ankara 1997, s.194.

³⁰ Özcoşar; Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin (1800-1900). s. 80.

kurulduğu esnada merkezi Ahlat idi lakin bu durum fazla uzun sürmedi ve 1848 yılında Diyarbakır Kaymakamlığı lağvedilerek eyalet merkezi Diyarbakır' a taşındı. Bu tercihte Diyarbakır'ın stratejik konumu ve önemli rol oynadı. Yeni yapılan düzenleme neticesinde Kürdistan Eyaleti; Mardin, Siirt ve Diyarbakır livalarından oluşmaktaydı. 1849 yılında Hakkâri eyalet haline getirilerek Mardin, Cizre ve Van bu eyalete bağlandı böylece Kürdistan Eyaleti'nin sınırları daraldı ancak 1855' te Mardin tekrar Kürdistan Eyaleti'ne bağlandı. Süreç içerisinde Kürdistan Eyaleti'nin sınırlarında dönemin şartlarına göre değişiklikler yapıldı³¹.

Bedirhan Bey isyanından sonra bölgede yapılan idari düzenlemelerin izdüşümünü 249 Nolu Şer'iyeye Sicili'nde görmek mümkündür. Nitekim S 1270 (Kasım- Aralık 1853) tarihli fermanla Mardin Kürdistan Eyaletine bağlı görünmektedir³². Yine 26 S 1275 (5 Ekim 1858) tarihli fermanla geçen "Kürdistan eyaleti dâhilinde Mardin Sancağı" kaydıyla Mardin bir sancak olarak Kürdistan Eyaleti'ne bağlı olarak görülmektedir³³. 249 Nolu Mardin Şer'iyyeye Sicili'nde Mardin'in idari yapısına baktığımızda Mardin, 26 S 1275 (5 Ekim 1858) tarihli kayıta Cizre sancağına tabi Mardin kazası³⁴, 25 CA 1275 (31 Aralık 1858) tarihli kayıta Mardin sancağı dâhilinde kâin Cizre sancağı³⁵, 7 Z 1274 (19 Temmuz 1858) tarihli kayıta Mardin kazasına muzaf Midyat nahiyesi³⁶, C 1275 (Ocak-Şubat 1859) tarihli kayıta Diyarbakır'a mülhak Mardin kazası³⁷, 14 CA 1279 (7 Kasım 1862) tarihli Mardin kaymakamlığına yazılan kayıta yine Mardin sancağı, gibi ifadelerden henüz Tanzimat sonrası oturtulmaya çalışılan sistemin tam olarak yerleşemediği görülmektedir. Belgelerde aynı yerleşim yerlerinin kimi zaman kaza kimi zaman sancak, kimi zaman nahiyeye olarak geçmesinin bir sebebi de bu isimlendirmelerin aynı anlamda kullanılması olarak görülebilir. Tüm bu bilgiler ışığında Mardin'in kaymakamlık düzeyinde bir sancak olduğunu söyleyebiliriz.

Sancak merkezi olan Mardin' de yerleşim kalenin bulunduğu dağın güney yamacında kurulmuş ve beden olarak adlandırılan mahallelerden oluşmakta idi.

³¹ Cemal Ülke. Kürdistan Eyaletinin İdari Yapısı. Mardin Artuklu Üniversitesi SBE. Mardin 2014 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. s. 38- 46.

³² MŞŞ 249 s. 120, S 1270 (Kasım- Aralık 1853) tarihli kayıt

³³ MŞŞ 249 s. 120, 26 S 1275 (5 Ekim 1858) tarihli kayıt.

³⁴ MŞŞ 249 s. 121, 26 S 1275 (5 Ekim 1858) tarihli kayıt.

³⁵ MŞŞ 249 s.33, 25 CA 1275 (31 Aralık 1858) tarihli kayıt.

³⁶ MŞŞ 249 s.23, 7 Z 1274 (19 Temmuz 1858) tarihli kayıt.

³⁷ MŞŞ 249 s.146, C 1275 (Ocak-Şubat 1859) tarihli kayıt.

Mahalle bir yer ismi olarak bir kentin veya kasabanın en küçük fiziksel parçasını; sosyal olarak bir yerde ikamet eden ve birbirleriyle ilişkileri bulunan cemaati ifade eder. XIX. yüzyılın ilk yarısına kadar mahalleleri imamlar yönetmiştir. Padişah beratıyla tayin edilen imamlar aynı zamanda mülki ve beledi amir olan kadının mahalli düzeydeki temsilcilerinden biriydi. Gayrimüslim mahallelerde ise bu görev cemaatin kocabaşısına aittir.³⁸ XVI. yüzyıldan XIX. yüzyıla gelindiğinde mahallelerin sayılarında ve isimlerinde değişikliklerin olduğu görülmektedir. XVI. yüzyılda Mardin’de dokuz mahalle olduğu görülmektedir: Bab’ı Cedid, Zarraka, Kıssis, Babü’l Hammara, Göllasiye, Şemsiye, Zeytun, Kamil ve Bimaristan ve Yahudiyan.³⁹ XVIII. yüzyıla gelindiğinde Bab’ı Cedid, Zarraka, Kıssis, Meşki (Bab’ı Hammara), Göllasiye, Şemsiyan, Zeytun, Bimaristan, Sevindik, Baş (Ala-Edna) Bab’us-sor mahallelerini görmekteyiz⁴⁰. 249 No’lu Mardin Şer’iye Sicilinde adı geçen mahalle sayısı; Tekye, Baş, Bab’us-sor, Meşkinan, Bimaristan, Kıssis, Göllasiye, Cami’ül Kebir, Babü’l Cedid, Aziz Cami, Medrese, Şehidiye 12 olarak görülmektedir.

Tablo 3.1: 249 No’lu Mardin Şer’iye Sicil Defterinde Adı Geçen Mahalleler

1-	Tekye
2-	Baş
3-	Bab’us-sor
4-	Meşkinan
5-	Bimaristan
6-	Kıssis
7-	Göllasiye
8-	Cami’ül Kebir
9-	Bab’ül Cedid
10-	Aziz Cami
11-	Medrese
12-	Şehidiye

³⁸ Ortaylı; Türkiye Teşkilat ve İdari Tarihi. s.306.

³⁹ Nejat Göyünç. XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı. Edebiyat Fakültesi Basımevi İstanbul 1969 s. 97.

⁴⁰Veysel Gürhan. XVIII. Yüzyılda Mardin Şehri. Gazi Üniversitesi SBE Ankara 2012. (Yayımlanmamış doktora tezi). s. 34.

3.1.2. Mardin Sancağına Bağlı Kazalar

Osmanlılarda kadının yetki alanını ifade eden idarî birim olarak tanımlayabileceğimiz kaza bugünkü idarî teşkilâtta ilçenin karşılığı olan bölgeyi tanımlayan coğrafi bir terimdir. Kazalar idari teşkilat içinde sancakların altında yer alan bir idari birimdir. Kazalar çevresindeki nahiye ve köylerin merkezi olmasıyla ortaya çıkan bir yönetim birimidir. Kazalarda kadı ve subaşı iki önemli görevli olarak karşımıza çıkmaktadır ki kazalar kadı ya da subaşı tarafından yönetilmektedir. Kaza kadılarının hukuki işlerinin yanı sıra kazanın askeri sınıf mensuplarını denetlemek, hasları kontrol etmek, avarız vergilerini toplamak, askerin zahire ihtiyacını karşılamak görevleri de vardır. Subaşılar ise bölgede asayişin sağlanması ve askeri işlerin yürütülmesinden sorumludur. Bu yetkiler kaza ve nahiye sınırları içinde geçerlidir.

Klasik Osmanlı Devleti idari yapısı üzerinde 1839 Tanzimat Fermanının ilanının ardından önemli değişiklikler yapılmaya başlandı. Tanzimat Fermanının getirdiği önemli yeniliklerden biri Muhassıllık Meclisleriydi. Sancaklarda kurulan Muhassıllık Meclisleri, halkın seçimi ile oluşturulan ilk meclislerdi. 1840 yılında kurulan bu meclislerin görevi sancaktan alınacak vergileri belirlemek ve düzenli bir şekilde toplanmasını sağlamaktı ancak 1842’de bu meclisler kaldırıldı. Tanzimat sonrasında Osmanlı Devleti yönetimi hiyerarşide yukarıdan aşağıya vilayet, liva, kaza, nahiye ve köy olarak teşkilatlandırıldı.⁴¹

Tablo 3.2: 249 No’lu Mardin Şerhiye Sicili’ne göre Mardin sancağına / kazasına bağlı kazalar aşağıdaki gibidir.

1.	Savur ⁴²
2.	Midyat ⁴³
3.	Sürgücü ⁴⁴
4.	Hamse ⁴⁵
5.	Havas-ı Hümayun ⁴⁶

⁴¹ Ortaylı; Türkiye Teşkilat ve idare Tarihi, s. 498.

⁴² MŞS 249 s. 12 17L 1274 (31 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

⁴³ MŞS 249 s. 22 7 Z 1274 (19 Temmuz 1858) tarihli kayıt

⁴⁴ MŞS 249 s. 26 25 S 1275 (4 Ekim 1858) tarihli kayıt.

⁴⁵ MŞS 249 s. 26 S 1275 (Eylül- Ekim 1858) tarihli kayıt.

⁴⁶ MŞS 249 s. 28 S 1275 (Eylül- Ekim 1858) tarihli kayıt.

6.	Hacı Behram ⁴⁷
7.	Cizre ⁴⁸
8.	Ömerkan ⁴⁹
9.	Derik ⁵⁰
10.	Nusaybin ⁵¹

3.1.3. Mardin Sancağına Bağlı Nahiyeler

Sözlük anlamı yan, taraf, kenar, civar, çevre, küçük yer, cihet, yöre, kenar, bölge⁵² anlamlarına gelen nahiye kelimesi Osmanlı idarî sistemi içinde Tanzimat-tan sonra daha çok kazadan küçük idari birimler için kullanılmıştır. Osmanlı Devleti, nahiye yönetimini uygulamanın başarılı olması için gerekli ortam olmamasına rağmen XIX. yüzyılda özellikle büyük devletlerin vilayet yönetimine sürekli müdahalesini engellemek için devreye sokmuştu. İmparatorluğun kırsal kesimindeki dağınık yerleşme düzeni, ulaşım şartlarının elverişsizliği ve örgütsüzlük problemleri nahiyelerin bir yerleşim birimi olarak gelişmesini engellemekteydi. 1864 ve 1871 Nizamnamelerine rağmen, bu dönemde nahiyelerin kuruluşu hususunda gayret gösterilmemiştir. Serbest statüsü nedeniyle nahiye, özellikle Balkanlarda oluşan milliyetçi hareket ve örgütlenmelerin kırsal kesime kadar inmesi için oldukça uygun bir alandı. Bu bağlamda 1876'da Rusya ve Avusturya-Macaristan'ın baskılarıyla ayrı bir Nevâhi Nizamnamesi yayınlanmış, ancak imparatorluğun bekasına karşı ciddi sakıncalar içerdiği için rafa kaldırılmıştır. Dolayısıyla nahiye sayısı düşük kalmış, yapısal zaafiyetleri giderilmemiştir⁵³ Tanzimat'la beraber idari birimleri ifade eden kavramların kullanımında da tam anlamıyla bir tutarlılık söz konusu değildir. Mardin idari taksimatında sancak-kaza, kaza-nahiye tanımlamalarında da bu durumu görmekteyiz. Kazaların oluşumuna sebep teşkil eden vergi toplama, asayiş sağlama gibi etkenlerin nahiyenin teşekkülünde de rol aldığını söyleyebiliriz. Nahiyeler, esas

⁴⁷ MŞS 249 s. 28 17 RA 1275 (25 Ekim 1858) tarihli kayıt.

⁴⁸ MŞS 249 s. 33 25 CA 1275 (31 Aralık 1858) tarihli kayıt.

⁴⁹ MŞS 249 s.35/ B numaralı tarihsiz kayıt.

⁵⁰ MŞS 249 s.75 14 ZA 1274 (26 Haziran 1858) tarihli kayıt.

⁵¹ MŞS 249 s. 120 S 1270 (Kasım- Aralık 1853) tarihli kayıt.

⁵² Ferit Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi, Ankara 2002, s.798.

⁵³ Mustafa Gençoğlu, 1864 ve 1871 Vilâyet Nizamnamelerine Göre Osmanlı Taşra İdaresinde Yeniden Yapılanma, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Çankırı 2011, s. 45-46.

olarak tımar sistemi içerisinde ortaya çıkan ve coğrafi bir bütünlük gösteren bölgelerdi. Kazalar da olduğu gibi nahiyelerde de vergi toplanması ve asayişin sağlanması amacıyla nüfuzlu ailelerin mensupları müdür seçilerek bölgede hâkimiyet sağlanmaya çalışılıyordu⁵⁴.

Tablo 3.3: 249 No'lu Mardin Şer'ine Sicil Defterinde nahiye olarak adı geçen idari birimler şöyledir.

1- Gurs ⁵⁵
2- Ömeryan ⁵⁶
3- Midyat ⁵⁷
4- Savur ⁵⁸
5- Havas-ı Hümayun ⁵⁹
6- Sürgücü ⁶⁰
7- Mazıdağı ⁶¹
8- Damlalı ⁶²
9- Alacakayır (Aztak) ⁶³
10- Şeyhan ⁶⁴
11- Çavuşlu ⁶⁵
12- Lif ⁶⁶

Kazalar ve nahiyeler karşılaştırıldığında Midyat, Savur, Havas-ı Hümayun, Sürgücü gibi yerlerin hem kaza hem de nahiye olarak nitelendirildikleri görülmektedir.

⁵⁴ Dinç; 235 No'lu Şer'ine Siciline Göre Mardin. s. 54.

⁵⁵ MŞS 249 s.69 17 N 1274 (1 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

⁵⁶ MŞS 249 s. 9 24 N 1274 (8 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

⁵⁷ MŞS 249 s. 23 7 Z 1274 (19 Temmuz 1858) tarihli kayıt.

⁵⁸ MŞS 249 s. 25 21 R 1274 (9 Aralık 1857) tarihli kayıt.

⁵⁹ MŞS 249 s. S 1275 (Eylül- Ekim 1858) tarihli kayıt.

⁶⁰ MŞS 249 s. 25 S 1275 (4 Ekim 1858) tarihli kayıt.

⁶¹ MŞS 249 s. 34 eksik hüküm.

⁶² MŞS 249 s. 65 N 1274 (Nisan- Mayıs 1858) tarihli kayıt.

⁶³ MŞS 249 s. 67 3 N 1274 (17 Nisan 1858) tarihli kayıt.

⁶⁴ MŞS 249 s. 70 27 N 1274 (11 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

⁶⁵ MŞS 249 s.72 3 L 1274 (17 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

⁶⁶ MŞS 249 s. 76 25 S 1275 (4 Ekim 1858) tarihli kayıt.

3.1.4. Mardin Sancağına Bağlı Köyler

Köyler, Türk yerel yönetimi içerisindeki ilk yerel yönetim birimleridir. Köy toplulukları, Osmanlı yönetiminin klasik devirlerinden beri en alt birimleridir. Osmanlı Devletinin kuruluşundan itibaren geleneksel olarak topluca yaşama bilincinin sonucunda ortaya çıkmış ve zamanla bir yerel yönetim birimi olarak günümüze kadar varlığını korumuştur. Merkezi idare açısından köyler için yapılan yasal düzenlemelerin en önemli nedeni, kırsal yerleşimlerde güvenliği tesis ederek bu sayede vergilerin düzenli toplanmasını sağlamaktır. Köy iktisadi, mali, idari yönden kendi içinde kapalı bir üniteydi, bu ünitenin tanınması, XIX. yüzyılın yönetim reformlarıyla başlamıştır. 1864 ve 1871, Nizamnameleri köy yönetimine yeni bir statü vermektedir. Yeni statü, her köyde her sınıf halk için seçimle gelen iki muhtarın bulunmasını öngörüyordu. Yani karma köylerde bile her cemaat kendisi için ayrı organlar seçecekti. Eğer bir cemaat yirmi haneden azsa, ikinci muhtarını seçemeyecek, yalnız bir muhtarı olacaktı. Seçimden sonra muhtarlar kazaya bildirilerek kaymakamın emriyle tayin olunacaklardı. Nizamname bundan başka yeni bir organ olarak, İhtiyar Meclislerini kurduruyordu Toplumsal ve ekonomik özellikleri ve nüfus yoğunluğu bakımından nahiyelerden farklı ve daha küçük ve genellikle tarımla uğraşan kişilerin yaşadığı kırsal yerleşme birimi olan köyler sicillerde karye olarak isimlendirilmektedir. Sicilimizde adı geçen köyler aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.4: 249 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicil Defterinde Adı Geçen Köy İsimleri

Ali Paşa	Gurs
Şeykır	Bahom
Rişmil	Benabil
Çelik	Ekfercövz
Alanlı	Midyat
Dukuk	Şatıh
Rısin	Akarsu
Şemrak	Harbi kapulu
Kordis	Pirli

Kavs	Şırnah
Kabala	Mendile
Sürgücü	Mebikar
Tilşair- Alacakayır	Masarti
Kalatmera	Sulak
Araban	İbrahimiye
Piran	Sarin
Kuri	Harman
Kartı	Tilanşer
Ömeryan	Avniye
Athan	Berniş

Bir önceki tablo ile karşılaştırıldığında anlaşılacağı üzere Sürgücü, Ömeryan, Midyat gibi yerleşim yerleri bazı kayıtlarda karye olarak yazılmıştır.

3.2. Mardin Sancağının İdari Görevlileri

3.2.1. Kaymakamlar

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'la başlayan yeniden yapılanma sürecinde Osmanlı Devleti taşra teşkilatı mülki idaresinde değişiklikler yapılmıştır. Tanzimat ile beraber getirilen yeniliklerden birisi de kaymakam ve kaza müdürlerinin önceki dönemlere göre ön plana çıkarak önem kazanmasıdır. Kaymakamlar doğrudan Dâhiliye Nezaretince atanır ve diğer özlük işleri de bu makam tarafından yapılırdı. Ancak valilere karşı sorumlulukları olup bağımsız karar alıp, yürütme yetkileri sınırlıydı. Sancaklarda mal müdürü, kadı, tahrirat ve mal başkâtipleri, Müslümanlarla Gayrimüslim halkın temsilcilerinden oluşturulan sancak meclislerin sorumluluğu kaymakama aitti⁶⁷. Haftanın belirli günlerinde toplanan bu mecliste, sancağın yönetim, maliye, eğitim ve öğretim, belediye hizmetleri ile ilgili konular görüşülüp karara bağlanırdı. Şer'i davaların dışındaki meseleleri sonuçlandırmak da bu meclisin göreviydi. Güvenliğin tesisi ve sürekliliğinin devamı için gerekli tedbirlerin alınması kaymakam ile birlikte bu meclisin göreviydi⁶⁸.

⁶⁷ Dinç; 235 No'lu Şeriye Sicil Defterine Göre Mardin. s.58-59.

⁶⁸ Musa Çadırıcı, "Türkiye'de Kaza Yönetimi (1840-1876)", Belleten, C. LIII, Ankara 1989.

İncelediğimiz dönem içerisinde Mardin Kaymakamları 1848 Mustafa Paşa, 1850 Mustafa Paşa, 1850 Selim Ağa, 1856 Cemal Paşa, 1861 Mehmed Nazım Paşa, 1862 İsmail Efendi, 1863 Ali Ağa, 1864 Abdullah Efendi, 1864 Ziya Paşa, 1864 Arslan Paşa ve 1867 Mahmut Paşa şeklindedir⁶⁹. 249 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili'nde ise adı geçen kaymakamlar Mustafa Rüştü Efendi, Cemal Paşa ve Ali Bey'dir. 17 Mayıs 1858 tarihli kayıta Mustafa Rüştü Efendi, Mardin Kaymakamı olarak görülmektedir⁷⁰. 2 Mayıs 1858 tarihli kayıta kaymakam olarak Cemal Paşa görülmektedir⁷¹. 7 Kasım 1862 tarihli belgede bu kez Mardin Kaymakamı olarak Ali Bey'i görmekteyiz⁷². 22 Haziran 1863 tarihli kayıta kaymakam vekili olarak Hacı Süleyman Ağa'yı görmekteyiz⁷³.

3.2.2. Kaza Müdürleri

Muhassıllıkların kaldırılmasından ardından yönetsel alanda yapılan değişikliklerin biri de Kaza müdürlüklerinin oluşturulmasıydı. Muhassıllık kurumunun kuruluş amacındaki hedefleri gerçekleştirememesi üzerine oluşturulan bu kuruma haksızlıkların önlenerek halkın güvenlik ve refahını sağlamak amacıyla bölgede ileri gelen ailelere mensup kişiler seçiliyordu. Kaza müdürlerinin en önemli görevleri kazalar ve kazalara bağlı köylerinden vergilerin zamanında toplanmasını sağlamaktı. Bununla birlikte güvenliğin sağlanması ve Tanzimat yeniliklerini uygulamak en önemli görevlerindendi⁷⁴.

249 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili'nde Ömeryan Ağası Sadun Ağa'yı esbak Ömeryan Müdürü olarak görmekteyiz⁷⁵. Bedirhan Bey'in isyanı sırasında Ömeryan reisi Sadun Ağa, Bedirhan Bey ile beraber hareket etmiştir⁷⁶. Bedirhan Bey İsyani'nin bastırılmasının ardından isyan esnasında faydası görülen ve Cizre Kaymakamlığına tayin edilen İzzeddin Şir (Yezdanşir) bey Kırım Savaşı sonrasındaki otorite boşluğundan faydalanarak isyan etmiş isyanın bastırılmasının

⁶⁹ Ülke; Kürdistan Eyaletinin İdari Yapısı. s. 53.

⁷⁰ MŞS 249 s.71 3 L 1274 (17 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

⁷¹ MŞS 249 s. 75 18 N 1274 (2 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

⁷² MŞS 249 s.80 14 CA 1279 (7 Kasım 1862) tarihli kayıt.

⁷³ MŞS 249 s. 24 5M 1280 (22 Haziran 1263) tarihli kayıt.

⁷⁴ Dinç; 235 No'lu Şeriyeye Sicil Defterine Göre Mardin s. 59- 60.

⁷⁵ MŞS 249 s.80 15 B 1279 (6 Ocak 1863) tarihli kayıt.

⁷⁶ Ömer Yıldırım. Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Ömeryan'ın Siyasi Tarihi. Uluslararası Ömerli Ömeran ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri. (13-15 Mayıs 2011 Mardin) Ed. Ercan GÜMÜŞ- Veysel Gürhan Kent Işıkları yayınları İstanbul 2012 s. 137.

ardından onunla birlikte hareket eden aşiret reisleri uzak yerlere sürgün edilmiştir. Sürgüne gönderilenler arasında Ömeryan Aşireti reisi Sadun Ağa da vardır⁷⁷. Sadun Ağa gerekli tedbirler alınarak Bulgaristan'ın Rusçuk kazasına sürgüne gönderilir. Bu arada babası ve çocukları Mardin' de gözetim altında tutulur. Sürgünde kaldıktan sonra dönmek için çaba sarf eder çektiği ceza göz önünde bulundurularak yaklaşık on yıl sonra dönmesine izin verilir. Defterimizde, Sadun Ağa Rusçuk'ta sürgünde iken başkaları tarafından el konulan değirmen hissesi, menzil, üzüm bağı ve konak gibi gayr-i menkullerini geri almak için mahkemeye yaptığı başvurulara ait kayıtlar bulunmaktadır.

3.2.3. Naibler

Naib kadının görev alanı içerisinde kadıya yardımcı olmak amacıyla belirli süreler dâhilinde görevlendirilen yardımcıdır. Bazen keşif, kontrol, gibi belirli işler için de naib görevlendirilmekte idi⁷⁸. Kadı için aranan dürüstlük, adalet, ilim gibi şartlar naibler içinde geçerliydi. Mardin' de incelediğimiz dönem içerisinde adalet işleri Diyarbakır'dan görevlendirilen naibler tarafından görülmekteydi⁷⁹. Defterimizde gerçek anlamda üç naibin görevlendirildiği tespit edilmiştir. Bunlar Ahmet Necip Efendi⁸⁰, Yusuf Sıdkı Efendi⁸¹ ve Mustafa Feyzi Efendi'dir⁸². Defterimizde naiblerin görevde buldukları zaman içerisinde tutulan kayıtların birbirinden ayrılabilmesi için kayıt tutulduğu görülmektedir⁸³. Kaydın hangi naib zamanında tutulduğunun belirtilmesi naiblerin alınan kararlardan sorumlu olduklarının göstergesidir.

3.2.4. Müftüler

Müftü, yönetici sınıfından olmamakla birlikte şehir yaşantısında saygın kişilerden birisidir. Osmanlılarda ehl-i sünnet mezheplerinden Hanefi fıkhı üzerine kendisine sorulan umumi, hususi, şer'i ve hukuki meselelere dini hükümlere uygun karar veren makama müftü ve verilen karara da fetva adı verilmiştir. Osmanlılarda

⁷⁷ Aydın; XIX. Yüzyılda Mardin Çevresinde Aşiret Hareketleri, s.82-83.

⁷⁸ MŞS 249 s.15 21 L 1274 (4 Haziran 1858) tarihli kayıt.

⁷⁹ MŞS 249 s. 146 C 1274 (Ocak- Şubat 1859) tarihli kayıt.

⁸⁰ MŞS 249 s.146. C 1275 (Ocak- Şubat 1859) tarihli kayıt.

⁸¹ MŞS 249 s. 141. 28 Ş 1274 (13 Nisan 1858) tarihli kayıt.

⁸² MŞS 249 s. 75 18 N 1274 (2 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

⁸³ MŞS 249 s. 34 C 1275 (Ocak Şubat 1859) tarihli kayıt.

müftülük ile kadılık aynı olup nadir olarak XVI. asır ortalarına kadar birleşirdi. Bu tarihten sonra müftü bütün ilmiye sınıfının reisi olup müderrislerle mevali denilen kadılar da bunun idaresine verilmiştir. Şeyhülislam denilen ve ulemanın mercii olan müftülerden başka vilayet, sancak ve kazalarda da halkı sordukları şer'i suallere cevap veren müftülükler vardı⁸⁴. Devlet merkezinde bulunan şeyhülislamın taşradaki temsilcisi konumunda olan müftüler kadının ya da halkın çözüme kavuşturamadıkları sorunlarda çözüm için başvurulan bir makamdı. Müftünün verdiği fetvanın formülü Şeyhülislamın fetvalarındaki gibidir. Müftülerin tayini şeyhülislama ait olup kendilerine gönderilen ruuslara göre hareket ederlerdi. Verdikleri fetvaların üzerinde nerenin müftüsü olduklarına dair mühür basar ve fetvanın Arapça metni ile hangi fetva kitabından aldıklarını zikrederlerdi. Dolayısıyla müftülük makamı halk içinde mühim bir yere sahipti. Sicilimizde ismi en fazla geçen Müftü Seyid Yusuf Sıdkı Efendi'dir.⁸⁵ İsmail Efendi ise bir belgede eski müftü olarak geçmektedir⁸⁶.

Merkezileşme kent eşrafının ekonomik anlamda daha da güçlenmesi ve etkinlik alanlarını daha çok genişletmelerine olanak sağlamıştır. Nitekim daha önce Mardin'e bağlı olmayan Cizre bölgesinin tümü merkezileşme sonrası Mardin eşrafının eline geçmiştir. Örneğin Mardin'in Ağazade ailesine mensup Yusuf Sıtkı Efendi bu dönemde Mardin müftüsü olup özellikle sürgüne gönderilen Ömeryan ağası Sadun Ağa ile sürgün sonrası ilişkiler kurup ekonomik menfaatlerini genişletmiştir⁸⁷.

3.2.5. Diğer Görevliler

Mal Müdürü:	: Mehmed Nuri Efendi ⁸⁸
Defter Emni	: Mehmet Said Muhib ⁸⁹
Evkaf Müfettişi	: Mevlana Seyit Mehmet Saadettin ⁹⁰
Çöl Muhafızı	: Hacı Süleyman Ağa ⁹¹

⁸⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı, s. 173-174.

⁸⁵ MŞS 249 s.141 28 Ş 1274 (13 Nisan 1858) tarihli kayıt.

⁸⁶ MŞS 249 s. 21 CA 1261 (Mayıs- Haziran 1845) tarihli kayıt.

⁸⁷ Dinç; 235 No'lu Şeriye Siciline Göre Mardin, s. 61-63.

⁸⁸ MŞS 249 s. 3 4 N 1274 (18 Nisan 1858), s. 75 18 N 1274 (2 Mayıs 1858), s. 144 13 CA 1275 1(19 Aralık 1858) tarihli kayıtlar.

⁸⁹ MŞS 249 s. 120 12 CA 1263 (18 Nisan 1847) tarihli kayıt.

⁹⁰ MŞS 249 s. 120 12 CA 1263 (18 Nisan 1847) tarihli kayıt.

Naib	: Seyid Mehmet Feyzi ⁹²
Naib	: Seyid Ahmet Necip Efendi ⁹³
Naib	: Yusuf Sıdkı Efendi ⁹⁴
Mültezim	: Ali Bey bin Tillili Ağa ⁹⁵
Zaptiyegan Sergerdesi	: Yusuf Bey (Ispartalı asl) ⁹⁶
Zaptiyegan Katibi	: Maksi Nano veledi Cerco veledi Maksi Sabor ⁹⁷
Zaptiyegan Sancaktarı	: Mehmet Bey ⁹⁸
Yeniçeri Çavuşu	: Şehmus Ağa ⁹⁹
Mülazım	: Ahmet Bey ¹⁰⁰
Mimarbaşı	: Sido ¹⁰¹
Mimarbaşı	: Hacı Yusuf ¹⁰²
Muhzırbaşı	: Hacı Ömer ¹⁰³
Muhzırbaşı	: Seyid Abdurraman ¹⁰⁴
Mahkeme katibi	: Seyid Ali Rıza ¹⁰⁵
Fetva Katibi	: İbrahim Efendi ¹⁰⁶
Redif Yüzbaşı	: Hüseyin Ağa ¹⁰⁷
Süvari Yüzbaşı	: Kançıkarzâde Karabek bin Mustafa Ağa ¹⁰⁸

⁹¹ MŞS 249 s. 75 18 N 1274 (2 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

⁹² MŞS 249 s. 75 18 N 1274 (2 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

⁹³ MŞS 249 s. 146 C 1275 (Ocak-Şubat 1859) tarihli kayıt.

⁹⁴ MŞS 249 s. 79 25 C 1275 (30 Ocak 1858) tarihli kayıt.

⁹⁵ MŞS 249 s. 79 25 C 1275 (30 Ocak 1858) tarihli kayıt.

⁹⁶ MŞS 249 s. 59 11 N 1274 (25 Nisan 1858) tarihli kayıt.

⁹⁷ MŞS 249 s. 59 11 N 1274 (25 Nisan 1858) tarihli kayıt.

⁹⁸ MŞS 249 s. 59 11 N 1274 (25 Nisan 1858) tarihli kayıt.

⁹⁹ MŞS 249 s. 59 11 N 1274 (25 Nisan 1858) tarihli kayıt.

¹⁰⁰ MŞS 249 s. 59 11 N 1274 (25 Nisan 1858) tarihli kayıt.

¹⁰¹ MŞS 249 s. 6 21 N 1274 (5 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

¹⁰² MŞS 249 s.15 21 L 1274 (4 Haziran 1858) tarihli kayıt.

¹⁰³ MŞS 249 s. 6 21 N 1274 (5 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

¹⁰⁴ MŞS 249 s. 77 21 ZA 1274 (3 Temmuz 1858) tarihli kayıt.

¹⁰⁵ MŞS 249 s. 6 21 N 1274 (5 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

¹⁰⁶ MŞS 249 s. 21 25 ZA 1274 (7 Temmuz 1858) tarihli kayıt.

¹⁰⁷ MŞS 249 s.79 4 CA 1275 (10 Aralık 1858) tarihli kayıt.

Katib-i Tahrir	: Mehmed Nuri ¹⁰⁹
Patrik	: Anton ¹¹⁰
Evkaf Müfettişı	: Mehmet Saadettin ¹¹¹
Tekke Camii İmamı	: Mehmed Efendi ¹¹²
Camii Kebir İmamı	: Mesud Efendi ¹¹³
Camii Kebir Mütevellisi	: Ahmed Efendi ¹¹⁴
Cizre Mukayyidi	: Osman Safi ¹¹⁵

3.3. Sosyal Yapıya İlişkin Verilerin Değerlendirilmesi

3.3.1. Toplumsal Yapı

Mardin, İlk Çağlardan günümüze birçok milletin egemenliğine girmiş ve bu medeniyetlerin hemen hepsinin maddi manevi izlerini günümüze kadar taşıyan ender şehirlerden biridir. Bölgenin İslam hâkimiyetine girmesinden bu yana değişik din ve ırktan insanların bir arada yaşadığı bu bölgede bir hoşgörü kültürü oluşmuştur. Kentin Osmanlı idaresine geçmesiyle birlikte şehirde hoşgörü kültürü sistematik bir biçimde yaşamaya devam etmiştir. Kendilerini şer'i şerife bağlı gören Osmanlı Devleti yöneticileri hâkimiyetleri altında bulunan hiçbir azınlığa veya millete tahakküm etmemiş bu toplulukların kendi inançları doğrultusunda yaşayabilmelerine olanak sağlamışlardır¹¹⁶. Mardin kent merkezi, Müslim ve gayrimüslim kesimlerin siyasi, sosyal ve ekonomik faaliyetlerinin ortaklaştığı bir mekândır. Bu mekânın paylaşımı konusunda XIX. yüzyıla kadar herhangi bir çatışma yaşanmamıştır. Ancak aynı yüzyılda büyük güçlerin Orta Doğu üzerindeki siyasi faaliyetleri Hristiyan tebaa üzerinde etkisini göstermiş, Hristiyan unsurların süregelen sosyal ve siyasi statüye aykırı davranışları neticesinde kırsal kesimde süreli bir çatışma meydana gelmiş buna

¹⁰⁸ MŞS 249 s. 144 13 CA 1275 (19 Aralık 1858) tarihli kayıt.

¹⁰⁹ MŞS 249 s. 75 18 N 1274 (2 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

¹¹⁰ MŞS 249 s. 79 25 RA 1275 (2 Kasım 1858) tarihli kayıt.

¹¹¹ MŞS 249 s. 120 12 CA 1263 (28 Nisan 1847) tarihli kayıt.

¹¹² MŞS 249 s. 5 15 N 1274 (29 Nisan 1858) tarihli kayıt.

¹¹³ MŞS 249 s. 33 25 CA 1275 (31 Aralık 1858) tarihli kayıt.

¹¹⁴ MŞS 249 s.25 29 S 1274 (8 Ekim 1858) tarihli kayıt.

¹¹⁵ MŞS 249 s. 65 23 Ş 1274 (8 Nisan 1858)tarihli kayıt.

¹¹⁶Ahmet Akgündüz. Osmanlı Devletinde Gayrimüslimlerin Yönetimi. Timaş Yayınları. İstanbul 2008. s. 10.

rağmen kent merkezi herhangi bir çatışmaya sahne olmamıştır. Osmanlı millet sisteminde halk, mensup olduğu ırka göre değil dine göre Müslim veya gayrimüslim olmak üzere ikiye ayrılmaktaydı. Millet Sisteminde devletin otoritesini kabul edip barış yapan gayrimüslimlere zimmi adı verilmekteydi. Sicilimizin kapsadığı dönem içerisinde kayıtlardan elde ettiğimiz bilgilere göre Mardin’de yaşayan tebaaya baktığımızda ekseriyetini Müslümanlar oluşturmakla birlikte Süryani, Keldani, Katolik¹¹⁷, Yezidi¹¹⁸, Ermeni¹¹⁹, Yahudi¹²⁰ olarak gayrimüslimleri görmekteyiz. Gayrimüslimler, Müslümanlar gibi alım satım yapabilme¹²¹, malını vakfedebilme¹²², miras bırakabilme¹²³, herhangi bir haksızlığa maruz kaldıkları takdirde mahkemeye başvurabilme, şer’i şerife göre suçluların cezalandırılmasını isteme¹²⁴ ve mahkemede kendilerini savunabilme¹²⁵, kiliselerinde diledikleri gibi ibadet etme ve ibadethanelerini tamir etme¹²⁶ haklarına sahiptiler. Nitekim sicilimizde 16 kayıt Müslim- gayrimüslim, 19 kayıt gayrimüslim- gayrimüslim, arasındaki davaları içermektedir. Gayrimüslimlerin taraf olduğu davalara göre yaşadıkları mahallelere baktığımızda genellikle Kıssis ve Baş Mahallelerinde olduklarını görmekteyiz.

3.3.2. Dini ve Sosyal Yapılar

3.3.2.1. Camiler ve Mescitler

Arapça cem’ eden kökünden türeyen “toplayan bir araya getiren” anlamındaki cami kelimesi başlangıçta sadece cuma namazının kılındığı büyük mescitler için

¹¹⁷ MŞS 249 s. 120 S 1270 (Kasım- Aralık 1853) tarihli kayıt.

¹¹⁸ MŞS 249 s. 71 3 L 1274 (17 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

¹¹⁹ MŞS 249 s. 65 23 Ş 1274 (8 Nisan 1858) tarihli kayıt.

¹²⁰ MŞS 249 s. 68 7 N 1274 (21 Nisan 1858) tarihli kayıt.

¹²¹ MŞS s. 8 24 N 1274 (8 Mayıs 1858) tarihli İliya oğlu Maksi Melki’nin Kıssis Mahallesinde bulunan evini Kerşi merşi Yosef Maksi’nin oğlu Kamsi Eframa sattığına dair kayıt.

¹²² MŞS 249 s. 6 21 N 1274 (5 Mayıs 1858) tarihli Cerci veledi Oso’nun Kıssis mahallesinde bulunan evinin yarısını Meryem Ana Kilisesi’ne vakfettiğine dair kayıt.

¹²³ MŞS s.21 CA 1261 (Mayıs- Haziran 1845) Mardin ahalisinden olup vefat eden Cabiro’nun verasetinin karısı Heto, çocukları Teseri ve Şemi ve Cabori’nin kardeşleri İliya ve ilhaya’ya kaldığına dair kayıt, MŞS s. 21 7 M 1275 (17 Ağustos 1858) tarihli kayıt.

¹²⁴ MŞS 249 s. 24 5 M 1280 (22 Haziran 1863) Midyat köyü sakinlerinden iken katilen vefat eden Sado veled-i Şabo veled-i Şamas İsa adlı nasraninin karısı Garlo bint-i Küşahosteb ve babası Şabo’nun Maksi Eblehe ve Necaşi’ye açtıkları davaya dair kayıt.

¹²⁵ MŞS s. 6 3 N 1274 (17 Nisan 1858) tarihli kayıta Molla Yusuf bin Seyid, Melki Maksi veledi İliya üzerine dava açarak İliya’nın yaptığı binanın kendi geçiş hakkını engellediğini beyan etmiş, İliya yaptığı savunmada zikredilen yerin kendi mülkü olduğunu kiler ihtiyacı için yaptığını belirtmiş neticede yapılan tahkikat sonucu İliya haklı görülerek inşaatına ruhsat verilmiştir.

¹²⁶ MŞS 249 s. 120 S 1270 (Kasım- Aralık 1853) tarihli Mardin sancağında Nusaybin kasabasına yarım saat mesafede bulunan Mar Yakup Kilisesi olarak bilinen Keldani Katolik kilisesinin tamirine dair kayıt.

kullanılan el-mescidü'l-cami' (cemaati toplayan mescit) tamlamasının kısaltılmış şeklidir. İbadetin yapıldığı yer olan cami, aynı zamanda halkın eğitim faaliyetlerinin de yürütüldüğü ve İslâm şehrinin fizikî görüntüsünün önemli unsurlarındandır. Allah'ın evi olarak kabul edilen camiiler İslam'ın alameti sayılmıştır. Bir yerde bulunan camii o bölge halkının Müslüman olduğunu gösterir. Cami ve mescitler diğer dini ve sosyal müesseseler gibi birer vakıf müessesesidir. Camiler ve mescitler sadece namaz kılınan bir yer olarak değil aynı zamanda birer eğitim-öğretim ve kültür merkezi olarak hizmet ettikleri gibi devlet müessesesi, kamu yönetiminin gerçekleştiği, mahkemenin olmadığı zamanlarda bir mahkeme, askerî karargâh, hastane, misafirhane, nikâh kıyılma yeri ve daha birçok faaliyetin icra edildiği mekânlar olarak hizmet vermişlerdir. İncelemesini yaptığımız 249 No'lu Şer'iyeye Sicilinde anılan dönemle ilgili olarak herhangi bir cami veya mescidin imarına yönelik bir kayda rastlanmamıştır.

Ulu Cami (Cami'ül Kebir)¹²⁷

Şehrin en büyük camisi olan bu camii, Cami'ül Kebir adıyla kurulan mahallede yer almaktadır. Artukoğulları meliklerinden Kutbeddin İlgazi tarafından inşa edilmiş, bir diğer Artukoğulları hükümdarlarından Melik Salih (1312–62) bir kısım malını cami-ye vakfetmiştir. Bu vakıflar 38 dükkân, bir hamam, bir bahçe ve Mardin köylerinde bulunan birçok bağdan oluşmaktadır¹²⁸.

Seyyid Camii¹²⁹

Caminin yeri ve halen mevcut olup olmadığı ile ilgili bir bilgiye ulaşamamakla birlikte sicilimizin 26. Sayfasında bulunan 21 S 1275 (30 Eylül 1958) tarihli kayıta camiye yapılan bir vakıf ile ilgili kayıt bulunmaktadır.

Melik Mahmut Camii (Bab Es Sur)¹³⁰

Cami, Savur Kapı'ya giden yolun kuzeyinde yer alır. Kitabesinden XIV. yüzyılda yapılmış bir Artukoğulları Dönemi mimari yapısıdır.¹³¹ Melik Mahmud

¹²⁷ MŞS 249 s. 17 R 1213 (Kasım- Aralık 1856), MŞS 249 s. 25 29 S 1274 (8 Ekim 1858) tarihli kayıtlar.

¹²⁸ Göyünç. XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı. s. 107.

¹²⁹ MŞS 249 s. 26 21 S1275 (30 Eylül 1858) tarihli kayıt.

¹³⁰ MŞS 249 s. 76 27 ZA 1274 (6 Temmuz 1858) tarihli kayıt.

¹³¹ Ara Altun, Anadolu'da Artuklu Devri Türk Mimarisinin Gelişmesi, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1978, s. 109.

(1367-1368)'un burada defnedilmiş olmasından dolayı bu camiye Melik Mahmud Camisi denmektedir.

Aziz Cami.¹³²

XVI. yüzyıl kaynaklarında adı mescit olarak anılan bu caminin imam ve müezzininin maaşını karşılayacak gelire sahipti. Mardinde Suk'ul Bakar denilen çarşı içerisindeydi. 1930'lu tarihlerde yıkılmış bir vaziyette bulunuyordu. Günümüzde bu cami mevcut değildir.¹³³

Abdullatif Camii¹³⁴

Cumhuriyet Meydanı'nın güneyinde bulunan camii kitabesinden anlaşıldığı gibi 1371'de Artukoğulları hükümdarlarından Melik Salih ve Melik Muzaffere hizmet etmiş olan Abdullatif Bin Abdullah tarafından yaptırılmış ve kendi ismiyle anılmıştır. Minaresi 1845 yılında Musul Valisi Gürcü Mehmed Paşa tarafından yaptırılmıştır.¹³⁵

Şeyh Şeyhullah Camii,¹³⁶

Kıssis Mahallesiinde yer almaktadır. Defterimizin ilgili kaydında her ne kadar Kıssis Mahallesi olarak gösterilse de kendi adıyla bir mahallenin var olduğu defterdeki kayıtlardan anlaşılmaktadır. Şeyhullah Mahallesi, XVIII. yüzyıla ait belge kayıtlarında isim olarak geçiyor ki bu da caminin o dönem veya yakın bir zaman diliminde inşa edildiğini gösteriyor. Camiye ait vakıf envanterinde caminin karşısında bulunan ve Şucaie Hamamı zemini denilen harabenin Hristiyan tebaadan Cenancıoğlu Cercis veledi Yosıf'a kiralandığı belirtilmektedir.¹³⁷

3.3.2.2. Türbeler

Zeynelabidin (ra) Türbesi¹³⁸

Türbe üzerindeki kitabeye göre cami 12. yüzyılda yapılmış Artukoğulları mimari yapısı özelliklerini taşımaktadır. Cami, minare ve Zeynel Abidin ve onun kız kardeşi Sitti Zeynep Türbelerinden oluşan iki türbe, şadırvan, medrese odaları,

¹³² MŞS 249 s. 80 12 CA 1279 (5 Kasım 186) tarihli kayıt.

¹³³ Göyüncü; XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı. s. 111.

¹³⁴ MŞS 249 s.36 27 CA 1275 (2 Ocak 1859) tarihli kayıt.

¹³⁵ Altun, Anadolu'da Artuklu Devri Türk Mimarisinin Gelişmesi, s. 101.

¹³⁶ MŞS 249 s. 67 3 N 1274 (17 Nisan 1858) tarihli kayıt.

¹³⁷ Dinç; 235 No'lu Şeriye Sicil Defterine Göre Mardin. s. 103.

¹³⁸ MŞS 249 s. 67 3 N 1274 (17 Nisan 1858) , MŞS 249 s. 120 12 CA 1263 (28 Nisan 1847) tarihli kayıtlar.

mezarlık alanı ve yeni abdesthane yapılarından oluşmaktadır. Cami külliyesinde yer alan türbeler-deki Zeynel Abidin ve kız kardeşi Sitti Zeynep'in, Hz. Muhammed'in 13. kuşaktan torunları olup tüm İslam aleminde kutsal sayılmaktadırlar. 2016 yılında camiye sonradan eklenen kısımlar yıkılmış cami çevresi restore edilmiştir.

Şeyh Muhammed el-Fârisî Türbesi¹³⁹

Sadık Ağa Sarayı'nda bulunan türbenin tarihiyle ilgili herhangi bir belgeye ulaşılamamakla birlikte sicilimizde 3 M 1275 (13 Ağustos 1858) tarihli mazbata kaydında bu türbeye cüzhan tayin edildiği görülmüştür.

3.3.2.3. Kiliseler:

Mor Yakup Kilisesi¹⁴⁰

Zeynel Abidin Cami'nin hemen yanında yer almaktadır. Yukarı Mezopotamya Bölgesindeki en eski kiliselerden biri olarak bilinen bu kilise, MS 309 yılında Nusaybin Piskoposluğu'na getirilen Mor Yakup tarafından 313-320 yılları arasında temeli atılmıştır. Bazı yazıtlardan ve metinlerden; kilisenin burada bulunan Nusaybin Katedraline ait vaftizhane binası olarak inşa edildiği, ancak sonraki dönemlerde katedralin ve diğer yapıların yıkılmasıyla birlikte Mor Yakup Kilisesi'ne dönüştürüldüğü anlaşılmaktadır.

Meryem Ana Kilisesi¹⁴¹

Katolik Patrikhanesi'ni 1853'te Mardin'e getiren Patrik İgnatyos Antun Semheri öncülüğünde mimarbaşı Lole'ye yaptırılmıştır. Bugün Mardin Cumhuriyet Meydanı'nda Mardin Müzesi'nin yanında yer almaktadır.

3.3.2.4. Vakıflar

Vakıf, en genel anlamı ile bir kimsenin Allah'ın rızasını elde etmek maksadı ile menkul veya gayr-ı menkulünü dinî, hayri ve içtimaî bir hizmete daimi olarak tahsis etmesi anlamına gelmektedir.¹⁴² İslam coğrafyasının şehirlerini oluşturan mimari ve

¹³⁹ MŞS 249 s. 122 3 M 1275 (13 Ağustos 1858) tarihli kayıt.

¹⁴⁰ MŞS 249 s. 120 S 1270 (Kasım Aralık 1853) tarihli kayıt.

¹⁴¹ MŞS 249 s.6 21 N 1274 (5 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

¹⁴² Galip Eken, "19. Yüzyıl Mardin Vakıfları Üzerine", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 20 Konya 2006, s.234.

içtimai manzara vakıf kurumunun ortaya koyduğu bir durumdur¹⁴³. Vakıf bir malı ve mülkü satılmamak şartıyla bir hayır işine bağışlamaktır¹⁴⁴. Osmanlı coğrafyasının hemen hemen her yanına yayılmış olan vakıf kurumları günümüzde devletin sağlamış olduğu pek çok beledî ve sosyal hizmetler vakıflar yoluyla kamuya sağlamış ve böylece vakıflar buldukları coğrafyanın bayındır hale gelmesini sağlamıştır. Fakirlerin yedirilip giydirilmesinden, barınmasına, eğitiminden sağlığına, borcu yüzünden mahpus olanların borçlarının ödenmesinden, evlenme yaşına gelip parasızlıktan evlenemeyenlerin evlenmesine yardımcı olmaya, hac yolundaki hacılara hizmet etmekten, kuşların beslenmesine kadar akla gelebilecek hemen hemen her konuda vakıfları İslam ve Osmanlı coğrafyasında görmek mümkündür. Vakıflar, ferdi çalışma ve gayretle elde edilen imkânların ve mal varlığının gönül rızasıyla paylaşılmasını öngören hukuki ve sosyal bir sistem anlamlarına da gelmektedir. Vakıflar ile ilgili sicilimize yansıyan belgelere baktığımızda vakf etme durumunun sadece Müslümanlara ait bir ayrıcalık olmadığını görmekteyiz. Nitekim sicilimizin altıncı sayfasında yer alan 21 N 1274 (5 Mayıs 1858) tarihli vakıf hüccetinde Oso veledi Cercis ed-Dakman adlı gayrimüslimin evinin yarısını Meryem Ana Kilisesi'ne vakfettiğini görmekteyiz. Vakıfların kurulmasının bir sebebi de vakfeden kişinin evlatlarının geçimini bir şekilde garanti altına almak istemesidir. Bu durum kimi zaman çocuklar ve torunlar arasında anlaşmazlıklara sebebiyet vermiştir. Buna örnek olarak sicilimizin yetmiş dokuzuncu sayfasında bulunan 25 CA 1275 (31 Aralık 1858) tarihli vakıf ilamında Haşim bin Mehmed el- Haşim adlı kişi “ Kıssis Mahallesi'nde vâki' taraf-ı kible ve şark ve şimâlisi tarîk-i 'âmm ve taraf-ı râbi'i Mekükçi vereseşi mülkine muntehî ve mahdûd bir bâb vakf menzil ceddimiz Hâce Mehmed bin Hâce Abdüllatif bin Hacı Ali el-Mamerdânî bundan iki yüz seneden mukaddem hasbeten lillâh evlâd-ı zükûrına ve evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı zükûrına ale's-seviye vakf ve tescil itdirüp...” diyerek vakıf gelirlerinde hak iddia ettiğini görmekteyiz. Vakıf mütevellileri genellikle vakfeden kişinin evlatlarından olup vefatları durumunda onların evlatlarına, evlatları olmadan vefatları durumunda da yine en yakın akrabalarına müteveliliğin verildiğini görmekteyiz. Örneğin sicilimizin altmış yedinci sayfasında bulunan 3 N 1274 (17

¹⁴³ Ortaylı; Türkiye Teşkilat ve İdari Tarihi s. 312.

¹⁴⁴ Develioğlu; Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat s. 1134.

Nisan 1858) tarihli kayıta Şeyh Şeyhullah Camii Şeririfinin mütevellisi bulunan evlad-ı vakıftan es- Seyid Hızır bin el- Hac Salih'in bila veled vefatı vukuuyla gerekli olan hizmetlerin yapılamamış olması sebebiyle yerine erbab-ı istihkaktan adı geçen mütevellinin biraderzadesi es- Seyid Abdülkadir bin Mahmut'a mütevellilik verilmiştir. Benzer bir durum yine sicilimizin altmış yedinci sayfasında aynı tarihli Nusaybin' de bulunan İmam Zeynelabidin (r.a) Vakfi'na ait kayıta şu şekilde geçmektedir. “ Nusaybin'de vâki' hazret-i İmâm Zeynelabidîn radiyallâhü te'âlâ anh efendimizin vakfından Alaca Kalayır nâm-ı diğer Aztak nâhiyesinde kâ'in Tilşair karyesi mahsûlüyle ber-vech-i meşrûta türbedarlık ciheti bâ-berât-ı şerîf-i âlîşân mutasarrıfları bulunan Mustafa ve Yusuf ve hemşireleri Hadice Hanım evlâd-ı Abdullah nâmûn kimesnelerden merkûm Mustafa bundan akdem bilâ veled fevt olup ve her çend kebîre olarak bir kızı terk itmiş ise de ol dahi mütezevvice olup bi'n-nefs edâ-i hizmete adem-i iktidarından nâşî yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl ve mu'attal kalmış ve yerine erbâb-ı istihkâkdan ve cihet-i mezbûrede müşterekleri olan birâderi merkûm Yusuf bendeleriyle hemşiresi Hadice Hanım el-mezbûrânezher cihet türbedârlık-ı mezkûrenin mahlûl olan sülûs hissesine ehil ve mahall ve müstahak olup sezâvâr-ı lutf ve şâyeste-i âtifet bulunmuş olduklarından cihet-i mezbûrenin mahlûl olan sülûs hissesi şurûtundan bulunan karye-i mezkûrenin sülûs mahsûlüyle ma'an müteveffâ-yı merkûmun mahlûlünden türbedarlık-ı mezkûrda şerîkleri olan birâderi Yusuf bin Abdullah bendeleriyle hemşiresi Hadice Hanım el-merkûmâna kezâlik münâsafeten ve müştereken tevcih ve ihsân ve yedimize bir kıt'a berât-ı şerîf-i âlîşân sadaka ve ihsân buyurulmak...”

Vakıfların işleyişi ve haklarının korunması kadıların görevleri arasındadır. Sicilimizin yetmiş altıncı sayfasında bulunan 27 ZA 1274 (6 Temmuz 1858) tarihli kayıta Melik Mahmut Camii Vakfına bağlı olan ve Vadi's Sefa' da bulunan üzüm bağının kirasının ödenmediği tespit edilerek kiranın mütevelliyeye teslim edilmesine karar verilmiştir. Benzer bir durum yine sicilimizin yetmiş yedinci sayfasında bulunan 21 ZA 1274 (3 Temmuz 1858) tarihli kayıta geçmektedir.

Sicilimizin yüz yirmi ikinci sayfasında bulunan 3 M 1275 (13 Ağustos 1858) tarihli kayıta Mardin'de sadık Ağa sarayında bulunan Şeyh Muhammed el- Farisi

(ks) hazretlerinin türbesinde iki gözü âmâ Abdülhafız Efendi'nin otuz kuruş maaşla cüzhan olarak görevlendirildiğini görmekteyiz.

Sicilimizde bulunan kayıtlarda bahsi geçen vakıflar şu şekildedir:

Zeynel Abidin (r.a) Zaviyesi Vakfı¹⁴⁵

Şeyh Şeyhullah Camii Vakfı¹⁴⁶

Melik Mahmut Camii Vakfı¹⁴⁷

Şeyh Mehmet el Farisi Vakfı¹⁴⁸

Seyyid Camii Vakfı¹⁴⁹

Meryem Ana Kilisesi Vakfı¹⁵⁰

3.3.3. Evler ve Kullanılan Eşyalar

Günlük hayatımızın büyük bir bölümünü geçirdiğimiz evler bizlere toplumsal yapı hakkında birçok bilgi vermektedir. Hele ki Mardin gibi bünyesinde yüzlerce yıllık evler barındıran şehirlerde bu durum çok daha ön plana çıkmakta, geçmişin karanlık sayfalarına da ışık tutabilmektedir. İklimsel ve jeolojik faktörler evlerin yapımında kullanılan malzemenin seçiminde en etkin unsurlardır. Mezopotamya Ovası'nın kuzey ucunda ovaya hâkim bir dağ yamacında kurulmuş olan Mardin'de evler yazın sıcak, kışınsa soğuk iklimin etkilerinin en aza indirgeneceği şekilde kalın taş duvarlardan yapılmış ve bu malzeme evlerin ömrünün uzun olmasını sağlamıştır. Ayrıca pencerelerin küçük olması da aynı amaca hizmet etmiştir. Sicilimizde satış ile ilgili kayıtlardan hemen hemen yarısının ev satışları ile alakalı olduğunu görmekteyiz. Ev satış ve veraset kayıtlarında dönemin evleri ilgili hemen hemen her detayın yer alması bize evler hakkında geniş bilgiler vermektedir. Sicilimizde yer alan evlere baktığımızda ekonomik gelire göre evlerin büyüklüğünde ve yapısında bir takım farklılıklar bulunmasına rağmen neredeyse hepsinde ortak bölümlerin olduğunu görmekteyiz. Anılan dönemde farklı büyüklükteki evlerin satışı ile ilgili

¹⁴⁵ MŞS 249 s. 67 3 N 1274 (17 Nisan 1858), 12 CA 1263 (28 Nisan 1858) tarihli kayıtlar.

¹⁴⁶ MŞS 249 s. 67 3 N 1274 (17 Nisan 1858) tarihli kayıt.

¹⁴⁷ MŞS 249 s. 76 27 ZA 1274 (6 Temmuz 1858), 21 ZA 1274 (3 Temmuz 1858) tarihli kayıtlar.

¹⁴⁸ MŞS 249 s. 122 3 M 1275 (13 Ağustos 1858) tarihli kayıt.

¹⁴⁹ MŞS 249 s. 26 21 S 1275 (30 Eylül 1858) tarihli kayıt.

¹⁵⁰ MŞS 249 s. 6 21 N 1274 (5 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

Arapça belgelerde Mardinliler, inşa ettikleri evlerin bölümlerini Arapça terimler kullanarak adlandırmışlardır. Türkçe olarak kayıt altına alınan belgelerde bu terimlerin kimileri muhtemelen yerel olmalarından dolayı yine Arapça olarak yazılmışlardır. Bunlar matbah (mutfak)¹⁵¹, havş¹⁵² (avlu), kenif¹⁵³ (tuvalet), ahur (ahır)¹⁵⁴, anbar¹⁵⁵, mahzen¹⁵⁶, kiler¹⁵⁷, mağara¹⁵⁸, buhari¹⁵⁹, yazlık¹⁶⁰, cübb-ü ma¹⁶¹ (su kuyusu), cübb-ü mai matar¹⁶² (yağmur suyu kuyusu), ma'ber¹⁶³ (koridor), kahve ocağı¹⁶⁴, yazlık¹⁶⁵, ezec (uzunlamasına inşa edilmiş mekan)¹⁶⁶ olarak karşımıza çıkmaktadır. Orta halli ailelerin evlerinde düz tavan kullanılmıştır¹⁶⁷. Odalar genellikle beyt-i ezec olarak tabir edilen ince uzun şekildedir, bu duruma sebep olan faktörün evlerin dağ yamacında yapılmış olması düşünülebilir. Bazı evlerde bulunan kahve ocağı, yazlık gibi bölümlerin tüm evlerde bulunmuyor olması ekonomik durumu iyi olan kişilere ait olduğu kanısını ortaya çıkarmaktadır. Günümüzde Mardin' de kullanılan Arapçada ev anlamına gelen beyt kelimesinin sicilimizin kapsadığı dönem içerisinde hem oda hem de ev anlamında kullanıldığını görmekteyiz¹⁶⁸. Mardin'de günümüzde de olan su sorunu evlerde bulunan cübb-ü mâ (su kuyusu) ile aşılmaya çalışılmıştır bazı evlerde yağmur suyunun depolanması için de kuyular yapılmıştır¹⁶⁹. Sicilde yer alan kayıtlar içerisinde evlerin bölümleri arasında banyo bulunmamaktadır. Banyo ihtiyacı için şehrin birçok yerine yapılmış olan hamamlardan bulunmaktadır. Bununla beraber misafir odasının bir köşesinde

¹⁵¹ MŞS 249 s. 8, 12, 17, 18, 20 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁵² MŞS 249 s. 2, 9, 17, 18, 81 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁵³ MŞS 249 s. 2, 8, 9, 12, 17, 18, 22 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁵⁴ MŞS 249 s. 2,6, 8, 10, 11, 15, 16,17, 22 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁵⁵ MŞS 249 s. 2,78 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁵⁶ MŞS 249 s. 18 11 ZA 1274 (13 Haziran 1858) tarihli kayıt

¹⁵⁷ MŞS 249 s. 15, 6, 81 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁵⁸ MŞS 249 s. 2 N 1271 (17 Nisan 1858) tarihli kayıt.

¹⁵⁹ MŞS 249 s. 2, 8, 9, 12, 17, 22 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁶⁰ MŞS 249 s. 15,17 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁶¹ MŞS 249 s. 17, 18, 22 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁶² MŞS 249 s. 22 3 S 1275 (12 Eylül 1858) tarihli kayıt.

¹⁶³ MŞS 249 s. 15, 18 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁶⁴ MŞS 249 s. 15, 16, 81 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁶⁵ MŞS 249 s. 15, 17 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁶⁶ Ömer Faruk Gönenç. XIX. Yüzyıl Mardin Barınma Kültürü 1837- 1866 Erciyes Üniversitesi FBF. Kayseri 2014 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). s. 21.

¹⁶⁷ Dinç; 235 No'lu Şeriye Sicil Defterine Göre Mardin.. s. 77.

¹⁶⁸ MŞS 249 s. 4,6.

¹⁶⁹ MŞS s. 22 3 S 1275 (12 Eylül 1858) tarihli kayıt.

gusül etmek için yerler yer almaktadır¹⁷⁰. Hemen hemen her evde havş olarak adlandırılan avlu bulunmakta ve avlunun dışarıdan ya da komşu tarafından görülmeyecek şekilde yapılmasına özen gösterilmiştir. Evlerin birçoğunda ahır bulunmaktadır bu ahırlar muhtemelen binek olarak kullanılan hayvanlara ait olarak kullanılmakta idi.

Mardin evlerinin bölümlerinde kullanılan eşyaları, defterin tereke ve çeşitli miras davalarında, anlaşmazlığa konu olan eşyaların yer aldığı belge kayıtlarının verdikleri imkânlar ölçüsünde tespit etmeye çalışacağız. Özellikle tereke kayıtlarında evlerde kullanılan eşyaların dökümü yapıldığından söz konusu eşyaların tespitini yapmak konusunda bize kolaylıklar sağlamaktadır. Defterde tereke kayıtları başta olmak üzere, miras anlaşmazlığı konulu belgelerden hareketle evlerde kullanılan eşyaları, evlerin bölümlerine dağılımı çerçevesinde tespit etmeye çalışacağız. Günlük hayatta kullanılan eşyalarla ilgili birçok bilgiye kayıtlarından çok detaylı bir şekilde ulaşabilmekteyiz. Defterimizde bu konuda bilgi veren tereke hüccetleri¹⁷¹, gasp ilamı¹⁷² ve sulh ilamlarından¹⁷³ yola çıkarak evlerde kullanılan eşyalar şu şekildedir:

Mutfak bölümünde sıtıl (tas), teşt (leğen), sahan, kazan, bakır havan, arma fincan, kepçe, sini, ibrik, tabe (tava), tencere, sacayağı, tabak lengeri, leğen, cezve, kahve dibeği, kahve güğümü, kahve ibriği, kahve takımı, süzgülü, üsküre (çukur çanak), çorba tavası, debbe (matara) gibi eşyaların kullanıldığını görmekteyiz.

Yere serilen eşyalara baktığımızda halı, köhne kilim, kethüda kilim, halıçe, aba, seccade gibi eşyaları tespit etmek mümkündür. Yatak odalarında kullanılan eşyalar köhne yorgan, kürs yorganı, acem malı yorgan, döşek, yatak, yatak hurcu, telatin hurç, kilim hurç, çarşaf, bohça, sandık, yüz yastığı, çaput yastığı olarak geçmektedir.

Banyo malzemeleri, hamam sıtılı, hamam urbası, tarak, peştamal, beyaz çamaşır olarak tespit edilmektedir. Günlük yaşamda giyim kuşam malzemeleri olarak setre, kırmızı aba, çuka soranlı, çuka, cepken, çuka, mintan, şalvar, pantolon, gömlek, yelek, don, çitäre entari, çuka entari, basma salime, selamlık, kürk, kafa kürk, samur kürk, çuka kürk kabı, sürmeli yelek, marhama, tüylü aba, sürma'i

¹⁷⁰ Dinç; 235 No'lu Şeriye Sicil Defterine Göre Mardin s.77.

¹⁷¹ MŞS 249 s.141, 142, 143, 144 No'lu sayfalardaki kayıtlar.

¹⁷² MŞS 249 s. 65 23 Ş 1274 (8 Nisan 1858) tarihli kayıt.

¹⁷³ MŞS 249 s. 24 21 R 1274 (9 Aralık 1857) tarihli kayıt.

kırmızı kocuk, harçlı setre biçimli kocuk, kemer, tozluk, çukadan mavi cepken, cedid fes, şal, basma salime, çizme ve sako geçmektedir.

Evlerde diğer eşyalara baktığımızda enfiye kutusu, nargile, mermerli emzik, kapuda emzik, tütün tablası, tütün çubuğu, fener, şamdan, divit, başlık, kuşhane, ayna, gülabdanı görmekteyiz.

Ziynet eşyaları ise sicilimizde zincir, tepelik, yüzük, bilezik, kemer, tespih, boğma, gerdanlık, harir (ipek) kemer kullanılmıştır.

Sicilimizde bulunan kayıtlarda kullanılan silahlar ile ilgili bilgiler de bulunmaktadır. Bunlar hançer, kubur, kılıç, tabanca, şeshane tüfek, kaval tüfek, ufak tüfek, çifte tüfek ve karanfil tüfek olarak geçmektedir.

3.3.4. Evlilik ve Aile

En kısa tanımıyla toplumun en küçük yapı taşı olarak adlandırılan aile gerek İslam dininin gerekse Osmanlı toplumunun son derece ihtimam gösterdiği bir kurumdur. İslam dini geçerli bir sebep olmadıkça bekâr kalmaya müsaade etmemiş gerek ayet-i kerimelerle¹⁷⁴ ve gerekse hadis-i şeriflerle¹⁷⁵ nikâhı teşvik etmiştir. Kökleri İslam hukuku ve geleneklerden beslenen Osmanlı Devletinde aile müessesesinin kurulmasına ve korunmasına özen gösterilmiş evlilik yaşına gelmiş fakat evlenecek maddi imkânları olmayan gençlerin evlenmesini sağlamak için vakıflar dahi kurulmuştur. Osmanlı hukukunda evlilik ancak kız veya erkeğin hür iradesi ve ailelerinin de rızası alınarak gerçekleşebilirdi. Kızın veya oğlun rızası alınmadan evlendirmek istemeleri halinde, kız veya erkek kadıya şikâyetçi olabilirdi. Mahkeme onların kendi istekleri doğrultusunda istediği kişiyle evlenmesine müsaade etmekteydi. Aynı zamanda evlenecek olan kız ve erkek eğer isterse bir müddet nişanlı kaldıktan sonra evlenebilirlerdi. Evliliklerde hem kadının kocası üzerinde hem de kocanın karısı üzerinde bir takım hakları vardır.

Sicilimizde bulunan kayıtlarda geçen mehir ve nafaka kadının kocası üzerindeki haklardır. Mehir erkeğin evlenirken kadına verdiği ya da vermeyi taahhüt

¹⁷⁴ Nisa suresi 4. Ayette mealen “kadınlardan hoşunuza gideni nikâhlayınız.” denmektedir.

¹⁷⁵ “ Evlenmek benim sünnetimdir. Kim benim bu sünnetimle amel etmezse benim yolumda olmamış olur. Evleniniz! Çünkü ben diğer ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla iftihar ederim. Evlenme imkânı olmayan oruç tutsun çünkü oruç şehveti kırar. (İsmail Mutlu. Günümüzün Meseleleri ve Hikmetleriyle Yeni İslam İlmihali. Yeni Asya Neşriyat. İstanbul 2005 s. 579).

ettiği para veya mala denir¹⁷⁶. Erkeğin kadına mehir vermesi farzdır¹⁷⁷. Mehir mehri-muaccel (peşin) ve mihr-i müeccel (veresiye) olarak verilebilir. Nafaka ise kişinin bakmakla yükümlü olduğu kişilerin yiyecek, giyecek ve mesken giderlerini karşılaması demektir. Sicilimizde boşanma davalarında geçen bir diğer kavramsa “iddet” tir. İddet evlilik halinin son bulmasının ardından kadının yeniden evlenebilmesi için İslam dinince geçmesi gereken süredir¹⁷⁸. Bekleme süresi olmasının en önemli yanı kadının boşandığı esnada hamile olup olmadığının bilinmemesi sebebiyle doğacak çocuğun nesebini belirlemek ve nesillerin karışmasını önlemektir. Evlenecek kişilerin nikâhlarını kayıt altına alma durumuna sicilimizde bir kayıta¹⁷⁹ rastlamakla beraber boşanma ile ilgili olarak dokuz kayıt bulunmaktadır¹⁸⁰. Bu kayıtlardan yola çıkarak yaptığımız tespitler; boşanmalarda ekseriyetle geçimsizlik ön plana çıkmaktadır.

Genel kanının aksine boşanma davaları biri hariç olmak üzere erkekler tarafından değil kadınlar tarafından açılmıştır. Mehir olarak para, altın entari, yatak, çit elbise, sandık, bisat, ayna, peştamal, çarşaf, hamam urbası, sandık, çizme ve tüfek verilmiştir.

Sicilimizdeki boşanma davalarının en dikkat çekici olanı 29 L 1274 (12 Haziran 1858) tarihli aslen Maserti’li olup Göllasiyan Mahalesi’nde ikamet eden Meryem bint-i Ahmed’ adlı kadının kocası Mahmi bin Hamdi’ ye açtığı davadır. Meryem açtığı davada, kocası Mahmi’nin kendisini Maserti’ye götürmek istediğini, kendisinin gitmek istemediğini bunun üzerine Mahmi’nin Maserti’ye gelmediğin takdirde telak-ı selase ile mutallaka olası dediyse de Maserti’ye gitmediğinden boşanmanın gerçekleşmiş olduğunu buna rağmen kocasının evlilik muamelesinde bulunmak istediğini belirterek gayr-i meşru bu durumdan kurtulmak istediğini ifade etmiştir. Mahmi cevabında durumu külliye yalanlamış bunun üzerine Halil bin

¹⁷⁶ Lütfi Şentürk. Seyfettin Yazıcı. İslam İlmihali. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları. Ankara 2014 s.431.

¹⁷⁷ Mutlu; Günümüzün Meseleleri ve Hikmetleriyle Yeni İslam İlmihali. s.599.

¹⁷⁸ Mutlu Günümüzün Meseleleri ve Hikmetleriyle Yeni İslam İlmihali s.612.

¹⁷⁹ MŞS 249. S. 141. 3 M 1275 (13 Ağustos 1858) tarihli kayıt.

¹⁸⁰ Konu ile ilgili olarak MŞS 249, s. 12, 17 L 1274 (31 Mayıs 1858); MŞS 249, s. 13, 17 L 1274 (19 Mayıs 31 Mayıs 1858); MŞS s. 13, 12 L 1274 (26 Mayıs 1858); MŞS s. 14, 24 L 1274 (7 Haziran 1858); MŞS 249. S. 19, 15 ZA 1274 (27 Temmuz 1858); MŞS 249 s. 20. 22 ZA 1274 (4 Temmuz 1858); MŞS 249. S. 65, gurre N 1274 (Nisan- Mayıs 1858); MŞS 249. s. 29 L 1274 (12 Haziran 1858); MŞS 249 s. 77 (tarihsiz ilam) Kayıtlar.

Mehmet ve Ali bin Ömer Muhaciri adlı kişiler şahit olarak dinlenmiş ve şahitler Meryem'i doğrulamışlar ve bunun üzerine talak-ı selase ile boşanmanın gerçekleşmiş olduğu tespit edilmiş ve Mahmi, Meryem'i evlilik muamelesine zorlamaktan men edilmiştir. Sicilimizin 77. sayfasında bulunan tarihsiz bir kayıta ise “namzed” lik bugünkü anlamda sözlenme gibi düşünebileceğimiz bir durum söz konusu olmuş, Sürgücü nahiyesi Avni'ye köyünde ikamet eden Derviş bin Mamo aynı köy sakinlerinden Ali bin Oso üzerine açtığı davada Ali bin Oso'nun kızı Rağda'yı kendisine namzet ettiği ve bu sırada seksen kuruş kıymetinde bir tüfek ile beş yüz kırk kuruş akçeyi cehizinden olmak üzere kendisine verdiğini fakat namzetlikten vazgeçtiğini bu sebeple de vermiş olduğu tüfek ve paranın kendisine iade edilmesini istemiş Ali bin Oso olayı doğrulamış ve tüfek ve bahsi geçen parayı teslim etmesine karar kılınmıştır.

Sicilimizde boşanma ile ilgili kayıtlarda sadece 17 L 1274 (31 Mayıs 1858) tarihli belgede çocuklardan bahsedilmiş yaşları küçük olan çocuklar anneye verilmiştir. Sicilimizde bulunan kayıtlarda çok eşlilikle ilgili bir bilgiye rastlamadık. Kadınların Mardin'de sosyal ve ekonomik alanda da kendilerini gösterdiğini sicilimize yansıyan belgelerden görebilmekteyiz. Defterimizde kadınların taraf olduğu birçok davadan birkaç örnek verecek olursak; 26 N 1274 (10 Mayıs 1858) tarihli Arapça satış hüccetinde Halil Şükrü kızı Emine'nin Babü'Sur Mahallesinde bulunan evdeki hissesini annesi Ağazade Said Mehmed kızı Adile' ye sattığı¹⁸¹ ... 28 N 1274 (12 Mayıs 1858) tarihli satış ve Vekâlet kaydında Zahir kızı Fati'nin vekili olan Molla Halil oğlu Molla Mehmed'in Gurs köyündeki bostan ve bahçesini Mehmed Selo oğlu Ahmed' e sattığı¹⁸². 28 N 1274 (12 Mayıs 1858) tarihli satış ve şufa hakkı kaydında Ayşe binti Mamo Kostaki adlı kadın Fettah bin Sadun isimli adama karşı açtığı davada Hamzabey vadisinde bulunan mülküne sınır olan bahçenin başkasına satıldığını alımda önceliğin kendisine ait olduğunu söyleyerek dava açmış ve haklı görülmüştür¹⁸³. Davalarda kadınlar kimi zaman aslen kimi zamansa vekâleten yer almışlardır. Kadına yönelik şiddet ile ilgili herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

¹⁸¹ MŞS 249 s. 9, 26 N 1274 (10 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

¹⁸² MŞS 249 s.10, 28 N 1274 (12 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

¹⁸³ MŞS 249 s. 10 28 N 1274 (12 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

Mardin’de kadınlar Müslim olsun gayrimüslim olsun haklarını korumak amacıyla mahkemeye başvurabilmekte, kendilerine ait bir mülkü satabilmektedirler. Bu bilgilerden anlaşıldığı üzere Mardin’de kadınların sosyal ve iktisadi hayata katılmalarını sınırlayan bir durum yoktur; aksine kadının iktisadi hayatta belirgin bir rolünün olduğu görülmektedir. Defterimizdeki kayıtlarda tespit ettiğimiz üzere Müslim veya gayrimüslim kadınların eşlerinden boşanmaları veya eşlerinin ölmesi sonucu sahip olunan eşyaların mahkeme yoluyla kendilerine ait malları kayıt altına aldılmaktadır. Benzer şekilde belgelerdeki vasi kayıtlarında babanın vefat etmesi durumunda annenin çocuğun bütün ihtiyaçlarını karşılamaya dair güvence olduğu ve çocuğun tüm ihtiyaçlarının temini konusunda mahkemece muhatap alındığı görülmüştür. Anneye karşı bir güvensizlik endişesi vuku bulduğunda akrabalar devreye girerek gözlemci olabiliyor anne başta olmak üzere amca, büyük kardeş, dede, nine ve hatta amcaoğulları dahi muhatap olarak kabul edilmektedir

Sicilimizde ismi geçen büyük aileler olarak; Müftizade, Hindizade, Kaşukçuzade, Çukadarzade, Gömilizade, Abdülkerimzade, Muinzade, Uveyşzade, Ağazade, Nakibzade, Fotozade, Efendizade, Köftezade, Tahmiyezade, Şehinzade, Arabzade, Gelmedizade, Naibzade, Macarzade, Hafizzade, Sahibezade, Nuhbezade, Ravzazade, Tiryakizade, Gevherzade, Topçuzade, Mellozade, Uzeyirzade, Şelozade, Keleşzade, Beyzade, Kançıkazade, Kadızade tespit edilmiştir. Ayrıca aşiret olarak Raşdi aşireti ve Kaşlı aşireti geçmektedir.

3.4. Ekonomik Yapıya İlişkin Verilerin Değerlendirilmesi

Klasik devlet ekonomilerinin dayandığı üç temel geçim kaynağını tarım-hayvancılık, ticaret ve zanaat olarak sınıflandırmak mümkündür. Verimli Mezopotamya Ovası’nın kuzeyinde tarihi ipek yolunun hâkim bir tepesinde kurulu olan Mardin şehri kurulduğu bu stratejik konumdan azami derecede faydalanmış ve tarih boyunca önemini korumuştur. Sicilimize yansıyan kayıtlarda halkın tarım-hayvancılık, zanaat ve ticaretle olan meşguliyetleri açıkça görülmektedir. Mardin, Müslim ve gayrimüslim halkın bir arada yaşadığı demografik ve kültürel çeşitliliğe sahip bir kenttir. Mardin’in bu demografik yapısı kentin ekonomik faaliyetlerine yansıdığı görülmektedir; nitekim kent merkezinde Hristiyanların zanaat faaliyetlerinde etkin olduğu, kent merkezindeki Müslümanların ise Hristiyanlar kadar

olmasa da ticari faaliyetlerde yer aldığı tespit edilmiştir. Kırsal kesimde tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin büyük ölçüde aşiret kontrolünde yapıldığı görülmüştür.

3.4.1. Tarım

Mardin ve çevresinde ekonominin en temel unsurunun tarım olduğu söylenebilir. Sicilimizde satış ile ilgili kayıtlara baktığımızda bu kayıtlardan üçte ikisinin bağ- bahçe satışı ile ilgili olduğunu görmemiz bu tespiti güçlendirmektedir. Tarım ve hayvancılık genellikle Mardin'e yakın vadilerde¹⁸⁴ ve köylerde yapılmaktadır. Tarımı yapılan ürünlere baktığımızda üzüm, incir, nar, soğan, hurma, bıtım, dut, ceviz, mercimek, zeytin, nohut, hinta (buğday) ve muhtelif cins meyve olduğunu görmekteyiz. Sicilimize yansıyan belgelere baktığımızda gayrimüslimlerinde tarımla uğraştıklarını görmekteyiz örneğin Şamas Amsih oğlu Melki, kız kardeşi Şemi ve Teseri ve diğer varislerin Benabil köyünde bulunan bostanlarını Melki oğlu Gorigo'ya satmışlardır¹⁸⁵.

3.4.2. Hayvancılık

Mardin'de hayvancılığın da önemli bir geçim kaynağı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Sicilimize yansıyan belgelerde küçükbaş hayvancılığın yapıldığını görmekteyiz¹⁸⁶. Bunun yanında at eşek ve katırlarda şehir hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bunda şehrin coğrafi durumunun da payı büyüktür, dağ yamacına kurulmuş olan şehirde cadde ve sokakların yokuş yahut merdiven olması, yürüyüş ve nakliyenin zor olması bu hayvanlara olan ihtiyacı arttırmıştır. Hayvanların zarar görmesi, satışı, kaybolması, çalınması ile ilgili kayıtlara sicilimizde rastlamaktayız. Örneğin Şehmus bin Ahmet Recep adlı kişi Davut bin Ali Fao ve Amosi veled-i Sergo adlı kişilere açtığı davada Tekye Mahallesinde bulunan evinin ahırında bulunan iki bin kuruşluk katırının adı geçen kişilerin yaptığı hafriyat esnasında duvarın üzerine yıkılmasıyla telef olduğunu ve zararının tazmin edilmesini istemiştir¹⁸⁷. Bir başka kayıтта Mardin sakinlerinden Hüseyin bin Abdal Adlı kişi Ömer bin Hacı Davud adlı kişinin üzerine dava açmış ve kendisine ait olan bir esteri

¹⁸⁴ Beloz vadisi, Hamzabey vadisi, Safa vadisi, Zinnar vadisi, Bağ-ı gara vadisi, Kantarilöz vadisi, Senc vadisi.

¹⁸⁵ MŞS 249 s. 19 15 L 1274 (29 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

¹⁸⁶ MŞS 249 s. 34 tarihsiz kayıt, MŞS 249 s. 35 tarihsiz kayıt.

¹⁸⁷ MŞS 249 s. 11 14 L 1274 (28 Mayıs 1858) tarihli kayıt.

izinsiz olarak alıp telef ettiğini hayvanın değeri olan bin kuruşun ödenmesini istemiştir¹⁸⁸. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

3.4.3. Ticaret

Konumuzun başında belirttiğimiz üzere Mardin tarihi İpek Ticaret Yolu üzerinde önemli bir merkezdir. Mardin'in Halep, Bağdat, Musul, Diyarbakır gibi önemli ticari merkezlerin ortasında kalması Anadolu'nun güneyinden geçecek hemen hemen her kervanın uğraması gereken bir durak olmasını sağlamıştır. Mardin'de üretim ve pazarlamayı ellerinde bulunan esnaf kesimi bahsettiğimiz ticaret merkezleri arasındaki yoldan faydalanmıştır. Esnafların çoğu hem üretim yapmakta hem de ürettiğini satmakta idi. Yani üretim yapan esnafla işin şehir içi perakende ticaretini yapan esnaf aynı idi. İşin bölgeler arası ve milletler arası ticaretini yapan kişiye esnaf değil tüccar denilmekteydi¹⁸⁹. Sicilimizde “Medîne-i Mardin mütemekkinlerinden ve tüccârân-ı mu‘teberânından Macarzâde Hacı Ahmed, Ağa bin Hacı Süleyman”¹⁹⁰, “Mardin tüccârân-ı mu‘teberânından Hacı Abdülkerimzâde Abdülgani bin Faris”¹⁹¹, “udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden Tüccâr Kasım bin Seyyid İsmail”¹⁹², “iftihârü’t-tüccârî'l-hayriyyeti el-Hâc Ali Ağa Muhibil el-Hâc Mehmed Ağa Hacı Abdülkerimzâde”¹⁹³ Gömilizade Hacı Hızır Ağa Bin Mehmed Said Ağa¹⁹⁴ gibi isimleri Mardin'in şehirler ve milletler arası ticaretini elinde bulunduran kişiler olarak görmekteyiz. Kayıtlarda dikkat çeken tüccaran-ı muteberan olarak geçen tüccarlar, şehrin ileri gelen tüccarlarıdır. Yine kayıtlarda tüccar-ı hayriye olarak anılan tüccar sınıfı göze çarpmaktadır. XIX. yüzyıl öncesinde Avrupalı devletlerin tüccarlarına ve yine bu devletlerin himayesine giren azınlıklara verilen kapitülasyonlar nedeniyle Müslüman tüccarlardan daha elverişli bir şekilde dış ticarete rol almaları Müslüman tüccarın durumdan şikâyetçi olmalarına sebebiyet vermiştir. Bunun üzerine Sultan II. Mahmut saltanatının ilk yıllarında Müslüman tüccarlara da diğerleriyle aynı statüde dış ticaret yapma hakkı tanımıştır. Müslüman

¹⁸⁸ MŞS 249 s.68 7 N 1274 (21 Nisan 1858) tarihli kayıt.

¹⁸⁹ Dinç; 235 No'lu Şeriye Sicil Defterine Göre Mardin. s. 111.

¹⁹⁰ MŞS 249 s. 28 S 1275 (Eylül- Ekim 1858) tarihli kayıt.

¹⁹¹ MŞS 249 s. 68 7 N 1274 (21 Nisan 1858) tarihli kayıt.

¹⁹² MŞS 249 s. 74 11 Z 1274 (23 Temmuz 1858) tarihli kayıt.

¹⁹³ MŞS 249 s. 4 11 ZA 1272 (14 Temmuz 1856) tarihli kayıt.

¹⁹⁴ MŞS 249 s. 3 4 N 1274 (18 Nisan 1858) tarihli kayıt.

tüccara verilmek üzere hazırlanan beratın padişah tarafından da uygun görülmesiyle Tüccar-ı Hayriye denilen bu sınıf ortaya çıkmıştır¹⁹⁵.

3.4.4. Esnaf ve Çarşılar

Mardin'deki esnaflar, klasik Osmanlı lonca teşkilatındaki gibi sınıfsal anlamda örgütlenmiş ve iş kollarına ayrılmışlardı¹⁹⁶. Sicilimizde adı geçen çarşı ve esnaflar şu şekildedir. Kuyumcuyan Çarşısı, Han Çarşısı ve Sultan Çarşısı, kebabçı, kasab, kahveci, debbağ, tütüncü, Attar, bakkal, kattancı (pamukçu), Neccar (marangoz), Mekkâreci (nakliyecisi), berber, dellal, sahhaf, habbaz (ekmekçi), hammal, duvarcı, helvacı, lüleci, haffaf (ayakkabıcı), oturakçı, kazzaz (ipekçi), terzi, hamamcı, değirmenci, çukadardır.

¹⁹⁵ Mübahat S. Kütükoğlu “ Hayriye Tüccarı”. İslam Ansiklopedisi. Cilt XVII. TDV Yayınları. İstanbul. 1998 s. 64-65.

¹⁹⁶ MŞS 249 s. 32 tarihsiz kayıt.

SONUÇ

Tarihin en eski devirlerinden beri birçok uygarlığa beşiklik etmiş olan Mezopotamya Ovası'nın kuzey ucunda ovaya hâkim bir tepe üzerine kurulu olan Mardin XVI. yüzyılda Yavuz Sultan Selim'in doğu politikası ve İdris Bitlis-i'nin yoğun çabaları neticesinde Osmanlı hâkimiyetine alınarak Osmanlı idari sistemi içerisinde yerini almış, genellikle Diyarbakır'a bağlı olmakla beraber ara ara Musul ve Bağdat gibi merkezlere de bağlanmıştır. Osmanlı devleti yukarıda yeri geldikçe değindiğimiz klasik merkezi örgütlenmesini bu bölgede esneterek bölgeye merkezden vali göndermek yerine idareyi bölgede bulunan güçlü aşiret ve eşraf eliyle yürütmeyi daha faydalı görmüş ve bölgede hâkimiyetini ve emniyeti tesis etmiştir. Bu durum uzun bir süre böyle devam etse de devletin XVIII. ve XIX. yüzyıllarda zaafa uğramasıyla merkezin taşradaki hâkimiyetinin son bulma tehlikesiyle karşı karşıya gelmesine sebebiyet vermiştir. Sultan III. Selim ile başlayan ve II. Mahmut döneminde kapsamlı bir şekilde uygulanmaya çalışılan merkezileşme politikası bu durum ile alakalıdır. 1842- 1847 yılları arasında bölgede öne çıkan en önemli gelişme Bedirhan Bey İsyanıdır. Sicilimizde Bedirhan Bey ile alakalı bir kayıt bulunmaması ile beraber isyanın bastırılmasında payı olan ve daha sonra ödüllendirilen İzzettin Şir Bey İsyanı ile ilgili kayıt bulunmaktadır. Bu kayıta isyan esnasında yağma ve gasp olaylarının yaşandığı görülmektedir. Yine isyanda payı olduğu gerekçesiyle Bulgaristan'ın Rusçuk Bölgesine sürgün edilen Ömeryan Ağa'sı Sadun Ağa'nın bu merkezileşme sürecinde ellerindeki ayrıcalıkları kaybetme endişesi nedeniyle isyanlara katıldığı görülmüştür. Bu isyanlar sırasında bölgede asayişsizlikler ortaya çıkmış bölgede huzur bozulmuştur. Sonuç olarak Tanzimat'ın getirdiği merkezileşme neticesinde devlete karşı gelebilecek Mirlikler ortadan kaldırılmıştır.

249 No'lu Mardin Şer'iyeye Sicili'nde 1845- 1863 yılları arasında Mardin mahkemesinde tutulan kayıtlar yer almaktadır. Her ne kadar Şer'iyeye Sicillerine aynı zamanda kadı sicilleri de deniyorsa da sicilimizin kapsadığı dönem içerisinde Mardin mahkemeleri kadılar tarafından değil kadının gönderdiği naibler tarafından yönetilmekteydi. Bu naibler Diyarbakır kadısı tarafından görevlendirilmekteydi.

Mahkeme için hususi ayrı binanın olup olmadığı sicildeki kayıtlardan anlaşılacakla beraber kayıtlarda Mardin meclisine mahsus odada veya meclis-i şer-i şerif-i enver ve mahfili-i dii münif-i ezher de hazır olup diye geçen kayıtlar bulunmaktadır. Bunun yanında eğer bir dava olay yerinde keşfi gerektiriyorsa mahkeme tarafından görevlendirilen kişiler ilgili yere gidip gerekli çalışmaları yapmaktaydılar. Davalar gerek kişiler tarafından bizzat gerekse vekâlet yoluyla açılabilmekteydi. Kararların verilmesinde olay ile ilgili şahitlerin tanıklığı son derece etkiliydi. Mahkeme kayıtlarında göze çarpan önemli bir husus da şuhudü'l hal idi. Günümüz Türkçesi ile adil şahitler olarak çevrilebilen Şuhudü'l hal Osmanlı döneminde duruşmalarda hazır bulunan mahkemenin konusuna göre sayıları ve meslekleri değişen aralarında müftü, müderris, emekli kadı gibi âlimlerin yanında her meslek ve sınıftan insanların bulunduğu alınan kararlara şahit olan kimi zamanda mahkemenin usulüne göre yargılama yapıp yapmadığını gözlemleyen önemli bir müessese olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mardin sicilimizin kapsadığı dönem içerisinde kaymakamlık düzeyinde bir sancak niteliğindedir. Belgelerde Mardin kimi zaman kaza, kimi zaman sancak olarak kayda geçmiştir. Aynı durum Mardin'e bağlı yerleşim yerleri içinde geçerlidir. Bu durum Tanzimat sonrası oturtulmaya çalışılan düzenin halen tam olarak oturtulamadığının ya da kaza ve sancağın aynı anlamlarda kullanılmasından kaynaklanma ihtimalini aklımıza getirmektedir.

Mardin'in en çok dikkat çeken özelliğinin Müslim gayrimüslim halkın bir arada günlük hayatı getirdiği küçük sorunlar dışında barış içerisinde yaşamasıdır. Nitekim sicilimize yansıyan toplam kayıt içerisinde sadece on altı kaydın Müslim-gayr-i müslim arasında geçen davayı içermesi ki bu sayı toplam kayıtlarımızın içerisinde ancak yüzde onluk bir dilime karşılık gelmektedir, gayrimüslimlerin kendi aralarındaki davalarda kayıt sayısının on dokuz olduğunu görmemiz gerekse Müslümanlar ile gayrimüslimlerin kesin sınırlarla çizilmiş mahallelere ayrılmamış olması ve şehrin içerisinde karışık olarak yaşamaları da bu kanımızı doğrulamaktadır. Müslümanlarla ile gayrimüslimler arasında alım satım, borç, komşuluktan kaynaklanan sorunlar olmasına rağmen inançtan kaynaklanan davaya hiç rastlamamış olmamızda Müslüman olsun gayr-i Müslim olsun halkın birbirlerinin

inançlarına karşılıklı olarak saygı duyduklarının göstergesidir. Osmanlı devleti inanç konusunda gayr-i Müslimleri serbest bırakmış ve ibadetlerini yapmalarına ve ibadethanelerini tamir etmelerine müsaade etmiştir ancak tamir hususunda merkezden izin alınması gerektiği sicilimize yansımıştır. Bu durum devletin kontrolü elden bırakmadığının göstergesidir.

Sicilimizde Osmanlı şehir hayatında önemli bir yer tutan vakıflar ile ilgili kayıtlarda vakıfların işleyişi, haklarının korunması, müteveli ve cüzhan tayinleri ile ilgili kayıtlar bulunmaktadır. Vakıflara görevli tayinlerinde genellikle aynı aileden kişilere görev verildiğini de görmekteyiz. Müslümanların olduğu gibi gayrimüslimlerinde mallarını vakfedebildiklerine şahit olmaktayız. Sicilimizde bulunan vakıfların tamamı cami ve kilise gibi ibadethanelere ait olan vakıflardır.

Şehrin ticari hayatına baktığımızda kayıtlarda gerek tüccaran-ı muteberan gerekse iftihârü't-tüccâri'l-hayriyye gibi kavramların kullanılmasından bölge ticareti üzerinde söz sahibi tüccarların Mardin'de bulunduğunu anlamaktayız. Alım- satım kayıtlarının fazlalığı, gerek binek hayvancılığının gerekse ahır hayvancılığına ait kayıtların bulunması, ayrıca vadilerde yapılan zirai faaliyetler neticesinde birçok farklı ürünün yetiştirilmesi XIX. yüzyıl Mardin'inde canlı bir ticari hayatın varlığı olduğu konusunda bizlere fikir vermektedir. Özellikle mülk alım-satımlarında bahsi geçen mülk en ince ayrıntısına kadar tarif edilirdi. Alım satım davalarında genellikle kayıtlar Arapça olarak tutulmuştur. Mahkemelerde tutulan kayıtlarda ve adlandırmalarda bölgenin yerel dilinin kullanılması Osmanlı Devleti'nin yerelliğe verdiği önemi göstermektedir.

KAYNAKÇA

Akgündüz, Ahmet; *Şer'îye Sicilleri*, TDAV, İstanbul 1988.

_____ ; *Osmanlı Devletinde Gayrimüslimlerin Yönetimi*. Timaş yayınları. İstanbul 2008.

Atar, Fahrettin; “*Kadı*” , Diyanet İslam Ansiklopedisi Cilt XXIV, İstanbul 2001, s. 65

Atsız; *Paşaoğlu Tarihi*, MEB Yayınları, İstanbul 1992.

Aydın, Suavi; XIX. Yüzyılda Mardin Çevresinde Aşiret Hareketleri, *Uluslararası Ömerli Ömeran ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri, (13-15 Mayıs 2011 Mardin)*, Kent Işıkları Yayınları, İstanbul 2012, s.68.

Çadircı, Musa; *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri*, TTK Yayınları, Ankara 1997.

_____ ; “ Türkiye’de Kaza Yönetimi (1840–1876)” , *Belleten*, C. LIII, Ankara 1989.

Demirbaş, Uğur; *Belgelerle Arşivcilik Tarihimiz*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000.

Develioğlu, Ferit; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, (19. Baskı), Ankara 2002.

Diñç, Fasih; *235 No’lu Şer’îye Sicil Defterine Göre Mardin*, Dicle Üniversitesi SBE, Diyarbakır 2007, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

_____ ; 1597-1872 Tarihleri Arasında Mardin Şer’îye Sicillerinin Envanteri, *I. Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu Bildirileri (26- 27- 28 Mayıs 2006)*, Mardin Artuklu Üniversitesi Tarihi İhtisas Kütüphanesi Yayın No: 6, İstanbul 2006, s. 777- 791

Eken, Galip; “ 19. Yüzyıl Mardin Vakıfları Üzerine” , *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 20 Konya 2006.

Ekinci, Ekrem Buğra; *Tanzimat ve Sonrası Osmanlı Mahkemeleri*, Arı-Sanat Yayınları, İstanbul 2004.

Gençoğlu, Mustafa; “ 1864 ve 1871 Vilayet Nizamnamelerine Göre Osmanlı Taşra İdaresinde Yeniden Yapılanma”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Dergisi*, Çankırı 2011.

Gönenç, Ömer Faruk; *XIX. Yüzyıl Mardin Barınma Kültürü 1837- 1866*, Erciyes Üniversitesi FBF. Kayseri 2014, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Göyünç, Nejat; *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Basımevi, İstanbul 1969.

Gürhan, Veysel; *XVIII. Yüzyılda Mardin Şehri*. Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 2012, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

İbn-i Haldun; *Mukaddime*, Çev. Turan DURSUN, Kaynak Yayınları, (5. Baskı), İstanbul 2014.

İnan, Hacı; *Kur’an-ı Kerim ve Yüce Meali*, Dua Yayıncılık, Ankara 2014.

İnalçık, Halil; *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ*, YKY, İstanbul 2003.

_____ ; *Devlet-i Aliyye*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009.

İnbaşı, Mehmet; *Ukrayna’da Osmanlılar Kamaniçe Seferi ve Organizasyonu*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2004.

Kodaman, Bayram; “ Osmanlı Devrinde Doğu Anadolu’nun İdari Durumu” , *19 Mayıs Üniversitesi Dergisi*, Cilt 1, Samsun 1986.

Kütükoğlu, Mübahat S; “ *Hayriye Tüccarı*” Diyanet İslam Ansiklopedisi. Cilt XVII İstanbul 1998, s. 64-65

Mutlu, İsmail; *Günümüzün Meseleleri ve Hikmetleriyle Yeni İslam İlmihali*, Yeni Asya Yayınları, İstanbul 2005.

Ongan, Halit; *Ankara’nın I Numaralı Şer’iye Sicili*, TTK Yayınları, Ankara 1958.

Ortaylı, İlber; *Türkiye Teşkilat ve İdari Tarihi*, Cedid Neşriyat, (2. Baskı), Ankara 2008.

_____ ; *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)*, TTK Yayınları, (2. Baskı) , Ankara 2011.

_____ ; “*Kadı*” , Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt XXIV, İstanbul 2001, s.

Özcoşar, İbrahim; *Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin (1800-1900)*, Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları, Mardin 2009.

Şeker, Mehmet & Genç, Süleyman; *Türk Medeniyeti Tarihi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2005.

Şen, Murat; “*Osmanlı Hukukunun Yapısı*”, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt VI, Ankara 1999, s. 327

Şentürk, Lütfi & Yazıcı, Seyfettin; *İslam İlmihali*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, (24. Baskı), Ankara 2014

Uzun, Ahmet; *Tanzimat ve Sosyal Direnişler Niş İsyanı Üzerine Ayrıntılı Bir İnceleme*, Eren Yayınları, İstanbul 2002.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı; *Osmanlı Devletinin İlimiye Teşkilatı*, TTK Yayınları, (3. Baskı), Ankara 1988.

_____; *Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, Cilt II, (8. Baskı), Ankara 1998.

Ülke, Cemal; *Kürdistan Eyaletinin İdari Yapısı*, Mardin Artuklu Üniversitesi SBE, Mardin 2014, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Van Leeuwen, Richard; *Bir Osmanlı Şehri Şam: Vakıflar ve Şehir*, Tecüme H. Ebru Aksoy, Küre Yay, İstanbul 2012.

YILDIRIM, Ömer; Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Omeryan’ın Siyasi Tarihi, *Uluslararası Ömerli Ömeran ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri*, (13-15 Mayıs 2011 Mardin), Kent Işıkları Yayınları, İstanbul 2012, s. 125- 155.

EKLER

EK 1

<i>Sayfa No</i>	<i>Belge No</i>	<i>Belge Dili</i>	<i>Belge Konusu</i>	<i>Belge Tarihi Hicri</i>	<i>Miladi</i>
1	B	Arapça	Kayd-I Hüccet	14 CA 1276	31 Aralık 1857
2	A	Arapça	Satış Hücceti	3 N 1274	17 Nisan 1858
2	B	Arapça	Miras Taksim Ve Satış Hücceti	N 1274	Nisan 1858
3	A	Arapça	Vekâlet Hücceti	4 N 1274	18 Nisan 1858
3	B	Arapça	Satış Hücceti	N 1274	Nisan Mayıs 1858
4	A	Arapça	Satış Hücceti	11 ZA1272	14 Temmuz 1856
4	B	Arapça	Satış Hücceti	10 N 1274	24 Nisan 1858
5	A	Türkçe	Veraset Ve Satış	16 N 1274	20 Nisan 1858
5	B/1	Arapça	Vasi Tayini Ve Nafaka Tahsisi	15 N 1274	29 Nisan 1858
5	B/2	Türkçe	Vasi Hücceti	7 N 1274	21 Nisan 1858
6	A	Türkçe	İnşaata İzin İlamı	3 N 1274	17 N 1858
6	B	Arapça	Mervem Ana Kilisesine Vakıf	21 N 1274	5 Mayıs 1858
7	B	Arapça	Vekâlet Ve Vasi Tayin Hücceti	22N 1274	6 Mayıs 1858
8	A	Arapça	Satış Hücceti	24N 1274	8 Mayıs 1858
8	B	Arapça	Satış Hücceti	24 N 1274	8 Mayıs 1858
9	A	Türkçe	İbra Hücceti	24 N 1274	8 Mayıs 1858
9	B	Arapça	Satış Hücceti	26 N 1274	10 Mayıs 1858
10	A	Arapça	Satış Ve Vekâlet	28 N 1274	12 Mayıs 1858
10	B/1	Arapça	Vasi Tayini ve Nafaka Tahsisi	28 N 1274	12 Mayıs 1858
10	B/2	Türkçe	Satış Ve Şufa	28 N 1274	12 Mayıs 1858
11	A	Arapça	Vasi Ve Veraset	11 L 1274	25 Mayıs 1858
11	B	Türkçe	Duvar Davası	14 L 1274	28 Mayıs 1858
12	A	Arapça	Satış Hücceti	16 L 1274	30 Mayıs 1858
12	B	Türkçe	Boşanma Hücceti	17 L 1274	31 Mayıs 1858
13	A	Türkçe	Boşanma Hücceti	17 L 1274	31 Mayıs 1858
13	B/1	Türkçe	Boşanma Hücceti	12 L 1274	26 Mayıs 1858
13	B/2	Arapça	Muhasebe Hücceti	N 1274	Nisan Mayıs 1858
14	A	Arapça	Satış Hücceti	24 L 1274	7 Haziran 1858
14	B	Türkçe	Boşanma Hücceti	24 L 1274	7 Haziran 1858
15	A	Türkçe	Veraset Hücceti	21 L 1274	4 Haziran 1858
16	A	Türkçe	Veraset Hücceti	21 L 1274	4 Haziran 1858

16	B	Türkçe	Satış Hüccti	23 L 1274	6 Haziran 1858
17	A	Türkçe	Satış Hüccti	25 L 1274	8 Haziran 1858
17	B	Arapça	Satış Hüccti	R 1213	Kasım Aralık 1856
18	A	Arapça	Satış Hüccti	ZA 1274	Haziran-Temmuz 1858
18	B	Arapça	Satış Hüccti	11 ZA 1274	23 Haziran 1858
19	A/1	Türkçe	Boşanma Hüccti	17 ZA 1274	29 Haziran 1858
19	A/2	Arapça	Satış Hüccti	15 Z 1274	27 Temmuz 1858
19	B	Arapça	Satış Hüccti	15 L 1274	29 Mayıs 1858
20	A	Türkçe	Boşanma Hüccti	22 ZA 1274	4 Temmuz 1858
20	B	Arapça	Satış Hüccti	ZA 1274	Haziran Temmuz 1858
21	A/1	Türkçe	Veraset Hüccti	25ZA1274	7 Temmuz 1858
21	A/2	Türkçe	Veraset Ve Vasi Hüccti	CA 1261	Mayıs Haziran 1845
21	B	Türkçe	Veraset Ve Taksim Hüccti	7 M 1275	17 Ağustos 1858
22	A	Arapça	Satış Hüccti	3 S 1275	12 Eylül 1858
22	B	Türkçe	Veraset Hüccti	7 Z 1274	19 Temmuz 1858
23	A	Türkçe	Veraset Hüccti	7 Z 1274	19 Temmuz 1858
23	B	Türkçe	Divet Bedeli İlamı	21 R 1274	6 Subat 1858
24	A	Türkçe	Kıyas İlamı	5 M 1280	22 Haziran 1863
24	B	Türkçe	Sulh İlamı	21 R 1274	9 Aralık 1857
25	A/1	Türkçe	Katlı Ve Veraset İlamı	21 R 1274	9 Aralık 1857
25	A/2	Türkçe	Kefalet Kaydı		
25	A/3	Türkçe	Muarazadan Men	29 S 1274	8 Ekim 1858
25	A/4	Arapça	Borç Kaydı Ve Tescili İlamı	23 C 1274	28 Ocak 1858
25	B/1	Türkçe	Veraset Hüccti		
25	B/2	Türkçe	Muarazadan Men	19 S 1275	28 Eylül 1858
25	B/3	Türkçe	Borç Ödeme İlamı	23 S 1275	2 Ekim 1858
25	B/4	Arapça	Borç Kaydı İlamı	25 C 1275	30 Ocak 1859
25	B/5	Arapça	Satış Hüccti		
26	A/1	Türkçe	Veraset Ve Kıyas İlamı	25 S 1275	4 Ekim 1858
26	A/2	Arapça	Borç Mühletli İlamı	15 C 1275	20 Ocak 1859
26	B/1	Türkçe	Muarazadan Men	21 S 1275	30 Eylül 1858
26	B/2	Türkçe	Borç Ödeme İlamı	S 1275	Eylül Ekim 1858
27	A/1	Türkçe	Satış Hüccti	1274	1857-1858
27	A/2	Türkçe	Satış Hüccti		
27	B/1	Türkçe	Satış Hüccti		
27	B/2	Türkçe	Satış Hüccti		
28	A/1	Türkçe	İbra İlamı	RA 1275	Ekim Kasım 1858
28	A/2	Türkçe	Redd-İ Dava İlamı	S 1275	Eylül Ekim 1858

28	B/1	Türkçe	Müdahaleden Men İlamı	S 1275	Eylül Ekim 1858
28	B/2	Türkçe	Diyet Talebinin Reddi İlamı	17 RA 1275	25 Ekim 1858
29	A	Türkçe	Veraset Ve İbra Hüccti	12 R 1275	19 Kasım 1858
29	B	Arapça	Borç Temessükü	5 R 1275	12 Kasım 1858
30	A	Türkçe	Borç Temessükü	27 RA 1275	4 Kasım 1858
30	B	Arapça	Satış Hüccti	3 CA 1275	9 Aralık 1858
31	A	Arapça	Borç Temessükü	24 C 1275	29 Ocak 1859
31	B/1	Türkçe	Şufa Ve Satış	30 CA 1275	5 Ocak 1859
32	A	Türkçe	Narh İlamı		
33	A	Türkçe	Veraset Ve Katl İlamı	25 CA 1275	31 Aralık 1858
34	A	Türkçe	Satış Hüccti	C 1275	
34	A/1	Türkçe	Tazir Cezası İlamı	17 C 1275	22 Ocak 1859
34	A/2	Türkçe	Borç İlamı	17 C 1275	22 Ocak 1859
34	B	Türkçe	Hırsızlık İlamı		
35	A	Arapça	Satış Hüccti	25 C 1275	30 Ocak 1859
35	B	Türkçe	Katl İsnadı Ve Veraset Hüccti		
36	A	Arapça	Satış Hüccti	29 C 1279	22 Aralık 1862
36	B	Arapça	Satış Ve İstibdal	27 CA 1275	2 Ocak 1859
65	A/1	Türkçe	Borç Ödeme İlamı	23 Ş 1274	8 Nisan 1858
65	A/2	Türkçe	Mehr-İ Muaccel İlamı	27 Ş 1274	12 Nisan 1858
65	A/3	Türkçe	Boşanma Hüccti	N 1274	Nisan Mayıs 1858
65	B	Türkçe	Gasb İlamı	23 Ş 1274	8 Nisan 1858
67	A/1	Türkçe	Ramazan Ayı	29 S 1274	14 Nisan 1858
67	A/2	Türkçe	Görev İlamı	3 N 1274	17 Nisan 1858
67	A/3	Türkçe	Tevcih İlamı	3 N 1274	17 Nisan 1858
67	B/1	Türkçe	Redd-İ Dava İlamı	3 N 1274	17 Nisan 1858
67	B/2	Türkçe	Satış Hüccti	5 N 1274	19 Nisan 1858
67	B/3	Türkçe	İbra İlamı	2 N 1274	16 Nisan 1858
68	A/1	Türkçe	Redd-İ Dava İlamı	7 N 1274	21 Nisan 1858
68	A/2	Türkçe	Redd-İ Dava İlamı	7 N 1274	21 Nisan 1858
68	B/1	Türkçe	Yaralama İlamı	11 N 1274	25 Nisan 1858
68	B/2	Türkçe	Redd-İ Dava İlamı	11 N 1274	25 Nisan 1858
69	A	Türkçe	Alacak Davası İlamı	11 N 1274	25 Nisan 1858
69	B/1	Türkçe	Alacak Davası İlamı	18 N 1274	2 Mayıs 1858
69	B/2	Türkçe	Merkep Davası İlamı	17 N 1274	1 Mayıs 1858
70	A/1	Türkçe	Fekk-İ Rehin İlamı	17 N 1274	1 Mayıs 1858
70	A/2	Türkçe	Satış Hüccti	24 N 1274	8 Mayıs 1858
70	B/1	Türkçe	Veraset Ve Diyet	27 N 1274	11 Mayıs 1858

70	B/2	Türkçe	Şufa Hakkı İlamı		
71	A/1	Türkçe	Ramazan Bayramı	N 1274	14 Mayıs 1858
71	A/2	Türkçe	Hırsızlık Ve Katl İlamı	3 L 1274	17 Mayıs 1858
71	B/1	Türkçe	Gasb Davası İlamı	15 L 1274	29 Mayıs 1858
71	B/2	Türkçe	İnşaata İzin İlamı	29 L 1274	12 Haziran 1858
71	B/3	Arapça	Borç Ve Kefil İlamı	19 Z 1274	31 Temmuz 1858
72	A/1	Türkçe	Miras Talebi İlamı	17 L 1274	31 Mayıs 1858
72	A/2	Arapça	Borç Ve Kefil İlamı	15 M 1275	25 Ağustos 1858
72	B	Türkçe	Tarla Davası	3 L 1274	17 Mayıs 1858
73	A	Türkçe	Hibe İlamı		
73	B	Türkçe	Değirmen Hissesi	27 L 1274	10 Haziran 1858
74	A/1	Türkçe	Boşanma Hücceti	29 L 1274	12 Haziran 1858
74	A/2	Türkçe	Velayet İlamı	7 N 1274	21 Nisan 1858
74	B	Türkçe	Miras Talebi İlamı	11 Z 1274	23 Temmuz 1858
75	A	Türkçe	Redd-İ Dava İlamı	14 ZA 1274	26 Haziran 1858
75	B/1	Türkçe	Geçiş Hakkı İlamı	14 ZA 1274	26 Haziran 1858
75	B/2	Türkçe	Mazbata	18 N 1274	2 Mayıs 1858
76	A	Türkçe	Emirname		
76	A/1	Türkçe	Emirname Ve Şukka	12 Z 1274	24 Temmuz 1858
76	A/2	Türkçe	Miras Talebi İlamı	25 S 1275	4 Ekim 1858
76	B	Türkçe	İcar Ödenmesi İlamı	27 ZA 1274	6 Temmuz 1858
77	A	Türkçe	İcar Talebi İlamı	21 ZA 1274	3 Temmuz 1858
77	B/1	Türkçe	Cehiz Bedeli İlamı		
77	B/2	Türkçe	Sulh İlamı	14 Z 1274	26 Temmuz 1858
78	A/1	Türkçe	Veraset Ve Katl İlamı	17 M 1275	27 Ağustos 1858
78	A/2	Türkçe	Alacak Davası İlamı	25 M 1275	4 Eylül 1858
78	B/1	Türkçe	Alacak Davası İlamı	12 RA 1275	20 Ekim 1858
78	B/2	Arapça	Borç Temessükü	17 R 1275	24 Kasım 1858
79	A/1	Türkçe	Sufa Hakkı İlamı	25 RA 1275	2 Kasım 1858
79	A/2	Türkçe	Gasb Ve Vekâlet İlamı	4 CA 1275	10 Aralık 1858
79	A/3	Türkçe	Asker Erzakı	25 C 1275	30 Ocak 1858
79	B/1	Türkçe	Vakf-I Menzilde Tasarruf Hakkı	25 CA 1275	31 Aralık 1858
79	B/2	Arapça	Borç Ve Vekâlet Temessükü	27 CA 1275	2 Ocak 1859
80	A	Türkçe	Sukka	14 CA 1279	7 Kasım 1862
80	B	Türkçe	Vekâlet Hücceti	12 CA 1279	5 Kasım 1862
81	A	Arapça	Satış Hücceti	15 B 1279	6 Ocak 1863
120	A	Türkçe	Ferman	12 CA 1263	28 Nisan 1847
120	B	Türkçe	Ferman	S 1270	Kasım Aralık 1853

121	A	Türkçe	Ferman	26 S 1275	5 Ekim 1858
122	A	Türkçe	Mazbata	3 M 1275	13 Ağustos 1858
140	B	Türkçe	Muarazadan Men İlamı	6 M 1275	16 Ağustos 1858
141	A/1	Türkçe	Kayd-I Defteri Kassam		
141	A/2	Türkçe	Buyruldu	28 Ş 1274	13 Nisan 1858
141	A/3	Arapça	Veli Tayini		
141	A/4	Türkçe	Nikah Akdi Hücceti	3 M 1275	13 Ağustos 1858
141	B	Türkçe	Tereke Hücceti	15 L 1274	29 Mayıs 1858
142	A	Türkçe	Tetimme		
142	A/1	Arapça	Tereke Hücceti	26 L 1274	9 Haziran 1858
142	B	Türkçe	Tereke Hücceti	7 ZA 1274	19 Haziran 1858
143	B	Türkçe	Tereke Hücceti	11 ZA 1274	23 Haziran 1858
144	A	Türkçe	Tereke Hücceti	25 ZA 1274	7 Temmuz 1858
144	B	Türkçe	Tereke Hücceti	13 CA 1275	19 Aralık 1858
146	A	Türkçe	Buyruldu	C 1275	Ocak Şubat 1859

EK 2: BELGE ÖZETLERİ

Sayfa-Belge No-Dili-Belge Konusu- Tarih (Hicri/Miladi)

1- B- Arapça-Kayd-ı Hücet- 14 CA 1276/31 Aralık 1857

2- A- Arapça- Satış Hüceti- 3 N 1274/17 Nisan 1858: Abdullah oğlu Cevher'in Göllasiye mahallesinde bulunan evini Bekir Çavuşoğlu Hasan'a sattığı.

2- B- Arapça- Miras Taksim ve Satış Hüceti- N 1274/ Nisan 1858: Palkoros'a bağlı Alipaşa köyünde İsmail Ağa'ya ait olan konağın oğulları Hüseyin, Ömer ve Abdi ile kardeşinin oğulları Halil ve Osman arasında taksim edildiği.

3- A- Türkçe- Nikaha Vekâlet Hüceti- 4 N 1274/ 18 Nisan 1858: Dersa'âdet'de Mahmud Paşa Mahallesi sâkinlerinden ve hazîne-i celîle-i mâliyenin Anadolu masârîfât muhâsebesi ketebesinden olup Mardin sancağının mal müdürü bulunan hâcegân-ı Dîvân-ı hümâyûndan fütüvvetlü Mehmed Nuri Efendi bin Mustafa ile Üsküdar'da Tunusibağı Mahallesi'nde sâkin bulunan Kaftan Ağası Musa Ağa bin Müderris Mehmed Efendi'nin kerîmesi Fatıma Hanım'ın nikâhına dair.

3- B- Arapça- Satış Hüceti- N 1274/ Nisan Mayıs 1858: Kasap Taha'nın çocukları Hançer, Şeyhi, Faris, Hasan, Davud ve anneleri Vahide'nin Mardin'de Abdal mevkiinde bulunan meyve bahçelerini Mehmed kızı Reşide'ye sattıkları.

4- A- Arapça- Satış Hüceti- 11 ZA1272/ 14 Temmuz 1856: Kaşıkçızade Seyyid Ali Rıza Efendi ve kardeşi Yahya Çelebi'nin Mardin'deki evlerini Yekçeşm Nalbant Hacı Ahmed'in oğulları Seyyid Musa ve Mehmed'e sattıkları.

4- B- Arapça- Satış Hüceti- 10 N 1274/ 24 Nisan 1858: Gurs köyünden Şeyh Cömert Oğlu Hasan'ın aynı köyde bulunan bahçesini Mehmed Selo oğlu Ahmed'e sattığı.

5- A- Türkçe- Vasi Veraset- 16 N 1274/ 20 Nisan 1858: Molla Ahmet bin Seyit adlı kişi vefat eden Şeyhmus bin İsmail Kiçi adlı kişinin küçük çocukları olan Mehmet Derviş ile kardeşi Hatice'nin anneleri olan Zemzem binti Ahmet et Dakori'nin hasta iken öldükten sonra kendisini çocukların üzerine vasi tayin ettiğini ve kendisinin bunu kabul ettiğini fakat Mahmut bin Ömer Dakori'nin adı geçen kişinin ölümünün ardından çocukların vasileri kalmadı diyerek kendisini çocuklara vasi tayin ettirdiğini ve anne ve babalarından kalan menkulleri ve gelirleri aldığını bu hakkın kendisinin olduğunu belirterek Mahmut bin Ömer Dakori'nin azl edilmesini ve elinde olanların kendisine verilmesini istemiştir. Mehmet bin Ömer Dakori cevabında çocukların vesayetini aldığını kabul etmiş ancak davacının iddia ettiği vasiyetten haberi olmadığını belirtmiştir. Bunun üzerine Yusuf Bin Seyit Mahmut Baba Hacı ve Faris Bin Mehmet Seyit adlı kişilerin şahadetleriyle Molla Ahmet Bin

Seyit Emirin söylediklerinin doğru olduğu kanaatine varılmış ve Mahmut Bin Ahmet Dakori'nin elinden vesayet alınmıştır.

5- B/ 1- Arapça- Vasi Tayini ve Nafaka Tahsisi Hüccti- 15 N 1274/ 29 Nisan 1858:Ahmed Dakori'nin kızı Zemzem'in küçük çocukları Derviş ve Hatice'nin işlerini takip etmek üzere Molla Ahmed'in vasi tayin edildiği.

5- B/ 2- Türkçe- Vasi Hüccti- 7 N 1274/ 21 Nisan 1858: Molla Ahmet bin Seyit emir adlı kişi daha önceden vefat eden Şeyhmus bin İsmail Kiçi ve Zemzem binti Ahmet Dakori'nin küçük çocukları olan Mehmet Derviş ve kızkardeşi haticenin velayetlerini Zemzem hasta iken kendisine verildiğini ancak Mahmut Bin Ömer Dakori adlı kişinin ismi geçen kişinin vefatını ardından çocukların vasileri kalmadığı diyerek çocukların velayetini aldığını ve anne ve babalarından kalanlara el koyarak sultan çarşısında sattığını durumdan kendisinin haberi olunca hemen dava açarak vesayeti ve çocukların eşyalarını tek tek eşyaların hesabının yapılarak alındığına dair.

6- A- Türkçe- İnşaata İzin- 3 N 1274/ 17 Nisan 1858: Molla Yusuf bin Seyit Mehmet Melki Maksi veledi İliya el İstanbul'inin üzerine dava açmış. Kıssis mahallesinde bulunan sınırları belli olan yerin doğu tarafında olan duvarını yıktığını bina yaparak arşın miktarı yeri aldığını ve yerden geçiş yolunu tazyik eylediğini adı geçen yolda kendisinin de geçiş hakkı olduğundan alınan yerin eski haline getirilmesini istemiştir. İliya cevabında zikredilen yerin kendi mülkü arsası olduğunu doğudaki duvarın yıkılarak kiler ihtiyacı için evine ilhak ettiğinin doğru olduğunu kabul ile ancak zikrolunan yerin hepsinin arsasının müstemilatında bulunduğunu yolun genişletilmesi için kendi mülkünden iki buçuk arşını verdiğini belirtmiştir. Yapılan tetkik neticesinde Maksi veledi İliya haklı görülmüş ve inşaatına ruhsat verilmiştir.

6- B- Arapça- Meryem Ana Kilisesi'ne Vakf Hüccti- 21 N 12745/ Mayıs 1858: Cercis oğlu Oso'nun Mardin'in Kıssis Mahallesindeki evinin yarısını Meryem Ana Kilisesi'ne vakfettiği.

7-B - Arapça- Vekâlet ve Vasi Tayini Hüccti- 22 N 1276/ Mayıs 1858: Derviş Mehmed oğlu Şehr'in hanımı Halil kızı Mekkiye ve küçük oğlu Derviş'in işlerini yürütmek üzere Feyyaz oğlu Seyyid Mehmed'in vekil ve vasi tayin edildiği.

8- A- Arapça- Satış Hüccti- 24N 1274/ 8 Mayıs 1858: Ali Reco oğlu Receb ile halası Feriha'nın Bereket Dağı civarında bulunan meyve bahçelerini Abdal İbdrahim oğlu Hüseyin'e sattıkları.

8- B- Arapça- Satış Hüccti- 24 N 1274/ 8 Mayıs 1858: İliya oğlu Maksi Melki'nin Kıssis mahallesinde bulunan evini Kerşimerşi Yosef Maksi'nin oğlu Kamsi Efram'a sattığı.

9- A- Türkçe- Satış Hüceti- 24 N 1274/ 8 Mayıs 1858: Mardin sancağında bulunan Omeryan nahiyesi ahalisinden olan Sadun Ağa Bin Mehmet El-ceziri adlı kişi Gömülizade Ahmet Bin Mehmet Saidin veresesi bulunan büyük oğlu Mehmet Saido ve karısı Hatice binti Hacı Mustafa adlı kişilerin huzurunda demiş ki: Ahmet ile Şeykir köyünde yirmi dört bağ bulunan yerin yarısını dört bin kuruş kıymetle satın alıp ona iki bin sekiz yüz kuruş verdikten sonra kendisinin sürgün edildiğini Ahmet'in vefatından sonra çocuklarının buranın gelirlerini aldığını söylemiş. Mülkün ve on yıllık gelirlerinin esmanıyla kendisine verilmesini istemiş ve onlar ile mahkeme olduğunda müslimin ve müslihin araya girmiş bahsedilen bedele kefil olmuşlar iki bin altı yüz kuruşun istirdatıyla davadan ve iddialarından vazgeçmiş. Bahsedilen bağlar ile ilgili bir alakasının kalmadığını beyan etmiştir.

9- B- Arapça- Satış Hüceti- 26 N 1274/ 10 Mayıs 1858: Halil Şükrü kızı Emine'nin, Babüssur mahallesinde bulunan evdeki hissesini annesi Ağazade Said Mehmed kızı Adile'ye sattığı.

10- A- Arapça- Satış ve Vekâleti- 28 N 1274/ 12 Mayıs 1858: Zahir kızı Fati'nin vekili olan Molla Halil oğlu Molla Mehmed'in, Gurs köyündeki bostan ve bahçesini Mehmed Selo oğlu Ahmed'e sattığı.

10- B/ 1- Arapça- Vasi Tayini ve Nafaka Tahsisi Hüceti- 28 N 1274/ 12 Mayıs 1858: Şeyh Süleyman oğlu Şeyh Hasan'ın, kardeşi Mehmed'in kızı Ayşe'nin işlerini yürütmek üzere vasi tayin edildiği.

10- B/ 2- Türkçe- Satış Şufa - 28 N 1274/ 12 Mayıs 1858: Mardin sakinelerinden iken bundan kaç seneden önce Eğil kazasında evli olan Ayşe bint-i Mamo Kostaki adlı kadın Zonili Fettah bin Sadun adlı adama açtığı davada Mardin dışında Hamzabey vadisinde bulunan doğusu Davut Kureyşi, kuzeyi Tezyanlı Şeyh Mehmet, batısı Musto Adile, güneyi mülküne müntehi olan bahçe bundan üç ay önce tarafların kabulü ile bin kuruşa satıldığını kendisinin bunu duyunca derhal şufaya başvurduğunu satılan arazi için müşteriden alınan paranın iadesini ve kendisine satılmasını istemiştir. Zonili Fettah bin Sadun cevabında araziyi tasarruf ettiğini kabul etmiş ancak anlaşmaya surre-i meçhületü'l-adet yazdığını bu vechle şufa hakkını iskat etmişim demiş. İddia sahibi haklı bulunmuş mahkeme huzurunda para teslim edilmiş ve bahçe iddia sahibine verilmiş.

11- A- Arapça- Vasi ve Veraset- 11 L 1274/ 25 Mayıs 1858: Gelmedî Ali Ağa'nın kızı Vahide'nin işlerini yürütmek üzere Molla Ali oğlu Seyyid Hasan'ın vasi tayin edildiği.

11- B- Türkçe- Binek Davası- 14 L 1274/ 28 Mayıs 1858: Aslen Ağresli olup Mardinde oturan Şeyhmus bin Ahmet Recep, Davut bin Ali Fao ve Amosi Veledisergo adındaki kişilerin Tekke mahallesinde olan evinin derununda bulunan ahırının toprak ve taşlarını ref' eylerken evin duvarlarının ondan habersiz olarak yıkılmasıyla ahırdaki iki bin kuruşluk katırının telef olduğunu söyleyerek dava açmış

arabulucuların araya girmesiyle yüz elli kuruş üzerine anlaşma yapılmış paranın teslim edilmesiyle davasından vazgeçtiğine dair.

12- A- Arapça- Satış Hüccti- 16 L 1274/ 30 Mayıs 1858: Hızırpaşalı Şehmus, annesi Yusuf kızı Sahibe ve kız kardeşleri Emine ve Ayşe'nin, Tekye mahallesinde bulunan evlerini Serraç Murad oğlu Şeyh Hacı Faris'e sattıkları.

12- B- Türkçe- Boşanma Hüccti- 17 L 1274/ 31 Mayıs 1858: Mardin sancağına bağlı Savur Kazası köylülerinden olup Mardin'de oturan Hebolu bint-i Hüseyin adlı kadın kocası Süleyman bin Yusuf 'a dava açarak aralarında hüsnü muaşeret ve zindeganemiz hasıl olmadığından mihrile, nafaka-i i iddet-i malume ve meunet-i süknam üzere Süleyman'dan olup benden doğan küçük oğlu Mahmut ve küçük kızı Meryem'i hüccet tarihinden bir buçuk seneye kadar kendi malımdan infak ve iksa olmak üzere boşanmak istiyorum diyor. Taraflar bu şartlar üzerine zimmetlerini ibra etmiş ve boşanmışlar.

13- A- Türkçe- Boşanma Hüccti- 17 L 1274/ 31 Mayıs 1858: Mardin'in Medrese mahallesinde oturan Garibi binti Ömer Er Racidiyeti adlı kadın Rişmil'li Abdullah bin Ahmet Şelo adlı kocasıyla aralarında hüsn-ü muaşeret olmadığını bu sebeple mihrinden kalan 500 kuruş ile bir kat kumaş entari, bir kat yatak, üç adet çit ve sandık ile idde-i malume ve meuneti süknam üzerine boşanmak istediğini belirtmiş. Abdullah bin Ahmet Şelo kabul etmiş birbirlerinin zimmetini ibra etmişler ve boşanmışlar.

13- B/ 1- Türkçe- Boşanma Hüccti- 12 L 1274/ 26 Mayıs 1858: Mardin'in Şehidiye Essur Mahallesi sakinelerinden Nome binti Mehmet el Asaka, Ahmet bin Ali Bos bin Mehmet el Asaka aleyhinde aramızda hüsn-ü muaşeret olmamasından dolayı kendisine verilen mihrile de iade ederek boşanmak istiyor. Nome'nin babası Mehmet ve Mehmet bin Abdülaziz paranın hüccet tarihinden doksan bir güne kadar ödeneceğini taahhüt ediyorlar ve taraflar anlaşıp boşanmışlar.

13- B/ 2- Arapça- Muhasebe Hüccti -N 1274/ Nisan Mayıs 1858: Kasbar Rafael oğlu Makri ile Maksi Said oğlu Beko'nun aralarındaki alış verişten dolayı muhasebelerini görüp birbirlerinde alacak verecekleri olmadığını beyan ettikleri.

14- A- Arapça- Satış Hüccti- 24 L 1274/ 7 Haziran 1858: Halil Bey'in çocukları Ali Bey, Ahmed Bey, Hüseyin ve Naime Hatun ve anneleri Fatıma Hatun'un Bahom köyünde bulunan mülklerini Abdullah Ethomani oğlu Ahmed'e sattıkları.

14- B- Türkçe- Boşanma Hüccti- 24 L 1274/ 7 Haziran 1858: Aslen Mardin'in Savur kazasından olup Mardin'in Babus Sur mahallesinde oturan Zeynep binti İsmail adlı kadın kocası Mehmet bin İsmail Attar adlı kişiyle aralarında şikak çıkması üzerine mihrinden ve nafaka-i iddet ve meunet-i süknam dahi kendi üzerine olmak üzere boşanmak istemiş Mehmet'in kabul etmesi üzerine boşanmışlar.

15- A- Türkçe- Veraset Hücjeti- 21 L 1274/ 4 Haziran 1858: Vefat eden Ali Bey bin Hacı Mustafa'nın veraseti eşi Mediş hatun, Ali, Mustafa, Asiye, Adile'ye münhasıra olduğu halde Ali'nin ölmesiyle Mediş, Mustafa, Asiye ve Adile'ye kalmış. 576 hisseden Mediş'e 238, diğerlerine 119'ar hisse kalmış, daha sonra Mustafa'nın ölmesinin ardından hissesi karısı Amişe, annesi Mediş ve küçük oğlu Ali ye kalmış. Çocukların ödeme işleri için Mahmut bin Ahmet Bin Molla Halim, Amişe tarafından vekil olarak Molla Mehmet bin Haso eş Şelo adlı kimse, mecliste Mediş, Asiye, ve Adile tarafından vekil olarak bulunan Mehmet Sadık Efendi bin Abdülbaki Efendi adlı kimsenin üzerine dava açarak, müteveffa Mustafa beyden kalan Tekye mahallesinde bulunan güneyi Mahmut bin Ahmet bin Molla Halim mülkü, doğu güney ev batısı yolla sınırlı olan bir bâb menzil muhtevî ve müştemil olduğu kuzeyden bir kapı ve iki maslebeli bir manzara ve derûnunda bir maslebeli kilâr ve üzerine maslebeli bir eyvân ve hizâsında bir maslebeli kahve ocağı ve suflâda bir havlı ve mestrâh ve üç maslebeli âhır ve âhırın derûnunda dahi diğer âhır ve üzerinde yarım maslebeli eyvân ve üzerlerinde dahi bir yazlığı ve havluda mekâbire müntehî diğer bir kapı ve mâbeyn kapısı ve iki maslebeli bir oda ve derûnunda diğer bir maslebeli küçük manzara ve karşısında bir yazlık ve aşağısında bir havlu ve su kuyusu ve doğu tarafında diğer kapı ve üzerine iki maslebeli ma'ber ve matbah ve dâhilinde bir mastrâh ve adı geçen odanın altında iki maslebeli bir tabaka ve avluda bir buçuk maslebeli küçük meclis ve üzerinde bir yazlık müştemil ve adı geçen sınırla sınırlı bir bâb menzilin aralarında bölüştürülmesini istemişler adı geçen kişilerin vekillerinin muhalefet etmesi neticesinde mahkemeye başvurulmuş ve bir naib tayiniyle bölüştürülmesini istemişler. Naib olarak Ali Rıza efendi adı geçen yere giderek keşifte bulunmuş ve mimarların tetkikinden sonra 9936 kuruş kıymet tayin edilmiş adı geçen Mustafa beyin 238 hisse karşılığında adı geçen müştemilattan batı tarafında olan kapı ve iki maslebeli manzara ile derununda olan bir maslebeli kiler ve üzerine bir maslebeli eyvan ve manzaranın karşısında bir maslebeli kahve ocağı ve aşağısında bir havlu ve mestrâh ve üç maslebeli ahır ve ahırın derununda olan diğer ahır ve yarım maslebeli bir eyvan ve yazlık Mustafa beyin hissesine tayin olunmuş doğu tarafında olan mâbeyn kapısı ve iki maslebeli bir oda ve derûnunda bir maslebeli diğer küçük manzara ve karşısında olan yazlığı ve aşağısında bir havlu ve su kuyusu ve doğu tarafında diğer kapı ve üzerine iki maslebeli ma'ber ve mutfak ve dâhilinde bir mastrâh ve iki maslebeli bir tabaka ve küçük meclis ve üzerine bir yazlık Mediş ve Asiye ve Adile'ye adı geçen tashihten hisselerine düşen toplam üç yüz otuz sekiz hisse karşılığında ifrâz ve tayîn olundu ise de adı geçen hisseyi Mustafa Bey'in verese hisselerine nazaran kıymeti dokuz yüz aşağı olmakla Mustafa Bey'in vereseleri karısı Amişe ve annesi Mediş ile küçük oğlu Ali'nin vasîsi bulunan Mahmud'dan alınıp Mediş ve Adile ve Asiye'ye verilmek üzere aralarında bölüştüklerini meclis-i şer'a avdetlerinde alâ vukû'ihî ifâde ve ihbâr etmeleriyle çocukları vasîsi Mahmud ve Amişe'nin vekîli Mollâ Mehmed ve Mediş ile Asiye ve Adile'nin vekîli Mehmed Efendi'nin meclis-i şer'a hâzır olduklarında adı geçen yer aralarında bölüştürülüp herkesin hissesini almış ve râzı olmuş olduklarını belirterek her biri diğerinin zimmetini ibrâ ve iskât ettiklerinden Mustafa Bey'in veresesi oğlu Ali ile karısı Amişe ve annesi Medişe'nin aralarında ortak mülkü kalıp ve doğu hissediyordu de bütün müştemilatıyla Mediş ve Adile ve Asiye'nin mülkü olduğuna beyan ettiklerinden dolayı bu hüccet yazılmıştır.

16- A- Türkçe- Veraset Hüceti- 21 L 1274/ 4 Haziran 1858: Mardin'in Tekye mahallesinde sakin iken vefat eden Mustafa bey bin Ali bey adındaki kişinin veraseti eşi Amişe binti Ahmet bin Molla Halim, oğlu Ali ve kızı Vesile ile annesi Meriş Hatun binti Molla Hızır'a kaldıktan sonra Vesile'nin vefatıyla 216 hissenin 136 hissesi kardeşi Ali'ye 136 hissesi Meriş Hatuna ve 44 hissesi Amişe Hatun'a tahakkuk ettikten sonra Avişezade Hacı Ömer ve Seyit Mehmet el Feyyaz adlı kişilerin şahadetleriyle adı geçen Amişe, oğlu Ali ve Meriş hatunun vekillerinin huzurunda verdiği ifadede 1000 kuruş üzerine mihrinde anlaşmış oldukları üzerine yazılan hüccet.

16-B- Türkçe- Satış Hüceti- 23 L 1274/ 6 Haziran 1858: Mardin'de Tekye Mahallesi ahâlisinden iken vefât eden Mustafa Bey bin Ali Bey'in oğlu Ali'nin ödeme işleri vasîsi Mahmud bin Ahmed bin Mollâ Halim ve müteveffânın annesi Meriş Hâtûn bint-i Mollâ Hızır Uveyszâde Hacı Ömer ve Seyyid Mehmed el-Feyyaz adlı kişilerin şahâdetleriyle adı geçen Meriş tarafından vekil olarak Mehmed Sadık Efendi bin Abdülbaki Efendi huzurunda müteveffâ Mustafa Bey'in borcu çok olduğundan bıraktığı terekesinin satılıp ödemelerin yapılması gerektiğinden terekesinden olup güneyi Mahmud bin Ahmed'in mülküne ve doğu, batı ve kuzeyi yolla sınırlı olan bir bâb menzilin den batı tarafında iki merhaliyeli bir oda ve derûnunda olan bir merhaliyeli sakiler ve oda üzerine bir merhaliyeli eyvân ve karşısında bir merhaliyeli kahve ocağı ve aşağısında bir havlu ve üç merhaliyeli bir âhir ve derûnunda diğer üç merhaliyeli âhir ve üzerine yarım merhaliye eyvân ve müsterih ve satırlarında bir barmak adı geçen müteveffânın guraması mu'arrefini verilen izinle sultan çarşısında ve insanları toplandıkları yerlerde on beş günden fazla müzâyede olunup rağbet bitince Mehmed Efendi'nin beş bin kuruşluk teklifi başka alıcı olmayınca kabul edilmiş Mehmed Efendi'ye satılmıştır.

17- A- Türkçe- Satış Hüceti- 25 L 1274/8 Haziran 1858: Mardin'de Tekye Mahallesi'nde sâkin iken vefât eden Mustafa Bey bin Ali Bey'in verâseti karısı Amişe bint-i Ahmed bin Mollâ Halim ile oğlu Ali ve kızı Vesile ve annesi Meriş Hâtûn bint-i Mollâ Hızır'a bırakıldıktan sonra Vesile'nin vefât etmesiyle verâseti kardeşi Ali ve annesi Amişe'ye bölüştürüldükten sonra adı geçen çocuğun vasîsi Mahmud bin Ahmed bin Mollâ Halim vasîsi olduğu çocuğun babası müteveffâ Mustafa'nın terekesinin borçlarına yetmediğini beyan ile güneyi Mahmud'un mülkü ve doğu, batı ve kuzeyi yol ile sınırlı olan evin müteveffânın hissesine düşen kısımlarının borçların ödenmesi için satılması gerektiğinden satmak için verilmesi istenmiş ve iznin verilmiş olduğuna dair bu belge verilmiştir.

17- B- Arapça- Satış Hüceti- R 1213/ Kasım-Aralık 1856: Hacı Mehmed oğlu Hacı Mustafa Ağa'nın Cami-i Kebir mahallesinde bulunan evini Garîmâ Hacı Mehmed kızı Fatıma'ya sattığı.

18- A- Arapça- Satış Hüceti- ZA 1274/ Haziran-Temmuz 1858: Şelo'nun çocukları Abdullah, Emine ve Fatma ile anneleri Hacı Hüseyin'in kızı Saide ve diğer komşularının Rişmil köyündeki bostanlarını Yusuf oğlu İbrahim Ağa'ya sattıkları.

18- B- Arapça- Satış Hücçeti-11 ZA 1274/ 23 Haziran 1858: İlya Mar kızı Meryem'in, Baş mahallede bulunan evini Debbağ Oso Geda oğlu Nami'ye sattığı.

19- A- Türkçe- Boşanma Hücçeti- 17 ZA 1274/ 29 Haziran 1858: Mardin'in Şehidiye Mahallesi sâkinelerinden Hadice bint-i Hacı Ali es-Sahhâf adlı kadın, Ahmed bin Kirdo adlı kocası ile aralarında hüsn-i mü'âşeret ve zindegâne olmadığından zimmetinde bulunan mehr-i mu'accelinden kalan dört yüz kırk beş kuruş ile mehr-i mü'eccel-i ve iddet nafakası ile me'ûnet-i süknâm üzerine boşanmak istemiş, Ahmet kabul ettikten sonra taraflar boşanmışlar.

19- A-Arapça- Satış Hücçeti- 15 Z 1274/27 Temmuz 1858: Besnili Yusuf Ağa oğlu Hüseyin Ağa'nın Medrese mahallesinde bulunan evini Yahya Ağa oğlu Mehmed Said Ağa'ya sattığı.

19- B-Arapça- Satış Hücçeti- 15 L 1274/ 29 Mayıs 1858: Şamas Amsih oğlu Melki, kız kardeşi Şemi ve Teseri ve diğer varislerin Benabil köyünde bulunan bostanlarını Melki oğlu Gorigo'ya sattıkları.

20- A- Türkçe- Boşanma Hücçeti- 22 ZA 1274/ 4 Temmuz 1858: Mardin'in Bâb-ıs Sur Mahallesi sâkinelerinden Adile bint-i Şili adlı kadın Derviş bin Arko el-Hammâl adlı kocası ile aralarında hüsn-i mü'âşeret olmadığından zimmetinde bulunan, mehr-i mü'eccel ile iddet nafakası ve me'ûnet-i süknâm dahi kendi üzerine olmak üzere ve mehr-i mü'eccelimden bana verdiği yüz kuruş değer bir döşek ve ayna ve peştamal, üç yüz yirmi beş kuruş kıymetinde bir çarşaf ve bir kat elbise-i çit ile hamâm elbisesi ve sandık ve çizme, toplamı dört yüz yirmi beş kuruşu dahi kendine red ve teslim ederek boşanmak istemiş Derviş kabul etmiş ve tarafların kabulüyle boşanmışlar.

20- B- Arapça- Satış Hücçeti- ZA 1274/ Haziran-Temmuz 1858: Yusuf oğlu Seyyid Ahmed, Yusuf oğlu Mustafa ve Mustafa'nın oğulları Mehmed ve Ahmed'in Mardin'de bulunan köşk ve bostanı kendi aralarında paylaştıkları.

21- A/ 1- Türkçe- Veraset Hücçeti- 25 ZA 1274/ 7 Temmuz 1858: Diyarbekir sâkinelerinden iken eceliyle vefât iden Fatıma bint-i Mehmed adlı kadının veraseti kocası Musa bin Ali ve iki oğlu Abdülkadir bin Hasan ve Şehmus bin Musa'ya bölüştürüldükten sonra Şeyhmus vefât etmiş olup verâseti babası Musa'ya râci olmuş tashîh meseleleri de sekiz sehimden ibâret olup üç hissesi Abdülkadir ve beş hissesi Musa'ya âit ve râci' olup çocuğun ödeme işleri için vasîsi Amid sâkinelerinden Şeyh Mehmed Bey bin Abdullah Bey adlı kimse Musa karşısında vasîsi olduğum çocuğun ölen annesinden kalan hissesinin sultan çarşısında açık arttırmayla satılarak teçhiz, tekfin ve masraflarının düşülmesinden sonra defter-i kassama göre çocuğa ait olan altı yüz yetmiş iki kuruşu adı geçen Musa'dan tamamen almış olduğuna Musa'da çocuğa ait bir şey kalmadığına dair düzenlenen hücçettir.

21- A/ 2- Türkçe- Vasi Veraset- CA 1261/ Mayıs Haziran 1845: Mardin ahâlisinden İlyâ veled-i Cercis Mekükçi adlı zimmî ile kardeşi İlhaya adlı Nasrânî, Teseri ve Şemi ibnetey-i Cabor adlı çocukların üzerlerine vasi tayin kılınan anneleri Heto bint-i Dahiko adlı zimmiyenin huzurunda bundan kaç sene önce ölen kardeşimiz Cabiro'nun verâseti karısı Hato ve iki küçük kızı Teseri ve Şemi ve bizlere münhasır olduğu yirmi dört hissedenden olan beş hissesimizi Heto'nun elinden tamamen almış olduğumuzu gerek Heto gerekse çocuklarla bir davâ ve tâlebimiz kalmayıp zimmetlerini ibra ettik demişler. Bu sebeple bu hüccet düzenlenmiştir.

21- B- Türkçe- Varaset Taksimi- 7 M 1275/ 17 Ağustos 1858: Mardin'nin Kıssis Mahallesi sâkinlerinden Cao ve Amsi veled-i İliya ve ammîleri İliha veled-i Cercis ve Heto bint-i Cerco nâmûn kişiler adı geçen mahalle sâkinelerinden Lesnero ve Şemi bintey-i Cabor adlı kadınların vekîli Amosi veled-i Bedros adlı kişinin huzurunda dediler ki. Adı geçen mahallede bulunan Mekükçi menzili olarak bilinen menzilde bir gûna hak ve mütâlebe ve da'vâ ve nizâ' ve muhâsamamız yokdur demişlerdir.

22- A- Arapça- Satış Hücceti- 3 S 1275/ 12 Eylül 1858: Kasapbaşı Hacı Mahmud oğlu Mehmed Ali ile hanımı Hacı Ali kızı Eminenin, Babüssur mahallesinde bulunan evlerini Istabl-ı amire Müdürü Hacı Süleyman Ağa'ya sattıkları.

22- B- Türkçe- Veraset Hücceti- 7 Z 1274/ 19 Temmuz 1858: Mardin sancağına bağlı Midyat kazâsı köylerinden Çelik köyünde sâkin iken dört sene önce katledilen Hüseyin Bey bin Bebedo bin Hüseyin adlı kişinin verâseti annesi Kumrı'ya ve kardeşi Halil ile Mehmed ve kız kardeşi Meryem ve Haksadi'ye bölüştürüldükten sonra Halil ölmüş verâseti kardeşi Mehmed ve annesi Kumrı ve kızkardeşleri Meryem ve Haksadi'ye paylaştırılmış çocukların ödeme işlerine Ekferceviz köyü sâkinlerinden Yusuf bin Abdurrahman adlı kişi, Kumrı, Meryem ve Hafsadi'nin ödeme işlerine Midyat kazâsına bağlı Kerboran ve Deyr-i Hak sâkinlerinden Ramo bin Murad ve Süleyman bin Hasan Osman adlı kişiler Hacı veled-i Murad ve Ömer bin Abdullah adlı kişilerin şehâdetleriyle vekîl olmuşlar. Mollâ Ömer bin Ali adlı kişinin huzurunda dediler ki bundan dört seneden önce vasîsi olduğum küçük çocuklar ile adı geçen müvekkillerimin mûrisleri Hüseyin bin Bebedo adı geçen davalının müvekkilleri adı geçen Ramo ve Süleyman meclis-i şer'-i şerîf-i enverde bi'l-vesâye ve'l-vekâle da'vâ eyledükde adı geçenân Ramo ve Süleyman bi'l-küllîye ba'de inkâr müdde'âma bir vech ile şâhidlerim olmayup adı geçen dahi bi'l-iltimâs müberhen üzere iken aramızda çeşitli ağız kavgaları olmuştu müslimûn-i muslihûn arabuluculuk edince davamdan Muro ve Süleyman'ın vekîlleri ve amcaları Mollâ Ömer ile beni üç bin yedi yüz elli kuruş üzerine anlaşma yapıldığından çocukların adına vekilleri olarak adı geçen bedeli aldım ve davamdan ve talebimden Ramo ve Süleyman'ın zimmetlerini ibrâ ve iskat ettiğimde o da vekili olduğum Mehmed ile Kumrı ve Meryem ve Haksadi'nin zimmetlerini ibrâ ve iskât ettim dediğinden bu belge düzenlenmiştir.

23- A- Türkçe- Veraset Hüceti- 7 Z 1274/ 19 Temmuz 1858: Mardin'in Midyat kazâsının Çelik köyü sâkinlerinden iken vefât iden Bebedo bin Hüseyin verâseti karısı Kumrı ve oğlu Hüseyin, Halil ve Mehmed ve kızları Meryem ve Hafsadi'ya bölüştürüldükten sonra Hüseyin de ölünce verâseti vâlidesi Kumrı ve kardeşi Halil ve Mehmed ve kız kardeşleri Meryem ve Hafsadi'ya paylaştırılmış sonra Halil de ölünce ve verâseti vâlidesi Kumrıye ve kardeşi Mehmed ve kız kardeşleri Meryem ve Hafsadi'ya paylaştırıldıktan sonra çocukların ödeme işlerine Ekfercövz sâkinlerinden Yusuf bin Abdurrahman adlı kişi çocuklar tarafından vasi tayin edilmiş, Kumrı ve Meryem ve Hafsadi' de Çelik köyü sâkinlerinden Abdullah bin Süleyman adlı kişiyi vekil tayin etmişler ve Mardin sancağına bağlı Midyat kazâsına tâbi' Çelik ve Kerboran köyleri sâkinlerinden Musa bin Ali Ramo ile ve Mahmud bin Murad adlı kişilerin taraflarından Hacı bin Murad ve Ömer bin Abdullah adlı kişilerin şehâdetleriyle vekil tayin edilmiş Mollâ Ömer bin Ali nâm kişinin huzurunda adı geçen Yusuf ve Abdullah demişki vefât eden Bebedo bin Hüseyin ile oğlu Hasan katl ve i'dâm oldukları vakitte elli bin kuruşa ulaşan muhtelif, cins, sıfat, sayı ve miktarda çeşitte menkûlât ile eşya ve silahı Musa bin Ali Ramo ile Mahmud bin Murad gasb ve yağma ve çapul eylemişlerdir. Zararın tazmini için dava ettiğimizde Musa ve Mahmud'un vekilleri olan Mollâ Ömer tamamen inkâr etmiş iddiamıza bir vecihle şahidler olmayıp ve adı geçenlerde yemin edince aramızda çeşitli ağız kavgaları olmuş müslim ve muslih kişilerin arabuluculuğu ile davamdan ömer ile beni üç bin iki yüz elli kuruş üzerine anlaşma yaptığımızda adı geçen çocuklar hakkında nef'-i mahz olup evlâ ve enfa' olduğu cihetle bizde anlaşmayı adı geçen çocuklar vasisi ve adı geçen müvekkiller adına vekâleten ve kendi tarafımdan asl olarak ve anlaşma bedelini, adı geçenlerin vekillerinin elinden alıp adı geçen konuya dair dava ve taleplerden ve düşmalıktan Musa ve Mahmud'a izâfetle Mollâ Ömer'in zimmetlerini ibrâ ve iskât eylediğimizde onların müvekkillerimizin zimmetlerini ibrâ ve iskât etmeleriyle bu belge yazılmıştır.

23- B- Türkçe- Diyet Bedeli- 21 R 1274/ 6 Şubat 1858: Mardin'e bağlı Midyat nâhiyesine bağlı Alanlı köyü sâkinlerinden iken katilen vefât eden Delho veled-i Mecido'nun verâseti karısı Müberra bint-i Eblehe ve oğulları Şamon ve Şabolo Mecido ve Oso ve kızı Seddo'ya paylaştırılmış olduktan sonra Şamon aslen ve adı geçen kardeşleri ile kız kardeşi Seddo taraflarından sözü edilecek davâya vekil olduğu Alanlı sâkinlerinden Hamdi bin Halef ve Şiro bin Melik adlı kişilerin şehadetleriyle vekil olan Şamon mahkemede adı geçen köy sâkinlerinden Hasan bin Hüseyin'e dava açarak yetmiş üç senesi muharrem ayının yirmi yedinci günü öğle vakti ölen Hasan bin Hüseyin, mûrisimiz kendi mülk evinde sâkin olduğu hâlde üzerine hücum ederek tüfek kurşunuyla göğsünden vurmuş ve yaralamış bu yaranın etkisiyle ölmüştür. Gereğinin yapılmasını istiyorum demiştir. Hasan bin hüseyin cevabında olayı doğrulamış ancak hatayla meydana geldiğini söylemiştir. Ceza olarak on bin dirhem gümüş akçenin diyet olarak üç yılda her sene üçte birinin verilmesine karar verilmiştir.

24- A- Türkçe- Kıyas İlamı- 5 M 1280/ 22 Haziran 1863: Mardin'in Midyat köyü sâkinlerinden iken katilen vefât eden Sado veled-i Şabo veled-i Şamas İsa adlı Nasrânînin verâseti zevcesi Garlo bint-i Küşahosteb ve babası Şabo'ya paylaştırılmış yine Midyat sâkinlerinden Maksi Ebleha veled-i Gorgi ve Necaşi veled-i Gorgi adlı

kişilerin şehâdetleriyle Şabo aslolarak karısı Garlo tarafından Maksî Eblehe veled-i Gorgî ve Necaşî veled-i Gorgî adlı kişilerin şehâdetleriyle Vekâleten mahkemede Midyat sâkinlerinden Şendi veled-i Şamas Hanna ve Mori veled-i Holi adlı kişilere dava açmış ve demiş ki yetmiş dört senesi ramazan ayının yirmi dokuzuncu Perşembe akşamı Cuma gecesi saat bir sıralarında oğlum maktûl Sadon Midyat civârında Meryem Ana kilisesinde sâkin olduğu hâlde adı geçen kişiler oğlumun üzerine hücum ederek ve Mori hançerle oğlumun başından vurup ve yaralamış ve Şendi kaburgası altından hançerle vurup ve yaralamış oğlum bu yaraların etkisiyle ölmüştür gereğinin yapılmasını istiyorum demiş. Davalılar anlatılanları kabul ve itiraf etmişler ve Mori ve Şendi hakkında kısas kararı verilmiştir.

24- B- Türkçe- Sulh İlamı- 21 R 1274/ 9 Aralık 1857: Mardin mahallelerinden Kıssis Mahallesi sâkinelerinden Na'toli bint-i Hanna et-terziye adlı kişi tarafından vekil olarak Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo nâm kişi adı geçen mahalle sâkinelerinden Lesneri ve Şemi bintey Cebrail adlı Nasrâniyân taraflarından Uveyşzâde Hacı Ömer ve Seyyid Mehmed el-Feyyâz adlı kişilerin şehâdetleriyle vekil olan Avis veled-i Bedros adlı kişiye dava açmış ve demiş ki bundan önce müvekkilem Na'toli adı geçen Lenseri ve Şemi'nin babaları Cebrail'in Kıssis mahallesinde olan evinin tamîri için beş yüz elli kuruş kıymetinde altın el bileziği ve yedi yüz elli kuruş kıymetinde bir adet gerdanlık ve iki yüz otuz kuruşa bir adet çift küpe ve bin beş yüz kuruş kıymetinde yüz adet selimiye çeyrekleri ve bin kuruşa elli adet altın bir zincir ile elli adet çeyreği ve yüz yirmi kuruşa bir adet tepelik ve bin üç yüz kuruşa on üç adet çift küpe iki yüz yirmi kuruşa çifti bir kemer ve sekiz yüz kuruşa üç yüz dirhem gümüş ve üç yüz elli kuruşa bir adet boğma ki toplam on üç bin iki yüz doksan kuruş çeşitli eşyayı müvekkilimden alıp işlerine kullanmak için almış fakat kullanmadan evvel Cebrail ölmüştür Lesneri ve Şemi'den bu meblanın alınmasını talep ediyorum. Adı geçen vekil cevâbında iddia edilen eşyanın kıymetinden bin dokuz yüz kuruşu Cebrail hayattayken ona verdiğini ve zimmetini Cebrail hayatta iken ibra ettiğini söyleyerek iddiayı inkâr etmiştir. Kendisinden söylediklerine mutabık delil getirmesi istenmiş müslimûn-i muslihûnin arabuluculuk etmesiyle bin üç yüz kuruş üzerine anlaşma yapılmış ve taraflar birbirlerinin zimmetini ibra etmişler.

25- A/ 1- Türkçe- Katl ve Veraset İlamı- 21 R 1274/ 9 Aralık 1857: Katledilerek ölen Mehmed bin Hasan bin Haydar bin Çerağ bin Ali'nin verâseti karısı Beto bint-i Ömer ile annesi Galati bint-i Mirze'ye ve kardeşi Veyarto'ya bölüştürüldükten sonra ileride adı geçecek kişilerin tasdikiyle adı geçene Beto tarafından sözü edilecek davada vekil olup ölen kişinin amcaoğlu olduğunu iddia eden Davud bin Veli bin Mollâ Veli bin Ali nâm kişi mahkemede Mardin'nin Savur nâhiyesine bağlı Beşreş Kulesi sâkinlerinden Ali ve kardeşi Süleyman ibn Ahmed adlı kişilerin huzurunda üzerlerine davâ açarak, bundan bir sene önce ölen mûrisimiz adı geçen köy muhtarı sâbık Hoto'nin mülk menziline öğleden sonra otururken adı geçen hasımlar üzerine hücum ederek ellerinde bulunan büyük asa ile her biri başından vurmuş ve yaralamış darbelerden dolayı yatalak olmuş ardından da vefat etmiştir gereğinin yapılmasını istiyorum demiş. Adı geçen kişiler cevaplarında iddia sahibi kişinin adı geçen Beti'nin vekili ve amcaoğludur, demişler ve iddiayı inkâr etmişlerdir. İddia sahibinden iddiasına uygun delil getirmesi istenmiş. Beto tarafından vekil olduğu ve

iddiasına uygun delil gösterememesinden dolayı ve Yusuf bin Ömer ve Ali bin Ömer adlı kişilerin mu‘ârazadan men kararı i‘lâm olundu.

25- A/2- Türkçe- Kefalet Kaydı: Mardin sâkinlerinden Maksî Amsih Zaltana ve Zafir veled-i Behise adlı zimmîlerin aleyhinde dava açılan adı geçenân Ali ve kardeşi Süleyman ibney Ahmed adlı kişilere taraf-ı şer‘den ve yâhûd hükümetden matlûb bulunduğu hâlde teslîmine kefil oldukları işbu mahalle şerh verildi.

25- A/ 3- Türkçe- Satış- Muarazadan Men- 29 S 1274/ 8 Ekim 1858: Mardin’in Tekye Mahallesi sâkinlerinden Emine ve Hayriye bintey-i Seyyid Mahmud el-Çaputlu adlı kadınlar tarafından Hasan bin Yunus Kerim ve Seyyid Ali el-Yasdavî adlı kişilerin şehâdetleriyle vekîl olan Mollâ Mehmed bin Haso Şello adlı kişi adı geçen mahalle sâkinlerinden Câmî‘-i kebirin mütevellîsi Ahmed Efendi bin Hacı Salih Efendi adlı kişinin üzerine açtığı davada Çaputlu menzili olarak bilinen menzilin kuzeyinde olan kileri bundan yirmi sene önce adı geçen müvekkillerimin çocukluklarında anaları Fatıma bint-i İbrahim, adı geçenun babası Hacı Salih Efendi’ye adı geçen müvekkillerimin üzerlerine vesâyeti olmaksızın yüz doksan kuruş bedelle fuzûlî olarak sattığı ve bundan on beş seneden önce buluş yaşına ulaştıklarında hâlde bey‘-i mezkûrî âlime ve kendüye kadr ve ta‘addî itdikleri bulunan ise de el-hali hazırdabi’l-vekâle adı geçen kilerin elinden alınıp bana teslimini istiyorum demiştir. Muarazadan men kararı verilmiştir.

25- A/ 4- Arapça- Borç Kaydı ve Tescili İlamı- 23 C 1274/ 28 Ocak 1858: Amos Taze’nin Bakkal Süleyman’dan yüz altmış kuruş borç para aldığı.

25- B/ 1- Türkçe- Veraset Hücceti: Mardin kazâsına bağlı havâss-ı hümâyûn nâhiyesinden Döğrek köyünde sâkin iken bundan önce vefât eden Mehmed bin Abdullah’ın vefâtı vukû‘uyla verâseti zevce-i menkûhası Nuriye bint-i Mehmed ve iki sağîre kızları (eksik hüküm)

25- B/ 2- Türkçe- Alacak- Verecek- 19 S 1275/ 28 Eylül 1858: Asâkir-i nizâmiyye-i hazret-i şâhâne kolağalarından olup misafir olarak Mardin’de bulunan İdris Ağa bin Abdullah adlı kişi Mardin yerleşiklerinden ve Hristiyan tâ‘ifelerinden ekmekçi Poli veled-i Oseb’in üzerine dava açmış ve bundan on iki seneden önce Poli benden bin kuruş borç almış ve geri vermemiştir ve tahsilini ve bana teslîminin [tenbîh] olunmasını istiyorum demiş, kendisinden iddiasına uygun delil istenmiş delil gösterememiş, adı geçen hasmın da zimmetinde bir şey olmadığından dolayı mu‘ârazadan men kararı i‘lâm olundu.

25- B/ 3- Türkçe- Borç Ödeme İlamı- 23 S 1275/ 2 Ekim 1858: Mardin yerleşiklerinden Çingene Harbende Ali bin Ali adlı kişi Zile ahâlîsinden olup hal-i hazırda Mardin sâkinlerinden Hikdu (Hindu da olabilir) veled-i Kemo adlı kişinin üzerine dava açmış ve Hikdu’nun zimmetinde borç yoluya bin kuruş alacak hakkım olup istediğimde vermemiştir adı geçen kişiden tahsilini ve tarafıma verilmesini istiyorum demiştir. Hikdu cevâbında gerçekten o kadar borcu olduğunu lâkin borçtan

dört yüz kuruşu kendisine verdiğini söylemiş söylediklerine uygun delil istenmiş fakat gösterememiştir. Hindu'nun bahsi geçen meblayı ödemesine karar verilmesi üzerine ilâm olundu.

25- B/ 4- Arapça- Borç Kaydı İlamı- 25 C 1275/ 30 Ocak 1859: Arap Derviş oğlu Şehid Mehmed ve Mehmed oğlu Ali'nin Naso oğlu Mehmed'e verdikleri borç karşılığında Şatıh köyündeki evini rehin ettikleri.

25- B/ 5- Arapça- Satış Hücceti: Mehmed oğlu Hasan'ın siyah eşeğini Naso oğlu Davud'a sattığı

26- A/ 1- Türkçe- Veraset ve Kısas İlamı- 25 S 1275/ 4 Ekim 1858: Mardin'nin Sürgücü nâhiyesine bağlı Şatıh köyünde sâkin iken katilen vefât eden Halil bin Raso'nun verâseti karısı Hatoni bint-i Hasan ve oğulları Abdurrahman ve Mehmed ve kızları Fethiye ve Halime'ye paylaştırılmış olduğu hasm-ı âtî câhid karşısında adı geçen köy sâkinlerinden Ahmed bin Mollâ, Ahmed bin Mollâ Mehmed ve Ömer bin Osman adlı kişilerin şehâdetleriyle bahsi geçecek davâya Hatoni tarafından vekil olduğu adı geçen Ahmed bin Mar Mehmed ve Ömer bin Osman şehâdetleriyle vekâletine Mehmed bin Raso adlı vekil mahkemede adı geçen kazaya bağlı Rasin köyü sâkinlerinden Hüseyin bin İbrahim adlı kişi karşısında üzerine dava açmış ve demiş ki yetmiş dört senesi Şevvâl ayının altıncı Pazar günü saat sekiz sularında müvekkilemin kocası Halil Rasin köyüne yarım sâat mesâfede bulunan Şili adlı tarlada sâkin iken adı geçen Hüseyin üzerine hücum ederek tüfek kurşunuyla sol ayağı baldırından vurmuş ve aldığı bu yaradan dolayı yarım sâ'at sonra ölmüştür gereğinin yapılmasını istiyorum. Davalı cevabında tamamen inkâr etmiş ve davacıdan delil istemiştir. Bunun üzerine Şatıh köyü sâkinlerinden Ahmed bin Mehmed ve Ömer bin Osman adlı kişiler yetmiş dört senesi Şevvâlin altıncı Pazar günü sâat sekiz râddelerinde Halil mezkûr Rasin köyüne yarım sâat mesâfede bulunan Şili adlı tarlada sâkin iken Hüseyin üzerine hücum etti tüfek kurşunuyla sol ayağı baldırından vurup yaraladı yaranın etkisiyle yarım sâat sonra öldü. Biz bu husûsa şâhidleriz ve şehâdet dahi ederiz diye her biri davalı huzûrunda şehadet eylediklerinden ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i makbûle olmağın mûcibince istîfâ-i deyn için kısâs etmesi câiz olmadığından adı geçen Hatoni huzûrunda Hüseyin'in kısâsdan men edildiği lâzım i'lâm olundu.

26- A/ 2- Arapça- Borç Mühleti İlamı- 15 C 1275/ 20 Ocak 1859: Aso oğlu Ali'nin Receb oğlu Şehmus'a verdiği borcun ödeme zamanına iki ay mühlet verdiği.

26- B/ 1- Türkçe- Vakıf- Muarazadan Men- 21 S 1275/ 30 Eylül 1858: Mardin'in Tekye Mahallesi sâkinlerinden Nâ'ibzâde Halil Efendi bin Hacı Efendi adlı kişi mahkemede hâzır olup adı geçen şehir mahallelerinden Göllasiyan Mahallesi sâkinlerinden Mehmed bin Keto adlı kişi üzerine dava açmış ve demiş ki adı geçen mahallede bulunan sınırdan Kemi bint-i Mollâ Abdülkadir'in olarak bilinen olan menzil sahibesi adı geçen Kemi bundan dört seneden önce müslümanların toplandığı bir anda kadı hükmü olmadan adı geçen menzili bilâ tescîl Seyyid Câmi'-i şerîfine vakf itmiş, vefatından önce temre illetiyle mübtelâ olmuş nafakaya şiddetli ihtiyaç

duyduğundan adı geçen menzilden bir karış meclis ile derûnunda olan mağara adı geçen Mehmed bin Keto'ya tarafların îcâb ve kabûli hâvî şurût-ı muhtiladan berî ve ârî olarak bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile iki yüz kuruşa satıp ve teslîmini yapıp parasını almış iki sene sonra vefât etmiştir tevliyetim hasebiyle satılan evin ellerinden alınarak vakfa verilmesini istiyorum demiş. Davalı cevâbında gerçekten vefat eden kişi belli bir mebla karşılığında kendisine sattığını söylemiş lâkin adı geçen vakıf tescilinde kadı hükmü olmadığından aramızda imzalanan satış antlaşması sahîh olmuştur demiştir. Adı geçen mülkün davalının mülkü olduğu veyâ mülküyeten mutasarrıf olageldiği anlaşıldığından iddia sahibi muârazadan men edilmiş ve îlâm olunmuştur.

26- B/ 2- Türkçe- Borç Ödeme İlamı- S 1275/ Eylül Ekim 1858: Mardin kazâsına bağlı Akarsu köyü sâkinlerinden Hatoni bint-i [boşluk] adlı kadın adı geçen kişi tarafından vekil olarak adı geçen köyün muhtârı Şeyhi bin Mehmed bin Köse adlı kişi mahkeme de Mardin'e bağlı Humus kazası köylerinden Şemrak köyü ahâlîlerinden Hacı Bekir bin Topo adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki bundan bir buçuk aydan önce müvekkilimin mülkü olup Şemraklı Sofi Ömer bin Hüseyin'i elinde bulunan devri kâsır üzre nısfı adı geçen davalı bahsedilen tarihte gündüz mızrak ile sol kaburgası üzerine vurup yaralamış ve bu yaranın etkisiyle ölmüştür. Masrafın yarı kıymetinin adı geçen davalıdan tazminini istiyorum demiş. Davalı cevâbında tamamen inkâr etmiş. İddia sahibinden delil istenmiş gıbbet't-temhîli's-şer'î beyyineden izhâr-ı acz ile adı geçenun tahlifine dahi tâlib olmadığından bilâ beyân davalının zimmetinde bir nesne sâbit olmadığından muarazadan men kararı ilam olunmuştur. S sene [12]75.

27- A/ 1- Türkçe- Satış Hüceti- 1274/ 1857-1858: Omaryan Ağası sâbık Sadun Ağa bin Mehmed Cezerî tarafından vekîl olarak Mollâ Mehmed bin Haso Şello adlı kişi mecliste ileride bahsedilecek mülk değirmende olan hisseyi vaz'-ı yedi şeriat yoluyla sâbit olan adı geçen nahiyeye tâbi' Harbikapılı köyü sâkinlerinden Mehmed bin Ahmed adlı kişiye dava açmış ve demiş ki adı geçen davalının elinde olup Kordis köyü akârında bulunan güney tarafı Ahmed Hüsnî mülkü doğusu Şeyh Davud bin Abdurrahman mülkü ve kuzeyi Ali bin Kasım mülkü Kasr değirmeni olarak bilinen değirmen otuz hisseden ibâret olup adı geçen hisseden iki buçuk hissesi davalının mülk-i sahîh ve hakk-ı sarîhi olduğu üzre on üç sene önce üç yüz elli kuruşa müvekkilim Sadun Ağa'ya satmış ve teslîm eylemiş, müvekkilim bahsedilen tarihten iki sene sonra Ruscuk tarafına tayin olup gönderildikten sonra adı geçen Mehmed iki buçuk hisseyi zabt ve tasarruf etmiştir. Gereğinin yapılmasını istiyorum. Adı geçen davalı cevâbında gerçekten değirmenin iki buçuk hissesini bahsedilen târîhte Sadun Ağa'ya sattığını ve bedelini aldığını kabul etmiş adı geçen değirmen hissesinin Sadun Ağa'ya teslim edilmesi ilam olunmuştur [12]74.

27- A/ 2- Türkçe- Satış Hüceti: Sâbık Omaryan Ağası Sadun Ağa bin Mehmed Cezerî adlı kişiye mahkemede hâzır olan Horasan ahâlîsinden Ali bin Haso bin Nebo'yu bahsi geçecek davâya vekîl olarak Hacı Ömer bin Hacı İbrahim Efendi adlı kişinin huzurunda üzerine dava açmış ve demiş ki. Pirli köyü akârında bulunan güneyi dağa ve doğusu yola ve batı ve kuzeyi Hüseyin İsa mülküyle sınırlı olan bir

kıt'a üzüm bağı bundan on üç sene önce adı geçen davalının babası Hüseyin'in mülkü olduğu hâlde tarafların kabûlüyle altı yüz yirmi kuruş bedelle Necmi veled-i Abdo el-Kavvâf ve Erilya bint-i Cerco İlya Cobura adlı kişilere satmış sonra bu üzüm bağını adı geçen kişiler altı yüz yirmi kuruşa bana satmışlardır. Adı geçen tarihten sonra üzüm bağını bir sene tasarruf edip Ruscuk'a gönderildiğimde adı geçen davalılar üzüm bağını zabt ve tasarruf etmişlerdir. Gereğinin yapılmasını istiyorum. Adı geçen davalıların vekili cevâbında gerçekten bahsedilen tarihte müvekkilimin babası Haso bahsi geçen üzüm bağını adı geçen Necmi ve İliya'dan altı yüz yirmi kuruş bedelle Sadun Ağa'ya satmıştır fakat müvekkilimin babası adı geçen zimmîye bey'e eylediğinde satış bedelini almadığından Sadun Ağa Ruscuk'a gittiğinde zabt itmiştir demiştir. Üzüm bağının Sadun Ağa'ya teslimi tenbîh olduğu üzere ilâm olundu.

27- B/ 1- Türkçe- Satış Hüceti: Omaryan ağası sâbık Sadun Ağa bin Mehmed Cezerî tarafından vekili olan Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo adlı kişi mahkemede bahsi geçecek mülk değirmende olan hisse sebebiyle Harbikapılı köyü sâkinlerinden Osman bin Mustafa adlı kişi üzerine dava açmış ve demiş ki adı geçen davalının elinde olup Kordis köyü akârında bulunan Kasr değirmeni olarak bilinen güneyi Ahmed Haso mülkü ve doğusu Şeyh Davud bin Mollâ Abdurrahman mülkü ve batısı dağa ve kuzeyi Ali bin Hamo Kasım mülküne sınırlı olan değirmen otuz hisseden ibâret olup üç hissesi on üç sene önce dört yüz kuruşa müvekkilim Sadun Ağa'ya satmış müvekkilim iki sene sonra Ruscuk tarafına sürgün edildikten sonra adı geçen Osman bu üç hisseyi zabt ve tasarruf etmiştir. Gereğinin yapılmasını istiyorum. Adı geçen davalı cevâbında gerçekten değirmende olan üç hisseyi o tarihte Sadun Ağa'ya sattığını kabul emiş ise de sonradan Ruscuk'a gittiğinde bahsedilen hisseyi bî-vechin şer'î vaz'-ı yed itmiştim demiş değirmenin Sadun Ağa'ya teslimi ilâm olundu.

27- B/ 2- Türkçe- Satış Hüceti: Omaryan ağası sâbık Sadun Ağa bin Mehmed Cezerî tarafından vekil olarak Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo adlı kişi bahsedilecek mülk değirmende olan hisse için Harbikapılı köyü sâkinlerinden Ali bin Ahmed Kaso adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki adı geçen davalının elinde olup Kordis köyü akârında bulunan güneyi Ahmed Haso mülkü ve doğusu Şeyh Davud bin Mollâ Abdurrahman mülkü kuzeyi Ali bin Hamo Kasım ve batısı Cemm-i Kasr değirmeni olarak bilinen değirmen otuz hisseden ibâret olup iki buçuk hissesi adı geçen davalının mülkü iken on üç sene önce üç yüz elli kuruşa müvekkilim Sadun Ağa'ya satmıştır. Müvekkilim iki sene sonra Ruscuk tarafına sürgün olunduktan sonra adı geçen Ali iki buçuk hisseyi zabt ve tasarruf etmiştir. Gereğinin yapılmasını istiyorum. Adı geçen davalı cevâbında gerçekten değirmende olan iki buçuk hisseyi o tarihte Sadun Ağa'ya sattığını kabul etmiştir. Sadun Ağa'ya teslimi ilâm olundu.

28- A/ 1- Türkçe- İbra İlamı- RA 1275/ Ekim Kasım 1858: Malatya ahâlîsinden hali hazırda Nusaybin'de görevli süvâri zabtiyelerinden Mehmed bin Hüseyin adlı kişi mahkemede hâzır olup aslen Musul'lu Ali bin Hamo adlı kişinin huzurunda demiş ki daha önceden kırk kuruşu teberru' ve bahş eylemiş olduğumdan kesinlikle daha sonra davâ ve talebim kalmamıştır ve adı geçen mebla için zimmetini ibrâ ve

iskât etdim demiş adı geçen Ali de tasdik itmiş olduğundan bu belge imlâ olundu. Fî Gurrei Ra Sene [12]75

28- A/ 2- Türkçe- Redd-i Dava İlamı- S 1275/ Eylül Ekim 1858: Medîne-i Mardin yerleşiklerinden ve itibarlı tüccarlarından Macarzâde Hacı Ahmed Ağa bin Hacı Süleyman adlı kişi tarafından vekil olan Uveyszâde İbrahim Efendi bin Hacı İbrahim Efendi adlı kişi mahkemede hâzır olup Mardin sâkinlerinden Daşlı Davud bin Mirzo adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki Bağ-ı Garâ vâdîsinde bulunan güneyi yol ve kuzeyi Musa Hire ve tamâmı Temo ed-Daşi mülkü ve doğusu Uveyszâde Hacı İbrahim Efendi'nin vereseşi mülkü ve tamâmı Sabihiye bahçesi olarak bilinen bahçe ve batısı Kasaroğlı vereselerinin mülküne sınırlı olan bir kıt'a üzüm bağı müvekkilimin mülkü olup bundan otuz seneden önce Haleb'de bulunduğu esnâda tasarrufsuz kalmış olduğunda Mardin re'âyâlarından Osi Bozi adlı zimmî kendisine tasarruf eyledikten sonra adı geçen davalı bundan dört yüz kuruş bedelle satmış ve bundan on iki sene önce müvekkilim döndüğünde davâ etmemişse de hali hazırda davâya beni vekil etmiştir. Adı geçen bahçenin davalının elinden alınarak bana vekâleten teslim olunmasını istiyorum. Adı geçen davalı cevâbında bundan otuz seneden önce adı geçen bağ Osi'nin elinde olduğu ve adı geçen sene zarfında tasarruf ettiğini kabul etmiş ancak adı geçen mülkün iddia sahibinin mülkü olduğunu bilmiyordum diyerek inkâr etmiş ancak Hacı Ahmed Ağa bahsedilen sene yani Mardin'e döndüğü zaman tasarrufun görüp susmuş olduğunu söylemiştir. On iki sene zarfında özürsüz olarak ve sessiz kalındığından iddia sahibi vekilin davası kabul olunmamış ve muarazadan men olduğu ilam edilmiştir. fi selhi S sene [12]75.

28- B/ 1- Türkçe- Mehir Davası İlamı- S 1275/ Eylül Ekim 1858: Mardin kazâsına bağlı havâss-ı hümâyûn nâhiyesi köylerinden Karasu köyü sâkinelerinden olup el-hali hazırda Şemrak köyü yerleşiklerinden Dere bint-i Kurd adlı kadın mahkemede hâzır olup adı geçen köyün sâkinelerinden adı geçene Dere'nin kardeşi İbrahim bin Kurd adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki bundan yirmi seneden önce davalı mehirimden olarak kocam bulunan Halef bin Mehmed Muso'dan bin beş yüz kuruş ve kezâ diğer kocam Mehmed bin Said Ali'nin bin beş yüz kuruş ve iki yüz kuruş kıymetinde iki keyl hinta ile yetmiş kuruş kıymetinde bir batman hâm demirüm ve seksen kuruş kıymetinde bir yorgan ile yüz kuruş değerli sîm kemer ki toplamı üç bin dört yüz elli kuruş mehr ve eşyâmı rızam olmadan almış ve bana vermemiştir. Bahsi geçen eşya ve paraların ondan tahsilini ve bana verilmesini istiyorum. Davalı cevâbında tamamen inkâr etmiş iddai sahibinden söylediklerine uygun delil istenmiş fakat gösterememiş İbrahim'in zimmetinde bir eşya bulunmadığından müdahaleden men kararı ilam olunmuştur. fi selhi S sene [12]75.

28- B/ 2- Türkçe- Diyet Talebinin Reddi İlamı- 17 RA 1275/ 25 Ekim 1858: Mardin'nin Hacıbehram nahiyesine tâbi Şırnah köyü sâkinlerinden iken bundan önce katilen vefât iden Ağa-yı Sor bin Hüseyin Ağa'nın verâseti karısı Meryem bint-i Ömer ile oğulları Mehmed ve Ağa-yı Sor ve kızı Merari'ye bölüştürülmüş olduğu adı geçecek davalı huzurunda bi'l-beyyineti'ş-şer'iyye sâbit ve subût-i verasetlerine hükm-i şer'î lâhik oldukdan sonra adı geçecek davâya çocukların ödeme işlerine vasileri Osman bin Mehmed adlı kişi mahkemede adı geçen köy sâkinlerinden Fakih

Mehmed ve İsmail İbney Ömer adlı kişilerin huzurunda üzerlerine dava açmış ve demiş ki güzerân iden yetmiş senesi Ramazân-ı şerîfin on üçüncü Perşenbe günü sâat üç râddelerinde vasîsi olduğum çocukların mûrisleri adı geçen köyde bulunan Ahmed bin Ömer Ağa hânesinde tüfek ve tabanca kurşunlarıyla göğsünden ve sol kaburgasından vurup yaralamış ve yaraların etkisiyle ölmüştür gereğinin yapılmasını istiyorum. Davalılar cevâplarında tamamen inkâr etmişler iddia sahibinden delil istenmiş fakat delil gösterememiştir. Talep reddedilmiştir. fi 17 Ra sene [12]75.

29- A- Türkçe- Veraset ve İbra Hücceti- 12 R 1275/ 19 Kasım 1858: Mardin'in Göllasiyan Mahallesi sâkinelerinden Ayşe bint-i Hacı Şaban adlı kadının vekâletine kocası Seyyid Hüseyin bin Hasan adlı kişi mahkemede Mardin'e bağlı Kabala Köyü sâkinlerinden iken bundan önce vefât eden Hasan bin Abdurrahman adlı kişinin verâseti Amişe bint-i Şehmus el-Hâfız ve oğulları Mahmud ve Hüseyin ve Sulbiye kızı Reşide'ye bölüştürüldükten sonra vereseden adı geçen Mahmud adlı kişinin huzurunda demiş ki iki ay önce adı geçen davalının babası benim müvekkilimin ikrâr etmiş eylediği bin dört yüz kuruş için aramızda Müslümanlar arabuluculuk edip yedi yüz yetmiş kuruş üzerine anlaşma yaptıklarından ben de vekâletim hasebiyle anlaştığımdan ve o da kabul ettiğinden anlaşma bedelini tamamen aldığımı ve davadan adı geçen kişilerin zimmetlerini ibra ettim. Davalılarda davacının zimmetini ibra etmiş olduğundan bu belge yazılmıştır. Hurrîre fi'l-yevmi's-sânî aşer min şehri Rebî'ulevvel sene Hamse ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

29- B- Arapça- Borç Temessükü- 5 R 1275/ 12 Kasım 1858: Mehmed Assaf el-Mağribî'nin Abdülaziz oğlu Bakkal Mehmed'den 550 kuruş borç para aldığı.

30- A- Türkçe- Borç Temessükü- 27 RA 1275/ 4 Kasım 1858: Diyarbakır hânedânlarından Angülü Hacı Ali Efendi'nin vekîli mutlak olan ve Mardine misafir olarak gelen es-Seyyid Osman Nuri Efendi bin es-Seyyid Mehmed Efendi adlı kişi mahkemede Mardin sâkinlerinden Tarîkat-i aliyye-i Kâdiriye hulefâlarından Hindîzâde Şeyh Abdülgani Efendi bin Şeyh Osman Efendi adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki müvekkilim Hacı Ali Efendi'nin davalı ile cereyân eden alışverişinden altı yüz beş buçuk kuruşu kendinden istediğimde o da müvekkilim Hacı Ali Efendi'nin alacak hakkından dolayı beş yüz kuruş vermiş ve Hacı Ali Efendi alacağından yüz elli kuruş zimmetinde kaldığından başka kendi alacağımdan da altı yüz beş buçuk kuruş hakkım toplamda yedi yüz elli yedi buçuk kuruşun ödenmesine muhâlefet etmiştir. Gereğini istiyorum aralarında müslimûn-i muslihûn arabuluculuk etmeleriyle altı yüz kuruş üzerine anlaştıklarından hüccet tarihinden bir seneye kadar tecîl ve zimmetini kalan yüz elli kuruşa ilişkin davâdan ibrâ ve iskât etmekle Abdülgani Efendi de tecîli kabûl ve bahsedilen sürede verilmesine taahhüd etmiş olduğu üzere talep üzerine bu vesîka imlâ olundu. tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' 'ışrîn min şehri Rebî'ulevvel sene hamse ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

30- B- Arapça- Satış Hücceti- 3 CA 1275/ 9 Aralık 1858: Gurs Ağası Abdullah Ağa'nın oğlu Hasan Ağa'nın, Gurs köyündeki bostan ve bağını Ramazan oğlu Hacı Mustafa'ya sattığı.

31- A- Arapça- Borç Temessükü-24 C 1275/ 29 Ocak 1859: Seyyid Ahmed oğlu Bakkal Süleyman'ın Amus Taze'ye 460 kuruş borç para verdiği.

31- B/ 1- Türkçe- Şufa ve Satış- 30 CA 1275/ 5 Ocak 1859: Mardin mahallelerinden Şehidiye Mahallesi sâkinlerinden Yahya ve Abdi ibney Abdi el-Vakûrî adlı kişiler mahkemede hâzır olup adı geçen mahalle sâkinlerinden Seyyid Ahmed bin Mollâ Abbas adlı kişinin üzerine davâ açmış ve demiş ki. Adı geçen mahallede bulunan güneyi Mehmed bin Seyyid Mahmud'un mülkü ve doğusu Mehmed Necib Efendi'nin mülkü ve kuzeyi tarîk-i 'âmm ve batısı mülk menzimize sınırlı olan menzil adı geçen davalı ile Mevsiliye Nora bint-i Bekir el-Haysî aralarında ortak mülkleri olup bundan dört gün önce iki bin dört yüz kuruş bedelle adı geçen Nora'nın yarım hakkı adı geçen Seyyid Ahmed'e satılmış ise de adı geçen menzilde ortak olduğumuzdan satış bedelinin bizden alınıp menzilin bize verilmesini istiyoruz. Davalı cevâbında gerçekten zikr olan menzilin yarısını sattığını ve bedelini aldığını kabul etmekle beraber ancak satışta de şufa hakkının öncelikle ortakta olup sonra başkalarındır ben de ortak olmam sebebiyle adı geçen iddia sahibinden şuf'ada öncelikli olduğumdan ol vecihle hakları yoktur demiştir. Bu sebeple Seyyid Ahmed gerçekten ortak olduğu hasebiyle adı geçen iddia sahibinden şufa da öncelikli olduğundan mu'ârazadan men olunduğu i'lâm olundu. fi 29 Ca sene [12]75.

32- A- Türkçe- Narh İlamı: Kâ'immakâm Bey ile meclis azalarının oyu ile satılan me'külâtın sâ'ir muharrer olan esnâfin huzûrunda verilen narhın beyânı.

33- A- Türkçe- Veraset ve Katl İlamı- 25 CA 1275/ 31 Aralık 1858: Mardin sancağı dâhilinde bulunan Cizre kazâsı naibi olup bundan önce katilen vefât eden Osman Efendi bin Ebubekir bin Hacı Osman bin Hacı Sefer'in verâseti karısı Fatıma bint-i Ali bin Hacı Mehmed ve Sultan bint-i Ahmed bin Hacı Osman ve kızı Halime ve amcaoğlu Numan bin Ahmed bin Yusuf ve Yusuf bin Mehmed bin Yusuf adlı kişilere bölünmüş olduğu adı geçecek davalı huzurunda Hacı Ebubekir bin Ebubekir ve Mollâ Abdurrahman bin Hacı Ali adlı kişilerin şehâdetleriyle adı geçen Sultan bint-i Ahmed bin Hacı Osman ve Fatıma bint-i Ali bin Hacı Mehmed adlı kadınlar taraflarından vekîl olduğu adı geçen kadınların Cizreli Hasan bin Faris ve Ömer bin Hacı Mehmed adlı kişilerin şehâdetleriyle vekâletine Osman bin Ali bin Hacı Mehmed adlı vekîl ve adı geçen Numan bin Ahmed bin Yusuf ve Yusuf bin Mehmed bin Yusuf adlı kişiler mahkemede meclis üyeleri hâzır oldukları hâlde adı geçen Cizre nâibi sâbık Abdurrahman Efendi bin Mahmud Efendi bin Mehmed ve Mehmed bin Abdullah bin Abdullah ve Ahmed bin Musa bin Sülo ve Mehmed bin Ömer bin Ahmed adlı kişilerin huzurunda üzerlerine dava açmış ve demiş ki işbu bin iki yüz yetmiş beş senesi Rebî'ulâhîrin yirmi üçüncü Çarşamba akşamı Perşembe gecesini sâat sekiz râddelerinde müvekkilelerimin mûrisi Osman Efendi kendi hânesinde ders mutâlaa ederken adı geçen Abdurrahman Efendi ile aralarında halef ve selef nefsâniyeti yüzünden adı geçen Abdurrahman Efendi, Mehmed bin Abdullah ve Ahmed bin Musa ve Mehmed bin Ömer adlı kişiler adı geçen müteveffânın hânesi üzerine hücum etmişler ve her biri elinde olan hançerle adı geçen müteveffânın göğsünden ve başından ve kaburgası altından ve sağ dalından vurup yaralamış ve yaraların etkisiyle iki sâat sonra ölmüştür gereğinin yapılmasını istiyorum. İddia

sahibinden iddiasına uygun delil istenmiş ve Mardin'in ilim talebelerinden olup adı geçen Cizre'de sâkin Mehmed Efendi bin Hacı Ömer bin Seyyid Mehmed ve Cizre meclis a'zâsından Seyyid Hüseyin bin Seyyid Mehmed bin Seyyid Hüseyin adlı kişiler şahidlik etmişler. Her biri davalıların huzurunda şahitlik ettiklerinde verese-i kibâr için işbu kâtilden istîfâ-yı kısâs itmesi meşrû' olup lâkin vekîlin kâtilden istîfâ-yı kısâs itmesi şer'an câ'iz olmadığından adı geçen Fatıma bint-i Ali bin Hacı Mehmed ve Sultan bint-i Ahmed bin Hacı Osman ve adı geçenler Numan ibn Ahmed bin Yusuf ve Yusuf bin Mehmed bin Yusuf huzûrlarında adı geçen davalıya kısâs lâzım geldiği der-i devlet-medâra arz ve i'lâm olundu bâkî fermân hazret-i men lehü'l-emrindir tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-ısrîn min şehr-i Cumâdelevvel sene hamse ve seb'in ve mi'eteyn ve elf.

34- A- Türkçe- C 1275: İşbu yetmiş beş senesi Cemâzîyelâhîrin guresinden Mardin Sadr nâ'ibi mekremetlü es-Seyyid Ahmed Necib Efendi'nin zamânında meydana gelen davaların ilamlarının tamamı ayân ve beyân olunur.

34- A/ 1- Türkçe- Tazir Cezası İlamı- 17 C 1275/ 22 Ocak 1859: Mardin'nin Bâbüs-Sur Mahallesi sâkinlerinden arzuhal sahibi Ebubekir bin Ahmed mahkemede meclis azaları hâzır oldukları hâlde yine adı geçen mahalle sâkinlerinden Ahmed bin Abdüllatif ve Mehmed Ali bin Hacı Mahmud huzurlarında üzerlerine davâ açmış ve demiş ki iş bu ilam tarihinden üç gün önce Salı günü akşam üstü Derviş Ali Efendi'nin hânesinde iken adı geçenlerden Mehmed Ali'nin kardeşinin oğlu altı yaşındaki Genco gelip Ahmed ile Mehmed Ali seni çağırırlar dediğinde ben de adı geçen çocukla Saray-ı Atık Meydanı'na vardığımda adı geçenlerden Ahmed Duhâncı Osman'ın dükkânında oturup ben geçer iken benim gıyâbımda seyras oğludur diye bana sövüp saymışsın dedi benim inkârıma mukârin Ahmed'in elinde küçük serçe parmak kalınlığında ve Mehmed Ali'nin elinde olup baş parmak kalınlığında değnekler ile Ahmed sağ koluma ve Mehmed Ali sol koluma her biri beni şiddetli darbelerle ile darb etmişlerdir şer'an gereğın istiyorum demiş adı geçenlerden Ahmed gerçekten o gün o saatte adı geçen Genco ile Derviş Ali Efendi'nin hânesinden Saray-ı Atık Meydanı'na çağırduğımızda bana Duhâncı Osman'ın dükkânı önünden geçer iken benim gıyâbımda bana seyrâs oğludur diye sövüp saymışsın dediğinde iddia sahibi tamamen inkâr edip bu sebeple aramızda tartışma olmuş idi demiş lâkin adı Ahmed ve Mehmed Ali her birleri darb iddiasını tamamen inkâr ettiklerinden iddia sahibinden iddiasına uygun delil istenmiş ve Lüleci Ahmed bin Mollâ Mehmed ve Haffâf Davud bin Cuma adlı kişilerin şahitlik etmeleri üzerine ispat edilmiş Ahmed ve Mehmed Ali adlı kişilere şer'an ta'zîr lâzım geldiği i'lâm olundu fi 17 C sene [12]75.

34- A/ 2- Türkçe- Borç İlamı- 17 C 1275/ 22 Ocak 1859: Mardin'in Câmî'-i Kebîr Mahallesi sâkinlerinden teb'a-i gayrı müslimeden arzuhal sahibi Lolo veled-i Abraham adlı kişi mahkemede adı geçen şehir mahallelerinden Meşkinan Mahallesi yerleşiklerinden olup kezâ teb'a-i gayrı müslimeden Amsih veled-i Cercis huzurunda üzerine davâ açmış ve demiş ki ilam tarihinden yirmi gün önce adı geçen Amsih yüz otuz dört kuruş alacak hakkını benim ikrarıma binâ'en adı geçen meblanın tahsîlini sağlamak için ve hükümet hapishanesine bahsedilen tarihten beri haps etdirmiş ise

de üzerime giymiş olduğum köhne elbisemden başka nesneye sahip olmadığım iflas etmiş olup ödemesine gücüm olmadığından tahliye olunmak istiyorum demiş davalı Amsih cevâbında haps ettirdiğini kabul etmekle beraber iddia sahibinin borcu ödeyecek malı olduğunu söylemiş kendisinden davalının borcu ödeyecek malı olduğunu ispat edecek delil istenmiş fakat gösterememiştir. Aynı şekilde borçlu Amsih'ten de delil istenmiş Mahmud bin Süleyman Fao ve Sabîhazâde Mehmed bin Mollâ Ömer adlı kişiler Amsih'in giymiş olduğu köhne elbisesinden başka bir eşyaya sahip olmadığına ve iflas etmiş olduğun şahitlik etmişler. Gereğince adı geçen borçlu Amsih'in varlığı sâbit olmadıkça hapsi meşrû' olmadığı i'lâm olundu fi 17 C sene [12]75

34- B- Türkçe- Hırsızlık İlamı: Mardin'nin Meşkinan Mahallesi sâkinlerinden ilam sahibi Yusuf bin Şeyh Mehmed adlı kişi Mardin mahkemede meclis üyeleri hâzır oldukları hâlde Mardin sancağına bağlı Humus kazası Mazıdağı nâhiyesi köylerinden Mendile köyü sâkinlerinden Osman bin Resul adlı kişinin huzurunda üzerine davâ açmış ve demiş ki i'lâm tarihinden yetmiş gün önce Cuma günü ikindi vakti koyun çobanım olan on iki yaşındaki Derviş bin Sadun yedi baş koyun ve on baş keçimi Mardin civârında otlatırken isim ve şahıslarını bilmediğim üç kişi ile adı geçen Osman çobanın yanına gelip gözlerini bağlayıp herbiri altmış üç kuruşa olmak üzere yedi baş koyun ve kezâ herbiri altmış üçer kuruşa olmak üzere on baş keçimi gasb ederek firâr itmiş olduklarından sonra ben de koyun ve keçileri târîhden on beş gün önce Mendile köyünde adı geçen Osman adlı kişinin ağnâmları içinde görüp adı geçenden istediğimde bahsi geçen tarihte kendi menziline şahitlerin huzurunda yedi baş koyun ve on baş keçi ağnâmları içinde olup gasb ve ahz etdim diye söylemiştir mevcut ise hayvanları değiller ise kıymetlerinin alınmasını istiyorum. Davalı cevâbında târîhden on beş gün önce iddia sahibinin kendi menziline gelip misâfir olduğunu ancak iddiasını tamamen inkâr etmiş sonu eksik

35- A- Arapça- Satış Hüceti- 25 C 1275/ 30 Ocak 1859: Gursi Hüseyin Ağa'nın Serguvay köyündeki meyve bahçesini Nuhbezade Çelebi Mehmed'in oğlu İsmail Hakkı Efendi'ye sattığı.

35- B- Türkçe- Katl İsnadı ve Veraset Hüceti: Mardin sancağında bulunan Umrekan kazâsına bağlı Rasin köyü sâkinlerinden iken ilam tarihinden beş ay önce katilen vefât eden Goti bin Ahmed bin Mehmed'in verâseti karısı Nesli Hâtûn bint-i Abdi ile oğlu Mehmed ve kızları Garibse ve Meryem'e bölüştürülmüş hasm-ı câhid-i âtîde sâbit ve subût-i verasetlerine hükm-i şer'î lâhık olduktan sonra çocukları ödeme işlerine vasîleri amcaları Hüseyin bin Ahmed ve adı geçene Nesli Kadun hazır olduğu hâlde mahkemede adı geçen köy sakinlerinden ilam sahibi Ali ibn Efendi ve Halil ibn Mollâ Mehmed ve Ebubekir ibn Sadık ve Hamo ibn Ebülkasım ve Şemli bin Reşo ve diğer Hamo ibn Ebülkasım adlı kişilerin huzurlarında üzerlerine davâ açmış ve demiş ki vasîsi olduğum çocukların babaları Goti ile adı geçenler Ali ve Halil ve Ebubekir ve Hamo ve Şemli ve diğer Hamo ile eskiden beri aralarındaki düşmanlıktan dolayı Goti yetmiş üç senesi Sürgücü köyüne evini taşıyıp üç sene sâkin olmakda iken daha sonra Goti ile adı geçenleri Rasin köyü ahâlîleri barıştırıp sonra Goti Rasin köyünde bulunan menziline gelüp kaç gün

kaldıktan sonra yetmiş beş senesi Saferü'l-hayrın on yedinci Cumartesi günü öğle vaktinde vasîsi olduğum çocukların mürisi babaları Goti ağnamlarını otlatırken Rasin köyüne yarım sâat mesâfesi bulunan bağlar kenarından ağnamlarıyla geçer iken adı geçenlerden Ali ve Halil ve Ebubekir'in ellerinde bulunan tüfenkleriyle ateş açmış nüfûz iden kurşunlardan birisi sağ kasığı altında ve birisi sağ böğrüne ve diğer sol memesi üstüne isâbet ederek yaralamış ve yaradan dolayı Goti derhâl düştüğü ânda adı geçen yerde bulunan harâbe olan izâbeden önce saklandıkları yerden Hamo ve Şemli ve diğer Hamo çıkmış Ali ve Halil ve Ebubekir ile ellerinde bulunan siyah kabzalı hançerleriyle müteveffâyı her biri hançerleriyle vurup yaralamışlar on dakika içinde adı geçen müteveffâ aldığı yaralardan dolayı vefat etmiştir şer'an gereğinin yapılmasını talep ediyoruz. Davalıların her biri tamamen inkâr etmiş. sâlifü'z-zıkr ber-vech-i meşrûh müdde'âmıza mutâbık aslâ şâhidimiz olmayup ve adı geçenûndan her biri dahi yemîn idecekleri muhakkak olup...

36- A- Arapça- Satış Hücjeti- 29 C 1279/ 22 Aralık 1862: Ali oğlu Hüseyin ile hanımı İbrahim kızı Geni'nin, Senc Vadisi'ndeki bahçelerini Ebubekir Efendi'nin oğlu Seyyid Adem Sufutî Efendi ile hanımı İbrahim Bey'in kızı Emine Hatun'a sattıkları.

36- B- Arapça- Satış ve İstibdal- 27 CA 1275/ 2 Ocak 1859: Halil Ağa'nın oğulları Derviş ve Davud Ağaların Kabala köyündeki bostanlarını Gömilioğlu Hacı Hızır Ağa'ya sattıkları

65- A/ 1- Türkçe- Borç Ödeme İlamı- 23 Ş 1274/ 8 Nisan 1858: Mardin sâkinlerinden İskender veled-i Hanna adlı zimmî mahkemede hâzır olup adı geçen şehir sâkinlerinden Mehmed bin Seyyid Receb ve Necmi bin Mollâ Abdi bin Hacı Salih adlı kişilerin üzerlerine huzurlarında dava açmış ve demiş ki bundan önce Erzurum beldesinde bulunduğum esnâda borç olarak beş bin kırk kuruş adı geçen davalının zimmetlerinde alacak hakkım olup ve meblağdan bin sekiz yüz doksan beş kuruşu bu tarafda bulunan şerîkim Hacı Abdülkerimzâde Abdülgani Çelebi'ye ifâ itmişler ise de zimmetlerinde üç bin yüz kırk beş kuruş hakkım kalmış hali hazırda davalıları burada bulup meblayı istediğimde izhâr-ı ta'allül ve temerrüd etmiş olduklarından kalan paranın tahsili ve bana verilmesini istiyorum demiş. Davalılar cevaplarında gerçekten iddia sahibinden Erzurum'da otuz altı adet mecîdiye lirası borç ve adı geçen beldede liranın revâcî üzre yüz kırkar kuruşdan hesabıyla beş bin kırk kuruş zimmetimize terâküm idüp ve ol vecihle iki kıt'a sened dahi i'tâ idegeldüğümüz vaki ise de bizden otuz altı adet mecîdiye lira alması icâb idüp ve kendüsi lirayı almaktan imtinâ' eylemiş olduğundan zimmetimizde ez-gayrı taslîmât kusûr kalan matlûbatı ifâsında imtinâ' ve ta'allülümüz vaki olmuştur diye kendilerini savunmuşlar davalılardan söylediklerine uygun delil istenmiş İbrahim bin Salih el-Musallî ve Mehmed Ağa eş-Şatrancî adlı kişiler gerçekten adı geçen davalıların Erzurum beldesinde otuz altı adet mecîdiye altın lirası borçlanıp ve adı geçen liranın her birisi yüz kırkar kuruş hesabıyla râyic olduğundan o hesâb üzere beş bin kırk kuruşa bâliğ olmuş ve hali hazırda adı geçenlerin iddia sahibine otuz altı adet mecîdiye lirası borcu olduğuna şâhidleriz dedikten sonra taraflar fetvâ-yı şerîfeye havâle kılınup ve davalıların ellerine verilen fetvâ-yı şerîfenin mûcibince adı

geçen borcun mislî olup mislinin îfâsı lâzım gelmekle eksik kalan zimmetlerinin hesaplarının adı geçen iddia sahibi ile on sekiz aded lira husamânın zimmetleri görünüp ve adı geçen on sekiz aded lirayı bi't-tahsîl müdde'î-i adı geçene i'tâ ve tavsîl kılındığı vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi 23 Ş sene [12]74 es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftîzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

65- A/ 2- Türkçe- Mehr-i Muaccel İlamı- 27 Ş 1274/ 12 Nisan 1858: Gami bint-i Haso Mıkri adlı kadın kocası Osman bin Şehmus ile mahkemede adı geçen Gami mehr-i mu'accelinden olarak iki bin kuruşu da'vâ etmiş adı geçen Osman inkâr etmiş aralarında Müslümanların arabuluculuk etmeleriyle adı geçene davâ eylediği meblayı kocasına hibe etmiş ve kocası da kabul ettikten sonra Mebikar köyünde bulunan bir kıt'a susuz tarlayı kendisine verip ve her biri diğerinin zimmetini ibrâ ve iskât ve birdiğeriyle bir da'vâ ve talepleri kalmadığı vukû'ı üzere arz ve i'lâm olundu fi 27 Ş sene [12]74

65- A/ 3- Türkçe- Boşanma Hücceti- N 1274/ Nisan Mayıs 1858: Mardin'nin Damlalı nâhiyesi köylerinden Mebikar köyü sâkinlerinden Osman bin Şehmus adlı kişi mahkemede hâzır olup kocası Gami bint-i Haso adlı kadının huzurunda demiş ki Gami benim karım olup ve anınla hüsn-i mu'âşeret ve zindegânî hâsıl olmadığından mehr-i mu'accelinden ana borcu olan tarla ile bin beş yüz kuruş nukûd akçenin üzerine boşadığımda o da boşanmayı kabul ve boşanma bedeli olan tarlayı bana redd ve teslîmiyle adı geçen bin beş yüz kuruşu ile beni Fekari bin Oço'nun üzerine ihâle ve iddet nafakası ve me'ûnet-i süknâdan ve mehr-i mü'eccelden ve zevciyete ilişkin olan bütün haklarından ve adı geçenenin babası akârâtından olup tarafımdan oğlunda bulunan tarlaların da'vâsından zimmetimi ibrâ ve iskât idüp ve kendim de ibrâsını kabul ettikten sonra onun zimmetini bütün dava ve tâleblerimden ve âmme-i eyman ve muhâsamâtdan ibrâ ve iskât eyledim bugün adı geçen ile bir davâ ve talep ve hak ve muhâsamam kalmamıştır demiş karısını boşamış ve zimmetini ibrâ eylediğinde adı geçen Gami de tüm söylenenleri tasdik ve ibrâsını kabûl ve adı geçen davâdan zimmetini ibrâ ve iskât itmekle vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fi gurre-i N sene [12]74

65- B- Türkçe- Gasb İlamı- 23 Ş 1274/ 8 Nisan 1858: Aslen Ispartalı olup eski Cizre sergerdesi bulunan Yusuf Bey bin Hüseyin Bey adlı kişi Mardin sancağı meclisine mahsûs olan odada sancağın kâ'immakâm-ı âlî-makâmı izzetlü Mustafa Rüşdi Efendi hazretleriyle diğer azâ-yı meclis hâzır oldukları hâlde aslen Karaçullu olup misafir olarak Mardin'de bulunan Osman Ağa bin Mehmed Ağa adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki geçende Cizreli İzzeddin Şir Bey'in Cizre'ye bulunan istîlâsı sırasında adı geçen davalı da birâderiyle beraber adı geçen beyin maiyyetinde bulunup ve kendim memuriyet sebebiyle Diyarbakır'da bulunduğum hâlde adı geçen davalılar beş on kişiyle beraber Cizre'de bulunan konağımın üzerine hücum ve gündüz konağımın içinde olup kâtibim Mustafa Efendi'nin elinde bulunan mazbatalu deftere göre on sekiz bin kuruşluk nukûdât altunum ile beş bin yüz yirmi kuruşa mukavvim olan on altı miskâl incüyi ve dört bin beş yüz kuruşa müsemmen bir sûrmâ'î kırmızı kocuk ve iki bin kuruşa değer diğer bir harçlı serte biçimi kocuk ve bin kuruşa değer kürk ve yüz elli kuruşa değer bir kısa samur kürk ve iki yüz

kuruşa değer diğer bir müsta‘mel kafa kürk ve dört yüz kuruşa değer iki aded sako ve yine dört yüz kuruşa değer iki aded setre ve yüz yirmi kuruşa değer bir çuka kürk kabı ve yüz yirmi kuruşa değer cedîd bir pantol ve iki yüz kırk kuruşa değer müsta‘mel üç aded pantol ve iki yüz kuruşa değer iki aded entari ve seksen kuruşa değer iki aded çitâre entari ve yüz elli kuruşa değer iki aded kısa şal entari ve yüz elli kuruşa değer bürüncük bir don ve gömlek ve seksen kuruşa değer bir aded sürmeli yelek çuka ve yüz elli kuruşa değer iki aded entari ve yüz kuruşa değer dört aded beyaz çamaşur ve yüz kırk kuruşa değer yedi aded hammâm çamaşuru ve elli kuruşa değer bir aded tozluk ve yüz yirmi kuruşa değer bir harir kemer ve üç yüz kuruşa değer çukadan mâvi cepken ve yüz kuruşa değer bir çift halı ve iki yüz kuruşa değer beş aded kilim ve ikiz yüz kuruşa değer bir orta halı ve yirmi beş kuruşa değer bir halı seccâde ve üç yüz elli kuruşa değer on dört aded keçe ve üç yüz elli kuruşa değer üç kat yatak ve yüz yirmi kuruşa değer iki aded gezi top ve yüz kuruşa değer iki aded entari ve iki bin sekiz yüz kuruşa değer üç aded sîm kaplı kaval tüfenk ve bin iki yüz elli kuruşa değer bir aded şeshâne tüfenk ve yine iki yüz elli kuruşa değer bir aded diğer bir şeshâne tüfenk ve iki yüz elli kuruşa değer diğer bir karanfil tüfenk ve iki yüz elli kuruşa değer diğer bir çift tüfenk ve yüz elli kuruşa değer diğer bir kaval tüfenk ve üç yüz on beş kuruşa değer bir çift talatin hurç ve yüz yirmi beş kuruşa değer beş aded kilim hurç ve yüz elli kuruşa değer beş aded kuşhâne ve yüz elli kuruşa değer altı aded sahan ma‘a kapak ve doksan kuruşa değer altı tabak lengeri ve seksen kuruşa değer bir leğen ma‘a ibrik ve iki yüz elli kuruşa değer beş aded kebîr ve sağîr tencere ve yetmiş kuruşa değer bir aded kazan ve doksan kuruşa değer bir aded teşt ve doksan kuruşa değer bir aded sini ve yirmi beş kuruşa değer bir aded küçük sini ve altmış kuruşa değer iki aded çorba tavası ve yirmi beş kuruşa değer bir aded tâbe ve yirmi kuruşa değer bir aded bir süzgi ve kepçe ve yetmiş kuruşa değer bir aded revgan debbesi ve altmış kuruşa değer bir kebîr kahve küğümi ve elli kuruşa değer bir sağîr kahve güğümi ile cevze ve yüz on kuruşa değer bir aded tuç kahve dibeği ve elli kuruşa değer bir aded kahve takımı ma‘a kutu ve elli kuruşa değer iki aded fener ve yirmi beş kuruşa değer bir aded şam‘dân ve otuz kuruşa değer beş aded tütün tablası ve elli kuruşa değer beş aded tütün çubuğu ve yüz kırk kuruşa değer dört aded sandık ve yirmi kuruşa değer bir aded cedîd fes ve yüz elli kuruşa değer on aded çamaşur boğçası ve yüz kuruşa değer bir aded çift kubur ve iki yüz kuruşa değer bir aded sürmeli kılınç bendi ve iki yüz kuruşa değer üç aded çadır ve yüz yirmi kuruşa değer üç aded çift tubelbâz ve yüz elli kuruşa değer bir aded tenefli çadır ve iki yüz elli kuruşa değer bir aded yatak hurcı ve on dört bin kuruşa değer üç re’s esb ile bir re’s kısrak ve bin beş yüz kuruşa değer diğer bir re’s kır esb ve yedi yüz elli kuruşa değer diğer bir kır esb ve yedi yüz elli kuruşa değer diğer bir re’s kısrak tay ve bin kuruşa değer iki aded tay ve bin kuruşa değer bir re’s katır ve beş yüz kuruşa değer bir re’s bârgîr ve iki yüz yirmi beş kuruşa değer bir aded ma‘reke ve iki yüz kuruşa değer bir aded eğer ve iki yüz yirmi beş kuruşa değer diğer üç aded eğer ve kırk kuruşa değer bir aded palan ve iki yüz elli kuruşa değer bir aded başlık ve dizgin ve çuval ki toplamı altmış beş bin dokuz yüz seksen kuruşluk nukûd ve incü ve elbise ve esliha ve eşyalarını alenen gasb ve yağma eylemiş ve hayvanlardan on dört bin kuruşa mukavvim olan üç re’s esb ile bir re’s kısrak da o vakit elinden adı geçen İzzeddin Şîr Bey almış ise de eksik kalan bütün mal ve eşyâmı kende zimmetine geçirip bazılarını satmış ve harcamış ve bazılarını da kendisine saklamış ve kullanmış ile ve kendim bilâd-ı ba‘îdede bulunduğumdan şimdiye dek hiçbir

mahalde ana zaferyâb olamadığım hâlde iddiâyâ da bir vaktim olmadığından bu âna kadar davâm pesimânde kalmış ve elân kendisini bu tarafda bulup adı geçen malları ile istediğimde inkâra başlayıp rûy-i mumâna‘at göstermekde bulunduğundan bugün konağımdan yağma ve gasb eylediği mallarımı zimmetinde ise aynen geri alınmasını telef ve harcadığı eşyâ ve hayvânları da tazmîn edilmesini kendisinden tahsîli ve bana verilmesini istiyorum demiş. Davalı cevabında olayın geçtiği zaman adı geçen İzzeddin Şîr Bey’in ma‘iyyetinde Cizre’de bulunduğum vaki ise de lâkin iddia sahibinin konağından adı geçen malları yağma ve gasb ve etmedim diyü tamamen inkâr etmiş. İddia sahibinden iddiasına ve söylediklerine uygun delil istenmiş Cizre Mukayyidi Osman Safî Efendi bin Ali ve Diyarbakırlı Memiş Ağa bin Osman adlı kişiler mahkemede hâzır olup ve her biri şâhidleriz ve şehâdet de ederüz diyerek iddia sahibinin söylediklerine uygun şehitlik etmişler. Bahsi geçen nakit, mal,elbise, silah, mefruşat, eşya ve hayvanların davalının elinde bulunanlarının aynen , olmayanların ise kıymetleri miktarınca tazminine karar verilmiştir fi 23 Ş sene [12]74

67- A/ 1- Türkçe- Ramazan Ayı- 29 Ş 1274/ 14 Nisan 1858: Hukûk-i ilâhiyede istimâ‘-ı şehâdet-i şer‘iyye için da‘vânın adem-i meşrûtiyetine binâ‘en medîne-i Mardin sâkinlerinden ve ahrâr-ı udûl-i ricâl-i müslimînden Hüseyin bin Halil bin İbrahim es-sıgâr ve Mehmed Reşid bin Seyyid Ali bin Bekir Ağa ve Derviş bin Mehmed nâmûn kimesneler li-ecli‘ş-şehâde mahkemede hâzırûn olup her birisi edâ-yı şehâdet-i şer‘iyye eyledi ki işbu gece-i mübârekeke şehir-i Ramazân-ı mağfiret-nişânın gördüklerine dair. fi selhi Ş sene [12]74

67- A/2- Türkçe- Görev İlamı- 3 N 1274/ 17 Nisan 1858: Mardin’de bulunan Şeyh Şeyullah Câmi‘i-i Şerîfi vakfının iki akçe vazîfe ile berat ile mütevellîsi bulunan evlâd-ı vâkıfdan es-Seyyid Hızır bin el-Hâc Salih’in çocuksuz olarak vefâtı sebebiyle boşalan yerin gerekli hizmetleri mahlûl ve mu‘attal kalmış ve yerine hak sahiplerinden müteveffânın kardeşinin oğlu es-Seyyid Abdülkadir bin Mahmud bendeleri askerlik yaşında olup adı geçen tevliyete ezher cihet ehil ve mahall-i müstahak sezâvâr-ı lutf ve şâyeste-i âtîfet bulunmuş olduğundan cihet-i merkume adı geçen vazife ile müteveffânın mahlûlünden adı geçen es-Seyyid Abdülkadir bendelerine tevcîh ve ihsân ve eline bir kıt‘a berât-ı şerîf-i âlişân sadaka ve ihsân buyurulmak niyâzı bâbında ol ki vakiu‘l-hâl bi‘l-ibtihâl pâye-i serîr-i ma‘dalet-masîre arz ve i‘lâm olundu ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü‘l-emrindir. Tahrîren fi‘l-yevmi‘s-sâlis min şehir-i Ramazânî‘l-mükerrerem li-seneti erba‘a ve seb‘în ve mi‘eteyn ve elf

67- A/ 3- Türkçe- Tevcih İlamı- 3 N 1274/ 17 Nisan 1858: Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn-ı hazret-i mülûkâneye mülhak olan evkâfdan Nusaybin’de bulunan hazret-i İmâm Zeynelabidîn radiyallâhü te‘âlâ anh efendimizin vakfından Alaca Kalayır diğer adı Aztak nâhiyesinde bulunan Tilşair köyü mahsûlüyle ber-vech-i meşrûta türbedarlık ciheti bâ-berât-ı şerîf-i âlişân mutasarrıfları bulunan Mustafa ve Yusuf ve hemşireleri Hadice Hanım evlâd-ı Abdullah adlı kişilerden adı geçen Mustafa çocuğu olmadan ölmüş ve her ne kadar büyük olarak bir kızı terk etmiş ise de ol da evelenip olup bi‘n-nefs edâ-i hizmete adem-i iktidarından nâşî yeri hâlî ve gerekli hizmet

görülememiş ve yerine hak sahiplerinden ve birâderi Yusuf bendeleriyle hemşiresi Hadice Hanım ezher adı geçen türbedarlığın mahlûl olan üçte bir hissesine ehil ve mahall ve müstahak olup sezâvâr-ı lutf ve şâyeste-i âtifet bulunmuş olduklarından cihet-i merkumenin mahlûl olan üçte bir hissesi şartlarından bulunan adı geçen köy üçte bir mahsûlüyle birlikte müteveffânın mahlûlünden bahsedilen türbedarlıkta ortakları olan birâderi Yusuf bin Abdullah bendeleriyle hemşiresi Hadice Hanım kezâ yarı yarıya ve ortak olarak tevcîh ve ihsân ve elimize bir kıt'a berât-ı şerîf-i âlîşân sadaka ve ihsân buyurulmak niyâzı bâbında ol ki vâkı' u'l-hâl bi'l-ibtihâl pây-e serîr-i ma'dalet-masîre arz ve i'lâm olundu ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehül-emrindir. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis min şehr-i Ramazânî'l-mübârek li-seneti erba'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

67- B/ 1- Türkçe- Binek Hayvanı Davası- 3 N 1274/ 17 Nisan 1858: Hekimhan kazâsı köyleri ahâlîsinden olup misafir olarak Mardin'de olan Ahmed bin Abdullah adlı kişi mahkemede hâzır olup medîne-i Mardin ahâlîsinden Mehmed Emin bin Hüseyin el-Kazzâz adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki bundan iki günden önce Mardin'e vardığımda bir kır bârgirim ile diğer bir al bârgirim emaneten davalının hânesinde teslîm edip ve ertesi günü al bârgiri bana geri vermiş ise de kır bârgir hânemden kayboldu diyerek bana vermediğinden ve kır bârgirim davalıdan alınıp bana teslîm olunmasını istiyorum demiş davalı cevâbında iddia sahibinin hânemde emaneten bir kır ve bir al bârgiri bana teslîm etmiş ise de benim kusûrum olmaksızın gece kır bârgiri kaçıp kaybolmuştur diyerek kendini savunmuştur. Kendisinin kır bargirin kaçmasında bir kusuru olmadığına karar verilmiş fi 3 N sene [12]74.

67- B/2- Türkçe- Satış- 5 N 1274/ 19 Nisan 1858: Medîne-i Mardin mahallelerinden Câmi'u'l-Kebîr Mahallesi sâkinlerinden Hançer bin Seyyid Taha el-Kassâb ve birâderleri Şehmus ve Faris ve Hasan ve Davud adlı kişiler mahkemede hâzır olup adı geçen şehir sâkinelerinden Reşide bint-i Mehmed es-Sıgâr adlı kadının huzurunda her biri ikrâr ve i'tirâf eyledi ki Mardin haricinde bulunan Ayn-ı Abdâl bahçesi olarak bilinen bahçe ve bahçeye mülhak olan bağlar babamız Seyyid Daha el-Kassâb'ın bize söylediğine göre aramızda ortak mülkümüz olup geçen sene de beşte birini adı geçen Şehmus annesine satmış ise de sonra o da bey'i ikâlesiyle istirdâd ve cümlemiz birlikde olarak sahip olduğumuz bahçe ile bağı tarafların îcâb ve kabulüyle ve bin beş yüz kuruşa adı geçen Reşide'ye satmış olduğumuzdan adı geçen bahçe ve bağlarda bizim hiç bir hak ve davâ ve mutâlebe ve muhâsama ve alâkamız kalmadı ve satış bedeli olan bin beş yüz kuruşu tamamen adı geçen müşteriden aldığımızı adı geçen müşterinin zimmetini ibrâ ve iskât eyledik diye her biri Reşide'nin zimmetini ibrâ ve iskât etmiş adı geçen Reşide de ikrârlarını tasdik etmiştir. fi 5 N sene [12]74.

67- B/3- Türkçe- İbra İlamı- 2 N 1274/ 16 Nisan 1858: Mardin sâkinlerinden Mehmed bin Seyyid Ömer adlı kişi mahkemede hâzır olup Cizre kazası sâkinlerinden Cabur veled-i Baho ve Koca nâm zimmînin üzerine dava açmış ve demiş ki vekâli olduğum Diyarbakır sâkinlerinden Tomas veled-i Armoş veled-i Bedros nâm zimmînin geçen altmış dokuz senesine mahsûben Acıpınar boyahânesi iltizam

bedelinden senet yoluyla... yüz elli kuruş alacağı adı geçen davalının zimmetinde olup alacak için adı geçen kişi tarafından vekil bulunmuş olduğundan bahsi geçen meblanın alınıp bana verilmesini istiyorum demiş didikde gibbe's-su'âl hasm-ı mezkûr meblağ-ı merkûm ile vekâletine ikrâr ve tasdik ile olduğunda müdde'â-fihî meclis-i şer' de müdde'î-i merkûma ifâ eyledikde müdde'î-i merkûm dahi meblağ-ı mezkûrun İltizâm bi'l-vekâle ahz u kabz ve ibrâ eyledüğüne ikrâr ve i'tirâf itmekle vukû'ı üzre arz ve i'lâm olundu fî 2 N sene [12]74.es-Seyyid Yusuf Sıdkı Müftûzâde el-muvellâ hilâfeten be-medîne-i Mardin.

68- A/ 1- Türkçe- Binek Hayvanı Davası- 7 N 1274/ 21 Nisan 1858: Mardin sâkinlerinden Hüseyin bin Abdal adlı kişi mahkemede hâzır olup adı geçen şehir sâkinlerinden Ömer bin Hacı Davud adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki bundan beş altı sene önce kendi hayvânâtımı Siird taraflarına irsâl eylediğim esnâda davalı haksız bir şekilde kimse tarafından ona izin verilmeden hayvânlarımdan bir dori esteri gasb ve rukûb etmiş ve altında arkası kırılıp telef olmuştur kıymeti olan bin kuruşun ondan tazmini ve bana verilmesini istiyorum. Davalı cevâbında bundan beş altı seneden önce adı geçen dori esterinin ücretiyle elinden aldığım ve altımda arkası kırılıp telef olduğu olduğu vaki ise de lâkin bundan üç dört seneden önce damânıyla beni mutâlebe ve Müslümanların araya girmesiyle anlaşmış olup iki yüz kuruşa râzî olmakla anlaşma bedeli olan meblayı ona verdim o da aldıktan sonra zimmetimi taleplerinden ibra ve iskat etti hali hazırda benimle bir davası kalmamıştır diyerek kendisini savunmuş. Davalıdan söylediklerine uygun delil istenmiş Mardin ahâlîsinden Ömer bin Abdal ve Hasan bin Halil en-Na'îm adlı şahitlik etmiş şahitlikleri kabul edilmiş ve muarazadan men kararı verilmiştir. fî 7 N sene [12]74.

68- A/ 2- Türkçe- Alacak Verecek- 7 N 1274/ 21 Nisan 1858: Mardin sâkinlerinden Maksî-Lolo veled-i Yosef Mellâh adlı zimmî mahkemede hâzır olup adı geçen şehir sâkinlerinden Amos veled-i Abdülehad Erimli adlı zimmînin üzerine dava açmış ve demiş ki bundan önce davalıya şirket yoluyla yirmi sekiz bin kuruş verdim ve o da aldı ve üretim yapıp adı geçen mebladan hisseme âit olarak bir defada iki bin yedi yüz kuruş ve diğer defada bin iki yüz kuruş kâr ortaya çıktıktan sonra on yedi ay daha üretim yapıp ve bu süre zarfında da bir mikdâr kar hâsıl olmuş ise de gerek önceden ve sonradan elde edilen kârları benden saklayarak şirketin muhâsesini yapıp asıl şirket malının muhasebenden sonra zimmetinde görünen üç yüz yetmiş beş kuruş otuz paranın verilmesine bahaneler göstererek ve muhâsebede Hüdayioğlu tarafından iki yüz on beş kuruş ve Maksî Aleksi veled-i Talat Melho tarafından yüz kuruş ve Gelmedizâde Hacı İbrahim Ağa'nın tarafından rahi bin yedi yüz ve diğer defa dahi altmış kuruşu izâ'a birle kardeşim Mahpenk Yahûdî tarafından verilen dokuzyüz elli kuruşu ve Acıoğlu'ndan cemran ve carkmar bedelinden üç yüz kuruş ... idhâl eyleyüp ve ondan başka üç yaşında altı yüz kuruş kıymetinde bir re's ve harcamış olduğundan şirketimizin muhâsesini tekrâr rü'yet ve nümûdâr olacak karlarıyla zimmetine geçmiş olan haklarımın tahsil ve bana teslimini istiyorum demiş. Davalı cevâbında ortak olduğunu ve adı geçen yirmi sekiz bin kuruşu aldığını bir müddet üretim yaptıktan sonra numûdâr olduğu vaki ise de daha sonra şirketi fesh ve re's-i mâl-ı şirket ona redd ve i'tâsıyla muhâsebeyi bir bir rü'yet ve sonra toplam hesâb üç yüz doksan beş kuruş otuz para

.....zuhûr idüp yüz kuruşu benim zimmetimde alacağı görülmüş re's-i mâl ve karlarıyla alıp ve adı geçen üç yüz doksan beş kuruş otuz para ile hınta bahasından olan iki yüz kuruşun aramızda cârî olan bütün muâmelât ve alış veriş ve şirketin davalarından ve çeşitli hususlara ilişkin olan bütün dava ve taleplerinden kesin olarak zimmetimi ibrâ ve iskât etmiş olduğuna delillerim vardır diyerek kensisini savunmuş ve kendisinden söylediklerine uygun delil getirmesi istenmiş Mardin'in itibarlı tüccarlarından Hacı Abdülkerimzâde Abdülgani bin Faris ve tâ'ife-i ... Yosef ibn el-Kahhâr ve Cabo veled-i Kazırşeh adlı kişiler hâzır olup her biri davalının savunmasına uygun şahitlik ettiklerinden iddia sahibinin davası kabul olunmamıştır. fi 7 N sene [12]74.

68- B/ 1- Türkçe- Yaralama İlamı- 11 N 1274/ 25 Nisan 1858: Mardin'e bağlı Kalat'ülmera köyü sâkinelerinden Saydı bint-i Şamon adlı kadın mahkemede hazır olup adı geçen köy sâkinlerinden Alo veled-i Kas Yakub adlı zimminin üzerine dava açmış ve demiş ki davalı hânemizin taşlarından bir mikdâr taşı gasb edip duvârında binâ etmiş bu taşlardan dolayı oğlum Cabur veled-i Alo ile aralarında ağız kavgası olmuş bu kavga vuruşmaya dönüşmüş oğlum Cabur'u Alo'nun elinden kurtarmak için aralarına girdiğimde Alo bana da sövüp sayarak yerden taş alıp başıma vurup yaralamış olduğundan gereğinin yapılmasını istiyorum demiş. Davalı cevâbında gerçekten taşlar için iddia sahibinin oğlu Cabur ile aramızda ağız kavgası olduğu doğru ise de o bana vurdu ben ona vurmadım diyerek kendisini savunmuş. İddia sahibinin yarasının olduğu muayene sonrasında da kesinleşmiş ve iddia sahibinden söylediklerine uygun delil istenmiş bunun üzerine adı geçen köy sâkinlerinden Noyan veled-i Aylo Corci ve Musa veled-i Baho ve Şamas Saudi veled-i Maksi Corci adlı kişiler iddia sahibinin söylediklerine uygun şahitlik etmişler ve davalının davacının başını taş ile yaraladığına kanaat getirilmiş ta'ziri icrasına karar verilmiş. fi 11 N sene [12]74.

68- B/ 2- Türkçe- Redd-i Dava İlamı- 11 N 1274/ 25 Nisan 1858: Mardin sancağına bağlı Masartı köyü sâkinlerinden Haso bin Mehmed Bektaş adlı kişi mahkemede hâzır olup adı geçen köy sâkinlerinden İsmail bin Haseki Şehi adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki Masartı akârında bulunan kardeşim Şemo'nun üzüm bağı olarak bilinen on bir kıt'a üzüm bağını kardeşim Şemo hayatta iken davalıya dört yüz kuruşa satmış ise de lâkin bedelinden kardeşime yüz kuruş ve bana altmış kuruş verilmiş iki yüz kırk kuruş kendisinde kalmıştır. Şemo'nun vefâtıyla verâseti bana kalmış olup kalan bakiyeyi istediğimde vermemiş ayrıca adı geçen köyde bulunan Zaho bağı olarak bilinen bir kıt'a üzüm bağı babam Maho'nun mülkü iken vefât etmesinin ardından onun mülkü de bana kalmış adı geçen davalı o bağıda benim rızam olmadan almış olduğundan satılmış olan üzüm bağından kalan iki yüz kırk kuruşun tahsîli ile diğer üzüm bağının bana tesliminin tenbîh olunmasını istiyorum demiş davalı cevâbında gerçekten Şemo bağı hayatta iken dört yüz kuruşla bana satmış ise de lâkin bedelinden kendisine üç yüz kuruş teslim ettiğimden bedelinden seksen kuruş hakkı kalmış idi ölümünün ardından vârisi bulunan iddia sahibine teslim eylediğimden bir akçe hakları zimmetimde kalmamıştır ve adı geçen Reşo'nun üzüm bağı da bundan üç sene önce sahibi bulunan iddia sahibinin kardeşinin oğlu Reşo üç yüz on iki kuruş ile bana satmış ve bedelini taslim ettim diyerek kendisini savunmuştur. Davalıdan savunmasına uygun delil istenmiş

Mahmud bin İlyas ve Derviş bin Haso adlı kişiler şehâdetleriyle üç yüz kuruş Şamo'nun makbûzu olduğuna isbât itmiş ise de meblanın tamamen verilmesine ve diğer üzüm bağı için olan savunması aralarında Müslümanların arabuluculuğuyla elli kuruş üzerine anlaşma yapılmış taraflar birbirlerinin zimmetlerini ibra etmişler. fi 11 N sene [12]74.

69- A- Türkçe- Alacak Davası İlamı- 11 N 1274/25 Nisan 1858: Aslen Ispartalı olup Mardin sancağının daha önceki sergerdesi bulunan Yusuf Bey bin Hüseyin Bey adlı kişi mahkemede hâzır olup Mardin yerleşiklerinden ve Hıristiyanlardan daha önceki zabtiyegânın kâtibi bulunan Maksi Nano veled-i Cerco veled-i Maksi Sabor adlı zimmînin üzerine dava açmış ve demiş ki geçen yetmiş bir senesine mahsuben Mardin sancağı zabtiyegânının sergerdeliği hizmetinden ayrılmamın vukû'uyla Mardin mal sandığından ve benim refâkatimde olup ma'âşları kendi mâlımdan verilmiş olan kırk dokuz nefer ile bir çavuşun işlemiş olan geçmiş iki ay on günlük ma'âşımızı almadan önce sefere gittiğimden adı geçen Maksi Nano zabtiyegân kâtibi bulunması sebebiyle kendi kendine zabtiyegânın ma'âş hesaplarını mal sandığı ile nevbet edüp birde o münâsebetle sergerdelik ma'âşımı da her ayda beşer yüz ellişer kuruşdan yanımda olan çavuşun yüz otuz kuruşdan ve askerlerin yüzer kuruşdan olarak hesâb edilip ve araştırılarak iki ay on günlük hesâbı olan toplam on üç bin on dokuz kuruşu vekâletsiz ve fuzuli olarak mal sandığından alıp ve istîfâsıyla ale'l-hesâb olarak önce sancakdârım Mehmed Bey ve yeniçeri çavuşu ağaya da verdiğimm beş yüz kuruşu bana vermek üzere adı geçenden geri alıp ve toplam on üç bin beş yüz on dokuz kuruş hakkımı zimmetine geçirdikten sonra Mardin sandığından Süleyman Bey'den dolayı dört yüz yetmiş kuruşluk ve Sulak köyünün ahâlisine ta'yînâtdan olarak yetmiş kuruşluk ve Savur kazası havâlesi olan iki bin kuruş ile Cizre'den gelen yüz elli kuruşluk ve Kadir Ağa'dan tarafıma üç yüz kuruşluk ve bir nefer zabtiye tarafından elli kuruşluk ve Araban köyüne olan ta'yînâtdan dolayı üç yüz elli dokuz kuruşluk ve İbrahimiye köyünün üç yüz elli kuruşluk ve Gurs nâhiyesinin yüz kuruşluk ve Pîran köyünün bin kuruşluk ve Derviş Bey'e verdiği bin kuruşluk ve gümrükden alınan iki yüz kuruşluk ve varaka-i sahîha bahâsı olan iki yüz kuruşluk ve masrafa ilişkin olan üç yüz kuruşluk ve ta'yînât bahâsından iki yüz elli kuruşluk ve Hâce Osib'den dolayı iki yüz kuruşluk ve Arab Abdullah'dan tarafıma bin iki yüz on beş kuruşluk ki toplam sekiz bin iki yüz on dört kuruşa ulaşan olan senetlerimi bahsi geçen mebladan hesâb ve ödenmesi tahlis etmiş ise de eksik kalan beş bin üç yüz beş kuruş hakkımı zimmetine geçirmiş ve adı geçen askerlerin tüm haklarının kendi tarafımdan îfâ verildiğinden zimmetine geçen meblağ benim hakkım kalıp ve hali hazırda ondan istediğimde bana vermemiş olduğundan adı geçen meblanın kendisinden alınıp bana verilmesini istiyorum. Davalı cevâbında gerçekten o tarihte adı geçen kişinin sergerdelik katibi olduğunu ve sergerde seferde iken bahsi geçen ödemeleri yaptığı vaki ise de ancak tüm hakların on bir bin altı yüz elli üç kuruşa olup ve Mülâzım Ahmed Bey'e ve Çavuş Şehmus Ağa'ya verdiği beş yüz kuruşu da ona geri verdikten sonra iki bin yüz elli üç kuruş hakkı zimmetime düşürüp ve bahsi geçen mebladan sekiz bin yüz on dört kuruş olan senetlerini tahlis ve mahsûbiyeti icrâ ettikten sonra Mardin a'zâsından Abdi Efendi'ye üç yüz yetmiş beş ve Süleyman'dan dolayı Abdülgani Çelebi'ye olan üç yüz altmış iki buçuk kuruş ve Kadir Ağa'ya elli kuruş ve Sarin köyünün muhtarına altı yüz elli ve Hâce Osib'e bin yüz kuruş ve Hacı Emin Ağa'ya bin altmış iki buçuk kuruş borcu görülüp bahsi

geçen mebladan elimden ve hesabımdan ödeyip ve Diyarbakır'a li-ecli'l-hesâb yola çıktığımda üç yüz yirmi kuruş benim masrafım olmakla o da hesaplanınca bende bir hakkı kalmadı diye o vecihle on iki bin yüz elli üç kuruş olduğunu söyledi. Adı geçen zabtiyegan sekiz bin iki yüz kuruştan başka zikredilen Şehmus Efendi ve Abdülgani ve Ali ve Kadir Ağa'ya ve Sarin köyü muhtarına ve Hâce Osib'e ve Hacı Emin Ağa'ya benim bir borcum yok idi ve kendisi tarafımdan olarak adı geçenlere bir akçe vermemiş vermiş olsa bile fuzûlî olarak akçemi vermişdir ve Diyarbakır'a gidişinde meydana gelen masrafları da bana lâzım gelmez diye ifâde ve Sarin muhtarına senetle adı geçen üç yüz elli kuruş sahihan vermiş ise senedini bana versin davalı Maksî Nano emir ve Vekâlet olmadan ve fuzûlen ve ta'ammüden üç bin iki yüz doksan kuruşu vermiş ise kaç kişiye verdiği inde'l-hesâb numûdâr olup ve bu tasarrufları sıhate makrûn olsa bile zabtiyeganın yokluğunda zabtiyegân kâtibi Maksî Nano'ya damânı lâzım gelip ondan geri alınması lâzım geldiği i'lâm olundu fi 11 N sene [12]74.

69- B/ 1- Türkçe- Binek- Alacak Davası İlamı- 18 N 1274/ 2 Mayıs 1858: Mardin sâkinlerinden Hâfîzzâde Mehmed Efendi bin Şehmus adlı kişi mahkemede hâzır olup Omaryan kazâsı köylerinden Kuru köyü ahâlisinden Reşo bin Vaşo adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki bundan bir seneden önce sahib olduğum bir kır kırsağın yarısını adı geçen Reşo'ya üç yüz kuruşa satıp ve teslîm edüp ve o da sonra bahsi geçen kırsakdan hissesini başkasına satıp ve kırsağın teslîmini benden izin istediğinde satıp teslîm edeceğin adam benim yanıma gelip ve bana irâ'e etmedikçe kırsağı teslîm etme diye ona tenbîh etmiş iken davalı kırsak hissesini benden isteyip ve Korılı ahâlisinden Mehmed bin Hasan adlı kişiye üç yüz kuruşla satıp ve müşterisi yanıma gelip ve bana irâ'e etmeksizin kırsağı teslîm edüp ve kırsak adı geçenun elinde telef olmuş olduğundan davalı ona teslîminde vaki olan ta'addîsine mebnî el-yevm şer'le su'âl ve yarı hissemın kıymeti olan üç yüz kuruşu adı geçen Reşo'dan tazmîn olunmasını istiyorum demiş davalı cevâbında iddia sahibinin kırsağının yarısını satacağın zaman bana müşterîsini getir ve irâ'e eyle diye tenbîh ettiği vaki ise de ancak ben de hissemi satacağım zaman tâlib olan Mehmed bin Hasan'ı yanına getirip buna hissemi satacağım ve kırsağı teslîm edeceğim diye söyledimde o da bana izin verip ve huzûrunda Mehmed'e hissemi sattım ve kırsağı teslîm etmişim diye kendini savunmuş davalıdan söylediklerine uygun delil istenmiş Korılı Abdullah bin Hüseyin ve Harbeli Yusuf bin Bero adlı kişiler şahitlik etmişler ve şahitliklerikabul edilmiş kırsağın davalının izni ile Mehmed bin Hasan'a teslîm olduğuna karar verilmiştir. fi 18 N sene [12]74.

69- B/ 2- Türkçe- Binek Hayvanı Davası İlamı- 17 N 1274/ 1 Mayıs 1858: Mardin sancağına bağlı Sarin köyü sâkinlerinden Hüseyin bin Ahmed adlı kişi mahkemede hâzır olup Gurs nâhiyesi köylerinden Harman köyü sâkinlerinden Selo bin Mehmed el-Köse adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki gördüğünüz bu siyah merkep bundan bir seneden önce elimden kaybolmuş ve el-hali hazırda davalının elinde bulmuş olduğumdan ve adı geçen davalının elinden alınması ve bana teslim edilmesini istiyorum. Davalı cevâbında gerçekten bahsi geçen merkebin kendisinde olduğunu söylemiş ancak davacının bir sene önce kaybettiğini bilmiyorum demiş. İddia sahibinden söylediklerine uygun delil istenmiş Harmanlı Ahmed bin Ahmed el-Leylâkî ve Şeritli Abdurrahim bin Mehmed adlı kişiler şahitlik etmişler şahitlikleri

kabul edilmiş ve merkep davalının elinden alınarak davacıya teslim edilmesine karar verilmiştir. fi 17 N sene [12]74.

70- A/ 1- Türkçe- Fekk-i Rehin İlamı- 17 N 1274/ 1 Mayıs 1858: Mardin sancağına bağlı Gurs nâhiyesi köylerinden Gurs-i Evsat köyü sâkinelerinden Faki bint-i Zahir adlı kadın tarafından Hasan bin Keleş ve Oso bin Keşgo adlı kişilerin şehâdetleriyle vekîl olan Mollâ Mehmed bin Mollâ Halil adlı kişi mahkemede hâzır olup adı geçen köy sâkinlerinden Ahmed bin Mehmed Selo adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki adı geçen köy akârında bulunan güney ve kuzeyi Ali Fatıma mülkü ve doğusu nehre ve batısı Hasan Ağa bin Abdullah Ağa'nın mülküne sınırlı bir kıt'a bahçenin bütün sınır ve müştemilâtı müvekkilemin babası Zahir'in mülkü olup ve öldükten sonra kızı müvekkileme âid ve râci' olduğu derkâr ise de bahçe müvekkilemin amcaoğlu Hamoş bin Hasan adlı kişi bundan yirmi dört sene önce davalıya dört yüz elli kuruşa belirli bir süre içinde satılanı geri almak şartıyla satmış olup ve müvekkilem de şimdiye kadar geri almaya gücü olamadığından öylece kalmış iken hal-i hazırda müvekkilem davalının verdiği parayı ona ödeyerek bahçeyi geri almak istediğinde davalı vermemiştir bu sebeple bahsi geçen bahçenin teslîmiyle beraber geçen süre zarfında müddet-i mezkûrenin zarfında gelirinden harcadığı gelirin kıymeti tahsîli ve bana verilmesini istiyorum demiştir. fi 17 N sene [12]74.

70- A/ 2- Türkçe- Satış Hücçeti- 24 N 1274/ 8 Mayıs 1858: Mardin'in Bîmârîstân Mahallesi sâkinlerinden Receb bin Ali Receb adlı kişi mahkemede hâzır olup adı geçen şehir ahâlîsinden Hüseyin bin İbrahim Abdülizz adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki..... kurbünde olan Kantar Belöz vâdisinde bulunan bir tarafı Müşkinli Hacı Davud bin Mollâ Musa'nın veresesini mülkü ve bir tarafı..... Ali Şeyho'nun veresesini mülkü ve taraf-ı râbi'i şakâka sınırlı olan bağlık sülüsânı halam Ferhame bint-i Reco Şehmus'a râci' iken bugün halam ve ... izinsiz fuzûlî olarak bağı sekiz yüz kuruşve Bir aded dolamaya adı geçen davalıya satıp teslim eylediğim vaki ise de satışı halam izin vermeyip kardeşi satılanın geri alınmasını istiyorum demiş adı geçen işi cevâbında zikr olunan mülkü olup içinde biraderinin bir hakkı olmadığı ve kendisi halası tarafından bağın satışına.... Nasb ve ta'yîn olunduktan sonra halası huzurunda olarak kendi hissesini asâleten ve halasının hissesini Vekâleten bana satıp ve teslim etmesine ve halası da satışı izin vermiş olduğundan olduğundan bahsi geçen satış aramızda sahih ve rızâ ile olmuş olduğu ve hali hazırda satışına kendisi pişman olmuş olduğundan dolayı da'vâya başvurmuştur diyerek savunma yapmış söylediklerine uygun delil istenmiş ve Mehmed bin İbrahim bin Abdal ve Derviş bin Abdülkadir en-Neccâr adlı kişiler şahitlik etmişler ve şahitlikleri kabul edilmiş ve iddia sahibinin da'vâsı lağv ve iptal olduğu ilam olunmuştur. fi 24 N sene [12]74.

70- B/ 1- Türkçe- Veraset ve Diyet- 27 N 1274/ 11 Mayıs 1858: Mardin sancağına bağlı Şeyhan nâhiyesi köylerinden Kartı köyü sâkinlerinden iken bundan beş günden önce katilen vefât eden Mehmed bin Musa bin Şeyh Süleyman adlı kişinin verâseti karısı Zero bint-i Osman bin Hacı Hasan ile küçük kızı Ayşe ve amcası Şeyh Hasan bin Şeyh Süleyman adlı kişilere bölünmüş sonra küçük kızın ödeme işlerine Şeyh Hasan, Zero tarafından Şeyh Ahmed bin Şeyh Süleyman ve Haso bin Şeyh Numan

adlı kişilerin şehâdetleriyle kendi tarafından asaleten ve küçük kız tarafından vesayeten livâ kâ'immakâm-ı Mustafa Rüşdi Efendi ile müftî ve meclis azaları hâzır oldukları hâlde akd olunan mahkemede hâzır olup adı geçen köy sâkinlerinden Süleyman bin Raso adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki bundan on dört gündün önce ki ayın on dördüncü günü Perşembe günü öğleden önce sâ'at dört sularında olarak davalı Süleyman bin Raso Diyarbakır tarafından gelir iken Meşihân ziyâreti yakınlarında geçtiği esnada adı geçen Mehmed bin Musa'ya tesâdüf edüp ve adı geçen ile derkâr olan eski düşmanlığından dolayı adı geçen Mehmed'e bir tüfek kurşunuyla sağ kolundan yaralanmış yaranın etkisiyle Mehmet sekiz gün yatakta kalmış sonra vefat etmiştir gereğinin yapılmasını istiyorum. Davalı cevâbında söylenenleri tamamen inkâr etmiş ve iddia sahibinden söylediklerine uygun delil istenmiş adı geçen köy sâkinlerinden Hüseyin bin Hacı Ali ve Davud bin Şeyh Ramazan bin Şeyh Musa ve Reşo bin Osman adlı kişiler şahitlik etmiş şahitliliği kabul edilmiş ve davalının on bin dirhem gümüş diyeti ödenmesine karar verilmiştir. fî 27 N sene [12]74.

70- B/ 2- Türkçe- Şufa Hakkı İlamı: Mardin sâkinelerinden iken bundan kaç sene önce Eğil kazâsında evli bulunan Ayşe bint-i Hamo Kostaki adlı kadın mahkemede hazır olup adı geçen şehir sâkinlerinden Zonili Kubad bin Sadun adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki Mardin hâricinde Hamza Bey vâdisinde bulunan üzüm bahçemize muttasıl ve mülâsık olup doğusu Davud Kureyşî'nin mülkü ve kuzeyi Şiryanlı Şeyh Mehmed'in mülkü ve batısı Musto Adile'nin mülkü ve güneyi mülküne sınırlı olan bir kıt'a bahçe bundan üç ay önce Ahmed Ahvarzî'den bin kuruşa satın almış ben duyduğum anda derhâl mahkemeye başvurdum şufa hakkımdan dolayı bahçenin bana verilmesini istiyorum. Davalı cevâbında gerçekten adı geçen bahçeyi meblağ-ı mezkûr ile iştirâ ve temellük idüp ve bi'l-mülküye tesellüm ve tasarruf itdüğüm vakidir. Adı geçen davacının şufa hakkı olup talep ettiği mütehakkık ise de ancak iskât-ı şuf'ası için anlaşma sonrası yazılan vesîkada mechûletü'l..... hakk-ı şuf'asını iskât itmişim diye ikrarıyla mucâb oldukda bahçe-i mezkûreyi olduğundan ... ba'demâ enîka-i vesîkada mechûletü'l-.....

71- A/ 1- Türkçe- Ramazan Bayramı- N 1274/ 14 Mayıs 1858: Ramazan Bayramının geldiğine dair ilam

71- A/ 2- Türkçe- Hırsızlık ve Katl İlamı- 3 L 1274/ 17 Mayıs 1858: Aslen Diyarbakır ahâlîsinden olup hali hazırda Mardin'de sâkine Minteha Hanım bint-i Hacı Bekir Beyefendi nâm kadının tarafından Bekir bin Hasan ve Davud bin Kemal bin Şeko adlı kişilerin şehâdetleriyle vekil olan aslen Amid'li Hacı Ömer Efendi bin Ahmed Efendi adlı kişi Mardin meclisine mahsûs olan odada sancak kâ'immakâmı Mustafa Rüşdi Efendi hazretleriyle müftî ve meclis üyeleri hâzır oldukları hâlde Mardin sâkinlerinden ve Raştî Aşireti'nden Fethi bin Hacı Ömer Bey ve Ali bin Seyrânî ve Aboki bin Ömer bin Cebo adlı kişilerin üzerlerine dava açmış ve demiş ki geçen Ramazân-ı şerîfin yirmi altıncı gecesinde adı geçen davalıların arkadaşları olan husamâ-i merkumun Mellozâde Süleyman Bey bin Hacı Esad Bey ve Abdurrahman bin Hacı Timur Bey ve Ahmed bin Receb ve Şehanlı Haseki bin Şeyho adlı kişilerle bareber sû-i kâd ile gece sâ'at iki râddelerinde oğlum İsmail Neşet

Efendi'nin hânesine girip ve adı geçen kişi ile müvekkilemin mal ve eşyalarını gasb ettiklerinde müvekkilemin câriyesi olan Yezîdi asıllı Nakl-i Hûş isimli olan câriyeyi de kaçıracak ramazanın yirmi dokuzuncu günü Perşembe'nin gecesinde Aboki'nin hânesinde katl ve i'dâm ve cenâzesini de izâ'a ve ihfâ etmiş olduklarından haklarında gereğinin yapılmasını istiyorum. Adı geçen davalılar cevaplarında eve girdiklerini mal ve eşyaları çaldıklarını cariye'nin onlara engel olmaya çalıştığını hırsızlıklarının açığa çıkmaması için cariyeyi de kaçırdıklarını daha sonra ip ile boğarak öldürüp cenazesini gömdüklerini ve bahsi geçen evde gömdüklerini kabul etmişler. Keşif için naip görevlendirilmiş yapılan kazıda cenaze gömüldüğü görülmüştür. Ardından durum mahkemeye bildirilmiş Fethi, Ali ve Aboki'nin cariye'nin katili oldukları anlaşılmiş hükm-i şer'î lâhık olduğu i'lâm olundu .fi'l-yevmi's-sâlis min şehr-i Şevvâli'l-mübârek sene erba'a ve seb'în ve mi'eteyn ve elf

71- B/ 1- Türkçe- Gasb Davası İlamı- 15 L 1274/ 29 Mayıs 1858: Mardin sâkinelerinden Vahide bint-i Hasan adlı kadın tarafından vekil olan oğlu Davud Efendi bin Şeyh Hüseyin adlı kişi mahkemede hâzır olup adı geçen şehir zu'amâlarından Mekkâreci Hanna veled-i Alagoro adlı zimmînin huzurunda üzerine dava açmış ve demiş ki bundan üç gün önce vâlidem adı geçen Vahide Midyat'da iken Mardin'e gelmek üzere binmesi gereken bir esteri davalıdan kiralamış gittiği esnada Hanna gafletten karı-i mezburayı darb ve arkasından vâlidemi yere düşürmüş vâlidemin malından koynunda olan üç yüz kuruş kıymetinde bir boğum ile bin beş yüz kuruş kıymetinde bir tek altun bilezik ve üç yüz elli kuruş kıymetinde bir çift lihye alıp ve gasbederek istihlâk itmekle su'âl olunup müvekkilemin eşyalarının kıymetlerinin toplamı olan iki bin yüz elli kuruşun tazminini istiyorum. Davalı cevabında davacının annesinin binmesi için esteri kiraladığını kabul etmiş fakat bahsedilen eşyadan haberim yoktur ben gasp etmedim demiştir. İddia sahibinden iddasına uygun delil istenmiş fakat gösterememiştir. Davalının zimmetinde bir eşya bulunmadığından davadan men kararı verilmiştir fi 15 L sene [12]74.

71- B/ 2- Türkçe- İnşaata İzin İlamı- 29 L 1274/ 12 Haziran 1858: Mardin'in Baş Mahallesi'nde bulunan sınırları belli olan Lolo veled-i Maksî Abdünnöber menziline yapılan mahkemede adı geçen Lolo mahalle sâkinlerinden Legami veled-i Oso Gedâ huzurunda üzerine dava açmış ve demiş ki elimde ve tasarrufum altında bulunan mülk menzilimin bitişiğinde davalı yeni bir duvar inşa etmeye başlamıştır bu duvarı örmekten men edilmesini istiyorum. Davalı cevabında duvarın kendi evinin sınırları içerisinde olduğunu ve davacı ile kendi evi arasına inşa edeceğini davacıya bir zararı olmadığını söylemiştir. Davacının davasından men edilmesine ve duvarın örülmesine karar verilmiştir. fi 29 L sene [12]74.

71- B/ 3- Arapça- Borç ve Kefil İlamı- 19 Z 1243/ 1 Temmuz 1858: Sarraç Hacı Halil oğlu Mehmed'in Hacı Allî oğlu Seyyid Mehmed'e borç para verdiği.

72- A/1- Türkçe- Miras Talebi İlamı- 17 L 1274/ 31 Mayıs 1858: Bu yıldan önce eceli ile vefât eden Fatıma bint-i Seyyid Ali adlı kadının verâseti kocası Mehmed ve oğulları Numan Şehmus ile kızı Vahide'ye bölündükten sonra yirmi hisseden ibâret olan beş hisse Numana ve diğer altı hisse de Şehmus'a ve üç hisse de Vahide'ye

kalmış olmakla Vahide Mehmed üzerine dava açmış ve demiş ki vâlidemin ölümünden sonra üç bin kuruş kıymetinde terekesine haksız bir şekilde el koymuştur yapılan tashih üzere terekeden hisseme düşeni zapt etmiştir hisseden payıma düşeni vermesini istiyorum. Davalı cevâbında davalının söylediklerini kabul etmiş ancak müteveffanın vefatından sonra o da bütün terekenin sayıldığını iddia sahibiyile üç yüz on kuruşa anlaştığını ve meblanın tamamını davacıya verdiğini ve terekeye ilişkin isteklerinden zimmetini ibra ettiğini söylemiştir. Davalıdan söylediklerine uygun şahit istenmiş Mu‘înzâde Mollâ Ömer bin Mehmed Efendi ve Mollâ Abdülkadir bin Mehmed adlı kişiler şahitlik etmişler davalı haklı görülmüş ve davacı muarazdan men edilmiştir. fi 17 L sene [12]74.

72- A/ 2- Arapça- Borç ve Kefil İlamı- 15 M 1275/ 25 Ağustos 1858: Lolo Kasar oğlu Batrası'nin, Amsih oğlu Cercis'ten borç para aldığı.

72- B- Türkçe- Tarla Davası- 3 L 1274/ 17 Mayıs 1858: Mardin sancağına bağlı Çavuşlu nâhiyesi kurâlarından Şamrak Köyü sâkinelerinden Siro bint-i Mamo adlı kadın adı geçen köy ahâlîsinden Süleyman bin Mehmed adlı kişinin huzurunda da'vâ açmış ve demiş ki Şamrak akârında bulunan güneyi Ali Bey mülkü ve doğusu Mollâ Hasan'ın mülkü ve batısı Amo bin Mollâ Hüseyin'in mülkü ve kuzeyi Osman bin el-Hâc İbrahim'in mülküne sınırlı olan bir kıt'a sulu tarla bundan üç sene önce kendim Ahmed bin Osman'la evlendiğimde mehr-i mu'accelim olarak kocamun dedesi İbrahim tarlasını bana vermiş iken davalı zorbalıkla gasb etmiştir tarlanın elinden alınmasını ve bana teslimini istiyorum. Davalı cevâbında tarlanın iddia sahibinin bahsettiği gibi mülkü olduğundan haberim yoktur diyerek inkâr etmiş. Davacıdan iddiasına uygun delil istenmiş Şamrak ahâlîsinden Raso bin Ahmed ve Mehmed bin Hacı İbrahim adlı kişiler şahitlik etmiş ve tarlanın iddia sahibine teslim edilmesine karar verilmiştir. fi 3 L sene [12]74.

73- A- Türkçe- Hibe İlamı: Mardin'in Kıssis Mahallesi sâkinelerinden Heli bint-i Yosef adlı kadın tarafından Maksî Lolo veled-i Yosef Meloh ve Çilingâr Mahi adlı kişilerin şahadetleriyle vekâleten Uveyszâde Hacı Ömer bin Hacı İbrahim Efendi adlı kişi mahalle sâkinelerinden Yakop veled-i Miho adlı kişi huzurunda üzerine dava açmış ve demiş ki Kuyumciyân Çarşısında bulunan güneyi ve kuzeyi yol ve doğu ve batısı Amo Horo'nun mülküne sınırlı olan bir dükkân müvekkilimin mülkü olup adı geçen davalı haksız bir şekilde üzerine el koymuş olduğundan elinden alınarak verilmesini istiyorum. Davalı cevâbında dükkânın durumunu kabul etmiş ancak davacı yirmi gün önce dükkânı bana hibe etmiştir diyerek kendini savunmuş. Söylediklerine uygun olarak da Mehmed bin İbrahim ed-Duhân ve tâ'ife-i Nasrâniyyeden Yapıcı Yakop veled-i Şamas Amsih adlı kişiler şahitlik etmişler mu'ârazadan men' kararı verilmiştir.

73- B- Türkçe- Değirmen Hissesi- 27 L 1274/ 10 Haziran 1858: Mardin'in Rişmil köyü ahâlîsinden Ali bin Elyesgo köy sâkinelerinden Dali bin Halef adlı kişinin huzurunda üzerine da'vâ açmış ve demiş ki adı geçen köy akârında bulunan Elyesgo değirmeni olarak bilinen değirmen sekiz hiseden ibâret olup iki hissesi mülküm iken Omaryan Ağası sâbık Sadun Ağa benden iki hisseyi zorla alarak adı geçen kişiye

teslim etmiştir. Bu iki hissenin alınarak bana teslim edilmesini istiyorum. Davalı cevâbında davacı Ali ve kardeşi Davud bahsi geçen değirmenin iki hissesini tarafların kabulüyle sekiz yüz kuruşa satmış Sadun Ağa da bana sekiz yüz kuruşa satmıştır. İspatlamaya delilim de vardır diyerek adı geçen köy ahâlîsinden Mustafa bin Mollâ Mehmed ve Davud bin Bekir adlı kişileri şahit göstermiş şahitlikleri kabul edilmiş ve muarazadan men kararı verilmiştir. fi 15 R sene [12]65. Kaydı fi 27 L sene [12]74

74- A/ 1- Türkçe- Boşanma Hücceti- 29 L 1274/ 12 Haziran 1858: Aslen Maserti’li olup Mardin’de Göllasiyan Mahallesi’nde sâkine Meryem bint-i Ahmedi adlı kadın adı geçen köy ahâlîsinden kocası Mahmi bin Hamdi adlı kişinin huzurunda da’vâ açmış ve demiş ki. Bundan sekiz günden önce davalı kocam Maserti köyüne beni götürmek istedi ben gitmek istemeyince aramızda tartışma çıktı benimle köye gelmezsen talâk-ı selâse ile boş olasın dedi. Ben kendisi ile köye gitmediğimden kendisinden talâk-ı selâse ile boşanmış olduğum halde benim ile evlilik münasebetiyle muamele etmek istemektedir bu gayr-i meşru muamele isteğinden men edilmesini ve benden el çekmesini talep ediyorum. Davalı cevâbında tamamen inkâr etmiş bunun üzerine iddia sahibinden söylediklerini ispat için delil istenmiş Halil bin Mehmed ve Ali bin Ömer Muhâcirî adlı kişiler bundan sekiz gün önce adı geçen Mahmi ve Meryem arasında meydana gelen tartışmada Mahmi Maserti köyüne taşınmak istediğinde Meryem gitmek istemedi Mahmi benimle beraber bugün eğer köye götürmediğim hâlde talâk-ı selâse ile benden boş olasın dediğinden ve Meryem’de itaat etmeyerek o gün köye gitmediğinden boşanma vaki olmuştur demişlerdir. Şahitlikleri kabul edilmiş ve Meryem’in Mahmi’den talak-ı selase ile boşanmış olduğuna karar verilmiş ve Mahmi’nin Meryem’i evlilik muamelesine zorlamamasına karar verilmiştir. fi 29 L sene [12]74.

74- A/ 2- Türkçe- Velayet İlamı- 7 N 1274/ 21 Nisan 1858: Mardin sâkinlerinden iken vefât Eden Hüseyin bin Seyyid Kasım adlı kişinin kardeşi Seyyid Mehmed bin Seyyid Kasım adlı kişi mahkemede hazır olup müteveffâ Hasan’ın küçük kızı Fatıma’nın anne ve hâzinesi olan Zemzem bint-i Seyyid Şeyh İbrahim adlı kadın üzerine dava açmış ve demiş ki Fatıma’nın amcası olmam sebebiyle hâzinesinden alıp kendime zimmetlemek istediğimde adı geçen anne vermemiştir kendisinden sorulup bana verilmesini istiyorum. Zemzem cevâbında gerçekten iddia sahibinin Fatıma’nın amcası olduğu doğru ise de Fatıma küçük olduğundan benim terbiyem altındadır demiştir. Zemzem haklı görülmüş ve davacı muarazadan men edilmiştir. fi 7 N sene [12]74

74- B- Türkçe- Miras Talebi İlamı- 11 Z 1274/ 23 Temmuz 1858: Mardin sâkinelerinden Emine bint-i Mollâ Abdullah adında ki kadın tarafından vekil olan Uzeyirzâde Mehmed Efendi bin Mollâ Abdullah adlı kişi mahkemede hâzır olup adı geçen şehir sâkinelerinden Selime bint-i Mehmed Said Ağazâde adlı kadın tarafından Seyyid Mehmed bin Hacı ve Abdülkadir bin Hasan adlı kişiler şehâdetleriyle vekil olan Mollâ Mehmed bin Haso eş-Şelo adlı kişinin üzerine huzurunda dava açmış ve demiş ki bundan önce müvekkilem Emine’nin vefât eden kocası Hüseyin bin Mollâ Mehmed ve kızı Hanife’den hisse-i şer’iyyeleri davalı tarafından verilmek

istenmemiştir kendisinden sorulup adı geçen kişilerin hisselerinin verilmesini Vekâleten istiyorum. Davalı cevâbında gerçekten iddia sahibinin adı geçen müvekkilesi ölen kocası Hüseyin ve ölenin kızı Hanife'den hisse-i irsiyyesi olduğunu söyleyerek lâkin bundan yedi sene önce Emine ölen kocasından kalan hissesinden dört yüz kuruş karşılığında zimmetini ibra etmiş ve bedelini almış olmasından başka ölenin kızının da iki buçuk sene zarfında üzerine harcanması gereken nafakası için babasından hakettiği hisseyi de iki yüz kuruşla satmıştır. Davalının söylediklerine uygun delil istenmiş Tüccâr Kasım bin Seyyid İsmail ve Davud bin Ömer ve Seyyid Hüseyin bin Seyyid Ömer adlı kişilerin davalının söylediklerine uygun şahitlik etmelerinin ardından davacı muarazadan men olunmuştur. fi 11 Z sene [12]74

75- A- Türkçe- Redd-i Dava İlamı- 14 ZA 1274/ 26 Haziran 1858: Mahkeme tarafından tayin görevlendirilen nâ'ib Hindi Efendizâde es-Seyyid Şehmus Efendi Baş A'lâ Mahallesi'nde bulunan Anton el-A'mâ olarak bilinen olan menzile gidip yaptığı mecliste adı geçen Anton'un tarafından vekil olan oğlu Batras mahkemede hazır olup Terezo bint-i Anton adlı kadının huzurunda üzerine da'vâ açmış ve demiş ki. On beş seneden önce davalının kocası Amsih Çandari adlı zimmî hayatta iken müvekkilemin görmüş olduğunuz mülkü üzerine hakkı yok iken eski hududundan fazla olarak mutfağını genişleterek müvekkilimin mülküne zarar vermiştir. Binasının yıkılıp eskisi gibi yapılmasını istiyorum. Davalı cevâbında dava konusu olan binayı kocasının yapmadığını on beş sene önce binayı aldıklarında bu şekilde olduğunu binayı kendilerine satan Adem Kirabyor'un yapmış olduğunu ve Adem'in de bir müddet tasarruf ettiğini kocası Amsih'e sattıktan sonra da sekiz seneden ziyâde tasarruf ettiğini ve davacının müvekkilinin bu tasarrufu görüp sesini çıkarmadığını Amsih'in vefatından sonra vereseşi da altı seneden fazla zamandır tasarruf edegelmiş olduklarını iddia sahibinin bunları görüp dava etmemiş olduğunu söyleyerek kendini savunmuştur. Naib geri döndüğünde konuyu fetva-yı şerife havale etmiş on beş sene özürsüz olarak terk edilmiş olduğundan dolayı davacı haksız görülmüş ve muarazadan men kararı verilmiştir. fi 14 Za sene [12]74

75- B/ 1- Türkçe- Geçiş Hakkı İlamı- 14 ZA 1274/ 26 Haziran 1858: Mahkeme tarafından tayin kılınan nâ'ib es-Seyyid Şehmus Efendi Baş A'lâ Mahallesi'nde bulunan Amsih el-Çandârî olarak bilinen menzile varıp yaptığı adı geçen mahalle sâkinlerinden Anton veled-i Batras nadlı zimmî tarafından vekil olan oğlu Batras adlı zimmî adı geçen Amsih'in vereseşi bulunan karısı Terezo bint-i Anton adlı zimmiyenin huzurunda da'vâ açmış ve demiş adı geçen Meryem mülk menzilinde bulunan nerdivânda eski zamandan beri geçiş hakkım olup bundan on beş sene önce Dirik kazâsında bulunduğumdan bahsi geçen nerdivândan geçmedim hali hazırda bu tarafa vardığımda vürûdumda eskisi gibi nerdivânda geçmek istediğimde Meryem izin vermemiştir gereğinin yapılmasını istiyorum. Davalı Meryem cevâbında davacının nerdivanda geçiş hakkı olmadığını daha önce hatır için izin verdiğini hakkı olmadığı için şimdi izin vermediğini söylemiştir. Naib tarafları fetvâ-yı şerîfeye havâle etmiş fetvâ-yı şerîfe gereğince iddia sahibinin geçiş hakkı olmadığına ve karar verilmiştir. fi 14 Za sene [12]74.

75- B/ 2- Türkçe- Mazbata- 18 N 1274/ 2 Mayıs 1858: Anadolu Ordu-yı Hümâyûnı müşiri sâbık devletlü İsmail Paşa hazretleri buyuruldısıyla Mardin'de kâ'in çöl muhafazasına öncece me'mûr ta'yîn buyurulan İstabl-ı Amire Müdürlüğü pâyelülerinden izzetlü Hacı Süleyman Ağa bendelerinin Diyarbakır'a memnû'iyetinde bazı şahısların ağaya olan düşmanlıklarından dolayı ağaya iftira attıklarına dair. fi 18 N sene [12]74

76- A- Türkçe- Emirname: İsmail Ağa'nın konakları husûsuna şeref-tevârüd iden Kürdistan müşîr-i müşterî tedbîri devletlü Hacı Halil Kamili Paşa hazretleri taraf-ı vâlâlarından gelen emirnâme-i münîfenin suretidir.

76- A/ 1- Türkçe- Emirname ve Şukka- 12 Z 1274/ 24 Temmuz 1858: İzzetlü Efendi Hacı İsmail Ağa'nın Mardin'de bulunan mülküyeti Hoce Osib'e satılmış olan vakf hânesinin rehinine dâ'ir gönderilen tahrîrât-ı muhlisîye cevâben gelen Mardin Meclisi mazbatasında evlâd-ı vâkıfdan Yusuf adlı kişi elinde bulunan vakfnâmeyi Mardin ahâlîsinden Hıristiyândan Nasri Kaspar adlı kişiden borç aldığı iki bin beş yüz kuruş karşılığında rehîn eylediğinden ve makbûzu olan meblayı ödemediğinden Osib vakfnâmeyi Kaspar'dan alarak talep ettiği parayı kendisine verdiği ve vakıfnamenin Osib'de bulunduğu beyan ile vakfiyyete dâ'ir olarak mahkeme sicillinden çıkarılan bir kıt'a i'lâm sûretinin gönderildiği ifâde olunmuş ve durum Kürdistan evkâf müdürü Hâki Efendi'ye havale olunduğu zaman bahsi geçen haneye Tanzîmât'ın başlangıç zamanlarında senelik bin kuruş kira takdîr olunarak bin altmış iki buçuk kuruştan Evkâf-ı Hümâyûna hazinesi tarafından â'id ma'âş muharrer ve muhasebe harcı olmak üzere sekiz yüz kuruş biriktiği ve hânenin şartla evlad-ı vakıf tarafına geri alınması lâzım geleceğinden adı geçen Osib'in de istediği meblanın evlâd-ı vâkıfdan evi satan Yusuf'dan tahsili ve borcun ödenmesine mâl ve eşyaları yetmediği hâlde eksiğin hânenin kirasından senelik isâbet eden akçeden ödenmesi gerektiği derkâr olunmuş olmasıyla gereğinin yapılmasıyla bâ-mazbata bu tarafa tahrîr ve inhâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında şukka tahrîr ve tesyîr olundu fi 12 Z sene [12]74.

76- A/ 2- Türkçe- Miras Talebi İlamı- 25 S 1275/ 4 Ekim 1858: Mardin kazâsına bağlı Tilanşer köyü sâkinlerinden Hüseyin bin Şehmus adlı kişi adı geçen kazaya bağlı Lif nâhiyesi köylerinden Omaryan köyü yerleşiklerinden Osman bin Bero adlı kişinin üzerine huzurunda dava açmış ve demiş ki bundan önce davalının kızı Nezo adlı kadın kardeşim Karo'un karısı olup ve onunla geçinemediklerinden dolayı beş yüz kuruş üzerine muhâla'a-i şer'îyye olduktan sonra kardeşim ölüp veraseti bana geçmiş olduğundan bahsi geçen meblanın bana verilmesini istiyorum. Davacıdan delil istenmiş gösterememiş davalının zimmetinde herhangi bir nesne bulunmadığından muarazadan men kararı verilmiştir. fi 25 S sene [12]75.

76- B- Türkçe- İcar Ödenmesi İlamı- 27 ZA 1274/ 6 Temmuz 1858: Vâdî-i Mardin'de bulunan Melik Mahmud câmisinin mütevellîsi bulunan Müftizâde Mehmed Hulusi Efendi bin Hacı Ahmed Efendi adlı kişi mahkemede hâzır olup Medîne-i Mardin sakinlerinden Mehmed Reşid bin Ali el-Helvacı adlı kişiye kendi tarafından asaleten ve Ferenciye bint-i Süleyman el-Mahdûd adlı kadın tarafından

Ravzazâde Hacı Mustafa bin Hacı Abdüsselam ve Hacı Mahmud bin Hacı Mustafa adlı kişilerin şehâdetleriyle vekâleten üzerine huzurunda dava açmış ve demiş ki Mardin hâricinde Vâdi's-Safa'da bulunan davalının elinde olan güneyi yol ve doğu ve kuzeyi davalının mülküne ve batısı adı geçen müvekkilesinin mülküne sınırlı olan ve şakîf parçası elli aded üzüm kökünden ibâret olan bir kıt'a üzüm bağı ile yine adı geçen yerde bulunan müvekkilesi elinde olan güneyi ve batısı yol ve doğusu Mehmed Reşid'in mülkü ve kuzeyi mezkûre Ferenciye'nin mülküne sınırlı diğer bir parça üzüm bağı adı geçen bağlar üzerine üzerine câmi'-i şerîfe bağlı olan yer kirası ve her parça üzerine yıllık virilegelen beşer kuruşun ödenmesine mümâna'at etmeleriyle kedilerinden sorulup teslim edilmesini istiyorum. Bahsi geçen paranın vakıf tarafına mütevellîsine teslimine gerektiği i'lâm olundu fi 27 Za sene [12]74

77- A- Türkçe- İcar Talebi İlamı- 21 ZA 1274/ 3 Temmuz 1858: Mardin'de bulunan Melik Mahmud câmi'-i şerîfinin mütevellîsi bulunan Müftizâde Mehmed Hulusi Efendi bin Hacı Ahmed Efendi adlı kişi tarafından vekil olan Haso eş-Şelozâde Mollâ Mehmed mahkemede hâzır olup Mardin sâkinlerinden Mehmed Reşid bin Ali el-Helvacı adlı kişi tarafından asaleten ve Ferenciye bint-i Mahmud eş-Şeşole adlı kadın tarafından Ravzazâde Hacı Mustafa bin Hacı Abdüsselam ve Hacı Mahmud bin Hacı Mustafa adlı kişilerin şehâdetleriyle üzerine huzurunda dava açmış ve demiş ki Mardin hâricinde bulunan Sultan Kadun bahçesi ve Mihr bâhçesi olarak bilinen bir kıt'a bahçeye âb ve zemîni iki imâret ve ağaçları kadîm zamandan beri câminin cümle evkâfından iken ve bundan yetmiş seneden beri câminin önceki mütevellîsi bulunan Numan Efendi câmide münhedik olan yerlerin ta'mîr ve binâ ve terkîmine şiddetle muhtâç olduğu hâlde kiralar ile bahçenin âb-ı zemîni eski sahibi olan Sultânî Hâtûn üzerine peşin üç yüz kuruş ve sonrada yedi kuruş otuz para ile kiralandığı biliniyor ise de sonradan alınacak kira bahçenin âb ve zemîni üzerine kararlaştırılmış ve yıl yıl vakfa vermişler iken ancak bundan elli seneden önce ve taraf-ı vakfa irâd ve i'tâ olunmuş olduğu dahi bedihi ve âşikâr olmakla bundan on iki sene önce müvekkilim da câminin tevliyeti uhdesine ba'de ez-ihâle icâre-i mezkûreden âgâhı olmayup el-hali hazırdakesb-i ittılâ' itdüğü ecilden icâre-i me'eccele-i mezkûreye vâzı'u'l-yed olan adı geçen Mehmed Reşid ile müvekkilesinden vakıf tarafına taleb ettiğinde ödememiş olduklarından bahçenin âb ve zemîni üzerine virilegelen icâre-i mü'ecceleyi ödemelerini istiyorum. Davalı Mehmed Reşid cevâbında gerçekten bahçenin durumundan bahsetmiş bahsedilen icâre-i mü'ecceleden bilgim yoktur demiş. hükkâm-ı kirâm efendiler davacının davasını kabul etmemişler.

77- B/ 1- Türkçe- Cehiz Bedeli İlamı: Mardin'in Sürgücü nâhiyesine bağlı Avniye köyü sâkinlerinden Derviş bin Mamo adlı kişi mahkemede adı geçen köy sakinlerinden Ali bin Oso bin Haso adlı kişinin üzerine dava açmış ve demiş ki bundan iki seneden önce davalının kızı Rağda adlı kadın bana aday ettiği zaman cehizinden olarak olarak seksen kuruş kıymetinde bir aded tüfek ve beş yüz kırk kuruş nakit akçe ki toplamı altı yüz yirmi kuruş alarak sonradan kızın adaylığından vazgeçtiğimde kendisine vermiş olduklarımı iade etmek istememiştir. Verdiğim meblayı ve tüfeği eğer tüfek kullanılamaz durumdaysa bedelini bana vermesini istiyorum. Davacı haklı görülmüş ve istediği olmuştur.

77- B/ 2- Türkçe- Sulh İlamı- 14 Z 1274/ 26 Temmuz 1858: Mardin re‘âyâlarından İskender veled-i Hanna adlı zimmî mahkemede hâzır olup Sürgücü kazâsı köylerinden Athan köyü sâkinlerinden Mehmed bin Halid adlı kişinin huzurunda demiş ki bundan üç seneden önce adı geçen köy sâkinlerinden İbrahim bin Alo’nun yanında olan iki yaşında kır tayı emanet olarak verdim davalı bahsi geçen tayın ayağını yaralamış hayvan yaranın etkisiyle ölmüştür beş gün önce tazmini iddia ettiğimde aramızda Müslimanların arabuluculuğu ile dört yüz kuruşa anlaşma yapılmıştır. Anlaşma bedelini tamamen aldım davalıdan tay için herhangi bir talebim kalmamıştır. fi 14 Z sene [12]74.

78- A/ 1- Türkçe- Veraset ve Katl İlamı- 17 M 1275/ 27 Ağustos 1858: Mardin sâkinlerinden iken katledilen Mendilgânî Halil bin Ahmed bin İsmail Bey adlı kişinin verâseti karısı Ziro bint-i Ramazan ve annesi Fato bint-i Na‘mo ve kızları Emine ve Hedо ve Amişe ve Şemsiye’ye bölündüktenin sonra küçüklerin ödeme işlerine vasileri Fato adlı kadın tarafından asaleten ve küçükler taraflarından vesayeten Mardin mahkemesinde adı geçen şehir sâkinlerinden ve Kaşlı Aşîreti’nden Davud Ağa ve kardeşi Derviş Ağa ibni Halil Ağa ve Halil bin Davud Ağa ve Davud bin Mahmud Ağa ve Faris bin Hamati adlı kişilerin üzerlerine huzurunda dava açmış ve demiş ki bundan yirmi aydan önce benim müteveffâ oğlum Halil kur‘a keşidesinden firâr bulunması sebebiyle hükümet tarafından davalılarla beraber sayısı on beşten fazla isimleri belli kişiler geceleyin oğlumun evine gidip hükümete götürürlerken gittikleri sırada Câmi‘-i kebîrin altında kulağı altından yaralanarak öldürülmüş derhâl katilin bulunup ve kâtili kim olduğunu bilmiyorsam da gereğinin yapılmasını talep ediyorum demiştir. fi 17 M sene [12]75.

78- A/ 2- Türkçe- Alacak Davası İlamı- 25 M 1275/ 4 Eylül 1858: Mardin sâkinlerinden Nasri veled-i Hanna İslabolî adlı zimmî mahkemede hâzır olup amcası Maksi Melki veled-i İliya İslabolî adlı zimmînin üzerine huzurunda dava açmış ve demiş ki bundan önce babam Hanna’dan bana ve vasîsi olduğum kız kardeşlerim Mersus ve Feride’ye kalan adı geçen amcama üç bin kuruşla sattığı vaki ise de bedelinden bin altı yüz seksen kuruş zimmetinde kaldığından başka babamın malından bir leğen ve bir buğday anbarı ve çeşitli eşyalar da terekesinden alınıp ve satılıp mebla ile eşyânın tahsil edilip bana tesliminin tenbîh olunmasını istiyorum. Davalı cevâbında gerçekten menzilin bahsedilen değer üzerinden kendisine satıldığını satış bedelini de verdiğini ancak iddia sahibinin babasından alacak hakkım olduğundan takâs ve indirim yaptım ve babasının malından da bir nesne almadım ancak önceki nâ’ib Amidî Mustafa Efendi’nin naiblik zamanında bütün terekeyi sayıp ve yazıp ve bahsedilen borç ile bütün borçları bana i‘tâ ve tavsîl olduğundan başka benim zimmetimi babasının malına ilişkin bütün borçlardan ve taleplerden temize çıkarmıştır diyerek kendini savunmuştur. Davacı Nasri cevâbında davalının zimmetini temize çıkardığım vaki ise de lâkin bahsettiği meblanın babamdan alacağı olduğunu bilmiyorum diyerek ibrayı onaylamış borcu inkâr etmiştir davalıdan iddiasına uygun delil istenmiş Nasârâdan ve Mardin ahâlîsinden Maksi Miho veled-i İsa ve Şamas Cercis veled-i Ferso adlı zimmîler davacının babası Hanna’nın zimmetinde bin altı yüz seksen kuruş alacak hakkı olduğuna şahidiz demişler ve şahitlikleri kabul edilmiş mu‘ârazadan men‘ olunduğu i‘lâm olunmuş fi 25 M sene [12]75.

78- B/ 1- Türkçe- Alacak Davası İlamı- 12 RA 1275/ 20 Ekim 1858: Mardin mahallelerinden Câmî‘-i Kebîr Mahallesi sâkinlerinden Mehmed bin Mollâ Mahmud adlı kişi mahkemede hâzır olup mahalle sâkinlerinden Ravzazâde Hacı Mustafa bin Hacı Abdüsselam adlı kişinin üzerine huzurunda dava açmış ve demiş ki adı geçen mahallede bulunan güney ve doğusu yol ve kuzeyi Ravzazâdelerin vereseleri mülkü ve batısı mülküne sınırlı olan bir mahalleyn-i enbûb ile diğer kârgîr yerler ölen babam Mahmud’dan miras mülküm iken bundan önce yokluğumda adı geçen davalı komşum olan Şehmus bin Ahmed’den dört yüz elli kuruş bedelle satın alıp mülk edinmiştir adı geçen yerlerin elinden alınmasını ve bana teslim edilmesini istiyorum. Davalı cevâbında bundan on sene önce iddia sahibinin babası hayatta iken Şehmus ile bahsedilen yerleri paylaştığımızda ve hâlâ elimde olan bu yerler adı geçen Şehmus’un hissesi olduğundan ile bana satmış ben de satın alarak mülk ettiğim biliniyordu ve iddia sahibinin babası da satışta hâzır olup ve iki sene zarfında tasarrufumu görüp da‘vâ etmeyüp öldüğünden davacının bahsedilen yerlerde hakkı kalmamıştır diyerek kendini savunmuş davalıdan söylediklerine uygun delil istenmiş Mardin sâkinlerinden Hacı Mehmed bin Hacı Kasım Efendi ve Bakkâl Hüseyin bin Seyyid Salih el-Çavuş adlı kişiler şahitlik etmişler bahsedilen yerlerin davalı Hacı Mustafa’nın mülkü olduğu kanıtlanmış ve davacı davasından men edilmiştir. fî 12 Ra sene [12]75.

78- B/ 2- Arapça- Borç Temessükü- 17 R 1275/ 24 Kasım 1858: Kehle oğlu Yusuf’un, Hamamcı Seyyid Said’in oğlu Hacı Mahmud’a olan borcunu ödemeyi taahhüt ettiği.

79- A/ 1- Türkçe- Şufa Hakkı İlamı- 25 RA 1275/ 2 Kasım 1858: Mardin sâkinlerinden Pero veled-i David adlı kişi mahkemede hâzır olup Süryânî Katolik milletinin patriki haşmetlü Patrik Anton cenâbları tarafından vekil olan Kars Efram adlı keşişin üzerine huzurunda dava açmış ve demiş ki Bâbü’l-Cedid Mahallesi’nde bulunan güneyi ve batısı Ivaz Kara Kani mülküne ve kuzeyi Maksî Garafil mülküne ve doğusu mülk menziline sınırlı bir bâb menzil bundan yedi aydan önce adı geçen müvekkilim patrik adı geçen milletin fakirleri vakıfları hasılatından fakirlere vakf olmak üzere adı geçen müvekkilim patrik adı geçen milletin fukarası evkafı hâsılâtından fukarâya da vakf olmak üzere iki bin iki yüz kuruşa satılmış olan Cebro veled-i Muto’dan satın aldığı hinde duymuş olduğu biliniyor ise de iştirâsına bana yakîn hâsıl olmadığından taleb-i müvâsebe-i şuf’adan sukût ve şimdiye kadar terk ve ertelediğim vaki olup hali hazırda verilen bedelin benden alınmasını ve şuf’a ile bana teslimine tenbîh olunmasını istiyorum. Davacının satış zamanında şufa talebinde bulunmamış olmasından ve davalının konuyla alakadar olmaması sebebiyle davacı mu‘ârazadan men olunmuştur. fî 25 Ra sene [12]75.

79- A/ 2- Türkçe- Gasb ve Vekâlet İlamı- 4 CA 1275/ 10 Aralık 1858: Bundan sekiz aydan önce geçen ramazanda Ömer Ağa Besvari yolunda Erzurumlu Halil Efendi bin Hacı Hasan ve Cizreli Kadir bin Osman Efendi adlı kişiler çalınıp gasp olunan mallardan dokuz adet mecidiye yüzlük altunu soygunculardan hükümet ma‘rifetiyle tahsilinden sonra Osman Efendi huzûruna kadar bahsi geçen altın Redif Yüzbaşı Hüseyin Ağa’nın yanında meclis ma‘rifetiyle alıkonulmuş ve Halil Efendi

memleketine gittiğinden Olyalı Mehmed Ağa bin Mehmed Ağa adlı kişiler tarafından Osman Efendi vekil kılınmış adı geçen kişinin de vekâleti kabûl etmesi üzerine kayd yapılmıştır. fi 4 Ca sene [12]75

79- A/ 3- Türkçe- Asker Erzakı- 25 C 1275/ 30 Ocak 1858: Yetmiş beş senesinin Cemâziyelâhiri'nin yirmi birinci gününde Şamrak köyü ahâlîlerinden ileride bahsedilecek kişiler Ali Bey bin Tillili Ağa'nın üzerine yetmiş üç senesinin adı geçen köyde miri malların ve bakâyâ husûsuna dâ'ir sevk olunan Avniye askerlerinin yem ve yiyecekleri adı geçen köy ahâlîsinden verilmiştir dediklerinde iddi'â eylemiş olan kişilerin isimleri beyanındadır ve da'vâlarına iltifât olunmadığından aşağıda şerh olduğu üzere ayân ve beyân olunur. Osman bin Hüseyin

79- B/ 1- Türkçe- Vakıfta Tasarruf Hakkı İlamı- 25 CA 1275/ 31 Aralık 1858: Mardin sâkinlerinden Haşim bin Mehmed el-Haşim adlı kişi mahkemede hâzır olup adı geçen şehir sâkinlerinden Mustafa ve Halil ve Hâfız İsmail evlâd-ı Mehmed eş-Şatır adlı kişilerin üzerlerine huzurunda dava açmış ve demiş ki Kıssis Mahallesi'nde bulunan güneyi ve doğu ve kuzeyi yol ve batısı Mekükçi veresesi mülküne sınırlı bir bâb vakf menzil ceddimiz Hâce Mehmed bin Hâce Abdüllatif bin Hacı Ali el-Mamerdânî bundan iki yüz seneden önce Allah rızası için erkek çocuklarına ve çocuklarının çocuklarına vakf ve tescil ettirip ölen babam Mehmed ile davalıların ölen babaları Mehmed tasarruf derecesi hakkı eşit olarak ilam tarihinden otuz sene önce menzili yarı yarıya paylaşıp tasarruf ederek vefâtlarından sonra şimdiye kadar adı geçen davalılar menzilde kendi başına tasarrufunu gördüğümden tasarruf hakkı ben ve davalılara kalmış iken beni tasarruftan men etmeleri sebebiyle bana kalan yarı menzilin tarafıma teslim edilmesini istiyorum. Davalılar cevâblarında menzili geçen iki yüz seneden beri ecdatlarının tasarruf ettiğini davacının bahsettiği tarihte babaları ile davacının babası arasındaki paylaşımından haberleri olmadığını söylemişler. Davacıdan delil istenmiş fakat gösterememiş vakıf eskiden olduğu gibi davalıların elinde kalmıştır. fi 25 Ca sene [12]75.

79- B/ 2- Arapça- Nikah Akdi- 27 CA 1275/ 2 Ocak 1859: Hacı Osmanoğlu Ahmed'in kızı Sultan'ın Cizre Naibi Osman Efendi ile nikâh yaptıkları.

80- A- Türkçe- Şukka- 14 CA 1279/ 7 Kasım 1862: Mardin sancağı Kâ'immakâmı izzetlü Ali Bey, Omaryanlı Sadun Ağa'nın Mardin sancağında kâ'in konağının satışı amacıyla vekâlet hücceti beraber gönderilmiş olduğundan gereğinin yapılması adı geçen Rusçuk'daki ailesiyle cânîb-i mîrîye ulaşmış olmakla konağın bedelinin adı geçenlere virilmeyip doğruca bu tarafa gönderilmesi husûsuna yardımcı olunması için şukka yazıldı. fi 14 Cumâdelûlâ sene [12]79.

80- B- Türkçe- Vekâlet Hücceti- 12 CA 1279/ 5 Kasım 1862: Diyarbakır'a mülhak Mardin mahallelerinden Göllasiye Mahallesi sâkinlerinden olup hâlâ adı geçen şehirde mahbûs bulunan Omaryan Ağası Sadun Ağa bin Mehmed Ağa mahkemede Aziz Câmîi Mahallesi'nde bulunan dört tarafından bir tarafı el-Hâc Timur Bey menzili ve iki tarafı yol ve dördüncü tarafı mezistân ile sınırlı sahib olduğum bir bâb mülk menzilimi mahallinde bedeliyle başkasına satma, satış bedelini alma ve

makbuzunu bana ulaştırmaya ve tarafımdan adı geçen Seyyid Abdullah'ı vekîl ta'yîn eylediğimde adı geçen Seyyid Abdullah da vekâleti kabûl eylediğinden bu belge yazılmıştır. Fi'l-yevmi's-sânî aşer min şehr-i Cemâziyelevvel li- seneti tis'a ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

81- A- Arapça- Satış Hücceti - 15 B 1279/ 6 Ocak 1863: Omaryan Müdürü Sadun Ağa'nın hanımı Münci Hatun'un Göllasiye mahallesindeki evlerini Osman kızı Ayşe Hatun'a sattıkları.

120- A- Türkçe- Ferman- 12 CA 1263/ 28 Nisan 1847: Nusaybinde bulunan hazret-i İmâm Zeynelâbidîn radiyallâhü te'âlâ anh efendimizin vakfından Alacakalayır nâhiyesinde Telsair köyü mahsulüyle ber-vech-i meşrûta türbedarlık ciheti mutasarrıfı Abdullah bin Yusuf'un vefâtı etmes sebebiyle evlâdları Mustafa ve Yusuf ve Hadice'ye iştirâken tevcih edildiği. fi's-sânî aşer min şehr-i Cemâziyelevvel sene selâse ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

120- B- Türkçe- Ferman- S 1270/Kasım Aralık 1853: Nusaybin kasabasına yarım sâat mesâfe mahallinde bulunan Mor Yakub Kilisesi olarak bilinen Keldânî Katolik kilisesinin aslına uygun olarak tamirine dair. fi evâ'ili şehr-i Saferü'l-hayr sene seb'in vemi'eteyn ve elf be-makâm-ı Kostantiniye el-mahrûse.

121- A- Türkçe- Ferman- 26 S 1275/ 5 Ekim 1858: Berat-ı Şerifteki yanlışlığın düzeltilmesine dair.

fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-ısrîn min şehr-i Saferü'l-hayr sene hamse ve seb'in ve mi'eteyn ve elf.

122- A- Türkçe- Mazbata- 3 M 1275/ 13 Ağustos 1858: Mardin'de Sadık Ağa Sarayı'nda defnedilmiş olan Şeyh Mehmed el-Fârisî kuddise sırruhu'l-azîz efendimiz hazretlerinin türbe-i şerîfelerine şartlarla bağlı olan Sarin köyünün üç rub'ı hâsılâtı bundan önce mütevellisinin vefâtında hazîne-i Evkâf-ı hümâyûna zabt olunmuş ise de türbe-i şerîfenin cüzhânlik ciheti olmadığından vakıf fazlasından verilmek üzere aylık otuz kuruş ma'âşla bir kişi cüzhân ta'yîni her hâlde dünya ve ahiret hasenâtı için gerekli olacağından ve Mardinli Abdülhafız Efendi dâ'ileri fukarâdan ve iki gözden a'mâ kur'an hafızı olup merhamete yaraşır kişilerden bulunduğundan bahsedilen ma'âş ile görevlendirilmesi hususunda yazılmıştır. fi 3 Muharrem sene [12]75.

140- B- Türkçe- Tarla Davası- 6 M 1275/ 16 Ağustos 1858: Mardin'e bağlı Sürgüci kazâsına mülhak Bernişt köyü sâkinlerinden Beko bin Mehmed bin Abdullah adlı kişi mahkemede hâzır olup adı geçen köy sâkinlerinden Hasan bin Resul Bey adlı kişinin üzerine huzurunda dava açmış ve demiş ki adı geçen köy akârında bulunan bir tarafı Şeref'in mülkü ve diğer tarafı Mehmed Haçık mülkü ve diğer tarafı çimen ve diğer tarafı Şeyho'nun mülküne sınırlı olan bir kıt'a sulu tarla bundan on beş seneden önce babam hayâtında zabt etmiş olduğundan veraseten

mülkümdendir su'âl olunup bana teslimini istiyorum. Davacı cevabında mülküyetle mutasarrıf olduğunu ve bundan on beş seneden önce özürsüz olarak terk olduğunu söylemiş. Muarazadan men kararı verilmiş. fî 6 Muharrem sene [12]75

.141- A/ 1- Türkçe- Kayd-ı Defteri Kassam

141- A/ 2- Türkçe- Buyruldu- 28 Ş 1274/ 13 Nisan 1858: Mevlânâ es-Seyyid Yusuf Sıdkı Efendi mahrûse-i Amid kazâlarından Mardin kazâsının umûr-i niyâbet-i şer'îyesini atanmasında dair. fî 28 Ş sene [12]74

141- A/ 3- Arapça- Veli Tayini: Velî es-sağîre vâlidihâ İbrahim el-merkûm er-racülî bi-nefsihi

141- A/ 4- Türkçe- Nikah Akdi Hücceti- 3 M 1275/ 13 Ağustos 1858: Merişe binti İbrahim ile İbrahim bin Mustafa'nın nikâhlarına dair. fî 3 M sene [12]75.

141- B- Türkçe- Tereke Hücceti- 15 L 1274/ 29 Mayıs 1858: Medîne-i Mardin mahallelerinden Tekye Mahallesi sâkinlerinden olup vefât eden olan Zemzem bint-i Ahmed ed-Dakorî adlı kadın oğlu Mehmed Derviş ile kızı Hadice'nin üzerine vasi iken vefât edince hayâtta iken yerine Mollâ Ahmed bin es-Seyyid Emir adlı kişiyi vasî nasb ve ta'yîn eylemiş olduğundan vefâtının ardından terekesi ile beraber çocukların mâllarını da adı geçen vasî ma'rifetiyle sayımı ve yazımı ve satışı gerekli olan eşyanın satışının ardından satış gelirlerinden çocuklara ait olan meblağ ile beraber sâ'ir metrûkâtın adı geçen vasiye teslim olunması beyân olunur fî 15 L sene [12]74.

142- A- Türkçe- Tetimme: Sağîrân-ı mezkûrâna lüzûm-i hakîkisi görünüp kendülerine terk ve tevkîf olunan eşyanın beyânı:

142- A/ 1- Arapça- Tereke Hücceti- 26 L 1274/ 9 Haziran 1858: Vefat eden Seyyid Yasin oğlu Mehmed'in mirasının oğlu Mehmed ve hanımı Sefer kızı Radife'ye intikal ettiği.

142- B- Türkçe- Tereke Hücceti- 7 ZA 1274/ 19 Haziran 1858:

Vefât eden Hüseyin bin Seyyid Kasım'ın mirası karısı Zemzem bint-i Mehmed es-Serrâc ve kebîre kızı Halime ve sığar evlâdı Mehmed ve Fatıma ve Kiçi ve Ahmed'e bölünmüş Mehmed vefat etmiş olup mirası Zemzem ile kız kardeşleri Halime ve Fatıma ve Kiçi ve Naime ve Seyyid Mehmed bin Kasım'a bölündükten sonra küçük çocukların üzerlerine anneleri vasiyye tayin edilmiş Halime ve Zemzem taraflarından vekâlet ile vekil olan Şelooğlı Mollâ Mehmed ve asabe olan Seyyid Mehmed mahkemede ba'de'l-ihzâr ve'd-da'vâ ölenlerin bütün terekelerini al âmâ-farazallâhü'l-kadîr ba'de't-tahrîr ve't-takvîm ve ihrâcü'l-masârif beyne'l-verese

taksîmi taleb olundukda bi't-taleb ber-vech-i âtî beyân olunur taksîm olunmuşdur fî Ra sene [12]74.

143- B- Türkçe- Tereke Hüceti- 11 ZA 1274/ 23 Haziran 1858: Yetmiş dört senesi Zilka'de-i şerîfinin ilk günlerinde çöl muhâfızı ma'yyetinde görevli bulunan Erzurumlu Mustafa bin Abdullah adlı kişinin eceliyle vefâtı vukû'undan zâhirde bir vârisi olmamakla metrûkâtı sayılıp ve zimmetinde sâbit olunacak boçlarının ödenmesi ta'yîn olunan Seyyid Mehmed bin Feyyaz ile Şehmus Efendi'nin ma'rifetleriyle müteveffânın bütün malları sultân çarşusunda satışı ve bıraktıklarının bedelleri.

144- A- Türkçe- Tereke Hüceti- 25 ZA 1274/ 7 Temmuz 1858: Vefât iden Fatıma bint-i Mehmed adlı kadının verâseti kocası Musa bin Ali ve iki oğlu Abdülkadir bin Hasan ve Şehmus bin Musa bölündükten sonra Şehmus'un vefâtıyla verâseti vasî-i şer'îsi Diyarbakır sâkinlerinden Şeyh Mehmed Bey bin Abdullah Bey adlı kişi ile adı geçen Musa'nın taleb ve ma'rifetleriyle ölenlerin terekeleri sayılıp, yazılıp,ve sûk-i sultânîde açık arttırmayla satılıp cenazelerin techîz ve tekfini ile diğer masraflar düşüldükten sonra kalan verese Allah'ın farzettığı üzere pay edilerek taksîm olunan defter-i kassâmlardır .fî 25 Za sene [12]74.

144- B- Türkçe- Tereke Hüceti- 13 CA 1275/ 19 Aralık 1858: Yetmiş beş senesi Cemâziyelevvel'in sonlarında çöl muhâfızı hizmetinde görevli bulunan Suvârî Yüzbaşısı Kançıkazâde Karabek bin Mustafa Ağa adlı kişi eceliyle Mardin'de Hân Çarşısı kahvesinde vefâtı etmesiyle zâhirde bilinen vârisi olmamakla metrûkâtı mal me'mûrî Nuri Efendi tarafından ta'yîn kılınan Davud Efendi ma'rifetiyle sayılıp ve yazılıp ve zimmetinde sâbit olan borçlarının ödenmesi için ta'yîn olunan Davud Efendi hûzûrunda sûk-i sultânîde satılan metrûkâtından cenazenin techîz ve tekfiniyle diğer masraflar düşüldükten sonra kalan bedelin vârisi ortaya çıkıncaya kadar Mardin Mal Sandığında hıfz olunmak üzere düzenlenen defteridir. fî 13 Ca sene [12]75.

146- A- Türkçe- Buyruldu- C 1275/ Ocak Şubat 1859: Mardin Nâ'ibliğine Seyyid Ahmed Necib Efendi'nin tayin edildiğine dair.

ÖZGEÇMİŞ

1982 yılında Adana’da doğdu. İlk orta ve lise eğitimini Adana’da tamamladı. 2004 yılında Atatürk Üniversitesi Fen- Edebiyat Tarih Bölümünden lisans derecesi aldı. 2006 yılında Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Tezsiz Yüksek Lisans yaptı. 2010- 2011 yılları arasında Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinde çalıştı. 2011 yılından bu yana Mardin’in Nusaybin ilçesinde Tarih öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Arapça bilmektedir.

